

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FOLKETINGSSÅRBOG

1958—59

VED

JOHS. THORBORG
FOLKETINGSSSEKRETÆR

J. H. SCHULTZ FORLAG
KØBENHAVN
1959

Pris: 12 kr.

FOLKETINGSSÅRBOG

1958—59

VED

JOHS. THORBORG

FOLKETINGSSSEKRETÆR

J. H. SCHULTZ FORLAG

KØBENHAVN

1959

INDHOLD

	Side
Mindetaler	V
Folketingsåret 1958—59	1
Ministeriet	4
Folketingets medlemmer	6
Partigrupperingen i folketinget	17
Partiernes bestyrelser i folketinget	18
Dansk interparlamentarisk gruppe	19
Folketingets åbningsmøde	20
Folketingets præsidium og tingsekretærer	29
Stående udvalg	29
Folketingets ombudsmand	31
Nordisk Råd	35
Fortegnelse over lovforslag, folketingsbeslutninger m. m. ...	42
Budget- og regnskabsoversigter	52
Vedtagne love	61
Ikke-vedtagne lovforslag	467
Folketingsbeslutninger	522
Forespørgsler	575
Redegørelser fra ministre	590
Spørgsmål til ministrene	592
Valgs prøvelse	597
Valg til kommissioner og hverv	599
Sagregister	606

Syv af folketingets medlemmer afgik i folketingsåret ved døden. Om hver af de afdøde udtalte folketingets formand, *Gustav Pedersen*, i folketinget mindeord.

Den 11. december 1958 døde folketingsmand, fhv. socialminister *Johan Strøm*. Formanden mindedes ham i følgende ord:

Vi fik i aftes meddelelse om, at medlem af folketinget, fhv. socialminister Johan Strøm er afgået ved døden, få dage før han skulle fejre sin 60 års fødselsdag. Det betød afbrydelse — for stedse — af en mere end 26-årig arbejdsperiode i folketinget; og det betyder en tom plads, som det ikke er så ligetil at få udfyldt.

Strøms livsgerning har vel ikke i vor tid haft præg af egentlig sensation. Bydrengen, som blev minister, er for vor generation ikke en begivenhed, der på forhånd kalder på den stærke undren. Alligevel var Johan Strøms livsgerning noget andet og mere end selv en strålende karriere.

Den intelligente unge fabrikarbejder, der trods sin kundskabstørst ikke havde fået en læreplads, blev allerede i de helt unge år kammeraternes tillidsmand og blev sin fagorganisations formand, inden han var 30 år. Det var karakteristisk, at den ubegrænsede tillid, som Johan Strøm allerede dengang mødte, fulgte ham under alle forhold gennem hans mange hverv. Hans åbne og redelige væsen gjorde det til noget selvfølgelig, at man havde tiltro til ham i dette

ords videste forstand; og det var ikke blot hans venner og kammerater, som stode på ham.

For at forstå Strøms videre gerning fuldt ud er det nødvendigt at erindre de vilkår, han arbejdede under som ung fagforeningsformand. Denne del af Strøms arbejdsår faldt i de hårde deflationsår i slutningen af tyverne og begyndelsen af trediverne. Det var årene med de hårde arbejdsløshedsperioder, hvor det at blive afskediget ofte betød en trøstesløs vandring fra skuffelse til skuffelse. Den unge — og sølsomme — organisationsleder, der led stærkt under mødet med disse arbejdsløshedstragedier, måtte nødvendigvis her få et præg, der satte spor i alt senere virke.

Det var derfor naturligt, at Strøm, da han i 1932 blev folketingsmand, satte den største del af sine evner ind i bestræbelserne for at nå frem til bedre kår for de hårdst ramte befolkningsgrupper. Selvfølgelig havde Strøm mange andre opgaver på tinge. Han var således tingvalgt sekretær i 12 år. Han var i en lang årrække medlem af sin gruppes og sit partis ledelse; men da han i 1947 skulle overtage en post i regeringen, måtte det blive socialministerens.

Sjældent har en minister i den grad levet i sin gerning, som Strøm gjorde det, og ingen har som han kunnet glæde sig over opnåede resultater. Han erkendte redeligt, at mange havde bidraget til udformningen og gennemførelsen af den folkepensionslov, der fik hans underskrift; men hans indsats på det sociale arbejdsområde gav ham ret til at glæde sig over, at han fik lov til at føre loven igennem.

Vi ville ikke give et fuldstændigt billede af Strøms politiske indsats, hvis vi ikke omtalte hans rige mødevirk-somhed, der bevarede hans kontakt med de kredse, der først forstod hans væsen og hans evner. Ikke mindst denne del af hans virksomhed vil bevare hans minde i tusinder af hjem ud over landet.

I folketinget er vi mange, der sørger over tabet af en trofast ven, ligesom tinget vil savne en samvittighedsfuld og dygtig medarbejder, hvis gerning satte mærkbart præg på arbejdet, og hvis minde vi vil værne og ære. (F. ¹²/₁₂ sp. 1631).

Da Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“ i slutningen af januar 1959 forliste med samtlige besætningsmedlemmer og passagerer, var folketingsmand *Augo Lyng*e blandt de ombordværende. Om ham udtalte formanden efter at have givet udtryk for befolkningens sorg i anledning af ulykken:

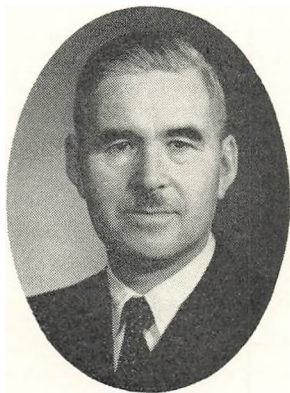
Der er fast tradition for, at folketinget mindes de kolleger, der går bort midt i deres gerning; og uanset at *Augo Lyng*e kun er meldt savnet, må det være rigtigt, at det er i dag, vi mindes hans indsats i Danmarks folketing.

*Augo Lyng*e blev i mere end én henseende pioner. Han øvede fra sine unge år en betydelig indsats for at forberede sig selv og det grønlandske folk, men især den nye generation, til en helt anden tilværelse end det primitive fiskerliv, der gennem århundreder var de fleste grønlænderes eneste eksistensmulighed.

*Augo Lyng*e forstod — før den overvejende del af hans landsmænd — at en ny tids teknik, der ikke kunne standse ved nogen landegrænse, krævede en total omlægning af Grønlands erhvervsliv. Derfor dygtiggjorde han sig allerede tidligt til en opdragergerning, der tilsigtede at bane vej for nye arbejdsmetoder og nye former for samvirke — også med den øvrige del af Danmarks rige.

I sit arbejde som lærer og sysselmand, som kommunalmand og landsrådsmedlem var han stadig banebryderen, der deltog i forberedelsen af den indsats, der skulle skabe et bedre, et sundere og et rigere Grønland.

Det var en lykke, at vi, da grundloven af 1953 inddrog grønlandske repræsentanter i rigets lovgivningsarbejde, havde folk som *Augo Lyng*e, der gennem et livs arbejde havde uddannet sig til den næste pionergerning, nemlig den

VIII

at føre det nye Grønlands problemer frem til sagkyndig behandling i folketinget. Det var ingen let gerning, for selv om der i alle partier var redebon vilje til at forstå og imødekomme de grønlandske krav, var der jo i alle tilfælde praktiske overgangsvanskeligheder at klare. Netop derfor bliver den kendsgerning, at Augo Lynge nåede store resultater, en stærk understregning af værdien af hans dygtige og målbevidste livsgerning.

Kun af hensyn til de kommende generationer behøver jeg at gøre opmærksom på, at det ikke blot er den grønlandske pioner, men også den afholdte kollega, vi har mistet og savner.

Da den anden Grønlandspioner, Frederik Lynge, døde i november 1957, kun 4 år efter sin indtræden i folketinget, håbede vi, at Augo Lynge måtte få lang tid til at fortsætte sin del af det banebrydende arbejde.

Dette håb tør vi ikke længere bevare, men vi tør sige, at Augo Lynges gerning, der blev så pludselig afbrudt, vil bære frugt gennem en voksende vilje til at løse det levende Grønlands mange spørgsmål, og i dette arbejde vil vi ære Augo Lynges minde. (F. ¹⁰/₂ sp. 2553).

Den 20. februar 1959 døde folketingsmand *Helmuth Nørrelund*, om hvem formanden udtalte:

Vi har i dag fået meddelelse om, at medlem af folketinget *Helmuth Nørrelund* er afgang ved døden, kun 50 år gammel.

Nørrelund blev medlem af tinget den 1. november i fjor, da *Holger Larsen*, Odense, trak sig tilbage.

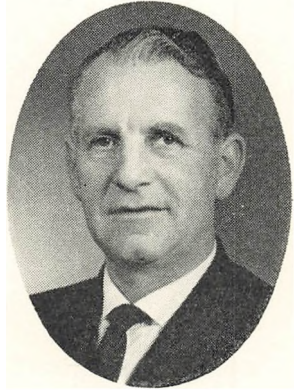
Han mødte ikke uforberedt til sit arbejde. En tidlig vakt interesse for samfundsspørgsmål førte *Nørrelund* ind i et intenst studium af sociale og økonomiske problemer, bl. a. gennem en omfattende højskoleuddannelse. I flere år har *Nørrelunds* indsigt og arbejdskraft været taget i brug i kommunalt arbejde, i byråd, ligningskommission og skatte-

IX

råd, og allerede fra 1943 var han sit partis kandidat ved folketingsvalgene. Han havde dertil betydelige tillidshverv i sit partis organisationer.

Jeg behøver antagelig ikke at føje til, at den tillid, der mødte Nørrelund på så mange områder, også skyldtes hans menneskelige egenskaber, en ubetinget loyalitet og samarbejdsvilje. Nørrelund havde derfor mange forudsætninger for at yde en indsats i arbejdet i dette ting; men der blev ikke levnet ham mere end små 4 måneders medlemskab, der kun kunne give ham begrænsede muligheder for at få brug for sin erfaring og sine evner.

Vi beklager hans alt for tidlige død og ærer hans minde. (F. ²⁰/₂ sp. 2883).

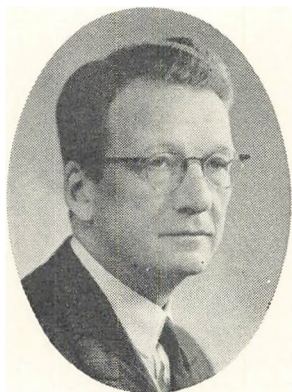

Den 21. februar 1959 døde folketingsmand *Flemming Hvidberg*. Formanden udtalte:

Da vi lørdag aften fik meddelelse om, at folketingsmand Flemming Hvidberg var død under sin forskningsrejse i Palæstina, måtte vi føle det som noget uvirkeligt, sådan som det undertiden sker, når et menneske, vi kender og holder af, går pludselig bort midt i sin gerning, og så måtte vi bagefter gøre os fortrolig med, at det er den hårde virkelighed.

Flemming Hvidbergs arbejde i dansk politik blev på flere måder præget af hans forskertrang, og der er ingen tvivl om, at den ofte har afholdt ham fra at lægge sig for tidlig fast på en påstand eller et overleveret standpunkt.

Da han i 1943 — efter det store nationale valg — første gang mødte i folketinget, var han både en moden mand og en trænet videnskabsmand, men han havde ikke nogen egentlig partipolitisk fortid. Alligevel gik han hurtigt og på naturlig måde ind i den arbejdsgang, der nødvendigvis må

præge lovgivningsarbejdet. Det varede da heller ikke længe, inden hans parti brugte ham flittigt på en række betydningsfulde områder.

Det er vel ikke nødvendigt at fremhæve særlig stærkt, at det specielt var på undervisningsområdet og under løsnin-gen af de kulturelle opgaver, man havde hårdt brug for Flem-ming Hvidbergs omfattende vi-den og store arbejdsevne.

Det følte da også som en selvfølge, at han overtog un-dervisningsministeriet, da hans parti var med til at danne regering i 1950, og det blev ikke mindre selvfølgeligt, at han efter sin afgang som minister var sit partis selvskrevne ord-fører på en række kulturelle felter spændende lige fra den al-mindelige undervisning til den videstgående specialforskning.

Uanset at Hvidberg havde mange store og interessante opgaver i det offentlige liv og var en ivrig organisator af det folkelige oplysningsarbejde, svigtede han aldrig sit viden-skabelige kald, endda han måtte være forberedt på, at der også var grænser for hans kræfter. Gennem sin umådelige flid og sin store indlevningsevne skabte han dokumentation for, at også det videnskabelige arbejde kan gå hånd i hånd med lovgivningsarbejdet.

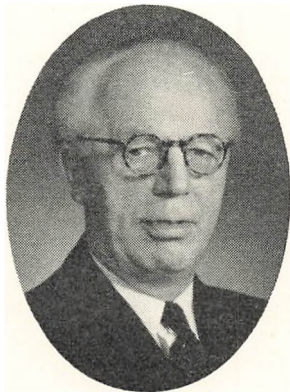
Flemming Hvidbergs vindende væsen og hans redelige karakter vil bevares i hans kollegers og mange venners erindring; og hans arbejdsmæssige indsats har sat ham et minde også i folketingets historie. (F. ²⁴/₂ sp. 2936).

Folketingsmand *Knud Nielsen* afgik 14. juli 1959 ved døden. Om ham udtalte formanden:

Vi fik i går eftermiddags meddelelse om, at medlem af folketinget Knud Nielsen var afgået ved døden.

Knud Nielsen havde haft flere perioder som stedfortrædende medlem af folketinget, inden han i marts 1958 blev ordinært medlem.

Han mødte i sit arbejde med erfaringerne fra en meget omfattende offentlig virksomhed, således at han straks på naturlig måde og støttet af megen sagkundskab kunne gå ind i arbejdet og tage fat på de opgaver, der blev givet ham. Jeg nævner bl. a., at Knud Nielsen havde haft et omfattende arbejde som medlem af Frederiksberg kommunalbestyrelse og som rådmand på Frederiksberg. Jeg minder endvidere om hans langvarige erhvervsorganisatoriske virksomhed. I Frederiksberg Manufakturhandlerforening og Tekstilunionen, i Frederiksberg Handelsforening og De danske Handelsforeningers Fællesrepræsentation indtog han betydningsfulde poster. Hans omfattende erhvervsmæssige viden og hans organisatoriske træning blev imidlertid taget i brug på mange andre krævende områder. Han var således formand for Frederiksberg Handelsbank og handelskyndig dommer.

Og så vil jeg gerne have lov at føje til, at hans deltagelse i socialt og humanitært arbejde vidnede om en dyb menneskelig forståelse, der måske var det mest karakteristiske træk hos Knud Nielsen. Jeg kan pege på hans arbejde i Odd-Fellowordenens sociale virksomhed og på hans indsats i arbejdet for tuberkulosens bekæmpelse.

Der havde været god grund til at vente, at Knud Nielsens indsigt og energi havde været indledningen til en bety-

XII

delig indsats i folketinget. Døden indhentede ham imidlertid alt for tidligt, så det kun blev en lille del af hans store indsats i det offentlige liv, som kom tinget til gode.

Trods det, at han kun fik så kort en arbejdsperiode, og trods hans stilfærdige væsen lærte vi ham alligevel at kende, og vi lærte at respektere hans altid redbonne arbejdsvilje og hans urokkelige pligtsfølelse, og det er i erindringen om disse hans egenskaber, vi bevarer og ærer Knud Nielsens minde. (F. ¹⁵/₇ sp. 5559).

Efter at folketinget havde afsluttet sin mødeperiode afgik medlem af folketinget, frk. *Gudrun Bjørner* ved døden. På tingets første mødedag i den nye samling udtalte formanden:

Den 19. august døde medlem af folketinget *Gudrun Bjørner* efter et årelangt sygeleje.

Det blev kun i en kort periode forundt *Gudrun Bjørner* at arbejde her i tinget.

I 1948 var hun stedfortrædende medlem fra 18. maj til 27. juni, men kunne i denne korte tid næppe nå længere end til at blive lidt fortrolig med arbejdsgangen i folketinget.

Det var jo endda i en periode, hvor årets arbejde var ved at slutte.

Den 2. oktober 1957 blev *Gudrun Bjørner* atter indkaldt som stedfortræder og fortsatte som stedfortrædende medlem til den 20. marts 1958, da hun blev ordinært medlem af tinget.

Det blev da folketingsåret 1957-58, som gav *Gudrun Bjørner* hendes arbejdsopgaver i forbindelse med hendes gerning i folketinget.

Disse opgaver var imidlertid hverken få eller små.

Jeg kan nævne, at hun bl. a. havde ordførerskaber under behandlingen af lovforslag vedrørende:

Kommunale valg, vitaminreklame, erhvervsvejledning, socialforskning, folkeforsikring, mælkeordningen, folkeskolen og børneforsorgen.

Jeg skulle ikke behøve at føje til, at det var hårde krav at stille til et nyt medlem, også til et medlem, der mødte vel forberedt. Derimod er der grund til at understrege, at Gudrun Bjørner gjorde en betydelig indsats for at tilegne sig det omfattende stof, der skal beherskes, før man kan blive en aktiv medarbejder på så mange lovgivningsområder.

Der blev imidlertid ikke kræfter til flere arbejdsår. Allerede ved begyndelsen af folketingsåret 1958-59 måtte frøken Bjørner tage sygeorlov, og sygeperioden varede ved, indtil hun måtte give op den 19. august.

Gudrun Bjørner syntes næsten født til at deltage i offentligt liv. Hun voksede op i et hjem, hvor sociale, økonomiske og politiske spørgsmål måtte være hyppige samtaleemner, og hun tog i ung alder konsekvensen af den tidligt vakte interesse for samfundsspørgsmål, idet hun gik ind i den pionergerning, der gerne stiller ekstraordinært store krav, når de ideale tanker skal tilpasses det praktiske liv.

For Danmarks retsforbund er Gudrun Bjørners død et smerteligt tab, og i folketinget vil vi ære hendes minde. (F. 1959-60, 6/10 sp. 19).

Inden tinget på ny samledes, afgik også folketingsmand *Olav Øllgaard* ved døden. Om ham udtalte formanden:

Den 1. september døde folketingsmand *Olav Øllgaard* efter mere end 20 års uafbrudt arbejde i folketinget.

Hvis vi — måske en smule overfladisk — ville læse de officielle oplysninger om Olav Øllgaards deltagelse i det offentlige liv, kunne vi blive fristet til at anstille en næsten generel betragtning om den unge intelligente landmand, som på naturlig måde forberedtes til og indtog sin plads i det

offentlige liv på de mest krævende poster. Det var højskoleopholdet, som blev forberedelsen til den videregående faglige uddannelse, og der var den solide og dygtige indsats i det praktiske landbrugsarbejde, hvorigennem standsfællernes tillid blev grundfæstet — og egen opmærksomhed henledt på et lovende tillidsmandsemne. Og så kom tillidshvervene — i menighedsråd, sogneråd og skatteråd — og dertil pligtarbejdet i Landboforeningen, Kvægavls-

foreningen, Landhusholdningsselskabet o. s. v. At de politiske foreninger krævede deres del af arbejdsindsatsen var selvfølgelig, og jeg nævner det kun for at vise den klare linje gennem arbejdsgangen.

Den udvikling, jeg her har skitseret, ville i og for sig være et korrekt billede af Olav Øllgaards deltagelse i vort lands offentlige liv, hvis vi kun byggede på de officielle oplysninger, og det ville endda fortælle om en mand, der gennem sit arbejde skabte respekt og tillid om sin gerning.

Det ville imidlertid ikke blive et fuldgyldigt billede af Olav Øllgaard, således som hans venner her i tinget kendte ham.

Hans politiske gerning havde nemlig et særpræg, som gjorde ham til en karakteristisk skikkelse i dansk offentligt liv.

Jeg vil først og fremmest nævne hans stærke pligtfølelse, der gik som en rød tråd gennem hans livsgerning.

Øllgaard tog sin tørn, når han forstod, at det var hans pligt at gøre en indsats, og når han var klar over, at det var *hans* viden og arbejdskraft, man ønskede at anvende, og så gjorde han sig aldrig kostbar.

Det ville imidlertid have været unaturligt for ham blot at tænke på at trænge sig på.

Han betragtede sin deltagelse i det offentlige liv som et offer, men ikke som et offer, der skulle gøres blæst af, og endnu mindre som et martyrium.

Det var den ånd, der prægede ham, da han den 3. april 1939 mødte i folketinget med en omfattende og afklaret viden og straks blev betroet vigtige opgaver.

Jeg kan bl. a. henvise til hans indsats på skattelovgivningens område.

At Olav Øllgaards parti — venstre — havde tillid til ham fremgår også af, at han var medlem af sin gruppes bestyrelse; men det var ikke blot i sit eget parti, han blev mødt med tillid. Den blev vist ham fra alle sider, især fordi hans dybe menneskelige forståelse gjorde os så trygge i samarbejdet med ham.

Olav Øllgaard blev en af de skikkelser, der på god måde førte sin stands bedste egenskaber ind i tingets arbejde. Vi vil savne ham og hans virke, og vi vil bevare og ære hans minde. (F. 1959-60, ⁶/₁₀ sp. 20).

Folketingsåret 1958—59.

Det 110. folketingsår begyndte i henhold til grundlovens § 36 tirsdag den 7. oktober 1958 og sluttede mandag den 5. oktober 1959.

Der afholdtes i årets løb i alt 110 *møder* i folketinget mod 100 i 1957-58. Mødeperioderne strakte sig — bortset fra kortere afbrydelser — over tidsrummene fra 7. oktober til 19. december 1958 og fra 14. januar til 4. juni 1959, hvortil kom møder i dagene 14. og 15. juli 1959 om Danmarks stilling til de europæiske markedsplaner.

Svarende til det forøgede antal møder i folketinget optog de stenografiske *mødereferater* i 1958-59 5 734 spalter i Folketingstidende mod 5 362 spalter i 1957-58.

Der blev i folketingsåret fremsat i alt 140 *lovforslag* mod 148 året før. Af de 140 lovforslag fremsattes 131 af regeringen (året før 139) og 9 af medlemmer af folketinget (året før ligeledes 9).

Af regeringsforslagene blev i det forløbne folketingsår 116 fremsat skriftligt og 15 mundtligt mod henholdsvis 126 og 13 i det foregående folketingsår. Af de 9 ikke-regeringsforslag blev 7 fremsat mundtligt.

Antallet af *vedtagne lovforslag* var i alt 124 mod 127 året før. Af de vedtagne lovforslag var 123 fremsat af regeringen og 1 af medlemmer af folketinget mod henholdsvis 126 og 1 året før. Af de øvrige lovforslag bortfaldt 8 regeringsforslag og 3 ikke-regeringsforslag, fordi behandlingen af dem ikke var tilendebragt inden folketingsårets slutning; af de tilbageværende

5 ikke-regeringsforslag blev 1 taget tilbage, 1 forkastedes ved 3. behandling, og 3 nægtedes overgang til 2. behandling.

Til belysning af udviklingen med hensyn til antallet af fremsatte og vedtagne lovforslag i de senere år anføres følgende oversigt, der tillige viser benyttelsen af henholdsvis den skriftlige og den mundtlige fremsættelsesform:

	Fremsatte lovforslag					Vedtagne lovforslag		
	Regeringsforslag		Andre		I alt	Regeringsforslag	Andre	
	Skriftligt	Mundtligt	Skriftligt	Mundtligt			Skriftligt	Mundtligt
1953-54 ...	122	55	5	12	194	144	5	149
1954-55 ...	92	43	1	12	148	103	—	103
1955-56 ...	97	26	4	15	142	93	2	95
1956-57 ...	99	12	5	10	126	90	2	92
1957-58 ...	126	13	5	4	148	126	1	127
1958-59 ...	116	15	2	7	140	123	1	124

Af de 124 vedtagne lovforslag har i alt 109 været underkastet *udvalgsbehandling* mellem 1. og 2. behandling, og af disse har 81 været henvist til fornyet udvalgsbehandling mellem 2. og 3. behandling. Kun 15 af de vedtagne lovforslag er således blevet gennemført uden udvalgsbehandling.

Af *forslag til folketingsbeslutninger* behandlede i folketingsåret 21 og vedtoges 15 mod henholdsvis 12 og 9 i 1957-58. Af de 21 forslag fremsattes af regeringen 8, der alle vedtoges; 8 forslag, hvoraf 2 vedtoges, fremsattes af medlemmer af folketinget, mens de resterende 5 forslag, der alle vedtoges, fremkom i form af indstillinger fra folketingsudvalg.

Antallet af besvarede *forespørgsler* (jfr. folketingets forretningsordens § 21) var 9, af *redegørelser fra ministre* (jfr. forretningsordenens § 19) 4 samt af besvarede *spørgsmål til ministre*

(jfr. forretningsordenens § 20) 65. Til belysning af udviklingen i de senere år anføres følgende oversigt over antallet af besvarede forespørgsler og spørgsmål:

	Antal forespørgsler	Antal spørgsmål
1953-54	7	60
1954-55	3	40
1955-56	3	78
1956-57	3	52
1957-58	4	42
1958-59	9	65

Af folketingsårets 65 spørgsmål stilledes de fleste til finansministeren (12), handelsministeren (11) og socialministeren (7), mens ingen af de øvrige ministre havde flere end 6 spørgsmål at besvare. Antallet af spørgere var 46; af disse stillede 33 1 spørgsmål og de øvrige 2-4 spørgsmål. Efter spørgernes parti-gruppering fordelte spørgsmålene sig således: socialdemokratiet 11, venstre 11, konservative folkeparti 21, radikale venstre 5, retsforbundet 3, kommunistiske parti 11, socialistisk folkeparti 2, hvortil kom 1 spørgsmål fra et af de grønlandske medlemmer.

Der nedsattes i folketingsåret 97 *folketingsudvalg* til behandling af lovforslag og forslag til folketingsbeslutning m. v., herunder medregnet de stående udvalg, men ikke udvalg, der nedsættes i henhold til lovbestemmelser eller regeringsbeslutninger. I disse 97 udvalg, blandt hvilke adskillige dog kun havde en kortvarig eksistens, indvalgte i alt 153 af folketingets medlemmer, og en nærmere undersøgelse viser, at 2 folketingsmedlemmer indvalgte i 25 af de 97 udvalg, 7 i 20-24 udvalg, 22 i 15-19 udvalg, 60 i 10-14 udvalg, 46 i 5-9 udvalg og 16 i 1 eller højst 4 udvalg. Blandt de 5 største partiers medlemmer blev på 2 undtagelser nær alle — bortset fra ministre — i folketingsårets løb indvalgt i mindst 1 folketingsudvalg.

Med undtagelse af udvalget til valgs prøvelse havde alle de stående udvalg en tjenestemand som *sekretær*. Det samme var tilfældet med 26 andre folketingsudvalg.

Afvielser fra forretningsordenens regler om det tidsrum, der skal hengå mellem lovforslags fremsættelse og 1. behandling, mellem 1. og 2. behandling samt mellem 2. og 3. behandling, er efter forfatningsændringen kun forekommet i meget begrænset omfang. Således fandt i 1958-59 sådanne afvielser — med tingets samtykke i overensstemmelse med de herom gældende bestemmelser — kun sted ved behandlingen af 2 lovforslag.

Den i grundlovens § 42, stk. 7, indeholdte bestemmelse, hvorefter et lovforslag, som kan undergives folkeafstemning, i særdeles påtrængende tilfælde kan stadfæstes af kongen straks efter dets vedtagelse, når forslaget indeholder en bestemmelse herom, blev kun bragt i anvendelse for 2 af de i folketingsåret vedtagne lovforslags vedkommende.

Ministeriet.

I folketingets møde den 8. oktober 1958 meddelte formanden, at han fra statsministeriet havde modtaget en skrivelse, ifølge hvilken stats- og udenrigsminister *H. C. Hansen* ved kgl. resolution af 7. oktober 1958 var fritaget for stillingen som udenrigsminister fra 8. oktober 1958 at regne. Samtidig var minister for udenrigsøkonomi *Jens Otto Krag* blevet fritaget for dette hverv og i stedet for udnævnt til udenrigsminister, idet de under ministeren for udenrigsøkonomi ved kgl. resolution af 7. juni 1957 henlagte anliggender på ny skulle høre under udenrigsministeriet. (F. sp. 26).

Ministeriet H. C. Hansen

Udnævnelsesdatum: 28. maj 1957.

Statsminister: *H. C. Hansen*, f. 06.¹⁾
 Finansminister: *Viggo Kampmann*, f. 10.²⁾
 Undervisningsminister: *Jørgen Jørgensen*, f. 88.³⁾
 Minister uden portefølje: *Viggo Starcke*, f. 95.
 Økonomiminister: *Bertel Dahlgaard*, f. 87.⁴⁾
 Udenrigsminister: *J. O. Krag*, f. 14.⁵⁾
 Socialminister: *Julius Bomholt*, f. 96.⁶⁾
 Kirkeminister: *Bodil Koch*, f. 03.⁷⁾
 Justitsminister: *Hans Hækkerup*, f. 07.⁸⁾
 Minister for offentlige arbejder og for Grønland: *Kai Lindberg*, f. 99.⁹⁾
 Forsvarsminister: *Poul Hansen*, f. 13.¹⁰⁾
 Fiskeriminister: *Oluf Pedersen*, f. 91.
 Arbejds- og boligminister: *Kaj Bundvad*, f. 04.
 Landbrugsminister: *Karl Skytte*, f. 08.
 Indenrigsminister: *Søren Olesen*, f. 91.
 Handelsminister (minister for handel, håndværk, industri og søfart):
Kjeld Philip, f. 12.

-
- 1) Finansminister $5/5-7/11$ 1945 og $13/11$ 1947— $16/9$ 1950. Minister for handel, industri og søfart $16/9-30/10$ 1950. Udenrigsminister fra $30/9$ 1953, tillige fungerende statsminister $29/1-31/1$ 1955. Stats- og udenrigsminister $1/2$ 1955— $7/10$ 1958.
 - 2) Finansminister $16/9-30/10$ 1950 og fra $30/9$ 1953.
 - 3) Undervisningsminister $4/11$ 1935— $9/11$ 1942. Indenrigsminister $9/11$ 1942— $5/5$ 1945.
 - 4) Indenrigsminister $30/4$ 1929— $8/7$ 1940.
 - 5) Minister for handel, industri og søfart $13/11$ 1947— $16/9$ 1950. Minister uden portefølje $30/9-1/11$ 1953. Økonomi- og arbejdsminister $1/11$ 1953— $28/5$ 1957. Minister for udenrigsøkonomi $28/5$ 1957— $7/10$ 1958.
 - 6) Undervisningsminister $22/2-30/10$ 1950 og $30/9$ 1953— $28/5$ 1957.
 - 7) Kirkeminister $16/9-30/10$ 1950 og fra $30/9$ 1953.
 - 8) Justitsminister siden $30/9$ 1953.
 - 9) Minister for offentlige arbejder $30/9$ 1955— $28/5$ 1957.
 - 10) Forsvarsminister siden $23/5$ 1956.

Folketingets medlemmer.

Efter folketingsvalget den 14. maj 1957 (på Færøerne den 21. maj, i Grønland den 2. juli).

Partibetegnelser: S = socialdemokratiet. V = venstre. KF = det konservative folkeparti. RV = det radikale venstre. DR = Danmarks retsforbund. DK = Danmarks kommunistiske parti. Sl. = slesvigsk parti. SF = socialistisk folkeparti. UP = uden for de i valgloven af 31. marts 1953 omhandlede partier.

	Født	Medlem
A. Hovedstadens område.		
I. Søndre storkreds.		
Edel Saunte, frue, rådmænd, advokat (S)	13/3 04	28/10 47
Edvin Dose, overassistent (S)	29/9 07	28/10 47-21/9 53 (L); 14/5 57
Rasmus Hansen, fhv. minister (S)	18/8 96	18/1 36
Ib Kolbjørn, rådmænd (S)	28/4 05	30/10 45
Erna Sørensen, frue, landsretssagfører (KF)	19/9 96	30/10 45
K. Bøgholm, redaktør (KF)	11/7 98	3/4 43-10/1 46; 1/10 46-27/10 47; 5/9 50-20/4 53; 22/9 53 ¹⁾
Ragnhild Andersen, frue, metalarbejderske (DK)	18/8 07	30/10 45
II. Østre storkreds.		
Frode Jakobsen, fhv. minister (S)	21/12 06	30/10 45-20/4 53; 22/9 53 ²⁾
K. B. Andersen, undervisningskonsulent (S)	1/12 14	14/6 57
V. Heising, borgerrepræsentant, civilingeniør (S)	20/1 05	5/9 50-10/4 59

1) Orlov 11/1—30/9 46.

2) Orlov 2/11 56—18/3 57 (off. hverv).

	Født	Medlem
Nina Andersen, frue, sekretær (S)	20/11 00	1/2 36-2/4 43; 3/0-29/10 45; 5/9 50
Lars M. Olsen, forlagsboghandler (S) ..	7/7 05	3/4 39
Astrid Skjoldbo, frue, borgerrepræsen- tant (S)	18/8 98	14/4 47-21/9 53 (L); 14/5 57
Edvin Boye Hansen, bankfunktionær (S)	10/8 08	21/4 53
Kirsten Gloerfelt-Tarp, frue, fhv. kon- torchef (RV)	1/12 89	30/10 45
Hanne Budtz, frue, landsretssagfører (KF)	21/9 15	21/4 53
O. Weikop, fhv. minister, borgmester (KF)	21/4 97	28/10 47
Poul Claussen, rådmand, apoteker (KF)	10/4 89	26/1-29/10 45; 13/2 47
Anker Lau, grosserer (V)	13/10 01	28/10 47-20/4 53; 22/9 53
Gudrun Bjørner, overlærer, frk. (DR) .	29/10 98	18/5-27/8 48; 2/10 57-20/3 58; 21/3 58-19/8 59 ¹⁾
Aksel Larsen, fhv. minister (SF)*)	5/8 97	18/11 32 ²⁾
Efter V. Heising's mandatnedlæggelse 11/4 59 indtrådte:		
Robert Sørensen, næstformand (S)	23/7 05	28/4 54-13/5 57; 11/4 59
Under Gudrun Bjørners orlov 22/10 58- 19/8 59 indtrådte midlertidigt og efter hendes død 19/8 59 indtrådte:		
Robert Sandau, mejeriejer (DR)	5/1 04	22/10 58
III. Vestre storkreds.		
Viola Nørlov, frue (S)	13/2 00	1/11 48
Alsing Andersen, fhv. minister (S)	5/2 93	24/4 29 ³⁾

1) Orlov 22/10 58—19/8 59 (sygdom).

2) Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden 3/4 43—18/5 45 og for perioden 18/5—29/10 45 (orlov).

3) Orlov 1/11—21/12 54, 5/10—27/12 55 og 19/3—13/5 57 (off. hverv).

*) Var ved folketingsårets begyndelse medlem af DK; anmeldte 24/11 1958 socialistisk folkeparti som politisk parti og sig selv som dets repræsentant i folketinget.

	Født	Medlem
O. Einer-Jensen, forbundsformand (S) .	5/7 89	20/1 24-29/10 45; 28/10 47
Carl P. Jensen, sekretær (S)	3/1 06	22/9 53
Wiggo Larsen, fhv. fagforeningsformand (S)	30/10 90	28/10 47 ¹⁾
Hermod Lannung, landsretssagfører (RV)	9/11 95	14/4 39-13/4 47 (L); 28/4-21/9 53 (L); 14/5 57
Kristen Amby, fhv. fængselspræst (KF)	4/3 94	16/11 32-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53 ²⁾
Marie Antoinette von Lowzow, frue (KF)	30/8 99	5/9 50
Knud Nielsen, købmand, rådmand (KF)	18/2 91	15/9-18/12 54; 11/2-28/3 55; 5/10-28/12 55; 5/11 56-7/3 57; 2/10 57-14/1 58; 21/3 58-14/7 59
R. C. Paabøl, advokat (V)	22/9 05	22/9 53
Ayø Kate Herbøl, husmoder (DR) . . . Efter Knud Nielsens død 14/7 59 indtrådte:	30/8 04	13/8 58
Anna Barfoed, overassistent	3/7 94	15/7 59 ³⁾
B. Øernes område.		
I. Københavns amtskreds.		
H. C. Hansen, statsminister	8/11 06	7/12 36
Erhard Jakobsen, borgmester, cand. polit. (S)	25/2 17	22/9 53
Emil Francke, maskinpasser (S)	18/8 07	28/4-21/9 53 (L); 14/5 57
Ove Hansen, borgmester (S)	24/9 09	21/4 53
Per Hækkerup, redaktør (S)	25/12 15	5/9 50 ⁴⁾

1) Orlov 18/1-8/10 58 (sygdom).

2) Orlov 15/9-18/12 54, 5/10-28/12 55, 5/11 56-7/3 57 og 1/10 57-14/1 58 (off. hvert).

3) Valget nåede ikke at blive godkendt i folketingssåret 1958-59.

4) Orlov 20/6-15/7 56 (sygdom).

	Født	Medlem
Chr. Hougaard, overlærer (S)	11/3 97	3/4 43-20/10 45; 21/4 53
Jørgen Jørgensen (Lejre), undervisningsminister (RV)	19/5 88	24/4 29
Poul Møller, landsretssagfører (KF)	13/10 19	1/3-30/4 50; 5/9 50
Carsten Raft, journalist (KF)	28/4 95	22/10 35 ¹⁾
N. Gottschalck-Hansen, sognepræst (KF)	21/11 09	5/9 50
Gertie Wandel, frue (KF)	7/11 94	26/3 52
Axel Kristensen, fhv. minister, civilingeniør (V)	1/4 95	30/10 45-31/12 50; 14/5 57
O. Kryger, snedkermester (V)	1/8 94	5/9 50-21/9 53; 2/10 56
Viggo Starcke, minister uden portefølje (DR)	13/3 95	30/10 45
V. Fuglsang, landarbejder (DK)	17/4 09	30/10 45-27/10 47; 5/9 50
II. Frederiksborg amtskreds.		
N. Mørk, maskinarbejder (S)	23/9 09	28/10 47
Emil Retoft, overlærer (S)	4/7 94	22/10 35-2/4 43; 14/5 57
Else Zeuthen, frue, mag. art. (RV)	10/10 97	22/9 53 ²⁾
Adolph Sørensen, murermester (KF)	25/2 10	21/4 53
C. F. Ladefoged, økonomiinspektør (V)	24/5 90	28/10 47-4/9 50; 1/1 51 ³⁾
Henry Christensen, chefredaktør (V)	5/1 22	22/9 53
Aage Gøting, kommunelærer (DR)	16/4 19	14/5 57
Under Else Zeuthens orlov 8/10-18/12 58 indtrådte midlertidigt:		
Asger Baunsbak-Jensen, lærer (RV)	15/4 32	8/10-18/12 58
Under C. F. Ladefogeds orlov 28/10-31/12 58 indtrådte midlertidigt		
Alfred Christensen, gårdejer (V)	16/4 04	2/10-30/11 57; 28/10-31/12 58

1) Orlov 24/3-20/4 53 (sygdom).

2) Orlov 8/10-18/12 58 (off. hverv).

3) Orlov 1/10-30/11 57 (off. hverv) og 28/10-31/12 58 (sygdom)

	Født	Medlem
III. Holbæk amtskreds.		
Poul Hansen (Kalundborg), forsvarsminister (S).....	27/2 13	30/10 45
K. Skytte, landbrugsminister (RV)....	31/3 08	28/10 47
P. B. Thisted Knudsen, landsretssagfører (V).....	4/4 04	14/4 39-28/10 45 (L); 30/10 45
Holger Justesen, gårdejer (V).....	8/2 18	14/5 57
IV. Sorø amtskreds.		
Viggo Kampmann, finansminister (S)..	21/7 10	21/4 53
Kaj Bundvad, arbejds- og boligminister (S).....	8/7 04	3/4 43
Erik Ninn-Hansen, landsretssagfører (KF).....	12/4 22	21/4 53
Helga Pedersen, landsdommer, fhv. minister (V).....	24/6 11	22/9 53
Per Federspiel, landsretssagfører, fhv. minister (V).....	9/4 05	28/10 47-4/9 50; 14/4 51-21/9 53 (L); 14/5 57
V. Præstø amtskreds.		
Carl Petersen, fhv. minister (S).....	1/5 94	22/10 35
Hans Hækkerup, justitsminister (S)...	25/12 07	30/10 45-27/10 47; 5/7 48
Axel Reedtz-Thott, baron (KF).....	2/6 20	22/9 53-30/9 57; 16/1 58 ¹⁾
Poul Hartling, seminarirektor (V)...	14/8 14	14/5 57
Henry Hansen, gårdejer (V).....	2/7 12	28/10 47-4/9 50; 22/9 53
VI. Bornholms amtskreds.		
Johs. E. Larsen, fhv. skatterådsformand (S).....	1/12 92	14/3 42-28/4 51 (L); 28/4 51
Conrad Kofoed, gårdejer (V).....	17/5 06	22/9 53

1) Orlov 1/10 57—14/1 58.

	Født	Medlem
VII. Maribo amtskreds.		
Holger Brodthagen, fhv. borgmester (S)	9/12 96	14/4 51-27/4 53 (L); 22/9 53
S. Lund Jensen, tapetserer (S)	18/12 98	5/9 50
R. Lysholt Hansen, kommunelærer (S)	21/10 19	5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Helge Larsen, adjunkt (RV)	25/4 15	7/11 56
Poul Thomsen, forstander (KF)	30/1 01	3/5-29/10 45; 14/5 57
Henry Gideon, landsretssagfører (V) . . .	9/12 93	21/4 53
VIII. Odense amtskreds.		
Holger Larsen, borgmester (S)	8/1 06	26/12 40-31/10 58
Hans Rasmussen, forbundsformand (S)	14/12 02	5/9 50
P. Ditlevsen, redaktør (S)	28/7 96	4/12 38-2/4 39; 5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Sofie Pedersen, husmoder (S)	13/10 95	28/10 47-4/9 50; 21/4 53
Hilmar Baunsgaard, forretningsfører (RV)	28/2 20	14/5 57
Poul Sørensen, fhv. minister (KF)	25/6 04	26/9 41-27/10 47; 5/9 50
Henry L. W. Jensen, grosserer (V)	25/2 98	14/4 47-21/9 53 (L); 14/5 57 ¹⁾
Peter Larsen, forpagter (V)	29/8 24	21/4 53
J. M. Pedersen, fabrikant (DR)	8/5 03	17/11 52
Petra Petersen, frue (DK)	2/3 01	30/10 45 ²⁾
Efter Holger Larsens mandatnedlæg- gelse 1/11 58 indtrådte:		
Helmuth Nørrelund, chauffør (S)	18/11 08	1/11 58-20/2 59
Efter Helmuth Nørrelunds død 20/2 59 indtrådte:		
Poul Søgaard, remisearbejder (S)	12/11 23	21/2 59

1) Orlov 6/11-11/12 57 (off. hverv).

2) Orlov 22/4-4/9 50 og 6/10 50-16/1 51 (sygdom).

	Født	Medlem
IX. Svendborg amtskreds.		
Poul Hansen (Svendborg), forretningsfører (S).....	7/5 10	3/4 39
Svend Horn, maskinarbejder (S).....	11/3 06	3/4 39
Aage Fogh, statsrevisor (RV).....	6/5 96	29/6 34-4/10 39; 30/10 45
Jørgen Jørgensen (Ullerup), fhv. minister (KF).....	7/6 91	14/4 39-4/9 50 (L); 5/9 50
J. C. Jensen-Broby, statsrevisor, gård-ejer (V).....	18/2 88	18/2 19
Niels Eriksen, gårdejer (V).....	5/6 02	28/10 47
C. Jyllands område.		
X. Hjørring amtskreds.		
Chr. Christiansen, fhv. minister (S)....	14/9 95	1/1-16/11 32; 22/10 35
Niels Hjortnæs, forretningsfører (S) ...	17/10 00	21/4 53
Hans Baagø, toldforvalter (KF)	5/3 95	5/9 50
M. Heilesen, gårdejer (V).....	18/6 90	3/4 43
Søren Andersen, gårdejer (V).....	14/3 12	28/10 47-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53
Jens Chr. Christensen, gårdejer, sogne-rådsformand (V).....	12/11 06	30/10 45-27/10 47; 21/4 53
Søren Olesen, indenrigsminister (DR)..	27/9 91	30/10 45-27/10 47; 17/11 50-31/3 51; 22/9 53
XI. Thisted amtskreds.		
Hans R. Knudsen, redaktør (S)	13/11 03	5/9 50
H. C. Toft, gårdejer (KF)	7/1 14	14/5 57
K. Damsgaard, konsulent (V).....	9/6 03	9/6 40-2/4 43; 30/10 45-20/4 53; 22/9 53
J. Krogh, skoleinspektør (V).....	6/1 93	5/9 50

	Født	Medlem
XII. Ålborg amtskreds.		
J. Strøm, fhv. minister (S)	21/12 98	16/11 32-11/12 58
Peter Kristensen (Ålborg), redaktør (S)	18/7 07	22/9 53
K. Axel Nielsen, advokat (S)	10/2 04	21/4 53
Peter Nielsen, bogbindermester (S)	14/3 10	5/9 50-20/4 53; 22/9 53
Morten Larsen, husmand (RV)	22/9 12	14/5 57
Ole Bjørn Kraft, fhv. minister (KF)	17/12 93	2/12 26
Alfred Bøgh, gårdejer (V)	19/9 00	22/7 51-21/9 53 (L); 22/9 53
Søren Jensen, gårdejer (V)	18/5 22	14/5 57
Oluf Pedersen, fiskeriminister (DR)	6/9 91	18/11 32-29/10 45; 5/9 50
L. Lynnerup Nielsen, kontrolbestyrer (DK)	15/9 01	30/10 45
Efter J. Strøms død 11/12 58 indtrådte: Evald Kristensen, arbejdsmand (S)	18/5 13	22/9 53-13/5 57; 12/12 58
XIII. Viborg amtskreds.		
Chr. Thomsen, kommunegartner (S)	8/1 09	21/4 53
Axel Ivan Pedersen, borgmester (S)	27/8 05	15/9 39-29/10 45; 22/9 53
Bertel Dahlggaard, økonomiminister (RV)	7/11 87	14/4 20
Egon Lauritzen, grosserer (KF)	3/9 95	14/5 57
G. Holmberg, gårdejer (V)	8/10 11	28/10 47
K. M. Lorentzen, dommer (V)	23/7 92	30/10 45-27/10 47; 5/9 50
XIV. Randers amtskreds.		
J. O. Krag, udenrigsminister (S)	15/9 14	28/10 47-4/10 50; 24/5 52 ¹⁾
Gustav Pedersen, statsrevisor (S)	3/4 93	11/4 24-2/12 26; 29/9 34
Poul Hansen (Grenå), højskoleforstander (S)	7/9 97	30/10 45-4/9 50; 5/10 50-23/5 52; 21/4 53
Asger Jensen, fabrikant (KF)	23/12 10	5/9 50-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 14/5 57

1) Orlov 5/10 50—23/5 52.

	Født	Medlem
S. From, gårdejer (V)	23/8 04	3/4 43
Anders Andersen, gårdejer (V)	1/10 12	21/4 53
XV. Århus amtskreds.		
Holger Eriksen, redaktør (S)	5/12 94	22/10 35-29/10 45; 28/10 47
Peter Jørgensen, maskinarbejder (S) . .	17/4 11	5/9 50
Waldemar Laursen, maskinmester (S) .	19/12 98	14/5 57
Th. Mikkelsen, maskinarbejder (S) . . .	11/6 08	5/9 50
Aage Knudsen, landpostbud (S)	11/8 98	14/4 51-21/9 53 (L); 22/9 53
Flemming Hvidberg, fhv. minister, professor, dr. theol. (KF)	17/12 97	3/4 43-21/1 59 ¹⁾
S. A. Fanger, direktør, civilingeniør (KF)	5/9 97	21/4 53
J. Martin, redaktør (V)	17/5 87	5/9 50
Niels Andersen, disponent (DR)	14/6 17	14/5 57
Alfred Jensen, fhv. minister (DK)	7/7 03	6/10 36 ²⁾
Under Flemming Hvidbergs orlov 22/1-21/2 59 indtrådte midlertidigt og efter hans død 21/2 indtrådte:		
Ellen Jerking [fra 4/4 59 gift Strange Petersen], frue, journalist	8/9 13	22/1 59.
XVI. Skanderborg amtskreds.		
Kaj Andresen, overlærer (S)	7/4 07	28/10 47
Lars P. Jensen, uddeler (S)	23/4 09	30/10 45
Wilhelm Dupont, redaktør (S)	28/8 06	14/5 57
H. K. Sørensen, direktør, cand. polit. (KF)	28/1 08	14/4 51-27/4 53(L); 14/5 57-30/9 59 ³⁾
Marius Buhl, fhv. realskolebestyrer (V)	20/7 90	28/10 47
Kristian Juul, gårdejer (V)	10/6 92	3/4 39-4/9 50; 22/9 53

1) Orlov 28/10—31/12 49 og 1/4—30/6 56 (sygdom), 22/1-21/2 59.

2) Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden 3/4 43—16/5 45 og for perioden 18/5—28/10 45 (orlov).

3) Orlov fra 1/10 59 (stedfortræder Erik Bruun de Neergaard).

	Født	Medlem
XVII. Vejle amtskreds.		
K. Lindberg, minister for offentlige arbejder og for Grønland (S)	10/12 99	14/4-27/10 47 (L); 28/10 47
Victor Gram, forretningsfører (S)	30/1 10	3/4 43
M. Larsen (Kolding), togfører (S)	28/7 93	3/4 39-29/10 45; 28/10 47
P. A. Rasmussen, tømrer (S)	18/7 02	14/5 57
Axel Sørensen, husmand (RV)	9/8 00	30/10 45
Niels Ravn, dyrlæge (KF)	19/7 10	7/12 57
Thorkil Kristensen, fhv. minister, professor (V)	9/10 99	30/10 45
Vagn Bro, politimester (V)	18/7 10	28/4-5/7 20; 2/12 26-21/10 35; 3/4 39-29/10 45; 22/9 53
Ejner Kristensen, gårdejer (V)	29/5 04	14/5 57
XVIII. Ringkøbing amtskreds.		
Bodil Koch, kirkeminister (S)	25/10 03	28/10 47
Poul Nilsson, cigarsorterer (S)	30/10 01	1/5 46-28/10 47; 7/10 52-21/9 53 (L); 14/5 57
J. Kirkegaard, gårdejer (RV)	20/8 01	5/9 50
K. Thestrup, dommer (KF)	27/8 00	28/10 47
J. Sønderup, fhv. minister (V)	2/2 94	22/10 35
J. E. Foged, konsulent (V)	24/2 10	30/10 45
Harald Nielsen, sekretær (V)	18/11 96	11/9 42
Kr. Østergaard, gårdejer (V)	13/12 15	22/9 53
XIX. Ribe amtskreds.		
Jul. Bomholt, socialminister (S)	11/6 96	24/4 29
Peter Ravn, arbejdsmand (S)	18/10 12	22/9 53
A. C. Normann, direktør (RV)	23/3 04	5/9 50
Jacob Pedersen, stadsskoleinspektør (KF)	25/5 08	13/1 55-8/11 56; 14/5 57
Erik Eriksen, fhv. statsminister (V)	20/11 02	22/10 35
N. Chr. Christensen, redaktør (V)	19/3 96	30/10 45-4/9 50; 22/9 53
O. Øllgaard, gårdejer (V)	12/11 90	3/4 39-1/9 59

	Født	Medlem
I. Skov Jørgensen, skolepsykolog (V) . .	11/11 15	18/12 47-31/3 48; 14/5 57
Efter O. Ølgaards død 1/9 59 indtrådte Chr. Melchior Hansen, redaktionssekretær (V)	13/10 02	2/9 59 ¹⁾
XX. Haderslev m. fl. amters amtskreds.		
Peter Gorrsen, lærer (S)	27/8 09	14/5 57
Andreas Hansen, barbermester (S) . . .	9/2 98	5/9 50-20/4 53; 17/6 54
Jens D. Bladt, arbejdsmand (S)	28/5 00	21/4 53
Frederik Slipsager, konsulent, højskolelærer (RV)	11/12 06	14/5 57
L. Clausen (Olufskjær), gårdejer (KF) . .	28/9 92	4/10 49
F. Heick, direktør	12/12 04	30/10 45-30/9 59
Ejnar Hansen, gårdejer (V)	5/4 00	14/5 57
Kristian Kristensen, gårdejer (DR) . . .	10/10 00	2/10 57-14/1 58; 3/6 58
Hans Schmidt, gårdejer (Sl.)	1/4 99	22/9 53
Efter F. Heicks mandatnedlæggelse 1/10 59 indtrådte Joachim Mosbech, landinspektør	24/11 87	1/10 59 ¹⁾
D. Færøerne.		
Johan Poulsen, førstelærer, lagtingsmedlem (V. Valgt af det færøske sambandsparti)	28/9 90	3/4 39-2/4 43; 5/9 50
Hákun Djurhuus, lærer, lagtingsmedlem (UP. Valgt af det færøske folkefloparti)	11/12 08	6/7 57
E. Grønland.		
Elias Lauf, førsteprest (UP)	21/1 94	2/11 57
A. Lyng, seminarilærer (UP)	18/10 99	22/9 53-30/1 59 ²⁾
Efter Augo Lynges død 30/1 59 indtrådte:		
Nikolaj Rosing, seminarilærer (UP) . .	4/4 12	31/1 59

1) Valget nåede ikke at blive godkendt inden udløbet af folketingsåret 1958—59.

2) Ikke anciennitet for tiden 14/5—15/5 57.

Partigrupperingen i folketinget i folketingsåret 1958—59.

	Antal medl.
Socialdemokratiet	70
Venstre ¹⁾	46
Det konservative folkeparti	30
Det radikale venstre	14
Danmarks retsforbund	9
Danmarks kommunistiske parti ²⁾	5
Socialistisk folkeparti ²⁾	1
Slesvigsk parti	1
Uden for de i valgloven af 31. marts 1953 omhandlede partier:	
Valgt på Færøerne ³⁾	1
Valgt i Grønland	2
	179

1) Herunder 1 medlem af det færøske sambandsparti.

2) Danmarks kommunistiske parti havde ved folketingsårets begyndelse 6 repræsentanter. 1 medlem [Aksel Larsen] anmeldte ²⁴/₁₁ 1958 socialistisk folkeparti som politisk parti og sig selv som dets repræsentant i folketinget.

3) Valgt af den færøske folkeflok.

Partiernes bestyrelser i folketinget.

Socialdemokratiet.

Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup [næstformand], Horn [sekretær], Alsing Andersen, Bomholt, Holger Eriksen, H. C. Hansen, Poul Hansen (Kalundborg), Kampmann (fra $1^2/_{12}$), Lindberg, Gustav Pedersen, Carl Petersen, Hans Rasmussen og Strøm (indtil $1^1/_{12}$).

Venstre.

Erik Eriksen [formand], Sønderup [næstformand], Henry Christensen [sekretær], Damsgaard, From, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen og Øllgaard (indtil $1/9$).

Det konservative folkeparti.

Poul Sørensen [formand], Thestrup [næstformand], Fanger, Gottschalck-Hansen, Hvidberg (indtil $2^1/2$), Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ole Bjørn Kraft, Poul Møller, Erna Sørensen og Weikop (fra $2^2/2$).

Det radikale venstre.

Aage Fogh [formand], Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Kirkegaard, A. C. Normann og Axel Sørensen.

Danmarks retsforbund.

J. M. Pedersen [formand], Niels Andersen [næstformand] og Gøting [sekretær].

Danmarks kommunistiske parti.

Alfred Jensen [formand].¹⁾

¹⁾ Ved folketingsårets begyndelse var Aksel Larsen formand. Han anmeldte $2^4/_{11}$ 1958 socialistisk folkeparti og sig selv som dets repræsentant i folketinget.

Dansk interparlamentarisk gruppe.

Den 25. februar 1959 valgtes til gruppens

bestyrelse:

Fhv. minister Alsing Andersen (formand), statsminister H. C. Hansen, ftm. Einer-Jensen, ftm. Holger Eriksen, forsvarsminister Poul Hansen (Kalundborg), ftm. Per Hækkerup, ftm. N. Chr. Christensen, fhv. statsminister Erik Eriksen, kontorchef Viggo Hauch, fhv. minister Jens Sønderup, fhv. minister Ole Bjørn Kraft, ftm. Kristen Amby, undervisningsminister Jørgen Jørgensen, økonomiminister Bertel Dahlgaard samt folketingets formand, Gustav Pedersen.

Revisorer: arbejds- og boligminister Kaj Bundvad og ftm. N. Chr. Christensen.

Gruppens sekretær: Bjørn Olsen.

Delegerede i Nordisk interparlamentarisk Råd:

Medlemmer: fhv. minister Alsing Andersen, fhv. statsminister Erik Eriksen, fhv. minister Ole Bjørn Kraft, økonomiminister Bertel Dahlgaard.

Suppleanter: statsminister H. C. Hansen, ftm. N. Chr. Christensen, ftm. Knud Thestrup, undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Delegerede i Interparlamentarisk Unions råd.

Medlemmer: fhv. minister Alsing Andersen og fhv. minister Ole Bjørn Kraft.

Suppleanter: folketingsmedlem Kirsten Gloerfelt-Tarp og ftm. N. Chr. Christensen.

Folketingets åbningsmøde.

I henhold til grundlovens § 36 samledes folketingets medlemmer tirsdag den 7. oktober 1958 kl. 12 i folketingssalen. Mødet indledtes med, at der — under ledelse af aldersformanden, *Jensen-Brobj* — foretoges valg af præsidium og — under ledelse af den genvalgte formand, *Gustav Pedersen* — valg af tingsekretærer. Formanden udsatte derpå mødet en halv time, idet han samtidig opfordrede medlemmerne til at forblive på deres pladser for at modtage en hilsen fra *Deres Majestæter Kongen og Dronningen* samt *Hendes kongelige Højhed tronfølgeren prinsesse Margrethe*, der ville komme til stede.

Efter at et orkester fra en tilhørerloge havde spillet danske melodier, ankom kl. 12¹⁰, ledsaget af præsidiets medlemmer, de kongelige herskaber med følge.

I en velkomsttale takkede *formanden* de kongelige herskaber for deltagelsen i folketingets åbning, og han overbragte samtidig tronfølgeren folketingets hilsen i anledning af *Hendes kongelige Højheds* indtræden i statsrådet.

Formandens tale efterfulgtes af et nifoldigt hurra, hvorpå orkestret spillede „Kong Christian stod ved højen mast“.

Henvendt til tingets medlemmer udtalte *Hans Majestæt Kongen*:

„For de venlige ord, folketingets formand i sin velkomsthilsen rettede til dronningen, tronfølgeren og mig, udtaler jeg vor hjerteligste tak.

Medens dronningen og jeg tidligere har deltaget i den højtidelige åbning af folketingets årets, er det første gang, vor ældste datter, tronfølgeren, mødes officielt med folkerepresentationens kvinder og mænd.

Jeg udtaler håbet om, at hun i den gerning, hun efter vor statsskik nu har påbegyndt, vil blive mødt med den samme

tillid og hengivenhed, som altid er blevet vist mig, og jeg er sikker på, at hun vil gøre sig fortjent dertil.

I det internationale arbejde til fremme af fred og forståelse mellem folkene må også vort land være sig sit ansvar bevidst og efter evne yde sit bidrag dertil.

Inden for vore egne grænser foreligger store spørgsmål, der kræver afklaring. Under folkestyret kan ingen enkelt gruppe vente at se spørgsmålene ensidigt løst efter sine synspunkter; gennem brydning mellem meninger og anskuelser påhviler det folketinget at finde frem til sådanne løsninger, der vil være vort samfund til gavn.

Jeg slutter med at udtale alle mine bedste ønsker for det arbejde, folketinget påbegynder i dag, og beder Dem sammen med mig udbringe et trefoldigt leve for vort fædreland:

Danmark leve!“

Kongens opfordring besvaredes med et trefoldigt hurra, og orkestret spillede „Der er et yndigt land“.

Derefter forlod de kongelige herskaber med følge salen, ledsaget af præsidiets medlemmer, idet orkestret spillede „Kong Frederik den Niendes honnørmarch“.

I det kl. 12³⁵ genoptagne møde fremsatte statsminister *H. C. Hansen* en redegørelse, hvoraf gengives:

„I henhold til grundloven påhviler det statsministeren i dette første møde i det nye folketingsår at give en *redegørelse for rigets almindelige stilling og for de foranstaltninger, som regeringen påtænker at søge gennemført i den kommende tid.*

Jeg vil gerne indlede med nogle bemærkninger om de *udenrigspolitiske forhold* og om Danmarks stilling i det internationale samarbejde.

Den storpolitiske udvikling i det forløbne år har givet verden håb, men også beredt den skuffelser.

Ved den principielle enighed, som på ekspertniveau er opnået om de tekniske forudsætninger for kontrol med et forbud mod forsøg med kernevåben, synes en international overenskomst på dette partielle nedrustningsområde at være rykket nærmere. Det er også et opmuntrende tegn, at der i princippet

hersker enighed om at indlede tilsvarende ekspertdrøftelser om kontrolforanstaltninger til hindring af overraskelsesangreb. Endelig kan den omstændighed, at det lykkedes De Forenede Nationers ekstraordinære plenarforsamling i august måned med enstemmighed at tilvejebringe et grundlag for en foreløbig ordning af de mellemøstlige problemer, berettiger til en vis optimisme med hensyn til mulighederne for at opnå bedre mellemfolkelig forståelse og samarbejde. På den anden side er forventningerne om en tilnærmelse mellem stormagtsgrupperne gennem en konference på højt niveau ikke blev indfriet, ligesom udviklingen i det fjerne østen må give anledning til bekymring.

Grundlaget for Danmarks udenrigspolitik er vort medlemskab af De Forenede Nationer og Den Nordatlantiske Traktats Organisation; Danmarks deltagelse i NATO-samarbejdet vil fortsætte efter samme retningslinjer som hidtil. Vi vil fremdeles yde vort bidrag til løsning af de fælles opgaver og til styrkelse af sammenholdet mellem medlemslandene, og vi vil inden for NATO — som inden for andre internationale organisationer — virke for at mindske spændingen i verden.

Regeringen lægger stor vægt på, at samarbejdet inden for De Forenede Nationer udbygges, og vil medvirke til at styrke FNs stilling som en fredsbevarende faktor i verdenspolitikken.

Danmark har under De Forenede Nationers ekstraordinære plenarforsamling i august deltaget i bestræbelserne for at hidføre en politisk afspænding i de usikre og urolige forhold i det mellemøstlige område. Det er regeringens håb, at de foreløbige resultater vil bidrage til en voksende tillid til De Forenede Nationers evne og muligheder for at udfylde FNs mission i det internationale samarbejdes tjeneste.

Danmark har i det forløbne år afgivet et *troppekontingent til De Forenede Nationers internationale beredskabsstyrke* i det nære østen og har — efter forhandling med de andre skandinaviske lande — besluttet at ville opretholde vort bidrag til denne FN-styrke foreløbig indtil april måned 1959. Efter generalsekretær Hammarskjölds anmodning er der flere gange i årets løb stillet dansk personel til rådighed for FNs observatørkorps i Libanon. Både til denne styrke og til observatørkorpsset er mandskabet som hidtil udtaget på frivillig basis.

I den senere tid er spørgsmålet om oprettelsen af en permanent FN-styrke blevet rejst. Danmark er blandt de lande, der under generaldebatten i FN's plenarforsamling har støttet tanken om, at generalsekretæren bemyndiges til at underkaste spørgsmålet om en sådan styrke en omhyggelig undersøgelse. Regeringen finder, at mere permanente ordninger med hensyn til en væbnet FN-styrke i en fremtidig krisesituation vil kunne have en gunstig virkning for eventuelle konflikters løsning om fredens bevarelse.

På det *nordiske udenrigsministermøde i Stockholm* i foråret 1958 fandt de fem nordiske lande anledning til i en fælles udtalelse at give udtryk for deres syn på nedrustningsspørgsmålet. Der er imellem de nordiske regeringer enighed om, at man for at komme videre i nedrustningsspørgsmålet burde koncentrere sig om begrænsede forslag, der kunne løses i etaper. På det seneste *nordiske udenrigsministermøde i København* den 8. og 9. september blev denne linje fastholdt, idet man samtidig gav udtryk for den opfattelse, at gennemførelsen af nedrustningsforanstaltninger, om hvilke der måtte kunne træffes aftale, burde iværksættes inden for rammerne af De Forenede Nationer.

Regeringen vil som hidtil tage del i den virksomhed, der finder sted inden for *Europarådets* rammer. Særlig opmærksomhed vil blive vist det arbejde, der fra forskellig side gøres for at hidføre en reorganisation af det politiske og økonomiske samarbejde i Europa, således at en forenkling opnås.

Danmark vil fremdeles deltage i det mellemfolkelige samarbejde på de videnskabelige, kulturelle og sociale områder inden for De Forenede Nationer, herunder UNESCO, samt i Europarådet og NATO.

Som i tidligere år er der ydet pengebidrag til en række *internationale humanitære hjælpeorganisationer*, og yderligere et antal flygtninge, hovedsageligt syge og svagelige med deres pårørende, har fået varigt ophold her i landet.

Som led i de internationale bestræbelser for at hæve levestandarden i de mindre udviklede lande agter regeringen i øget omfang at medvirke til gennemførelsen af De Forenede Nationers program for teknisk bistand. Man vil foreslå folketinget at stille midler til rådighed for dette program og for

af et specialfond under FN, som skal supplere det tekniske bistandsprogram. Der vil ligesom i tidligere år blive draget omsorg for, at en del af midlerne anvendes til undervisning her i landet af studerende og teknikere fra de mindre udviklede lande.

Regeringen har med glæde bemærket, at *de dansksindede sydslesvigere* ved landdagsvalget i Slesvig-Holsten den 28. september opnåede en repræsentation med to mandater i landdagen i Kiel. Dette resultat havde ikke været muligt, hvis det ikke ved de dansk-tyske drøftelser var blevet opnået, at 5 pct.-klausulen blev ophævet for det danske mindretals vedkommende. Regeringen følger med varm interesse det danske kulturelle arbejde i Sydslesvig, og der vil som hidtil blive ydet støtte til dette arbejde.

Forhandlingerne i Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisation, OEEC, om oprettelse af *et europæisk frihandelsområde* er endnu ikke nået så langt frem, at man med sikkerhed kan bedømme, hvorvidt eller på hvilken måde planen vil blive gennemført.

Regeringen vil i de fortsatte forhandlinger videreføre sine bestræbelser for at sikre, at de nye markedsordninger udformes således, at Danmarks vitale interesser såvel på landbrugs- som på industriområdet tilgodeses, og at der sikres dansk erhvervsliv tilfredsstillende vilkår i den skærpede konkurrence med udlandet, der vil være en følge af Danmarks deltagelse i markedsplanerne.

Sikringen af dansk landbrugs eksportinteresser frembyder særlig vanskelige problemer som følge af den udbredte landbrugsprotektionisme i andre lande. Regeringen tillægger en løsning af dette spørgsmål afgørende betydning og vil fortsætte bestræbelserne for bl. a. gennem direkte forhandlinger med de seks fællesmarkedslande, med England og de nordiske lande at finde frem til en tilfredsstillende løsning.

De af regeringen iværksatte undersøgelser til belysning af de økonomiske og sociale problemer, der vil opstå ved Danmarks eventuelle deltagelse i de europæiske markedsplaner, er nu stort set afsluttet, og de udarbejdede beretninger herom

vil blive offentliggjort til orientering for de forskellige erhverv.

De europæiske markedsplaner hviler i deres toldtekniske udformning på den internationale toldnomenklatur, der kan ventes indført i alle OEEC-lande. Det er nødvendigt, at også de toldtekniske forudsætninger for vort lands deltagelse i dette samarbejde bliver tilvejebragt, og regeringen agter med henblik herpå at fremsætte forslag til ny toldlov med en tarif opstillet på grundlag af den nævnte nomenklatur, uden at der herved tilsigtes nogen forhøjelse af det nuværende toldniveau. Regeringen vil i forbindelse hermed søge bemyndigelse til Danmarks ratifikation af de pågældende konventioner om toldnomenklaturer.

Liberaliseringen vil blive videreført med særligt henblik på vareområder, hvor der konstateres væsentlig forskel mellem priserne i indland og udland, og hvor avancerne må anses for urimelige.

Undersøgelserne vedrørende mulighederne for at danne *et fælles nordisk marked* er fortsat i det forløbne år. Den i 1957 afgivne beretning fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg indeholdt konkrete forslag om oprettelsen af et fælles nordisk marked omfattende 80 pct. af den nordiske samhandel samt forslag vedrørende produktionssamarbejde, samarbejde om teknisk forskning og samarbejde om finansielle og handelspolitiske spørgsmål. I 1958 er den efterfulgt af en tillægsberetning med forslag om fælles nordisk marked omfattende hovedparten af de resterende 20 pct. af den nordiske samhandel. Landbrugets placering i et fælles nordisk marked forhandles videre i et særligt nordisk udvalg, der bl. a. under hensyn til forhandlingerne om et europæisk frihandelsområde endnu ikke har kunnet afslutte sit arbejde.

De afgivne beretninger fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg har været genstand for drøftelser i Nordisk Råds økonomiske udvalg og er herefter af regeringerne overgivet Nordisk Råd til videre behandling.

Regeringen agter at videreføre forhandlingerne med visse østeuropæiske lande om erstatning for dansk ejendom, som i

forbindelse med eller efter 2. verdenskrig er blevet nationaliseret eller ramt af lignende indgreb.

Det forventes, at Danmark inden længe kan påbegynde slutforhandlingerne med Japan om ydelse af erstatning for skader, som under verdenskrigen er overgået danske i østen.

De forhandlinger, Danmark sammen med en række andre europæiske lande fører med Forbundsrepublikken Tyskland om *erstatning til personer, der har været udsat for forfølgelse fra det nationalsocialistiske styre*, vil blive fortsat.

Regeringen vil som hidtil, i fællesskab med Norge og Sverige, arbejde for en liberalisering af den internationale luftfartstrafik i overensstemmelse med, hvad der på andre områder er i gang for at nedbryde skrankerne for handel og samkvem nationerne imellem.

Danmark vil på linje med en række andre europæiske lande søge at modvirke forskelsbehandlingen inden for skibsfarten samt den fare for den frie konkurrence på havene, der ligger i den stadig tiltagende indregistrering af skibe under „bekvemmelighedsflag“.

Udbygningen af det grønlandske samfund i erhvervsmæssig, kulturel og social henseende vil blive fortsat. Der vil navnlig blive lagt vægt på en ophjælpning af erhvervslivet med opførelse af nye fiskerianlæg og andre anlæg til støtte for produktionen.

Regeringen tillægger en forbedring af boligforholdene i Grønland stor betydning og agter at søge bevillingen til boligbyggeriet forhøjet.

Det er hensigten at fremsætte forslag til ændringer i loven om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser og i loven om folketingsvalg i Grønland.

Det færøske fiskeri har i det forløbne år stort set haft tilfredsstillende fangster, og der er gjort en betydelig indsats for at opnå afsætning af de færøske fiskeriprodukter.

Ved en udbygning af den hidtidige lovgivning om statslån til færøske fiskerfartøjer og jævnsides hermed af den færøske lagtingslovgivning er der i det forløbne år tilvejebragt grundlag for en tiltrængt modernisering og udvidelse af den færøske fiskerflåde.

Færøerne står over for betydelige offentlige investeringsopgaver, og regeringen vil være indstillet på at yde rimelig støtte til løsning heraf.

For tiden finder der forhandlinger sted med Storbritanien om *fiskeriterritoriets udstrækning ved Færøerne*. Regeringen vil — i afventning af en generel international løsning af fiskerigrænsespørgsmålet i Nordatlanten — arbejde for at opnå den for øernes befolkning bedst mulige overgangsordning til afløsning af den dansk-britiske aftale af 1955.

Forhandlingerne om en *revision af forsvarets ordning* vil blive fortsat med det formål at gennemføre den nødvendige lovgivning herom i dette folketingsår. Det er regeringens håb, at der vil kunne opnås bred tilslutning til denne lovgivning.

Den i en række finansår gennemførte begrænsning af forsvarsudgifterne vil blive fastholdt i indeværende finansår, og det vil derfor kun være muligt at foretage strengt påkrævede nyanskaffelser og absolut nødvendig vedligeholdelse af beholdninger af materiel.

For bygge- og anlægsarbejdernes vedkommende vil der i hovedsagen alene blive tale om at videreføre allerede igangværende arbejder.

De anlægsarbejder, der udføres med finansiell støtte fra NATO, vil blive fortsat.

Det danske forsvar har atter i det forløbne år på våbenhjælpsprogrammet fra USA og Canada modtaget militær udrustning og anden hjælp til betydelige beløb, og det er regeringens håb, at vi fremdeles kan påregne denne hjælp, som er af stor værdi for opretholdelsen af vort forsvar.

Inden for den civile administration er der udarbejdet planer for foranstaltninger, der vil være at træffe til sikring af de politiske og administrative myndigheders funktioner og befolkningens forsyninger i tilfælde af krigshandlinger.

Danmarks økonomiske situation er væsentligt forbedret i løbet af det sidste år. Valutastillingen er styrket. Renten er faldet. Prisniveauet har været stabilt, og opsparingen er steget. Disse forbedringer har fundet sted uden nedgang i produktion og beskæftigelse.“

Efter nærmere at have omtalt den økonomiske

situation samt en række lovgivningsanliggender sluttede statsministeren sin redegørelse således:

„Som det fremgår af min redegørelse, er det regeringens hensigt at søge den opnåede konsolidering af landets økonomi yderligere underbygget og i det hele at føre en politik, som bedst muligt kan medvirke til, at vort land står vel rustet til at møde den kommende tids nye vilkår i det internationale samkvem.

Regeringen vil som i sidste folketingsår bestræbe sig for at samle størst mulig parlamentarisk tilslutning til det forestående lovgivningsarbejde, og det er dens håb ved et samarbejde med alle demokratiske partier i det høje ting at nå frem til resultater til gavn for vort land.“

Forinden åbningsmødet afholdtes samme dag kl. 10 i Christiansborg slotskirke en gudstjeneste, ved hvilken provst *J. M. Eriksen*, Tved, prædikede.

Præsidium og tingsekretærer samt stående udvalg.

Folketinget sattes den 7. oktober 1958 ved, at der under aldersformandens (Jensen-Brobys) forsæde valgtes et præsidium bestående af 1 formand og 4 næstformænd, og at der derefter under formandens forsæde valgtes 4 tingsekretærer.

Til *formand* valgtes: statsrevisor *Gustav Pedersen* (S), til *1. næstformand*: realskolebestyrer *Marius Buhl* (V), til *2. næstformand*: fhv. minister *Ole Bjørn Kraft* (KF), til *3. næstformand*: statsrevisor *Aage Fogh* (RV), og til *4. næstformand*: disponent *Niels Andersen* (DR). (F. sp. 1).

Til tingsekretærer valgtes: maskinarbejder *Horn* (S), forpagter *Peter Larsen* (V), forstander *Poul Thomsen* (KF) og adjunkt *Helge Larsen* (RV). (F. sp. 2).

Den 8. oktober 1958 nedsatte tinget de i forretningsordenens § 7 foreskrevne *stående udvalg*, nemlig:

- 1) *Udvalget for forretningsordenen*, bestående af tingets præsidium: *Gustav Pedersen* [formand], *Marius Buhl* [næstformand], *Ole Bjørn Kraft*, *Aage Fogh* og *Niels Andersen*, samt følgende valgte medlemmer: *Einer-Jensen*, *Chr. Christiansen*, *Holger Eriksen*, *Horn*, *Per Hækkerup*, *K. Axel Nielsen*, *Edel Saunte*, *Kirsten Gloerfelt-Tarp*, *Gøting*, *Erik Eriksen*, *Thisted Knudsen*, *Sønderup* [fra $\frac{24}{5}$ *Harald Nielsen*], *Øllgaard*, *Thestrup*, *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) og *Poul Sørensen*. (F. sp. 42).
- 2) *Udvalget til valgs prøvelse*: *Edel Saunte* [formand], *Victor Gram*, *Poul Hansen* (Svendborg), *Erhard Jakobsen*, *Lund Jensen*, *Th. Mikkelsen*, *Lars M. Olsen*, *Baunsgaard* [næstformand], *Niels Andersen* [fra $\frac{26}{11}$ *Kristian Kristensen*], *Gideon*, *Henry Hansen*, *Heick*, *Kr. Juul*, *Harald Nielsen*, *Hanne Budtz*, *Clausen* (Olufskjær) og *Adolph Sørensen*. (F. sp. 42).

- 3) *Finansudvalget*: Carl Petersen, Brodthagen, Dose, Gorrsen, Lars P. Jensen [næstformand], Peter Jørgensen, Peter Kristensen (Ålborg), Lannung, J. M. Pedersen, Anders Andersen, Damsgaard, Henry L. W. Jensen, Jensen-Broby [formand], Thorkil Kristensen, Poul Claussen, Gottschalck-Hansen og Thestrup. (F. sp. 42).
- 4) *Lønningsudvalget*: Holger Eriksen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Carl P. Jensen, Aage Knudsen, M. Larsen (Kolding), P. A. Rasmussen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting, Henry Christensen [næstformand], Henry Hansen, Hartling, Heick, Thisted Knudsen, Baagø [formand], Gottschalck-Hansen og Erna Sørensen. (F. sp. 42).
- 5) *Indfødsretsudvalget*: Axel Ivan Pedersen [formand], Bladt, Lysholt Hansen, K. Axel Nielsen, Sofie Pedersen, Peter Ravn, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Gøting, Vagn Bro, From, Ejnar Hansen, Heick, Peter Larsen, Clausen (Olufskjær), Hanne Budtz og Asger Jensen. (F. sp. 43).
- 6) *Ombudsmandsudvalget*: Gustav Pedersen [formand], K. B. Andersen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, K. Axel Nielsen, Edel Saunte, Astrid Skjoldbo, Kirkegaard [næstformand], Gøting, Vagn Bro, Marius Buhl, Erik Eriksen, Heick, Helga Pedersen, Ole Bjørn Kraft [fra $\frac{4}{2}$ Bøgholm], Ninn-Hansen og Poul Sørensen. (F. sp. 43).

Til at føre tilsyn med *folketingets bibliotek* valgtes: *Kolbjørn og Østergaard*. (F. sp. 43).

Til at føre det i grundlovens § 41 omhandlede *tilsyn med behandlingen af personer, som er underkastet frihedsberøvelse*, valgtes: Kaj Andresen [formand], Boye Hansen, Peter Jørgensen, Else Zeuthen [næstformand], Gøting [fra $\frac{26}{11}$ Ayoë Herbøl], Søren Andersen, Paabøl, Bøgholm og Erna Sørensen. (F. sp. 43).

Folketingets ombudsmand.

Lov nr. 203 af 11. juni 1954 om folketingets ombudsmand blev ved lov nr. 205 af 11. juni 1959 ændret på enkelte punkter, som det nærmere er omtalt side 407-411. Man overvejede i folketinget en mere vidtgående revision af ombudsmandsloven med henblik på inddragning af den kommunale forvaltning under ombudsmandens tilsynsmyndighed, men nåede ikke til ende med forhandlingerne herom, der agtes genoptaget i folketingsåret 1959-60.

I september 1959 udsendte ombudsmanden, professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz*, sin *beretning* for 1958.

Det fremgår af beretningen, at der i årets løb indkom 1 101 sager mod 1 029 i 1957. Af de i 1958 indkomne sager er 809 blevet afvist eller henlagt uden indhentelse af udtalelse fra nogen myndighed. Et stort antal af disse sager har givet anledning til undersøgelser og mundtlige drøftelser med vedkommende myndigheder, før afgørelse om sagens afvisning blev truffet. Af de afviste sager er 1 blevet oversendt til det af folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn, mens 59 sager oversendtes til andre myndigheder.

De 809 afviste eller henlagte sager fordeler sig således:

Klagen for sent indgivet	77
Klagen angik dommeres embedsførelse m. v.	125
Klagen angik kommunale myndigheder	106
Klagen angik andre forhold uden for ombudsmandens kompetence	135
Klagen gav ikke grund til at indhente udtalelse fra vedkommende myndighed	249
Afvist på grund af særlig klageadgang	18
Tilbagekaldte klager	14

Forespørgsler uden egentlig klage	53
Andre henvendelser (herunder anonyme og meningsløse) . .	30
Sager optaget af egen drift og derefter henlagt	2
	<hr/>
	809

Til nærmere undersøgelse er herefter optaget 292 sager, der i flere tilfælde har vedrørt mere end én myndighed. I nedenstående oversigt over sagerens fordeling på de forskellige administrationsgrene er sagerne henført under den myndighed, de i det væsentlige vedrørte. De tilsvarende tal for 1957 er anført til sammenligning.

Justitsministeriet og direktoratet for fængselsvæsenet	1957	1958
	38	26
Finansministeriet (herunder skattedepartementet og departementet for told- og forbrugsafgifterne)	26	25
Andre ministerier	63	51
Anklagemyndigheden	18	12
Politiets virksomhed i øvrigt	57	30
Statsfængslerne	15	22
Psykopatforvaringsanstalterne	13	8
Københavns overpræsidium og amterne	23	13
Landsskatteretten, statens ligningsdirektorat og andre skattemyndigheder	31	26
Direktoratet for ulykkesforsikringen	12	7
Invalideforsikringsretten	11	5
Generaldirektoratet for statsbanerne	10	10
Andre myndigheder	67	57
	<hr/>	<hr/>
	384	292

I beretningen oplyses, at der pr. 1. august 1958 henstod 32 sager fra 1955-57. Den 1. august 1959 var disse sager på 3 nær afsluttet. På samme tidspunkt henstod 14 sager fra 1958.

I ca. 220 af de 278 afsluttede realitetsbehandlede sager fra 1958 samt i 19 af de siden 1. august 1958 afsluttede 29 sager fra 1955-57 blev der ikke fundet grundlag for kritik. I godt 60 tilfælde var der derimod noget at kritisere, mens 17 af de øvrige sager gav ombudsmanden anledning til at rette henstillinger

til vedkommende myndigheder enten vedrørende den konkrete sag eller vedrørende generelle spørgsmål.

De forhold, som er blevet kritiseret, har bl. a. drejet sig om mangler ved sagernes behandling eller langsomhed ved deres ekspedition. Tilfælde af kompetenceoverskridelser, forsømmelser eller fejl af anden art er ligeledes blevet konstateret. Vedkommende myndighed har i en række tilfælde bragt forholdet i orden eller beklaget den begåede fejl, så at ombudsmanden har kunnet tage den skete foranstaltning eller beklagelse til efterretning.

De henstillinger, som er fremsat af ombudsmanden, har i adskillige tilfælde foranlediget myndighederne til at indskærpe gældende regler, ændre administrativ praksis eller meddele fri proces. Undertiden er en henstilling også resulteret i lovændringer. Som eksempel herpå kan nævnes lov nr. 122 af 15. april 1959 om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme. Det bestemmes heri bl. a., at et skyldrådsmedlem ikke har stemmeret ved afgørelsen af klagesager fra den vurderingskreds, hvori han er vurderingsformand.

Der har også været enkelte tilfælde, hvor en henstilling ikke er blevet taget til følge, men hvor henstillingen har medført, at opmærksomheden er blevet henledt på et forhold af offentlig interesse. Efter en undersøgelse af, hvor lang tid der hengår mellem tvangsindlæggelse på statshospital til behandling af sindslidende og beskikkelse af tilsynsværge for de pågældende, henstillede ombudsmanden således til justitsministeriet, at det blev indskærpet politiet, at meddelelsen til skifteretten om tvangsindlæggelsen bør fremskyndes mest muligt, samt at skifteretternes opmærksomhed blev henledt på det ønskelige i, at tilsynsværgebeskikkelsen foretages hurtigst muligt. Justitsministeriet indhentede erklæringer fra de interesserede myndigheder og organisationer og meddelte, at det ikke på indeværende tidspunkt havde fundet tilstrækkelig anledning til at foretage videre vedrørende henstillingen, men at ministeriet fortsat ville have opmærksomheden henvendt på, om sager om beskikkelse af tilsynsværger fremmes med tilstrækkelig hurtighed.

I beretningen omtales nærmere en række sager, der skønnes

at have almindelig interesse, eller som har givet anledning til at udtale kritik eller fremkomme med henstillinger. Endvidere gengives det materiale, som foreligger i udvalgsbetænkninger m. v. vedrørende forslag til ændringer i ombudsmandsloven. Beretningen afsluttes med et nyttigt sagregister, der dækker hele perioden 1955-58.

Antallet af ombudsmandens *medarbejdere* undergik ingen ændring i 1958.

Nordisk Råd.

Den *danske delegation*, der valgtes af folketinget den 9. oktober 1958, og hvis sammensætning findes anført side 600, konstituerede sig med Erik Eriksen som formand og Einer-Jensen som næstformand og med disse samt Niels Andersen, Ole Bjørn Kraft, A. C. Normann og Gustav Pedersen som medlemmer af arbejdsudvalget. Delegationens generalsekretær var cand. mag. Frantz Wendt.

Rådet holdt sin 6. session i dagene 9.-15. november i Oslo i det norske stortings hus.

Til at deltage i sessionen som danske *regeringsrepræsentanter* var 29. oktober 1958 udpeget fung. statsminister, finansminister Viggo Kampmann, udenrigsminister Jens Otto Krag, undervisningsminister Jørgen Jørgensen, økonomiminister Bertel Dahlgaard, justitsminister Hans Hækkerup, minister for offentlige arbejder og minister for Grønland Kai Lindberg, indenrigsminister Søren Olesen og handelsminister Kjeld Philip.

Justitsministeren var dog forhindret i at indtage sin plads i rådet under sessionen.

Til rådets præsident under sessionen valgtes stortingspræsident Nils Hønsvald, Norge, og til vicepræsidenter fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, riksdagstalmannen V. J. Sukselainen, Finland, altingspræsident Emil Jónsson, Island, og professor Bertil Ohlin, Sverige.

Ved sessionen nedsattes de sædvanlige fem udvalg. De danske valgte medlemmer fordeltes på udvalgene på følgende måde:

Juridisk udvalg:

Holger Eriksen,
Gustav Pedersen og
Knud Thestrup.

Kulturudvalget:

Marius Buhl,
Helge Larsen og
Poul Møller.

Socialpolitisk udvalg:

Nina Andersen,
O. E. Einer-Jensen og
Harald Nielsen.

Trafikudvalget:

Niels Andersen,
Thorkil Kristensen og
Lars M. Olsen.

Økonomisk udvalg:

Erik Eriksen,
Per Hækkerup [Svend Horn],
Ole Bjørn Kraft og
A. C. Normann.

Af de danske medlemmer valgtes Marius Buhl til næstformand i Kulturudvalget og Ole Bjørn Kraft til formand i Økonomisk udvalg. Regeringsrepræsentanterne modtog en generel indbydelse til at deltage i udvalgsmøderne under sessionen.

Til behandling på 6. session forelå 28 nye medlemsforslag og 5 regeringsforslag. Regeringerne oversendte i alt 8 beretninger, nemlig fra de delegerede for Nordisk samarbejde på lovgivningens område, Nordisk kulturkommission, Nordisk socialpolitisk komité, Nordisk samfærdselskomité, Nordisk kontaktorgan for atomenergispørgsmål og Nordisk arbejdsmarkedsudvalg. Desuden beretninger om samarbejdet mellem sprog-nævne og beretninger fra Nordisk transportforskningskomité. Fra 5. session overførtes 3 udsatte sager.

Ligesom ved tidligere sessioner havde præsidiet udarbejdet en rapport om sin virksomhed i tiden efter rådets nærmest foregående session. Rapporten tjente som grundlag for en almen debat i rådet på åbningsdagen. Efter at debatten var afsluttet, blev rapporten taget til efterretning. Endvidere blev der afgivet rapporter af rådets juridiske nimandskomité og rådets medicinske nimandskomité, som begge var blevet nedsat ved rådets 5. session, samt af rådets vejkomité, der var blevet nedsat efter 5. session på foranledning af rådets præsidium. Endelig forelå en rapport fra redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt. Også disse rapporter blev taget til efterretning.

Ved sessionen blev vedtaget 33 *rekommendationer* til regeringerne. Alle rekommandationerne blev vedtaget enstemmigt af de i afstemningerne deltagende medlemmer med und-

tagelse af rekommandation nr. 6 om indførelse af sommertid, rekommandation nr. 10 om udvekslingsrejser for skoleungdom samt rekommandation nr. 27 om fælles indsatser for at skabe et europæisk frihandelsområde.

De 33 *rekommandationer* behandlede følgende emner:

1. Ensartede frednings- og jagttider.
2. Nordiske statsborgeres ligestilling med hensyn til at drive sportsfiskeri.
3. Nordiske statsborgeres ligestilling med hensyn til at erhverve fast ejendom til boligformål samt opnåelse af lån hertil.
4. Udgivelse af et fælles statistisk skrift.
5. Gensidig rådføring i grænsehandelsspørgsmål.
6. Sommertid efter ensartede regler.
7. Fastsættelse af retningslinjer for administration af fælles institutioner.
8. Trafikforbindelserne med kontinentet.
9. Fælles vejrmeldinger på lang sigt.
10. Statsstøtte til skolerejser mellem nordiske skoler.
11. Fællesregler for psykologers erhvervsudøvelse m. v.
12. Samarbejde om udbygning af universiteter m. v.
13. Fælles sundhedsuddannelse m. v.
14. Fælles arbejdsmarked for farmaceuter.
15. Fælles arbejdsmarked for sygeplejersker.
16. Fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker.
17. Fælles arbejdsmarked for jordemødre.
18. Fælles arbejdsmarked for sygegymnaster.
19. Fælles arbejdsmarked for dyrlæger.
20. Udvidelse af samhandelen med Sovjetunionen og de folkedemokratiske lande.
21. Koordinering af flyveforbindelserne på Nordkalotten.
22. Udvidet samarbejde om udnyttelse af vandkraften.
23. Udbygning af vejforbindelserne i Nordkalotten.
24. Fælles turiststatistik.
25. Fælles udleveringslovgivning m. v.
26. Økonomisk samarbejde.
27. Oprettelse af et europæisk frihandelsområde.
28. Samordning på husdyrforskningens område.
29. Nordiske statsborgeres fradragsret for skatter betalt i et andet nordisk land.
30. Fælles bogmarked m. v.
31. Højere uddannelse i havebrugskunst.
32. Nordisk konvention om søfolks retsstilling m. v.
33. Toldnedsættelse for hjælpemidler for vanføre.

Den vigtigste sag ved sessionen var det af rådets økonomiske udvalg behandlede spørgsmål om *udvidet økonomisk samarbejde i Norden*. Til grundlag for drøftelsen lå de af Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg udarbejdede omfattende beretninger af henholdsvis 1957 og 1958, der var vedlagt regeringernes meddelelse i anledning af rekommandation nr. 22/1954. I tilslutning til meddelelsen var der, bl. a. af Ole Bjørn Kraft, rejst et tillæggsforslag om forberedende forhandlinger om udformningen af *en eventuel nordisk toldunion*.

Tillæggsforslaget udmundede i en henstilling om, at rådet måtte rekommandere regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige på grundlag af de oversendte beretninger og i samarbejde med rådet at optage forberedende forhandlinger om udformningen af en eventuel nordisk toldunion, for at man kunne undgå forsinkelser, når der i øvrigt forelå forudsætninger for at træffe afgørelse om toldunionen.

Hvad angår det nordiske marked, understregede udvalget, at der endnu savnedes forudsætninger for at realbehandle sagen, hvorfor udvalget ikke mente, at det under de forhåndenværende omstændigheder kunne foreslå rådet at vedtage nogen rekommandation om formerne for det nordiske økonomiske samarbejde. Imidlertid var eksperternes arbejde nået så langt, at udvalget fandt det formålstjenligt, at det nu førtes op på regeringsniveau og fortsattes dér. Rådet fulgte udvalgets forslag og vedtog en rekommandation, i hvilken regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige opfordredes til på grundlag af de af Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg udarbejdede beretninger og i kontakt med rådet at optage forhandlinger om formerne for det nordiske økonomiske samarbejde, for at sagen kunne forelægges parlamenterne, når der forelå forudsætninger for en afgørelse.

Desuden vedtog rådet efter indstilling fra det økonomiske udvalg en rekommandation, som opfordrede regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige til i fællesskab at gøre deres yderste for under forhandlingerne inden for OEEC at få en løsning gennemført, der kunne sikre og styrke det økonomiske samarbejde i Europa ved oprettelse af et frihandelsområde.

Ved rådets behandling af problemerne omkring frihandelsområdet afholdt den finske delegation sig fra at stemme under henvisning til bestemmelsen i vedtægtens § 10, andet stykke, som siger, at „vedrørende spørgsmål, som udelukkende angår enkelte lande, har kun medlemmerne fra disse lande stemmeret“. Rekommandationen antoges med 51 stemmer mod 1 (repræsentanten for det islandske parti Folkeforbundet).

Ved sessionen udså rådet to komiteer med den opgave at forberede rådets behandling af sager vedrørende henholdsvis Juridisk og Socialpolitisk udvalgs sagområder. Som danske repræsentanter genvalgte Holger Eriksen og Knud Thestrup til medlemmer af den juridiske niramandskomité, for hvilken Thestrup senere er blevet genvalgt til formand, og Nina Andersen og Harald Nielsen valgtes til medlemmer af den socialpolitiske niramandskomité.

Til medlemmer af redaktionskomiteen for *Nordisk Kontakt* genvalgte Per Hækkerup og Ole Bjørn Kraft. Dansk redaktør er Svend Thorsen.

I umiddelbar tilslutning til rådets 6. session holdtes 15. november 1958 i Oslo et møde af statsministrene og en række fagministre for at drøfte arbejdet med rådets rekommandation om økonomisk samarbejde. Mødet besluttede at anmode det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg om snarest at forelægge en oversigt over de problemer, som udvalget anså det for ønskeligt at få drøftet på det politiske plan. Da denne oversigt forelå, holdtes 24. og 25. januar 1959 i Oslo et statsministermøde med deltagelse af de interesserede fagministre. Mødet besluttede bl. a. at lade foretage en række ændringer i den udarbejdede samarbejdsplan, for så vidt angik industriområdet, samt at inddrage også landbrugsvarerne og de industrielt fremstillede levnedsmidler som et væsentligt led i det økonomiske samarbejde.

De af regeringerne ønskede ændringer i industriforslagene blev foretaget i løbet af foråret og nedfældet i „Nordiskt ekonomiskt samarbete. Tillägsrapport II från nordiska ekonomiska samarbetsutskottet“, som forelå færdig i juli 1959.

Parallelt hermed førtes i løbet af foråret de embedsmands- og ekspertforhandlinger, som i juni 1959 i Saltsjöbaden afsluttedes med udkast til en aftale om et frihandelsområde mellem „de syv“ vesteuropæiske lande, blandt disse Danmark, Norge og Sverige.

På baggrund af denne udvikling i det nordiske og det europæiske samarbejde trådte rådets præsidium og formandskabet i rådets økonomiske udvalg sammen til et møde i Kungälv 10. juli 1959 til en forhandling dels indbyrdes, dels med ministrene for nordisk økonomisk samarbejde. Rådsmedlemmernes overvejelser nedfældedes i en skrivelse til statsministrene, som følgende dag skulle træde sammen ligeledes i Kungälv for at behandle det nordiske økonomiske samarbejde. I skrivelsen gav rådsmedlemmerne udtryk for den betydning, som det — ikke mindst med tanke på det nordiske arbejdes fremtid — ville have, om de nordiske regeringer ved de forestående forhandlinger om det vesteuropæiske frihandelsområde ville gøre, hvad der stod i deres magt, for at bevare deres handlefrihed med henblik på dannelsen af et nordisk marked.

Statsministermødet i Kungälv 11. og 12. juli 1959 konstaterede, at det nordiske økonomiske samarbejdsudvalgs arbejde var ført til afslutning med den senest afgivne tillægsrapport II, men fastslog samtidig, at planerne om et frihandelsområde mellem „De syv“ havde skabt en ny situation, der ville kræve en tilpasning af de nordiske planer til den planlagte vesteuropæiske frihandelsaftale. Mødet understregede dog betydningen af, at der også under de nye forhold fandt et intimt nordisk samarbejde sted mellem de nordiske lande af den art, som samarbejdsudvalget havde foreslået. Statsministrene ville derfor anbefale deres regeringer at nedsætte et permanent ministerråd og et samarbejdsorgan af embedsmænd til at lede dette samarbejde. — På statsministermødet opnåedes desuden enighed mellem Danmark og Sverige om de danske landbrugsvarers stilling på det svenske marked under forudsætning af begge landes tilslutning til „De syv“.

På det ministermøde i Saltsjöbaden 20. og 21. juli 1959, hvor der blev truffet foreløbig beslutning om oprettelse af en

frihandelssammenslutning mellem „De syv“, fremsatte Danmarks, Norges og Sveriges regeringer en fælleserklæring. Det udtaltes heri, at de nordiske lande, blandt dem også Finland, er besluttet på at fortsætte deres arbejde vedrørende indbyrdes økonomisk samarbejde og den nordiske plans tilpasning til de nye omstændigheder. De nordiske delegationer gav tilsagn om, at de vil holde de øvrige lande underrettet om dette arbejde, og om, at de med de andre medlemmer af frihandelssammenslutningen vil drøfte ethvert problem, som måtte have interesse for disse.

Efter at der således var truffet en foreløbig beslutning om oprettelsen af de syv landes frihandelsorganisation, afholdt Nordisk Råds økonomiske udvalg et orienterende møde i Fredensborg 22. og 23. august 1959 sammen med rådets præsidium, samarbejdsministrene for Danmark og Norge og samarbejdsudvalget. Udvalget modtog en redegørelse for det nordiske samarbejdes stilling set i lyset af beslutningerne i Saltsjöbaden.

Med henblik på rådets kommende session i Stockholm i november 1959 anmodede rådets økonomiske udvalg de nordiske samarbejdsministre om at give rådet oplysninger om, hvordan regeringerne agter konkret at udforme det fremtidige nordiske økonomiske samarbejde med baggrund i de tidligere afgivne betænkninger om fælles nordisk marked under hensyntagen til det planlagte frihandelsområde mellem „De syv“.

Fra 1959 afgiver Nordisk Råds danske delegation en kortfattet årlig beretning til folketinget. Den første af disse beretninger forelå i maj 1959 og behandledes i folketinget af et udvalg, der indstillede til folketinget, at beretningen blev taget til efterretning. Beslutning herom toges af folketinget ⁴/₆ (se side 553).

Fortegnelse over de i folketingsåret 1958—59 behandlede sager.

A.

Vedtagne lovforslag.

I. Fremsat af regeringen.

	Side
Statsministeren vedrørende:	
1. Lov om ændring i lov om kong Frederik den Niendes civilliste.....	61
2. Lov om vederlag og pension m. v. for ministre.....	62
3. Lov om ændring i lov om naturfredning.....	64
4. Lov om anvendelse af overskuddet i visse krigsforsikrings- forbund.....	70
Finansministeren vedrørende:	
5. Finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960	76
6. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1958 til 31. marts 1959.....	81
7. Lov om optagelse af statslån i udlandet.....	82
8. Lov om optagelse af statslån i udlandet.....	86
9. Lov om statsgaranti for lån optaget af det færøske hjemme- styre m. v.....	88
10. Lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten	90
11. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1959-60.....	102
12. Lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatte- året 1960-61.....	107
13. Lov om børnetilskud.....	107
14. Lov om ændring i lov om sømandsskat.....	108
15. Lov om adgang til konvertering af bunden opsparing for personer for skatteåret 1951-52.....	110
16. Lov om indløsning af visse sparebeviser.....	114
17. Lov om ændring i lov om investeringsfonds.....	116
18. Lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme.....	118
19. Toldlov.....	120
20. Lov om ændringer i forbrugsafgiftslove.....	124

	Side
21. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser	126
22. Normeringslov for finansåret 1959-60	127
23. Lov om ændringer i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd	130
24. Lov om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove	131

Landbrugsministeren vedrørende:

25. Lov om en kornordning for høståret 1959-60	137
26. Lov om ændring i lov om tillæg til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr	139
27. Lov om bekæmpelse af flyvehavre	140
28. Lov om hjemmemarkedspriser for mælk og mejeriprodukter	142
29. Lov om tillæg til lov om smitsomme sygdomme hos husdyrene	144
30. Lov om ændring af lov om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne	147
31. Lov om bekæmpelse af smitsomme sygdomme hos bier og om foranstaltninger til biavlens fremme	149
32. Lov om udførsel af frisk dansk frugt	150
33. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.	152
34. Lov om udlån til arbejderboliger på landet	155
35. Lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet	157
36. Lov om ændringer i jagtloven	161

Fiskeriministerens vedrørende:

37. Lov om ind- og udførsel af fisk	163
38. Lov om fiskeri i Flensborg Inderfjord	165
39. Lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet	166

Indenrigsministeren vedrørende:

40. Lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen	169
41. Lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v.	172
42. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v.	176
43. Lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.	192
44. Lov om ophævelse af det amtskommunale fællesskab på Bornholm	197
45. Lov om indfødsrets meddelelse m. v.	199
46. Lov om indfødsrets meddelelse m. v.	199

	Side
47. Lov om ændring i lov om sygehusvæsenet m. v.	200
48. Lov om ændring i lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkuløse m. m.	203
49. Lov om statshospitaler til behandling af sindslidende og om psykiatriske afdelinger	205
50. Lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab	208
51. Lov om ændringer i lov om distriktsjordemødre	209
52. Lov om et levnedsmiddelinstitut m. m.	212
53. Lov om udskydelse af revision af lov om statens husholdningsråd	218
54. Lov om ændring i indkvarteringsloven	219

Arbejdsministeren vedrørende:

55. Lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse	222
56. Lov om ændring i lov om foranstaltninger til imødegåelse af ungdomsarbejdsløshed	224
57. Lov om udvandring	226

Boligministeren vedrørende:

58. Lov om leje	230
59. Lov om boligbyggeri	248
60. Lov om boligtilsyn	263
61. Lov om sanering af usunde bydele	271
62. Lov om ændring i lov om regulering af bymæssige bebyggelser	285
63. Lov om afvikling af statens garanti for renten af de af husmandskreditforeningerne og Sønderjyllands kreditforening udstedte kasseobligationer	286
64. Lov om ændringer i lov om kreditforeninger	289

Socialministeren vedrørende:

65. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om personlige tillæg til invalide- og folkepensionister m. v.)	293
66. Lov om ændringer i lov om folkeforsikring	294
67. Lov om ændring i lov om folkeforsikring	295
68. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om beregning af indtægten for visse pensionister)	296
69. Lov for Færøerne om folkepension	297
70. Lov om ændring i lov for Færøerne om invalideforsikring	301
71. Lov om ændring i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde	302

	Side
72. Lov om ændring i lov om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige	312
73. Lov om tillæg til og ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Regulering af renteerstatninger)	316
74. Lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.	318
75. Lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse	319
76. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg	321
77. Lov om udskydelse af revision af lov om forsorgslovens § 257 vedrørende tælelidende	322
78. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enlige mødre)	324
79. Lov om en særlig ydelse til enlige mødre	325
80. Lov om pension og hjælp til enker m. fl.	326
81. Lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede	330
82. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg)	334
83. Lov om udbygning og ombygning af åndssvageinstitutionen Lillemosegård med Gammelmoseshus	335

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

84. Statsbanelov	338
85. Lov om erhvervelse af ejendomsretten til og nedlæggelse af banen fra Viborg til Ålestrup	346
86. Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.	349
87. Lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v.	349
88. Lov om statsgaranti m. v. i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde	351

Ministeren for Grønland vedrørende:

89. Lov om ændringer i lov om folketingsvalg i Grønland	355
90. Lov om ændringer i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v.	356
91. Lov om opførelse af fiskeindustrianlæg m. v. og om bygning af havne i Grønland	357

Handelsministeren vedrørende:

92. Lov om ændring i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v.	361
93. Lov om ændring i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse	362
94. Bogføringslov	363

	Side
95. Lov om ændringer i konkursloven	366
96. Varemærkelov	368
97. Fællesmærkelov	375
98. Lov om forsikringsvirksomhed	380
99. Lov om ændring i lov om tilsyn med pensionskasser	382
100. Lov om visse finansieringsinstitutter	386
101. Lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser	388
102. Lov om ændringer i fondsbørsloven	389
103. Lov om ændring i lov om patenter	391
104. Lov om ophævelse af krigs- og besættelsestidens midlertidige patentlovgivning	392
105. Lov om ændringer i konfiskationsloven	393
106. Lov om skoleskibsafgift	397

Justitsministeren vedrørende:

107. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i politikredsinddelingen)	399
108. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Klageretten, dommere, fuldmægtige m. m.)	402
109. Lov om ændring i lov om folketingets ombudsmand	407
110. Lov om ændring i færdselsloven	411
111. Lov om ændringer i biografteaterloven	418

Kirkeministeren vedrørende:

112. Lov om ændring i lov om tillæg til lov om indførelse af dansk kirkelovgivning i de sønderjyske landsdele	419
---	-----

Undervisningsministeren vedrørende:

113. Lov om statstilskud til private eksamensberettigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte	420
114. Lov om ændring af lov om statstilskud til anerkendte private seminarier	426
115. Lov om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte	432
116. Lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte	436
117. Lov om revision af lønnings- og tilskudsbestemmelser i lovgivningen på ungdomsundervisningens område	440
118. Lov om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m.	442

1958/1959	Fortegnelse over love m. v.	47
		Side
119.	Lov om udskydelse af revisionen af lov om oprettelse af et pædagogisk institut.	444
120.	Lov om ændring af lov om folkebiblioteker.	445
121.	Lov om radiospredning.	450

Forsvarsministeren vedrørende:

122.	Lov om bemyndigelse til at fravige de i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forsvarets ordning (personellet ved værenene, korpserne m. fl.) § 5 givne bestemmelser om antagelse af mather.	461
123.	Lov om udskydelse af revision af lov om lodsvæsenet.	462

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

124.	Lov om ændringer i lov om valg til folketinget.	464
------	---	-----

B.

Ikke vedtagne lovforslag.

I. Fremsat af regeringen.

Statsministeren vedrørende:

1.	Forslag til lov om det civile beredskab	467
2.	Forslag til lov om oprettelse af „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ og „Statens teknisk-videnskabelige fond“.	472

Landbrugsministeren vedrørende:

3.	Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.	475
----	---	-----

Boligministeren vedrørende:

4.	Forslag til byggelov for købstæderne og landet.	477
----	---	-----

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

5.	Forslag til lov om et trafikråd for Storkøbenhavn	487
----	---	-----

Justitsministeren vedrørende:

6. Forslag til lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige.....	488
7. Forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet.....	492

Forsvarsministeren vedrørende:

8. Forslag til lov om forsvarets organisation m. v.....	497

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

9. Forslag til lov om ophævelse af lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl. (Forkastet).....	505
10. Forslag til lov om ophævelse af lov om forhøjelse af tobaksafgifter. (Forkastet).....	505
11. Forslag til lov om ændring i lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. (Forkastet).....	505
12. Forslag til lov om ekstraordinær hjælp til arbejdsløse. (Taget tilbage).....	507
13. Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring. (Nedsættelse af tilgangsalder til 65 og 60 år).....	509
14. Forslag til lov om skattefri afskrivninger i boligbyggeriet	511
15. Forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (om forhøjelse af dagpenge, børnetillæg, huslejehjælp og brændselshjælp samt om afskaffelse af karenstidsbestemmelserne).....	514
16. Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forkastet).....	516

C.**Andre sager.****I. Forslag til folketingsbeslutning.****a. Vedtagne.**

1. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af den under 15. december 1950 i Bruxelles oprettede konvention om klassifikation af varer i toldtariffer med rettelsesprotokol af 1. juli 1955 samt ratifikation af den samme sted oprettede konvention af 15. december 1950 om ansættelse af varers toldværdi.....	522

	Side
2. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af de som led i atomenergisamarbejdet i OEEC oprettede konventioner om sikkerhedskontrol og om etablering af et europæisk selskab for kemisk behandling af bestrålede brændselselementer (Eurochemic), begge undertegnet i Paris den 20. december 1957.....	525
3. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den europæiske konvention om fredelig bilæggelse af tvistigheder, undertegnet i Strasbourg den 29. april 1957.....	529
4. Folketingsbeslutning om ratifikation af den i Genève den 6. marts 1948 vedtagne konvention angående Den mellemstatslige rådgivende Søfartsorganisation.....	533
5. Folketingsbeslutning vedrørende en midlertidig ordning af spørgsmålet om Færøernes fiskerigrænse.....	537
6. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks ratifikation af den internationale sukkeroverenskomst af 1958.....	540
7. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks ratifikation af Den europæiske Valutaoverenskomst, undertegnet i Paris den 5. august 1955, med tilhørende tillægsprotokol, undertegnet i Paris den 27. juni 1958.....	544
8. Folketingsbeslutning i anledning af en under 9. juli 1958 i byen San Salvador afsluttet handels- og skibsfartstraktat mellem Danmark og Salvador.....	547
9. Ændringer i forretningsorden for folketinget.....	548
10. Folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1957.....	553
11. Folketingsbeslutning om beretning angående Nordisk Råds 6. session.....	553
12. Folketingsbeslutning angående landsskatterettens organisation m. m.....	554
13. Folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1956-57.....	556
14. Folketingsbeslutning om ændringer i rigsdagsbeslutning om valget af statsrevisorer og disses virksomhed.....	557
15. Folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1957-58	559

b. Ikke vedtagne.

16. Forslag til folketingsbeslutning om indstilling af forhandlingerne om tyske militærdepoter i Jylland. (Forkastet)..	560
17. Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtaget konvention om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi. (Taget tilbage).....	561

	Side
18. Forslag til folketingsbeslutning om indkomst- og formueskat af personer til staten	563
19. Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en sygelønsordning, omfattende alle lønmodtagere	569
20. Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks udenrigspolitik	572
21. Forslag til folketingsbeslutning om den kommunale ejendomsbeskatning m. v.	573

II. Forespørgsler.

1. Forespørgsel til undervisningsministeren af Henry Christensen og Thestrup m. fl. (angående betydelige bevillingsandragenders fremsættelse som lovforslag)	575
2. Forespørgsel til forsvarsministeren af Alfred Jensen m. fl. (angående det dansk-tyske militære samarbejde)	579
3. Forespørgsel til indenrigsministeren af Thisted Knudsen og Jørgen Jørgensen (Ullerup) m. fl. (om anvendelsen af loven om den kommunale beskatning vedrørende ligningsforhold i sognekommunerne)	582
4. Forespørgsel til finansministeren af Alfred Jensen m. fl. (vedrørende detailpristallet)	583
5. Forespørgsel til forsvarsministeren af Alfred Jensen m. fl. (vedrørende oprettelse af tyske militærdepoter i Jylland). (Nægtet fremme)	584
6. Forespørgsel til udenrigsministeren og økonomiministeren af Per Hækkerup, Erik Eriksen, Poul Sørensen, Aage Fogh og J. M. Pedersen (vedrørende de europæiske og de nordiske markedsplaner)	585
7. Forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup, Erik Eriksen, Poul Sørensen, Aage Fogh og J. M. Pedersen (om udviklingen på det udenrigspolitiske område)	585
8. Forespørgsel til statsministeren af Einer-Jensen, Aage Fogh og J. M. Pedersen (vedrørende Blechingberg-sagen)	586
9. Forespørgsel til boligministeren af Paabøl og Erna Sørensen m. fl. (angående honorarer inden for sociale boligselskaber)	587
10. Forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup, Per Federspiel, Poul Møller, Aage Fogh og Niels Andersen (vedrørende de europæiske markedsplaner)	589

III. Redegørelser fra ministre.

1. Redegørelse af statsministeren i henhold til grundlovens § 38 for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger	590
--	-----

	Side
2. Redegørelse af undervisningsministeren vedrørende de nye skoleloves gennemførelse.....	591
3. Redegørelse af ministeren for Grønland vedrørende omstændighederne ved Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“s sejlads og forlis.....	591
4. Redegørelse af økonomiministerens for den økonomiske årsoversigt for 1959.....	591

Øversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1959—60.

52

	Efter lovforslaget		Efter finansloven	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
§	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Skatter og afgifter		5 338 472 500		5 443 242 700
2. Statsvirksomhederne	108 064 713		111 570 610	
3. Rentekonto		16 150 000		1 920 000
4. Adskillige indtægter		33 018 382		33 007 382
5. Kongen	2 537 500		2 821 000	
6. Det kongelige hus	328 750		331 250	
7. Folketinget	9 979 800		10 244 900	
8. Statsministeriet	6 074 119		6 615 170	
9. Ministeriet for Grønland	54 611 434		56 575 294	
10. Udenrigsministeriet	55 889 446		57 957 518	
11. Landbrugsministeriet	56 798 865		57 697 376	
12. Fiskeriministeriet	7 469 712		7 594 815	
13. Indenrigsministeriet	366 378 447		387 425 497	
14. Boligministeriet	74 290 322		76 290 241	
15. Arbejds- og socialministerierne . .	1 527 577 374		1 532 901 060	

Budget- og regnskabsoversigter.

1959 / 1959

16. Min. for offentlige arbejder	22 533 005		23 150 350	
17. Handelsministeriet	68 352 010		55 531 910	
18. Justitsministeriet	274 534 071		275 618 071	
19. Kirkeministeriet	35 054 964		35 110 758	
20. Undervisningsministeriet	696 324 343		705 919 257	
21. Forsvarsministeriet	890 337 528		890 537 528	
22. Finansministeriet	310 508 564		310 208 564	
23. Pensionsvæsenet	213 014 600		213 014 600	
25. Særlige fonde		20 365 785		21 662 720
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	266 997 600	525 500 000	276 317 600	568 500 000
27. Anlægsudgifter	403 009 044		452 111 195	
28. Tilskud til anlægsarbejder	77 698 500		78 169 500	
I alt	5 528 364 711	5 933 506 667	5 623 714 064	6 068 332 802
Merindtægt	405 141 956		444 618 738	
	5 933 506 667	5 933 506 667	6 068 332 802	6 068 332 802

Oversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1958—59.

54

	Tillægsbevillingslov 1958—59		Finanslov og tillægsbevil- lingslov 1958—59 i alt	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Skatter og afgifter	»	186 895 100	»	5 375 526 800
2. Statsvirksomhederne	18 101 180	»	107 087 748	»
3. Rentekonto	»	5 390 000	»	10 350 000
4. Adskillige indtægter	»	÷ 806 829	»	30 074 854
5. Kongen	247 500	»	2 785 000	»
6. Det kongelige hus	»	»	322 500	»
7. Folketinget	345 150	»	10 114 000	»
8. Statsministeriet	4 563 419	»	9 990 471	»
9. Ministeriet for Grønland	9 028 495	»	56 215 192	»
10. Udenrigsministeriet	2 164 988	»	53 938 911	»
11. Landbrugsministeriet	11 025 828	»	64 283 318	»
12. Fiskeriministeriet	449 296	»	7 669 455	»
13. Indenrigsministeriet	66 454 761	»	408 171 663	»
14. Boligministeriet	20 478 105	»	78 315 649	»
15. Arbejds- og socialministerierne . .	125 367 900	»	1 528 729 695	»

Budget- og regnskabsoversigter.

1958/
1969

16. Min. for offentlige arbejder	17 491 423	»	37 864 452	»
17. Handelsministeriet	22 409 515	»	78 071 075	»
18. Justitsministeriet	21 270 462	»	273 939 209	»
19. Kirkeministeriet	3 356 129	»	36 110 953	»
20. Undervisningsministeriet	103 884 445	»	699 528 871	»
21. Forsvarsministeriet	64 872 675	»	909 961 073	»
22. Finansministeriet	÷ 179 810 634	»	153 965 519	»
23. Pensionsvæsenet	1 459 000	»	197 583 500	»
25. Særlige fonde	»	39 657 835	»	56 941 511
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	÷ 2 690 000	63 900 000	104 568 175	405 408 175
27. Anlægsudgifter	÷ 17 476 043	»	397 243 894	»
28. Tilskud til anlægsarbejder	÷ 2 479 239	»	74 956 461	»
I alt	290 514 355	295 036 106	5 291 416 784	5 878 301 340
Merindtægt	4 521 751	»	586 884 556	»
	295 036 106	295 036 106	5 878 301 340	5 878 301 340

Oversigt over statens drifts- og anlægsregnskab for finansåret 1957—58.

56

	Bevilling		Regnskab	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Skatter og afgifter.....	»	4 574 872 530	»	4 537 417 226
2. Statsvirksomheder.....	73 624 976	»	62 851 963	»
3. Rentekonto.....	28 141 625	»	22 730 391	»
4. Adskillige indtægter.....	»	42 132 648	»	44 726 772
5. Kongen.....	2 512 500	»	2 512 500	»
6. Det kongelige hus.....	251 250	»	251 250	»
7. Folketinget.....	9 690 650	»	9 507 602	»
8. Statsministeriet.....	7 140 112	»	6 933 412	»
9. Ministeriet for Grønland.....	46 892 967	»	49 203 552	»
10. Udenrigsministeriet.....	46 923 698	»	46 626 157	»
11. Landbrugsministeriet.....	59 115 928	»	57 927 224	»
12. Fiskeriministeriet.....	7 413 278	»	7 174 073	»
13. Indenrigsministeriet.....	173 462 604	»	170 303 204	»
14. Boligministeriet.....	56 613 495	»	55 439 251	»
15. Arbejds- og socialministeriet....	1 192 891 385	»	1 230 366 631	»

Budget- og regnskabsoversigter.

1958 / 1959

16. Min. for offentlige arbejder	34 250 185	»	33 728 266	»
17. Min. f. handel, industri og søfart.	63 818 811	»	62 768 673	»
18. Justitsministeriet	252 640 467	»	251 904 738	»
19. Kirkeministeriet	33 549 021	»	33 616 804	»
20. Undervisningsministeriet	548 895 424	»	549 655 052	»
21. Forsvarsministeriet	863 839 961	»	868 132 262	»
22. Finansministeriet	138 275 169	»	137 482 349	»
23. Pensionsvæsenet	199 598 000	»	199 549 409	»
24. Den fælleskommunale udligningsf.	449 126 378	423 286 540	452 307 144	424 855 749
25. Særlige fonde	»	12 098 233	»	13 394 919
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	97 118 081	340 853 081	95 160 996	340 948 842
27. Anlægsudgifter	357 904 447	»	333 519 559	»
28. Tilskud til anlægsarbejder	67 194 554	»	64 332 594	»
I alt . . .	4 810 884 966	5 393 243 032	4 803 985 056	5 361 343 508
Merindtægt . . .	582 358 066	»	557 358 452	»
	5 393 243 032	5 393 243 032	5 361 343 508	5 361 343 508

1958/
1959

Budget- og regnskabsoversigter.

Overzicht over statsfinanserne efter den økonomiske årsoversigt for 1959.*)

58

Finansårene	1955—56	1956—57	1957—58
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
Told og forbrugsafgifter	2 702	2 906	3 039
Personskatter	1 679	1 818	1 913
Selskabsskat	349	366	390
Andre indtægter	16	34	63
I alt driftsindtægter	4 746	5 124	5 405
Sociale udgifter m. v.	1 372	1 561	1 761
Øvrige civile driftsudgifter	1 274	1 427	1 543
Civile anlægsudgifter	447	533	591
Forsvar og civilforsvar	924	961	941
I alt drifts- og anlægsudgifter	4 017	4 482	4 836
Overskud på drifts- og anlægsbudgettet	729	642	569
Indbetalt stabiliseringslån	—	—	124
Diverse kapitalindtægter	169	186	179
I alt kapitalindtægter	169	186	303

Budget- og regnskabsoversigter.

1958 / 1959

Nye udlån	835	640	663
Indfrielse af bunden opsparing og sparebeviser	3	9	67
Afdrag på indenlandsk gæld i øvrigt	268	333	236
Afdrag på udenlandsk gæld	92	95	95
Diverse kapitaludgifter	16	32	1
I alt kapitaludgifter	1 214	1 109	1 062
Nettoudbetalinger på ovennævnte poster	316	281	190
Modsvares af:			
Udenlandsk finansiering	1	÷ 13	166
Heraf træk på valutafonden	—	÷ 13	166
— lån	1	—	—
Indenlandsk finansiering	315	294	24
Heraf salg af obligationer	280	353	222
— forøgelse af bankgæld m. v.	132	18	÷ 136
— bevægelser i restancer	÷ 97	÷ 77	÷ 62

*) Som følge af mindre ændringer i opstillingen er tallene ikke fuldt sammenlignelige med de tilsvarende oplysninger i årsoversigten for 1958.

Statens status pr. 31. marts 1955—1958.

	1955	1956	1957	1958
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
<i>I. Aktiver:</i>				
A. Ejendomme og anlæg	2 487	2 766	2 824	3 129
B. Beredskabslager	63	66	65	65
C. Udlån og tilgodehavender	4 019	4 701	5 192	5 721
D. Værdipapirer	220	225	252	248
E. Kassebeholdning	47	51	51	41
F. Aktivkonto for særlige statsforskrivninger	977	983	983	983
G. Aktiver for særlige fonde .	396	425	426	439
H. Kursreguleringskonto	571	598	471	500
J. Balancekonto	2 978	2 798	2 519	1 820
I alt aktiver	<u>11 758</u>	<u>12 613</u>	<u>12 783</u>	<u>12 946</u>
 <i>II. Passiver:</i>				
A. Indenlandsk statsgæld . . .	4 469	4 735	5 039	5 189
B. Udenlandsk statsgæld	1 358	1 265	1 172	1 076
C. Skatkammerbeviser	14	89	61	6
D. Mellemværende med Danmarks nationalbank	2 191	2 192	2 263	2 091
E. Finansministeriets mellemregning med ministerier og institutioner	187	269	305	329
F. Særlige statsforskrivninger	900	906	880	1 046
G. Kapitaler for de under I. G. opførte særlige fonde	396	425	426	439
H. Andre særlige kapitaler . . .	2 243	2 732	2 637	2 770
I alt passiver	<u>11 758</u>	<u>12 613</u>	<u>12 783</u>	<u>12 946</u>

A.

Vedtagne love.

1. Lov om ændring i lov om kong Frederik den Niendes civilliste. (Fungerende statsminister *Kampmann*). [A. sp. 583. C. sp. 1].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 418). 1. beh. ⁵/₁₁ (F. sp. 696). 2. beh. ¹⁸/₁₁ (F. sp. 808). 3. beh. ²¹/₁₁ (F. sp. 906). *Loven stadfæstet 5. december 1958.* (Lovt. nr. 333).

Ved § 1 i lov nr. 428 af 4. juni 1947 om kong Frederik den Niendes civilliste (årbog 1946-47, side 93) blev statens ydelse til kongens civilliste fastsat til et grundbeløb af 1 500 000 kr. årlig, hvortil kommer et tillæg under hensyn til prisniveauet. Dette tillæg, hvis grundbeløb er 475 000 kr., skulle ifølge loven forhøjes eller nedsættes med 12 500 kr. for hver 3 points udsving i januarpristallet med 1914 som basis. Statsydelsen udgjorde herefter pr. 1. april 1958 i alt 2 537 000 kr.

I stedet for bestemmes det nu, at tillægget med virkning fra 1. april 1958 „forhøjes eller nedsættes med 18 000 kr. for hver 3 points, de af det statistiske departement for januar og for juli måned hvert år udregnede detailpristal med priserne i juli 1914 som basis stiger ud over eller falder under 297. Reguleringen af beløbet finder sted fra efterfølgende henholdsvis 1. april og 1. oktober.“

Som begrundelse for forhøjelsen anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„De i tiden fra juni 1947 til marts 1958 stedfundne lønstigninger har medført, at *civillistens lønudgifter*, der i finansåret 1947-48 udgjorde ca. 28 pct. af civillistens samlede beløb, i finansåret 1957-58 udgjorde ca. 41 pct. af beløbet. Den pr. 1. april 1958 gennemførte generelle lønrevision for statens tjenestemænd, som også har fået

virkning for de af civillisten aflønnede, vil yderligere belaste civilisten med en betydelig årlig merudgift. Til imødegåelse af denne sidste stigning i lønudgifterne foreslås det, at reguleringstillægsportionen forhøjes fra 12 500 kr. til 18 000 kr., og at reguleringen fremtidig finder sted 2 gange årlig samtidig med reguleringen af lønningerne til de under civillisten ansatte. Med den foreslåede forhøjelse vil tillægget fra 1. april 1958 udgøre i alt 1 285 000 kr. årlig og den samlede statsydelse blive 2 785 000 kr.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

2. Lov om vederlag og pension m. v. for ministre. (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 2993. C. sp. 1097].

Fremsat skriftligt $\frac{22}{5}$ (F. sp. 4954). 1. beh. $\frac{26}{5}$ (F. sp. 5107). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Henry Christensen, Poul Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalget for forretningsordenen. Betænkning (B. sp. 1127) afgivet $\frac{27}{5}$. 2. beh. $\frac{29}{5}$ (F. sp. 5247). 3. beh. $\frac{3}{6}$ (F. sp. 5391). *Loven stadfæstet 5. juni 1959*. (Lovt. nr. 194).

Forslaget til den heromhandlede lov fremsattes første gang i folketingsåret 1957-58, da man ikke nåede til ende med behandlingen af sagen (årbog 1957-58, side 489). Det genfremsattes året efter med enkelte ændringer, som der er gjort rede for i det følgende, og vedtoges af folketinget uden yderligere ændringer.

Angående baggrunden for nyordningen kan i hovedsagen henvises til, hvad der i årbogen for 1957-58 er anført angående det oprindelige lovforslag.

Her skal angående *vederlagets størrelse* nævnes, at ministrene pr. 31. marts 1958 lønnedes med 37 800 kr. om året, og at de fremtidig — med virkning fra 1. april 1959 — oppebærer 45 000 kr. (efter 1958-forslaget 42 600 kr.), hvilket beløb forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i §§ 87 og 88 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd. Til sammenligning anføres, at lønnen

for departementschefer samtidig er sat op fra 35 825 kr. til 42 600 kr., ligeledes med regulering efter lønningslovens regler.

Som *repræsentationstillæg* ydes der *statsministeren* 13 500 kr. (i stedet for de hidtidige 9 000 kr. og det i 1958 foreslåede beløb af 18 000 kr.) og *udenrigsministeren* 18 000 kr. (uforandret), hvortil som hidtil kommer det til enhver tid gældende honorartillæg (pr. 1. april 1959 115 pct.). En i 1958-forslaget optaget bestemmelse, hvorefter der med tilslutning fra folketingets finansudvalg skulle kunne ydes andre ministre med særlige repræsentationsopgaver et repræsentationstillæg på indtil 9 000 kr. årligt plus procenttillæg, er ikke opretholdt.

Til *ministre, der ikke er medlemmer af folketinget*, ydes et tillæg på 9 000 kr. årligt plus procenttillæg. I 1958-forslaget fandtes en tilsvarende, men herfra lidt afvigende bestemmelse.

Som i 1958 foreslået skal en afgået minister have ret til i 2 år at oppebære *ventepenge* svarende til højeste ministerpension, mens det hidtil var overladt til et folketingsudvalg (ifølge folketingets forretningsorden udvalget for forretningsordenen) i hvert enkelt tilfælde at afgøre, om ventepenge kunne oppebæres i 1, 2 eller 3 år.

Reglerne om *egenpension* til afgåede ministre svarer til den hidtidige ordning, bortset fra at pensionsskalaen er aftrappet med et-årige intervaller mod tidligere to-årige. Pensionerne reguleres på samme måde som tjenestemandspensioner.

Efter den hidtil gældende ordning har *enkepensionen* været beregnet efter reglerne i statstjenestemandsløven, således at grundpensionen har udgjort den til mandens tjenestetid som minister svarende brøkdelen af ministerlønnsens grundbeløb. Her til er ydet sædvanligt procenttillæg.

Det bestemmes nu — noget afvigende fra, hvad der foresloges i 1958 — at enkepensionen skal udgøre 9 000 kr., hvis manden har fungeret som minister i under 4 år, samt 11 200 kr. og 13 500 kr. ved en funktionstid på henholdsvis 4-8 år og 8-12 år. Har ministeren haft en funktionstid på over 12 år, vil enkepensionen andrage 15 750 kr. Også enkepensionerne reguleres efter tjenestemandsløvens regler.

Lovens øvrige bestemmelser svarer bortset fra enkelte ajourføringer og redaktionelle rettelser til den hidtil gældende ordning såvel som til, hvad der var foreslået i 1958.

De nye lønnings- og pensionsbestemmelser har virkning fra begyndelsen af finansåret 1959-60.

I overensstemmelse med almindeligt fulgte principper ved gennemførelsen af nye pensionsregler kommer loven kun til anvendelse for ministre, der afgår efter 1. april 1959. Pensioner, der ydes efter de hidtil gældende regler til forhenværende ministre og disses enker, omregnes dog på tilsvarende måde som statstjenestemandspensioner efter de ældre bestemmelser. Ordningen indebærer, at der åbnes de pågældende *adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb*, hvorimod man ikke har fundet anledning til at foretage fradrag i ministerpensionerne ved opnåelse af folkepensionsalderen på tilsvarende måde som fastsat for statstjenestemandspensionister, idet de forhold, som har begrundet fradragsordningen for tjenestemandspensionernes vedkommende, ikke foreligger for ministerpensionerne, hvilket især skyldes den principielt forskellige dyrtidsregulering, som har været gældende i en årrække.

Lovforslaget vedtoges uændret med 147 Stemmer (S, V, KF, RV, DR og SF) mod 5 (DK), idet et medlem (H. C. Toft) afholdt sig fra at stemme.

3. Lov om ændring i lov om naturfredning. (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 585. C. sp. 577].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 419). 1. beh. ⁵/₁₁ (F. sp. 696). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Jens Chr. Christensen, Carsten Raft, Helge Larsen, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Alsing Andersen [formand], Chr. Christian- sen, Ove Hansen, Waldemar Laursen, Mørk, Peter Ravn, Helge Larsen [næstformand], Sandau, Jens Chr. Christensen, Vagn Bro, Henry Christensen, Foged, Sønderup, Carsten Raft, Erna Sørensen og Thestrup). Betænkning (B. sp. 485) afgivet ¹⁸/₂. (Ordfører: Poul Hansen (Svendborg)). 2. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 2942). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænk-

ning (B. sp. 691) afgivet $2\frac{1}{2}$. 3. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3315). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 90).

Ved lov nr. 140 af 7. maj 1937 om naturfredning, der afløste naturfredningsloven af 1917, indførtes i § 31 en bestemmelse, hvorefter der ved overfredningsnævnets foranstaltning skulle udarbejdes planer over og beskrivelse af almeninteressante, særlig ejendommelige eller smukke landskaber, så at der på grundlag heraf kunne udarbejdes en samlet fredningsplan enten for hele landet eller for enkelte landområder. Udgifter hertil skulle bevilges ved finansloven.

Ved nærværende lov erstattes denne paragraf af nedenstående bestemmelser, der indføjes i den gældende naturfredningslov som et nyt kapitel med overskriften „V. Fredningsplaner“ (§§ 33-39):

§ 33. Det påhviler statsministeren at lade udarbejde *planer* over og beskrivelse af almeninteressante eller særlig ejendommelige landskaber samt arealer, som det på grund af deres naturskønhed eller beliggenhed må anses for ønskeligt at bevare fri for bebyggelse eller andre foranstaltninger, der kan ødelægge eller forringe de pågældende områder for almenheden.

Udgifterne hertil bevilges på finansloven.

§ 34. Til at udarbejde de i § 33 nævnte planer kan statsministeren nedsætte et *udvalg* for hele landet eller særlige udvalg for en eller flere amtsråds kredse eller for andre nærmere bestemte områder.

Udvalgene kan antage fornøden sagkyndig medhjælp.

§ 35. Når en fredningsplan er udarbejdet af et af de i § 34 omhandlede udvalg, indsender dette planen til *overfredningsnævnet*. Såfremt overfredningsnævnet godkender fredningsplanen, hvorom bekendtgørelse vil være at indrykke i Statstidende, må, indtil fredning af de pågældende arealer er gennemført eller endeligt opgivet, hvorom bekendtgørelse ligeledes indrykkes i Statstidende, tilstanden på de under planen inddragne områder ikke uden vedkommende udvalgs tilladelse forandres, men de pågældende arealer må udelukkende udnyttes på samme måde som hidtil. Navnlig må der i

det omhandlede tidsrum ikke uden udvalgets tilladelse på arealerne opføres bygninger af nogen art eller anbringes master, boder eller andre indretninger eller foretages beplantninger, der kan ødelægge eller forringe de pågældende områders betydning for almenheden. Såfremt udvalgets tilladelse nægtes, kan ejeren indanke sagen for overfredningsnævnet. Går overfredningsnævnets afgørelse imod ejeren, kan han kræve frednings-sag rejst i overensstemmelse med lovens almindelige bestemmelser.

§ 36. Når overfredningsnævnets godkendelse foreligger, foranlediger det udvalg, der har udarbejdet fredningsplanen, denne tinglyst og noteret på tingbogens blade for de ejendomme, som helt eller delvis omfattes af planen. Aflysning skal ligeledes ved udvalgets foranstaltning finde sted, når planerne er endeligt opgivet.

§ 37. Det påhviler endvidere de i § 34 omhandlede udvalg at underrette statsministeren om, hvilke arealer der er inddraget under fredningsplanerne med henblik på udnyttelse som *opholdspladser, campingpladser* o. lign. samt til *frie badestrande*.

Statsministeren kan pålægge udvalgene at søge sådanne arealer erhvervet til det offentlige eller på anden måde sikret til det tilsigtede formål ved overenskomst med ejeren og andre i vedkommende ejendom berettigede.

Om udfaldet af forhandlingerne afgiver udvalget meddelelse til statsministeren, som afgør, om sagen skal fremmes på det ved forhandlingerne tilvejebragte grundlag, henholdsvis ved rejsning af fredningssag efter naturfredningslovens almindelige regler.

Statsministeren kan gøre sin godkendelse betinget af, at købesummen for ejendommen eller erstatningen for servitutten udredes på samme måde som i § 17 anført.

§ 38. Skønner et udvalg, at spørgsmålet om et areals fredning kan forventes rejst snarest efter fredningsplanens godkendelse af overfredningsnævnet, kan udvalget vælge at rejse fredningssag efter lovens almindelige regler.

§ 39. Bestemmelserne i § 7 og § 32, sidste stykke, finder anvendelse på de i § 34 omhandlede udvalg.

Herudover foretages ved loven — bortset fra tekniske ændringer — enkelte mindre ændringer i naturfredningsloven. Disse tilføjes under sagens behandling i folketinget og går ud på følgende:

1) Mens *den staten påhvilende del af erstatninger* for fredninger, der har betydning for hele landet eller store dele deraf, hidtil iflg. § 17, stk. 2, har kunnet fastsættes til indtil to tredjedele, kan man nu gå op til tre fjerdedele. I ganske særlige tilfælde kan overfredningsnævnet ved enstemmig beslutning bestemme, at statskassen skal udrede indtil ni tiendedele af erstatningen.

2) I § 17, stk. 3, har man ophævet den hidtil gældende bestemmelse om, at den del af erstatningen, der pålægges en i fredningen særlig interesseret kommune, er uden indflydelse på fordelingen af den øvrige erstatningsudredelse mellem staten og de øvrige bidragydere. Herefter vil fredningsnævnet og overfredningsnævnet være *frit stillet med hensyn til fordelingen af erstatningspligten mellem statskassen, amtsfonden og den eller de særlig interesserede kommuner*.

3) En i § 33, stk. 4, foretaget ændring åbner mulighed for, at staten kan afholde *udgifterne til skiltning*, der kan henlede publikums opmærksomhed på fredede områder med adgang for offentligheden.

4) Endelig skal nævnes, at den stedfundne prisstigning har foranlediget forhøjelse af nogle beløb i § 19, stk. 3, og § 21, stk. 1.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *statsministeren* bl. a.:

„De senere års stærke *udvikling af kommunikationsmidlerne* har medført, at hverken boliger eller arbejdspladser i samme grad som tidligere behøver at placeres i eller i umiddelbar tilknytning til byerne, men sådan bebyggelse vil ofte med fordel kunne anbringes på steder, der tidligere landskabeligt set har henligget uforstyrret. Hertil kommer, at væsentlig større kredse end tidligere har mulighed for at komme bort fra byerne for at nyde ferier og anden fritid i naturen, således at et stigende behov for *sommerhuse* samtidig har bevirket en ofte uskøn og rodet bebyggelse på de mest naturskønne steder.

Befolkningens interesse i, at landskabets naturværdier bevares, trues således nu langt stærkere end før, medens det behov, der i stigende omfang foreligger for at kunne forhindre, at naturskønne

egne eller andre områder af værdi for befolkningens friluftsliv ødelægges ved byggeri, som uden vanskelighed kunne have været placeret andetsteds, ikke har kunnet tilfredsstilles effektivt i den gældende lovgivning.

Foruden den mulighed, naturfredningsloven indeholder for gennem rejsning af fredningssag at sikre sådanne truede områder, indeholder byplanloven og loven om regulering af bymæssige bebyggelser hjemmel til at regulere byggeriet inden for visse områder. For de to sidstnævnte loves vedkommende er der imidlertid ikke tale om et egentligt byggeforbud. Endvidere tager gennemførelsen af en fredningssag erfaringsmæssigt lang tid, og da den hastige udvikling ofte nødvendiggør en hurtig indsats og har gjort spørgsmålet om sikring af større områder aktuelt, vil en afværgelse af uheldige indgreb i de landskabelige værdier bedst kunne ske ved tilvejebringelse af fredningsplaner.

Ved en *fredningsplan* pålægges der de pågældende arealer en *foreløbig servitut*, hvorefter tilstanden ikke må ændres, men arealerne må udelukkende udnyttes på samme måde som hidtil. Ved en sådan foreløbig servitut skabes der således sikkerhed for, at der ikke uden fredningsmyndighedernes godkendelse kan foretages foranstaltninger, der vil ændre landskabsforholdene og forringe det pågældende område for almenheden. På den anden side er der kun tale om et foreløbigt bånd på den pågældende ejers frihed til råde over sin ejendom. Såfremt han nemlig ønsker at ændre tilstanden på ejendommen, har han, såfremt hans ønske ikke kan imødekommes, krav på, at der rejses fredningssag efter naturfredningslovens almindelige regler.

I den gældende naturfredningslov findes i § 31 en regel, hvorefter det påhviler overfredningsnævnet at udarbejde planer og beskrivelse af de almeninteressante, særlig ejendommelige eller smukke landskaber, således at der på grundlag heraf kan udarbejdes en samlet fredningsplan enten for hele landet eller for enkelte områder. Sådanne fredningsplaner er af overfredningsnævnet foranlediget udarbejdet for Københavnseggen og Århusseggen samt for Fanø og omgivelserne af Arresø.

Overfredningsnævnet administrerer de gennemførte fredningsplaner og tager stilling til fremsatte ønsker om ændring i eller dispensation fra de godkendte planer. Dette påfører overfredningsnævnet et ikke ubetydeligt arbejde.

Ved det foreliggende lovforslag søges denne forretningsgang forenklet, således at *initiativet til fredningsplaners udarbejdelse henlægges til statsministeriet* og administrationen af planerne til de i forslagets § 34 nævnte udvalg, medens *overfredningsnævnet i overensstemmelse med dets almindelige placering i loven som overordnet myndighed alene skal fungere som godkendende organ og som ankeinstans.*

Denne forenkling må under hensyn til den stigende aktivisering

af fredningsvirksomheden, som de nævnte forhold har nødvendiggjort, anses for påkrævet dels af hensyn til grundejerne, som opnår en hurtigere afgørelse af eventuelle dispensationsandragender, dels af hensyn til overfredningsnævnets varetagelse af de opgaver, der i øvrigt er pålagt det ved loven.

Foruden at udarbejde fredningsplaner — foranstaltninger, som alene tilsigter bevarelse af eksisterende naturværdier — foreslås det i § 37, at udvalgene også skal søge tilvejebragt arealer, der kan anvendes som campingpladser, opholdspladser o. lign. for befolkningen, og søge frie badestrande åbnet for almenheden.

Selv om der er behov for udarbejdelse af fredningsplaner flere steder, er det dog tanken i første omgang kun at nedsætte 2 udvalg, nemlig et udvalg vedrørende Nordsjælland og et udvalg vedrørende Jyllands vestkyst . . .

Forslagets § 37 tillægger ikke udvalgene nogen besluttende myndighed, men alle spørgsmål om fremskaffelse af arealer til campingpladser, opholdspladser o. lign. samt til frie badestrande skal søges løst på frivillighedens grund. Hvis udvalgene ikke kan opnå den fornødne *aftale med ejeren* af sådanne arealer om, at det offentlige erhverver arealerne eller erhverver sådanne rettigheder over arealerne, at de kan benyttes til det angivne formål, vil udvalgene ikke have anden beføjelse end at indstille til statsministeren, at der rejses fredningssag for de pågældende arealer efter naturfredningslovens almindelige regler.

I denne forbindelse henledes opmærksomheden på, at ministeriet for offentlige arbejder ved § 23 i loven om bestyrelsen af de offentlige veje har hjemmel til ved ekspropriation at erhverve arealer til egentlige *rastepladser* ved vejene. De i § 37 omhandlede opholdspladser tænkes ikke placeret i umiddelbar tilknytning til vejene“.

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i nogle ændringsforslag (jfr. ovenfor). I udvalgets enstemmige betænkning udtales bl. a.:

„Under forhandlingerne har udvalget bl. a. drøftet spørgsmålet om *udlændinges adgang til at erhverve fast ejendom her i landet*. Da dette spørgsmål imidlertid principielt ingen forbindelse har med naturfredningen, er der enighed om, at spørgsmålet eventuelt må løses ved en særlig lov, jfr. grundlovens § 44, stk. 2.

Statsministeren har under samråd oplyst, at de i § 34 omhandlede udvalg vil få en alsidig sammensætning under videst mulig hensyntagen til lokale forhold, således at de interesserede amts- og sogneråd får lejlighed til at udpege personer i eller uden for deres egen midte, som nyder almindelig tillid og er i besiddelse af lokal-kendskab. Som formand for de nævnte udvalg vil fortrinsvis blive udpeget en amtmand inden for det område, fredningsplanen omfatter.“

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

I den ændrede affattelse er naturfredningsloven optaget i Lovtidende som lovebekendtgørelse nr. 106 af 21. marts 1959.

4. Lov om anvendelse af overskuddet i visse krigsforsikringsforbund. (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 1225. C. sp. 1041].

Fremsat skriftligt 28/11 (F. sp. 1074). 1. beh. 16/12 (F. sp. 1776). Partiernes ordførere: K. B. Andersen, Anders Andersen, Hanne Budtz, Helge Larsen, Kristian Kristensen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. B. Andersen, Chr. Christiansen, Victor Gram, Horn, Per Hækkerup [formand], Poul Hansen (Svendborg), Peter Nielsen, Helge Larsen [næstformand], Kristian Kristensen, Anders Andersen, Vagn Bro, Justesen, Lorentzen, Paabøl, Hanne Budtz, Kristen Amby og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 1013) afgivet 14/5. 2. beh. 22/5 (F. sp. 4960). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1121) afgivet 20/6. 3. beh. 20/5 (F. sp. 5222). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 180).

Loven har følgende indhold:

§ 1. De ved den endelige afvikling af „Krigsforsikringen af løsøre“, „Krigsforsikringen af landbrugets løsøre“, „Krigsforsikringen af privat indbo“, „Krigsforsikringen af bygninger for industri, håndværk og handel“ og „Krigsforsikringen for landbrugsbygninger“ fremkommende overskud anvendes til følgende formål:

1) Et beløb af 4,8 mill. kr. anvendes til fordeling mellem nedenstående organisationer m. v. med følgende beløb:

Industrirådet	650 000 kr.
Håndværksrådet	650 000 -
Grosserer-Societetets Komité	300 000 -
Provinshandelskammeret	300 000 -
De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark	200 000 -
De danske Handelsforeningers Fællesorganisation	200 000 -

Assurandør-Societetet	200 000 kr.
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd	500 000 -
De samvirkende danske Landboforeninger	1 100 000 -
De samvirkende danske Husmandsforeninger	550 000 -
Andelsudvalget	150 000 -

De omhandlede beløb skal med statsministerens godkendelse anvendes til *ungdommens uddannelse* og til sådanne formål, der vedrører de pågældende organisationers *forsknings- og oplysningsarbejde*.

2) Et beløb af 1,25 mill. kr. tillægges Foreningen „Norden“.

3) Et beløb af 250 000 kr. tillægges institutionen „Lejrskolen for nordisk Ungdom“ i Hillerød til fremme af dens formål.

4) Et beløb på 1,5 mill. kr. stilles til rådighed for finansministeren til med tilslutning fra folketingets finansudvalg at yde erstatning i tilfælde, hvor der uanset rettidig anmeldelse til krigsforsikringsforbundene ikke er opnået fuld *erstatning for indtrufne krigsskader*. Sådant erstatning kan dog kun ydes, når den udækkede del af tabet er væsentlig i forhold til den samlede skade, og når forholdene i øvrigt i særlig grad taler derfor.

Finder ikke hele beløbet anvendelse på denne måde, fordeles resten mellem de i § 1, nr. 8, nævnte dansk-færøske og dansk-islandske fonds med halvdelen til hver.

5) Et beløb af 3,5 mill. kr. anvendes til forøgelse af den under den danske afdeling af *fondet for dansk-norsk samarbejde* henlagte kapital.

6) Et beløb af 7,5 mill. kr. anvendes til *oprettelse af et dansk-svensk fond* med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Sverige og Danmark på kulturelle og andre områder.

7) Et beløb af 2,5 mill. kr. anvendes til *oprettelse af et dansk-finsk fond* med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Finland og Danmark på kulturelle og andre områder.

8) Den øvrige del af det nævnte overskud anvendes til

forøgelse af den under *dansk-færøsk kulturfond* henlagte kapital og til *oprettelse af et dansk-islandsk kulturfond* med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Island og Danmark på kulturelle og andre områder.

Det under 8) anførte beløb fordeles mellem de nævnte fonds med halvdelen til hver af de to fonds.

§ 2. Statsministeren fastsætter for de i § 1, nr. 6, 7 og 8, nævnte dansk-svenske, dansk-finske og dansk-islandske fonds de nærmere regler om bestyrelse og virksomhed samt om tilsynet med de nævnte fonds.

Ved love af 12. april, 30. april og 30. maj 1940 stiftedes 3 gensidige forsikringsforbund, der benævnedes henholdsvis „Krigsforsikringen af løsøre“, „Krigsforsikringen af privat indbo“ og „Krigsforsikringen af landbrugets løsøre“. Det første forbund omfattede maskiner, varer, inventar og driftsmateriel inden for handel, håndværk og industri, det andet privat indbo og det tredje indbo, besætning, maskiner, redskaber m. v., der hører til en landbrugsejendom.

Ved lov af 22. december 1939, jfr. lov af 26. august 1941, stiftedes 5 gensidige forsikringsforbund for krigsforsikringen af bygninger. De tre af disse forbund er endeligt afviklet. De to har haft et underskud på ca. 69,6 mill. kr., der ifølge statsgaranti er betalt af statskassen. Det tredje har haft et overskud på 183 000 kr., som ifølge samme statsgaranti er indbetalt til statskassen.

Lovene fastslår, at de pågældende ejere er pligtige at yde bidrag til krigsforsikringsforbundene, såfremt værdierne i forvejen er brandforsikrede. De bidragspligtige bliver automatisk medlemmer af vedkommende krigsforsikringsforbund. Erstatningerne udredes af de indkomne bidrag.

De i loven omhandlede krigsforsikringsforbund har i alt haft i indtægter ca. 391 mill. kr. og har netto udbetalt i erstatninger m. v. lidt over 371 mill. kr., så at det samlede overskud har udgjort ca. 20 mill. kr. Med de senest gældende kurser for de statsobligationer, hvori størstedelen af overskuddet er anbragt, og med tilskrevne renter udgjorde overskuddet pr. 15. november 1958 et beløb af ca. 22,5 mill. kr.

I folketingsåret 1953-54 fremsattes forslag til lov om anvendelsen af overskuddet i visse krigsforsikringsforbund vedrørende løsøre m. v. (årbog 1953-54, side 544). Samtidig fremsattes forslag til lov om anvendelsen af overskuddet i visse krigsforsikringsforbund vedrørende bygninger (årbog 1953-54, side 488). Forslagene gik i overensstemmelse med de fra forvaltningsnævnene for de forskellige krigsforsikringsforbund modtagne indstillinger ud på at bemyndige henholdsvis handelsministeren og boligministeren til at godkende, at såfremt der

ved den endelige afvikling af de pågældende krigsforsikringsforbund måtte fremkomme overskud, hvis tilbagebetaling til de forsikrede efter vedkommende forvaltningsnævns skøn ville være forbundet med uforholdsmæssige omkostninger, kunne disse overskud af forvaltningsnævnene enten anvendes til almennyttige formål eller fordeles blandt de erhvervsorganisationer, som nærmest repræsenterede de grupper af personer og virksomheder, der havde været medlemmer af krigsforsikringsforbundene, til anvendelse i overensstemmelse med disse organisationers almindelige formål. Efter lovforslagenes 1. behandling henvistes de til behandling i et udvalg, der ikke nåede til ende med sit arbejde.

Som det fremgår af folketingets forhandlinger, mødte lovforslagene modstand fra forskellig side. Det blev navnlig gjort gældende, at overskudsbeløbene burde tilbagebetales til bidragyderne eller, hvis dette ikke kunne lade sig gøre, inddrages i statskassen.

Handelsministeriet indhentede derefter en udtalelse fra *kammeradvokaten* med hensyn til spørgsmålet om lovgivningens kompetence til at råde over beløbet, herunder spørgsmålet om, hvorvidt beløbene lovligt vil kunne inddrages i statskassen. Kammeradvokatens erklæring af 1. december 1954 er optrykt som bilag til forslaget til nærværende lov. Denne erklæring konkluderer i, at man ikke med føje kan drage i tvivl, at lovgivningsmagten ved afslutningen af forsikringsforbundenes virksomhed er kompetent til at træffe de fornødne bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes med overskudsbeløbene, herunder eventuelt at inddrage disse i statskassen.

Kammeradvokatens erklæring blev tilstillet forvaltningsnævnene for de forskellige krigsforsikringsforbund til udtalelse. Af de i 1955 og 1957 modtagne svar fremgår, at nævnene anser det for umuligt at gennemføre en tilbagebetaling af overskuddet til de oprindelige bidragydere. Nævnene fastholdt derfor deres ønske om, at overskudsbeløbene skulle fordeles som af nævnene i sin tid indstillet. Subsidiært indstillede nævnene, at overskuddene blev substitueret som særlige fonds, hvis renter anvendtes til de af nævnene tidligere udpegede formål, men hvis hovedstole kun kunne fordeles med handelsministerens samtykke.

Regeringens overvejelser vedrørende sagen resulterede i, at man fandt det naturligt at benytte den foreliggende mulighed til at lade de ved krigsforsikringsforbundenes virksomhed til rest fremkomne beløb komme almennyttige formål til gode.

I overensstemmelse hermed fremsattes forslaget til den heromhandlede lov, hvilket forslag oprindeligt havde følgende affattelse:

§ 1. De ved den endelige afvikling af „Krigsforsikringen af løsøre“, „Krigsforsikringen af landbrugets løsøre“, „Krigsforsikringen af privat indbo“, „Krigsforsikringen af bygninger for industri, håndværk og handel“ og „Krigsforsikringen for landbrugsbygninger“ fremkommende overskud anvendes til følgende formål:

1) Et beløb af 4 mill. kr. anvendes til forøgelse af den under den danske afdeling af „Fondet for dansk-norsk samarbejde“ henlagte kapital.

2) Et beløb af 12 mill. kr. anvendes til oprettelse af et dansk-svensk fond med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Sverige og Danmark på kulturelle og andre områder.

Af dette beløb kan statsministeren tillade indtil 3 mill. kr. anvendt til opførelse eller tilvejebringelse af et „Sveriges hus“ i Danmark, medens resten udgør fondets grundkapital, således at udbyttet heraf anvendes til opfyldelse af fondets formål.

3) Et beløb af 4 mill. kr. anvendes til oprettelse af et dansk-finsk fond med det formål at bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Finland og Danmark på kulturelle og andre områder.

4) Den øvrige del af det nævnte overskud anvendes til forøgelse af de under den danske afdeling af „Dansk-islandsk fond“ og „Dansk-færøsk kulturfond“ henlagte kapitaler.

Det under 4) anførte beløb fordeles mellem de nævnte fonds med halvdelen til hver af de to fonds.

§ 2. Statsministeren fastsætter for de i § 1, nr. 2 og 3, nævnte dansk-svenske og dansk-finske fonds de nærmere regler om bestyrelse og virksomhed samt tilsynet med disse fonds og de hertil svarende ændringer i fundatsbestemmelserne for de i § 1, nr. 4, omhandlede fonds.

Lovforslaget mødte i folketinget ikke almindelig tilslutning, idet man fra flere sider gjorde den opfattelse gældende, at overskuddet i de af lovforslaget omhandlede krigsforsikringsforbund rettelig tilhørte forsikringstagerne, hvem det ved lov blev pålagt at indbetale ekstraordinære bidrag. Det måtte derfor være en pligt for regeringens, før andre dispositioner blev truffet, at give forsikringstagerne adgang til at få udbetalt deres andel af overskuddet i de tilfælde, hvor dette lod sig gøre og krav om tilbagebetaling blev fremsat.

Under sagens behandling i et folketingsudvalg stillede venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer i overensstemmelse hermed ændringsforslag om, at lovforslaget skulle have følgende affattelse:

„§ 1. De ved den endelige afvikling af „Krigsforsikringen af løsrø“, „Krigsforsikringen af landbrugets løsrø“, „Krigsforsikringen af privat indbo“, Krigsforsikringen af bygninger for industri, håndværk og handel“ og „Krigsforsikringen for landbrugsbygninger“ fremkommende overskud tilbagebetales forsikringstagerne.

Disse indkaldes gennem et *præklusivt proklama* i Statstidende til at anmelde deres krav for det i § 2 nævnte udvalg inden en frist af 6 måneder fra proklamaets udstedelse. Krav, der anmeldes senere, kommer ikke i betragtning.

§ 2. Statsministeren nedsætter et udvalg på 3 medlemmer med en dommer som formand. Udvalgets opgave skal være at tage stil-

ling til, om anmeldernes krav kan anses for sandsynliggjort. Udvalgets afgørelse er endelig.

§ 3. Når de inden for anmeldelsesfristen fremsatte krav, der kan komme i betragtning ved tilbagebetaling, er opgjort, finder tilbagebetaling sted.

§ 4. Statsministeren bemyndiges til, når der foreligger en opgørelse over de anerkendte krav og beholdningen af overskuddets størrelse, at tage stilling til, i hvilket forhold til indbetalingen der skal finde tilbagebetaling sted.“

Heroverfor stillede udvalgets flertal (regeringspartierne's udvalgsmedlemmer) et andet ændringsforslag, hvorefter lovforslaget skulle have den afføttelse, hvori det gennemførtes ved 2. og 3. behandling (jfr. ovenfor).

Som begrundelse herfor anfører flertallet i den afgivne betænkning:

„Flertallet er principielt af den opfattelse, at en tilbagebetaling til forsikringstagerne ville være den rigtigste anvendelse af de omhandlede krigsforsikringsoverskud. En generel tilbagebetaling ved forsikringsselskabernes og forvaltningsnævnenes egen foranstaltning må imidlertid efter de af forvaltningsnævnenes givne oplysninger anses for uigennemførlig, idet forsikringsselskabernes hertil fornødne materiale ikke længere forefindes.

Udvalget har herefter drøftet muligheden for en tilbagebetaling til de forsikringstagerne, som måtte anmelde deres krav inden udløbet af en ved et præklusivt proklama angiven frist. En sådan løsning ville dog efter flertallets opfattelse ikke indebære en fuldt retfærdig ordning, bl. a. fordi det må befrygtes, at et stort antal af bidragyderne — selv bogføringspligtige — ikke har opbevaret deres kvitteringer. Restanter, hvis bidrag har måttet indkræves gennem forvaltningsnævnenes, ville således kunne få en bedre faktisk stilling end de, der har betalt deres bidrag i rette tid, hvilket må findes urimeligt. Endvidere mener flertallet, at en sådan ordning vil medføre omkostninger, som ikke står i rimeligt forhold til de beløb, der tilbagebetales de enkelte bidragydere, ligesom den endelige afvikling ville blive skudt ud i en uvis fremtid. Det bemærkes i denne forbindelse, at en række erhvervsorganisationer, der var repræsenteret i forvaltningsnævnet for krigsforsikringen af løsøre, allerede i 1954 i en henvendelse til det udvalg, som behandlede det da foreliggende lovforslag, har givet udtryk for den opfattelse, at en tilbagebetaling ikke bør søges gennemført, da det må anses for urimeligt at ofre arbejdskraft og omkostninger på en tilbagebetaling, som efter de foreliggende oplysninger ikke vil kunne føres til bunds.

Ved udformningen af nedenstående ændringsforslag har man i nogen grad ønsket at imødekomme erhvervenes ønsker om muligheden for øget forskning og uddannelsesarbejde.“

Ved 2. behandling nedstemtes mindretallets ændringsforslag med 81 stemmer mod 54 (V, KF, DK og SF), idet 1 grønlandsk medlem

afholdt sig fra at stemme. Flertallets ændringsforslag vedtoges derefter uden modstemmer med 82 stemmer (regeringspartierne), idet 55 medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse med 71 stemmer (regeringspartierne) mod 41 (V og KF), idet 4 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

5. Finanslov for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960. (Finansminister *Kampmann*). [D. sp. 1. D. sp. 3121].

Fremsat mundtligt ²⁰/₁₁ (F. sp. 889). 1. beh. ³/₁₂, ⁴/₁₂, ⁵/₁₂ og ⁹/₁₂ (F. sp. 1135, 1202, 1227, 1313 og 1398). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Thorkil Kristensen, Thestrup, Lannung, J. M. Pedersen og Alfred Jensen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 2369) afgivet ¹⁷/₂. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. ²⁷/₂ (F. sp. 3191). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (D. sp. 2601) afgivet ⁶/₃. 3. beh. ¹⁹/₃ og ²⁰/₃ (F. sp. 3837 og 3885). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. B. nr. 1).

Finanslovforslagets *drifts- og anlægsbudget* udviste ved fremsættelsen indtægter til beløb 5 933 mill. kr. og udgifter til beløb 5 528 mill. kr., så at der var budgetteret et *overskud* på 405 mill. kr. Disse beløb ændredes under sagens behandling i folketinget til henholdsvis 6 068 mill. kr., 5 624 mill. kr. og 444 mill. kr., hvorved det anslåede overskud forøgedes med 39 mill. kr.

Ved fremsættelsen af finanslovforslaget udtalte *finansministeren* indledningsvis:

„Før jeg går nærmere ind på den finansielle stilling, skal jeg kort omtale det igangværende arbejde med en *reform af statens budget og regnskab* samt enkelte tekniske ændringer i budgetopstillingen.

Arbejdet med budgetreformen har, som jeg tidligere har oplyst her i tinget, i de sidste år været rettet mod at tilvejebringe en *mere systematisk og enkel opstilling af de enkelte ministeriers budgetter*. Det ret omfattende forarbejde hertil er nu afsluttet, og det er tanken i år at gå over til den nye opstilling, for så vidt angår §§ 17, 21 og 22. For at holde denne rent tekniske omlægning isoleret fra de egentlige bevillingsforslag vil overgangen først blive gennemført ved et samlet ændringsforslag til de 3 paragraffer under forslagets 2. behandling.

Det i dag fremsatte finanslovsforslag er således opstillet efter samme mønster som tidligere.

Med hensyn til budgetopstillingen i øvrigt skal jeg nævne, at man efter gennemførelsen af den nye vejlov fremtidig vil optage *samlige tilskud til vejarbejder på § 26*. Hidtil har det som bekendt været praksis at bogføre kommunernes direkte andel af motorafgifterne som et fradrag i provenuet af disse afgifter, og konsekvensen af den ændrede opstilling bliver således en forøgelse af budgettets samlede indtægter og udgifter med dette beløb. Når jeg i det følgende skal omtale budgettets hovedposter, har jeg fundet det praktisk også for de tidligere år at medregne disse vejtilskud i statens civile anlægsudgifter, således at tallene for de forskellige år kan sammenlignes direkte.

En anden ændring i budgetopstillingen er sket derved, at man efter gennemførelsen af den nye tjenestemandsløve ikke har kunnet opretholde de hidtidige bidrag til pensionskontoen fra de enkelte styrelseres budgetter, og disse bidrag er derfor faldet bort på det foreliggende forslag. For statsvirksomhederne er det imidlertid af værdi at nå frem til et så dækkende billede af driftsresultatet som muligt. Det er derfor også min hensigt på dette område fortsat at lade et udtryk for den påløbende pensionsforpligtelse indgå i omkostningerne, på samme måde som forrentning og afskrivning er blevet opretholdt i virksomhedernes regnskaber. Den nærmere fremgangsmåde ved beregningen af disse omkostninger er for tiden under overvejelse i finansministeriet.

Jeg skal herefter vende mig til *den finansielle stilling* og vil først nævne, at statsregnskabet for 1957-58, når det i april-juli 1957 opkrævede „dollartillæg“ på bilerne medregnes blandt afgifterne, sluttede med et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på godt 600 mill. kr. mod ca. 660 mill. kr. året før. Stillingen på kapitalbudgettet blev derimod, bl. a. i kraft af stabiliseringslånet, forbedret med ca. 175 mill. kr. Finansieringsbehovet blev således nedbragt med 120 mill. kr. til godt 250 mill. kr. og kunne ligesom året før dækkes næsten fuldt ud gennem salg af statsobligationer.

For indeværende år var stillingen ved finansårets begyndelse som bekendt den, at der kunne budgetteres med et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på ca. 600 mill. kr., altså det samme som for det foregående år. På kapitalposterne var påregnet en netto-udbetaling af omtrent samme størrelse, når præmieobligationslånet blev forudsat forlænget.

Der foreligger nu oplysninger om statsindtægter, nye bevillinger o. s. v. for den første halvdel af finansåret, og der er på dette grundlag foretaget en revision af de oprindelige overslag. Langt de fleste af disse ændringer af skønnene er dog af ret underordnet betydning og har ikke som helhed nogen nævneværdig indflydelse på nettostillingen. På et enkelt, meget væsentligt punkt er der imidlertid

sket en ændring i forudsætningerne for den oprindelige finansplan. Jeg tænker herved på *den nye tjenestemandsløve*, som bevirker merudgifter på næsten 150 mill. kr. Hovedsagelig som følge deraf må overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet i dag anslås at blive tilsvarende mindre end oprindeligt anslået — d. v. s. ca. 450 mill. kr.

Dette har endvidere haft til følge, at staten ikke helt har kunnet opføre med at optage lån i markedet. *Lånebehovet* har dog været af en så beskeden størrelse, at man i de første måneder af finansåret kunne begrænse salget af S-lånene væsentligt og i september kunne skride til en fuldstændig suspension af salget i forbindelse med optagelsen af de 2 statslån på i alt 150 mill. kr. I alt er der herefter optaget obligationslån i markedet på 185 mill. kr. i dette finansår, hvilket skulle være tilstrækkeligt til at dække nettoudbetalingerne uden træk på nationalbanken og uden yderligere salg af obligationer.

For det kommende finansår er der på drifts- og anlægsbudgettet regnet med en opgang i indtægterne på godt 100 mill. kr. til 5 933 mill. kr. og en udgiftsstigning på ca. 150 mill. kr. til 5 528 mill. kr. Overskuddet er budgetteret til 405 mill. kr. mod 445 mill. kr. i indeværende år.

I sammenligning med de bevægelser i indtægter og udgifter, som vi har set i de seneste år, og som i reglen har været af størrelsen 300-400 mill. kr. årlig, er de omtalte forskydninger på budgettet beskudne. Dette står i første række i forbindelse med, at nogle af de faktorer, der i årene forud har været stærkt medvirkende til væksten i budgettet, ikke kan ventes at gøre sig så stærkt gældende i 1959-60. Jeg skal senere komme nærmere ind herpå, men skal allerede her nævne, at den almindelige dæmpning af opgangen i priser og pengeindkomster naturligvis også sætter sit præg på statsbudgettets indtægter og udgifter. Endvidere er den vækst i udgifterne, som folkepensionsloven medførte, nu ved at ophøre, og det samme gælder — omend i mindre grad — udvidelsen af statens investeringer. Forsvarsudgifterne er på budgettet optaget med omtrent samme beløb som i år. . . .“

Efter derpå at have gjort rede for en række forskydninger på budgettet anførte finansministeren i nogle slutningsbemærkninger bl. a.:

„Sammenholder man de indtægts- og udgiftsposter, jeg her har gennemgået — og som omfatter samtlige statsbudgettets poster med undtagelse af egentlige lånetransaktioner — viser de i 1955-56 . . . nettoindbetalinger til staten på ca. 70 mill. kr. I de følgende 3 finansår bliver tallet henholdsvis 200, 250 og 300 mill. kr. for derefter i 1959-60 på ny at falde til godt 100 mill. kr. Bevægelserne i de sidste år hænger først og fremmest sammen med ændringerne i indtægten af stabiliseringslånet.

Jeg finder det i og for sig ret bemærkelsesværdigt, at det har vist sig muligt over denne årrække at finansiere ret store nye udgif-

ter — jeg skal således nævne folkepensionen, den nye tjenestemandsløve og forøgelsen af statens egne anlægsudgifter — med de samme eller lidt lavere skattesatser. Årsagen hertil er først og fremmest de intensive *sparebestræbelser* — herunder også tilbageholdenhed over for mange nye udgiftsønsker — begrænsningen af forsvarsudgifterne og omlægningen af en væsentlig del af boligbyggeriets finansiering til det private kapitalmarked.

Overskuddet på statsbudgettet har — som jeg så ofte har fremhævet her i tinget — haft betydning i to henseender. For det første har det bevirket en begrænsning af den indre efterspørgsel her i landet og dermed *lettet presset på valutabalancen*; for det andet har det gjort det muligt at finansiere en væsentlig del af afdragsbetalingerne på statsgælden, der i disse år har udgjort omkring 400 mill. kr. årlig, og derigennem bidraget til at mindske statens behov for låntagning i markedet. Værdien af denne forsigtige finanspolitik har ikke mindst været tydelig i det sidste år, hvor den har været en betydningsfuld forudsætning for, at vi har kunnet udnytte de gunstigere ydre vilkår for den danske økonomi til en væsentlig lempelse af kreditpolitikken. Det har herigennem været muligt i det sidste halve år at opnå en *forøgelse af byggeaktiviteten* og — som den seneste tids nedgang i arbejdsløsheden viser — dermed også en forøgelse af produktion og beskæftigelse over en bredere front, uden at der er opstået noget pres på valutabalancen.

Det må være en hovedopgave i den kommende tids økonomiske politik at søge den gunstige situation fastholdt i det omfang, konjunktursituationen i udlandet giver grundlag herfor. Vi må herunder navnlig holde os for øje, at *valutareserverne* — uanset den væsentlige styrkelse, der har fundet sted — fortsat er beskedne i forhold til udenrigsomsætningen og de forskydninger i denne, som selv mindre ændringer i pris- og afsætningsvilkårene i udlandet kan give anledning til. Med den nuværende *tilfredsstillende beskæftigelsessituation* må denne problemstilling tilsige stor forsigtighed i den finansielle politik. Det nu forelagte budgetforslag indebærer en mindre lempelse af finanspolitikken, idet overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet reduceres lidt og opkrævningen af stabiliseringslånet ophører. En yderligere lempelse vil efter regeringens opfattelse ikke være forsvarelig, således som den økonomiske situation nu tegner sig, og forslag om nye udgifter eller lempelse af beskættningen vil derfor kun kunne komme på tale i den udstrækning, der gennem besparelser kan skabes dækning herfor.“

Ved finanslovsforslagets 1. *behandling* talte foruden de finanspolitiske ordførere i alt 23 medlemmer samt de fleste af ministrene.

Efter at forslaget var overgået til 2. *behandling*, henvistes det til finansudvalget, hvis enstemmige betænkning indledes således:

„Udvalget har gennemgået finanslovsforslagets enkelte paragraf-

fer. Der er stillet en række skriftlige spørgsmål til ministrene, og svarene herpå er opført under de respektive paragraffer.

Endvidere er der afholdt en del samråd med ministrene. Disse samrådsspørgsmål er ligeledes nævnt under de respektive paragraffer.

Med henblik på gennemførelsen af en hensigtsmæssig og ensartet opstilling af finanslovens driftsbudgetter er der af udvalget vedrørende statens budget og regnskab udarbejdet nye opstillinger af finanslovens § 17. Handelsministeriet, § 21. Forsvarsministeriet, og § 22. Finansministeriet. Nærværende betænkning indeholder ændringsforslag fra handelsministeren vedrørende § 1 og § 17, fra forsvarsministeren vedrørende § 21 og fra finansministeren vedrørende § 22 til en ændret opstilling af § 17, § 21 og § 22, og for § 1's vedkommende overførsel til § 17 af visse gebyrer. Ændringsforslagene indeholder ikke ændringer af det tidligere foreslåede samlede bevillingsbeløb.

De fra ministrene i øvrigt modtagne ændringsforslag vil som tidligere blive stillet som ændringsforslag til lovforslagets 3. behandling.“

Ved 2. *behandling* havde foruden udvalgets ordfører og finansministeren kun *Alfred Jensen* (DK) ordet, idet der kun var stillet de nævnte ændringsforslag, som tilsigtede en omplacering af forskellige poster på driftsregnskabet. Efter at disse ændringsforslag var vedtaget, henvistes forslaget til fornyet udvalgsbehandling.

Mellem 2. og 3. *behandling* afgav finansudvalget en *tillægsbetænkning* med i alt 503 ændringsforslag. Af disse var 491 stillet af ministrene og tiltrådt af hele udvalget, mens 6 var stillet af ministrene og tiltrådt af et flertal af udvalgets medlemmer, i et enkelt tilfælde dog kun af et mindretal. Endelig var 6 ændringsforslag stillet af mindretal.

Uden for tillægsbetænkningen stilledes fra *kommunistisk* side en række ændringsforslag vedrørende forbedring af de værnepligtiges forhold, nedsættelse af den militære tjenestetid og forhøjelse af det beløb, der stilles til rådighed for beskæftigelsesforanstaltninger, fra 30 mill. kr. til 60 mill. kr.

Ved 3. *behandling* førtes der først en forhandling om ændringsforslagene, som derpå sattes til afstemning efter en omdelt fortegnelse, hvori ændringsforslagene i tillægsbetænkningen var ordnet efter ministerier. Resultatet blev, at samtlige af ministrene stillede ændringsforslag vedtoges, mens de øvrige ændringsforslag forkastedes.

I den afsluttende debat, der fandt sted en dag senere, havde foruden udvalgets ordfører og finansministeren kun 2 medlemmer ordet.

Ved afstemningen vedtoges finanslovforslaget med 129 stemmer mod 5 (DK).

6. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1958 til 31. marts 1959. (Finansminister *Kampmann*). [D. sp. 3729. D. sp. 5133].

Fremsat skriftligt $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3872). 1. beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3922). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Jensen-Broby, Thestrup, Lannung og Alfred Jensen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 4673) afgivet $\frac{6}{5}$. 2. beh. $\frac{21}{5}$ (F. sp. 4928). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. (Ordfører: Lars P. Jensen). 3. beh. $\frac{4}{8}$ (F. sp. 5397 og 5490). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. B. nr. 7).

På *finansloven* for 1958-59 er drifts- og anlægsbudgettets indtægter opført med 5 583 mill. kr. og dets udgifter med 5 001 mill. kr., hvilket giver en anslået merindtægt på 582 mill. kr.

På det af finansministeren fremsatte *tillægsbevillingsforslag* for samme finansår regnedes der, for så vidt angår drifts- og anlægsbudgettet, med en stigning i indtægterne på 230 mill. kr. og en stigning i udgifterne på 285 mill. kr., altså en formindskelse af merindtægten på 55 mill. kr.

Under tillægsbevillingslovforslagets behandling i folketin- get forøgedes drifts- og anlægsbudgettets indtægter med 65 mill. kr. og dets udgifter med 6 mill. kr. Det samlede resultat skulle herefter, når finans- og tillægsbevillingslovens drifts- og anlægsbudget tages under ét, stille sig således: indtægter 5 878 mill. kr., udgifter 5 291 mill. kr., merindtægt 587 mill. kr.

Ved *1. behandling* henvistes lovforslaget uomtalt til finans- udvalget.

Til *2. behandling* stilledes i finansudvalgets betænkning 516 ændringsforslag (året før 473). Af disse stilledes det overvejende flertal af ministrene med tilslutning fra udvalget som helhed, mens 13 var stillet af ministrene med tilslutning fra et større eller mindre flertal i udvalget. Endelig stilledes 30 ændringsforslag af tilsammen 9 forskelligt sammensatte mindretal. Ved afstemningen blev — efter at der havde været ført en forhandling om ændringsforslagene — samtlige mindretalsforslag forkastet, mens de af ministrene stillede ændringsforslag vedtoges.

Til *3. behandling* var ikke stillet ændringsforslag. Forhandlin- gerne formede sig som en almindelig politisk debat, under hvilken partiernes politiske ordførere gjorde samlingens lovgivningsarbejde

op og drøftede en række aktuelle spørgsmål, derunder særlig vedrørende den økonomiske og den udenrigspolitiske situation samt vedrørende forsvarsordningen. Af ministrene havde statsministeren og økonomiministeren ordet.

Ved afstemningen vedtoges tillægsbevillingslovsforslaget med 146 stemmer mod 6 (DK og SF).

7. Lov om optagelse af statslån i udlandet. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1241. C. sp. 207].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{12}$ (F. sp. 1298). 1. beh. $\frac{10}{12}$ (F. sp. 1450). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Thorkil Kristensen, Poul Claussen, A. C. Normann, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (B. sp. 323) afgivet $\frac{11}{12}$. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1716). 3. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1893). *Loven stadfæstet 19. december 1958.* (Lovt. nr. 350).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til at optage statslån i udlandet til et samlet beløb af indtil 40 millioner dollars eller tilsvarende beløb i anden valuta.

§ 2. Finansministeren bemyndiges til at udlåne indtil 140 mill. kr. til danske el-værker.

§ 3. Finansministeren bemyndiges til at afholde de med denne lovs gennemførelse forbundne udgifter.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres:

„Med henblik på at fremme den for landets økonomiske udvikling nødvendige investeringsvirksomhed besluttede regeringen i foråret 1958 at søge optaget et lån i *Den internationale Bank for Genopbygning og økonomisk Udvikling*.

Bankens långivning er knyttet til finansieringen af konkrete investeringer af væsentlig betydning for vedkommende lands økonomi og svarer som hovedregel højst til den del af de pågældende investeringsudgifter, som afholdes i udenlandsk valuta. Det er en betingelse for Bankens långivning, at de pågældende investeringer gennemføres på den økonomisk mest fordelagtige måde, hvilket som hovedregel søges sikret gennem afholdelse af international licitation.

Låneandragendet, som blev afgivet den 23. maj 1958, var baseret på investeringsprojekter på tilsammen ca. 500 mill. kr., hvoraf omkring halvdelen i fremmed valuta. Investeringerne omfattede

kraftværksudvidelser for ca. 400 mill. kr. og anskaffelse af *diesel-lokomotiver til DSB* for ca. 100 mill. kr.

Kraftværksudvidelserne omfatter produktionsanlæg og anlæg af samkørings- og hovedforsyningsledninger, der tjener til at mindske behovet for samlet installeret effekt, idet de muliggør, at værkerne kan arbejde med fælles reservekapacitet. De pågældende investeringer er planlagt til færdiggørelse i 1960, 1961 og 1962. Af de samlede omkostninger på ca. 400 mill. kr. var i låneandragendet ca. 150 mill. kr. anslået som udgift i fremmed valuta.

Anskaffelse af diesellokomotiverne — sidelinjelokomotiver og rangerlokomotiver — vil — sammen med anskaffelsen af et mindre antal hovedlinjelokomotiver og rangerlokomotiver, der ikke indgik i låneandragendet — fuldføre den påbegyndte omstilling på DSB fra dampkraft til dieseltrækraft, hvorved der samtidig med en rationalisering af driften vil ske en betydelig besparelse i forbruget af brændsel. Den samlede anskaffelsespris på ca. 100 mill. kr. var i låneandragendet anslået som udgift i fremmed valuta.

Den internationale Bank svarede i juni måned, at den i løbet af efteråret ville sende en *mission til Danmark* for at gennemgå projekterne og undersøge Danmarks økonomiske situation, og at Banken under hensyn til Danmarks høje kreditværdighed kun ville overveje långivning til Danmark i forbindelse med et samtidigt optaget lån på markedet i New York, således som det tidligere havde været tilfældet for Belgien og Norge. Herefter traf finansministeriet aftale med et konsortium bestående af 4 amerikanske investeringsbanker om, at det — under forudsætning af tilvejebringelse af den fornødne lovhjælp — ville forestå en *emission af et dansk statslån på markedet i New York i forbindelse med et lån fra Den internationale Bank*.

I september og oktober har missionen fra Den internationale Bank foretaget en gennemgang af de investeringsprojekter, som lå til grund for låneandragendet, og af de pågældende selskabers og kommuners økonomiske stilling samt af statens finansielle stilling og af den danske økonomi. På grundlag af resultatet af disse undersøgelser vil Bankens ledelse tage endelig stilling til låneandragendet, herunder til, hvor stort et lån Banken selv vil yde.

I oktober og november har *repræsentanter for det amerikanske bankkonsortium* været i Danmark med henblik på forberedelsen af emissionen af et lån på New York markedet.

Den danske stat vil stå som låntager både for så vidt angår lånet fra Den internationale Bank og lånet, der skal udbydes til offentlig tegning på markedet i New York. I forslaget § 1 er der under ét søgt bemyndigelse til at kunne optage begge lån. Når bemyndigelsen søges til at optage lån i dollars eller tilsvarende beløb i anden valuta, skyldes det, at lånet fra Den internationale Bank vil blive ydet i forskellige valutaer afhængig af, i hvilke valutaer

investeringsudgifterne afholdes, og af, hvilke valutaer Banken disponerer over.

Medens staten vil være den endelige låntager for så vidt angår en del af låneprovenuet, vil den endelige låntager for så vidt angår den del af låneprovenuet, som skal finansiere kraftværksudvidelser, være de pågældende selskaber og kommuner. Den internationale Bank yder kun lån, såfremt den har sikkerhed for, at låneprovenuet anvendes efter hensigten, og som led i tilvejebringelsen af denne sikkerhed er der i forslaget § 2 søgt bemyndigelse til at foretage udlån til el-værker af et beløb, der svarer til en del af den samlede udenlandske lånoptagelse. De endelige beløb kan ikke fastsættes, forinden der foreligger en låneoverenskomst med Den internationale Bank, men finansministeriet har under forbehold af tilvejebringelse af den fornødne lovhjemmel og afslutning af låneoverenskomsten med Den internationale Bank i slutningen af november i fortsættelse af tidligere forhandlinger afgivet *lånetilbud til et samlet beløb af godt 130 mill. kr. til en række el-værker*. De i disse lånetilbud indeholdte vilkår svarer så nært som muligt til de vilkår, de pågældende selskaber og kommuner på de samme tidspunkter vil kunne optage lån til på det danske kapitalmarked.

Lånet fra Den internationale Bank ydes på Bankens standardbetingelser. Afdragsperioden vil formentlig blive 20 år. Renten har for Bankens seneste lån været 5 $\frac{3}{4}$ pct. p. a., men det er under overvejelse for fremtidige lån at fastsætte den til 6 pct. p. a. Bankens lån vil blive stillet til rådighed i takt med afholdelsen af de udgifter, der skal finansieres af lånet. Dette behøver ikke at blive sammenfaldende med rytmen i de pågældende selskabers og kommuners lånebehov, som det er hensigten at afpasse takten i udlånene efter.

I aftalen om det lån, der som led i den samlede lånoptagelse er planlagt emitteret på markedet i New York, vil der blive optaget de standardbetingelser, der er gældende for de fleste af statens udenlandske lån, herunder at rente og afdrag vil blive betalt uden fradrag af eksisterende eller fremtidige skatter, og at en fortrinsstilling, som måtte blive tildelt fremtidige lån, f. eks. med hensyn til pantsikkerhed, automatisk vil være udstrakt til også at omfatte dette lån. Lånet vil i øvrigt blive af den type, som efter krigen er blevet udviklet for så vidt angår udenlandske lån på New York markedet. Forskellige vesteuropæiske stater har i det sidste halve år emitteret lån på markedet i New York. Det typiske udenlandske lån er et højtforrentet 15-årigt serielån, der emitteres til en kurs nær pari. Den effektive rente har varieret en del med markedets vurdering af debtors stilling og med den almindelige markedssituation, men har som hovedregel ligget noget over renten af lån fra Den internationale Bank.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget påpegede *finansministeren*, at Danmarks *valutastilling* var blevet meget væsentligt forbedret i løbet af det sidste halvandet år. „Det er således ikke et

behov for styrkelse af den valutariske likviditet, der er motiveringen for optagelse af udenlandske statslån.

Formålet med lånoptagelsen er at fremme den for landets økonomiske udvikling nødvendige investeringsvirksomhed ved at lægge forholdene således til rette, at det bliver muligt fremover at opretholde en større investeringsaktivitet, end det ville være muligt uden denne tilførsel af udenlandsk kapital."

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse af ordførerne for de udvalgsberettigede partier, der dog ønskede forskellige spørgsmål nærmere overvejet under en udvalgsbehandling. Mere kritisk indstillet over for lovforslaget var *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF), der ikke mente, det i den foreliggende situation skulle være nødvendigt at optage lån i udlandet; førstnævnte udtalte tillige tvivl om, at man havde lagt tilstrækkelig vægt på i størst muligt omfang at få investeringsordrer placeret hos danske virksomheder.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til finansudvalget, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget har haft samråd med finansministeren, som bl. a. oplyste, at lånet i Den internationale Bank ligesom lånet på markedet i New York vil blive optaget på vilkår, at rente og afdrag vil blive betalt uden fradrag af eksisterende eller fremtidige skatter. Endvidere vil der til lånet i Den internationale Bank blive knyttet det vilkår, at såfremt fremtidige offentlige, udenlandske lån får en særlig pantesikkerhed, vil en lignende pantesikkerhed blive indrømmet lånet fra Den internationale Bank. Tilsvarende vilkår findes i den låneoverenskomst, som tidligere er afsluttet med Den internationale Bank, og er i øvrigt sædvanlige i Den internationale Banks låneoverenskomster. Finansministeren oplyste endelig, at medens lånet i Den internationale Bank vil blive anvendt til et af eller begge de projekter, der er omhandlet i låneansøgningen til Banken, er der endnu ikke truffet nogen afgørelse om anvendelsen af markedslånet“.

Udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse.

Ved lovforslagets 2. behandling udtalte *finansministeren* bl. a.:

„Loven giver finansministeren bemyndigelse til at optage udenlandske statslån på indtil 40 millioner dollars eller tilsvarende beløb i anden valuta på sådanne betingelser og vilkår, som han kan opnå. Imidlertid befinder vi os ikke i en tvangssituation, og jeg tror, jeg er i overensstemmelse med det høje ting, når jeg mener, at vi ikke skal låne for enhver pris. Den tillid, tinget viser mig ved at vedtage lovforslaget, vil jeg derfor ikke benytte til at acceptere hvilke som helst betingelser og vilkår.

De to lån, som vi forhandler om, er knyttet således sammen, at lånet fra Den internationale Bank kun vil blive ydet

af, at vi samtidig optager et lån på markedet i New York, og emissionen af lånet på New York-markedet er på sin side betinget af, at Den internationale Bank yder os et lån. Såfremt det skulle vise sig, at det ene eller det andet lån ville blive på uantagelige vilkår og betingelser — f. eks. hvis markedsudviklingen i New York bliver således, at lånet dér ville blive urimelig dyrt — vil altså forudsætningerne for optagelsen af det andet lån briste. I så fald vil lånoptagelsen blive udskudt.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget uændret med 118 stemmer mod 5 (DK og SF).

8. Lov om optagelse af statslån i udlandet. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2399. C. sp. 929].

Fremsat skriftligt $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3875). 1. beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3922). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Thorkil Kristensen, Poul Claussen, A. C. Normann, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (B. sp. 929) afgivet $\frac{23}{4}$. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. $\frac{29}{4}$ (F. sp. 4570). 3. beh. $\frac{5}{5}$ (F. sp. 4596). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 148).

Ved loven bemyndiges finansministeren til at optage statslån i udlandet til et samlet beløb af *indtil 200 mill. lcr.* i udenlandsk valuta.

Som begrundelse for lovforslaget anførte *finansministeren* ved fremsættelsen:

„Da jeg i begyndelsen af december i fjor fremsatte et lignende lovforslag om optagelse af statslån i udlandet, gjorde jeg rede for, hvorfor tilførsel af udenlandsk kapital må anses for særlig vigtig for Danmarks økonomiske udvikling, da vi står over for nødvendigheden af at gennemføre meget store investeringer. Jeg fremhævede, at lånoptagelsen i Den internationale Bank og på markedet i New York måtte ses på denne baggrund og ikke tages som udtryk for et umiddelbart behov for styrkelse af den valutariske likviditet.

Det lovforslag, som jeg i dag fremsætter, har samme almindelige motivering som det forslag, der i december vandt det høje tings tilslutning. I bemærkningerne til lovforslaget er der ret detaljeret redegjort for, hvorledes der i de nærmest kommende år vil ske ganske betydelige kapitalbetalinger til udlandet i forbindelse med afdrag på den ordinære udenlandske gæld, afdrag på gæld, som var oparbejdet over for den nu ophævede Europæiske Betalingsunion samt indbetalinger til Den internationale Valutafond og til Den europæiske

Fond. De to sidstnævnte kapitalbetalinger vil ikke medføre nogen absolut svækkelse af vor valutariske likviditet, idet vi har mulighed for i givet fald igen at trække disse beløb, men i første omgang er der også her tale om betalinger i udenlandsk valuta, som skal finde sted, og som vil formindske valutabeholdningen.

Idet jeg i øvrigt om enkeltheder i disse betalingsforpligtelser tillader mig at henvise til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg blot fremhæve to forhold, som regeringen tillægger vægt i denne sammenhæng.

Der er som bekendt sket en betydelig og glædelig vækst i *valutareerven* gennem det sidste halvandet år. Men for det første er den valutareserve, vi nu har, selv om den vel er større end nogen sinde tidligere, ikke særlig stor, hverken målt med Danmarks udenrigsomsætning på 11 milliarder kr. om året hver vej eller i sammenligning med andre lande. Bl. a. af denne grund finder regeringen det — og det er det andet forhold, jeg vil fremdrage — vigtigt at reservere valutareserven til anvendelse som stødpude over for en konjunkturudvikling, som går os imod — og en sådan oplever vi jo nok før eller senere. Det må anses for rimeligt med den valutariske stilling, vi har opnået, at søge at undgå samme kraftige forbrugs- og investeringsbegrænsende foranstaltninger, som vi tidligere har måttet gribe til, når valutastillingen blev forringet med nogle hundrede millioner kroner. Det har vi nu en vis chance for at kunne, men ikke hvis vi bruger betydelige dele af valutareserven til at nedbringe den udenlandske gæld i samme tempo som i den foregående periode.

Med henblik på at undgå det forekommer det rimeligt at optage nye lån i et vist omfang, og i hvert fald skulle dette ikke være betænkeligt, så længe der ikke herved sker en kraftig forøgelse af den udenlandske gæld, idet den udenlandske statsgæld er meget beskeden både sammenlignet med tiden før krigen og med andre lande.

Når jeg fremsætter lovforslaget på indeværende tidspunkt, er det, fordi finansministeriet har modtaget et *tilbud fra et schweizisk bankkonsortium* om at emittere et dansk statslån på det schweiziske kapitalmarked. Dette tilbud ønsker jeg gerne at fortsætte forhandlingerne om med henblik på snarlig afslutning af en låneaftale.

Jeg vil i denne forbindelse gerne oplyse, at lånetilbuddet ikke er på 200 mill. kr., men at det dels vil være en fordel under forhandlingerne ikke at være bundet af en for lille bemyndigelsesramme, dels — og især — kan være af betydning for eventuelle forhandlinger til anden side, at der er mulighed for optagelse af andre lån.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra regeringspartierne, mens de øvrige partier stillede sig mer eller mindre reserverede over for det, også efter at der i finansudvalget havde været samråd med finansministeren om sagen.

Thorkil Kristensen (V) karakteriserede ved 2. behandling stillingen således, at „for det første vil optagelsen af dette lån kunne

påføre Danmark et ret betydeligt rentetab i en ret lang tid, og for det andet er der en betydelig mulighed for, at dette låns optagelse indirekte kan bidrage til en yderligere forøgelse af den meget store pengeregighed i landet og derved i virkeligheden blive til økonomisk skade for landet i stedet for til fordel for det, hvilket jo skulle være hensigten med det.“ Venstre ville derfor stemme imod lovforslaget. *Poul Claussen* (KF) gav på sit partis vegne udtryk for tilsvarende betænkeligheder; han mente, at man indtil videre måtte kunne klare sig igennem uden ny lånstiftelse i udlandet, hvis der førtes en fornuftig økonomisk politik. *Alfred Jensen* (DK) tog ligeledes afstand fra lovforslaget. Hvad det drejede sig om, var efter hans opfattelse at få landets økonomiske fremtid sikret ved en hensigtsmæssig udenrigs- og handelspolitik. *Aksel Larsen* (SF) havde ved 1. behandling gjort gældende, at han måtte vide mere om regeringens økonomiske planer samt om hensigterne med lånene og lånevilkårene, før han kunne tage stilling til lovforslaget.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 82 stemmer mod 62.

9. Lov om statsgaranti for lån optaget af det færøske hjemmestyre m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2833. C. sp. 1003].

Fremsat skriftligt $1\frac{1}{4}$ (F. sp. 4241). 1. beh. $2\frac{1}{4}$ (F. sp. 4401). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Poul Claussen, Aage Fogh, J. M. Pedersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå), Lars P. Jensen, Lund Jensen, Johs. E. Larsen [formand], K. Axel Nielsen, A. C. Normann [fra $2\frac{3}{4}$ Aage Fogh], J. M. Pedersen [næstformand], Johan Poulsen, Damsgaard, Gideon, Henry L. W. Jensen, Conrad Kofoed, Poul Claussen, Baagø og Fanger). Betænkning (B. sp. 1001) afgivet $1\frac{3}{5}$. 2. beh. $2\frac{0}{5}$ (F. sp. 4837). 3. beh. $2\frac{0}{5}$ (F. sp. 5022). *Loven stadfæstet 5. juni 1959*. (Lovt. nr. 174).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til på statskassens vegne i hvert af finansårene 1959-60—1963-64 inden for et beløb af 4 mill. kr. at meddele garanti for forrentning og tilbagebetaling af lån, som det færøske hjemmestyre måtte optage til nærmere mellem regeringen og landsstyret aftalte formål.

§ 2. Finansministeren bemyndiges til på statskassens vegne i finansåret 1959-60 inden for et beløb af 10 mill. kr. og i hvert af finansårene 1960-61—1963-64 inden for et beløb af 8 mill. kr. at meddele garanti for forrentning og tilbagebetaling af obligationslån, som Færøernes Realkreditinstitut måtte optage til finansiering af udlån mod pant i fiskerfartøjer hjemmehørende på Færøerne.

§ 3. De nærmere vilkår for garantitilsagnene fastsættes af finansministeren.

Som begrundelse for disse bestemmelser anførte *finansministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Under forhandlinger i marts 1959 har repræsentanter for det færøske landsstyre over for regeringen redegjort for behovet for investeringer på Færøerne i 5 års perioden fra 1. april 1959 til 31. marts 1964. Det samlede behov for offentlige og private investeringer er anslået til ca. 190 mill. kr. For de offentlige investeringers vedkommende er der tale om sygehusbyggeri, skolebyggeri, havneanlæg, vejanlæg og bygning af el-værker, medens de private investeringer fortrinsvis består i en udbygning af den færøske fiskerflåde.

På grundlag af gældende lovgivning og praksis vil finansieringen af dette investeringsprogram belaste statskassen med godt $\frac{1}{4}$ af det totale beløb i form af lån eller tilskud, medens den færøske landskasse må bære ca. $\frac{1}{5}$, fortrinsvis i form af tilskud. Landskassens andel vil således udgøre 8-9 mill. kr. årlig, hvoraf ca. halvdelen vil kunne dækkes af de løbende indtægter. Restbeløbet må tilvejebringes gennem lån, som fortrinsvis må optages på det danske kapitalmarked. Det vil imidlertid være en nødvendig forudsætning herfor, at statskassen påtager sig garanti for forrentning og tilbagebetaling af de pågældende lån.

Der har under forhandlingerne med landsstyret været enighed om, at garantien skulle omfatte lån, der optages til anlæg af havne og veje samt til støtte til bygning af skibe.

Landsstyret vil forud for hvert finansår over for regeringen redegøre for de formål, hvortil lånegarantien ønskes udnyttet.

Inden for *investeringsprogrammet* er der regnet med 50 mill. kr. til bygning af fiskerfartøjer, heraf 35 mill. kr. til større lineskibe og 15 mill. kr. til mindre fartøjer. *Færøernes Realkreditinstitut*, som yder lån op til 50 pct. af vurderingssummen, vil til gennemførelse af dette program samt til opfyldelse af allerede givne lånetilsagn have behov for i alt ca. 38 mill. kr., som må tilvejebringes ved salg af kasseobligationer. Disse må hovedsagelig finde afsætning på det danske marked, hvor realkreditinstituttet endnu ikke er kendt. Til imødegåelse af den heraf følgende risiko for en ugunstig kursdannelse vil

det være nødvendigt, at staten yder garanti for obligationslånenes forrentning og tilbagebetaling. Under forhandlinger med Danmarks nationalbank om denne sag har nationalbanken givet tilsagn om at ville lette salget af obligationerne ved at give banker og sparekasser adgang til at belåne obligationerne i nationalbanken efter samme regler som obligationer udstedt af Fiansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, Byggeriets Realkreditfond og Provinsbankernes Realkreditfond.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og gennemførtes uændret.

Som ordfører for venstre udtalte *Johan Poulsen* (Færøerne):

„Det investeringsprogram, der nu er tilrettelagt, er et håndslag fra Danmark, en støtte af et så stort og betydningsfuldt omfang, at det hos alle betænksomme kredse på Færøerne må betragtes som en virkelig storstilet hjælp. Jeg for mit vedkommende er også helt overbevist om, at sådan vil det blive bedømt af størstedelen af Færøernes befolkning. Da en heldig gennemførelse af denne omfattende og for øvrigt meget betydningsfulde sag er af allerstørste vigtighed, ja set ud fra både saglige og politiske synspunkter en nødvendighed, skal jeg på venstres vegne anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.“

Også Færøernes anden repræsentant, *Djurhuus*, gav udtryk for tilfredshed med lovforslaget. Han sluttede sit indlæg ved 1. behandling således:

„Det foreliggende lovforslag søger ikke alene at lette, men at muliggøre lånemuligheder fra det danske kapitalmarked til fornyelse af den færøske fiskerflåde til den lavest mulige pris.

Jeg takker regeringen og finansministeren for forslaget og ligeledes for den velvilje, der er vist fra alle ordførerne for de forskellige partier.“

Vedtagelsen var enstemmig.

10. Lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 113. C. sp. 17].

Fremsat skriftligt $\frac{8}{10}$ (F. sp. 28). 1. beh. $\frac{24}{10}$ (F. sp. 353). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Føged, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Johs. E. Larsen, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen [næstformand]),

Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 97) afgivet ²¹/₁₁. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 987). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 113) afgivet ²⁶/₁₁. 3. beh. ²⁸/₁₁ (F. sp. 1079). *Loven stadfæstet 28. november 1958. (Lovt. nr. 327).*

De grundlæggende bestemmelser om indkomst- og formuebeskatningen til staten findes i lov nr. 149 af 10. april 1922 om indkomst- og formueskat til staten (statsskatteloven).

Ved lov nr. 458 af 22. december 1939 om midlertidige ændringer i reglerne om påligning og opkrævning af indkomst- og formueskat til staten indførtes der visse ændringer i statskatteloven. Disse bestemmelser, der kun havde gyldighed for skatteårene 1940-41 og 1941-42, er med visse ændringer og tilføjelser gentaget i en række love, hvorved bestemmelsernes gyldighed er udstrakt til de efterfølgende skatteår. Ved lov nr. 517 af 19. december 1942 foretoges der en opdeling af de pågældende bestemmelser, så at en del af disse fik gyldighed indtil videre, mens andre kun vedtoges som gældende for et enkelt skatteår ad gangen. Loven af 19. december 1942 med senere tilkomne ændringer og tilføjelser er optrykt ved lovbeholdtgørelser, jfr. lovbeholdtgørelse nr. 289 af 14. december 1957 (årbog 1957-58, side 66), der er taget som udgangspunkt for nærværende lov.

De midlertidige bestemmelser i denne lovbeholdtgørelse, der findes i §§ 5, 6, 16, 18-20, 22, 23, 27 og 28, opretholdes ved nærværende lov for skatteåret 1959-60 med en række ændringer, af hvilke dog kun enkelte er af principiel karakter. Herudover foretages ved loven nogle tekniske ændringer i lov nr. 148 af 28. maj 1958 om særlig indkomstskat m. v. og lov nr. 150 af 28. maj 1958 om beskatningen af renteforsikringer m. v.

Den ajourførte ligningslov er optaget i en ny lovbeholdtgørelse nr. 338 af 9. december 1958 (i det følgende citeret som „lovbeholdtgørelsen“) og kommenteret i et cirkulære udsendt af skattedepartementet den 11. december 1958.

Angående de ændringer, der er foretaget i de efter lov-bekendtgørelse nr. 289 af 14. december 1957 gældende lignings-regler, anføres:

1) I lovebekendtgørelsens § 2 er indføjet et nyt stk. 7, hvorefter finansministeren skal være berettiget til, når særlige forhold foreligger, at bestemme, at ansættelse for personer, der *flytter her til landet*, ikke skal foretages efter tilflytterbestemmelserne i stk. 3-6, men efter samme regler som for her bosatte personer.

Den nye bestemmelse, der eventuelt vil være at anvende i forbindelse med reglerne i statsskattelovens § 42, stk. 5, om efteransættelse i tilfælde, hvor en skatteyder ikke er blevet medtaget ved skatteansættelsen, gør det muligt at *beskatte personer, der for en kortere tid er flyttet til udlandet*, af indtægter indtjent før fraflytningen. Bestemmelsen kan imidlertid *også anvendes i tilfælde, hvor en ansættelse efter tilflytterreglerne vil virke ubillig*, f. eks. over for unge, der uden at have bevaret bopæl her i landet har været på studierejse i udlandet.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *finansministeren* om denne ændring:

„Ved ligningsloven for 1958-59 gennemførtes kvartalsvis indtræden og ophør af skattepligt ved flytning til og fra Danmark. Efter de tidligere gældende regler ophørte skattepligten ved fraflytning til udlandet først med udgangen af det skatteår, hvori fraflytningen fandt sted. De nye bestemmelser i forbindelse med de for nogle år siden indførte regler om beskatning af tilflyttere på grundlag af den fremtidige indkomst har gjort det muligt blot ved en kortvarig flytning fra landet at undgå beskatning af indtægter i året forud for flytningen og i selve fraflytningsåret. Dette kan føre til misbrug, for eks. hvor en skatteyder i et enkelt år har haft en særlig stor indkomst og for at undgå beskatning af denne tager bopæl en kortere tid i udlandet; ved hjemkomsten beskattes han så af sin fremtidige indkomst, således at den ekstraordinært store indkomst ikke kommer frem til beskatning. Forslagets § 2 tager bl. a. sigte på at muliggøre, at det i sådanne tilfælde kræves, at beskatningen skal ske efter de sædvanlige regler og ikke efter tilflytterreglerne.“

2) Ved en i lovebekendtgørelsens § 5 foretagen ændring har man opretholdt de før loven om særlig indkomstskat m. v. gældende regler om den skattemæssige behandling af *avance*

eller tab ved salg af good-will og tidsbegrænsede rettigheder i de tilfælde, hvor afhændelsen er sket før 1. april 1958.

De tilsvarende regler for maskiner, inventar o. lign. driftsmidler er efter samme bestemmelse opretholdt for afhændelser før 15. september 1957, hvilket kun får praktisk betydning for skattepligtige med et andet regnskabsår end kalenderåret.

3) I lovebekendtgørelsens § 7, stk. 1, blev under sagens behandling i folketinget indføjet en bestemmelse om, at understøttelser fra *Hvide Sande Fondet* fra og med skatteåret 1959-60 ikke skal indkomstbeskattes.

4) I samme paragraf har man ladet stk. 2 udgå, hvilket betyder, at *gevinster i udenlandske lotterier* fra og med skatteåret 1959-60 skal medregnes fuldt ud i den skattepligtige indkomst.

Herom anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Ved lov nr. 23 af 27. januar 1956 blev der indført en særlig afgift af gevinster i Landbrugslotteriet og Almindeligt Dansk Vare- og Industrielotteri (Varelotteriet) samt af gevinster ved her i landet afholdte offentlige bortlodninger — herunder bortlodninger ved tombola — og ved her i landet afholdte offentlige præmie- og gættekonkurrencer. Den særlige afgift svares af gevinster, der falder efter lovens ikrafttrædelse den 24. februar 1956, for gevinster i landbrugslotteriet og i varelotteriet dog den 1. oktober 1956. Efter udløbet af skatteåret 1958-59 er der herefter ikke brug for bestemmelsen i ligningslovens § 7, stk. 2, hvorefter lotterigevinster kun skal medregnes i den skattepligtige indkomst med halvdelen af det beløb, hvormed de overstiger 200 kr.“

5) I lovebekendtgørelsens § 8 har man opretholdt den i 1957 indførte bestemmelse om, at skatteydere med højst 20 000 kr. i skattepligtig indkomst ved opgørelsen af deres indtægt af renter og udbytter kan fradrage et beløb på indtil 200 kr., således at hele denne indtægtspost fritages for indkomstbeskatning, såfremt den ikke overstiger 200 kr. Bestemmelsen er dog nu begrænset til alene at skulle gælde skatteåret 1959-60, idet den ikke havde gyldighed for 1958-59 og skal bortfalde efter 1959-60.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom:

„Ved lov nr. 150 af 28. maj 1958 om beskatningen af renteforsikringer m. v. indførtes med virkning første gang for skatteåret

1960-61, jfr. lovens § 19, nye bestemmelser om fradrag for indskud på særlige kapitalbindingskonti. Det var ved gennemførelsen af disse bestemmelser en forudsætning, at bestemmelserne i ligningslovens § 8 om fradrag for mindre renteindtægter kun skulle have virkning for skatteåret 1959-60, jfr. folketingsudvalgets tillægsbetænkning af 14. maj 1958 til forslag til lov om beskattningen af renteforsikringer m. v. Den foreslåede ændring af ligningslovens § 8 til-sigter alene at opfylde denne forudsætning.“

6) I lovbekendtgørelsens § 9, stk. 3, er foretaget en ændring angående fradragets ret for *udgifter til rejse og fortæring*.

Ændringen vedrører de tilfælde, hvor den skattepligtige som følge af sit arbejde afholder udgifter til rejse og fortæring og får godtgørelse herfor på anden måde end efter regning, f. eks. som faste dagpenge, kørselsgodtgørelse eller lignende. Efter bestemmelsen skal sådanne godtgørelser ikke medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i det omfang, de er medgået til dækning af merudgifter ved rejsen m. v. Hvis godtgørelsen overstiger merudgiften, må det overskydende beløb som hidtil medregnes ved indkomstopgørelsen. Ændringen betyder alene, at retten til det faste lønmodtagerfradrag i modsætning til tidligere ikke påvirkes af, at den skattepligtige har modtaget godtgørelser af den nævnte art.

Som begrundelse herfor anførte *finansministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Der har været en del utilfredshed med, at lønmodtagere, der får godtgjort deres udgifter til rejser samt til ophold og fortæring under den form, at der ydes dem faste dagpenge, kørselsgodtgørelse eller lignende, ikke kan udnytte deres faste lønmodtagerfradrag. Forholdet er nemlig det, at ydelser som de nævnte skal medregnes fuldt ud i den skattepligtige indkomst. Ganske vist kan merudgifterne ved rejsen fratrækkes ved indkomstopgørelsen; men den skattepligtige er i disse tilfælde ikke berettiget til at foretage det faste lønmodtagerfradrag ved siden af. Ydes der derimod godtgørelse af rejseudgifter efter regning, skal kun den del af beløbet, der overstiger merudgiften, tages til indtægt, og retten til det faste lønmodtagerfradrag bevares. Det må erkendes, at der ikke er nogen grund til, at lønmodtagerne skal være stillet forskelligt med hensyn til retten til det faste lønmodtagerfradrag, alt efter som de får rejsegodtgørelse efter regning eller på anden måde, og forslaget § 6 tager sigte på at ophæve denne forskel.“

7) I lovbekendtgørelsens § 10 blev der under lovforslagets behandling i folketinget som stk. 2 indsat en ny bestemmelse om den skattemæssige behandling af *underholdsbidrag* i tilfælde, hvor ægtefæller lever faktisk adskilt og ansættes særskilt til statskat.

Såfremt den ene ægtefælle under sådanne omstændigheder yder underholdsbidrag til den anden og hos denne værende børn, skal bidragene medregnes til modtagerens skattepligtige indkomst og kan fradrages ved indkomstopgørelsen for bidragyderen. De nye regler gælder dog kun, såfremt bidraget er fastsat eller godkendt af det offentlige.

Som begrundelse herfor anføres i betænkningen fra det folketingsudvalg, der behandlede sagen:

„Efter de gældende regler indrømmes fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for underholdsbidrag, som i anledning af skilsmisse eller separation udredes af den ene ægtefælle til underhold af den anden ægtefælle eller af børn, som den bidragydende ægtefælle har forsørgerpligt over for. Til gengæld skal modtageren af bidraget medregne dette i sin skattepligtige indkomst. Derimod har der ikke hidtil været indrømmet fradrag for underholdsydelser, som udredes i anledning af, at ægtefællerne lever faktisk adskilt, og modtageren af ydelserne har ikke skullet medregne disse ved opgørelsen af sin skattepligtige indkomst. Der synes imidlertid at være god grund til at sidestille tilfælde af faktisk adskillelse, der har medført særskilt skatteansættelse af hustruen, med separations- og skilsmissetilfældene, for så vidt angår den skattemæssige behandling af underholdsbidrag, og ændringsforslag nr. 2 tager sigte herpå. Ved skilsmisse eller separation vil der altid foreligge en af det offentlige godkendt aftale om underholdsbidraget. Hvor ægtefællerne lever faktisk adskilt, behøver dette ikke at være tilfældet. Man har ment at burde indskrænke anvendelsesområdet for den foreslåede regel til de tilfælde, hvor bidraget på lignende måde som ved skilsmisse og separation er fastsat af eller godkendt af det offentlige. Dette vil lette ordningens praktisering, og samtidig opnår man en vis garanti imod, at ægtefæller udnytter de nye regler til tilvejebringelse en indkomstfordeling, der udelukkende er bestemt af skattemæssige hensyn.

Som ændringsforslaget er formuleret, finder de nye bestemmelser anvendelse for skatteåret 1959-60 også i de tilfælde, hvor underholdsbidraget er fastsat før lovens ikrafttræden. Man har her ved forudsat, at underholdsbidrag, der er fastsat før lovens ikraft-

træden, vil blive reguleret under hensyn til, at ydelserne fremtidig beskattes hos modtageren og kan fradrages i yderens skattepligtige indkomst.“

8) Ved en bestemmelse i ligningsloven for 1958-59 blev adgangen til at fradrage visse *underholdsydelser til afkom* begrænset til at gælde i det omfang, hvori der er ydet vederlag til den, der har påtaget sig forpligtelsen. Ved en ændring af de herom i lovekendtgørelsens § 14 fastsatte regler udvides begrænsningen til også at gælde ydelser til stedbørn og -børnebørn samt plejebørn og -børnebørn, der således ved reglernes anvendelse henregnes til afkom. Endvidere har man for at hindre omgåelse fastslået, at ydelser til afkoms ægtefælle skattemæssigt skal behandles på samme måde som ydelser til afkom. De nye regler gælder kun for ydelser udredet efter den 5. november 1958.

Under folketingsudvalgets behandling af sagen mellem 2. og 3. behandling enedes man om en undtagelse fra reglerne om, at ydelser til afkom ikke kan fradrages, når yderen har påtaget sig forpligtelsen uden vederlag. Såfremt ydelsen tilkommer et *barnebarn* af den skattepligtige eller af den med ham sam-beskattede hustru, kan den fradrages i det omfang, den ikke overstiger 3 000 kr. årligt for hvert barnebarn. Fradragsret haves i disse tilfælde dog kun, hvis en af barnebarnets forældre eller begge er død før skatteårets begyndelse. Ydelser, der forfalder til betaling efter udgangen af det kalenderår, hvori barnebarnet fylder 18 år, kan ikke fradrages ved indkomst-opgørelsen.

I det omfang, hvori der efter de lige nævnte regler er fradragsret for ydelser til børnebørn, kan kapitalværdien af de fradragsberettigede ydelser bruges til fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige formue.

9) I lovekendtgørelsens § 17 er foretaget en begrænsning af fradragsretten for renter af „*gavegæld*“.

Bestemmelsen om, at sådanne renter ikke kan fradrages, gjaldt efter de hidtidige regler kun, hvor gælden var påtaget over for skatteyderens afkom, herunder adoptivbørn og -børnebørn. Bestemmelsen skal nu også gælde for gavegæld, som er påtaget

over for stedbørn og -børnebørn samt plejebørn og -børnebørn, der således ved reglerens anvendelse henregnes til afkom. Endvidere fastslås det, at renter af gavegæld, der er påtaget over for afkoms ægtefælle, heller ikke skal kunne fradrages ved indkomstopgørelsen. De nye regler gælder ikke for renter, der vedrører tiden før den 5. november 1958. Den under punkt 8 omtalte undtagelsesbestemmelse om fradragsret for løbende ydelser til børnebørn i visse tilfælde gælder ikke for renter af gavegæld.

10) I lovbekendtgørelsens *nedslagsregler* vedrørende indkomstopgørelsen for folkepensionister m. fl. (§ 22) er ved en i folketinget foretagen ændring aldersgrænsen på 65 år blevet erstattet med en regel om, at nedslag skal indrømmes enhver skatteyder, der ved begyndelsen af skatteåret 1959-60 opfylder *aldersbetingelsen* for at oppebære folkepension, forudsat at den pågældendes skattepligtige indkomst ikke overstiger de fastsatte maksimalindkomstbeløb. Disse er de samme som for skatteåret 1958-59.

Som begrundelse for ændringen anføres i folketingsudvalgets betænkning:

„Som ligningslovens regel er formuleret, vil det forekomme, at en enlig kvinde, der opfylder indkomstbetingelserne, ikke kan få nedslag, selv om hun opfylder aldersbetingelserne for at få folkepension. Nedslag vil således ikke kunne indrømmes, hvis hun er under 65 år og enten ikke har begæret folkepension eller ikke er berettiget til folkepension, f. eks. fordi hun er pensioneret efter den gamle tjenestemandsløve eller ikke er dansk statsborger.

Man har fundet det rimeligt, at nedslag indrømmes i alle tilfælde, hvor en person ved skatteårets begyndelse opfylder aldersbetingelserne for at få folkepension, og ved ændringsforslag nr. 3 foreslås en sådan regel indført.“

11) I lovbekendtgørelsens § 23, stk. 1, om *hustrufradrag* er foretaget den ændring, at der kan indrømmes fradrag for en hustrus indkomst ved selvstændig erhvervsvirksomhed, selv om midlerne til dennes påbegyndelse og drift hidrører fra mandens bodel eller særeje.

12) I lovbekendtgørelsens § 25, stk. 4, er foretaget en ændring, hvorefter adgangen til efter ansøgning at blive stillet

som *familieforsørger* ved skatteberegningen fra og med skatteåret 1959-60 også skal gælde i tilfælde, hvor den skattepligtige har *plejebørn*, der er fyldt 18 år. De i bestemmelsen fastsatte betingelser for, at den skattepligtiges børn kan begrunde forsørgerstilling, gælder fremtidig også for plejebørns vedkommende.

13) I lovbekendtgørelsens § 27 er adgangen til at opnå *etableringslempelse* begrænset noget, omend i mindre grad end oprindelig foreslået, idet der på dette punkt blev foretaget en ændring i lovforslaget under sagens behandling i folketinget. Det bestemmes nu, at etableringslempelse skal kunne indrømmes for skatteårene 1959-60—1965-66 inkl., forudsat at etableringen er sket i de nedenfor anførte perioder:

For skatteåret:	I perioden:
1959-60	1. april 1953—1. november 1958
1960-61	1. — 1954—1. — 1959
1961-62	1. — 1955—1. — 1959
1962-63	1. — 1956—1. — 1959
1963-64	1. — 1957—1. — 1959
1964-65	1. — 1958—1. — 1959
1965-66	1. — 1959—1. — 1959

De øvrige betingelser for at opnå etableringslempelse er uændrede.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *finansministeren* herom:

„Ved § 12 foreslås bestemmelserne om den såkaldte „etableringslempelse“ forlænget, dog med visse begrænsninger. Denne lempelse har hidtil kunnet indrømmes skatteydere, der har etableret eller overtaget selvstændig erhvervsvirksomhed inden for en bestemt periode. Perioden er for indeværende skatteår 1. april 1952—1. november 1957. Ligesom sidste år foreslås begyndelsestidspunktet for denne periode rykket et år frem, således at etablering eller overtagelse skal være sket efter den 1. april 1953, for at lempelse kan opnås.

Bestemmelsen om „etableringslempelse“ blev indført ved ligningsloven for skatteåret 1953-54. Den har til formål at muliggøre skattelempelse for skatteydere, der de første år efter at have etableret selvstændig virksomhed har så tyngende afdragsforpligtelser, at de selv med et beskedent privatforbrug har vanskeligt ved at skaffe

tilstrækkelige likvide midler til normal drift af virksomheden, såfremt de pålignes skat af deres fulde skattepligtige indkomst.

Imidlertid vil de pågældende skatteydere som følge af de nye afskrivningsregler have mulighed for at nedbringe deres skattepligtige indkomst i et sådant omfang, at der ikke er den samme trang som tidligere til at give „etableringslempelse“. Jeg kan således nævne, at lempelse hidtil i overvejende grad er indrømmet ved skatteansættelsen for landbrugere, og at disse nu har fået deres afskrivningsmuligheder udvidet i særlig grad, idet de nu kan foretage ekstraafskrivning også på brugte bygninger. Dette kan dog kun ske, når bygningen er erhvervet den 15. september 1957 eller senere, og etableringslempelsen foreslås derfor i princippet opretholdt, hvor etableringen er sket før den 15. september 1957. Hvor den er sket senere, skal der derimod efter forslaget ikke kunne indrømmes lempelse.“

Under forhandlingerne i folketingsudvalget blev der imidlertid iflg. den afgivne betænkning rejst indvendinger mod, at der ikke skulle kunne indrømmes „etableringslempelse“ i de tilfælde, hvor etablering eller overtagelse af selvstændig erhvervsvirksomhed har fundet sted den 15. september 1957 eller senere. „Selv om de nye afskrivningsregler vil nedsætte indkomstbeskatningen for de skatteydere, der etablerer sig, efter at disse regler er trådt i kraft, vil det efter udvalgets opfattelse være rimeligt at åbne mulighed for at indrømme etableringslempelse også for skatteydere, der påbegynder selvstændig erhvervsvirksomhed inden den 1. november 1959.“

Efter et af regeringspartierne udvalgsmedlemmer tiltrådt og ved 2. behandling vedtaget ændringsforslag kan der ikke gives etableringslempelse, når virksomheden er påbegyndt den 1. november 1959 eller senere — for skatteåret 1959-60 dog den 1. november 1958 eller senere. Derimod har man fundet det rimeligt allerede nu at fastsætte regler, der vil sikre, at skatteydere, der har etableret sig før 1. november 1959 i overensstemmelse med de hidtil gældende regler, kan opnå etableringslempelse de første fem-seks skatteår efter etableringen.

Ændringer i andre skattelove.

Foruden de ovenfor omtalte ændringer i ligningsloven omfatter loven et par ændringer i 1) lov nr. 148 af 28. maj 1958 om særlig indkomstskat m. v. (årbog 1957-58, side 94) og 2) lov nr. 150 af 28. maj 1958 om beskatningen af renteforsikringer m. v. (årbog 1957-58, side 83).

Efter § 10 i loven om særlig indkomstskat m. v. kan en skattepligtig efter begæring opnå fritagelse for at betale særlig indkomstskat. Den indtægt, hvoraf særlig indkomstskat skulle være beregnet, fordeles i så fald til beskatning med

almindelig indkomstskat over en periode på 3 år. Ved ophør af skattepligten inden udløbet af 3 års perioden vil beskatningen af en eller to tredjedele af det skattepligtige beløb kunne bortfalde.

For så vidt angår selskaber, foreninger og institutioner, har paragraffen imidlertid nu fået en tilføjelse om, at et beløb, der ikke er kommet til beskatning, når skattepligten ophører efter de almindelige regler, skal undergives almindelig indkomstbeskatning i forbindelse med den almindelige beskatning af selskabet m. m. i henhold til § 36 i lov nr. 149 af 10. april 1922.

I renteforsikringslovens § 9 indeholdes en regel, der blev indført under forslagetets behandling i folketinget, og hvorefter fritagelse for 25 pct.s (35 pct.s) afgift indrømmes, når det afgiftspligtige beløb „genanbringes“ i: 1) en renteforsikring, 2) en pensionsordning med løbende udbetalinger eller 3) en kapitalpensionsordning.

Der har herved udelukkende været tænkt på forsikringer og pensionsordninger til fordel for den skattepligtige selv eller hans pårørende, idet man kun ved sådanne ordninger har sikkerhed for, at udbetalingerne altid vil blive undergivet indkomstbeskatning eller afgiftspligt.

Da der efter lovbestemmelsens formulering kunne rejses tvivl om, hvorvidt afgiftsfritagelsen skulle være betinget af, at „genanbringelsen“ sker i en forsikring eller pensionsordning til fordel for den skattepligtige selv eller hans pårørende, har man fundet det rigtigst udtrykkeligt at fastslå dette i lovbestemmelsen.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* i nogle indledende bemærkninger:

„Det har i de tidligere år været kritiseret, at forslaget til den årlige ligningslov blev fremsat så sent, at der ikke var rimelig tid til en grundig behandling i tinget. Jeg har bemærket mig dette og håber, at det vil blive værdsat, at det i år har vist sig muligt at fremsætte forslaget betydelig tidligere end vanligt. Dette skyldes også, at forslaget i år er af væsentligt mindre omfang end sidste år. Desværre er dette ikke udtryk for, at der ikke stadig tiltrænges ændringer i det bestående skattesystem; men der er jo i løbet af forholdsvis kort tid gennemført et kompleks af skattelove, hvoraf jeg blot skal nævne afskrivningsloven, renteforsikringsloven, loven

om sømandsskat og loven om særlig indkomstskat. Regeringen har derfor fundet, at det både af hensyn til borgerne og af hensyn til de skattelignende myndigheder vil være hensigtsmæssigt, at der på ligningsloven for det kommende skatteår kun optages mindre ændringsforslag — væsentligst af rent teknisk karakter — som har vist sig påkrævet.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse, omend flere af dets enkeltheder ønskedes nærmere overvejet.

I betænkningen fra det udvalg, der fik sagen til behandling, oplyses bl. a., at man har drøftet en henvendelse fra Advokatrådet og Foreningen af statsautoriserede Revisorer om forlængelse af fristerne for indgivelse af selvangivelser.

„Finansministeren har oplyst, at en tilsvarende henvendelse er genstand for behandling i finansministeriet, der har indhentet en udtalelse fra statens ligningsdirektorat og ligningsrådet. Udvalget henstiller, at ligningsmyndighederne i videst muligt omfang indrømmer udsættelse med indgivelse af selvangivelsen for regnskabsførende skatteydere, herunder navnlig for aktieselskaber, samt at eventuelle almindelige retningslinjer for sådan udsættelse af ligningsmyndighederne bringes til offentlighedens kundskab. Endelig henstiller udvalget, at anmodninger om regnskabsomlægning med skæringsdag 1. juli så vidt muligt imødekommes også i tilfælde, hvor man efter hidtidig praksis har fastholdt 1. oktober som tidligste skæringsdato.“

Udvalgsbehandlingen resulterede i vedtagelser af en række ændringsforslag, som er omtalt ovenfor, derunder ændringsforslaget vedrørende etableringslempelse, der — i modsætning til de øvrige — kun var tiltrådt af regeringspartierne udvalgsmedlemmer.

Når venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer i så henseende indtog et særstandpunkt, skyldtes det, at de ønskede bestemmelserne om etableringslempelse forlænget efter uforandrede retningslinjer, jfr. det hertil sigtende mindretalsændringsforslag nr. 5. Samtidig med at stille dette ændringsforslag anmodede mindretallet iflg. betænkningen finansministeren om inden fremsættelsen af næste års ligningslov at fremskaffe en redegørelse for:

1. De fulgte retningslinjer ved bestemmelsernes administration.
2. Årsagerne til den meget forskellige udnyttelse af bestemmelserne i de forskellige amter.
3. De tekniske muligheder for at erstatte den nuværende skønsmæssige fremgangsmåde med faste regler for, hvornår og i hvilket omfang skattelettelse skal gives.

Ved et andet ændringsforslag (nr. 6) foreslog mindretallet *indtægt ved salg af mergel* til de i lovebekendtgørelse nr. 151 af 6. april 1940 omhandlede mergelselskaber henført til beskatning af særlig indkomstskat.

Til lovforslagets 2. behandling forelå foruden de nævnte ændringsforslag 6 ændrings- eller underændringsforslag, stillet uden for

betænkningen af *Alfred Jensen* m. fl. kommunistiske medlemmer. Disse ændringsforslag gik ud på følgende:

1) Adgang til ved indkomstopgørelsen at fradrage befordringsudgifter for skattepligtige, der ikke har kunnet opnå bolig i sædvanlig afstand fra arbejdspladsen (lovbekendtgørelsens § 9, stk. 2).

2) Indføjelser i lovbekendtgørelsens § 22 af følgende bestemmelser:
„Ved skatteansættelsen for skatteåret 1959-60 af personer med en skattepligtig indkomst på 15 000 kr. og derunder skal der i selve ansættelsen gives et nedslag på 1 000 kr. For indkomster over 15 000 kr., men under 19 000 kr. gives der et nedslag på en fjerdedel af forskellen mellem den skattepligtige indkomst og 19 000 kr.“

3) Ligestilling af enker og enligstillede mødre med folkepensionister, som i henhold til lovbekendtgørelsens § 22 har ret til et nedslag i deres skatteansættelse, når betingelserne derfor er tilstede.

4) Forhøjelse af hustrufradraget i henhold til lovbekendtgørelsens § 23, stk. 1, til hustruens fulde indkomst ved erhvervsvirksomhed af den i bestemmelsen nævnte art, dog højst 4 000 kr.

5) Forhøjelse af børnefradragene efter lovbekendtgørelsens § 23, stk. 2, til 1 500 kr. for hvert barn i område A, 1 300 kr. i område B og 1 100 kr. i område C.

6) Indføjelser i statsskattelovens § 37, stk. 1, af følgende nye punktum:

„For arbejdsløshed ud over 30 dage vil der altid være at eftergive et beløb svarende til skatten for ledighedsperioden.“

Ved 2. behandling forkastedes samtlige mindretalsforslag, mens de øvrige ændringsforslag vedtoges.

Mellem 2. og 3. behandling enedes man i udvalget om, at adgangen til at indgå underholdskontrakter over for børnebørn med ret til at fradrage de årlige ydelser skulle opretholdes på de ovenfor omtalte betingelser. Efter at et hertil sigtende ændringsforslag var vedtaget ved 3. behandling, vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

11. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1959-60. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1761. C. sp. 753].

Fremsat skriftligt ¹³/₂ (F. sp. 2591). 1. beh. ²⁰/₂ (F. sp. 2896). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Baunsgaard, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen, Baunsgaard [næstformand], Niels Andersen, Thorkil Kristensen, Anders

Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Fogel, Poul Møller, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 785) afgivet $\frac{12}{3}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 3712). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 825) afgivet $\frac{18}{3}$. 3. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3878). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 76).

Loven er i hovedsagen — bortset fra en *omlægning af indkomstskatteskalaen* for familieforsørgere — i overensstemmelse med de for 1958-59 gældende regler for udskrivningen af indkomst- og formueskatten til staten (årbog 1957-58, side 79).

Om de væsentligste af de ændringer, som loven indeholder, anføres:

Den nye *indkomstskatteskala* for familieforsørgere, der er til fordel for de mindre indtægter og for mellemindtægterne, mens den medfører forhøjelser for de større skatteydere, omend i ret begrænset omfang, har følgende satser:

Af en skalaindkomst på:

4 500 og derunder svares	0 kr.			
4 500— 6 000 kr. —	0	af	4 500 kr.,	15 pct. af resten
6 000— 12 000 - —	225	- -	6 000 - ,	24 - - —
12 000— 15 000 - —	1 665	- -	12 000 - ,	34 - - —
15 000— 17 000 - —	2 685	- -	15 000 - ,	50 - - —
17 000— 50 000 - —	3 685	- -	17 000 - ,	62 - - —
50 000—100 000 - —	24 145	- -	50 000 - ,	80 - - —
100 000—200 000 - —	64 145	- -	100 000 - ,	85 - - —
200 000—400 000 - —	149 145	- -	200 000 - ,	95 - - —
400 000 og derover	339 145	- -	400 000 - ,	105 - - —

Efter det af finansministeren fremsatte lovforslag skulle skattepligten først indtræde ved en skalaindkomst på over 5 000 kr. og for alle skalaindkomster på indtil 12 000 kr. udgøre 24 pct. af den del af indkomsten, der overstiger 5 000 kr.

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til lovforslaget:

„Som det første skridt i retning af at beskatte det overvejende antal af skatteyderne med en ensartet procent af den del af indkomsten, der overstiger et fast fradrag, foreslås skalaen for forsørgere ændret. Herefter skal statsindkomstskatten for forsørgere med skalaindtægter til og med 12 000 kr. beregnes med 24 pct. af den del af skalaindkomsten, der overstiger 5 000 kr. En skalaindkomst på 12 000 kr. svarer nogenlunde til en samlet indtægt på 15 000 kr., og den foreslåede beskatningsform vil omfatte omkring 600 000 af

i alt ca. 1½ million statskatteydere. Samtidig vil omkring et halvt hundrede tusinde forsørgere blive fritaget for at betale statskat som følge af, at beskatningen først sætter ind, når skalaandtægten er over 5 000 kr. Efter de gældende regler svarer familieforsørgere statskat, når deres skalaandkomst andrager 4 100 kr. og derover.

Ændringen i beskatningen af familieforsørgere med skalaandkomster indtil 12 000 kr. har givet anledning til mindre ændringer i beskatningen af familieforsørgere med skalaandkomster over denne grænse“

Under sagens behandling i folketinget blev skattegrænsen sat ved 4 500 kr. og skalaen samtidig ændret lidt. Til belysning af virkningerne heraf på forskellige indkomstrin anføres følgende oversigt:

Skattepligtig indkomst	Statsindkomstskat for forsørgere uden hustru- eller børnefradrag		
	for 1958-59	efter lovforslaget	efter loven
kr.	kr.	kr.	kr.
5 000	150	—	75
6 000	300	240	225
8 000	700	720	705
10 000	1 200	1 200	1 185
12 000	1 800	1 680	1 665
15 000	2 850	2 760	2 685
18 000	4 500	4 380	4 305
20 000	5 700	5 620	5 545
30 000	11 700	11 820	11 745
40 000	17 700	18 020	17 945
50 000	23 700	24 220	24 145
100 000	63 700	64 220	64 145

Skalaen for ikke-forsørgere er kun ændret på et enkelt punkt. Efter de for skatteåret 1958-59 gældende regler satte beskatningen ind ved en skalaandkomst på 2 600 kr., så at der af dette beløb skulle svares 10 kr. Efter loven for 1959-60 beskattes derimod indtægter over 2 500 kr., men ikke over 5 500 kr., med 10 pct. af den del af indtægten, der ligger over 2 500 kr. Imidlertid har man af praktiske grunde fastsat, at *skattebeløb under 20 kr. ikke skal opkræves*, hvilket vil bevirke, at der ikke skal svares statskat af skalaandkomster, som for forsørgere ligger under 4 650 kr. og for ikke-forsørgere under 2 700 kr.

I § 35 har man under sagens behandling i folketinget forhøjet *kommunernes vederlag* for opkrævning af indkomst- og

formueskat til staten fra 12 kr. til 14 kr. pr. skatteyder. Det er herved iflg. betænkningen fra det udvalg, der behandlede lovforslaget, forudsat, at kommunerne ikke modtager vederlag for opkrævning af folkepensionsbidrag.

I de tidligere udskrivningslove havde § 36, stk. 1, følgende indhold:

„I tilfælde, hvor en skatteyers økonomiske forhold efter udløbet af det regnskabsår, der er lagt til grund for hans ansættelse til skat til staten efter nærværende lov, er blevet i særlig grad forringet, kan finansministeren eftergive eller nedsætte denne skat“.

Bestemmelsen, der i de første udskrivningslove indeholdt en henvisning til krigsforholdene, er nu slettet, fordi den ikke længere har nogen selvstændig betydning ved siden af den almindelige *lempelsesbestemmelse* i statsskattelovens § 37. Den omstændighed, at bestemmelsen udgår, medfører således ikke nogen ændring af praksis med hensyn til behandlingen af andragender om skattelettelse.

Bestemmelsen i udskrivningslovens § 37, stk. 1, angående adgang til at opnå lempelse i beskatningen af *lotterigevinster* m. v. har hidtil været praktiseret således, at den pågældende indkomstansættelse nedsættes til et sådant beløb, at gevinsten undergives en beskatning på ca. 15 pct.

Efter at der ved lov nr. 23 af 27. januar 1956 er blevet indført en særlig afgift af gevinster ved her i landet afholdte offentlige bortlodninger m. v. — herunder bortlodninger ved tombola — og ved her i landet afholdte offentlige præmie- og gættekonkurrencer, har udskrivningslovens § 37, stk. 1, ringe praktisk betydning, idet bestemmelsen nu alene omfatter gevinster ved totalisatorspil samt *udenlandske* lotterigevinster og gevinster ved præmie- eller gættekonkurrencer afholdt i udlandet.

Det har været overvejet at undlade at foreslå bestemmelsen opretholdt. Under hensyn til, at der kan forekomme tilfælde, hvor et gevinstbeløb, fordi det er en engangserhvervelse, ved ordinær beskatning vil blive uforholdsmæssig stærkt ramt, har man dog ment, at bestemmelsen bør opretholdes. Det er

da, efter hvad der oplyses i bemærkningerne til lovforslaget, hensigten fremtidig kun at bringe bemyndigelsen til at lempe skatten af de omhandlede gevinster i anvendelse, når ordinær beskatning af et gevinstbeløb set på længere sigt skønnes at blive uforholdsmæssigt hård.

Lovforslaget gav ved første behandling anledning til nogen diskussion, men der opnåedes under udvalgsbehandlingen mellem de i udvalget repræsenterede partier enighed om at indstille det til vedtagelse med de ændringer, som er omtalt foran (angående indkomstskatteskalaen for familieforsørgere og angående kommunernes opkrævningsvederlag). Kommunisterne fandt derimod ikke lovforslaget tilfredsstillende. De foreslog ved 2. behandling, at indkomstskatten skulle lempes for de mindste indtægter og for mellemindtægterne, men forhøjes lidt for de største skatteydere, set i forhold til hvad der var foreslået i udvalgsbetænkningen. Efter kommunisternes ændringsforslag skulle der eksempelvis kun svares 1 400 kr. af en skalaindkomst på 12 000 kr. mod 1 665 kr. efter udvalgsbetænkningen og 1 680 kr. efter det oprindelige lovforslag.

Efter hvad udvalgets ordfører, *Hans R. Knudsen* (S), oplyste ved lovforslagets 2. behandling, ville den i betænkningen foreslåede ændring af indkomstskatteskalaen betyde, at den samlede skattelettelse på ca. 35 mill. kr., som finansministeren gennem det oprindelige forslag havde tænkt sig at fordele mellem skatteydere, der har skattepligtige indkomster under ca. 20 000 kr., blev forøget til ca. 50 mill. kr. „I forhold til den samlede skatteudskrivning på knap 2 milliarder kroner repræsenterer hverken de 35 eller de 50 mill. kr. noget afgørende provenutab for statskassen, hvilket for øvrigt heller ikke har været tilsigtet; det kan sikkert også forventes at blive udlijnet gennem de stigninger i skatteydernes indkomster, som i hvert fald efter de foreliggende oplysninger fra ligningsarbejdet rundt om i landet kan ventes.“

Ved afstemningen forkastedes kommunisternes ændringsforslag, mens ændringsforslagene i betænkningen blev vedtaget med alle øvrige stemmer mod kommunisternes, idet de 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

I udvalgets mellem 2. og 3. behandling afgivne tillægsbetænkning omtales en fra *Erhvervenes Fællesudvalg* modtaget henvendelse. „Henvendelsen drejer sig dels om indførelse af et nedslag i skatten af indtægter erhvervet i udlandet, når der i udlandet allerede er opkrævet skat af disse indtægter, dels om indførelse af en regel om, at *udgifter i forbindelse med etablering af markeder for dansk eksport* skulle kunne fradrages som driftsudgifter; efter nuværende praksis betragtes sådanne udgifter som anlægsudgifter, der hverken kan fradrages i afholdelsesåret eller afskrives i indkomsten over en årække.

Finansministeren har erklæret, at han inden fremsættelsen af ligningslovsforslaget for skatteåret 1960-61 vil tage de i henvendelsen rejste problemer op til undersøgelse.“

Lovforslaget vedtoges i den ændrede affattelse enstemmigt. Kommunerne afholdt sig fra at stemme.

12. Lov om lempelse af beskatningen af merindtægt for skatteåret 1960-61. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1789. C. sp. 777].

Fremsat skriftligt $13/2$ (F. sp. 2591). 1. beh. $20/2$ (F. sp. 2896). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Baunsgaard, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1959-60 (nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 785) afgivet $12/3$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $17/3$ (F. sp. 3713). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 825) afgivet $18/3$. 3. beh. $20/3$ (F. sp. 3878). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 78).

Ved loven forlænges de regler om lempelse af beskatningen af merindkomst, som med gyldighed for skatteåret 1957-58 blev gennemført ved lov nr. 181 af 23. juni 1956 (årbog 1955-56, side 81), og som senest ved lov nr. 81 af 31. marts 1958 (årbog 1957-58, side 112) blev forlænget for et år.

Under hensyn til, at skatteansættelserne for skatteåret 1960-61 baseres på det regnskabsår, der for de fleste skatteyderes vedkommende udløber 31. december 1959, har man anset det for ønskeligt, at skatteyderne allerede tidligt på året fik klarhed over, hvilke regler der skal gælde på dette område for 1960-61.

Lovforslaget gennemførtes uændret og enstemmigt.

13. Lov om børnetilskud. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1785. C. sp. 773].

Fremsat skriftligt $13/2$ (F. sp. 2591). 1. beh. $20/2$ (F. sp. 2896). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Baunsgaard, Niels Andersen og Petra

Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1959-60 (se ovenfor). Betænkning (B. sp. 785) afgivet $12/3$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $17/3$ (F. sp. 3713). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 825) afgivet $18/3$. 3. beh. $20/3$ (F. sp. 3878). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 77).

Ved loven opretholdes den i 1950 indførte børnetilskudsordning for skatteåret 1959-60 i samme form, som den ved lov nr. 82 af 31. marts 1958 (årbog 1957-58, side 113) fik for skatteåret 1958-59.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis arbejde med sagen ikke resulterede i ændringsforslag.

Til 2. behandling stilledes fra kommunistisk side ændringsforslag, hvorefter børnetilskuddet i alle tilfælde skulle udgøre 400 kr. pr. barn (i stedet for som efter loven 20-210 kr. varierende efter forældrenes indtægtsforhold og opholdskommune). Det foresloges endvidere, at beløbet skulle udbetales kvartalsvis ved socialministeriets foranstaltning til den berettigede, i reglen moderen, og ikke — som det efter den gældende lov så vidt gørligt sker — ved modregning i de personlige skatter.

Efter at ændringsforslagene var forkastet, vedtoges lovforslaget uændret og enstemmigt.

14. Lov om ændring i lov om sømandsskat. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2915. C. sp. 1005].

Fremsat skriftligt $13/5$ (F. sp. 4641). 1. beh. $20/5$ (F. sp. 4875). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Anders Andersen, Baagø, Axel Sørensen, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. 2. beh. $22/5$ (F. sp. 4959). 3. beh. $28/5$ (F. sp. 5021). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 181).

Ved nærværende lov ændres de i § 9, stk. 1, i lov nr. 83 af 31. marts 1958 om sømandsskat indeholdte skalaer, hvorefter den månedlige sømandsskat udredes. Herved tages der hensyn til de siden sømandsskatteovens gennemførelse stedfundne ændringer i udskrivningsreglerne for skatten i land. Samtidig har man i lovens § 29 indføjet en bestemmelse, der gør det muligt at inddrage skibe med anden erhvervmæssig anvendelse

end den i lovens § 2, nr. 1, nævnte under sømandsskatteordningen.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren*:

„Siden 1. januar 1959 er der opkrævet sømandsskat af sømænds indtægter om bord. For disse indtægters vedkommende træder sømandsskatten, der indeholdes ved lønudbetalingen, i stedet for indkomstskat til stat og kommune samt folkepensionsbidrag og kirkelige afgifter. De skalaer, som sømandsskatten beregnes efter, er udformet således, at sømandsskatten på det nærmeste svarer til indkomstskatten i land efter de for skatteåret 1958-59 gældende udskrivningsregler.

Efter sømandsskatteovens gennemførelse er der imidlertid sket forskellige ændringer i beskatningsreglerne i land. Således er indkomstskatten til staten for skatteåret 1959-60 nedsat for forsørgere med skalaindkomster under ca. 30 000 kr. Endvidere er kommuneskatten i byerne og de bymæssige kommuner nedsat for skatteydere med mindre indtægter, og endelig har unge ikke-forsørgere fået valget mellem at udrede en tillægsskat eller at foretage indskud på særlige opsparingskonti i banker og sparekasser. Det vil herefter være rimeligt at gennemføre tilsvarende ændringer i sømandsskatten.

De vigtigste ændringer af skatten i land får i de fleste kommuner virkning for de skattebeløb, hvis opkrævning påbegyndes i månederne maj-juli 1959, men de foreslåede ændringer i sømandsskatten vil tidligst kunne træde i kraft fra 1. januar 1960 på grund af den tid, der medgår til skattetabellernes udarbejdelse og udsendelse til de enkelte skibe. Det må derfor være forsvarligt allerede ved den nu foreslåede ændring af sømandsskatten også at tage hensyn til de ændringer i beskatningen i land, der fremkommer, når personfradragene ved kommuneskattens beregning fra og med skatteåret 1960-61 forhøjes til 4 000 kr. for forsørgere og 2 500 kr. for andre skatteydere i byerne og de bymæssige kommuner.

De foreslåede ændringer i sømandsskatteskalaen vil bevirke, at skatten af forsørgere i de fleste tilfælde nedsættes med et par hundrede kroner pr. år, medens skatten af ikke-forsørgere på nogle indtægtstrin forhøjes med op imod 100 kr. årlig og på andre indkomstrin nedsættes med lignende beløb.

Samtidig med ændringen i skalaerne foreslås der åbnet mulighed for en mindre *udvidelse af den personkreds, der skal svare sømandsskat*. Det har under arbejdet med sømandsskatteordningen vist sig, at en del personer ikke kan bringes ind under ordningen, selv om de i praksis er stillet på samme måde som de sømænd, der skal betale sømandsskat. Det drejer sig navnlig om sømænd, der gør tjeneste om bord på skibe, der ikke anvendes til erhvervsmæssig befordring af personer eller gods, f. eks. visse sandsugere og kabelskibe. Desuden er der tale om sømænd, der gør tjeneste på hjælp fartøjer til bjærg-

ningssskibe, f. eks. på pontoner. Sådanne fartøjer er ikke udstyret med egne fremdrivningsmidler og er derfor ikke omfattet af de nu gældende regler. Efter forslaget skal finansministeren kunne bestemme, at sømandsskat også skal erlægges i de lige omtalte tilfælde, når forhyringsvilkårene for de pågældende sømænd i det væsentlige svarer til, hvad der sædvanligt gælder for de sømænd, der svarer sømandsskat.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse af regeringspartierne, mens venstre og det konservative folkeparti, der ikke havde stemt for loven om sømandsskat og heller ikke for den nye kommunale skattelov, indtog en reserveret holdning over for lovforslaget. Kommunisterne kunne heller ikke tiltræde det, idet de fandt, at ikke-forsørgerne blev for hårdt beskattet.

Lovforslaget gennemførtes uændret uden forudgående udvalgsbehandling. Det vedtoges med 87 stemmer, idet 55 medlemmer (V, KF, DK og 1 grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme.

15. Lov om adgang til konvertering af bunden opsparing for personer for skatteåret 1951-52. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1189. C. sp. 15].

Fremsat skriftligt $\frac{6}{11}$ (F. sp. 724). 1. beh. $\frac{18}{11}$ (F. sp. 809). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Axel Kristensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Francke, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Lund Jensen, Hans R. Knudsen [formand], Hans Rasmussen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Axel Kristensen, Alfred Bøgh, Henry Christensen, Foged, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Fanger og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 95) afgivet $\frac{21}{11}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $\frac{28}{11}$ (F. sp. 984). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 111) afgivet $\frac{28}{11}$. 3. beh. $\frac{28}{11}$ (F. sp. 1078). *Loven stadfæstet 28. november 1958.* (Lovt. nr. 326).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til fra 1. december 1958 at søge gennemført en *konvertering* af den i henhold til lov nr. 266 af 14. juni 1951 opkrævede bundne opsparing for personer for skatteåret 1951-52 og i forbindelse hermed kontant at ud-

betale den påløbne rente med 30,6 pct. af den pålydende værdi af de for den bundne opsparing udstedte opsparingsbeviser.

Personer, der vælger at konvertere deres bundne opsparing, vil ikke have krav på yderligere forrentning efter § 11 i nævnte lov.

§ 2. Finansministeren bemyndiges til at udstede *statsobligationer* til en pålydende værdi af i alt 200 mill. kr.

§ 3. Såfremt der i henhold til § 2 udstedes *præmieobligationer*, har de i lov nr. 123 af 23. marts 1948 om udstedelse af statspræmieobligationer §§ 2, 3, 4, 5 og 6 fastsatte regler gyldighed også for præmieobligationer efter denne lov. Udbetaling af præmier skal foregå på grundlag af udtrækning mellem samtlige udstedte obligationer.

§ 4. Det i Danmarks nationalbank i medfør af § 17 i lov nr. 266 af 14. juni 1951 hensatte beløb overføres pr. 31. december 1959 til finansministeriets løbende konto i Danmarks nationalbank.

De i pengeinstitutterne i medfør af samme lovs § 10, stk. 2, indestående beløb kan fra dagen for konverteringens påbegyndelse af finansministeriet kræves indbetalt i statskassen tillige med påløbne renter, jfr. nævnte lovs § 10, stk. 3.

I det oprindelige lovforslags § 4, stk. 1, stod i stedet for „pr. 31. december 1959“: „på dagen for konverteringens påbegyndelse“. Ændringen foretoges i folketinget, hvor § 4, stk. 2, samtidig undergik en ændring af formel karakter.

§ 5. Finansministeren fastsætter de for denne lovs gennemførelse og administration fornødne nærmere regler og bemyndiges til at afholde de dermed forbundne udgifter, herunder evt. vederlag til pengeinstitutterne for deres medvirken ved konverteringens gennemførelse.

§ 6. Denne lov træder straks i kraft.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførtes i de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget, bl. a.:

„Ifølge § 17 i lov nr. 266 af 14. juni 1951 skal den i medfør af denne lov for skatteåret 1951-52 opkrævede bundne opsparing for personer tilbagebetales senest med udgangen af året 1959. Opspa-

ringsprovenuet udgjorde pr. 31. oktober 1958 efter stedfundne ekstraordinære tilbagebetalinger i alt ca. 218 mill. kr., hvoraf 156 mill. kr. henstod i Danmarks nationalbank og ca. 62 mill. kr. i pengeinstitutterne. Det samlede opsparingsbeløb forrentes af statskassen med 4 pct. p. a. (rentes rente), og det beløb, der pr. 31. december 1959 skal udredes til indløsning af den bundne opsparing med påløbne renter, vil derfor udgøre ca. 300 mill. kr.

Da det må forudses, at en samlet tilbagebetaling af opsparingsbeløbene med renter vil medføre en betydelig øjeblikkelig forbrugsudvidelse, hvilket må anses for uønskeligt, har regeringen fundet det hensigtsmæssigt, forinden den almindelige frigivelse finder sted, at søge en del af den bundne opsparing omlagt til almindelige statslån og dermed sikre en gradvis afvikling af beløbene. . . .

Efter forslaget § 1 bemyndiges finansministeren til fra 1. december 1958 at søge gennemført en konvertering af den bundne opsparing.

På grundlag af denne bemyndigelse og bemyndigelsen i § 2 er det hensigten at give indehavere af opsparingsbeviser for den omhandlede bundne opsparing lejlighed til — såfremt de måtte ønske det — at ombytte deres opsparingsbeviser med omsættelige, forrentede statsobligationer af samme pålydende. I forbindelse med en sådan ombytning af et opsparingsbevis vil der ske kontant udbetaling af de påløbne renter.

For ikke at vanskeliggøre opgørelsen af den skattepligtige renteindtægt af bunden opsparing vil de påløbne renter blive beregnet pr. 31. december 1958, og for at opnå en forenkling af administrationen af udbetalingen af kontantbeløbene ved udbetalingsstederne vil den beregnede rente pr. denne dato på ca. 30,53 pct. af opsparingsbevisernes pålydende blive rundet op til 30,6 pct. I forslaget § 1 er der søgt hjemmel til denne merudbetaling.

Det er hensigten, at opsparingsbeviser på 500 kr. og derover skal ombyttes med ordinære statsobligationer af pålydende på 500 kr., 1 000 kr., 2 000 kr., 4 000 kr. og 8 000 kr. For overskydende beløb udleveres præmieobligationer á 50 kr. For opsparingsbeløb under 500 kr. udleveres ligeledes præmieobligationer. [Angående en ændring, som blev foretaget i disse planer, se nedenfor]. De ordinære statsobligationers vilkår vil blive afpasset efter markedssituationen, således at der på tidspunktet for konverteringens påbegyndelse så vidt muligt vil være overensstemmelse mellem pålydende værdi og kursværdi. . . .“

I sin fremsættelsestale anførte *finansministeren*, at det ikke var regeringens hensigt at søge den almindelige frigivelse af opsparingsbeløbene fremskyndet. „Det foreliggende forslag tager derimod sigte på at afbøde nogle af de uheldige virkninger, der vil være forbundet med en sådan meget stor samlet udbetaling fordelt på til dels relativt små beløb blandt et stort antal personer.

De uheldige virkninger af en samlet, almindelig frigivelse består

dels i, at den vil medføre en kraftig forøgelse af statens finansieringsbehov, dels i, at den vil resultere i en muligvis kraftig og i hvert fald stærkt koncentreret forøgelse af forbruget.“

Videre udtalte ministeren bl. a.:

„Vi har i regeringen overvejet, hvorledes man kunne mindske de ulemper, der er forbundet med den særlige karakter af den bundne opsparing. De ulemper for publikum, der knytter sig til, at opsparingsbeviset er et uomsætteligt navnepapir, og at indfrielsen derfor vil blive besværliggjort ved, at den enkelte skal præstere legitimation, er der ikke noget at gøre ved. Der er heller ikke mange muligheder for at afbøde de økonomiske og statsfinansielle virkninger af den generelle frigivelse, idet der ikke kan være tale om at forringe stillingen for de opsparingspligtige. Det skal være hævet over enhver tvivl, at *de rettigheder, der er skabt for den enkelte borger som led i de stabiliseringsforanstaltninger, som det gennem årene har været nødvendigt at gennemføre, er uantastelige*. De skal heller ikke kunne modificeres gennem ny lovgivning.

Det foreliggende forslag indeholder da heller ikke noget forsøg på at forringe stillingen for indehaverne af den bundne opsparing. Enhver indehaver af et opsparingsbevis vil få det indfriet tillige med påløbne renter ved udgangen af 1959 i overensstemmelse med bestemmelserne herom i lov nr. 266 af 14. juni 1951.

Forslaget tager derimod sigte på at åbne adgang for indehavere af opsparingsbeviser til at foretage en konvertering til andre statspapirer, hvis de finder konverteringstilbuddet fordelagtigt.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse, omend der fra oppositionens side toges forbehold over for flere af dets enkeltheder.

I det folketingsudvalg, der fik sagen til behandling, enedes man om at indstille lovforslaget til vedtagelse med den foran nævnte realitetsændring i § 4, stk. 1, hvortil (ved 3. behandling) kom en redaktionel ændring i samme paragrafs stk. 2. Desuden gav finansministeren tilsagn om, at der ved konverteringen ville blive søgt åbnet adgang for personer, der ikke ønskede at modtage præmieobligationer, til i stedet for et antal præmieobligationer at modtage almindelige obligationer for 500 kr. mod kontant at indbetale forskellen mellem opsparingsbevisets pålydende og det nærmeste højere med 500 delelige kronebeløb.

Herom udtalte ministeren videre ved 2. behandling:

„Af praktiske og kontrolmæssige grunde vil det ikke være muligt straks at give publikum adgang til denne ombytning. Det vil være nødvendigt at trykke nye blanketter o. lign., og derfor må konverteringen i den første tid ske i overensstemmelse med det oprindelige forslag, men derefter vil den nævnte adgang blive givet. Skulle folk imidlertid ønske at få de nye statsobligationer, kan de sælge deres

præmieobligationer og købe almindelige obligationer for dem; det kan finde sted allerede fra den 1. december.“

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

16. Lov om indløsning af visse sparebeviser. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 111. C. sp. 13].

Fremsat skriftligt ⁸/₁₀ (F. sp. 34). 1. beh. ²⁴/₁₀ (F. sp. 380). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Alfred Bøgh, H. K. Sørensen, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Per Hækkerup, Holger Eriksen, Francke, Erhard Jakobsen, Lund Jensen, Hans R. Knudsen [formand], Hans Rasmussen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Alfred Bøgh, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Sønderup, H. K. Sørensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 93) afgivet ¹⁹/₁₁. (Ordfører: Per Hækkerup). 2. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 982). 3. beh. ²⁸/₁₁ (F. sp. 1076). *Loven stadfæstet 5. december 1958.* (Lovt. nr. 331).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Såfremt en indehaver af et sparebevis, der er udstedt i henhold til lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, godtgør, at han er *fyldt 65 år*, eller at han *oppebærer folkepension*, invalidepension, den i folkeforsikringslovens § 62 omhandlede ydelse eller hjælp til kronisk syge i henhold til forsorgslovens §§ 247 og 248, er han berettiget til at få sparebeviset indløst ved henvendelse til finanshovedkassen, en amtstue eller et kommunekontor. Ved indløsning ydes rentetillæg efter de i førstnævnte lovs § 45, stk. 1, indeholdte regler.

§ 2. De beløb, som kommer til udbetaling i henhold til den i nærværende lov omhandlede ordning, samt de hermed forbundne administrationsudgifter udredes af de midler, der er hensat på særlig konto i Danmarks nationalbank i henhold til bestemmelserne i § 50 i lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

§ 3. Finansministeren fastsætter de nærmere regler for gennemførelsen af bestemmelserne i nærværende lov og bemyndiges til at afholde de dermed forbundne udgifter.

§ 4. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder straks i kraft og ophæver samtidig lov nr. 113 af 12. april 1957 om indløsning af visse sparebeviser [årbog 1956-57, side 108].

Ved fremsættelsen af lovforslaget begrundede *finansministeren* dets bestemmelser således:

„Ifølge § 45 i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, nr. 43 af 14. marts 1955, som afgav hjemmel for sparebevisernes udstedelse, kunne ekstraordinær frigivelse af beviserne kun ske ved dødsfald, konkurs eller i forbindelse med emigration. Ved lov nr. 113 af 12. april 1957 udvidedes indfrielsestilfældene imidlertid til også at omfatte personer, der godtgør, at de er fyldt 70 år. Baggrunden for denne udvidelse var ønsket om at gøre indløsningen af sparebeviserne, der — som det vil erindres — først generelt skal ske i årene 1962-71 med $\frac{1}{10}$ hvert år, til en realitet også for ældre mennesker, der er indehavere af disse beviser. Denne indløsningsbestemmelse blev hilst velkommen fra alle sider.

Der har imidlertid vist sig at være et behov for en yderligere udvidelse af adgangen til at opnå ekstraordinær frigivelse.

Finansministeriet har i tidens løb modtaget et betydeligt antal andragender om frigivelse, dels fra personer, som efter det fyldte 65. år alene er henvist til at leve af folkepension eller anden pensionsindtægt, dels fra personer, hvis erhvervssevne er hæmmet på grund af kronisk sygdom og invaliditet. For disse persongrupper repræsenterer sparebeviserne i mange tilfælde en betydelig bunden værdi, som i tilfælde af frigivelse ville være en kærkommen økonomisk støtte.

Da der ved ligningslovene fra 1956 og 1957 er skabt mulighed for at frigive bunden opsparing for skatteårene 1950-51 og 1951-52 til nogenlunde tilsvarende persongrupper, er det naturligt at skabe tilsvarende indløsningsregler for sparebeviserne.“

Skønmæssigt ansloges det, at forslaget ville indebære en engangsudgift på ca. 25 mill. kr. og en fremtidig årlig udgift på ca. 5 mill. kr. I det sidste beløb var dog indregnet udgiften til indfrielse af sparebeviser tilhørende 70-årige.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og indstilledes af det udvalg, der behandlede sagen, til vedtagelse i uændret affattelse.

Fra kommunistisk side stilledes til 3. behandling ændringsforslag om, at der ikke ved indløsningen af sparebeviserne skulle kunne foretages modregning for skyldig statskat. Efter at dette ændrings-

forslag var forkastet med alle øvrige stemmer mod 5, vedtoges lovforslaget uændret og enstemmigt.

17. Lov om ændring i lov om investeringsfonds. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 127. C. sp. 29].

Fremsat skriftligt ⁸/₁₀ (F. sp. 33). 1. beh. ²⁴/₁₀ (F. sp. 373). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, Foged, Fanger, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen, Holger Eriksen [formand], Hans R. Knudsen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, Poul Nilsson, P. A. Rasmussen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Sønderup, Fanger, Poul Møller og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 191) afgivet ²⁷/₁₁. (Ordfører: Hans Rasmussen). 2. beh. ³/₁₂ (F. sp. 1189). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 201) afgivet ⁴/₁₂. 3. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1395). *Loven stadfæstet 10. december 1958.* (Lovt. nr. 339).

Ved lov nr. 198 af 6. juli 1957 om investeringsfonds [årbog 1956-57, side 375] blev der åbnet adgang til at opnå fradrag i den skattepligtige indkomst for beløb, der i overensstemmelse med lovens regler henlægges til investeringsfonds. Beløb, der henlægges på denne måde, skal benyttes til *forlods afskrivning på driftsmidler*, som den skattepligtige senere anskaffer.

Efter loven er det en betingelse for at opnå fradrag for henlæggelserne, at den skattepligtige indsætter et beløb af samme størrelse som henlæggelsen på en spærret konto i et pengeinstitut kaldet konto for investeringsfond; skattepligtige, der fører regnskab, skal dog kun indsætte et beløb svarende til halvdelen af investeringsfondshenlæggelsen. De midler, der således er indskudt på spærrede konti i pengeinstitutterne, skulle af disse efter de hidtidige regler indbetales til Danmarks nationalbank og forrentes af staten med en ikke-indkomstskattepligtig simpel årlig rente på 2 pct.

Ved nærværende lov ændres reglerne således, at de beløb, der fra og med 1. januar 1959 indskydes på konti for investe-

ringsfonds, skal forblive i de pengeinstitutter, der har modtaget indskuddene; og beløb, der er indskudt før 1. januar 1959, skal pr. denne dato tilbageføres fra nationalbanken til de pågældende pengeinstitutter. Som en naturlig følge af, at *pengeinstitutterne får fri rådighed over de foretagne indskud*, bestemmes det tillige, at statens pligt til at forrente disse bortfalder. *Pengeinstitutterne må herefter forrente indskuddene på sædvanlig måde.* Til gengæld for, at indskyderne således opnår *normal forrentning* af deres indskud, skal renter, der vedrører tiden efter 1. januar 1959, *indkomstbeskattes.* Man har herefter fundet det naturligt, at *tilskrevne renter fremtidig frit skal kunne hæves*, mens de efter de hidtidige regler først kunne hæves sammen med indskuddet.

Med nyordningen bortfalder grundlaget for at yde vederlag til pengeinstitutterne for deres medvirken ved investeringsfundsordningen.

De nye regler gennemføres med virkning fra 1. januar 1959. Indskud i pengeinstitutterne før 1. januar 1959 behandles indtil denne dato efter de hidtidige regler og derefter efter de nye regler.

Ved fremsættelsen af lovforslaget påpegede *finansministeren*, at nyordningen ville medføre en *førogelse af pengeinstitutternes likviditet.* Dette kunne dog „ikke anses for betænkeligt i den nuværende økonomiske situation, bl. a. under hensyn til, at der til gengæld opnås en betydelig *administrativ forenkling* af hele investeringsfundsordningen og en væsentlig *besparelse på statsbudgettet.*“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige udvalgsberettigede partier, mens *Alfred Jensen* som ordfører for Danmarks kommunistiske parti gik imod det. Såvel fra venstres som fra det konservative folkepartis side ønskede man dog en mere vidtgående lovændring gennemført.

I overensstemmelse hermed stillede de to sidstnævnte partiers medlemmer af det udvalg, der behandlede sagen, til 2. behandling nogle ændringsforslag, hvorom det i udvalgsbetænkningen hedder:

„Ifølge ændringsforslagene gives der alle skatteydere adgang til at foretage investeringsfondshenlæggelse i henhold til loven om investeringsfonds, altså ikke alene de selvstændige erhvervsdrivende, men også lønmodtagere. Samtidig foreslås grundlaget for beregningen af henlæggelsen ændret, således at man i stedet for erhvervsindtægten benytter den skattepligtige indkomst forhøjet med de i indkomst-

årets løb betalte skatter. Maksimum for henlæggelsen skal efter ændringsforslagene være 20 pct. af det nævnte indkomstbeløb, medens det nu er 15 pct. af erhvervsindtægten med visse nærmere angivne reguleringer. Minimum for henlæggelsen foreslås nedsat fra 500 kr. til 300 kr. Der foreslås endelig den ændring med hensyn til anvendelsesområdet for de henlagte midler, at de foruden til investeringsformål i den nugældende lovs forstand skal kunne bruges til anskaffelse af egen bolig.

Mindretallet er af den opfattelse, at de foreslåede ændringer i høj grad vil stimulere opsparingen til investering, ligesom lønmodtageres mulighed for start af egen virksomhed vil blive lettet.“

Ændringsforslagene støttedes ikke af udvalgets flertal, der ifølge betænkningen var af den opfattelse, at „drøftelsen af de i mindretallets ændringsforslag omhandlede spørgsmål bør foregå som led i det almindelige skattereforarbejde og efter en nærmere undersøgelse af forslagens virkninger, navnlig i henseende til størrelsen af det provenutab, som det må antages at medføre. Finansministeren har erklæret sig villig til at foretage en sådan undersøgelse. Flertallet og finansministeren er imidlertid enige om, at gennemførelsen af det foreliggende lovforslag om investeringsfonds, som der er almindelig enighed om, ikke bør udsættes, og flertallet indstiller derfor lovforslaget til *vedtagelse uændret*.“

Efter at mindretallets ændringsforslag var forkastet, vedtoges lovforslaget i uændret affattelse med 129 stemmer mod 5, idet kun kommunisterne stemte imod.

Loven om investeringsfonds er i ajourført stand optrykt i Lovtidende som bekendtgørelse nr. 340 af 10. december 1958.

18. Lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2249. C. sp. 795].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3458). 1. beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3557). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Jens Chr. Christensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Dupont [næstformand], Ove Hansen, Aage Knudsen, Hans R. Knudsen [formand], M. Larsen (Kolding), Edel Saunte, Aage Fogh, Niels Andersen, Thorkil Kristensen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Foged, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Gottschalck-Hansen og Thestrup). Betænkning (B. sp. 819) afgivet $\frac{17}{3}$. (Ordfører: Holger Eriksen).

2. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3877). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3908). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 122).

Ved loven foretoges 2 ændringer i loven om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme (lovbekendtgørelse nr. 237 af 9. juli 1958).

For det første føjes der til nævnte lovs § 24, stk. 3, følgende nye punktum:

„Et medlem af skyldrådet har *ikke stemmeret ved afgørelsen af klagesager fra den vurderingskreds, hvori han er vurderingsformand*, og kan ikke være til stede under afstemningen.“

Herved imødekommes en til finansministeren rettet henvendelse fra *folketingets ombudsmand*, hvori denne udtalte, at han måtte anse det for betænkeligt, at et skyldrådsmedlem deltager i afgørelsen af klagesager fra hans egen vurderingskreds, idet dette er i strid med det almenlydige princip, at ingen, der har deltaget i en underordnet myndigheds afgørelse, bør deltage med besluttende myndighed i vedkommende klageinstans' afgørelse.

For det andet gives der ved tilføjelse af 3 nye stykker til lovens § 78 nye regler for *ansættelse af fikseret ejendomsskyld* i tilfælde, hvor der fra en ejendom *udskilles et areal* og en del af ejendommens bygninger medfølger. I sådanne tilfælde skulle den fikserede ejendomsskyld efter de hidtil gældende regler fordeles på de pågældende lodder i samme forhold, hvori de enkelte lodder indgik i forskelsværdien ved den sidst foretagne vurdering af den tidligere samlede ejendom, hvilket indebar, at de tidligere givne fradrag, specielt det faste fradrag på 21 000 kr., efter deling af ejendommen fremover kun forholdsmæssig kom de enkelte lodder til gode, mens disse, hvis de allerede ved den vurdering, der ligger til grund for beregningen af den fikserede ejendomsskyld, havde været selvstændigt vurderet, hver især ville have fået fradrag fuldt ud og derfor en mindre, fikseret ejendomsskyld end den, der kunne tildeles dem efter de i § 78 fastsatte regler. Dette forhold, der også gjaldt med hensyn til den kommunale ejendomsskyld i de

kommuner, hvor denne er blevet fikseret og beregnes efter regler, der svarer til de for beregningen af ejendomsskylden til staten gældende regler, ville have fået endnu større betydning for den enkelte ejendom efter den ved lov nr. 357 af 27. december 1958 om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen gennemførte forhøjelse af den kommunale ejendomsskyld.

Ved at supplere de efter § 78 hidtil gældende regler med de foran nævnte 3 nye stykker er der ved den her omhandlede lov skabt en ordning, hvorved der i visse tilfælde og inden for en nærmere fastsat tidsfrist åbnes mulighed for en ejer, hvis ejendom er blevet delt, til at få den fikserede ejendomsskyld nedsat, så den svarer til det beløb, der skulle have været svaret, såfremt ejendommen havde været delt og lodderne selvstændigt vurderet allerede ved fikseringsansættelsen.

Ved *lovforslagets fremsættelse* anførte *finansministeren*, at forslaget om ændringer i reglerne om ansættelse af den fikserede ejendomsskyld var i overensstemmelse med det tilsagn, han havde givet det folketingsudvalg, der behandlede forslag til lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen, idet han i en udtalelse i den af dette udvalg afgivne tillægsbetænkning (Folketingstidende 1958-59, tillæg B. sp. 325) havde lovet at fremsætte et lovforslag indeholdende en løsning på det omtalte problem.

Lovforslaget, der opnåede tilslutning fra samtlige partier i folketinget, blev, efter at det under udvalgsbehandlingen var undergået nogle mindre ændringer, ved 3. *behandling* vedtaget enstemmigt.

19. Toldlov. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 593. C. sp. 225].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 410). 1. beh. ⁴/₁₁ (F. sp. 653). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen [næstformand], Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Grenå), Th. Mikkelsen, Viola Nørlov, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Henry L. W. Jensen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Anker Lau, Harald Nielsen, Poul Møller,

Baagø og Weikop). Betænkning (B. sp. 257) afgivet $^{10}/_{12}$. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. $^{12}/_{12}$ (F. sp. 1634). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 437) afgivet $^{22}/_{1}$. 3. beh. $^{27}/_{1}$ (F. sp. 2235 og 2247). *Loven stadfæstet 28. januar 1959.* (Lovt. nr. 1).

Ved loven gennemføres dels en *kodificering* af den hidtidige toldforvaltningslovgivning, dels en *overgang til den internationale toldnomenklatur*, den såkaldte Bruxellesnomenklatur.

Herved er hele toldlovgivningen, der hidtil har været sammensat af forskellige forordninger, plakater og love, samlet i én lov, der omfatter følgende 4 dele:

1. del vedrørende toldtariffen,
2. del vedrørende toldforvaltningen,
3. del vedrørende bestemmelser om straf m. v. og
4. del, der indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

Den internationale toldnomenklatur (Bruxellesnomenklaturen), der udgør det toldtekniske grundlag for alle foreliggende europæiske told- og markedsplaner, inddeler varerne i en systematisk ordnet rækkefølge, omfattende 21 afsnit, der er opdelt i 99 kapitler, der igen er opdelt i *1 095 positioner*. Nomenklaturens enkelte afsnit og kapitler indledes som regel med bestemmelser om afsnittenes, kapitlernes og positionernes nærmere afgrænsning. Endelig foreligger visse til nomenklaturen som helhed knyttede almindelige bestemmelser om fremgangsmåden ved varernes placering i nomenklaturen. Lande, der ratificerer konventionen om Bruxellesnomenklaturen, forpligtes herved til at optage de nævnte bestanddele af nomenklaturen i deres toldtariffer i uændret skikkelse, men konventionen er på den anden side ikke til hinder for, at et land i det omfang, det måtte finde det ønskeligt, kan opdele positionerne i Bruxellesnomenklaturen i *underpositioner*, ligesom der intet er i vejen for, at der til de enkelte afsnit og kapitler knyttes yderligere bestemmelser ud over de i selve Bruxellesnomenklaturen indeholdte.

Det anførtes såvel i bemærkningerne til det fremsatte lovforslag som ved fremsættelsen, at *hovedretningslinjen* for ud-

formningen af den nye danske toldtarif havde været, at *omlægningen måtte hvile i sig selv*, og det blev understreget, at dette var i overensstemmelse med, hvad de fleste lande under forhandlingerne inden for OEEC om udgangspunktet for toldafviklingen i det påtænkte frihandelsområde har ønsket knæsat som princip for moderniseringer af landenes toldtariffer forud for frihandelsområdets etablering, dog at det fra alle sider var blevet erkendt, at en overgang til Bruxellesnomenklaturen uundgåeligt måtte medføre forskydninger i toldforholdene for mange enkelte varer.

Det anførtes ligeledes, at det ved forslagets udarbejdelse var tilstræbt i videst muligt omfang at *respekttere de mange toldbindingsforpligtelser*, som Danmark ved forhandlinger i GATT og ved handelstraktater har påtaget sig til gengæld for toldindrømmelser fra udlandets side for danske eksportvarer.

Når der alligevel ved tarifrevisionen er foretaget en mængde ændringer, hvorved der er indtruffet forskydninger i toldforholdene for mange enkelte varer, har dette delvis sin årsag i, at en overgang fra den hidtil gældende danske, alfabetisk ordnede toldtarif til den mere moderne og systematisk ordnede Bruxellesnomenklatur ikke har kunnet lade sig gennemføre ved en mekanisk overførsel af de hidtil gældende toldsats. En sådan fremgangsmåde ville have medført en så vidtdreven opdeling af positionerne, at tariffen ville være bleven ret uanvendelig i praksis, idet det kun i de færreste tilfælde forholder sig således, at en bestemt position i Bruxellesnomenklaturen omfatter varer, der alle var belagt med samme toldsats efter den hidtil gældende tarif. Som følge af helt ændrede inddelinger vil positionerne i Bruxellesnomenklaturen tværtimod i almindelighed omfatte varer, der i den hidtil gældende tarif var belagt med endog meget forskellige toldsats.

Medvirkende til de indtrufne forskydninger for de enkelte varers vedkommende har det dog også været, at der ved overgangen til den nye nomenklatur er gjort øget anvendelse af *værditoldsats* i stedet for vægttoldsats, ligesom der i en vis udstrækning er tilstræbt en udjævning i tilfælde, hvor især

vægttoldsatserne havde medført en ulige udvikling i toldbeskatningen.

I forbindelse med overgangen til den internationale nomenklatur er der vedrørende *toldforvaltningen* ved lovens 2. del gennemført nye bestemmelser angående ansættelsen af toldberegningens værdien for værditoldbeskattede varer; disse bestemmelser bygger på en konvention af 15. december 1950 om ansættelse af varers toldværdi.

Med hensyn til disse og øvrige bestemmelser vedrørende toldforvaltningen anførte *finansministeren* ved *fremsettelsen* bl. a. følgende:

„Selv om de i lovforslaget optagne bestemmelser om værdiansættelse på nogle punkter hviler på et andet teoretisk grundlag end de nugældende bestemmelser, har man dog ved udformningen af paragrafferne i videst muligt omfang søgt at bibeholde den nugældende praksis, der tager sit udgangspunkt i sælgers og købers aftale.

Med hensyn til de foreslåede lovbestemmelser vedrørende den øvrige toldforvaltning er ændringerne i de bestående forhold af forholdsvis begrænset omfang. Der er dog foreslået flere — i øvrigt meget påkrævede — forbedringer for erhvervslivet og administrationen. Bortset fra disse enkelte realitetsændringer er der imidlertid kun tale om en kodificering af de på de pågældende felter eksisterende retsregler eller af for længst knæsat praksis.

Forbedringer af væsentlig værdi findes dog såvel inden for toldfrihedsbestemmelserne som med hensyn til reglerne om toldgodtgørelse. Der er endvidere foreslået en tiltrængt modernisering og forenkling af straffebestemmelserne.“

Lovforslaget undergik under behandlingen i folketinget en række ændringer, idet der *under udvalgsbehandlingen blev stillet i alt 146 ændringsforslag*, hvoraf 123 vedrørte tariffen. Et af de vigtigste af disse ændringsforslag gik ud på, at finansministeren bemyndiges til såvel i almindelighed som i enkelte tilfælde at tilstå toldfritagelse for *maskiner og maskindele*, når det godtgøres, at varer af den omhandlede art og beskaffenhed ikke fremstilles eller kun fremstilles i uvæsentligt omfang her i landet. Bemyndigelsen får dog kun almindelig anvendelse i tilfælde, hvor toldberegningens værdien af den pågældende maskine eller maskindel overstiger 5 000 kr. og kun for så vidt angår den del af toldberegningens værdien, der overstiger dette beløb.

Lovforslaget og de stillede ændringsforslag vedtoges alene med tilslutning fra regeringspartierne medlemmer samt *Aksel Larsen* (SF),

idet medlemmerne af venstre, det konservative folkeparti og Danmarks kommunistiske parti undlod at stemme med den begrundelse, at der ikke havde været tilstrækkelig tid til en virkelig gennemgang af samtlige positioner i tariffen.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 82 stemmer (S, RV, DR og SF), mens 36 medlemmer (V, KF og DK) undlod at stemme.

20. Lov om ændringer i forbrugsafgiftslove. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 969. C. sp. 543].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 410) 1. beh. ⁴/₁₁ (F. sp. 653). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, J. M. Pedersen og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til toldlov. Betænkning (B. sp. 257) afgivet ¹⁰/₁₂. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. beh. ¹²/₁₂ (F. sp. 1634). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 437) afgivet ²²/₁. 3. beh. ²⁷/₁ (F. sp. 2235 og 2248). *Loven stadfæstet 28. januar 1959.* (Lovt. nr. 2).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det samtidigt vedtagne forslag til toldlov, foretoges visse ændringer i følgende forbrugsafgiftslove:

1) lov om afgift af spiritus, vin og øl, jfr. lovekendtgørelse nr. 194 af 3. juli 1956, som ændret ved lov nr. 162 af 14. juni 1957,

2) lov nr. 68 af 25. marts 1955 om tobaksafgifter, jfr. lov nr. 163 af 14. juni 1957,

3) lov nr. 22 af 11. februar 1955 om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m., jfr. lov nr. 152 af 9. juni 1956 og lov nr. 73 af 26. marts 1958,

4) lov nr. 68 af 28. februar 1950 om afgift af parfumer, toiletmidler m. v.,

5) lov nr. 607 af 21. december 1946 om afgift af konsum-is, jfr. lov nr. 47 af 14. marts 1955,

6) lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, således som loven er ændret ved lov nr. 180 af 23. juni 1956 og lov nr. 161 af 14. juni 1957,

7) lov nr. 44 af 14. marts 1955 om forskellige forbrugsafgifter,

8) lov nr. 184 af 6. juli 1957 om omsætningsafgift af motor-køretøjer m. v., jfr. lov nr. 277 af 5. december 1957 og lov nr. 170 af 7. juni 1958,

9) lov nr. 132 af 29. juni 1927 om afgift af benzin med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 229 af 27. juni 1958, og

10) lov nr. 185 af 11. juni 1954 om kontrol med omsætningen af spiritus og vin.

Ændringerne er til dels af lovteknisk karakter og nødvendiggjort af den samtidige omlægning og kodificering af toldlovgivningen.

Mens størstedelen af de foretagne ændringer således er at betragte som en ajourføring af henvisninger, er der dog på enkelte områder foretaget realitetsændringer. Blandt disse kan nævnes, at der i den under 4) nævnte parfumeafgiftslov er foretaget sådanne ændringer, at koncentrerede parfumestoffer i såvel ren som blandet og opløst tilstand fremtidig fritages for afgift. Afgiftspligten omfatter herefter enhver til brug som parfume, kosmetik og toiletmiddel færdigfremstillet eller udbudt vare, og kontrollen med afgiften beror i det væsentlige på, at alle afgiftspligtige varer i handelen skal være forsynet med et særligt kontrolmærke (prismærke). Foruden en lettelse i toldvæsenets arbejde vil den foreslåede nye afgrænsning af afgiften medføre en væsentlig forenkling af afgiftsregnskabet i de anmeldte virksomheder samt frihed for andre virksomheder til uden bevilling at indkøbe parfumestoffer til brug ved produktionen af afgiftsfri varer.

Endvidere er der i de under 6) og 7) nævnte love foretaget følgende ændringer:

a. Den hidtil gældende afgift på *radiorør* er ophævet, og samtidig er omsætningsafgiften på radio- og fjernsynsmodtagere forhøjet fra 15 til 20 pct. af engrospriserne. *Finansministeren* karakteriserede ved *fremsættelsen* betydningen af denne ændring på følgende måde:

„Denne omlægning, der finansielt hviler i sig selv, og hvorved der kun vil ske begrænsede forskydninger i den samlede afgift af de enkelte berørte varer, må ses i sammenhæng med

den i bemærkningerne til lovforslagene omtalte tekniske udvikling, der har umuliggjort den hidtidige udskillelse af radiorør til særskilt told- og afgiftsberigtigelse.“

b. For *plastbeskatningens* vedkommende er der foretaget en afgiftsomlægning, hvorved kriteriet for afgiftspligt fremtidig vil være varens tykkelse i stedet for som hidtil en sondring mellem bløde og hårde formstoffer.

c. Endelig bortfaldt den hidtidige særavgift for *colaholdige drikke*, der nu fremtidig vil være belagt med samme afgift som mineralvand, limonade og lignende alkoholfri læskedrikke.

Lovforslaget, der blev udvalgsbehandlet sammen med toldlovsforslaget, blev ligesom dette gennemført alene med tilslutning fra regeringspartierne medlemmer samt *Aksel Larsen* (SF), mens medlemmerne af venstre, det konservative folkeparti og Danmarks kommunistiske parti afholdt sig fra at stemme under henvisning til, at der for dette lovforslag såvel som for toldlovsforslaget havde været levnet udvalget for lidt tid til en grundig behandling.

21. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser.
(Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1759. C. sp. 619].

Fremsat skriftligt $13\frac{1}{2}$ (F. sp. 2594). 1. beh. $17\frac{1}{2}$ (F. sp. 2662). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged (Thorkil Kristensen), Weikop, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 663) afgivet $20\frac{1}{2}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $25\frac{1}{2}$ (F. sp. 3032). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $\frac{2}{3}$. 3. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3476). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 79).

Forslaget til nærværende lov gik ved fremsættelsen ud på at forhøje den kommunerne tilfaldende andel i afgiftsbeløbet for filmsforevisninger fra 25 pct. til 40 pct. Formålet hermed var at *yde kommunerne delvis erstatning for nedgang i erhvervs-skatteindtægterne* efter gennemførelsen af de nedenfor under nr. 42 og 43 omtalte love.

Under sagens behandling i folketinget enedes man imidlertid om, at kommunerne ikke alene skal have 40 pct. af afgiftsbeløbene for filmsforevisninger (mod nu 25 pct.), men også 40 pct. af afgiftsbeløbene for andre forlystelser (mod nu $33\frac{1}{3}$ pct.).

Samtidig indføjedes i lovforslaget en bestemmelse, hvorefter forevisninger af *film, der er optaget specielt med henblik på børn*, og som af justitsministeren eller det organ, han måtte bemyndige hertil, er godkendt som særligt egnede for børn under 12 år, skal være fritaget for afgift.

Endvidere vedtog man at ophæve den hidtil gældende bestemmelse, hvorefter afgiftsfritagelse for biografforestillinger for skolebørn og for forevisninger af film, der tjener til oplysningens fremme, skulle være betinget af, at billetprisen blev nedsat mindst med fritagelsesbeløbet.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren*:

„I henhold til forlystelsesafgiftslovens § 12, stk. 1, fordeles den forlystelsesafgift, der indbetales til det offentlige, mellem staten og den pågældende kommune således, at kommunen får $\frac{1}{4}$ af afgiften af filmsforevisninger og $\frac{1}{3}$ af afgiften af andre forlystelser.

Ved nærværende lovforslag, der tilsigter at yde kommunerne delvis erstatning for de indtægter, der bortfalder i anledning af den foreslåede afvikling af erhvervsskatten, foreslås det, at kommunernes andel af afgiften af filmsforevisninger forøges fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{2}{5}$, hvorimod man ikke har fundet anledning til at foreslå forhøjelse også af kommunernes andel af afgiften af andre forlystelser, idet afgiften af disse andre forlystelser udgør et så underordnet beløb som under 10 pct. af den samlede forlystelsesafgift.

Provenutabet for statskassen ved lovforslagets gennemførelse skønnes at ville ændre ca. 5 mill. kr. årlig.“

Ved den ændring, som lovforslaget undergik i folketinget, vil provenutabet efter en skønsmæssig beregning blive 5,4 mill. kr. årlig.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

22. Normeringslov for finansåret 1959-60. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1969. C. sp. 647].

Fremsat skriftlig $20\frac{1}{2}$ (F. sp. 2884). 1. beh. $24\frac{1}{2}$ (F. sp. 2947). Henvist til lønningsudvalget. Betænkning (B. sp. 737) afgivet

$\frac{2}{3}$. (Ordfører: Baagø). 2. beh. $\frac{12}{3}$ (F. sp. 3570). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{18}{3}$ (F. sp. 3800). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. B. nr. 2).

Ved *indkaldelse af bidrag til normeringslovforslaget* for finansåret 1959-60 tilskrev finansministeriet de forskellige administrationsgrene således:

„Under hensyn til den pr. 1. april 1958 gennemførte revision af tjenestemændenes normerings- og lønningsforhold må der ved lovforslagets udarbejdelse, for så vidt angår forslag om ændret normering og klassificering af tjenestemandstillinger, følges nedenstående hovedsynspunkter:

- 1) Da spørgsmålet om ansættelsesvilkårene for det i staten fremtidig ansatte personale vil blive optaget til overvejelse i den kommende tid, bør forslag om udvidelse af antallet af bestående tjenestemandstillinger kun fremsættes, såfremt aldeles afgørende grunde kan fremføres, herunder at aspiranttiden for personer, der er ansat på prøve før 1. april 1958, vil udløbe i finansåret 1959-60, uden at det kan påregnes, at der til dette tidspunkt og med de nuværende normeringer vil være mulighed for fast ansættelse af de pågældende.
- 2) Forslag om bestående tjenestemandstillingers oprykning til højere lønningsklasse kan normalt ikke forventes optaget på lovforslaget. Undtagelse herfra må dog gøres i tilfælde, hvor der efter folketingets behandling af forslagene til lønningslovene af 7. juni 1958 måtte være sket sådanne ændringer af pågældende stillings arbejdsområde og karakter, at en ændring også af dens lønmæssige placering må anses for velmotiveret.
- 3) Forslag om oprettelse af stillinger, der fortrinsvis eller udelukkende har til formål at forbedre avancementsforholdene for en tjenestemandsgroupe, kan ikke optages.“

De på lovforslaget optagne bestemmelser var i overensstemmelse med de nævnte retningslinjer.

De forslag, som af de enkelte ministerier og styrelser i henhold til foranstående indkaldelsesskrivelse indsendtes til

optagelse på normeringslovforslaget, blev som sædvanlig af finansministeriet forelagt lønningsrådet til udtalelse. De i det endelige lovforslag optagne bidrag var alle tiltrådt af rådet.

Lovforslaget vedtoges i folketinget med en række ændringer, som der opnåedes enighed om under sagens behandling i lønningsudvalget, og som der gøres nærmere rede for i bilag til udvalgets betænkning.

Angående nogle spørgsmål, som blev drøftet i udvalget, udtales i den enstemmige betænkning:

„Foreningen af Tjenestemænd i Overformynderiet har over for udvalget fremsat beklagelse af den forringelse af advancementsforholdene, som de i lovforslaget indeholdte forslag vedrørende nedlæggelse af forskellige stillinger i overformynderiet medfører. De nævnte forslag er imidlertid en følge af gennemførte rationaliseringsforanstaltninger inden for institutionen, og da forslagene må anses for sagligt velbegrundede, finder udvalget ikke, at de bør frafaldes, selv om de i et vist omfang forringer personalets advancementsmulighed.

Repræsentanter for Ingeniør-Sammenslutningen har i anledning af de i normeringslovforslaget indeholdte bestemmelser om overførsel til 19. og 24. lønningsklasse af de ingeniørstillinger i 18. og 23. lønningsklasse, der beklædes af civilingeniører, rettet henvendelse til udvalget vedrørende advancementsmulighederne for og den lønningsmæssige placering af teknikumingeniørerne. Disse spørgsmål har ved folketingets behandling såvel af forslaget til tjenestemandsløven af 1946 som forslaget til tjenestemandsløven af 1958 været genstand for indgående overvejelser, og der har været enighed om, at statens overordnede ingeniørstillinger bør besættes efter ansøgernes kvalifikationer uden hensyn til, hvor uddannelsen er erhvervet. Udvalget kan tilslutte sig disse advancementsmæssige synspunkter.

For så vidt angår den lønningsmæssige placering i øvrigt, bemærkes, at den nu foreslåede overførsel til den fællesakademiske lønningsklasse af de af civilingeniører beklædte stillinger alene har virkning for de nu ansatte civilingeniører, idet der ikke fremtidig sker ansættelse som tjenestemænd af civilingeniører i de nævnte lønklasser. Ved afgang fra stillingerne i 19. og 24. lønningsklasse forudsættes disse herefter afskrevet. Det er ikke hensigten, at den nuværende lønmæssige placering af teknikumingeniørerne i 18. lønningsklasse med advancement til 21. og 23. lønningsklasse skal påvirkes af den foreslåede ordning for civilingeniører, der under de foreliggende forhold er af rent overgangsmæssig karakter, og udvalget forudsætter, at der som hidtil i det omfang, arbejdsmæssige forhold i forbindelse med alders- og anciennitetshensyn tilsiger det,

vil kunne ske normering af stillinger for teknikumingeniører i 23. lønningaklasse.“

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

23. Lov om ændringer i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1961. C. sp. 695].

Fremsat skriftligt $20/2$ (F. sp. 2884). 1. beh. $27/2$ (F. sp. 3197). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Heick, Baagø, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til lønningsudvalget. Betænkning (B. sp. 737) afgivet $6/3$. (Ordfører: Baagø). 2. beh. $12/3$ (F. sp. 3570). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $18/3$ (F. sp. 3800). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 80).

De i nærværende lov indeholdte bestemmelser, der alle inden lovforslagets fremsættelse var tiltrådt af lønningsrådet, drejer sig hovedsagelig om redaktionelle ændringer eller om lønnings- og pensionstekniske forhold i forbindelse med overgangen til det nye lønsystem. Desuden ophæves efter indstilling fra det i september 1958 nedsatte *tjenestetidsudvalg* den for visse tjenestemandsgupper hidtil gældende ordning, hvorefter der skulle ydes bestillingstillæg for nattjeneste, idet de pågældende i stedet for skal have et *nattillæg*.

Herom anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Ifølge § 101, stk. 3, jfr. tjenestemandsløven af 1946 § 969, stk. 3, fastsættes der for særlige *nattjenester* i stedet for natpenge efter stk. 1 bestillingstillæg, der ikke må overstige 450 kr. årlig, for kostforplejede tjenestemænd 300 kr. årlig. Det er endvidere bestemt, at der for afløsnings-tjeneste og nattjeneste i øvrigt inden for arbejdsområder, hvor bestillingstillæg er fastsat for nattjenester, heller ikke kan ydes natpenge, men en forholdsmæssig beregnet del af bestillingstillægget.

Af tjenestemændenes centralorganisationer var der over for lønningskommissionen af 1954 fremsat forskellige forslag om ændring af tjenestemændenes natpengeordning, herunder bl. a. om ophævelse af den nævnte særlige bestillingstillægsordning, således at alle arter af nattjeneste kunne vederlægges med natpenge. Lønningskommissionen foreslog disse spørgsmål udsat til overvejelse i det tjenestetidsudvalg, der af kommissionen var forudsat nedsat efter gennem-

førelsen af de nye lønningslove, jfr. kommissionens 1. betænkning, side 103.

I overensstemmelse hermed har spørgsmålet om ophævelse af nævnte bestillingstillægsordning for nattjeneste været behandlet i det af finansministeren under 19. september 1958 nedsatte tjenestetidsudvalg, der under hensyn til, at de med nattjenesten forbundne ulemper og ekstraudgifter må antages at være de samme for de tjenestemænd, der nu oppebærer bestillingstillæg for nattjeneste (f. eks. fyrpersonale, slotsbetjente under slotsforvaltningen, sygeplejepersonale og tjenestemænd i toldgrænsekorpset) som for andre tjenestemænd, har indstillet, at den særlige ordning med bestillingstillæg for nattjeneste ophæves.

Da der ifølge lønningslovens § 101, stk. 1, ikke kan ydes natpenge til tjenestemænd, der har kostforplejning, hvorimod disse som nævnt kan få det i stk. 3 hjemlede bestillingstillæg for nattjeneste, har udvalget endvidere indstillet, at denne bestemmelse ændres således, at der også bliver adgang til at yde natpenge pr. time til kostforplejede tjenestemænd. Da der imidlertid i almindelighed ikke kan antages at blive påført disse tjenestemænd særlige ekstraudgifter i anledning af nattjenesten, har udvalget foreslået, at størrelsen af natpengene til de pågældende fastsættes til havdelen af den for andre tjenestemænd gældende natpengesats, hvilket ikke kræver lovændring, idet natpengenes størrelse pr. time ifølge § 101, stk. 2, fastsættes af finansministeren efter udtalelse fra lønningsrådet.

I overensstemmelse med udvalgets indstillinger foreslås det herefter, at § 101, stk. 3, om ydelse af bestillingstillæg for særlige nattjenester i stedet for natpenge ophæves, og at § 101, stk. 1, 2. punktum, ændres således, at der bliver adgang til at yde natpenge pr. time også til kostforplejede tjenestemænd.“

Lovforslaget vedtoges med en redaktionel ændring enstemmigt efter at have været behandlet i lønningsudvalget.

24. Lov om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2095. C. sp. 699].

Fremsat skriftligt ²⁰/₂ (F. sp. 2886). 1. beh. ²⁷/₂ (F. sp. 3197). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Heick, Baagø, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til lønningsudvalget. (Betænkning (B. sp. 763) afgivet ⁰/₃. (Ordfører: Baagø). 2. beh. ¹²/₃ (F. sp. 3571). Henvist til fornyet

udvalgsbehandling. 3. beh. $18/3$ (F. sp. 3801). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 81).

Ved loven gennemføres — efter indstilling fra et af finansministeriet i oktober 1958 nedsat udvalg — den nedenfor givne nyordning af pensionsforholdene for pensionister, hvis pension var beregnet efter de før 1. april 1958 gældende regler.

1) De i overensstemmelse med de ældre regler *allerede tilståede pensioner*, der i henhold til overgangsbestemmelsen i § 122 i lønningsloven af 7. juni 1958 i finansåret 1958-59 udbetales med de reguleringstillæg, midlertidige tillæg og særlige tillæg, der var gældende inden den ny lønningslovs ikrafttræden, udbetales uden omregning for tiden efter 1. april 1959, idet det samlede beløb, der kom til udbetaling i marts måned 1959, betragtes som et månedligt bruttopensionsbeløb.

2) For *pensioner, der fremtidig tilstås* i henhold til de tidligere gældende love — hvad enten det drejer sig om pensioner, der fastsættes efter de ældre regler i henhold til overgangsbestemmelsen i lønningslovens § 71, eller om enkepensioner i tilfælde, hvor tjenestemanden har oppebåret pension efter de tidligere love — kommer tilsvarende regler til anvendelse som anført under 1). Pensionen fastsættes således til det beløb, som inklusive tillæg i henhold til lønningslovens § 122 ville være kommet til udbetaling i marts måned 1959, idet det samlede beløb, som herefter fremkommer, udbetales som bruttopensionsbeløb efter foretagen dyrtidsregulering.

3) Der ydes *børnepensionstillæg* til de under 1) og 2) omhandlede pensioner i overensstemmelse med reglerne i tjenestemandensloven af 6. juni 1946. Børnepensionstillægget indgår herefter i det beløb, hvoraf reguleringstillæg m. v. ville være blevet beregnet, således at bruttopensionsbeløbene under 1) og 2) ved ydelse eller bortfald af børnepensionstillæg forhøjes eller nedsættes på tilsvarende måde, som tilfældet ville have været før 1. april 1958.

4) Pensionsbeløbene i henhold til 1)-3) *reguleres* fra 1. april 1959 at regne i overensstemmelse med reglerne i § 89 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

5) De under 1) og 2) omhandlede pensionister får samme adgang som andre til at *oppebære folkepensionens mindstebeløb*. For de egenpensionister, i hvis bruttopensionsbeløb der er indregnet reguleringstillæg som for forsørgere, jfr. § 92, stk. 1, i tjenestemandsløven af 6. juni 1946, foretages fra det tidspunkt, da de pågældende opfylder de almindelige betingelser i folkeforsikringsloven for at opnå folkepensionens mindstebeløb uden samtidig at have adgang til indtægtsbestemt folkepension, et *fradrag i tjenestemandspensionen*.

Dette fradrag svarer ved en grundpension efter de ældre regler på under 1 700 kr. til grundpensionens beløb. Var grundpensionen på 1 700-1 799 kr., udgør fradraget 1 700 kr. for derefter gradvis at aftage, indtil det helt bortfalder ved en grundpension på 8 500 kr. eller derover.

For så vidt angår de under 1) og 2) omhandlede enkepensionister, i hvis bruttopensionsbeløb der på tilsvarende måde er indregnet reguleringstillæg som for forsørgere, foretages fra det tidspunkt, da de pågældende opfylder betingelserne for at oppebære folkepensionens mindstebeløb uden samtidig at have adgang til indtægtsbestemt folkepension, ligeledes et fradrag i tjenestemandspensionen.

Ved en grundpension efter de ældre regler på under 1 500 kr. svarer fradraget til grundpensionen. Det aftager derefter fra 1 500 kr. ved en grundpension på 1 500-1 599 kr. til 100 kr. ved en grundpension på 2 900-2 999 kr. og bortfalder helt ved en grundpension på 3 000 kr. eller derover.

Frdraget i tjenestemandspensionen, der lades ude af betragtning ved beregning af indtægtsbestemt folkepension, kan i intet tilfælde overstige det beløb, den pågældende (og den eventuelle ægtefælle) får udbetalt i folkepensionens mindstebeløb.

De pensionister efter 1) og 2), i hvis bruttopensionsbeløb, der er indregnet reguleringstillæg som for ikke-forsørgere eller lavestlønnede samgifte, får adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb, uden at der foretages noget fradrag i tjenestemandspensionen.

6) For *civilarbejdere*, der er pensioneret eller fremtidig bliver pensioneret efter de inden 1. april 1958 gældende civil-

arbejderlove, kommer tilsvarende bestemmelser som de under 1)-5) anførte til anvendelse.

7) Tilsvarende gælder for *pensionister i folkeskolen og folkekirken*, hvis pension beregnes efter de før 1. april 1958 gældende regler.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.:

„Gennemførelsen af lønningsloven af 7. juni 1958 har nødvendig- gjort en ændring i de regler, hvorefter pension udbetales til pensioni- ster, der har opnået pension efter de tidligere tjenestemandsløve. For disse pensionister blev der ved overgangsbestemmelsen i § 122 i lønningsloven truffet den foreløbige ordning, at de pågældende i indeværende finansår får beregnet pensionen efter de hidtil gældende regler.

Overensstemmende med forudsætningerne ved lønningslovens gennemførelse har der været nedsat et *udvalg* til at overveje og frem- sætte forslag til nyordning af de pågældende pensionisters pensions- mæssige stilling. . . .

Dette udvalg, som blev nedsat 15. oktober 1958, har for nogle dage siden afgivet en enstemmig *betænkning*, der indeholder forslag til en nyordning af de pågældende pensionisters forhold og et i for- bindelse hermed udarbejdet udkast til et lovforslag.

Da jeg har kunnet tiltræde udvalgets indstilling, fremsætter jeg hermed over for det høje ting lovforslag overensstemmende med det af udvalget foreslåede.

Baggrunden for revisionen af pensionsforholdene for pensio- nister efter de tidligere tjenestemandsløve er den ændring af pen- sionssystemet for de nuværende tjenestemænd, som blev gennem- ført ved lønningsloven. Den ny pensionsordning har medført, at tjenestemandspensioner i modsætning til tidligere kan kombineres med folkepensionens mindstebeløb. Ved nyordningen er der end- videre opnået et mere passende forhold end hidtil mellem løn og samlet efterløn, ligesom man i højere grad end efter den hidtidige ordning har gradueret tjenestemandspensionen efter pensionsalderen. Nyordningen har i forhold til den tidligere ordning medført nedgang i pensionsstørrelsen såvel for egenpensioner som for enkepensioner, når bortses fra slutpensionerne i de højere lønklasser, hvor reduktionen opvejes af lønforbedringerne.

Det samlede antal statspensionister, der oppebærer pension efter de ældre regler, andrager ca. 27 000, hvortil kommer pensio- nisterne fra folkeskolen, der udgør ca. 5 000, samt et mindre antal pensionister fra folkekirken.

De beregninger, der er foretaget under udvalgets arbejde, viser, at en omregning af de tilståede statspensioner efter reglerne i den ny lønningslov ville medføre en reduktion af de årlige pensionsud-

gifter med ca. 25 mill. kr. Derimod ville en tilsvarende omregning af pensionerne inden for folkeskolen ikke i nævneværdig grad reducere udgifterne til disse pensioner som følge af de lønstigninger, den ny lærerlønningsslov medførte.

Den besparelse i pensionsudgifterne på 25 mill. kr., der ville opnås ved en omregning, måtte imidlertid reduceres med den årlige udgift til folkepensionens mindstebeløb. Denne udgift anslås til at ville udgøre ca. 15 mill. kr., således at den samlede årlige besparelse ved en omregning ville andrage omkring 10 mill. kr.

Den nedsættelse af pensionerne, som i vid udstrækning ville blive resultatet af en individuel omregning efter den ny lovs regler, ville navnlig få betydning for enkepensioner og for egenpensionsydelse for tjenestemænd, der er afgået fra tjenesten på grund af svagelighed på et tidligt alderstrin. Nedsættelsen ville også omfatte en del pensionister, der efter de hidtidige regler oppebærer regulerings-tillæg som ikke-forsørgere og lavestlønnen samgifte.

Der har i udvalget været enighed om, at man så vidt muligt bør *undgå at gøre indgreb i størrelsen af allerede tilståede pensionsbeløb*, og at det på den anden side ikke er forsvarligt væsentligt at forøge de samlede pensionsudgifter.

Man er derfor i udvalget *veget tilbage for at foreslå en individuel omregning* til den ny lovs pensionsniveau, også fordi en sådan omregning ville medføre store praktiske vanskeligheder ikke mindst som følge af den radikale omlægning af lønsystemet, som blev gennemført ved lønningsloven.

Udvalget har herefter foreslået en ordning, hvorefter de efter de ældre love fastsatte pensioner inklusive tillæggene efter de hidtidige regler fremtidig udbetales som bruttopensionsbeløb. . . .

Udvalget foreslår endvidere, at pensionerne fremtidig *reguleres efter reglerne i den ny lønningslov*. Man har overvejet, på hvilket grundlag en sådan regulering bør foretages, idet en del kunne tale for, at de tidligere fastsatte pensioner blev reguleret med samme portionsstørrelse som pensioner fra tilsvarende stillinger efter den ny lov. Dette ville for hovedparten af de ældre pensionister medføre en dårligere stilling i henseende til reguleringstillægsordningen end en regulering i forhold til bruttopensionsbeløbene. Udvalget er gået ind for den gunstigere reguleringstillægsberegning, og hertil har jeg ment at kunne slutte mig, selv om en sådan regulering bliver 300 000 kr. dyrere pr. dyrtidstillægsportion end en regulering i forhold til den ny lovs pensioner.

Overensstemmende med forudsætningerne ved lønningslovens gennemførelse har udvalget tilstræbt en ordning, hvorefter pensionisterne efter de tidligere tjenestemandsløve får *samme adgang som andre til folkepensionens mindstebeløb*. Da pensionerne efter de ældre regler i det overvejende antal tilfælde er højere end pensionerne efter den ny lov, har man dog ikke ment at kunne gå ind for en

ordning, hvorefter pensionisterne får adgang til i alle tilfælde uden nogen begrænsning at supplere pensionerne med mindstebeløbet.

For at afpasse de pågældendes samlede efterlønmæssige status efter forholdene for pensionister fra tilsvarende stillinger efter den ny lønningslov har man foreslået, at der for de pensionister, i hvis bruttopension der efter de ældre regler er indregnet reguleringstillæg som for forsørgere, foretages et skalamæssigt *fradrag i tjenestemandspensionen fra det tidspunkt, da de pågældende opfylder betingelserne for at oppebære mindstebeløbet*. Fradraget, der er forskelligt for egenpensioner og enkepensioner, er udarbejdet således, at det ud fra en gennemsnitsbetragtning svarer til forskellen mellem den samlede alderspension efter de ældre regler og den tilsvarende pension efter den ny lov. . . .

Den foreslåede fradragsskala medfører, at egenpensionister med en grundpension under 2 400 kr. og enkepensionister med en grundpension under 2 300 kr. ikke med det nuværende mindstebeløb vil kunne opnå nogen forhøjelse af den samlede pensionsindtægt.

Det må imidlertid herved tages i betragtning, at disse pensionister normalt vil oppebære indtægtsbestemt folkepension, og at det foreslåede fradrag i tjenestemandspensionen kun kommer til anvendelse i de tilfælde, hvor pensionisten efter folkeforsikringslovens regler alene har adgang til at oppebære mindstebeløbet, idet man *ikke har tilsigtet nogen begrænsning i pensionisternes adgang til at supplere tjenestemandspensionen med indtægtsbestemt folkepension*.

Der foreslået optaget en bestemmelse om, at det nævnte fradrag i tjenestemandspensionen lades ude af betragtning ved beregning af indtægtsbestemt folkepension. Denne bestemmelse skyldes folkeforsikringslovens fradragregler, der i visse tilfælde, uden den foreslåede bestemmelse, kunne medføre, at en tjenestemandspension — efter at fradrag er foretaget — ved supplerling med indtægtsbestemt folkepension ville udbringe et større beløb end tjenestemandspensionen suppleret med folkepensionens mindstebeløb efter de foreslåede regler. Efter forslaget foretages fradrag kun i det omfang, hvori pensionisten eller den eventuelle ægtefælle til enhver tid har krav på at få udbetalt mindstebeløbet.“

Økonomisk ville nyordningen, efter hvad ministeren oplyste, betyde, at udgifterne til folkepensionens mindstebeløb forøges med ca. 15 mill. kr. årlig. Heraf kommer ca. 11 mill. kr. årlig til afkortning i de hidtidige pensionsudgifter, så at den øjeblikkelige merudgift bliver på ca. 4 mill. kr. årlig.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvistes efter 1. behandling til lønningudvalget, der i sin enstemmige betænkning udtaler.

„I anledning af den i forslagets § 5 optagne bestemmelse, hvorefter et i medfør af §§ 2 og 3 foretaget fradrag i statspensionen lades ude af betragtning ved beregning af indtægtsbestemt folkepension,

har udvalget drøftet spørgsmålet, om en sådan fravigelse fra folkeforsikringslovens regler for statspensionisternes vedkommende ikke naturligt bør hjemles ved et ændringsforslag til folkeforsikringsloven.

Det er imidlertid over for udvalget oplyst, at socialministeren agter at fremsætte forslag til en almindelig ændring i folkeforsikringsloven [jfr. den under nr. 68 omtalte lov], således at der også tilvejebringes hjemmel for, at der i tilfælde af gennemførelse af en tilsvarende ordning for pensionister fra kommuner, statsunderstøttede pensionsområder m. v. som den i nærværende lovforslag for statspensionister omhandlede på samme måde bortses fra fradraget i pensionen ved beregning af indtægtsbestemt folkepension. Det er endvidere oplyst for udvalget, at der vil blive givet de kommunale myndigheder nærmere meddelelse om ordningen ved udsendelse af cirkulærskrivelse.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

25. Lov om en kornordning for høståret 1959-60. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2905. C. sp. 1181].

Fremsat skriftligt $\frac{6}{5}$ (F. sp. 4600). 1. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4763). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Sønderup, H. C. Toft, Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Svendborg), Hjortnæs, Per Hækkerup, Hans Rasmussen, Chr. Thomsen [næstformand], Kirkegaard, Kristian Kristensen, Sønderup, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Niels Eriksen, Anker Lau, H. C. Toft, Poul Møller og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 1159) afgivet $\frac{28}{6}$. 2. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 5332). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{4}{6}$ (F. sp. 5485). *Loven stadfæstet 10. juni 1959.* (Lovt. nr. 204).

Ved loven gennemføres for høståret 1959-60 en kornordning, der i princippet svarer til den ved lov nr. 205 af 16. juni 1958 for høståret 1958-59 gennemførte ordning.

Der er dog i forhold til det foregående høstår foretaget en *forhøjelse af priserne på rug og hvede* med henholdsvis 2 kr. og 1 kr. pr. 100 kg, så at avlerne af brødkorn for høsten i 1959-60 vil opnå 47 kr. pr. 100 kg rug og 49 kr. pr. 100 kg hvede.

Foruden ændringen af brødkornspriserne er der foretaget enkelte ændringer i de basispriser, der ligger til grund for bereg-

ningen af udligningsafgifterne på indført foderkorn. Således er basisprisen for milocorn og hirse forhøjet fra 37 kr. til 39 kr. pr. 100 kg, mens basisprisen for majs er nedsat fra 42 kr. til 40 kr. pr. 100 kg.

Det anførtes i bemærkningerne til lovforslaget, at grunden til, at basisprisen for milocorn sættes op, er, at dette fodermiddel, der i de senere år har fundet anvendelse i stigende omfang til opfedning af svin, efter fodringseksperternes udsagn har en skadelig indflydelse på baconkvaliteten. Der er i tiden 1. august 1958-1. april 1959 indkøbt 351 000 tons milocorn her til landet. Slagterierne ser med megen ængstelse på denne uheldige udvikling, som nu søges imødegået ved gennem en forhøjelse af basisprisen at søge anvendelsen af dette fodermiddel begrænset. Nedsættelsen af basisprisen for majs skyldes et ønske, især fra det mindre landbrug, om at lette mulighederne for anvendelse af majs til fjerkræfoder.

Efter den for det foregående høstår gældende kornlov skulle der, såfremt gennemsnittet af andelsslagteriernes landsnotering for svin af 1. kl. (uden tillæg og fradrag) igennem 8 uger havde ligget på 3 kr. 65 øre eller derunder, ske et fradrag i basispriserne på indført foderkorn efter en nærmere fastsat skala.

Dette udgangspunkt for beregningen af fradrag i basispriserne er ved den nye kornlov knyttet til en notering på 3 kr. 80 øre, og således at der, for hver gang et 8 ugers gennemsnit af landsnoteringen falder 10 øre, fradrages 1 kr. pr. 100 kg i basispriserne. Herved tilsigtes lovens virkninger mere lige- ligt fordelt mellem de kornproducerende landbrug og den øvrige del af landbruget.

Ny er derimod bestemmelsen i lovens § 11 om udligningsafgift på indført *mælkepulver*, hvorved det tilsigtes at bringe prisen på indført mælkepulver til foderbrug op til ca. 1 kr. 40 øre pr. kg til forbruger, samtidig med at prisen på dansk skummetmælkpulver ved hjælp af tilskud bringes ned til samme forbrugerpris.

Om begrundelsen for indførelsen af denne nye bestemmelse anførte landbrugsministeren ved fremsættelsen følgende:

„Når bestemmelsen om udligningsafgift på mælkepulver er taget med i lovforslaget, skyldes det et stærkt ønske fra slagteriernes side om, at der af hensyn til baconkvaliteten åbnes mulighed for indførsel af mælkepulver til foderbrug, samtidig med at De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation har ønsket, at der skabes mulighed for en bedre udnyttelse af dansk skummetmælk i visse perioder ved at oparbejde skummetælken til pulver.“

Lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen ikke undergik principielle ændringer, blev ved 3. *behandling* vedtaget med 132 stemmer mod 6 (DK og SF), mens 2 medlemmer (Morten Larsen og Axel Sørensen) undlod at stemme.

26. Lov om ændring i lov om tillæg til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1661. C. sp. 575].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁ (F. sp. 2276). 1. beh. ³/₂ (F. sp. 2445). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Henry Hansen, Reedtz-Thott, Slipsager, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Lund Jensen [formand], Evald Kristensen, Waldemar Laursen, Th. Mikkelsen, Viola Nørløv, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Henry Hansen, Foged, Heick, Justesen, Peter Larsen, Reedtz-Thott, H. C. Toft og Clausen (Olufskjær)). Betænkning (B. sp. 475) afgivet ¹²/₂. (Ordfører: Chr. Thomsen). 2. beh. ¹⁸/₂ (F. sp. 2716). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ⁴/₃ (F. sp. 3317). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 85).

Ved loven udsættes for et tidsrum af 2 år den ved lov nr. 75 af 28. marts 1956 foreskrevne *revision* af lov nr. 113 af 13. april 1954 om tillæg til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr. Revisionen vil herefter være at foretage senest i *folketingsåret 1960-61*.

Udsættelsen begrundedes af *landbrugsministeren* ved lovforslagets fremsættelse dels med, at overgangsbestemmelserne i den nævnte tillægslov til den tid vil have udspillet deres rolle, dels med hensynet til, at der under indenrigsministeriet forberedes forslag til en ny *giftlov*. Ministeren oplyste i denne forbindelse, at landbrugsministeriet nu har taget skridt til nedsættelse af et udvalg, der skal gennemgå den gældende lovgivning om bekæmpelsesmidler og fremkomme

med en motiveret indstilling om, hvorvidt og på hvilke områder en revision må anses for ønskelig.

Samtidig gennemførtes en tilføjelse til ovennævnte tilfølgelseslovs § 2, idet det i et nyt stk. 2 bestemmes, at *udgifterne ved det af landbrugsministeren nedsatte giftnævn skal dækkes ved afgifter*, der pålignes fabrikanter og importører af bekæmpelsesmidler.

Ministeren oplyste ved fremsættelsen, at denne bestemmelse foresloges indsat i overensstemmelse med et af landbrugsministeriet til finansudvalget givet tilsagn om ad denne vej at skabe hjemmel for afholdelse af de med giftnævnets virksomhed forbundne udgifter.

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

27. Lov om bekæmpelse af flyvehavre. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1549. C. sp. 629].

Fremsat skriftligt ¹⁶/₁ (F. sp. 1996). 1. beh. ²²/₁ (F. sp. 2131). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Ejnar Hansen, Niels Ravn, Slipsager, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Lund Jensen [formand], Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Carl Petersen, P. A. Rasmussen, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Ejnar Hansen, Gideon, Henry Hansen, Ejner Kristensen, Conrad Kofoed, Niels Ravn, Clausen (Olufskjær) og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 705) afgivet ²⁶/₂. (Ordfører: Chr. Thomsen). 2. beh. ⁹/₃ (F. sp. 3483). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹¹/₃ (F. sp. 3549). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 86).

Loven, der træder i stedet for lov nr. 105 af 26. april 1956, er stort set enslydende med denne, dog at der på enkelte punkter er sket en ændring af bestemmelserne i overensstemmelse med en herom afgivet indstilling fra det udvalg, der i sin tid udarbejdede udkastet til den hidtil gældende lov.

Således er der til § 1, stk. 2, føjet et nyt punktum, hvorved det pålægges ejere af *mergellejer, kalklejer og grusgrave* samt offentlige *lossepladser* at foretage den i loven foreskrevne bort-

lugning af flyvehavre over hele det pågældende område. Bestemmelsen er indsat på grund af den særlige risiko for spredning af flyvehavre med mergel og andre materialer fra lejer, hvor der findes flyvehavre, idet man ikke i disse tilfælde har ment at kunne nøjes med den for andre ejere af jordbrugsarealer m. v. foreskrevne pligt til bortlugning inden for en afstand af 15 m fra skellet.

Samtidig er den i den hidtil gældende lovs § 2, stk. 2, foreskrevne ubetingede pligt til ved salg, bortforpagtning eller bortleje af fast ejendom at give erhververen skriftlig oplysning, såfremt flyvehavre forekommer på ejendommen, afløst af følgende nye bestemmelse:

„Ved salg, bortforpagtning eller bortleje af jordbrugsarealer skal overdrageren, såfremt han i mindst 1 år har været ejer af de pågældende arealer, give skriftlig oplysning til erhververen om, hvorvidt der forekommer flyvehavre på arealerne eller ej.“

Denne bestemmelse, der reelt er en mildnelse i forhold til den hidtil gældende, idet den fritager en overdrager, som ikke i mindst 1 år har været ejer af de pågældende arealer, for den almindeligt gældende oplysningspligt, blev under udvalgsbehandlingen indsat i stedet for en af ministeren foreslået bestemmelse, der gik ud på at supplere den hidtil gældende bestemmelse med en regel om erstatningspligt i undtagelsestilfælde. Udvalget gav i sin betænkning over lovforslaget udtryk for, at det fandt den foreslåede erstatningsregel overflødig under hensyntagen til, at dansk rets almindelige erstatningsregler ville yde erhververen tilstrækkeligt værn.

Yderligere er der til lovens § 6 føjet følgende ny stk. 2:

„Anbringes der efter denne lovs ikrafttræden *sneskærme af halmbånd* på eller ved jordbrugsarealer, og viser der sig sommerefter sneskærmernes anbringelse flyvehavre på eller i nærheden af det sted, hvor sneskærmene var anbragt, har vedkommende jordbruger ret til erstatning herfor hos den, der har ladet sneskærmene opstille, medmindre denne godtgør, at forureningen ikke hidrører fra halmbåndene.“

Denne bestemmelse får dog, som følge af at loven først

træder i kraft den 1. juni 1959, ikke virkning før fra og med vinteren 1959-60.

Endelig foreskrives det i § 9, stk. 2, at loven skal optages til *fornyset revision* senest i folketingsåret 1961-62.

Lovforslaget blev ved 3. behandling i folketinget vedtaget enstemmigt.

28. Lov om hjemmemarkedspriser for mælk og mejeriprodukter. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2987. C. sp. 1189].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{6}$ (F. sp. 4881). 1. beh. $2\frac{7}{5}$ (F. sp. 5118). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Aage Fogh, Niels Andersen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Svendborg), Hjortnæs, Per Hækkerup, Hans Rasmussen, Chr. Thomsen, Aage Fogh [næstformand], Niels Andersen, Jens Chr. Christensen, Anders Andersen, Niels Eriksen, N. Chr. Christensen, Sønderup, Poul Møller, Poul Sørensen og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 1169) afgivet $2\frac{9}{5}$. 2. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 5336). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsetænkning (B. sp. 1183) afgivet $\frac{4}{6}$. 3. beh. $\frac{4}{6}$ (F. sp. 5486). *Loven stadfæstet 10. juni 1959.* (Lovt. nr. 183).

Ved loven indføres en ordning, hvorved der for salg til hjemmemarkedet af mælk og fløde samt produkter heraf sikres landbruget en *mindstepris* svarende til et afregningstal på 6 kr. pr. kg smør. Til sikring heraf gives der landbrugsministeren bemyndigelse til at lade opkræve en *afgift* af alt smørfedt, der sælges på hjemmemarkedet, og at fastsætte regler for disse afgiftsbeløbs fordeling på den samlede produktion af smørfedt, således at det eventuelle provenu af ordningen kommer hele mælkeproduktionen til gode.

Loven har gyldighed indtil 30. juni 1961.

Om *baggrunden* for gennemførelsen af en sådan ordning anførtes det i bemærkningerne til lovforslaget, at De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation under et møde med repræsentanter for rege-

ringen den 5. maj 1958 havde fremsat ønske om en hjemmemarkedsordning for mælk og mejeriprodukter, der gik ud på, at hjemmemarkedsprisen for konsummælk og -fløde blev fastsat på basis af en afregningspris for smør på mindst 7 kr. pr. kg. Endvidere foresloges en margarineafgift og en forhøjelse af hjemmemarkedsprisen for smør med et til en sådan afgift svarende beløb. Motiveringen herfor var ønsket om at løsrive de pågældende hjemmemarkedspriser fra den bestående sammenhæng med eksportpriserne for smør og derved sikre et rimeligt prisniveau på hjemmemarkedet for disse produkter.

Det oplystes videre, at selv om hjemmemarkedspriserne gennem mange år principielt har været knyttet til eksportpriserne, var dette princip dog tidligere gennem lange perioder blevet fraveget. Dette gjaldt således under de krisebetonede smørordninger i 1930'erne, da der delvis med statstilskud opretholdtes en højere hjemmemarkedspris end svarende til eksportprisen. Omvendt opretholdtes der under den anden verdenskrig og i de 2 første efterkrigsår en hjemmemarkedspris, der var lavere end eksportprisen, samtidig med at der var garanteret producenterne en fast pris.

Fra efteråret 1947, da vilkårene for den internationale samhandel syntes at nærme sig en normalisering, genindførtes princippet om at lade hjemmemarkedspriserne følge eksportpriserne. For at undgå en deraf følgende forhøjelse af hjemmemarkedspriserne ydede staten dog i en årrække tilskud til forbrugerpriserne for konsummælk og -fløde samt smør. Efter en gradvis afvikling bortfaldt disse tilskudsordninger helt i 1955, og siden da har alene de gennemsnitlig opnåede eksportpriser for smør, udtrykt ved det af Mejeribrugets Smørekseksportudvalg ansatte afregningstal, været bestemmende for priserne for mælk og mejeriprodukter, der sælges på hjemmemarkedet.

Fra mejeribrugets organisationer blev det nu gjort gældende, at forudsætningen for dette princip opretholdelse måtte være en fri prisdannelse på verdensmarkedet, hvilken forudsætning man ikke længere fandt opfyldt, idet den internationale smørhandel i stadig højere grad var blevet præget af subsidier, importbegrænsninger og andre statsindgreb, der på tidspunktet for fremsættelsen af Fællesorganisationens ønske havde medført et sådant sammenbrud af smørmarkedet, at eksportprisen for dansk smør var faldet til 3 kr. 50 øre pr. kg. med tilsvarende følger for prisen på hjemmemarkedet.

Forud for fremsættelsen af lovforslaget, der i alt væsentligt var enslydende med den senere vedtagne lov, havde regeringen endvidere ført forhandlinger med en række af landbrugets organisationer, og *landbrugsministeren* oplyste ved fremsættelsen, at lovforslaget var tiltrådt af Landbrugsrådet, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger, De danske Mejeri-foreningers Fællesorganisation og De danske Konsummælkmejeriers Fællesrepræsentation.

Ved lovforslagets 1. behandling blev dette tiltrådt af *Carl Petersen* (S) under henvisning til, at der stod et enigt landbrug bag ministeren og hans forslag; han fandt dog, det var en mangel, at der kun var tale om fastsættelse af en mindstepris, og havde hellere set, at det foreslåede udgangspunkt for prisansættelsen var blevet fastsat lidt højere end foreslået, men at denne pris så til gengæld skulle være fastholdt, selv om verdensmarkedspriserne viste store udsving. *Jens Chr. Christensen* (V) kritiserede den foreslåede mindstepris stærkt, og han fandt — ligesom *Poul Møller* (KF) — at landbruget skulle have adgang til selv at fastsætte hjemmemarkedspriserne under monopoltilsynets kontrol. Heri var *Aage Fogh* (RV) ikke uenig, men han mente, at når landbruget ikke havde valgt denne udvej, som jo allerede stod det åben, måtte det skyldes, at også den var forbundet med visse vanskeligheder, og han anbefalede derfor det fremsatte lovforslag, fordi det var accepteret af landbrugets organisationer. *Niels Andersen* (DR) gik imod lovforslaget af principielle grunde, fordi han mente, at sådanne indgreb i den frie prisdannelse var i modstrid med den almindelige hensyntagen til konkurrenceevnens bevarelse. *Fuglsang* (DK) støttede lovforslaget under henvisning til, at dets formål var at sikre de mælkeproducerende småbrugere en rimelig løn for deres arbejde, hvorimod *Aksel Larsen* (SF) under henvisning til, at der ikke forelå nogen nødssituation for landbruget, gik imod lovforslaget med den begrundelse, at det var rettet mod forbrugerne.

Ved lovforslagets 2. behandling forelå der i den af udvalget afgivne betænkning et af *venstres* medlemmer stillet *ændringsforslag* gående ud på, at hvis landbrugets organisationer ønskede fastsat højere hjemmemarkedspriser end svarende til eksportpriserne, skulle dette kunne ske med landbrugsministerens godkendelse, indtil der forelå godkendelse heraf fra monopolrådet.

Efter at *venstres* ændringsforslag var blevet forkastet med 88 stemmer mod 66 (V og KF) — 4 medlemmer undlod at stemme — vedtoges nogle af landbrugsministeren foreslåede ændringer, hvorved bl. a. lovens gyldighed begrænsedes til perioden indtil 30. juni 1961.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 86 stemmer (S, RV, DK og *Niels Eriksen* [V]) mod 1 (*Aksel Larsen*), idet 71 medlemmer (V, KF og DR) undlod at stemme.

29. Lov om tillæg til lov om smitsomme sygdomme hos husdyrene. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1925. C. sp. 1009].

Fremsat skriftligt ¹⁹/₂ (F. sp. 2720). 1. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 2948).
Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Ejner Kristensen, Niels

Ravn, Slipsager, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Evald Kristensen, Johs. E. Larsen, M. Larsen (Kolding) [formand], Poul Nilsson, Carl Petersen, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Ejner Kristensen, Jens Chr. Christensen, Ejnar Hansen, Heilesen, Sønderup, Niels Ravn, Clausen (Olufskjær) og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 1023) afgivet $14/5$. 2. beh. $21/5$ (F. sp. 4923). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $27/5$ (F. sp. 5116). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 175).

Ved loven henføres kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning til de i § 2 i lov nr. 156 af 14. april 1920 om smitsomme sygdomme hos husdyrene nævnte ondartede smitsomme sygdomme; samtidig ophæves lov nr. 346 af 29. juli 1942 om bekæmpelse af tuberkulose hos kvæg, svin og fjerkræ, lov nr. 47 af 18. marts 1953 om tillæg til nævnte lov, lov nr. 221 af 24. maj 1948 om bekæmpelse af smitsom kalvekastning (brucellose hos kvæg) og lov nr. 187 af 28. maj 1952 om tillæg til nævnte lov.

Princippet i de nu ophævede love vedrørende de to nævnte kvægsygdomme var, at der til frivilligt iværksat bekæmpelsesarbejde og nedslagning af reagerter blev ydet tilskud af det offentlige, dels direkte ved særlige bevillinger på de årlige finanslove og dels indirekte ved, at der i medfør af bestemmelserne i den særlige støttelovgivning, senest lov nr. 74 af 28. marts 1956 om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m. v. (årbog 1955-56, side 163), er ydet tilskud til frivillig nedslagning i forbindelse med udrensning inden for mejerikredse.

Ved den nu gennemførte lov overtager derimod det offentlige kontrollen med disse sygdomme, hvorved det offentliges interesse primært rettes mod de enkelte smittede besætninger, der herefter vil kunne isoleres bedre og i givet fald renses ved nedslagning betydeligt hurtigere end hidtil og derfor give anledning til færre sekundære udbrud.

Ordningen indebærer dog tillige, at den indenlandske omsætning af lev kreaturer i væsentlig grad fritages for de ikke ubetydelige omkostninger til attester, at de hidtil gældende

restriktioner med hensyn til omsætningen af kvæg praktisk taget bortfalder, og at de tvungne — hidtil af det offentlige betalte — undersøgelser af blod- og efterbyrdsprøver af kastende dyr helt bortfalder, og endelig bliver de af de enkelte mejerier vedtagne fællesregler, tilskudsordninger og forsikringer overflødige.

Om karakteren af den nu gennemførte lov udtalte landbrugsministeren ved lovforslagets fremsættelse bl. a.:

„Hvis lovforslaget vedtages i den foreliggende form, vil Danmark blive et af de første lande i verden, der gennemfører så *drastiske foranstaltninger* over for disse sygdomme; men på basis af foreliggende erfaringer med hensyn til de få og spredte udbrud, der er tilbage, anses det for muligt allerede nu at gennemføre denne ændring uden alt for stor risiko.

De smittede besætninger vil efter forslaget blive stillet under offentligt tilsyn, og ejeren vil få meddelt tilhold bl. a. indeholdende forbud mod levering af dyr undtagen direkte til et slagteri.

De smittede dyr — i visse tilfælde hele besætningen — tænkes nedslået ved offentlig foranstaltning mod erstatning til ejeren, og mælken fra de smittefarlige besætninger tilbageholdes på ejendommen ligeledes mod erstatning, alt for i så høj grad som muligt at undgå, at smitten breder sig til andre besætninger. Lurmærket på de danske mejeriprodukter vil således i fremtiden være en garanti for, at de besætninger, der har leveret grundproduktet — mælken — ikke alene er fri for kvægtuberkulose, men også for smitsom kalvekastning.

Den gunstige situation med hensyn til disse sygdomme og forslaget om, at dyr fra smittede eller som smittede mistænkte besætninger kun må leveres direkte til et slagteri, gør det tilsammen forsvarligt i det væsentlige at fritage den indenlandske omsætning for de ikke ubetydelige omkostninger til attester. Derved vil det også være muligt på ny at kunne omsætte dyr til viderefødning på slagtekvægmarkederne.

I denne forbindelse må det dog frarådes at lade den egentlige lev kvægshandel foregå på disse markeder, hvortil der jo føres dyr af højst forskellig beskaffenhed.

Man har ikke tænkt sig fuldstændig at slippe kontrollen med de sunde besætninger, idet de turnusmæssige tuberkulinprøver og mælkeprøver foreslås opretholdt.“

Lovforslaget, der gennemførtes med tilslutning fra samtlige partier i folketinget, undergik kun ubetydelige ændringer under udvalgsarbejdet bortset fra, at der blev indsat en bestemmelse om, at i tilfælde af fejlagtig nedslagning skal erstatningen udbetales med et tillæg af 10 pct.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

30. Lov om ændring af lov om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2121. C. sp. 1017].

Fremsat skriftligt $24\frac{1}{2}$ (F. sp. 2938). 1. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3493). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Foged, H. C. Toft, Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Bladt, Ditlevsen [næstformand], Lund Jensen, Peter Nielsen [formand], Peter Ravn, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Foged, Heick, Ejner Kristensen, Peter Larsen, Sønderup, H. C. Toft, Clausen (Olufskjær) og Niels Ravn). Betænkning (B. sp. 959) afgivet $\frac{6}{5}$. 2. beh. $14\frac{1}{5}$ (F. sp. 4741). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1097) afgivet $22\frac{1}{5}$. 3. beh. $27\frac{1}{5}$ (F. sp. 5117). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 176).

Ved loven foretages visse ændringer i lov nr. 128 af 16. april 1957 om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne. Herved åbnes ved en ændring i affattelsen af nævnte lovs § 1 mulighed for landbrugsministeren til i finansåret 1959-60 at anvende et beløb svarende til, hvad der indgår i rente og afdrag på de landbruget tilståede Marshallån, til udlån til foranstaltninger til forbedring af en landbrugsejendoms avlsbygninger, dog at der gives en fortrinsstilling for følgende formål:

a) ombygning med ventilering eller isolering for øje af staldbygninger og hønsehuse, tilbygninger til stalde, fornyelse af staldtage og brandsikring af staldlofter samt tillige til nyopførelse af stalde og hønsehuse i tilfælde, hvor det ikke skønnes økonomisk forsvarligt at foretage de nævnte foranstaltninger på de eksisterende bygninger,

b) ombygning eller nyopførelse af ajlebeholdere ved landbrugsejendomme og indretning af de med disse forbundne afløb fra stalde.

c) opførelse af støbte eller murede ensilagebeholdere med oversilo, afdækning og øvrige tilbehør samt fornødne afløb,

d) indretning af frugtopbevaringsrum samt af kartoffel-opbevaringsrum med mekanisk ventilation i eller i forbindelse med eksisterende landbrugsbygninger.

Lånene må som hidtil ikke overstige $\frac{9}{10}$ af omkostningerne; men ved en ændring af lovens § 2, *stk. 1*, åbnes der mulighed for, at lån til nyopførelse af staldbygninger kan ydes med 12 000 kr., selv om der ikke — som hidtil krævet — foreligger særlige tilfælde. Lån af samme størrelse vil herefter også kunne ydes til indretning af kartoffelopbevaringsrum med mekanisk ventilation.

Mens lånene hidtil skulle forrentes med 6 pct. p. a., bestemmes det nu ved en ændret affattelse af § 2, *stk. 2*, at de gennem hele løbetiden skal forrentes med en rente svarende til den ved lånets bevilling for langfristede statsobligationer gældende markedsrente, afrundet til nærmeste kvartprocent-sats. Ved en ændring i § 5, *stk. 4*, indføres en tilsvarende bestemmelse med hensyn til tidligere ydede lån, der forbliver indestående efter ejerskifte.

Endvidere er der som et nyt *stk. 5* i § 5 indsat en bestemmelse om, at finansministeren, såfremt forholdene taler derfor, kan tillade, at disse statslån rykker tilbage i tilfælde af omprioritering under forudsætning af, at statslånet fortsat er placeret inden for den ved loven fastsatte lånegrænse.

Endelig bemyndigedes landbrugsministeren til at lade lov nr. 128 af 16. april 1957 om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne med de af den her omhandlede lov følgende ændringer bekendtgøre under følgende nye titel: lov om udlån til forbedring af landbrugets avlsbygninger.

Lovforslaget blev ved *1. behandling* anbefalet af ordførerne for socialdemokratiet, det radikale venstre, retsforbundet og kommunisterne. *H. C. Toft* (KF) gik derimod imod lovforslaget under henvisning til, at der var tale om en udvidelse af lånemulighederne og en reel forøgelse af statens udlånsvirksomhed, hvilket hans parti principielt var imod, da man mente, at også de foreslåede nye opgaver kunne finansieres ad de sædvanlige kanaler, gennem kreditforeninger, banker og sparekasser. *Foged* (V) tilsagde lovforslaget en velvillig behandling i udvalget, men pointerede, at han ved førstebehandlingen endnu ikke havde taget endelig stilling.

Ved *3. behandling* blev lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen kun undergik mindre ændringer af hovedsagelig redaktionel karakter, vedtaget med 82 stemmer (S, RV, DR og DK) mod 52 (V og KF).

31. Lov om bekæmpelse af smitsomme sygdomme hos bier og om foranstaltninger til biavlens fremme. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2125. C. sp. 805].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 2939). 1. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3512). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Søren Jensen, Gertie Wandel, Morten Larsen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Lund Jensen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen [formand], Viola Nørlov, Peter Ravn, Morten Larsen [næstformand], Kristian Kristensen, Søren Jensen, Vagn Bro, Foged, Ejnar Hansen, Justesen, Gertie Wandel, Niels Ravn, og Reedtz-Thott [fra $\frac{12}{3}$ H. C. Toft]). Betænkning (B. sp. 823) afgivet $\frac{17}{3}$. (Ordfører: Chr. Thomsen). 2. beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3921). 3. beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4051). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 126).

Loven afløser lov nr. 215 af 12. april 1949 om bekæmpelse af smitsomme sygdomme hos bier og om foranstaltninger til biavlens fremme, således som denne var ændret ved senere love, jfr. lovbekendtgørelse nr. 118 af 6. april 1955, hvori det bl. a. var foreskrevet, at denne lovgivning skulle optages til revision i folketingsåret 1958-59.

Under de forud for lovforslagets fremsættelse stedfundne forhandlinger med såvel biavlerkredse som statens bisygdomsnævn blev der fra begge disse sider givet tilslutning til, at en sådan lovgivning opretholdtes, og at bekæmpelsesarbejdet fortsattes. Under hensyn hertil og også under hensyn til biavlens store betydning for frugtavl og landbrugets frøavl fremsatte landbrugsministeren forslag om at fortsætte bekæmpelsesarbejdet i det hidtidige omfang.

Mens den hidtil gældende lov indeholdt meget detaljerede forskrifter om bekæmpelsesarbejdets udførelse, var der i det af ministeren fremsatte forslag tilstræbt en forenkling, så at der i loven kun optoges de nødvendige hovedbestemmelser om bemyndigelse for landbrugsministeren til at fastsætte nærmere regler for arbejdet, om den fremtidige organisations opbygning og bevillingsforhold samt om biavlernes pligter. Til gengæld var der som bilag til det fremsatte lovforslag knyttet et udkast

til bekendtgørelse, hvori de nødvendige supplerende bestemmelser var angivet.

Herefter er alle de bemyndigelser, der fandtes forskellige steder i den hidtidige lovgivning, samlet i en enkelt paragraf (§ 1), og samtidig har man inddraget en særlig form for åben bipest (stinkende bipest) under lovens område. Bestemmelserne om bisygdomsbekæmpelsens organisatoriske opbygning findes i § 2, hvorefter bekæmpelsen af smitsomme sygdomme hos bier fremtidig organiseres således, at der i tilknytning til statens bisygdomsnævn og statens biavlfsforsøg skabes en central ledelse, der giver alle direktiver vedrørende eftersyn af bigårde, vedrørende egnsundersøgelser og lignende direkte til en kreds af faste medarbejdere.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgik det, at der til nævnet tænkes knyttet 70-75 faste medarbejdere (bisygdomsinspektører) med den opgave at udføre det egentlige arbejde med sygdomsbekæmpelsen. Til støtte for bisygdomsorganisationen og til hjælp for de almindelige biavlere forudsættes bevaret ca. 400 af de hidtil ca. 600 autoriserede tilsynsmænd. Tilsynsmændene skal ikke foretage egentlig sygdomsbekæmpelse. Dette påhviler for fremtiden alene bisygdomsinspektørerne, der kommer i funktion, når statens biavlfsforsøg finder sygdomstegn i de af biavlere eller tilsynsmænd indsendte prøver. Bisygdomsinspektørernes arbejdsområde fastlægges med udgangspunkt i de bestående politikredse, men således at afvigelser kan foretages, hvor forholdene taler derfor.

Lovforslaget, der opnåede tilslutning fra alle partier i folketinget, blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

32. Lov om udførsel af frisk dansk frugt. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1219. C. sp. 565].

Fremsat skriftligt ²¹/₁₁ (F. sp. 904). 1. beh. ⁴/₁₂ (F. sp. 1221). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Sønderup, Egon Lauritzen, Morten Larsen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Alsing Andersen, Hougaard, Lars P. Jensen, Aage Knudsen, Carl Petersen [formand], Chr. Thomsen, Morten Larsen [næstformand], Kristian Kristensen, Sønderup, Per Federspiel, Henry Hansen, Søren Jensen, Peter Larsen, Egon

Lauritzen, Clausen (Olufskjær) og Poul Thomsen). Betænkning (B. sp. 471) afgivet $^{10}/_2$. (Ordfører: Poul Hansen [Svendborg]). 2. beh. $^{18}/_2$ (F. sp. 2714). 3. beh. $^{24}/_2$ (F. sp. 2941). *Loven stadfæstet 4. marts 1959.* (Lovt. nr. 57).

Ved loven tilvejebringes for frugtavlens vedkommende en ordning, der svarer til de for eksporten af landbrugsvarer fastsatte bestemmelser i lov nr. 213 af 16. juni 1958 om afsætning af danske landbrugsvarer.

Loven består ligesom nævnte afsætningslov af 6 paragraffer og er for så vidt angår §§ 4-6 omtrent enslydende med de tilsvarende paragraffer i afsætningsloven, der indeholder bestemmelser om gennemførelse, straf og ikrafttræden. Nedenfor gengives derfor kun lovens §§ 1-3, der har følgende indhold:

§ 1. Landbrugsministeren kan efter forhandling med et af ham nedsat udvalg påbyde, at udførsel her fra landet af frisk dansk frugt kun må finde sted under iagttagelse af de forskrifter, han måtte fastsætte.

Det i stk. 1 nævnte udvalg skal bestå af en af ministeren valgt formand samt af 12 medlemmer, hvoraf Landsforeningen „Dansk Frugtavl“, Erhvervsrådet for Gartneri og Frugtavl, Foreningen af Eksportører af dansk Frugt og Grønsager, Foreningen af Eksportører af Frugt og Grønsager i Provinsen, Danmarks samvirkende Frugtsalgsforeninger samt Danish Cooperative Fruitexporters (Frugteksportudvalget) hver vælger 2 medlemmer.

§ 2. Den i § 1 nævnte bemyndigelse omfatter ret til at fastsætte, at eksportører af frisk dansk frugt skal overholde de af landbrugsministeren for udførsel til det pågældende marked fastsatte vilkår, og at lade opkræve afgifter ved udførsel af frisk dansk frugt.

Optrævede afgifter kan i tilfælde af manglende betaling inddrives ved udpantning.

§ 3. De gennem afgifterne tilvejebragte beløb skal indgå i en fond, sorterende under det i § 1 nævnte udvalg. Fondens midler kan med tilslutning af landbrugsministeren anvendes til fremme af udførslen af frisk dansk frugt.

Ved ophævelse af den i stk. 1 nævnte fond skal midlerne i denne med ministerens tilslutning anvendes til foranstaltninger, der tjener til fremme af udførslen af frisk dansk frugt i almindelighed.

Landbrugsministeren anførte såvel ved lovforslagets fremsættelse som i de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget, at han ved at fremsætte dette opfyldte et tilsagn, som han på foranledning af en henvendelse fra Landsforeningen „Dansk Frugtavl“ havde givet i det udvalg, der i folketingsåret 1957-58 behandlede afsætningsloven, jfr. den af dette udvalg afgivne tillægsbetænkning (årbog 1957-58, side 187).

Efter at have præciseret, at formålet med loven var en *koordinering af eksporten*, og at dette ikke var muligt uden særlig lovgivning, anførte ministeren ved fremsættelsen bl. a. følgende:

„Som en yderligere og aktuel baggrund for lovforslagets fremsættelse kan jeg nævne det forhold, at Danmark kun har kunnet opnå tilladelse til at levere æbler til Tyskland på betingelse af, at man kunne give tilsagn om kontrol med overholdelsen af visse prisbestemmelser.

På basis af en frivillig aftale mellem de autoriserede frugteksportører om overholdelse af de af Tyskland fastsatte prisbestemmelser er det efter ret omfattende forhandlinger med vedkommende tyske myndigheder lykkedes at opnå importmulighed for danske æbler af sorten *cox orange* på betingelse af, at kontrollen med overholdelsen føres ved landbrugsministeriets foranstaltning.

For at have et mere sikkert grundlag for overholdelse af den indgåede aftale og kontrollen hermed bør der imidlertid tilvejebringes en lovhjemmel herfor, hvad der også under forhandlingerne har været nævnt fra dansk side.“

Lovforslaget opnåede ved *1. behandling* tilslutning fra samtlige partiers ordførere, dog gav *Egon Lauritzen* (KF) udtryk for principielle betænkeligheder med hensyn til ministerens bemyndigelse til at lade opkræve afgifter, ligesom han fandt den foreslåede gyldighedstid for lang (loven har gyldighed til 30. juni 1961).

Ved *3. behandling* blev lovforslaget dog vedtaget uændret og enstemmig med 139 stemmer, idet 2 medlemmer (Ninn-Hansen og Weikop) undlod at stemme.

33. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1325. C. sp. 569].

Fremsat skriftligt ⁹/₁₂ (F. sp. 1386). I. beh. ¹⁵/₁ (F. sp. 1998). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Niels Eriksen, H. C.

Toft, Axel Sørensen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Bladt, Ditlevsen, Horn [formand], Lund Jensen, P. A. Rasmussen, Chr. Thomsen, Axel Sørensen [næstformand], Kristian Kristensen, Niels Eriksen, Søren Andersen, Foged, Heick, Sønderup, H. C. Toft, Niels Ravn og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 477) afgivet 17/2. (Ordfører: Carl Petersen). 2. beh. 20/2 (F. sp. 2891). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 693) afgivet 24/2. 3. beh. 28/2 (F. sp. 3101). *Loven stadfæstet 4. marts 1959.* (Lovt. nr. 56).

Ved loven stilles i overensstemmelse med reglerne i statshusmandslovens § 17, stk. 1, de fornødne midler til gennemførelse af statshusmandsloven til rådighed for hvert af finansårene 1959-60 og 1960-61, for så vidt angår lån af jordfonden i henhold til statshusmandslovens §§ 17, 18, 19 og 20 dog til lige for finansåret 1961-62 af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af afhændelsen af statsjord til overtagelse pr. 1. april 1961.

Mens *rådighedsbeløbene* i lovens §§ 1 og 2 er optaget med samme beløb som i den hidtil gældende udlånslov (lov nr. 26 af 5. februar 1958, se årbog 1957-58, side 208), er *maksimumsbyggelånene* undergået mindre forhøjelser. Således er bygge­lånene i henhold til lovens § 5, stk. 1 og 4, forhøjet med 2 000 kr., hvorefter der for disse lån gælder følgende maksimumsgrænser: for selvstændige mindre landbrug 57 000 kr., for selvstændige større landbrug 60 000 kr. og i undtagelsestilfælde 65 000 kr., hvilket også er maksimum for bygge­lån til stamparcelkøbere. Endvidere er maksimumsbeløbet for bygge­lån til nye selvstændige gartnerier og havebrug i henhold til lovens § 5, stk. 2, forhøjet med 1 000 kr. til 51 000 kr.

Motiveringen for forhøjelsen af disse lånegrænser var ifølge bemærkningerne til lovforslaget den, at der siden den sidste forhøjelse af lånegrænserne ved lov nr. 333 af 19. december 1956 var sket en forhøjelse af byggeomkostningerne på i alt 3,5 pct.

Det i § 4, 2. punktum, for undtagelsestilfælde gældende maksimumsbeløb for jordkøbslån til nye selvstændige land-

brug er med begrundelse i den fortsatte stigning i priserne på jord forhøjet med 2 000 kr. til 22 000 kr.

At den nu gennemførte udlånslov i alt væsentligt følger de samme retningslinjer, der har været gældende for de hidtidige udlånslove, skønt statshusmandslovgivningen siden august 1957 har været undergivet en særlig undersøgelse i en af landbrugsministeriet nedsat kommission, skyldes, at der ikke inden for kommissionen har kunnet skabes overvejende tilslutning til noget af de i den behandlede udkast til ændring af den hidtidige ordning. *Landbrugsministeren* anførte derfor ved *fremsettelsen*, at det af hensyn til den rettidige tilrettelæggelse af statshusmandsbrugsbyggeriet i den kommende byggesæson havde været nødvendigt for ham at foreslå de nødvendige midler stillet til rådighed efter de hidtidige retningslinjer.

Lovforslaget gennemførtes uden ændringer, idet *udvalget* under henvisning til, at hele denne lovgivning var undergivet en kommissionsbehandling, afstod fra at foreslå ændringer; dog udtaltes i *betænkningen* følgende:

„Udvalget udtrykker håbet om, at kommissionen må kunne afslutte sit arbejde, inden der igen skal fremsættes forslag til udlånslov. Skulle dette ikke være muligt, opfordrer udvalget landbrugsministeren til at pålægge kommissionen at gøre den del af kommissionens arbejde, som vedrører udlånsloven, færdigt. Landbrugsministeren har stillet sig velvillig over for dette ønske, ligesom han har erklæret sig villig til at overveje, om kommissionens kommissorium burde udvides for at få en endnu dyberegående undersøgelse af landbrugets forhold iværksat.“

Herudover fremsatte det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer, der afslog at medvirke til lovforslagets gennemførelse, følgende *mindretalsudtalelse*:

„Mindretallet er af den opfattelse, at undersøgelserne i kommissionen angående statshusmandsloven vil resultere i, at det må erkendes, at man med den nuværende lovgivning med statsmidler foretager fejlinvesteringer, ligesom mindretallet ønsker at begrænse statens udlånsvirksomhed. Derfor ønsker mindretallet allerede nu, medens kommissionen udfører sit arbejde, at rådighedsbeløbene nedsættes, således at udlånene begrænses til oprettelse af nye brug i de tyndtbefolkede dele af Sønderjylland, til oprettelse af brug på nyindvundne arealer samt til tillægs lån for husmandsbrug, der er for små.“

Rådighedsbeløbene ville til disse begrænsede opgaver andrage knap 10 mill. kr. på et år, hvis man løste samme antal opgaver som i de senere år. Udlånsbeløbet ville herved blive nedsat med godt 20 mill. kr.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 130 stemmer, idet 21 medlemmer (KF) undlod at stemme.

34. Lov om udlån til arbejderboliger på landet. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1465. C. sp. 637].

Fremsat skriftligt ¹⁶/₁₂ (F. sp. 1708). 1. beh. ¹⁶/₁ (F. sp. 2020). Partiernes ordførere: Bladt, Peter Larsen, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Ditlevsen [næstformand], Horn, Lund Jensen, Th. Mikkelsen [formand], Carl Petersen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Peter Larsen, Søren Andersen, Niels Eriksen, Sønderup, Østergaard, Clausen (Olufskjær), Thestrup og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 707) afgivet ²⁷/₂. (Ordfører: Bladt). 2. beh. ⁶/₃ (F. sp. 3484). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 767) afgivet ⁶/₃. 3. beh. ¹³/₃ (F. sp. 3640). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 84).

Loven bygger på det forslag, som blev udarbejdet af den ved landbrugsministeriets skrivelse af 26. august 1957 nedsatte kommission, hvortil bl. a. blev henlagt den opgave at underkaste reglerne vedrørende afdragstiden for arbejderboliger samt reglerne vedrørende ejerskifte på disse boliger en dybtgående behandling. Dog er der i § 2, stk. 1, litra b, foretaget en ændring, idet der til delvis udligning af den siden 15. oktober 1956 indtrufne stigning i byggeomkostningerne efter indstilling fra statens jordlovsudvalg er foretaget en forhøjelse af maksimumsbeløbene for byggelån med i alt 500 kr.

Ved lovens § 1, der svarer til den hidtil gældende udlånslovs §§ 1 og 2, fastsættes *rådighedsbeløbene* til de samme beløb som i den hidtil gældende udlånslov, og i § 2 er fastsat *maksimumsbeløb* for lån og tilskud.

I § 3 er indeholdt bestemmelserne om lånenes *pantsikring, forrentning og afvikling*. Disse afviger på afgørende måde fra bestemmelserne i den hidtil gældende udlånslov, hvorefter statens samlede udlån til opførelse af en arbejderbolig normalt

afvikledes over ca. 142 år med en halvårlig ydelse, der i det første år udgjorde 145 kr., i de næste 60 år 329 kr., i de følgende 40 år 260 kr. og i de sidste 41 år 37 kr. 50 øre. I modsætning hertil er den nye ordning baseret på, at den samlede belåning i en arbejderbolig afvikles under ét med en fast halvårlig annuitetsydelse, idet det ikke er anset for nødvendigt, at terminsydelsen reduceres under afviklingsforløbet. Der er herved med bevarelse af terminsydelserne på i det væsentlige samme lave niveau som efter de hidtil gældende regler opnået en afkortning af løbetiden fra 142 år til ca. 60 år, samtidig med at rentelepserne er ændret således, at den hidtil gældende rentefrihed for de tre femtedele af byggelånet, som afdrages forlods gennem 60 år, afløses af en rentefrihed for halvdelen af den samlede restgæld til enhver tid, hvorved bl. a. opnås den administrative forenkling, at renten i hver termin kan beregnes som 1 pct. af den samlede restgæld, dog at rentelepelsen ligesom hidtil er væsentligt udvidet i det første år efter lånets udbetaling.

For så vidt angår *arbejderboliger, der opføres for landmandens regning*, forudsættes der som hidtil ydet byggelån svarende til ni tiendedele af omkostningerne ved opførelse af passende bygninger, dog højst et lån på 23 500 kr. mod hidtil højst 23 000 kr. Afviklingsreglerne for disse lån er ændret således, at lånet forrentes og afdrages med en fast halvårlig ydelse på 2,6 pct. af lånets oprindelige hovedstol, hvorved lånet vil være afviklet i løbet af ca. 37 år, mens lånet efter de hidtil gældende regler forrentedes med 2 pct. halvårlig og afdroges med lige store halvårlige afdrag over 40 år.

Der er endvidere for boliger, som oprettes efter loven, åbnet adgang til optagelse af lån af offentlige midler med prioritet forud for statslånet, for så vidt statslånets resthovedstol og foranprioriterede hæftelser tilsammen ikke overstiger ejendomsværdien. Ejeren af en arbejderbolig kan herved efter en årrække have mulighed for at udnytte det almindelige realkreditmarked, hvilket under en eventuel fortsat stigning i byggeomkostningerne med efterfølgende stigninger i ejendomsværdien sandsynligvis vil kunne bidrage til bl. a. at lette ejerskifte-

problemet ved at holde de kontante udbetalinger nede på en overkommelig størrelse.

Endelig er der tilvejebragt hjemmel for statens jordlovsudvalg til, *såfremt ejeren overgår til andet erhverv* end normalt forefaldende arbejde på landet, at *inddrage rentelempelsen og kræve restlånet forrentet fuldt ud* med tilsvarende forhøjelse af halvårsydelsen. Bestemmelsen finder kun anvendelse på lån, der fremtidig ydes, og tænkes i øvrigt kun bragt til anvendelse i særlige tilfælde, hvor debitor i forbindelse med ændring af erhverv klart har placeret sig i et andet og højere indkomstniveau end de mindrebemidlede kredse af befolkningen på landet, som denne lovgivning tager sigte på at yde støtte. Overgår debitor senere på ny til normalt forefaldende arbejde på landet, kan landbrugsministeren, når særlige omstændigheder taler derfor, efter indstilling af statens jordlovsudvalg ophæve skærpselsen.

I § 4 er fastsat bestemmelser om pantsikring af det i § 22, stk. 4, i loven om opførelse af arbejderboliger på landet hjemlede krav om efterbetaling ved ejerskifte af forskellen mellem betalte renter og det beløb, som skulle være betalt, om lånet havde været fuldt renteligtigt.

Lovforslaget, der gennemførtes i forbindelse med det samtidigt fremsatte forslag til lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet (se nærmest efterfølgende sag), opnåede tilslutning fra alle partier i folketinget, idet dog det konservative folkepartis medlemmer af udvalget under udvalgsarbejdet forelagde et udkast, der tilsigtede en helt ny ordning med hensyn til hele landarbejderboliglovgivningen — se herom side 160.

35. Lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1479. C. sp. 641].

Fremst skriftligt ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1711). 1. beh. ¹⁵/₁ (F. sp. 2021). Partiernes ordførere: Bladt, Peter Larsen, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet. Betænkning (B. sp. 707) afgivet ²⁷/₂.

(Ordfører: Bladt). 2. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3484). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 767) afgivet $\frac{2}{3}$. 3. beh. $\frac{13}{3}$ (F. sp. 3641). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 83).

Ved loven, der bygger på et forslag, som blev udarbejdet af den af landbrugsministeriet ved skrivelse af 26. august 1957 nedsatte kommission, foretages visse ændringer i og tilføjelser til lov nr. 449 af 23. september 1947 om opførelse af arbejderboliger på landet, således som denne senere er ændret, jfr. lov-bekendtgørelse nr. 125 af 25. april 1955 og lov nr. 297 af 21. december 1957.

Ved en tilføjelse til lovens § 2, stk. 1, punkt 5, samt ved indsættelse af et nyt punkt 11 i samme paragrafs stk. 2 tilstræbes det således at skabe klarhed med hensyn til de *beskæftigelsesmæssige kvalifikationskrav*, der stilles til ansøgerne. Ved kravet i punkt 5 om, at ansøgeren skal „være beskæftiget ved normalt forefaldende arbejde på landet“, skal herefter forstås, at han gennem længere tid har haft og stadig søger sit udkomme helt eller fortrinsvis ved sædvanligt lønarbejde ved jordbrug eller ved hermed økonomisk ligestillet lønarbejde ved andre arbejdssteder beliggende uden for bymæssig bebyggelse, og ved det nye punkt 11 gives der en *fortrinsstilling* til ansøgere, der „fortrinsvis arbejder ved landbrug eller skovbrug“.

Ved ophævelse af stk. 1-3 i lovens § 11 ophæves de hidtil gældende *pantsætnings- og retsforfølgningsbegrænsninger* for arbejderboliger oprettet på lodder af jord i statens eje, hvoraf der svares jordrente. Herved bortfalder den ulighed i vilkårene på det heromhandlede område, som hidtil har været gældende mellem jordrenteboliger og arbejderboliger på privat indkøbt jord, idet de sidstnævnte ejendomme ikke har været underkastet begrænsninger med hensyn til pantsætning og retsforfølgning. På ældre jordrenteboliger, hvor restgælden på statslånet er lav i forhold til ejendommens værdi, kunne det hidtil gældende pantsætningsforbud være en afgørende hindring for, at ejendommen ved ejerskifte kunne overgå til en kvalificeret, mindrebemidlet køber.

Ifølge lovens § 18, stk. 1, er ejeren forpligtet til selv at *bebo ejendommen*, og efter samme paragrafs stk. 6 skal hele den skyldige kapital — bortset fra eventuel jordrente — straks uden opsigelse være forfalden til skadesløs betaling, såfremt ejeren iraflytter ejendommen.

Da det ofte forekommer, at landarbejdere bl. a. under de sæsonmæssige ledighedsperioder for en tid søger beskæftigelse andetsteds, har statens jordlovsudvalg i praksis anset det for en rimelig løsning at tillade ejeren for et nærmere fastsat tidsrum, normalt ikke over 1 år, at udleje boligen til en arbejderfamilie under forudsætning af, at ejeren ikke beregner sig en urimelig fortjeneste i forbindelse med udlejningen. Denne praksis lovfæstes nu ved en tilføjelse til § 18, stk. 1.

Til lovens § 19 føjes som *nyt stk. 4* følgende bestemmelse:

„Når ganske særlige omstændigheder taler derfor, kan landbrugsministeren undtagelsesvis efter indstilling af statens jordlovsudvalg bevilge *slettelse af noteringen* og eventuelt tillige fritagelse for de i §§ 23 og 33 omhandlede rådighedsbegrænsninger på betingelse af, at ejeren med et nærmere angivet beløb helt eller delvis erstatter staten dennes rentetab og omkostninger ved ejendommens oprettelse. Som statens rentetab anses forskellen mellem de rentebeløb, som er betalt efter ejendommens oprettelse, og dem, der ville have været at betale, såfremt lånene skulle have været forrentet fuldt ud, samt 4 pct. årlig rentes rente af forskelsbeløbene indtil indbetalingen.“

Også denne bestemmelse er til dels at betragte som en lovfæstelse af en allerede indledt praksis.

Ved indsættelse af et *nyt stk. 6 i lovens § 21* åbnes adgang for sælgere, der ikke selv har kunnet finde en kvalificeret køber, til subsidiært at kræve, at staten overtager ejendommen for en købesum, der, for så vidt ikke andet aftales, udgør det på overtagelsestidspunktet gældende maksimum for statslån efter denne lov med visse tillæg og fradrag.

Med denne tilføjelse til loven vil der altid kunne anvises en udvej for sælgere, som ikke selv har kunnet finde en kvalificeret køber, til at få ejendommen afhændet, alene bortset fra

de tilfælde, hvor ejendommens tilstand eller ejendommen påhvilende særlige hæftelser og forpligtelser væsentligt nedsætter statens muligheder for genafhændelse.

Ved en ændring af lovens § 22, stk. 1, søges det modvirket, at de for statslånet gældende lempelige vilkår kapitaliseres ved ejerskifte. I samme stykke foretages endvidere en ændring, hvorved den hidtil gældende hjemmel til at bortse fra aldersbetingelserne, når ejendommen overgår til den hidtidige ejers nære pårørende, udvides således, at der også gives mulighed for under særlige omstændigheder at bortse herfra for andre køberes vedkommende.

Herudover foretages en række mindre ændringer, der enten er af mere redaktionel karakter eller tager sigte på at bringe lovens bestemmelser i overensstemmelse med reglerne i den samtidigt gennemførte udlånslov (se nærmest foregående sag).

Lovforslaget, der som nævnt behandlede sammen med det samtidigt fremsatte forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet, gennemførtes med tilslutning fra alle partier i folketinget, dog stillede det konservative folkeparti under udvalgsbehandlingen et ændringsforslag gående ud på, at den gældende ordning med ydelse af statslån til opførelse af disse boliger skulle afløses af en ordning, hvorefter lån til opførelse af nye arbejderboliger fremtidig kun skulle kunne ydes af de private pengeinstitutter mod statsgaranti.

Et flertal inden for udvalget (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres og retsforbundets medlemmer af udvalget) kunne dog ikke på dette tidspunkt tiltræde en sådan ændring, men foreslog, at forslaget herom henvistes til behandling i den kommission, der er nedsat angående statshusmandsloven m. m.

Mindretallet (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) udtalte på foranledning deraf i betænkningen:

„ . . . da man ikke har kunnet nå at føre de fornødne forhandlinger med pengeinstitutterne om den foreslåede nyordning, og da udvalgets øvrige medlemmer har anbefalet landbrugsministeren at lade de i bilaget gengivne ændringsforslag behandle af ovennævnte kommission, afstår man fra at kræve ændringsforslagene sat under afstemning i tinget og anbefaler de to lovforslag til vedtagelse, idet man dog bemærker, at man eventuelt inden udgangen af finansåret 1959-60 vil fremsætte forslag om ændringer i de to nævnte love.“

Lovforslaget blev herefter ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

36. Lov om ændringer i jagtloven. (Landbrugsminister Skytte). [A. sp. 1315. C. sp. 705].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1387). 1. beh. $\frac{29}{1}$ (F. sp. 2366). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Justesen, Reedtz-Thott, Slipsager, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Victor Gram, Hjortnæs [formand], Hougaard, Poul Nilsson, Retoft, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Justesen, Vagn Bro, Foged, Heilesen, Peter Larsen, Reedtz-Thott, Clausen (Olufskjær) og Fanger). Betænkning (B. sp. 765) afgivet $\frac{6}{3}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3555). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 795) afgivet $\frac{13}{3}$. 3. beh. $\frac{19}{3}$ (F. sp. 3836). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 103).

Ved loven foretages følgende ændringer i lov nr. 145 af 28. april 1931 om jagten:

1. Ved en ny affattelse af *jagtlovens § 14, litra a, stk. 4*, gennemføres en *forhøjelse af de hidtidige jagttegnsafgifter*, hvorved afgiften for det tidligere 2 kr.s jagttegn fremtidig fastsættes til 5 kr., mens betalingen for de hidtidige 5, 10 og 20 kr.s jagttegn forhøjes til 25 kr.

Om *baggrunden* for disse forhøjelser oplyste *landbrugsministeren* ved *fremsættelsen* følgende:

„Ifølge jagtlovens § 14 indbetales jagttegnsafgifterne til en fond, hvis midler bl. a. skal anvendes til etablering af ansvarsforsikring for jagttegnsløserne, til vildtplejeforanstaltninger samt til støtte for jagtforeninger og oprettelse af reservater.

Jagttegnsafgifterne har ikke været reguleret, siden de blev fastsat i loven af 1931, og den siden da stedfundne prisudvikling har medført, at de gældende afgifter ikke kan forventes at ville kunne indbringe tilstrækkelige midler til løsning af nye påtrængende opgaver, uagtet der i de senere år er gennemført betydelige besparelser på forskellige områder.

Til opgaver, hvis løsning efter min opfattelse ikke fortsat kan udskydes, hører bl. a. en forhøjelse af ansvarsforsikringens erstatningssummer, der ved personskade for tiden højest kan andrage 40 000 kr. for en enkelt person, hvilket må anses for utilstrækkeligt.

Endvidere må det anses for ønskeligt at intensivere det jagtkulturelle oplysningarbejde, ligesom jeg må finde det påkrævet, at

der skabes mulighed for øget støtte til vildtplejebestræbelser på forskellige områder.“

2. Endvidere indsættes i samme paragraf *et nyt stykke* indeholdende den *hjemmel til at give pålæg om afgivelse af oplysninger om nedlagt vildt*, der tidligere fandtes i loven om erhvervsøkonomiske foranstaltninger.

3. Yderligere indsættes af praktiske grunde bestemmelserne i §§ 1, 2, 3, 4 og 5 i lov nr. 53 af 5. marts 1954 om tillæg til jagtloven i selve jagtloven som dennes §§ 21, 22, 22 a, 22 b og 22 c.

4. For en gennem længere tid fulgt praksis skabes der nu udtrykkelig lovhjemmel ved indsættelse af følgende nye § 22 d:

„§ 22 d. Vildt, der er fundet dødt i fredningstiden, kan uanset bestemmelserne i § 21 forsendes til zoologiske museer, vildtbiologiske laboratorier og andre lignende institutioner samt til de i § 22 e omhandlede erhvervsdrivende.

Endvidere kan forsendelse ske af vildt, der indfanges eller nedskydes i fredningstiden i henhold til en af landbrugsministeriet meddelt tilladelse.“

5. For at undgå, at der ved overtrædelse af jagtlovens fredningsbestemmelser skal ske en yderligere formindskelse af visse sjældnere dyrearter, bestemmes det ved indsættelse af en *ny § 22 e*, at enhver, der erhvervsmæssigt foretager udstopning eller præparering af pattedyr eller fugle, som omfattes af loven, skal foretage anmeldelse herom til politiet samt føre protokol over, hvad han modtager og afgiver af helårsfredet vildt, så at politiet får mulighed for at føre nærmere kontrol med virksomheden.

6. Endelig er der som en konsekvens af de foran omtalte ændringer foretaget forskellige mindre ændringer og tilføjelser i nogle af jagtlovens øvrige bestemmelser, ligesom enkelte af disse er ajourført under hensyntagen til ændringer inden for andre områder af lovgivningen. Til slut bemyndiges landbrugsministeren til at lade lov nr. 145 af 28. april 1931 om jagten optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der følger af den her omhandlede lov, § 5 i lov nr. 286 af 18. juni 1951 om ændring af reglerne om fortabelse af rettigheder som følge af straf og

§ 12, stk. 2, i lov nr. 241 af 7. juni 1952 om brug af visse ejendomme og boliger på landet.

Lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen kun undergik mindre ændringer, opnåede tilslutning fra samtlige partier i folketinget, idet et tilsagn fra landbrugsministeren om snarest efter lovforslagets vedtagelse at nedsætte en kommission med den opgave mest muligt at søge fremmet en revision af jagtloven også med henblik på mulighederne for en koordinering af de nordiske landes fredningsbestemmelser blev taget til efterretning af udvalget.

37. Lov om ind- og udførsel af fisk. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 283. C. sp. 37].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 52). 1. beh. $\frac{30}{10}$ (F. sp. 627). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Gideon, H. C. Toft, A. C. Normann, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Svendborg), Mørk [formand], K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Gideon, Damsgaard, Søren Jensen, Skov Jørgensen, Conrad Kofoed, Jacob Pedersen, Baagø og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 197) afgivet $\frac{3}{12}$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1552). 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1893). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 360).

Loven træder i stedet for og har samme formål som lov nr. 295 af 21. december 1957 om ind- og udførsel af fisk (årbog 1957-58, side 218), hvilken lov havde gyldighed for kalenderåret 1958. Efter hvad der oprindeligt var foreslået, skulle den nye lov gælde til 30. juni 1961, men dette tidspunkt ændredes under sagens behandling i folketinget til *30. juni 1960*.

Samtidig er formuleringen af § 1 ændret lidt, som det nærmere omtales i bemærkningerne til lovforslaget, hvori det hedder:

„Den gældende lov nr. 295 af 21. december 1957 om ind- og udførsel af fisk er som de seneste tilsvarende love kun gældende for 1 år og udløber den 31. december 1958.

Danmark opretholder som bekendt et bilateralt samhandelsgrundlag med en række lande uden for Den europæiske Betalingsunion, og den for fiskeriministeren i lovforslaget indeholdte bemyndigelse er bl. a. nødvendig for at regulere samhandelen med fisk med disse lande. Også i en række af de vareudvekslingsaftaler, der er indgået med medlemmer af Den europæiske Betalingsunion, eksisterer fortsat for de forskellige arter af fisk og fiskeriprodukter i vidt omfang *mængdebegrænsninger*, som gør det påkrævet, at der er adgang til at regulere ind- og udførslen af sådanne varer fra og til disse lande.

Hertil kommer, at det endnu er uafklaret, hvorledes stillingen vil blive for handelen med landbrugsvarer, herunder fiskevarer, inden for det europæiske fællesmarked og i et muligt kommende europæisk frihandelsområde.

Da det har vist sig, at formuleringen af den sidste del af § 1 i den nugældende lov har givet anledning til, at der har rejst sig visse tvivlsspørgsmål om forståelsen, og der i den sidste tid er opstået visse vanskeligheder i forbindelse med afsætningen af en enkelt erhvervsgrens produkter, er der efter henstilling fra fiskerierhvervets hovedorganisationer foretaget en mindre ændring af paragraffens sidste del for at klargøre, at bestemmelsen indeholder hjemmel for fiskeriministeren til at fastsætte særlige regler for udførslen, når dette sker for at sikre og fremme afsætningen.

Det tilføjes, at sådanne regler kun vil blive fastsat efter indstilling fra vedkommende erhvervsorganisation.

Som følge af at hovedformålet med lovforslaget er at *sikre og fremme afsætningen* i lighed med, hvad tilfældet er med hensyn til landbrugsvarer i henhold til lov nr. 213 af 16. juni 1958 om afsætning af danske landbrugsvarer, har man fundet det praktisk, at nærværende lovforslags gyldighed opfører til samme tidspunkt som det, der er fastsat i sidstnævnte lov.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget har holdt 3 møder og har herunder modtaget skriftlige svar på en række til fiskeriministeren stillede spørgsmål.

Venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget har under forhandlingerne udtalt ønske om en begrænsning af lovens gyldighedsperiode. Fiskeriministeren har derefter stillet forslag om, at loven får gyldighed indtil 30. juni 1960 i stedet for 30. juni 1961.

Udvalget forudsætter, at fiskeriministeren ved udøvelsen af den i lovens § 1 givne bemyndigelse som hidtil forhandler med det af fiskeriministeriet nedsatte eksportudvalg.“

Med den nævnte ændring vedtoges lovforslaget enstemmigt.

38. Lov om fiskeri i Flensborg inderfjord. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 1203. C. sp. 549].

Fremsat skriftligt 19/11 (F. sp. 837). 1. beh. 27/11 (F. sp. 1064). Partiernes ordførere: Gorrsen, Heick, Clausen (Olufskjær), Slipsager, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. 2. beh. 11/12 (F. sp. 1557). 3. beh. 27/1 (F. sp. 2246). *Loven stadfæstet 13. februar 1959.* (Lovt. nr. 42).

Ved loven tilvejebringes den fornødne lovhjemmel til gennemførelse af de bestemmelser om fælles fiskeri i Flensborg inderfjord, som blev truffet ved overenskomsten af 29. maj 1958 mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland.

I § 1 bestemmes, at der for det omhandlede fiskeri, om mærkning af de benyttede fartøjer og redskaber og om legitimationsbeviser for retten til udøvelse af fiskeriet ved kgl. anordning kan gives *særlige bestemmelser*, for så vidt disse er i overensstemmelse med ovennævnte overenskomst.

I § 2 fastslås dog, at de for indregistrering, måling og nummerering af fartøjer *almindeligt gældende regler* også finder anvendelse på de til det nævnte fiskeri benyttede fartøjer.

§§ 3-5 indeholder bestemmelser om straf for overtrædelse af de i henhold til loven udstedte forskrifter, og endelig ophæves ved § 6 lov nr. 361 af 7. august 1922 angående fiskeriet i Flensborg Fjord og på Bredegrunden ud for Flensborg Fjord.

Ved den nu ophævede 1922-lov, der byggede på en traktat af 10. april 1922 mellem Danmark og Tyskland, skabtes for tiden indtil den 2. verdenskrigs begyndelse en ordning vedrørende det fælles fiskeri på Flensborg Fjord. Om udviklingen herefter anførte *fiskeriministeren* ved fremsættelsen følgende:

„Efter at denne ordning var blevet afbrudt under krigen, blev den efter aftale mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland på ny sat i kraft fra 1. november 1954 at regne med enkelte ændringer for så vidt angår mindstemålene, jfr. kgl. anordning nr. 314 af 14. oktober 1954.

Samtidig indledtes med Forbundsrepublikken Tyskland forhandlinger om en revision af aftalen, navnlig med henblik på en forbedring af de kontrol- og straffemæssige bestemmelser. Under disse forhandlinger, der resulterede i den som bilag til lovforslaget optrykte overenskomst af 29. maj 1958, enedes man i øvrigt samtidig om at begrænse det fremtidige aftaleområde til alene at omfatte Flensborg inderfjord, idet man erkendte, at forholdene på yderfjorden ikke i samme grad som på inderfjorden egnede sig for et fælles fiskeri efter de fiskemetoder, som efterhånden var taget op i yderfjorden i den aftaleløse tid.

Den nye overenskomst ændrer i øvrigt ikke de i den ældre fulgte principper og almindelige bestemmelser, som indeholdes i denne.“

Lovforslaget, der ikke gav anledning til udvalgsbehandling, blev ved 3. behandling vedtaget uændret og enstemmigt med 134 stemmer.

39. Lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 2863. C. sp. 1089].

Fremsat mundtligt ²⁹/₄ (F. sp. 4555). 1. beh. ⁶/₅ (F. sp. 4605). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Damsgaard, Baagø, A. C. Normann, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Chr. Christiansen [formand], Dupont, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Svendborg), Lund Jensen, K. Axel Nielsen, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Damsgaard, Foged, Gideon, Conrad Kofoed, Johan Poulsen, Baagø, Poul Møller og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 1137) afgivet ²⁷/₅. 2. beh. ²⁹/₅ (F. sp. 5237). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1167) afgivet ²⁹/₅. 3. beh. ³/₆ (F. sp. 5377). *Loven stadfæstet 10. juni 1959*. (Lovt. nr. 203).

Ved loven, der ændrer den hidtil gældende lovgivning om et kreditinstitut for fiskerierhvervet (fiskeribankloven), således som denne var udformet ved lovene nr. 78 af 23. marts 1932,

nr. 162 af 31. marts 1941, nr. 158 af 30. marts 1942, nr. 307 af 21. december 1955 og nr. 27 af 15. februar 1957, foretages en sådan nyordning af fiskerierhvervets finansieringsforhold, at Fiskeribanken ikke alene som hidtil skal yde førsteprioritetslån til bygning af fiskerfartøjer, men at banken for fremtiden også overtager den del af finansieringen, der hidtil er sket gennem fiskeriministeriet i form af statslån.

Hovedpunkterne i denne nyordning er følgende:

a. De hidtidige førsteprioritetslån af Fiskeribanken og andenprioritetslån af statskassen ydes som ét lån af Fiskeribanken på samme vilkår og med samme sikkerhed for lånene som efter de hidtil gældende regler.

b. Samtlige lån berigtiges i statsgaranterede kasseobligationer udstedt af Fiskeribanken.

c. *Statens nuværende direkte udlån ændres herved til en statsgaranti* på samme måde som statens nuværende garanti for Fiskeribankens kasseobligationslån.

d. Den af staten tilvejebragte *grundfond* for Fiskeribanken på 5 mill. kr. forøges til 10 mill. kr., der stilles til sikkerhed for Fiskeribankens forpligtelser på samme vilkår som hidtil.

e. Udlånsordningen indebærer mulighed for, at Fiskeribanken gennem låntagernes bidrag til reservefonden m. v. efterhånden kan oparbejde så stor en egenkapital, at denne egenkapital — i forbindelse med statsgarantien for kasseobligationerne — kan danne det nødvendige økonomiske grundlag for bankens virksomhed, således at den af staten tilvejebragte grundfond kan tilbageføres til statskassen.

Nyordningen gennemførtes derved, at der foretoges følgende ændringer i den hidtidige lovgivning:

- 1) Forhøjelse af det i fiskeribanklovens § 3 fastsatte maksimum for restgælden på de af banken optagne lån (kasseobligationslån) fra 30 mill. kr. til 100 mill. kr.
- 2) Forhøjelse af bankens grundfond i henhold til fiskeribanklovens § 2 fra 5 mill. kr. til 10 mill. kr.
- 3) Ændring af den i fiskeribanklovens § 6 A. b) fastsatte lånegrænse fra $\frac{2}{3}$ af vurderingssummen til 85 pct. af vurderingssummen.

- 4) Forhøjelse af udlånsbeløbet i fiskeribanklovens § 6, stk. 2, fra 30 mill. kr. + 5 mill. kr. til 100 mill. kr.

Samtidig med lovens ikrafttræden ophævedes lov nr. 28 af 15. februar 1957 om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. samt lov nr. 75 af 29. marts 1957 om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v. som ændret ved lov nr. 118 af 6. maj 1958.

Ved forslagets fremsættelse udtalte fiskeriministeren bl. a. følgende:

„Jeg mener, at der ved gennemførelsen af dette forslag er lagt en grund for, at fiskerierhvervet i fremtiden kan få gode og forholdsvis billige lån, og at den foreslåede forøgelse af statsgaranti og grundfond er et offer, som står i rimeligt forhold til disse fordele.

Ved at opkræve et beskedent *reservefondsbidrag* opnås mulighed for, at *banken selv kan betale sine administrationsomkostninger*, der i øjeblikket udredes af staten. På noget længere sigt vil Fiskeribanken således kunne blive et selvejende finansieringsinstitut for fiskeriet, idet der derefter ikke bliver tale om støtte fra staten ud over statsgarantien, så længe denne anses for at være nødvendig.

Til slut skal jeg oplyse, at fiskeriets hovedorganisationer har givet udtryk for, at udformningen af den hermed foreslåede ordning er *i fuld overensstemmelse med erhvervets ønsker*. Fiskerierhvervet har samtidig hermed stærkt understreget sin tilfredshed med, at der stilles forslag om en finansieringsordning, som på lang sigt lægger fiskerierhvervets finansiering i faste rammer, og sådan, at man ikke er hæmmet af den mangel på midler, som hidtil har gjort sig gældende.“

Lovforslaget blev ved *1. behandling* velvilligt modtaget af såvel partiordførerne som de to på Færøerne valgte medlemmer, *Djurhuus* og *Johan Poulsen*; dog udtalte *Baagø* (KF) sin betænkelighed ved forhøjelsen af statsgarantien fra 30 mill. kr. til 100 mill. kr., ligesom han fandt, at lånegrænsen var for høj.

Under *udvalgets* arbejde med lovforslaget indsattes en bestemmelse om, at *fiskerflådens fornyelsesnævn skal medvirke ved behandlingen af ansøgninger om lån mod sikkerhed ud over 55 pct. af fartøjets vurderingssum*. Herudover fremsatte udvalget i sin betænkning over lovforslaget bl. a. følgende principielle udtalelser:

„Udvalget har under sine drøftelser beskæftiget sig med Færøerne og deres forbindelse med lovens bestemmelser. Udvalget kan tilslutte sig fiskeriministerens opfattelse, som går ud på, at der er opnået den bedst mulige balance i låneforholdene såvel for færøske fiskere som danske fiskere.

Udvalget er i øvrigt enigt med fiskeriministeren om, at de nye låneforhold for fiskerierhvervet tager sigte på:

- 1) at de unge fiskere får mulighed for at få eget skib,
- 2) at lånene er beregnet for aktive fiskere enten enkeltvis eller for mindre kredse af aktive fiskere, der ønsker at danne et fællesskab om bygning af et fiskerfartøj,
- 3) at det bliver muligt at overføre fiskeribanklånet ved salg af kuttere til kvalificerede købere,
- 4) at fiskeribanken i samarbejde med andre myndigheder søger at skabe de bedste lånebetingelser for låntagerne og at fastholde en gunstig kurs på fiskeribankens obligationer.

Udvalget har endvidere haft en kort drøftelse af spørgsmålet om de afskrivningsregler, som er gældende for fiskerierhvervet, herunder en opdeling af afskrivningen i to dele, en for maskiner og en for skrog. Da dette spørgsmål ikke angår det foreliggende lovforslag, har udvalget ikke taget standpunkt til sagen.“

Et af det konservative folkepartis medlemmer af udvalget stillet *ændringsforslag* gående ud på, at det foreslåede beløb for statsgarantien skulle nedsættes fra 100 mill. kr. til 50 mill. kr., blev ved lovforslagets 2. *behandling* forkastet med 104 stemmer mod 21 (KF).

Herefter vedtoges lovforslaget ved 3. *behandling* enstemmigt med 134 stemmer, mens 27 medlemmer (KF) undlod at stemme.

40. Lov om ekstraordinær grundskyld og ejendoms-skyld til kommunen. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 549. C. sp. 39].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 47). 1. beh. $\frac{28}{10}$ og $\frac{29}{10}$ (F. sp. 441 og 519). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Lorentzen [ved 1. behandling Paabøl], Thestrup, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om leje m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 203) afgivet $\frac{5}{12}$. (Ordfører: Carl P. Jensen). 2. beh. $\frac{10}{12}$ og $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1468 og 1557). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 325) afgivet $\frac{12}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1895). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 357).

Loven er et led i det lovkompleks, som gennemførtes i forbindelse med den nye lejelov. Herom henvises til omtalen af denne, se nedenfor under nr. 58.

Som det vil fremgå heraf, skønnedes den ved lejeloven gennemførte forhøjelse af huslejeniveauet i den ældre bolig-

masse ikke at ville medføre en tilstrækkelig udligning af forskellen mellem huslejeniveauerne i det gamle og det nye byggeri.

Med henblik på en yderligere *tilpasning af lejeniveauet i den ældre boligmasse til niveauet i den nye* gennemføres derfor ved nærværende lov i løbet af 2 år i København, Frederiksberg, købstæderne og de sønderjyske flækker en ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunerne. Gennem disse skatters overvæltning på huslejen i disse kommuner vil der yderligere kunne ske lejeforhøjelser på ca. 7 pct. årlig (af 1939-lejen) i 2 år eller i alt ca. 14 pct.

De midler, kommunerne herved får til rådighed, skal anvendes dels til forøgede udgifter til huslejetilskud for børnerige familier m. v., dels til nedsættelse af de kommunale indkomstskatter.

Om lovens indhold anføres:

I § 2 bestemmes, at den ekstraordinære *grundskyld* opkræves for skatteåret 1959-60 med 7 promille og for skatteåret 1960-61 og følgende skatteår med 14 promille af den grundværdi, hvoraf ordinær kommunal grundskyld erlægges. Ejendomme, der helt eller delvis er fritaget for ordinær kommunal grundskyld, er i tilsvarende omfang fritaget for at erlægge ekstraordinær kommunal grundskyld.

Den ekstraordinære grundskyld skal beregnes på det samme grundlag som den ordinære kommunale grundskyld og grundskylden til staten. Heraf følger bl. a., at fradraget for grundforbedringer også kommer til at gælde for den ekstraordinære grundskyld.

Ifølge § 3, stk. 1, opkræves den ekstraordinære *ejendomsskyld* for skatteåret 1959-60 med 7 promille og for skatteåret 1960-61 og følgende skatteår med 14 promille af det beløb, hvoraf den fikserede kommunale ejendomsskyld er beregnet (den fikserede skattepligtige forskelsværdi).

For de fleste ejendomme er den fikserede skattepligtige forskelsværdi lig med den skattepligtige forskelsværdi for skatteåret 1956-57. Om baggrunden for dette udtryks indsættelse i loven og om beregningsmåden henvises til lovforslagets bemærkninger.

§ 3, stk. 2, indeholder en bestemmelse om, at den ekstraordinære *ejendomsskyld aftrappes* over en periode på 40 år med $\frac{1}{10}$ for hver vurderingsperiode, begyndende pr. 1. april 1965 efter 13. almindelige vurdering pr. 1. september 1964.

I *stk. 3* er det fastsat, at den *ekstraordinære ejendomsskyld ikke opkræves, såfremt skattebeløbet er mindre end 25 kr. pr. kvartal*. Denne regel bevirker, at ejendomme med en fikseret skattepligtig forskelsværdi på ca. 7 000 kr. eller derunder — det vil i de større byer normalt sige ejendomme med en bygningsværdi efter 1950-vurderingen på ca. 28 000 kr. eller derunder — overhovedet ikke skal erlægge ekstraordinær ejendomsskyld.

Ejendomme, der er fritaget for ordinær fikseret ejendomsskyld til kommunen, er normalt også fritaget for ekstraordinær ejendomsskyld, jfr. § 4. For så vidt angår ejendomme, der i henhold til *byggestøttelovgivningen* er fritaget for ordinær ejendomsskyld, er der dog i § 5 optaget en særregel, der svarer til de gældende bestemmelser om tillægsejendomsskyld af disse ejendomme i loven af 24. maj 1955. Herefter skal de samme ejendomme, som ifølge 1955-loven svarer fuld tillægsejendomsskyld, også svare fuld ekstraordinær ejendomsskyld, ligesom de ejendomme, der helt er fritaget for tillægsejendomsskyld, også er helt fritaget for ekstraordinær ejendomsskyld. De ejendomme, der efter 1955-loven svarer tillægsejendomsskyld med $\frac{2}{3}$ af tillægspromillen, skal efter forslaget svare ekstraordinær ejendomsskyld med $\frac{1}{7}$ af den ekstraordinære promille.

For så vidt angår den *dækningsa/gift*, som kommunerne i henhold til særlige af indenrigsministeriet stadfæstede vedtægter opkræver af statens og fremmede kommuners ejendomme med indtil halvdelen af de ordinære grundskyldpromiller og ejendomsskyldpromiller, er det i § 6 udtrykkeligt foreskrevet, at de ekstraordinære promiller skal lades ude af betragtning ved afgiftens beregning.

Ifølge § 7 finder de i lovgivningen indeholdte regler om kommunale ejendomsskatter i henholdsvis København, Frederiksberg og købstæderne tillige anvendelse på den ekstraordinære grundskyld og ejendomsskyld, medmindre andet følger af loven.

Bestemmelsen indebærer, at alle de almindelige bestemmelser om forfaldstid, opkrævning, udpantning, morarente og rentegodtgørelse ved tilbagebetaling m. v., der gælder for de ordinære ejendomsskatter, også kommer til at gælde for den ekstraordinære grundskyld og ejendomsskyld.

Indenrigsministeren kunne i sin fremsættelse i det hele henvise til boligministerens omtale af lovforslaget i forbindelse med fremsættelsen af forslag til lov om leje og af forslag til lov om boligbyggeri. Det var ifølge denne regeringens opfattelse, at de yderligere forhøjelser af huslejeniveauet i den ældre boligmasse (ud over lejelovens), som var nødvendige, ikke burde tilfalde grundejerne. Forhøjelser ud over, hvad der måtte anses for nødvendigt for at opnå en rimelig forrentning og sikre en passende vedligeholdelse, ville i så fald blive kapitaliseret og medføre stigende ejendomspriser.

Om forhandlingerne må i det store og hele henvises til omtalen af lejelovsforslaget. Mens regeringspartierne ordførere (S, RV og DR) kunne tilslutte sig ministerens opfattelse, tog venstre og det konservative folkeparti skarpt afstand fra en forøgelse af ejendomsskatterne. Nærværende lovforslag og det hermed nært sammenknyttede forslag til lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v. (se nærmest efterfølgende sag) var således en væsentlig årsag til, at de sidstnævnte partier heller ikke kunne medvirke til gennemførelsen af lejeloven.

I den af udvalget afgivne betænkning hedder det bl. a.

„Det . . . anførte *mindretal* [venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget] kan under ingen omstændigheder medvirke til yderligere forøgelse af ejendomsskatterne, der fremtidig vil belaste såvel ejer som lejer med nye byrder.

Mindretallet kan derfor ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse . . .“.

Lovforslaget gennemførtes uforandret og vedtoges ved 3. behandling med 84 stemmer med 69 (V, KF og DK); 1 medlem (*Aksel Larsen*) stemte hverken for eller imod.

41. Lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 501. C. sp. 43].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 47). 1. beh. $\frac{29}{10}$ og $\frac{29}{10}$ (F. sp. 441 og 519). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Lorentzen [ved 1. behandling Paabøl], Thestrup, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme

udvalg som forslag til lov om leje m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 203) afgivet $\frac{5}{12}$. (Ordfører: Carl P. Jensen). 2. beh. $\frac{10}{12}$ og $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1468 og 1557). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 325) afgivet $\frac{12}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1895). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 358).

Loven indeholder visse ændringer i beskatningsreglerne, der har sammenhæng med den ovenfor omtalte lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen (se nærmest foregående sag), idet begge disse love vedrører den nye huslejelovgivning (jfr. nedenfor under nr. 58). Herudover indeholder loven visse bestemmelser af mere teknisk karakter.

De ved loven gennemførte *ændringer*, der har *tilknytning til loven om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld* til kommunen, er følgende:

Ved en ændring af den kommunale ejendomsskatte-lovs § 4 *begrænses Københavns og Frederiksberg kommunalbestyrelses adgang til at nedsætte grundskyldpromillen*. Promillen vil herefter ikke kunne fastsættes lavere end den for skatteåret 1958-59 fastsatte grundskyldpromille (§ 2).

Det har været nødvendigt at fastsætte en sådan minimumsgrænse for grundskyldpromillen for at sikre den huslejetilpasning, der er formålet med indførelsen af den ekstraordinære grundskyld og ejendomsskyld.

Endvidere er der — ligesom for købstadkommunerne i § 3 — indført begrebet „ordinær grundskyldpromille“ som en modsætning til de ekstraordinære grundskyldpromiller, der er gennemført ved den ovenfor nævnte lov.

En *tilsvarende begrænsning* i adgangen til at nedsætte grundskyldpromillen gennemføres *for købstædernes* vedkommende ved en ændring af ejendomsskatte-lovens § 5. Det bemærkes herved, at tillægsgrundskyldpromillen i henhold til lov nr. 166 af 24. maj 1955 ifølge den nye affattelse af paragraffen fremtidig indgår i den ordinære grundskyld på samme måde, som tillægsejendomsskylden i købstæderne indgår i den fikserede kommunale ejendomsskyld, jfr. lov nr. 31 af 15. februar 1957. *Tillægsejendomsskaternes* provenu vil som følge heraf fra

og med skatteåret 1959-60 indgå i kommunens kasse som ordinære kommunale ejendomsskatter. Jfr. herom nærmere bemærkningerne til nærværende lovs § 8, stk. 3, som ophæver 1955-loven.

Den samlede kommunale grundskyldpromille er i de fleste købstadkommuner 12, og kun i én kommune — den sønderjyske flække Løgumkloster — er promillen højere end 12, nemlig 16.

En under folketingets behandling gennemført ændring giver den pågældende kommune mulighed for at nedsætte den ordinære grundskyldpromille til 12.

Samtidig ophæves de hidtil for købstadkommunerne gældende begrænsninger i adgangen til at udskrive grundskyld (§ 3). Disse begrænsninger har hidtil haft meget ringe betydning, idet de promiller, hvormed ordinær grundskyld i langt de fleste bykommuner hidtil har været opkrævet, ligger endog langt under det tilladte maksimum. Købstæderne vil i øvrigt herved på dette punkt blive sidestillet med Københavns og Frederiksberg kommuner, for hvilke maksimumsgrænsen for grundskyldpromillen blev ophævet ved lov nr. 361 af 22. december 1954.

I konsekvens af den sammenlægning af de ordinære ejendomsskatter og tillægsejendomsskatterne i købstæderne, der for grundskyldens vedkommende finder sted ved den ovennævnte ændring af ejendomsskattelovens § 5 og for ejendoms skyldens vedkommende er sket ved dennes fiksering, ophæver nærværende lovs § 8, stk. 3, nu loven af 24. maj 1955, hvorved tillægsejendomsskatterne blev indført. Disse tillægsskatter er hidtil i medfør af 1955-lovens § 3 i hver kommune blevet henlagt til en særlig fond til imødegåelse af kommunernes eventuelle tab på garantier for statslån til boligbyggeri, men det var i loven bestemt, at der fra og med 1960-61 med indenrigsministerens samtykke og på nærmere af denne fastsatte vilkår ville kunne frigives midler af fonden til finansiering af kommunens anlægsvirksomhed, herunder til saneringsformål. Som et led i sammenlægningen med de ordinære ejendomsskatter frigives imidlertid de til tillægspromillerne svarende andele af

grundskylden og den fikserede kommunale ejendomsskyld — for tiden i alt ca. 18 mill. kr. årlig — fra og med skatteåret 1959-60 *til kommunernes frie anvendelse*. Herved vil der tillige blive tilvejebragt de fornødne midler til, at købstæderne vil kunne *ned sætte* deres *kommunale indkomstskatter* i nogenlunde samme omfang som København og Frederiksberg.

De *tillægsejendomsskatter*, der for skatteårene 1956-57—1958-59 *er henlagt* til den nævnte særlige fond, *overføres* pr. 1. april 1959 *til kommunens kapitalfond*. Disse opsamlede midler vil herved fremdeles kunne bidrage til øget selvfinansiering af kommunernes anlægsvirksomhed.

Om de øvrige ved loven gennemførte ændringer bemærkes:

I § 4 er der optaget en bestemmelse, hvorefter *præstegårde*, der drives som landbrug, henregnes til de landbrugsejendomme, der i henhold til lovens § 8 opnår tilskud til regulering af den amtskommunale grundskyld.

Efter at statsvejendomsskatteåret, der hidtil har været kalenderåret, med virkning fra og med skatteåret 1959-60 ved § 82 i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme, jfr. lovbekendtgørelse nr. 237 af 9. juli 1958, er blevet ændret til finansåret, er det fundet hensigtsmæssigt, at der foretages en tilsvarende *omlægning af skatteåret for de amtskommunale ejendomsskatter*, der opkræves sammen med statsvejendomsskatterne. En sådan omlægning af det amtskommunale skatteår med virkning fra og med skatteåret 1959-60 gennemføres derfor ved lovens § 5.

I § 6 indføres en bestemmelse om *rentegodtgørelse* ved tilbagebetaling af for meget erlagt kommunal ejendomsskat svarende til den nye bestemmelse herom i statsvejdomsskattelovens § 84.

Som nævnt ved omtalen af § 8 ophæves lov nr. 166 af 24. maj 1955. I henhold til denne var visse ejendomme, der i medfør af *bygestøttelovgivningen* var fritaget for ordinær ejendomsskyld, også helt eller delvis fritaget for tillægsejendomsskylden.

Da det ikke er tanken, at der skal ske nogen ændring i den andel af den fikserede kommunale ejendomsskyld, der

erlægges af disse ejendomme, er der ved § 7 tilvejebragt særlig hjemmel for *fremdeles at fritage* de pågældende ejendomme for fikseret kommunal ejendomsskyld *i samme omfang som hidtil*.

En til 1955-lovens § 2 svarende bestemmelse om hel eller delvis fritagelse for tillægsejendomsskyld for *visse gamle ejendomme* er derimod ikke optaget i nærværende lov.

Lovforslaget behandlede ligesom lovforslaget om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld sammen med lejelovsforslaget og de øvrige i forbindelse hermed fremsatte lovforslag. Da det ikke gav anledning til særlige bemærkninger af væsentlig betydning, kan der om forhandlingerne i det hele henvises til omtalen af de to nævnte lovforslag.

Som det vil fremgå heraf, kunne venstre og det konservative folkeparti ikke stemme for lejelovskomplekset, navnlig på grund af de skattelove, som var en del deraf.

Lovforslaget gennemførtes med en enkelt ændring, som er omtalt i det foregående, og vedtoges ved 3. behandling med 84 stemmer mod 70 (V, KF, DK og SF).

42. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 1257. C. sp. 601].

FremSAT skriftligt $\frac{6}{12}$ (F. sp. 1302). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1814). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, P. A. Rasmussen, Axel Sørensen (fra $\frac{13}{2}$ Baunsgaard) [næstformand], Niels Andersen, Jens Chr. Christensen, Anders Andersen, Foged, Thisted Knudsen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Asger Jensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 663) afgivet $\frac{20}{2}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $\frac{25}{2}$ (F. sp. 3030). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $\frac{3}{3}$. 3. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3475). *Loven stadfæstet 9. marts 1959.* (Lovt. nr. 66).

Ved gennemførelsen af lov nr. 357 af 27. december 1958 om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen (se

ovenfor under nr. 40) er der sikret bykommunerne en indtægtsforøgelse, som efter to års forløb vil svare til omkring 14 pct. af indkomstskatten i disse kommuner. Hvis udskrivningsreglerne ikke ændredes, ville de herved muliggjorte skatnedsættelser som følge af kommuneskattens progression udgøre en mindre procent af indkomsten for skatteydere med små indkomster end for skatteydere med store indkomster. Dette resultat har man villet undgå ved i nærværende lov at træffe bestemmelse om en omlægning af den kommunale indkomstskat i byerne, hvorefter kommuneskatten for alle almindeligt forekommende indkomster i den enkelte kommune udskrives med samme procent af indkomsten, efter at der er givet et skattefrit fradrag gradueret efter skatteyderens forsørgerstilling. Skatnedsættelsen vil herved i større omfang komme de mindre og mellemstore indkomster til gode.

Samtidig med at man — med virkning fra 1. april 1959 — foretager denne omlægning af den kommunale indkomstskat i byer, større bymæssige kommuner og omegnskommuner, forenkles systemet tillige ved, at erhvervsskatten ophæves for det store flertal af dem, der hidtil har været erhvervsskattepligtige. Da *erhvervsskattens delvise bortfald* vil bidrage til at forøge de bestående forskelle i den kommunale indkomstskat fra kommune til kommune, har man yderligere — ved gennemførelsen af den nedenfor under nr. 43 omtalte lov — truffet nogle foranstaltninger til imødegåelse af disse virkninger.

Den hidtil gældende ordning.

Angående de hidtil gældende regler om udskrivning af personlig skat til kommunen anføres i forslaget til nærværende lov bl. a.:

„De nugældende regler om personlig beskatning til kommunen findes i lov nr. 28 af 18. februar 1937, jfr. lovbekendtgørelse nr. 323 af 21. december 1957, samt i en række love og anordninger, der indeholder særlige bestemmelser om beskatningen i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuner.

Beskatningsgrundlaget er i alle landets kommuner de enkelte skatteyders indkomster, fastsat efter de i statskattelovgivningen indeholdte regler for opgørelsen af de skattepligtige indkomster.

I alle kommuner — bortset fra de tre hovedstadskommuner — beregnes opholdskommuneskatten med en af kommunalbestyrelsen fastsat *ligningsprocent*, der er fælles for alle kommunens skatteydere.

Skatten bliver dog ikke herved proportional med den ansatte indkomst, idet man ved skatteligningen ikke anvender ligningsprocenten umiddelbart på denne, men på indkomsten, efter at den eventuelt er reduceret med hustru- og børnefradrag og forhøjet eller nedsat efter „lejlighed“.

Reglerne om hustru- og børnefradrag svarer gennemgående til de regler om hustru- og børnefradrag, der er gældende for statskatteligningen. Kommunerne har dog en vis frihed på dette område, idet der kan anvendes lavere fradrag end fastsat i statsskattelovgivningen, for børnefradragenes vedkommende dog ikke under 200 kr. pr. barn, ligesom anvendelse af hustrufradrag helt kan undlades.

Reglerne om forhøjelse eller nedsættelse af indkomsten er derimod særegne for den kommunale beskatning og har aldrig været kendt i statsskattelovgivningen. De kan føres tilbage til den „formue- og lejlighedsskat“, der indførtes ved reglementerne af 5. juli 1803 om fattigvæsenet i købstæderne og på landet. Denne skat lignedes oprindelig efter et skøn over de enkelte personers skatteevne, men er efterhånden ændret til en egentlig indkomstskat. De forhøjelser og nedsættelser af indkomsterne, der indgår som et led i skatteligningen, anvendes nu næsten udelukkende til at graduere skatten efter indkomstens størrelse og skatteyderens forsørgerstilling.

I alle købstadkommuner og i mange sognekommuner foretages de omtalte forhøjelser og nedsættelser ved hjælp af særlige *ligningskalaer*, der fastsættes af kommunalbestyrelsen, og som i reglen er forskellige for forsørgere og ikke-forsørgere.

I købstadkommuner kan indtægter på 1 500 kr. og derunder helt fritages for kommuneskat, og denne adgang benyttes efterhånden i mange byer. Indtægter mellem 1 500 og 1 600 kr. kan nedsættes med indtil 90 pct. I øvrigt aftager de procentvise nedsættelser, efterhånden som indtægten forøges, og ved indtægtsgrænser, der for forsørgere ligger mellem 5 000 og 8 000 kr. og for ikke-forsørgere mellem 3 000 og 6 000 kr., ophører nedsættelserne („ligningskalaernes nulpunkter“). For indtægter, der ligger over „nulpunktet“, forhøjes indtægtsbeløbene med procenter, der er højere, jo større indtægt der er tale om. Forhøjelserne må ikke overstige 50 pct., og denne forhøjelse sætter normalt ind ved indtægtsgrænser, der ligger mellem 10 000 og 20 000 kr. for forsørgere og mellem 7 000 og 15 000 kr. for ikke-forsørgere („ligningskalaernes toppunkter“).

I sognekommunerne anvendes lignende regler. Dog kan disse kommuner fritage indtægter på 1 200 kr. og derunder for kommuneskat og nedsætte indkomster mellem 1 200 og 1 300 kr. med 90 pct. I øvrigt er såvel ligningskalaernes nulpunkter som toppunkter i mange sognekommuner fastsat lavere end i købstæderne.

Selve indkomstskatten beregnes som nævnt af indkomsten efter forhøjelse eller nedsættelse med en for alle kommunens skatteydere fælles ligningsprocent, der fastsættes for ét skatteår ad gangen.

Tanken med denne beregningsmåde har utvivlsomt været at opnå en vis progression i beskatningen. Den omstændighed, at indkomsterne ikke kan forhøjes med mere end 50 pct., bevirker imidlertid, at progressionen ophører, når indkomsterne når op over ligningsskalaens toppunkt. For indkomster, der overstiger denne grænse, er skatten således ikke progressiv, men proportional med den skattepligtige indkomst — nedsat med eventuelle hustru- og børnefradrag — og andrager $1\frac{1}{2} \times$ ligningsprocenten.

Det gældende beskatningssystem bevirker endvidere, at indkomstforøgelser beskattes hårdere på indkomstrin under ligningsskalaens toppunkt end merindkomster hos personer, hvis indkomst i forvejen ligger over toppunktet.

Det gældende system virker særlig uheldigt i de tilfælde, hvor en lille indkomstforøgelse bringer indkomsten op over en af de mange indtægtsgrænser, hvor ligningsskalaen medfører en springvis forøgelse af kommuneskatten. I sådanne tilfælde kan skattestigningen endog blive større end selve indtægtsforøgelsen.

I de tre hovedstadskommuner — København, Frederiksberg og Gentofte — udskrives kommuneskatten efter andre principper. Indkomsterne nedsættes med eventuelle hustru- og børnefradrag, der i alle tre kommuner udgør samme beløb som ved statskattens beregning, og skatten beregnes derefter ved hjælp af en fælles, progressiv *rateskala* af samme art som de skalaer, hvorefter statsindkomsts-katten udskrives. Den fælles skala, der anvendes såvel for forsørgere som for ikke-forsørgere, angiver kommuneskattens grundbeløb, og de enkelte kommuner fastsætter hvert år, med hvilken procent af skalaens grundbeløb kommuneskatten skal udskrives. For skatteårene 1957-58 og 1958-59 udskriver København således skatten med 132,5 pct. af skalaens grundbeløb, medens den tilsvarende udskrivningsprocent i Frederiksberg kommune er 95 og i Gentofte kommune 90. Grundbeløbsskalaen er udformet således, at indkomster under 1 500 kr. er skattefri. Sammenlignet med de ligningsskalaer, der anvendes i de fleste købstæder, medfører hovedstadskommunernes grundbeløbsskala, at de laveste og de største indkomster beskattes forholdsvis kraftigt, medens kommuneskatten af mellemindtægterne er forholdsvis lempelig i hovedstadskommunerne. Endvidere bevirker den omstændighed, at forsørgere og ikke-forsørgere i hovedstadskommunerne beskattes efter samme grundbeløbsskala, at skatten af ikke forsørgere er forholdsvis lempelig i disse kommuner.“

De gældende regler om *skat til erhvervskommunen* er nærmere omtalt i bemærkningerne til lovforslaget om afløsning af skat til erhvervskommunen.

Lovens indhold.

Efter nærværende lov skal den kommunale indkomstskat i købstæderne samt i forstæderne og i de større bymæssige

kommuner udskrives med en for alle kommunens skatteydere fælles procent (beskatningsprocenten), der beregnes af indkomsten, efter at denne er nedsat med visse faste fradrag, der gradueres efter de enkelte skatteydernes forsørgerstilling, børnetal m. v. I de egentlige landkommuner og i sognekommuner med mindre bymæssige bebyggelser opretholdes de hidtil gældende bestemmelser om beregning af kommuneskat med en ligningsprocent, der anvendes på indkomsterne, efter at disse er forhøjet eller nedsat „efter lejlighed“.

I hovedstadsområdet udskrives kommuneskatten på grundlag af en progressiv rateskala, der dog er udformet således, at beskatningssystemet for alle skatteydere, hvis samlede indtægter ligger under ca. 35 000 kr., bliver af samme art som i købstæderne m. v.

I *købstæderne, forstadskommunerne og de større bymæssige kommuner* skal den kommunale indkomstskat ifølge § 9 a i kommuneskatteloven som hidtil udskrives på grundlag af de skattepligtige indkomster, opgjort efter statskattelovgivningens regler. Forinden skatten beregnes, nedsættes indkomsterne med *hustru- og børnefradrag*, der skal gives efter samme regler og med samme beløb som ved beregning af indkomstskatten til staten. Hidtil har de enkelte kommuner som ovenfor nævnt haft adgang til at anvende fradragsbeløb, der ligger lavere end statskattelovgivningens, samt til helt at undlade at give hustrufradrag ved kommuneskattens beregning. Imidlertid fulgte næsten alle købstæder samt de fleste forstæder og større bymæssige kommuner i forvejen statskattelovgivningens regler på dette område.

Dernæst indføres særlige *personfradrag*, som fra og med skatteåret 1960-61 udgør 4 000 kr. for forsørgere og 2 500 kr. for ikke forsørgere. Med disse fradrag vil *kommuneskatten helt bortfalde* for personer, der i forvejen er fritaget for påligning af statsindkomstskat og folkepensionsbidrag.

Efter de hidtil gældende regler kunne købstadkommuner undlade at beregne skat af indkomster på 1 500 kr. og derunder, mens den tilsvarende indtægtsgrænse for landkommuner lå ved 1 200 kr., og mange kommuner har benyttet sig af denne ad-

gang. Personfradragene vil — under forudsætning af nogenlunde uforandrede indtægtsforhold — bevirke, at antallet af kommuneskatteydere fra og med skatteåret 1960-61 formindskes med ca. 90 000 i købstæderne og med ca. 20 000 i forstadskommunerne og de større bymæssige kommuner. For at formidle overgangen til det ny beskatningssystem er personfradragene for indeværende skatteår — skatteåret 1959-60 — dog fastsat noget lavere, nemlig til 3 000 kr. for forsørgere og til 2 000 kr. for ikke-forsørgere, jfr. § 30, stk. 2, så at omkring halvdelen af nedgangen i antallet af skatteydere kommer i 1959-60 og halvdelen i 1960-61.

Når den skattepligtige indtægt er nedsat med de foran nævnte fradrag, fremkommer den såkaldte *skalaindkomst*, hvoraf kommuneskattebeløbene beregnes med *en for alle kommunens skatteydere fælles beskatningsprocent*, der fastsættes for et skatteår ad gangen. Selv om beskatningsprocenten er den samme for skatteydere med indkomst af forskellig størrelse, bevirker personfradragene samt hustru- og børnefradragene, at skatten bliver progressiv på den skattepligtige indkomst. Ved indtægter, der kun er lidt højere end de skattefri fradrag, bliver skattebeløbene meget lave i forhold til den skattepligtige indkomst; på de lidt højere liggende indkomstrin udgør skatten en stigende procentdel af indkomsten, efterhånden som denne øges, og for de største indkomster bliver kommuneskatten næsten proportional med den skattepligtige indkomst.

Det nye beskatningssystem vil medføre visse ændringer i kommuneskattens fordeling på de forskellige indkomstrin. Denne omlægning af skattebyrden vil være forskellig fra kommune til kommune, fordi de ligningsskalaer, som de enkelte kommuner hidtil har benyttet, er ret forskellige, mens det nye beskatningssystem indebærer, at skatteudskrivningens fordeling på indkomster af forskellig størrelse bliver den samme i alle købstæder m. v. Som helhed vil indførelsen af faste fradrag og fælles beskatningsprocent dog betyde, at skatten af de laveste indkomster nedsættes eller helt bortfalder, mens der ved uforandret samlet skatteudskrivning i de forskellige kommuner vil blive skattestigninger for de noget højere indtægter, navnlig

for de indtægter, der ligger over toppunktet i de gældende ligningsskalaer. Imidlertid vil gennemførelsen af loven om forhøjelse af ejendomsskatterne i købstæderne bevirke, at disse kommuner får mulighed for at nedsætte deres samlede udskrivning af indkomstskat.

For personer, hvis indkomster overstiger de skattefri fradrag, vil det ny system betyde, at indkomstforøgelser på alle indkomstrin og uden hensyn til indkomstforøgelsens størrelse beskattes med kommunens beskatningsprocent, der i de fleste kommuner antagelig vil komme til at ligge mellem 15 og 25.

Det ny beskatningssystem skal ikke alene anvendes i alle købstæderne, men også i sognekommuner, hvor mindst 3 000 indbyggere er bosat i bymæssige bebyggelser. Desuden bestemmes det i loven, at købstædernes omegnskommuner skal udskrive kommuneskat efter samme principper som købstæderne og større bymæssige bebyggelser, såfremt der i den pågældende kommune findes mindst 500 indbyggere, der er bosat i en eller flere forstadsbebyggelser.

Under sagens behandling i folketinget besluttedes det at ændre *fristen for vedtagelse af budgettet i købstadkommunerne* fra 15. marts til 31. marts, hvorved bestemmelsen bringes i overensstemmelse med de faktiske forhold i en række købstæder.

De egentlige landkommuner og kommuner med mindre bymæssig bebyggelse skal efter § 9 b i den nye kommuneskattelov fortsat beregne den kommunale indkomstskat ved at anvende en ligningsprocent på indkomstbeløb, der forhøjes eller nedsættes „efter lejlighed“. Dog skal kommuner, der ønsker det, have adgang til at gå over til faste fradrag og fælles beskatningsprocent efter de for købstæderne m. v. fastsatte regler.

I de kommuner, der indgår i *hovedstadsområdet* (foruden København, Frederiksberg og Gentofte nu yderligere 19 kommuner, for hvilke indenrigsministeren kan stadfæste særlig styrelsesvedtægt i henhold til købstadkommunalloven), skal kommuneskatten efter § 9 i kommuneskatteloven udskrives efter en progressiv *rateskala*, der angiver kommuneskattens grundbeløb. De fradrag, der gives ved skalaindkomstens opgø-

relse, er de samme som i købstæderne. Da de laveste indkomster, der pålignes kommueskat i disse kommuner, efter de hidtil gældende regler er 1 500 kr., vil de nye personfradrag — under forudsætning af nogenlunde uforandrede indtægtsforhold — betyde, at omkring 65 000 personer med lave indkomster helt fritages for at svare kommunal indkomstskat. For skatteåret 1959-60 skal personfradragene dog — ligesom i købstæder m. v. — kun udgøre 3 000 kr. (mod fremtidig 4 000 kr.) for forsørgere og 2 000 kr. (mod fremtidig 2 500 kr.) for ikke-forsørgere, så at nedgangen i antallet af kommuneskatteydere fordeles over to år.

Når skalaindkomsterne er opgjort, beregnes kommuneskattens grundbeløb efter den skala, der er angivet i § 9 i kommuneskatteloven. De enkelte kommuner fastsætter hvert år efter behov, med hvilken procent af skalaens grundbeløb kommuneskatten skal udskrives (udskrivningsprocenten), ligesom det i forvejen var tilfældet i de tre hovedstadskommuner, der også hidtil har benyttet grundbeløbsskala.

Skalaen er udformet således, at det laveste trin omfatter skalaindkomster på op til 20 000 kr. Dette svarer for forsørgere, der ikke har ret til hustru- eller børnefradrag, til en samlet indtægt på ca. 35 000 kr. For alle indkomster under denne grænse beregnes skattens grundbeløb som 14 pct. af skalaindkomsten efter samme princip som i købstæderne m. v. Indkomstforøgelser, der ikke bringer skalaindkomsten op over 20 000 kr., vil derfor på alle indkomstrin blive beskattet med en fast procent, nemlig de 14 pct. ganget med kommunens udskrivningsprocent og divideret med 100. For skalaindkomster over 20 000 kr. blive grundbeløbene ifølge den ny skala ca. en tredjedel højere end den gældende skalas grundbeløb.

I overensstemmelse med en fra Københavns borgerrepræsentation modtagen indstilling er det fundet hensigtsmæssigt at udskyde *fristen for færdigbehandlingen af Københavns kommunes årlige overslag* fra 15. februar til 31. marts. I konsekvens heraf ophæves reglerne om afholdelse af overordentligt valg til borgerrepræsentationen, såfremt indkomstskatten må udskrives med mere end grundbeløbet med tillæg af $\frac{1}{5}$.

Udvidelsen af rateskala-området svarer i princippet ganske til § 9 a i kommuneskatteloven, hvorefter købstædernes forstæder skal udskrive kommuneskat efter samme system som købstæderne.

Overgangen fra beskatning med ligningsprocent og ligningsskala til det nye beskatningssystem med faste fradrag og progressiv rateskala vil medføre visse omlægninger af indkomstbeskatningen i hovedstadens omegnskommuner. For de lavere indkomster vil der blive tale om skattelettelser, men for de mellemstore og store indkomster vil forskydningerne blive forskellige fra kommune til kommune, ligesom resultatet for den enkelte skatteyder vil afhænge af, om den pågældende hidtil har betalt erhvervsskat eller alene opholdskommuneskat. Indførelse af den progressive rateskala vil i almindelighed medføre skatteforhøjelser for de store indkomster, der hidtil alene er pålagt opholdskommuneskat.

I de kommuner, hvor rateskala eller beskatning med fælles beskatningsprocent indføres, vil fremlæggelse af *ligningslister* ikke mere have betydning som kontrolforanstaltning, idet der nu kun vil kunne være grund til indsigelse mod den pålignede skat på grund af urigtig anvendelse af rateskalaen, fejlregning, anvendelse af urigtigt personfradrag eller forkert beregning af hustru- og børnefradrag. Disse forhold vil skatteyderen selv kunne konstatere på grundlag enten af rateskalaen sammenholdt med udskrivningsprocenten eller af beskatningsprocenten samt på grundlag af fradragsreglerne, der er ens for alle disse kommuner. Lovens § 10, stk. 5, er derfor ændret således, at reglerne om fremlæggelse af ligningsliste alene kommer til at gælde de mindre kommuner, hvor beregningen af kommunal indkomstskat sker efter reglerne i lovens § 9 b, stk. 2-4. I andre kommuner fremlægges listen ikke, og offentliggørelse af skatteydernes navne og de beregnede skattebeløb må ikke finde sted.

Efter lovforslaget skulle *skat til erhvervskommunen* helt afskaffes, men man ændrede under sagens behandling i folketinget de herom foreslåede bestemmelser således, at erhvervsskatten opretholdes uden for de 9 i lov nr. 67 af 9. marts 1959 (se nærmest efterfølgende sag) fastsatte afløsningsområder.

Fremtidig skal erhvervsskattepligten imidlertid bortfalde for skatteydere, der ikke har haft mindst 10 000 kr. i indtægt fra den kommune, erhvervsskatten skal svares til, og hvis skattepligtige indkomst i henhold til statsindkomstskatteloven ikke andrager mindst 20 000 kr., hvilket betyder en væsentlig forhøjelse af de hidtil gældende skattegrænser.

Ved loven får § 9 i lov vedrørende personlig skat til kommunen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 323 af 21. december 1957, følgende affattelse:

„§ 9. I Københavns og Frederiksberg kommuner samt i de københavnske omegnskommuner beregnes den kommunale indkomstskat af personer på grundlag af en rateskala efter bestemmelserne i stk. 2 og 3. Ved de københavnske omegnskommuner forstås i denne lov følgende kommuner: Ballerup-Måløv, Birkerød, Brøndbyvester-Brøndbyøster, Dragør, Farum, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Herstedøster-Herstedvester, Hvidovre, Høje Tåstrup, Hørsholm, Lyngby-Tårnbæk, Rødovre, Store Magleby, Søllerød, Tårnby, Vallensbæk og Værløse.

Stk. 2. Forinden skatten beregnes, nedsættes den indkomst, der efter § 8 skal lægges til grund ved påligning af skat til kommunen, med følgende fradrag:

a) Personfradrag på 4 000 kr. for skatteydere, der ved beregning af skat til staten stilles som familieforsørgere, og 2 500 kr. for andre skatteydere.

b) Børnefradrag efter de ved statsskattens beregning til enhver tid gældende regler for skatteydere i den pågældende kommune.

c) Hustrufradrag efter de ved statsskattens beregning til enhver tid gældende regler.

Den herefter fremkomne indkomst, afrundet til det nærmeste lavere med 50 delelige kronebeløb, benævnes *skalaindkomsten*.

Stk. 3. Kommuneskattens grundbeløb beregnes af skala-indkomsten ved anvendelse af følgende skala:

Af en skalainkomst på		udgør grundbeløbet	
under	20 000 kr.	14 pct. af indkomsten	
		20 000 kr.,	20 pct. af resten
20 000-	50 000 -	2 800 kr. af	50 000 - 22 — - —
50 000-	100 000 -	8 800 - -	100 000 - 24 — - —
100 000-	200 000 -	19 800 - -	200 000 - 28 — - —
200 000-	400 000 -	43 800 - -	400 000 - 31 — - —
400 000-	1 000 000 -	99 800 - -	1 000 000 - 34 — - —
1 000 000 kr. og derover		285 800 - -	

Af de således fremkomne grundbeløb beregnes kommuneskatten med en for alle kommunens skatteydere fælles procent (udskrivningsprocenten). Denne procent udfindes ved at multiplicere det beløb, kommunen ifølge det vedtagne overslag (budget) i alt skal udskrive som kommunal indkomstskat, med 100 og dividere det fremkomne beløb med summen af grundbeløbene. Udskrivningsprocenten anføres på skattekvitteringen.“

I tilslutning hertil gengives følgende to nye paragraffer, som er indføjet i nævnte lov efter § 9:

„§ 9 a. I nedennævnte kommuner beregnes den kommunale indkomstskat af personer efter bestemmelserne i stk. 3 og 4 med en for alle kommunens skatteydere fælles procent (beskatningsprocenten):

a) *Købstadkommunerne, Marstal Handelsplads og de sønderjyske flækker.*

b) *Omegnskommuner* til de under a) nævnte købstæder m. v., for så vidt de ved den senest forud for ligningens foretagelse offentliggjorte almindelige folketælling havde mindst 500 indbyggere, bosat i forstadsbebyggelser.

c) *Øvrige sognekommuner*, der ved den senest forud for ligningens foretagelse offentliggjorte almindelige folketælling havde mindst 3 000 indbyggere, bosat i *bymæssige bebyggelser*, bortset fra de i § 9, stk. 1, nævnte københavnske omegnskommuner.

Stk. 2. Når ganske særlige forhold foreligger, kan indenrigsministeren fritage en sognekommune for pligten til at beregne kommuneskat efter bestemmelserne i stk. 3 og 4. Indenrigsministeren udsteder offentlig bekendtgørelse om, hvilke

sognekommuner der skal beregne kommuneskat efter bestemmelserne i stk. 3 og 4.

Stk. 3. Forinden skatten beregnes, nedsættes den indkomst, der efter § 8 skal lægges til grund ved påligning af skat til kommunen, med de i § 9, stk. 2, a)-c), angivne fradrag. Den herefter fremkomne indkomst, afrundet til nærmeste lavere med 50 delelige kronebeløb, benævnes *skalaindkomsten*.

Stk. 4. Kommuneskatten beregnes af skalaindkomsten med en for alle kommunens skatteydere fælles beskatningsprocent. Denne procent udfindes på følgende måde: det beløb, kommunen ifølge det vedtagne overslag i alt skal udskrive som kommunal indkomstskat, eventuelt med et efter kommunalbestyrelsens skøn fastsat tillæg på indtil 10 pct. til imødegåelse af afgang, multipliceres med 100; det fremkomne beløb divideres med summen af skalaindkomsterne. Beskatningsprocenten, der skal anføres på skattekvitteringen, beregnes med 1 decimal. Fremkommer der ved beregningen flere decimaler, bortkastes disse, og den første decimal forhøjes med 1.

§ 9 b. I de *sognekommuner*, der ikke skal beregne kommunal indkomstskat af personer efter bestemmelserne i §§ 9 og 9 a, kan sognerådet træffe beslutning om, at den kommunale indkomstskat beregnes med en for alle kommunens skatteydere fælles beskatningsprocent efter bestemmelserne i § 9 a, stk. 3 og 4. Beslutningen vil være at bekendtgøre på den i kommunen sædvanlige måde. Træffes sådan beslutning ikke, sker ligningen af den kommunale indkomstskat efter bestemmelserne i denne paragrafs stk. 2-4.

Stk. 2. I den indkomst, der efter § 8 skal lægges til grund ved påligning af skat til kommunen, gives følgende fradrag:

a) Børnefradrag under de betingelser, der til enhver tid er fastsat for børnefradrag ved statsskattens beregning. Fradraget udgør 200 kr. for hvert barn, men sognerådet kan træffe beslutning om, at fradraget forhøjes indtil de ved statsskattens beregning til enhver tid gældende børnefradrag for skatteydere i den pågældende kommune.

b) Hustrufradrag efter de ved statsskattens beregning til enhver tid gældende regler, dog kun såfremt sognerådet træffer

beslutning herom. I de sognekommuner, hvor hustrufradrag herefter gives, kan sognerådet tillige beslutte, at det beløb, hvormed hustrufradrag højst skal kunne ydes, fastsættes lavere end det tilsvarende beløb ved statskattens beregning.

Stk. 3. Den herefter fremkomne indkomst vil for hver enkelt skatteyder efter lejligheden være at forhøje (forholdsvis store indkomster, ringe husstand, særlig stor vinding i det sidste år, særlig heldige driftsforhold) eller nedsætte (forholdsvis ringe indkomster, stor børneflokk, alderdom, sygdom, store tab og uheld i det sidste år). Forhøjelsen kan højst udgøre 50 pct. af indkomsten og nedsættelsen højst 70 pct. Indkomster mellem 1 300 kr. og 1 500 kr. kan dog nedsættes med indtil 80 pct. og indkomster mellem 1 200 kr. og 1 300 kr. med indtil 90 pct. Indkomster på 1 200 kr. og derunder kan efter sognerådets skøn helt fritages for skatteydelse. Sognerådet vil kunne anvende visse, under hensyntagen til de særlige forhold i den enkelte kommune nærmere fastsatte, vejledende regler (ligningsskala) for forhøjelse eller nedsættelse efter lejligheden. Den omhandlede forhøjelse eller nedsættelse af indkomsten skal være den samme for skattepligtige med tilsvarende indkomster, hvorved forstås den efter reglerne i § 8 opgjorte indkomst, nedsat med børne- og hustrufradrag efter reglerne i stk. 2 i nærværende paragraf. Afvigelser kan dog finde sted, når de i 1. punktum nævnte særlige forhold gør dette berettiget.

Stk. 4. Den ifølge foranstående regler for den enkelte skatteyder forhøjede eller nedsatte skatteindtægt beskattes i det pågældende skatteår med samme procent (ligningsprocenten) for samtlige kommunens skatteydere. *Ligningsprocenten* udfindes på følgende måde: det beløb, kommunen ifølge det vedtagne overslag i alt skal udskrive som kommunal indkomstskat, eventuelt med et efter sognerådets skøn fastsat tillæg på indtil 10 pct. til imødegåelse af afgang, multipliceres med 100; det fremkomne beløb divideres med summen af de i 1. pkt. nævnte skatteindtægter. Ligningsprocenten, der skal anføres på skattekvitteringen, beregnes med 1 decimal. Såfremt der ved beregningen fremkommer flere decimaler, bortkastes disse, og den første decimal forhøjes med 1.“

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen, med flere andre lovforslag, som det havde nær tilknytning til, nemlig:

Forslag til lov om afløsning af skat til erhvervskommunen m. v. (se nedenfor under nr. 43), *forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg* (se nedenfor under nr. 76), *forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring* (se nedenfor under nr. 66) og *forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.* (se nedenfor under nr. 74).

Lovforslagene gav i folketinget anledning til en omfattende debat. De henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis flertal (regeringspartierne's udvalgsmedlemmer) indstillede samtlige 5 lovforslag til vedtagelse med en række ændringsforslag, der først og fremmest drejede sig om *opretholdelse af erhvervsskatten i begrænset omfang*. Om de væsentligste af ændringsforslagene anfører flertallet i betænkningen:

„Ved de af indenrigsministeren stillede ændringsforslag bevares erhvervsskatten for skatteydere med skattepligtigt ophold eller erhvervsindtægt uden for afløsningsområderne. Formålet hermed er at imødegå en udvikling, hvorefter skatteydere med større erhvervsindtægter af skattemæssige grunde flytter uden for afløsningsområderne. De nugældende betingelser for erhvervsskattepligt, at indtægten i erhvervskommunen er mindst 4 000 kr., og at den skattepligtige indtægt til staten overstiger indtægtsgrænsen for nydende medlemskab af en statsanerkendt sygekasse, foreslås derfor ændret til henholdsvis 10 000 kr. og 20 000 kr.

I forbindelse hermed foreslås det, at bestemmelserne om omegnskommunernes afløsningstilsvær til centalkommunerne ændres, således at tilsværet for hver enkelt kommune opgøres som forskellen mellem det beløb, kommunens skatteydere i 1957-58 er pålignet i erhvervsskat til kommuner i *afløsningsområderne*, og den erhvervs-skat, kommunen i samme skatteår selv har pålignet skatteydere i de nævnte områder.

Samtidig foreslås det, at afløsningstilsværene for erhvervsskatten skal beregnes uden det i § 2 i lovforslaget om afløsning af skat til erhvervskommunen omhandlede tillæg på 10 pct.

De indtægtstab, en del af kommunerne herved vil få, imødegås af det af finansministeren fremsatte forslag om *forhøjelse af kommunernes andel i afgiftsbeløb for forlystelser*. [Jfr. herom den ovenfor under nr. 21 omtalte sag].

Da overgangen til det i lovforslaget om ændring af loven om personlig skat til kommunen foreslåede beskatningssystem i en overgangsperiode vil kunne medføre økonomiske vanskeligheder for enkelte kommuner, således at de ville være nødt til at udskrive særlig høj kommuneskat på visse grupper af indtægter, foreslås det ved forslag til ændring af § 1, stk. 4, i lov nr. 25 af 5. februar 1958 om ophævelse af den fælleskommunale udligningsfond, at det beløb,

der i henhold til denne bestemmelse kan anvendes som *tilskud til særlig vanskeligt stillede kommuner* i finansårene 1959-60—1961-62, forhøjes fra 2 mill. kr. til 5 mill. kr.

De af socialministeren stillede ændringsforslag til de af ham fremsatte lovforslag er en konsekvens af erhvervsskattens delvise opretholdelse.“

Udvalgets *mindretal* (venstre og konservative) kunne ikke medvirke til gennemførelse af lovforslagene, men stillede ikke ændringsforslag.

Til lovforslagets 2. behandling stillede *Alfred Jensen* (DK) sammen med andre medlemmer af hans parti ændringsforslag om, at der altid ved arbejdsløshed af mere end 30 dages varighed skulle gives skattefrihed i en til ledigheden svarende periode, og at folkepension og arbejdsløshedsunderstøttelse skulle være undtaget fra de indtægtskategorier, hvori kommunen kan forlange tilbageholdt penge til dækning af skatterestance.

Ved 2. behandling anbefalede *Hans R. Knudsen* (S) lovforslaget til vedtagelse med de i betænkningen stillede ændringsforslag. Han fandt det meget tilfredsstillende for kommunerne, at man havde kunnet nedsætte det erstatningsbeløb, som omegnskommunerne efter lovforslaget skulle udrede til centralkommunerne, og samtidig sikre centralkommunerne kompensation herfor gennem forøgelse af kommunernes andel i biografafgifterne. Desuden pegede han på, at de nye erhvervsskatte regler måtte antages at ville nedskære antallet af erhvervsskatteydere med omkring 90 pct.

På venstres vegne begrundede *Jens Chr. Christensen*, hvorfor han ikke kunne anbefale lovforslagene til gennemførelse.

„I løbet af de få uger, udvalget har behandlet det omfattende kompleks af lovforslag, der her er ført frem til anden behandling, tror jeg det er kommet til at stå samtlige udvalgsmedlemmer mere og mere klart, at dette lovkompleks, hvis det vedtages i den foreliggende skikkelse, vil få virkninger, som for hovedparten af kommunerne vil være sådan, at de ikke kan være tjent dermed. Den tid, udvalget har haft til sin rådighed, har på ingen måde slået til, selv om arbejdet har været meget stærkt forceret. Det materiale, vi har haft brug for til oplysning om lovforslagenes virkninger, har vi egentlig først fået rigtig samlet, da udvalget afsluttede sit arbejde i fredags. Nogen tid til virkelig gennemgang af materialet blev der ikke, så alene af den grund, men også af mange andre grunde, kan venstre ikke medvirke til lovforslagenes gennemførelse.“

Efter nærmere at have gjort rede for disse grunde stillede *Jens Chr. Christensen* sammen med *Poul Møller* (KF) følgende *forslag om overgang til næste sag på dagsordenen*.

„Folketinget opfordrer regeringen til at søge gennemført en ophævelse af de pålagte ekstraordinære ejendoms- og grundskylds-

skatter og et samtidigt bortfald af den del af huslejeforhøjelsen, der modsvarer de pågældende ejendomsskatter, og opfordrer derefter til en udskydelse af en almindelig revision af den kommunale personbeskatning, indtil der foreligger fornødent materiale fra den nedsatte kommunalkommission,

hvorefter tinget går over til næste sag på dagsordenen.“

Også *Thorkil Kristensen* (V) advarede mod at træffe en afgørelse i sagen, før man havde haft bedre tid til at beskæftige sig med den.

I overensstemmelse hermed udtalte *Poul Møller* (KF) bl. a.:

„Jeg er fuldstændig enig med de ærede medlemmer, der har udtalt, at en sådan kommunal skattereform, som man her vil prøve at gennemføre, burde være grundigere forberedt, end tilfældet har været. Man burde fra regeringens side på en bedre måde have afvejet de forskellige kommunegrupperes interesser, end man har gjort. Vi fik nogle forslag, som absolut ikke var gennemarbejdet, og størstedelen af udvalgsarbejdet måtte derfor bestå i at stille spørgsmål og få dem besvaret. Først ca. 8 dage før betænkningen blev afgivet, havde vi så meget materiale, at vi kunne få et klart billede af lovforslagenes virkninger for de forskellige kommuner. Men samtidig kom regeringen med nye ændringsforslag til disse lovforslag, ændringsforslag, som gjorde, at helheden blev endnu mere uoverskuelig, og at der slet ikke blev givet tid til at gå i detaljer med hensyn til lovforslagenes virkninger over for de enkelte kommuner. Jeg vil også gerne understrege, at samtlige kommunale organisationer har henvendt sig til udvalget og protesteret imod, at man har taget så lidt hensyn til deres interesser, som tilfældet er.“

Baunsgaard (RV) og *Niels Andersen* (DR) anbefalede at stemme for de i betænkningen stillede ændringsforslag og for lovforslaget i den ændrede affattelse, mens *Alfred Jensen* (DK) motiverede de fra kommunistisk side stillede ændringsforslag og i flere henseender havde indvendinger at gøre mod de forslag, som var til behandling.

Ved forhandlingens slutning forkastedes det stillede dagsordensforslag med 85 stemmer mod 58 (V og KF), idet 5 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme. For de kommunistiske ændringsforslag stemte kun kommunisterne selv, mens de øvrige ændringsforslag vedtoges.

I en tillægsbetænkning stillede indenrigsministeren mellem 2. og 3. behandling forslag om mogle mindre ændringer til lovforslaget vedrørende personlig kommuneskat. Efter at disse ændringsforslag var vedtaget, vedtoges det således ændrede lovforslag med 86 stemmer mod 49 (V og KF), idet 7 medlemmer (DK og de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

43. Lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 1245. C. sp. 615].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{12}$ (F. sp. 1302). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1814). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. m. fl. lovforslag (se ovenfor). Betænkning (B. sp. 663) afgivet $\frac{20}{2}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $\frac{26}{2}$ (F. sp. 3031). Henvist vil fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $\frac{3}{3}$. 3. beh. $\frac{9}{3}$ (F. sp. 3475). *Loven stadfæstet 9. marts 1959.* (Lovt. nr. 65).

Loven, der gennemførtes i tilknytning til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. (se nærmest foregående sag), har følgende indhold:

I. Erhvervsskattens afløsning.

§ 1. Som *afløsning af skat til erhvervskommunen* modtager Københavns kommune og Århus, Odense, Ålborg, Randers, Vejle, Næstved, Nykøbing F. og Nyborg købstadkommuner — i denne lov kaldet *centralkommunerne* — hvert regnskabsår et én gang for alle fastsat tilsvær fra følgende omegnskommuner:

a) *Københavns kommune* modtager tilsvær fra Ballerup-Måløv, Birkerød, Brøndbyvester-Brøndbyøster, Dragør, Farum, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Herstedøster-Herstedvester, Hvidovre, Høje Tåstrup, Hørsholm, Lyngby-Tårnbæk, Rødovre, Store Magleby, Søllerød, Tårnby, Vallensbæk og Værløse kommuner.

b) *Århus kommune* modtager tilsvær fra Åby, Brabrand-Årslev, Hasle-Skejby-Lisbjerg, Holme-Tranbjerg, Vejlbyskov og Viby kommuner.

c) *Odense kommune* modtager tilsvær fra Allesø-Næsbyhoved-Broby, Dalum, Lumby, Pårup og Sanderum kommuner.

d) *Ålborg kommune* modtager tilsvær fra Hasseris og Sundby-Hvorup kommuner.

e) *Randers kommune* modtager tilsvaer fra Dronningborg, Hornbæk-Tånum, Krstrup og Vorup kommuner.

f) *Vejle kommune* modtager tilsvaer fra Hornstrup, Hover, Skibet og Vinding kommuner.

g) *Næstved kommune* modtager tilsvaer fra Herlufsholm kommune.

h) *Nykøbing F. kommune* modtager tilsvaer fra Tingsted og Toreby kommuner.

i) *Nyborg kommune* modtager tilsvaer fra Aunslev-Bovense, Hjulby og Vindinge kommuner.

Efter det oprindelige lovforslag skulle *Rødby* kommune modtage tilsvaer fra et par omegnskommuner. Dette ændredes i folketinget, hvor man lod afløsningsordningen bortfalde for det nævnte byområde.

§ 2. Tilsvaret fra hver af de i § 1 nævnte omegnskommuner beregnes således: det opgøres, hvilket beløb der for skatteåret 1957-58 i medfør af afsnit III i lov vedrørende personlig skat til kommunen er pålignet kommunens skatteydere som erhvervsskat til de i denne lovs § 18, stk. 2, nævnte kommuner; heri fradrages det beløb, omegnskommunen selv for samme skatteår i alt som erhvervsskat har pålignet skatteydere med skattepligtigt ophold i de samme kommuner.

En centralkommune kan dog højst modtage et samlet tilsvaer, der beregnes således: det opgøres, hvilket beløb centralkommunen for skatteåret 1957-58 i alt som erhvervsskat har pålignet skatteydere med skattepligtigt ophold i en af de i kommuneskattelovens § 18, stk. 2, nævnte kommuner; heri fradrages det beløb, der som fradrag i henhold til kommuneskattelovens § 28 for samme skatteår er ydet de af kommunens skatteydere, der er pålignet erhvervsskat til de i kommuneskattelovens § 18, stk. 2, nævnte kommuner; det fremkomne beløb udgør det højeste samlede tilsvaer, som centralkommunen kan modtage fra omegnskommunerne. Er dette beløb mindre end summen af de efter reglerne i stk. 1 beregnede tilsvaer fra de pågældende omegnskommuner, nedsættes de beregnede tilsvaer forholdsmæssigt.

I det af indenrigsministeren fremsatte lovforslag var omegnskommunernes tilsvaer — bortset fra bestemmelsen i stk. 2 — foreslået

fastsat til forskellen mellem pålignet erhvervsskat til andre kommuner og kommunens erhvervsskat fra andre kommuner i skatteåret 1957-58 med tillæg af 10 pct. Dette tillæg på 10 pct. af forskelsbeløbet udgik under sagens behandling i folketinget af lovforslaget. Samtidig undergik § 2 nogle ændringer, som var foranlediget af, at erhvervsskatten — i modsætning til hvad der oprindeligt var foreslået i lovforslaget om ændring af loven om personlig skat til kommunen — opretholdes for skatteydere, der ikke har både ophold og erhverv i de af afløsningsordningen omfattede kommuner. I overensstemmelse hermed ændredes også lovforslagets titel, der oprindeligt lød „forslag til lov om afløsning af skat til erhvervskommunen m. v.“

§ 3. Det årlige tilsvarebeløb indbetales til vedkommende centralkommune den 15. september, den 15. december og den 15. marts i vedkommende regnskabsår samt den 15. juni i det følgende regnskabsår hver gang med en fjerdedel, 1. gang den 15. september 1959. Såfremt tilsvarebeløbene ikke erlægges til forfaldstid, svares morarente med $\frac{1}{2}$ pct. månedlig pr. påbegyndt måned fra forfaldsdagen at regne.

Denne paragraf fik sin endelige form ved lovforslagets 3. behandling.

§ 4. Det tilsvare, den enkelte omegnskommune skal udrede, *udskrives som personlig skat til kommunen* ud over, hvad der på denne måde udskrives efter det for kommunen fastsatte ligningsforhold.

§ 5. De tilsvarebeløb, som de enkelte omegnskommuner efter bestemmelserne i denne lov skal udrede, fastsættes ved indenrigsministerens foranstaltning. Tvivlsspørgsmål med hensyn til beløbenes opgørelse afgøres endeligt af indenrigsministeren.

§ 6. Indenrigsministeren fastsætter de nærmere regler for gennemførelsen af den i denne lov omhandlede afløsningsordning.

II. Hovedstadsudligningen.

§ 7. Det udligningstilsvare, der for hvert af regnskabsårene 1959-60—1961-62 vil være af udrede af Frederiksberg og Gentofte kommuner til Københavns kommune (jfr. lov nr. 84 af 31. marts 1937, som ændret senest ved lov nr. 53 af 16. marts

1956), erstattes af *et fikseret udligningstilsvar*, der for regnskabsåret 1959-60 vil være at beregne som det i henhold til den nævnte lovgivning for regnskabsåret 1957-58 beregnede tilsvar med tillæg af 5 pct. og for hvert af regnskabsårene 1960-61 og 1961-62 som det for regnskabsåret 1957-58 beregnede tilsvar med tillæg af 10 pct.

§ 8. Indenrigsministeren kan nedsætte en *voldgiftsret* i overensstemmelse med reglerne i afsnit IV i lov nr. 84 af 31. marts 1937 om økonomisk udligning m. v. mellem Københavns kommune og Frederiksberg og Gentofte kommuner, således som denne lov er ændret senest ved lov nr. 53 af 16. marts 1956, idet voldgiftsrettens opmænd som hidtil vælges af indenrigsministeren, der ligeledes udpeger formanden. Voldgiftsretten skal inden udgangen af december måned 1961 til indenrigsministeren afgive en udtalelse om, hvorvidt og da i hvilke henseender ændringer i lovgivningen om økonomisk udligning mellem de tre hovedstadskommuner måtte være ønskelig under hensyn til de 3 kommuners indbyrdes stilling til den tid.

III. Ikrafttrædelses- og ophævelsesbestemmelser.

§ 9. Denne lov finder anvendelse fra og med skatteåret 1959-60.

Loven optages til *revision i folketingsåret 1961-62*.

§ 17 i lov nr. 84 af 31. marts 1937 om økonomisk udligning m. v. mellem Københavns kommune og Frederiksberg og Gentofte kommuner, således som denne lov er ændret senest ved lov nr. 53 af 16. marts 1956, ophæves.

Angående lovforslagets afløsningsordninger anførte *indenrigsministeren* ved dets fremsættelse bl. a.:

„Princippet i disse afløsningsordninger er, at der *kun foreslås oprettet ordninger i de byområder, hvor centralkommunens indtægtstab ved erhvervsskattens ophævelse vil andrage mere end et par procent af den udskrevne opholdskommuneskat i centralkommunen*. Til disse byområder er derfor henregnet de omegnskommuner, hvis beboere i 1957-58 har betalt ikke helt uvæsentlige beløb i erhvervsskat til andre kommuner. Afløsningsordningerne er herefter opbygget på den måde, at de nævnte omegnskommuner i hvert byområde fra og med skatteåret 1959-60 skal betale et tilsvar til områdets centralkommune. Dette tilsvar opgøres for hver omegnskommune som den erhvervsskat,

omegnskommunens beboere i alt har betalt til andre kommuner i skatteåret 1957-58. I tilsvaret kan dog fradrages det beløb, omegnskommunen i samme år har oppebåret i erhvervsskat fra andre kommuners beboere, men da erhvervsskatten i de senere år har været ret stærkt stigende, foreslås det, at det således beregnede tilsvare forhøjes med 10 pct.

For centralkommunernes vedkommende vil afløsningsordningen betyde, at de stort set bliver holdt skadesløse for det indtægtstab, de lider ved, at deres hidtidige erhvervsskatteindtægt bortfalder. For omegnskommunerne vil afløsningsordningen — i kraft af erhvervsskattens opbygning — medføre, at de kommuner, hvis beboere som følge af kommunens særlig lave beskatning har betalt høje erhvervsskatter, vil få pålignet forholdsvis store tilsvare til centralkommunen. Derimod vil de omegnskommuner, hvis beskatning i dag nogenlunde svarer til centralkommunens, kun få pålignet tilsvare, der stort set svarer til det indtægtstab, kommunen hidtil har haft til nedsættelse af opholdskommuneskatten for de i kommunen bosatte erhvervsskatteydere. Som følge heraf vil de foreslåede afløsningsordninger bidrage til at *formindske den ulighed i beskatningen, der i dag findes i de pågældende byområder.*

De foreslåede afløsningsordninger vil kun betyde *en midlertidig løsning* af beskatningsproblemerne i de pågældende byområder. En varig løsning vil kræve mere indgående undersøgelser af de forskellige byområders økonomiske struktur og de særlige forhold, der gør sig gældende i byområdernes enkelte kommuner. Det er derfor foreslået, at loven om afløsning af erhvervsskatten optages til revision i 1961-62, således at der bliver tid til at overveje, hvorledes ordninger af mere permanent karakter kan tilvejebringes.

I forbindelse med erhvervsskattens afløsning foreslås det tillige, at den mellem København og Frederiksberg samt København og Gentofte bestående udligningsordning — *hovedstadsudligningen* — suspenderes for skatteårene 1959-60—1961-62. Som et sidestykke til de tilsvare, der som et led i afløsningen af erhvervsskatten skal udredes bl. a. af de københavnske omegnskommuner, skal Frederiksberg og Gentofte i den nævnte 3 års periode efter forslaget årligt udrede samme udligningstilsvare til Københavns kommune som i 1957-58. Dog foreslås tilsvarene det første år forhøjet med 5 pct. og de to sidste år med 10 pct.“

Som ovenfor nævnt undergik lovforslaget i folketinget nogle væsentlige ændringer, jfr. hvad der herom — til dels med relation til begge lovforslagene — er anført under omtalen af den nærmest foregående sag.

Da venstre, konservative og kommunisterne ikke kunne tiltræde lovforslaget angående den personlige kommuneskat, heller ikke med hensyn til erhvervsskatteordningen, måtte de også stille sig reser-

verede over for det heromhandlede lovforslag, som de dog ikke ville gå imod efter vedtagelsen af det førstnævnte lovforslag.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget om afløsningsordningerne da med 84 stemmer (regeringspartierne), idet 56 medlemmer undlod at stemme.

44. Lov om ophævelse af det amtskommunale fællesskab på Bornholm. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2199. C. sp. 781].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3402). 1. beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3560). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Conrad Kofoed, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Kirkegaard og Gøting. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Alsing Andersen [formand], Ove Hansen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Poul Nilsson, P. A. Rasmussen, Kirkegaard, Gøting [næstformand], Conrad Kofoed, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Gideon, Kr. Juul, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Asger Jensen og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 821) afgivet $\frac{17}{3}$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $\frac{19}{3}$ (F. sp. 3832). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3884). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 101).

Ved loven ophæves det på Bornholm mellem købstæder og landdistrikter hidtil bestående amtskommunale fællesskab (§ 1), og det bestemmes, at den tidligere amtsfonds aktiver og passiver skal deles mellem amtskommunen og de enkelte købstadkommuner efter regler fastsat ved overenskomst, hvis indhold godkendes af indenrigsministeren (§ 2). Endvidere foreskrives i § 3 regler for fordelingen og anvendelsen af visse fonde.

Herefter skal fra 1. april 1959 i princippet alle udgifter, der har påhvilet den for Bornholms købstæder og landdistrikter fælles amtsfond, afholdes af amtskommunen og købstæderne på Bornholm efter de samme regler, som gælder i resten af landet, og på samme måde skal alle indtægter, der var tillagt amtsfonden, tilfalde amtskommunen og købstæderne efter de samme regler, der gælder i den øvrige del af landet.

Samtidig med ophævelsen af det økonomiske fællesskab ophæves købstædernes repræsentation i amtsrådet, og der foretages ved lovens § 4 en sådan ændring i den kommunale valglovs § 37, stk. 1, at der åbnes mulighed for indenrigsministeren til at fastsætte, at antallet af medlemmer i det bornholmske amtsråd ikke længere skal være 15. Samtidig ophæves de for Bornholm hidtil gældende særlige bestemmelser i den kommunale valglovs §§ 44 og 45.

Som en konsekvens af købstadrepræsentanternes udtræden af amtsrådet forudsættes dette opløst og *nyt amtsrådsvalg udskrevet*, og der gives i lovens § 5 bestemmelser angående fremgangsmåden ved valget og om varetagelsen af amtsrådets forretninger i tiden indtil det nye amtsråds overtagelse af disse.

For det tilfælde, at der skulle opstå tvivl eller uenighed med hensyn til tilvejebringelsen og indholdet af den fornødne overenskomst om de regler, hvorefter de hidtil til Bornholms amtskommune henlagte fællesopgaver fremtidig skal varetages af vedkommende kommuner hver for sig eller i fællesskab, bestemmes det i § 6, at indenrigsministeren i så tilfælde har den endelige afgørelse.

Ved lovens § 7 ophæves følgende love:

1) Lov af 21. januar 1857 om forandring i bestemmelserne angående ligningen af bidraget til det for købstæder og landdistrikter på øen Bornholm fælles amtsfond.

2) Lov nr. 98 af 4. marts 1918 om ændring i reglerne for påligning af bidrag til den for Bornholms købstæder og landdistrikter fælles amtsfond samt om repræsentationen i det fælles amtsråd, som ændret ved lov nr. 150 af 31. marts 1949.

Endelig anføres i § 8 i alt 24 love og lovebekendtgørelser, hvori der foretages ændringer som følge af ophævelsen af det amtskommunale fællesskab på Bornholm.

Lovforslaget blev ved 3. *behandling* vedtaget uændret og enstemmigt med 133 stemmer, mens 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

45. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 513. C. sp. 177].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 51). 1. beh. $\frac{24}{10}$ (F. sp. 353). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 117) afgivet $\frac{27}{11}$. (Ordfører: Axel Ivan Pedersen). 2. beh. $\frac{10}{12}$ (F. sp. 1464). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 321) afgivet $\frac{10}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1893). *Loven stadfæstet 19. december 1958.* (Lovt. B. nr. 11).

Ved lovens § 1 meddeles indfødsret til 459 personer, for enkeltes vedkommende dog på betingelse af, at de senest 30. april 1961 godtgør at være løst fra undersåtligt eller statsborgerligt forhold til en fremmed stat.

Ved §§ 2, 3 og 4 fritages i alt 16 personer fra virkningerne af de i lov nr. 379 af 12. juli 1946 §§ 1, 2 og 3 indeholdte bestemmelser, hvorved visse grupper af personer udelukkedes fra automatisk at erhverve dansk indfødsret.

§§ 5 og 6 indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

På det oprindelige lovforslag var kun optaget 158 ansøgere. Under sagens behandling i folketinget forøgedes dette antal til 475 gennem vedtagelsen af nogle ændringsforslag, som der var enighed om mellem indenrigsministeren og udvalget. Et af disse ændringsforslag, der omfattede 2 personer, stilledes i udvalgets tillægsbetænkning til lovforslagets 3. behandling. Af samtlige 475 personer, som blev optaget på loven, er 154 mænd og 321 kvinder, herunder 24 ægtepar.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne og socialistisk folkeparti afholdt sig fra at stemme, hvilket *Alfred Jensen* (DK) for sit partis vedkommende begrundede med, at man ikke havde haft lejlighed til at deltage i udvalgsarbejdet.

46. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2177. C. sp. 905].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3396). 1. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3529). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 845) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: Axel Ivan Pedersen). 2. beh. $\frac{16}{4}$ (F. sp. 4297). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 907) afgivet $\frac{10}{4}$. 3. beh. $\frac{22}{4}$ (F. sp. 4430). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. B. nr. 6).

Ved lovens § 1 meddeles indfødsret til 214 personer, for enkeltes vedkommende dog på betingelse af, at de senest 30. april 1961 godtgør at være løst fra undersåtligt eller statsborgerligt forhold til en fremmed stat.

Ved § 2 fritages 1 person fra de i lov nr. 379 af 12. juli 1946, § 2, stk. 1, indeholdte bestemmelser, der udelukkede en nærmere angivet gruppe personer fra automatisk at erhverve dansk indfødsret.

§§ 3 og 4 indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

På det oprindelige lovforslag var kun optaget 53 ansøgere. Under sagens behandling i folketinget forøgedes dette antal til 215 gennem vedtagelse af nogle ændringsforslag, som der var enighed om mellem indenrigsministeren og udvalget. Af samtlige 215 personer, som blev optaget på loven, er 76 mænd og 139 kvinder, herunder 6 ægtepar.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

47. Lov om ændring i lov om sygehusvæsenet m. v.

(Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2145. C. sp. 789].

Fremsat skriftligt $27/2$ (F. sp. 3235). 1. beh. $5/3$ (F. sp. 3442). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Thisted Knudsen, Gottschalck-Hansen, Kirkegaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Ditlevsen, Ove Hansen [formand], Hjortnæs, M. Larsen (Kolding), Mørk, Edel Saunte, Kirkegaard [næstformand], Niels Andersen, Thisted Knudsen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Niels Eriksen, Thorkil Kristensen, Gottschalck-Hansen, Egon Lauritzen og Knud Nielsen). Betænkning (B. sp. 813) afgivet $13/2$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $18/3$ (F. sp. 3815). 3. beh. $20/3$ (F. sp. 3883). *Loven stadfæstet 25. marts 1959*. (Lovt. nr. 100).

Ved loven ændres reglerne for ydelse af *statstilskud til nedbringelse af kommunernes udgifter til sygehusvæsenet*. Dette tilskud, der er hjemlet i lov nr. 71 af 27. februar 1946 om sygehusvæsenet, således som denne senest blev ændret ved lov nr. 97 af 18. april 1958 (årbog 1957-58, side 250), er hidtil ydet

dels som et beløb *pr. indbygger*, dels som et beløb *pr. sygedag*, dog at disse tilskudssatser gennem de senere år ved særlige love er blevet ændret i overensstemmelse med udgiftstigningen, således at det samlede statstilskud stadig har udgjort ca. 60 pct. af samtlige kommuners sygehusudgifter ifølge de senest aflagte regnskaber.

Ved den nu gennemførte ændring af loven om sygehusvæsenet m. v. fastsættes det ved en ændret affattelse af dennes § 8 i selve loven, at *statstilskuddet skal udgøre 60 pct. af kommunernes samlede nettoudgifter til sygehusvæsenet* i det senest afsluttede regnskabsår. Herved undgås de gentagne lovændringer gående ud på en hertil sigtende regulering af tilskudssatserne. Selve det samlede tilskudsbeløb, der herefter bliver tale om at fordele mellem kommunerne, deles i to halvdele, hvoraf den ene fordeles mellem kommunerne i forhold til *indbyggerantallet*, mens den anden halvdel fordeles mellem dem i forhold til antallet af tilskudsberettigede *sygedage*; herved opretholdes det hidtil gældende princip for tilskudsberegningen.

Som ovenfor nævnt er sygehusstilskuddet hidtil beregnet på grundlag af sygehusudgifter i det senest afsluttede regnskabsår, hvilket vil sige, at f. eks. tilskuddet for regnskabsåret 1959-60 skulle beregnes på grundlag af udgifter og sygedage i 1957-58. Da sygehusudgifterne har været stærkt stigende i årene efter krigen og vil stige ganske betydeligt fra 1957-58 til 1958-59, har de kommunale organisationer henstillet, at det årlige sygehusstilskud fremtidig beregnes på grundlag af udgifter og sygedage i regnskabsåret umiddelbart forud for tilskudsåret.

Dette er ved lovændringen delvis imødekommet, idet der for regnskabsårene 1959-60 og 1960-61 som en midlertidig ordning ydes et *mertilskud*, der kommer til udbetaling henholdsvis 15. marts 1960 og 15. marts 1961.

For regnskabsåret 1959-60 fastsættes mertilskuddet til halvdelen af det mertilskud, hver enkelt kommune ville have været berettiget til, hvis det samlede tilskud i 1959-60 havde været beregnet på grundlag af kommunernes nettoudgifter i regnskabsåret 1958-59 og fordelt på grundlag af tilskudsberet-

tigende sygedage i dette regnskabsår og registerfolketal pr. 1. juli 1959.

For regnskabsåret 1960-61 fastsættes beløbet til det fulde mertilskud, som hver enkelt kommune ville have været berettiget til, hvis det samlede tilskud i regnskabsåret 1960-61 havde været beregnet på grundlag af kommunernes nettoudgifter i regnskabsåret 1959-60 og fordelt på grundlag af tilskudsberettigede sygedage i dette regnskabsår og registerfolketal pr. 1. juli 1960.

Det oplystes i bemærkningerne til det fremsatte lovforslag, at der forinden ophøret af denne midlertidige ordning for regnskabsårene 1959-60 og 1960-61 må tages stilling til, på hvilket grundlag tilskuddet fremtidig skal beregnes. Spørgsmålet om en mere gennemgribende ændring af bestemmelserne i sygehusloven er for tiden genstand for indgående overvejelser i indenrigsministeriet og sygehusrådet, og i disse overvejelser indgår bl. a. spørgsmålene om beregningsgrundlaget for tilskuddet og om dets fordeling. Under hensyn hertil er det fundet rigtigst, at ordningen kun får gyldighed for de nævnte to regnskabsår, og der er derfor indsat en bestemmelse om, at sygehusloven i sin helhed skal forelægges folketinget til *revision* i folketingsåret 1960-61.

Endelig indeholder loven en bestemmelse om, at der i hvert af finansårene 1959-60 og 1960-61 ydes Københavns amtskommune et *ekstraordinært tilskud* af statskassen på 3 mill. kr. Tilskuddet, der skal fradrages i det beløb, der ellers ville være at udskrive som amtskommunal ejendomsskyld, afløser det tilskud, der ved lov nr. 85 af 31. marts 1958 med virkning for finansåret 1958-59 blev ydet amtskommunerne til nedsættelse af den amtskommunale ejendomsskyld.

Motiveringen for at yde Københavns amtskommune dette ekstraordinære tilskud var ifølge bemærkningerne til lovforslaget den, at denne amtskommune ramtes særlig hårdt, derved at ordningen ifølge lov nr. 85 af 31. marts 1958 ikke opretholdtes ud over finansåret 1958-59, idet den af det samlede tilskud på ca. 4 mill. kr. i henhold til denne lov modtog hovedparten, ca. 3,2 mill. kr., ligesom det også anførtes, at Københavns amtskommune på grund af sin særlige struktur har forholdsvis større sygehusudgifter end de øvrige amtskommuner.

Lovforslaget, der ingen ændringer undergik under behandlingen i folketinget, vedtoges ved 3. behandling enstemmigt.

48. Lov om ændring i lov om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkuløse m. m. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2141. C. sp. 779].

Fremsat skriftligt $27/2$ (F. sp. 3235). 1. beh. $5/3$ (F. sp. 3442). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Thisted Knudsen, Gottschalck-Hansen, Kirkegaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om sygehusvæsenet m. v. Betænkning (B. sp. 813) afgivet $13/3$. (Ordfører: Johs. E. Larsen). 2. beh. $18/3$ (F. sp. 3815). 3. beh. $20/3$ (F. sp. 3883). *Loven studfæstet 25. marts 1959*. (Lovt. nr. 102).

Loven, der gennemførtes i forbindelse med lov nr. 100 af 25. marts 1959 om ændring i lov om sygehusvæsenet m. v. (se nærmest foregående sag), har følgende indhold:

§ 1. I lov nr. 65 af 7. marts 1952 om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkuløse m. m. foretages følgende ændringer:

Til § 3.

Som nyt stk. 4 indsættes:

„Statstilskud i henhold til stk. 2 til behandling og pleje af patienter på kommunale tuberkulosesanatorier og -hospitaller samt statstilskud i henhold til stk. 3 til ambulante pneumothoraxbehandling på disse institutioner udbetales kun med det beløb, hvormed tilskuddet i tilskudsåret overstiger det for samme år beregnede tilskud pr. sygedag eller tilskud til ambulante behandling i henhold til § 8 i lov nr. 71 af 27. februar 1946 om sygehusvæsenet med senere ændringer.“

Stk. 4 ændres til stk. 5.

Til § 4.

Stk. 3, 1. og 2. punktum, affattes således:

„Dersom en patient, der omfattes af § 3, stk. 1, indlægges eller behandles ambulante på et statsanerkendt tuberkulose-hospital eller -sanatorium, som drives af en amt- eller køb-

stadkommune (eller Københavns kommune), i hvilken patienten ikke har fast ophold, kan der kræves en tillægsbetaling efter regler, der fastsættes af indenrigsministeren.“

§ 2. Denne lov træder i kraft den 1. april 1959.

Som motivering for indsættelsen af det nye stk. 4 i tuberkulosestøttelovens § 3 anførte *indenrigsministeren* ved fremsættelsen:

„Statstilskuddet til kommunernes udgifter til tuberkulosepatienter har hidtil været ydet i henhold til den særlige tuberkulosestøttelov med et beløb af 16 kr. 50 øre pr. sygedag. Da sygehustilskuddet nu fastsættes til 60 pct. af samtlige kommuners sygehusudgifter, er det af tekniske grunde nødvendigt at medtage tilskud til disse sygedage i sygeloven, således at der efter tuberkulosestøtteloven kun ydes differencen mellem den nævnte tilskudssats på 16 kr. 50 øre pr. sygedag og tilskuddet pr. sygedag efter sygehusloven, der vil blive 3-4 kr. lavere.“

Om baggrunden for den ændrede affattelse af tuberkulosestøttelovens § 4, stk. 3, 1. og 2. punktum, oplystes følgende i de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen:

„Ifølge tuberkulosestøttelovens § 4, stk. 3, kan statsanerkendte, kommunale tuberkulosehospitaller og -sanatorier afkræve *patienter, der ikke har ophold i vedkommende kommune*, en tillægsbetaling, der ikke må overstige summen af betalingstakst og statstilskud, d. v. s. for tiden 1 kr. 50 øre + 16 kr. 50 øre = 18 kr. pr. sygedag. Ved indlæggelse kan den samlede betaling i forbindelse med statstilskuddet derhos ikke overstige institutionens (afdelingens) gennemsnitlige sygedagsudgift i det senest afsluttede regnskabsår, bortset fra forrentning og afskrivning. Tillægsbetalingen udredes normalt af den amts- eller købstadkommune (eller Københavns kommune), hvor patienten har hjemsted. Da statstilskuddet i henhold til tuberkulosestøtteloven efter forslaget vil blive væsentlig mindre end 16 kr. 50 øre, og tillægsbetalingen derfor for lille, foreslås det, at *indenrigsministeren bemyndiges til at fastsætte tillægsbetalingens størrelse*. Det er hensigten foreløbig at bevare den nugældende tillægsbetaling på 18 kr., men såfremt sygedagsudgifterne på tuberkulosehospitaller og -sanatorier skulle stige væsentligt, vil spørgsmålet om at forhøje tillægsbetalingen blive taget op til overvejelse.“

Af den af *udvalget* afgivne *betænkning* fremgik det, at udvalget fra Københavns magistrat havde modtaget en henvendelse, hvori magistraten henstillede, at man tog *tuberkulosestøttelovens tilskudssatser* op til overvejelse med henblik på en forhøjelse af disse, forinden en fastlåsning fandt sted. I denne anledning udtalte udvalget:

„Udvalget har anset det for rimeligt, at der foretages en vis mindre forhøjelse af satserne for det omhandlede tilskud, og har haft samråd med indenrigsministeren om spørgsmålet. Indenrigsministeren har givet tilsagn om, at han i henhold til tuberkulosestøttelovens

§ 3, stk. 4, over for finansudvalget vil rejse spørgsmålet om forhøjelse af den nævnte tilskudssats med 2 kr. pr. sygedag.“

I øvrigt indstillede udvalget enstemmigt lovforslaget til vedtagelse uændret.

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

49. Lov om statshospitaler til behandling af sindslidende og om psykiatriske afdelinger. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 2189. C. sp. 1021].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3396). 1. beh. $\frac{12}{3}$ (F. sp. 3617). Partiernes ordførere: Peter Jørgensen, Marius Buhl, Bøgholm, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Jørgensen, Kaj Andresen, Boye Hansen, Hjortnæs, Mørk [formand], Edel Saunte, Søgaard, Else Zeuthen [næstformand], Ayoë Herbøl, Heilesen, Marius Buhl, Alfred Bøgh, N. Chr. Christensen, Peter Larsen, Bøgholm, Baagø og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 1005) afgivet $\frac{13}{5}$. 2. beh. $\frac{22}{5}$ (F. sp. 4960). 3. beh. $\frac{27}{5}$ (F. sp. 5116). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 190).

Loven har følgende indhold:

§ 1. De staten tilhørende sindssygehospitaler betegnes fremtidig som statshospitaler til behandling af sindslidende (statshospitaler).

§ 2. Indenrigsministeren bemyndiges til at lade opføre statshospitaler til behandling af sindslidende i Hillerød, Hjørring og Odense kommuner.

§ 3. Indenrigsministeren bemyndiges til ved køb eller ekspropriation at erhverve de til hospitalerne nødvendige arealer i de pågældende kommuner.

§ 4. Bevillinger til de nævnte arealerhvervelser og byggerarbejder samt til montering af bygningerne søges på de årlige finanslove.

§ 5. Indenrigsministeren kan efter indhentet erklæring fra sundhedsstyrelsen og med de bevilgende myndigheders tilslutning godkende, at der ydes et særligt statstilskud til driften af psykiatriske afdelinger, som oprettes ved kommunale sygehuse,

når dette under hensyn til opbygningen af statens hospitalsvæsen for sindslidende findes hensigtsmæssigt og en egentlig statslig afdeling ikke agtes oprettet.

§ 6. Finansministeren bemyndiges til at udstede statsobligationer til fremskaffelse af de fornødne midler til gennemførelse af de i nærværende lovs §§ 2 og 3 indeholdte bestemmelser.

Lovforslaget havde oprindelig — idet man ønskede at komme bort fra betegnelsen af de pågældende hospitaler som sindssygehospitaler — titelen: „forslag til lov om psykiatriske hospitaler og afdelinger“. Den endelige formulering af titelen skete under sagens behandling i folketinget, hvor man samtidig foretog nogle hermed overensstemmende redaktionelle ændringer i teksten. Bortset herfra gennemførtes lovforslaget uændret.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførtes i lovforslaget bl. a.:

„Ved skrivelse af 29. marts 1952 nedsatte indenrigsministeriet en kommissionen vedrørende statens sindssygevesen. Kommissionen afgav sin betænkning i november 1956, og heri indeholdes udkast til forslag til lov om opførelse af psykiatriske hospitaler i Odense, Hillerød, Hjørring, Kolding og Københavns amt samt om opførelse af et behandlingsafsnit ved det psykiatriske hospital i Århus.

Allerede på et tidligere tidspunkt, i december 1952, havde kommissionen imidlertid afgivet en foreløbig indstilling angående forskellige spørgsmål, der skønnedes at være af så presserende karakter, at de nødvendigvis måtte optages til omgående løsning, uafhængig af de øvrige reformer.

Nævnte præliminære betænkning var baggrunden for lov nr. 88 af 31. marts 1953 om opførelse af sindssygehospitaler i Ålborg og Glostrup og om opførelse af plejehjem for sindssyge i Ballerup-Måløv kommune og i Viborg samt om ændring af lov nr. 205 af 4. juni 1947 om opførelse af et nyt sindssygehospital i Brønderslev m. v.

De i loven omhandlede institutioner er nu alle, med undtagelse af hospitalet i Ålborg, under opførelse eller fuldført. Plejehjemmene i Ballerup og Viborg er taget i brug i april 1957, hospitalet i Brønderslev i oktober 1957, det psykiatriske børnehospital i Århus er taget i brug i september 1958, hospitalet i Glostrup er ligeledes påbegyndt og påregnes fuldført i foråret 1960, og moderniseringen af hospitalet i Viborg, der vil blive gennemført etapevis, er igangsat. Med hensyn til opførelsen af hospitalet i Ålborg har endelige dispositioner endnu ikke kunnet træffes, idet de stedlige sygehusplaner, hvormed dette hospitalsbyggeri skal koordineres, først for nylig er blevet således afklaret, at man har kunnet gå videre dermed.

Loven af 31. marts 1953 er således ved at have udspillet sin rolle, og nærværende lovforslag fremsættes derfor med henblik på den nødvendige videreførelse af den igangværende udbygning af statens psykiatriske hospitalsvæsen.

Af et sagkyndigt underudvalg under kommissionen har meget indgående undersøgelser været iværksat til klarlæggelse af det eksisterende pladsbehov. Man skal herom henvise til det i betænkningen pag. 32 ff anførte, hvoraf fremgår, at det nævnte udvalg under hensyntagen til de i betragtning kommende faktorer har beregnet, at statens psykiatriske hospitalsvæsen i 1970 sandsynligvis vil have brug for ca. 10 800 pladser, medens man — hvis der ikke foretoges andre udvidelser end de ved loven af 31. marts 1953 hjemlede — til den tid kun ville disponere over 7 100 pladser. Man skulle herefter inden for den pågældende periode tilstræbe at tilvejebringe ca. 3 700 pladser. Herved angives, selv om udbygningsperioden utvivlsomt må blive længere end ved de anstillede beregninger forudsat, størrelsesordenen af det konstaterede pladsbehov. Man skal i denne forbindelse yderligere bemærke, at der i januar 1958 af direktoratet for statens sindssygehospitaler har været indhentet et memorandum fra overlæge *Otto Jacobsen* og professorerne *Villars Lunn* og *Erik Strömngren* til belysning af, om de i betænkningen anstillede beregninger fortsat har gyldighed. Dette memorandum, der besvarer det stillede spørgsmål bekræftende, er publiceret i Ugeskrift for Læger. . . .

Kommissionen har på grundlag af de anstillede undersøgelser fremsat en *samlet plan for sindssygevesenets udbygning* og understreger i denne forbindelse, at en for langvarig byggeperiode, når henses til den situation, hvori sindssygevesenet befinder sig, vil være overordentlig betænkkelig.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende tiltræde de i kommissionsbetænkningen indeholdte synspunkter og må i konsekvens heraf lægge afgørende vægt på, at der nu skabes fornøden lovhjemmel for realisationen af det inden for udbygningsprogrammet primært nødvendige. Det forslag, der her efter indstilling fra direktoratet for statens sindssygehospitaler og efter forhandling med sundhedsstyrelsen fremsættes, tager sit udgangspunkt i det af kommissionen udarbejdede udkast til lovforslag, men er mindre omfattende end dette. . . .“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning anfører:

„Udvalget har holdt 4 møder og herunder haft 2 samråd med indenrigsministeren, der yderligere skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål.

Ministeren redegjorde under samrådene for en række forhold i forbindelse med sindssygehospitalerne og fremhævede herunder især,

at afgørelsen om anbringelse på et sindssygehospital kun kan træffes på grundlag af lægelige kriterier.

Spørgsmålet om behovet for psykiatriske hospitalspladser er blevet behandlet i udvalget, der har modtaget en redegørelse herfor, udarbejdet af professorerne Otto Jacobsen, Villars Lunn og Erik Strömngren. Udvalget ønsker herom at udtale, at man vil finde det rigtigst, at de i § 5 omhandlede statslige afdelinger, for så vidt behov foreligger, fortrinsvis placeres i de landsdele, hvor afstandene til de allerede bestående hospitaler er størst. Man har i denne forbindelse særlig tænkt på Bornholms, Thisted og Ribe amter.

Med hensyn til benævnelsen af de i lovforslaget omhandlede hospitaler og afdelinger har udvalget modtaget skriftlige henvendelser såvel fra flere enkeltpersoner som fra Dansk neurologisk Selskab. Efter forhandlingerne i udvalget om de forskellige herom fremsatte forslag har indenrigsministeren stillet nedenstående under nr. 1-4 anførte ændringsforslag, der går ud på, at benævnelsen „psykiatriske hospitaler“ ændres til: „statshospitaler til behandling af sindslidende“. Indenrigsministerens bemærkninger til de foreslåede ændringer er optrykt som bilag 1 til betænkningen. Som bilag 2 er optrykt ministerens skriftlige svar på et af udvalget stillet spørgsmål om det af kommissionen vedrørende statens sindssygevæsen foreslåede psykiatriske hospital i Kolding.“

Efter at ændringsforslagene var tiltrådt uden afstemning, vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

50. Lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 591. C. sp. 3].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 422). 1. beh. ⁵/₁₁ (F. sp. 712). Partiernes ordførere: Dupont, Ejner Kristensen, Gottschalck-Hansen, Baunsbak-Jensen, Gøting og Lynnerup Nielsen 2. beh. ¹⁸/₁₁ (F. sp. 809). 3. beh. ²¹/₁₁ (F. sp. 906). *Loven stadfæstet 5. december 1958.* (Lovt. nr. 334).

Ved loven udskydes *revisionsfristen* for lov for Færøerne nr. 405 af 21. november 1939 om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab, som ændret ved lov nr. 185 af 10. maj 1950 og lov nr. 37 af 2. marts 1955, fra folketingsåret 1958-59 til *folketingsåret 1962-63*.

Som begrundelse for udskydelsen anførte *indenrigsministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Loven, der blev stadfæstet den 21. november 1939 og senere er ændret ved lov af 10. maj 1950 og lov af 2. marts 1955, foreskriver som et led i tuberkulosebekæmpelsen på Færøerne, at alle personer, der beskæftiges eller befordres om bord i færøske fiskerfartøjer, skal gennemgå en årlig tuberkuloseundersøgelse på Færøernes tuberkulosestation; det samme gælder personer, der er om bord i færøske hvalfangerbåde eller er beskæftiget på færøske hvalfangerstationer. Ordningen er indført som en forsøgsmæssig foranstaltning og skal ifølge bestemmelse i lovens § 4 underkastes revision i indeværende folketingsår.

Det foreligger oplyst, at loven i den forløbne tid har virket efter sin hensigt. De påbudte tuberkuloseundersøgelser og kontrollen hermed har medført en *nedgang i antallet af tuberkulosetilfælde på Færøerne*, men det færøske hjemmestyre finder det dog uforsvarligt endnu at ophæve ordningen. Hjemmestyret har derfor indstillet, at loven forlænges uændret til 1962-63.

Da jeg — i overensstemmelse med erklæringer fra statsministeriet, fiskeriministeriet, sundhedsstyrelsen og rigsombudsmanden — kan slutte mig til hjemmestyrets indstilling, foreslås loven forlænget, således at den forelægges til revision i folketingsåret 1962-63.“

Lovforslaget vedtoges i folketinget uændret og enstemmigt.

51. Lov om ændringer i lov om distriktsjordemødre.

(Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2837. C. sp. 1073].

Fremsat skriftligt ¹⁶/₄ (F. sp. 4250). 1. beh. ²⁰/₄ (F. sp. 4582). Partiernes ordførere: Astrid Skjoldbo, Conrad Kofoed, Erna Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Astrid Skjoldbo, Kaj Andresen, Holger Eriksen [formand], Lysholt Hansen, Hougaard, Sofie Pedersen, Robert Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Gøting, Conrad Kofoed, Søren Andersen, Marius Buhl, Alfred Bøgh, Søren Jensen, Erna Sørensen, Asger Jensen og Ellen Strange Petersen). Betænkning (B. sp. 1033) afgivet ¹⁴/₅. 2. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 5106). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²/₆ (F. sp. 5329). *Loven stadfæstet 10. juni 1959*. (Lovt. nr. 201).

Loven går i hovedsagen ud på en *regulering* af de i lov nr. 89 af 31. marts 1953 om distriktsjordemødre fastsatte *lønninger og pensioner* samt lovens øvrige bestemmelser om

distriktjordemødrenes ansættelsesforhold i overensstemmelse med den regulering, der er gennemført for statens tjenestemænd ved tjenestemandsløvene af 1958.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *indenrigsministeren* herom:

„I medfør af bestemmelserne i nævnte lov [af 1953] ansættes distriktjordemødrene som kommunale tjenestemænd på almindelige tjenestemandsvilkår, således at de er normeret i en i loven fastsat lønklasse, der bl. a. lægges til grund for beregningen af deres pensioner, hvorimod de som løn kun modtager nærmere fastsatte procenter af de normerede lønninger under hensyn til, at de oppebærer honorarer for fødselshjælp m. v.

Udgifterne til distriktjordemødrenes løn og pension er i lighed med tidligere delt mellem staten og amts- og købstadkommunerne. Dette er grunden til, at deres løn- og pensionsvilkår er fastsat ved lov, uanset at de må betragtes som kommunale tjenestemænd.

Det var ved lovens gennemførelse forudsat, at der ved omlægning af distriktsindelingen sigtedes mod efterhånden at skabe mulighed for fuld udnyttelse af distriktjordemødrenes arbejdskraft. Ved fastlæggelsen af lønvilkårene var det hensigten at give en fuldt beskæftiget distriktjordemoder et indtægtsniveau, der nogenlunde svarede til indtægtsniveauet for de kommunalt ansatte spædbørnssundhedsplejersker. De fastsatte pensioner svarede omtrent til sundhedsplejerskernes pensioner.

Ved de overvejelser, der efter gennemførelsen af tjenestemandsløvene af 1958 har fundet sted om regulering af distriktjordemødrenes ansættelsesvilkår, fandt man det derfor i første omgang naturligt at afvente den ordning, der ville komme til at gælde for de kommunale spædbørnssundhedsplejersker.

Da forhandlingerne om disses forhold imidlertid stadig ikke har kunnet afsluttes, og da en regulering af distriktjordemødrenes vilkår nu ikke bør udskydes længere, har indenrigsministeriet i forståelse med Amtsrådsforeningen, Købstadforeningen og Den almindelige danske Jordemoderforening udarbejdet det foreliggende lovforslag, hvorefter distriktjordemødrenes fremtidige løn- og pensionsvilkår søges fastsat i overensstemmelse med den ordning, der er truffet for tilsvarende tjenestemandstillinger.

Som det fremgår af forslaget, har man anset normering i en lønklasse, der svarer til 13. lønningsklasse efter statstjenestemandsløven af 1958, for en rimelig placering af distriktjordemødrene i tjenestemandssystemet.

Medens denne placering fuldt ud skal lægges til grund med hensyn til pensioner, er det i lønmæssig henseende tanken, at distriktjordemødrene under hensyn til deres praksisindtægter som hidtil kun skal have udbetalt en procentdel af den fulde løn efter lønklas-

sen, nemlig 65 pct. i de første 15 år og derefter 70 pct. Med hensyn til de ændringer, som forslaget vil medføre for lønninger og pensioner på de forskellige trin, tillader jeg mig at henvise til de oplysninger, der er givet i bemærkningerne til lovforslaget.

Da alle distriktsjordemødre har tjenestebolig eller får tilskud til boligudgifter efter en beregning, hvori indgår boligbidrag efter statens regler, vil den *forhøjelse af betalingen for statens tjenesteboliger*, der har været et led i lønreguleringen af 1958, få stor betydning for distriktsjordemødrene. Efter de nu gældende regler er boligbidraget 360 kr. årlig. Hvis statens nye regler blev lagt til grund, ville bidragene for distriktsjordemødrene blive meget forskellige. Bidragene ville kunne variere mellem ca. 800 kr. og godt 1 400 kr. eller i enkelte tilfælde endnu mere. Da det af flere grunde vil være uheldigt at indføre bidrag af så varierende størrelser, foreslås det, at fradraget for bolig inklusive eventuel garage — hvad der findes ved de allerfleste boliger — fastsættes til 1 200 kr. årlig.

De årlige merudgifter ifølge forslaget kan for statens vedkommende anslås til ca. 550 000 kr. Da ordningen tænkes iværksat med virkning fra 1. april 1958, vil merudgiften i finansåret 1959-60 dog blive ca. 1 050 000 kr. For amts- og købstadkommunernes vedkommende vil merudgifterne blive væsentlig mindre, idet udgifterne til bolig udelukkende påhviler kommunerne og de forøgede boligbidrag derfor vil komme disse til gode.

Ud over de nævnte regler foreslås enkelte mindre ændringer, der i det væsentlige tilsigter at tydeliggøre visse af bestemmelserne i den gældende lov. Endvidere foreslås en vis ændring af de særlige regler for underbeskæftigede distriktsjordemødre.

Endelig foreslås bestemmelsen i lovens § 20, hvorefter loven skal forelægges til revision i folketingsåret 1960-61, ophævet. Tanken med, at loven skulle forelægges til revision, stod i forbindelse med, at det som nævnt var forudsat, at der skulle udfoldes bestræbelser for ved ændringer i distriktsinddelingen efterhånden at skabe øget beskæftigelse for en række af de distriktsjordemødre, der var underbeskæftigede, og herigennem tillige skabes mulighed for forøgelse af den del af deres indtægter, der hidrører fra honorarer for fødsels-hjælp m. v.

Om ændringerne af distriktsinddelingen kan formentlig siges, at den er gennemført hurtigere, end man i 1953 havde kunnet regne med. Mange distrikter er nedlagt, ikke blot når der har været vakance, men tillige i betydeligt omfang, når der har været mulighed for at flytte de pågældende distriktsjordemødre til andre ledige stillinger. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, er *antallet af distriktsjordemoderstillinger sunket fra 467 i 1951 til ca. 390 i 1958*. Efter de foreliggende oplysninger har over 200 af disse medvirket ved 70 fødsler eller mere årlig, uanset at antallet af fødsler i land-distrikterne synes at have en stadig nedadgående tendens. Nedlæg-

gelsen af distrikter vil stadig blive fortsat i det omfang, det er foreneligt med hensynet til en forsvarlig sikring af landbefolkningens muligheder for rettidig fødselshjælp.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget har over for indenrigsministeren rejst spørgsmål om, hvorvidt tiden ikke måtte være inde til at foranledige foretaget ændring af den *honorartakst*, der anvendes såvel af distriktsjordemødre som af privat praktiserende jordemødre ved jordemoderhjælp ydet til fødende, hvis skattepligtige indkomst ligger over sygekassegrænsen, hvilken takst ifølge gammel praksis beregnes som 1 pct. af den skattepligtige (eventuelt mandens) indtægt (dog i de senere år inden for visse grænser). Udvalget har i denne forbindelse forespurgt ministeren, om en sådan ændring vil forrykke grundlaget for den for distriktsjordemødre gældende aflønningsordning.

Indenrigsministeren har hertil oplyst, at Den almindelige danske Jordemoderforening har søgt monopoltilsynets godkendelse af, at honoraret til jordemødre (herunder også distriktsjordemødre) for fødselshjælp, ydet i tilfælde som de nævnte, fastsættes som en enheds takst, uafhængigt af den fødendes indkomstforhold. Ministeren har tillige oplyst, at en sådan ændring af honorarberegningen ikke vil forrykke grundlaget for de i forbindelse med det foreliggende lovforslag foretagne beregninger, idet antallet af fødsler, for hvilke denne honorarberegning anvendes, normalt er ganske ringe for den enkelte distriktsjordemoder.“

Udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse med et par mindre ændringer, der dels angik udgiftsfordelingen mellem stat og kommuner, dels ikrafttrædelsesbestemmelserne.

Med disse ændringer vedtoges lovforslaget enstemmigt.

52. Lov om et levnedsmiddelinstitut m. m. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 569. C. sp. 949].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 51). 1. beh. $\frac{5}{11}$ (F. sp. 714). Partiernes ordførere: Viola Nørløv, Henry Hansen, Poul Clausen, Morten Larsen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Viola Nørløv, Chr. Christiansen [formand], Boye Hansen, Poul Hansen (Grenå), Hjortnæs, Carl Petersen, Astrid Skjoldbo, Morten Larsen [næstformand], Ayoë Herbøl, Henry Hansen, Marius Buhl, Per Federspiel, Kr. Juul, Ejner Kristensen, Poul Claussen, Hanne Budtz og Niels Ravn). Betænkning (B. sp. 909) afgivet $\frac{16}{4}$. (Ordfører:

Viola Nørlov). 2. beh. ²²/₄ (F. sp. 4431). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 997) afgivet ¹²/₅. 3. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 4822). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 182).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Indenrigsministeren bemyndiges til at oprette et levnedsmiddelinstitut og til at tilvejebringe nye selvstændige lokaler for dette.

Levnedsmiddelinstituttet skal bestå af

- 1) *en institution til udførelse af levnedsmiddeltoksikologiske og dermed beslægtede eksperimentelle undersøgelser og*
- 2) *et centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v., hvori indgår statens praktisk-sundhedsmæssige undersøgelser og statens vitaminlaboratorium.*

Den i stk. 1 under 1) nævnte institution betegnes som statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. Instituttet ledes af en direktør, der over for indenrigsministeriet har det videnskabelige ansvar for instituttets virksomhed. Instituttet skal efter ministerens bestemmelse være til bistand for sundhedsstyrelsen i dennes egenskab af det offentliges øverste rådgiver i sundhedsmæssige spørgsmål.

Den i stk. 1 under 2) nævnte institution, der deles i afdelinger efter indenrigsministerens bestemmelse, betegnes som statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v. Centrallaboratoriet ledes af et råd bestående af lederne for de enkelte afdelinger. En af lederne udpeges af indenrigsministeren til at føre forsædet i rådets møder samt til efter ministerens bestemmelse at føre overtilsyn med laboratoriets arbejde. Centrallaboratoriet skal være til bistand for sundhedsstyrelsen, navnlig for så vidt angår dennes opgaver i medfør af § 3 i lov nr. 182 af 23. juni 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse.

Indenrigsministeren fastsætter et regulativ for statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. og statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v.

Indenrigsministeren bemyndiges til at fastsætte *gebyrer* for de undersøgelser, der foretages, og for konsultativ virksomhed,

der udøves af de nævnte institutioner til fordel for erhvervs-virksomheder, erhvervsorganisationer og lignende.

Såvel statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. som statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v. afgiver *en årlig beretning* til indenrigsministeren. Statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. kan endvidere med indenrigsministerens samtykke udsende oplysninger om ernærings- og levnedsmiddelhygiejniske spørgsmål, der kan antages at have praktisk eller videnskabelig interesse for en videre kreds.

§ 2. Indenrigsministeren kan autorisere et af en kommune oprettet laboratorium til at udføre de i henhold til levnedsmiddelloven forudsatte laboratorieundersøgelser, som begæres af vedkommende sundhedskommission eller politiet.

Indenrigsministeren kan bestemme arten og omfanget af den levnedsmiddelkontrol, der skal udføres af de kommunale levnedsmiddellaboratorier. Han kan ligeledes bestemme, at laboratorieundersøgelser af levnedsmidler enten skal udføres på et for flere kommuner fælles laboratorium, eller at kommuner, der ikke ønsker selv at drive et laboratorium, skal lade undersøgelserne foretage på et andet kommunalt laboratorium imod, at der herfor ydes vedkommende kommune et vederlag, der i mangel af mindelig overenskomst fastsættes af ministeren.

Indenrigsministeren bestemmer fordelingen af kontrolle- rende opgaver mellem centrallaboratoriet for levnedsmiddelkontrol m. v. og de lokale levnedsmiddellaboratorier.

Indenrigsministeren forhandler med de kommunale orga- nisationer om gennemførelsen af de i nærværende paragraf omhandlede ordninger.

§ 3. For så vidt indenrigsministeren efter indhentet ud- talelse fra sundhedsstyrelsen finder det påkrævet, at der inden for ernærings- og levnedsmiddelhygiejnen gennemføres praktisk- videnskabelige undersøgelser, som ikke kan udføres på statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. eller på central- laboratoriet for levnedsmiddelkontrol m. v., eller som mere hensigtsmæssigt kan udføres andetsteds, kan indenrigsministe- ren bemyndige sundhedsstyrelsen til at træffe *aftale med private eller offentlige institutioner* om gennemførelse af de pågældende

undersøgelser imod dækning af de dermed forbundne udgifter samt til at foreskrive de vilkår, hvorunder undersøgelserne skal foregå.

§ 4. Indenrigsministeren kan bemyndige sundhedsstyrelsen, statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v. og statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. til med tilsvarende institutioner i andre lande, særlig de lande, der er tilsluttet Nordisk Råd, at træffe aftale om samarbejde om kontrol med levnedsmidler og med hensyn til praktiske forskningsopgaver vedrørende levnedsmiddelhygiejniske spørgsmål.

§ 5. Indenrigsministeren bemyndiges til efter forhandling med fiskeriministeren, handelsministeren og landbrugsministeren og de nærmest interesserede erhvervsorganisationer at oprette *et råd* bestående af særligt sagkyndige til at følge forskningen inden for ernærings- og levnedsmiddelhygiejnen samt til at virke som rådgiver for sundhedsstyrelsen og vedkommende ministerier i vigtigere sager på dette område.

Indenrigsministeren bemyndiges til at oprette *et navn til behandling af sager om levnedsmidler*, hvori der i henhold til levnedsmiddeloven skal finde forhandlinger sted imellem indenrigsministeriet på den ene side og fiskeriministeriet, handelsministeriet og landbrugsministeriet på den anden side.

§ 6. Det på statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v. og statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. ansatte *personale*, medlemmer af eventuelle rådgivende udvalg og lignende, som måtte blive oprettet efter ministerens bestemmelse, herunder også medhjælpere og lejlighedsvis tilkaldte konsulenter, sagkyndige og lignende samt personalet på de private og offentlige laboratorier, der i medfør af §§ 2 og 3 udfører levnedsmiddelundersøgelser for det offentlige, er under ansvar efter borgerlig straffelov af 15. april 1930 §§ 152 og 263, jfr. § 3, stk. 3, i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd, forpligtet til over for alle uvedkommende at *hemmeligholde*, hvad de gennem deres arbejde bliver vidende om.

§ 7. Bestemmelserne i nærværende lov medfører ingen

ændring med hensyn til sundhedsstyrelsens stilling og ansvar, således som dette er fastlagt i loven om sundhedsvæsenets centralstyrelse og i lovgivningen om levnedsmidler m. v.

Bestemmelserne i nærværende lov medfører ej heller nogen ændring med hensyn til den allerede stedfindende kontrol med mælk og mælkeprodukter, kød, æg og fisk.

§ 8. De med lovens gennemførelse forbundne udgifter søges bevilget på de årlige finanslove.

Lovforslaget fremsattes i samme form — bortset fra en redaktionel ændring — som et tilsvarende lovforslag, der var til behandling i folketingsåret 1957-58, men som man dengang ikke nåede at få taget stilling til (årbog 1957-58, side 497).

Lovforslaget vedtoges uændret, men ikke enstemmigt, idet venstre og det konservative folkeparti gik imod lovforslaget i den foreslåede affattelse.

I betænkningen fra det udvalg, der fik lovforslaget til behandling, anføres:

„Udvalgets *flertal* (Chr. Christiansen, Boye Hansen, Poul Hansen (Grenå), Ayoë Herbøl, Hjortnæs, Morten Larsen, Viola Nørløv, Carl Petersen og Astrid Skjoldbo) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*, men understreger samtidig som sin opfattelse, at det kommende levnedsmiddelinstitut mest hensigtsmæssigt kunne etableres i geografisk forbindelse med statens husholdningsråds bygning. Flertallet forudsætter, at indenrigsministeren tager denne opfattelse i betragtning, når den endelige beslutning skal træffes.

Flertallet henstiller endvidere til indenrigsministeren, at der i lov om levnedsmidler indføres en bestemmelse om, at giftstoffer i intet tilfælde må anvendes i levnedsmiddelfremstillingen uden særlig tilladelse fra sundhedsstyrelsen.

Et *mindretal* (Hanne Budtz, Marius Buhl, Poul Claussen, Per Federspiel, Henry Hansen, Kr. Juul, Ejner Kristensen og Niels Ravn) deler den opfattelse, at en nyordning af kontrollen med stoffer, der i en eller anden hensigt bruges som tilsætning til levnedsmidler, bør finde sted, men har ikke kunnet tiltræde det foreliggende lovforslag, der må forekomme i betydelig grad at overskride den økonomiske ramme, inden for hvilken en rimelig modernisering på det omhandlede område må kunne tilvejebringes.

Mindretallet stiller derfor nedenstående ændringsforslag nr. 1-11.

Når spørgsmålet om det toksikologiske institut herved udskydes, er det for mindretallet begrundet i den opfattelse, at der ved dets udbygning i den foreslåede skikkelse sker en overlappning af mulighederne for på allerede eksisterende institutter at få foretaget ønskelige toksikologiske undersøgelser. Mindretallet peger her bl. a. på

giftkontrollens laboratorium, Danmarks farmaceutiske højskole, radiumstationens patologiske laboratorium og universitetets farmakologiske institut. Det er endvidere mindretallets opfattelse, at en koordination af det her omhandlede toksikologiske institut og udbygningen af landbohøjskolens tilsvarende afdeling burde have været genstand for en virkelig undersøgelse.

Mindretallet beklager, at der ikke i udvalget har kunnet skaffes flertal for en ændring af det i § 5, stk. 1, nævnte rådgivende udvalg, således at dets placering og beføjelser blev i overensstemmelse med det i udvalget forelagte lovudkast af 9. november 1956, hvis affattelse var tiltrådt enstemmigt i kommissionsbetænkningen af 1955.“

Bortset fra redaktionelle ændringer gik mindretallets ændringsforslag ud på følgende:

1) Bortfald af den foreslåede institution til udførelse af levnedsmiddeltoksikologiske undersøgelser m. v.

2) Indsættelse efter § 1 af følgende nye paragraf:

„§ 2. Indenrigsministeren bemyndiges til til brug for den i § 1 nævnte institution at tilvejebringe en litteraturtjeneste, der skal have til opgave at samle og registrere den væsentlige danske og udenlandske litteratur og lovgivning vedrørende ernærings- og levnedsmiddelhygiejniske og dermed beslægtede emner og at give oplysning om indholdet af den registrerede litteratur og lovgivning til offentlige myndigheder samt i det omfang, hvori det er muligt, til forbrugere og erhvervsorganisationer og enkelte erhvervsdrivende.“

3) Bortfald af det foreslåede stk. 1 i § 5 vedrørende oprettelse af et sagkyndigt råd.

Ved 2. behandling forkastedes hvert af disse ændringsforslag med 77 stemmer mod 51 (V og KF), idet 4 medlemmer (Baunsgaard (RV) og Starcke (DR) samt et færøsk og et grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme.

Mellem 2. og 3. behandling afgav udvalget en tillægsbetænkning, hvori det hedder:

„Udvalget har holdt 2 møder efter lovforslagets 2. behandling og har modtaget 2 deputationer, dels fra Industrirådet og dels fra Foreningen af statsautoriserede Laboratorieførstandere i Danmark.

Industrirådets repræsentanter har over for udvalget fremhævet de samme synspunkter, som de havde fremført ved et tidligere foretræde for udvalget. Repræsentanterne for Foreningen af statsautoriserede Laboratorieførstandere i Danmark har fremført ønske om, at laboratorier med de fornødne kvalifikationer må kunne autoriseres til at foretage levnedsmiddelundersøgelser, og foreningen henstiller derfor, at der i lovforslaget indsættes sålydende bestemmelse: „Endvidere kan indenrigsministeren på nærmere vilkår autorisere de af landbrugsministeriet statsautoriserede laboratorier til at udføre levnedsmiddelundersøgelser.“

Der er inden for udvalgets *flertal* . . . enighed om, at en sådan bestemmelse bør overvejes ved den kommende revision af lov om levnedsmidler, da en sådan ændring ikke henhører under lovforslaget om et levnedsmiddelinstitut. Flertallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse uforandret*.

Et *mindretal* . . . ønsker at fremhæve, at erhvervenes organisationer ved deres fornyede foretræde for udvalget har uddybet deres betæneligheder, bl. a. vedrørende den svækkelse i eksporterhvervenes konkurrenceevne, som forslaget åbner mulighed for, ligesom de har fremhævet det tilbageskridt, det ville være, om der i levnedsmiddellovgivningen — som henstillet af flertallet i udvalgets mellem lovforslagets 1. og 2. behandling afgivne betænkning — blev indført en bestemmelse om, at giftstoffer ikke må anvendes uden særlig tilladelse fra sundhedsstyrelsen.

Mindretallet kan fortsat ikke tilslutte sig lovforslaget i den foreliggende form.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 85 stemmer mod 57 (V og KF), idet 2 medlemmer (Baunsgaard og et grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme.

53. Lov om udskydelse af revision af lov om statens husholdningsråd. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 2157. C. sp. 809].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3401). 1. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3529). Partiernes ordførere: Viola Nørløv, Foged, Erna Sørensen, Else Zeuthen, J. M. Pedersen og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Viola Nørløv, Nina Andersen, Chr. Christiansen, Lund Jensen, Carl Petersen [formand], Astrid Skjoldbo, Søgaard, Else Zeuthen, J. M. Pedersen [næstformand], Foged, Henry Hansen, Heick, Peter Larsen, Martin, Erna Sørensen, Gottschalk-Hansen og Niels Ravn). Betænkning (B. sp. 811) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: Viola Nørløv). 2. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3911). 3. beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4051). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 121).

Ved loven udskydes fristen for optagelse af lov nr. 87 af 31. marts 1953 om statens husholdningsråd, jfr. lov nr. 66 af 26. marts 1958, til revision fra folketingsåret 1958-59 til *folketingsåret 1959-60*.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *indenrigsministeren*:

„Ifølge den gældende lov om statens husholdningsråd skal loven optages til revision senest i folketingsåret 1958-59. Som det vil være de ærede medlemmer bekendt, bl. a. fra behandlingen af forslaget om forlængelse af den gældende lov sidste forår, har husholdningsrådets forhold været gjort til genstand for nærmere undersøgelse i et på foranledning af forvaltningsnævnet af mig i sin tid nedsat udvalg. Dette udvalg har nu afgivet betænkning ledsaget af et udkast til lovforslag, der er kaldt „Forslag til lov om hjemmenes forskningsinstitut“.

Da der imidlertid ikke har været enighed i udvalget om de fremtidige retningslinjer for husholdningsrådets virksomhed og ledelse, og da der hersker stærkt divergerende opfattelser af, hvorledes husholdningsrådets fremtidige forhold bør være, må det anses for ønskeligt, at hele dette spørgsmål gøres til genstand for nærmere overvejelse. Jeg skal derfor indskrænke mig til at foreslå, at den gældende lov forlænges et år.“

Lovforslaget undergaves i folketinget — efter forslag af *J. M. Pedersen* (DR) — en kort udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. Det vedtoges ved 3. behandling uændret og enstemmigt.

54. Lov om ændring i indkvarteringsloven. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2161. C. sp. 815].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3406). 1. beh. $\frac{12}{3}$ (F. sp. 3610). Partiernes ordførere: Mørk, Justesen, Marie Antoinette von Lowzow, Slipsager, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Mørk, Andreas Hansen, Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg) [formand], Victor Gram, Poul Nilsson, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Gøting, Justesen, Vagn Bro, Thisted Knudsen, Ladefoged, Østergaard, Marie Antoinette von Lowzow, Asger Jensen og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 841) afgivet $\frac{2}{4}$. (Ordfører: Mørk). 2. beh. $\frac{10}{4}$ (F. sp. 4160). 3. beh. $\frac{15}{4}$ (F. sp. 4275). *Loven stadfæstet 20. april 1959.* (Lovt. nr. 137).

Ved loven ophæves — med virkning fra 1. april 1959 — kapitel 1 (§§ 1-17, der omhandler ordinær indkvartering) i lov nr. 91 af 29. marts 1924 om indkvartering, således som denne er ændret ved lov nr. 64 af 27. marts 1929 og lov nr. 475 af 22. december 1939.

Endvidere ophæves § 28 (om tilvejebringelse af sygelokaler).

Samtidig indføjedes i indkvarteringsloven efter § 32 følgende nye paragraffer:

§ 33. Forsvarets og civilforsvarets personel er berettiget til indlæggelse på de kommunale sygehuse på sådanne vilkår, som fastsættes i en mellem forsvarsministeriet og indenrigsministeriet på den ene side og vedkommende kommunale organisationer på den anden side indgået overenskomst.

§ 34. De kommunale kaserneetablissementer, der i medfør af de hidtil gældende regler om kommunernes indkvarteringsforpligtelser er stillet til forsvarets rådighed, overtages den 1. april 1959 af staten. Overtagelsen finder sted på de mellem vedkommende kommunalbestyrelse og staten derom aftalte vilkår. De respektive købesummer udredes — for så vidt de ikke erlægges kontant ved statsovertagelsen eller berigtiges ved statens indtræden i de af kommunerne til kaserneformål optagne lån — i løbet af højst 10 år med mindst $\frac{1}{20}$ halvårligt, først gang den 1. april 1959. Det til enhver tid skyldige beløb forrentes med 6 pct. p. a. Staten er berettiget til med 3 måneders varsel til en 1. april eller 1. oktober at opsiges restgælden helt eller delvis.

Stk. 2. De med overtagelsen forbundne udgifter afholdes af statskassen og bevilges på finansloven. Dokumenter, udskrifter, attester etc., der udfærdiges i forbindelse med statsovertagelsen, er fritaget for stempel- og tinglysningsafgifter samt for alle andre afgifter til det offentlige.

Som begrundelse for nyordningen anførte *indenrigsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Fra gammel tid har det påhvilet garnisonskøbstæderne at tilvejebringe kaserner og øvelsespladser til de garnisoner, der findes i købstæderne, mod til gengæld at oppebære en årlig godtgørelse herfor fra staten. De nærmere regler om omfanget af kommunernes forpligtelser og om størrelsen af godtgørelsen findes i indkvarteringsloven af 29. marts 1924, der har afløst ældre lovbestemmelser herom. Allerede i den kommission, som forberedte 1924-loven, såvel som under rigsdagsforhandlingerne om lovforslaget blev der fra kommunal side rettet kritik mod princippet om, at indkvarteringsforpligtelserne skulle påhvile kommunerne, idet man hævdede, at indkvarteringen af landets forsvarsstyrker måtte være en statslig

opgave. Yderligere kritiseredes det, at betalingsordningen ikke gav kommunerne dækning for deres udgifter. Over for det sidste blev der såvel fra kommissionsflertallet som fra den daværende indenrigsministers side peget på, at tilstedeværelsen af en garnison i en by normalt tilfører denne store økonomiske fordele.

De senere års udvikling af forsvarsberedskabet har tillige med prisudviklingen givet kommunernes fornævnte kritik yderligere vægt, og statsmagten har da også i nogen grad ved tilrettelæggelsen af kasernebyggeriet efter krigen undladt at bringe indkvarteringslovens regler i anvendelse over for kommunerne for ikke økonomisk at belaste disse for stærkt.

Under disse forhold har man fundet tiden moden til at tage spørgsmålet om kommunernes indkvarteringsforpligtelser op til fornyet drøftelse mellem staten og kommunerne med henblik på at lade hele indkvarteringsbyrden overgå til staten, d. v. s. til forsvarsministeriet. Der har i denne anledning været forhandlet mellem et af Købstadforeningen nedsat *kaserneudvalg* på den ene side og repræsentanter for finansministeriet, forsvarsministeriet og indenrigsministeriet på den anden side, og resultatet af disse forhandlinger er blevet, at parterne er enedes om den *overenskomst*, der ledsager lovforslaget som bilag 1. Det vanskeligste punkt under drøftelserne har været at fastsætte vilkårene for *overdragelsen af de nuværende kommunale kaserner til staten*: det endte med, at man enedes om at lade overdragelsen ske til den værdi, de pågældende kaserneetablissementer repræsenterede ved deres ibrugtagen til forsvarsformål, idet der i bygningsanlæggenes tilblivelsesværdi fradrages et beløb for forringelse, beregnet på grundlag af en 60-årig afskrivningsperiode. Samtidig er der givet *kommunerne tilsagn om tilbagekøb af jorderne og bygningerne, når disse ikke længere skal anvendes af statsmagten*.

Den samlede *overtagelsespris* vil udgøre ca. 22,6 mill. kr., der skal udredes i løbet af højst 10 år med mindst $\frac{1}{20}$ halvårligt, første gang den 1. april 1959. Staten er dog berettiget til enten straks ved overtagelsen eller når som helst senere åt berigtige de enkelte overtagelsessummer eller disses restbeløb helt eller delvis. Den del af overtagelsessummen, der henstår uberigtiget, forrentes med 6 pct. p. a. Det er i øvrigt tanken at lade staten indtræde i nogle af de lån, som kommunerne har optaget til kaserneformål, forudsat at dette praktisk lader sig gennemføre.

Efter at der er opnået enighed om de nævnte overtagelsesvilkår, er prisen for de enkelte kaserneetablissementer blevet fiksere under møder med byrådene. Kun i Ringsted, hvor statsovertagelsen sker samtidig med, at der forberedes tilvejebragt en ny stor øvelsesplads til erstatning for den nuværende, må priser, der er angivet i bemærkningerne til lovforslaget, tages med et vist forbehold.

Sideløbende med drøftelserne om statens overtagelse af indkvarteringsforpligtelserne har der været ført forhandling med de kom-

munale organisationer om de fremtidige vilkår for *indlæggelse af forsvarets personel på de kommunale sygehuse*. Efter reglerne i indkvarteringsloven af 1924 påhviler det kommunerne at sørge for tilvejebringelse af særlige sygestuer eller sygehuse for dette personel, for så vidt der ikke træffes bestemmelse om dettes indlæggelse på de ordinære sygehuse, hvilket praktisk talt er tilfældet i dag for alle garnisonerne. Forhandlingerne om denne ordnings fortsættelse efter ophævelsen af kommunernes øvrige indkvarteringsforpligtelser er endnu ikke tilendebragt, men ventes at være det omkring midten af marts måned i år.

Lovforslaget fremtræder herefter som bekræftelse på en mellem staten og kommunerne indgået *aftale om overførelse af indkvarteringsforpligtelserne til staten mod samtidig afhændelse til denne af de eksisterende kaserneetablissemeter*. . . .“

Lovforslaget vedtoges, efter at have været undergivet udvalgsbehandling uændret og enstemmigt.

55. Lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 1. C. sp. 209].

FremSAT skriftligt ⁸/₁₀ (F. sp. 41). 1. beh. ²¹/₁₀ (F. sp. 92). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Søren Andersen, Asger Jensen, Morten Larsen, Niels Andersen [ved 2. beh. J. M. Pedersen] og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Ravn, Bladt, Carl P. Jensen, Lund Jensen [formand], Poul Nilsson, Hans Rasmussen, Strøm [fra ¹⁶/₁₂ Evald Kristensen], Morten Larsen [næstformand], J. M. Pedersen, Søren Andersen, Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Axel Kristensen, Lorentzen, Asger Jensen, Poul Sørensen og Poul Thomsen). Betænkning (B. sp. 317) afgivet ¹⁰/₁₂. (Ordfører: Peter Ravn). 2. beh. ¹²/₁₂ (F. sp. 1683). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 331) afgivet ¹⁶/₁₂. 3. beh. ¹⁹/₁₂ (F. sp. 1927). *Loven stadfæstet 27. december 1958*. (Lovt. nr. 354).

Loven bygger i det væsentlige på den hidtil gældende beskæftigelseslov, men fremtræder dog i en ny skikkelse, idet der er indsat dels et afsnit indeholdende bestemmelser svarende til bestemmelserne i den såkaldte „lille beskæftigelseslov“ (lov

nr. 108 af 22. marts 1949 om *tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond til visse kommunale arbejder*, jfr. lov nr. 106 af 31. marts 1952), dels et afsnit om *støtteforanstaltninger til udbygning af industriarealer og etablering af fælles værkstedshuse*.

Om formålet med den nye lovgivning anførte *arbejdsministeren* ved fremsættelsen, at dette dels var en yderligere udbygning af mulighederne for gennemførelse af produktivt betonedede beskæftigelsesforanstaltninger, dels en forenkling og decentralisering af administrationen af disse foranstaltninger.

Da det fremsatte lovforslag i hovedsagen var enslydende med det i folketingsåret 1957-58 fremsatte lovforslag af samme titel (se årbog 1957-58, side 501) og der heller ikke under behandlingen i folketinget foretoges principielle ændringer, skal der for så vidt angår lovens indhold her kun henvises til omtalen heraf i nævnte årbog.

Under *udvalgsbehandlingen* stillede *venstre* og *det konservative folkeparti* et *ændringsforslag* gående ud på, at afsnit IV vedrørende lån til etablering af fælles værkstedshuse skulle udgå. Der anførtes herom i *betænkningen* følgende:

„Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan medvirke til gennemførelse af bestemmelserne i lovforslagets afsnit I-III og V-VII med de af ministeren foreslåede ændringer. Disse bestemmelser dækker de områder, som beskæftigelsesloven hidtil har omfattet.

Da den i afsnit IV foreslåede støtte til foranstaltninger til udbygning af industriarealer kan ydes efter lovens almindelige bestemmelser, og da mindretallet har den opfattelse, at finansiering af opførelse af værkstedshuse vil kunne ske i det private lånemarked, og da mindretallet ud fra sin principielle opfattelse må advare mod udvidelse af statens finansieringsforpligtelser, foreslår mindretallet ved ændringsforslag nr. 5, at hele afsnit IV udgår af lovforslaget.“

Om dette ændringsforslag udtalte *Peter Ravn* (S) ved lovforslagets 2. *behandling* bl. a. følgende:

„Som ordfører for mit parti vil jeg dog gerne sige, at vi lægger afgørende vægt på denne del af lovforslaget. Oppositionen henviser til, at finansieringen af værkstedshuse kan ske gennem det private lånemarked, og det kan vel ikke bestrides, at værkstedshuse nogle steder i landet kan finansieres på normal vis. Men det er for os ikke alene et spørgsmål om at få sådanne værkstedshuse rejst, det er også et spørgsmål om at få dem bygget de steder i landet, hvor en produktionsudvidelse gerne skulle finde sted, så man kan søge at skabe en anden industriplacering end den, vi har i dag.“

Også *Morten Larsen* (RV) gik ind for bibeholdelsen af disse bestemmelser og sagde herom følgende:

„Jeg ser meget gerne, at finansieringen sker gennem private pengeinstitutter, og løser disse problemet, gør det jo ikke noget, at der er en lov, der tager sigte på det samme. Men jeg må forudse, at der et eller andet sted, ja, måske flere steder, bliver områder tilbage, som man fra privat side ikke ønsker at dække; det kan endda være et område skabt af det offentlige f. eks. ved byernes sanering. Hvorvidt der bør bygges værkstedshuse i et sådant område, kan ikke afgøres alene af private, og lovens afsnit IV tager derfor sigte på at løse sådanne problemer.“

Efter at *J. M. Pedersen* (DR) og *Alfred Jensen* (DK) ligeledes var gået ind for princippet offentlig støtte til etablering af værkstedshuse, udtalte *arbejdsministeren* bl. a.:

„Det er en forsøgsordning, vi gerne vil have gennemført på 3 år. Vi tror, der ligger en opgave her, en opgave, som trænger sig på til løsning, og derfor vil vi anbefale statslånsvejen som den i øjeblikket rigtige ordning. Skulle det senere vise sig muligt at løse opgaven ad anden vej, må vi tage stilling dertil, men selve det, at den private finansiering ikke har løst opgaven, som længe har trængt sig på, gør det nødvendigt, at vi nu gør en indsats på dette område.“

Efter at venstres og konservatives ændringsforslag ved 2. behandling var blevet forkastet med 78 stemmer mod 31, blev lovforslaget ved 3. behandling enstemmigt vedtaget med 85 stemmer (S, RV, DR og DK), mens 43 medlemmer (V og KF) undlod at stemme.

56. Lov om ændring i lov om foranstaltninger til imødegåelse af ungdomsarbejdsløshed. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 1517. C. sp. 553].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 1952). 1. beh. ²¹/₁ (F. sp. 2115). Partiernes ordførere: Horn, Østergaard, Poul Thomsen, Morten Larsen, Sandau og Ragnhild Andersen. 2. beh. ²⁷/₁ (F. sp. 2247). 3. beh. ³⁰/₁ (F. sp. 2394). *Loven stadfæstet 13. februar 1959.* (Lovt. nr. 43).

Ved loven udskydes for et tidsrum af 1 år den ved lov nr. 156 af 11. maj 1954 foreskrevne *revision af loven* om foranstaltninger til imødegåelse af ungdomsarbejdsløshed (lov nr. 138 af 29. marts 1947 med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 163 af 11. maj 1954).

Revisionen vil herefter være at foretage i *folketingsåret 1959-60.*

Som begrundelse for forslaget om udskydelse af revisionen henviste *arbejdsministeren* ved *fremsettelsen* til en af arbejdsministeriets permanente ungdomsudvalg afgivet enstemmig indstilling, der i uddrag var optrykt i de lovforslaget ledsagende bemærkninger, og hvori bl. a. udtaltes følgende:

„Der er i udvalget enighed om, at det offentliges indsats på grundlag af ungdomsarbejdsløshedsloven som hidtil ved siden af det beskæftigelsesmæssige bør have et uddannelsesmæssigt sigte — specielt for ikke-faglærte unge. Det er for udvalget oplyst, at den under arbejdsministeriet ved skrivelse af 27. marts 1957 nedsatte kommission om uddannelse af ikke-faglærte forventes at ville afgive betænkning omkring nytår 1959, og at kommissionen beskæftiger sig med samtlige aldersklasser, således også uddannelsesspørgsmål for de aldersklasser, som ungdomsarbejdsløshedsloven omfatter. Udvalget må da være af den opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt at udskyde ungdomsarbejdsløshedslovens revision, ikke blot til kommissionen har afgivet betænkning, men til de resultater, som kommissionen måtte komme til, er blevet gennemdrøftet på forskelligt hold, herunder inden for de instanser, der ud fra andre synspunkter beskæftiger sig med uddannelse af unge.

Udvalget skal i denne forbindelse også henvise til, at lov om ungdomsundervisning m. v. (lov nr. 219 af 11. juni 1954) skal forelægges folketinget til revision i folketingsåret 1959-60. Det må efter udvalgets mening være rimeligt at tilstræbe, at der fremtidig bliver en nøje sammenhæng mellem — eller i hvert fald en indbyrdes afstemning imellem — de 2 love, *for så vidt angår* indholdet af den erhvervsforberedende ungdomsuddannelse, de hver for sig giver rammer for. Ud fra dette synspunkt ville det være ønskeligt, om forslag til de to lovrevisjoner kunne forelægges samtidig til behandling i folketinget.

Endelig skal udvalget oplyse, at man netop i de seneste sæsoner — til dels inspireret ved den nævnte kommissions nedsættelse — har foretaget forsøg på de arbejdstekniske ungdomsskoler både med en kursuspræget undervisning, der forbereder eleverne til industrielt arbejde, og med en i samme retning sigtende omlægning af skolernes grundlæggende undervisning — fortsættende den udvikling, som er foregået siden lovens sidste revision. Videreførelsen i indeværende sæson af disse forsøg vil utvivlsomt give erfaringer af betydning for lovens revision.“

Ved lovforslagets *1. behandling* godkendtes denne begrundelse for revisionens udsættelse af samtlige ordførere med undtagelse af *Ragnhild Andersen* (DK), der krævede ungdomsarbejdsløshedsloven taget op til revision straks med det formål at få foretaget vidtgående

ændringer under hensyntagen til ungdommens behov for uddannelse og beskæftigelse.

Lovforslaget vedtoges uden forudgående udvalgsbehandling uændret med 99 stemmer mod 4 (DK).

57. Lov om udvandring. (Arbejdsminister *Bundvad*).
[A. sp. 1679. C. sp. 711].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁ (F. sp. 2360). 1. beh. ⁵/₂ (F. sp. 2521). Partiernes ordførere: M. Larsen (Kolding), Kryger, Ellen Jerking, Else Zeuthen, Sandau og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (M. Larsen (Kolding), Nina Andersen, Dupont, Hougaard [formand], Frode Jakobsen, Peter Ravn, Astrid Skjoldbo, Else Zeuthen [næstformand], Sandau, Kryger, N. Chr. Christensen, Per Federspiel, Søren Jensen, Ladefoged, Ellen Jerking, Bøgholm og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 783) afgivet ¹²/₃. (Ordfører: M. Larsen (Kolding)). 2. beh. ¹⁸/₃ (F. sp. 3817). 3. beh. ²⁰/₃ (F. sp. 3884). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 105).

Loven, der træder i stedet for lov nr. 134 af 2. maj 1934 om udvandring, har følgende indhold:

§ 1. Ved en *udvandrer* forstås en i Danmark fast bosat person, der forlader landet for at tage fast ophold og søge sit udkomme i udlandet, eller et af hans familiemedlemmer, der enten ledsager ham eller senere forlader Danmark i den hensigt at slutte sig til ham.

§ 2. *Arbejdsdirektøren* varetager med bistand af de offentlige arbejdsanvisningskontorer administrationen af denne lov.

Det påhviler arbejdsdirektøren at yde udvandrere bistand, herunder at *tilvejebringe og i fornødent omfang offentliggøre oplysninger* om forholdene i de lande, hvortil der her fra landet finder eller kan finde udvandring sted.

Arbejdsdirektøren skal følge den virksomhed, som erhvervs- virksomheder eller andre udøver med hensyn til meddelelse af oplysninger og ydelse af støtte til udvandrere samt med hensyn til uddannelse af disse.

Arbejdsdirektøren udarbejder i samarbejde med det stati-

stiske departement oversigter med så fuldstændige statistiske oplysninger som muligt vedrørende udvandringen her fra landet.

§ 3. Den, der planmæssigt eller mod vederlag eller ved meddelelse af *urigtige eller vildledende oplysninger om forholdene i et fremmed land* søger at bevæge nogen til at udvandre, straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Arbejdsdirektøren kan pålægge den, der om forholdene i et fremmed land har meddelt urigtige eller vildledende oplysninger, som kan antages at fremme udvandringen til det pågældende land, at *berigtige oplysningerne* på den efter forholdene mest hensigtsmæssige måde. Arbejdsdirektørens afgørelse kan indbringes for arbejdsministeren. Undladelse af at efterkomme pålægget straffes med bøde.

§ 4. På samme måde som anført i § 3, stk. 1, straffes den, der uden arbejdsdirektørens tilladelse træffer aftale med en person, som agter at udvandre, om, at den pågældendes befordring helt eller delvis skal aftjenes ved arbejde eller betales efter ankomsten til bestemmelsesstedet.

Såfremt arbejdsdirektøren nægter at meddele en tilladelse som omhandlet i stk. 1, kan ansøgeren indbringe spørgsmålet for arbejdsministeren.

§ 5. Denne lov træder i kraft den 1. april 1959.

Samtidig med lovens ikrafttræden ophæves lov nr. 134 af 2. maj 1934 vedrørende udvandring.

Den de autoriserede udvandringsagenter i henhold til § 31 i lov nr. 134 af 2. maj 1934 påhvilende pligt til at erlægge *koncessionsafgift bortfalder* dog pr. 31. december 1958.

Den af de autoriserede udvandringsagenter i henhold til § 6 i lov nr. 134 af 2. maj 1934 stillede sikkerhed tilbagebetales den 1. oktober 1959.

§ 6. Denne lov gælder ikke for Færøerne.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *arbejdsministeren* som begrundelse for den foreslåede nyordning:

„Når jeg har fundet det rigtigt nu at fremsætte forslag til en ny udvandringslov, er årsagen den, at en række regler i den gæl-

dende lov af 2. maj 1934 i tidens løb er kommet ud af takt med udviklingen.

Reglerne i loven af 1934, der for en dels vedkommende har rod i den første lovgivning på dette område — lov af 1. maj 1868 om tilsyn med udvandreres befordring — tilsigter for det første en *beskyttelse af udvandrerne* under rejsen til indvandringslandet. Dette formål søges nået derved, at kun særligt bemyndigede personer — autoriserede udvandringsagenter — må formidle befordingen af udvandrere. Til gengæld er det pålagt udvandringsagenterne til det offentlige at udrede en koncessionsafgift på 1 pct. af billetprisen for rejsen til indvandringslandet for de ved agentens mellemkomst befordrede udvandrere.

Loven tilsigter dernæst — ved oplysningskontoret for udvandring (statens udvandringskontor) — at *tilvejebringe de bedst mulige oplysninger* om forholdene i indvandringslandene til brug for udvandringsinteresserede og at beskytte udvandrere mod urigtig eller vildledende propaganda eller udnyttelse.

Loven omfatter umiddelbart kun udvandring, som sker med skib til oversøisk havn, men den kan ved kgl. anordning sættes i kraft for udvandring til europæiske lande samt for sådan udvandring, som ikke foregår med skib til oversøisk havn. Dette er ikke sket, og det er derfor *alene skibsarten, som er undergivet de særlige regler* om udvandringsagenter, koncessionsafgift m. v., medens den udvandring, som finder sted ad luftvejen — i de senere år ca. 50 pct. af den samlede udvandring — ikke er undergivet disse regler.

Denne *forskelsbehandling af skibs fart og luft fart* har været genstand for stærk kritik fra danske rederorganisationer og store udenlandske skibsfartsselskaber, og på denne baggrund har arbejdsministeriet overvejet spørgsmålet om på den ene side en lempelse i de hidtil gældende regler med sigte på en tilpasning til den udvikling i trafikmidlernes art og kapacitet, der er sket siden lovens ikrafttræden, og på den anden side en inddragelse af luftfarten under loven.

Når henses til den udvikling, der har fundet sted ikke alene i trafikmidlernes tekniske standard og kapacitet, men tillige i de — i vid udstrækning på internationalt grundlag hvilende — regler til skibs- og luftfartens betryggelse, er der efter arbejdsministeriets opfattelse *ikke længere tilstrækkelig grund til at opretholde de hidtil gældende regler med sigte på udvandrerens beskyttelse under rejsen*, endsigte til at udvide disse regler til også at omfatte rejser med fly.

Herved bortfalder grundlaget for opretholdelsen af størsteparten af de regler, der indeholdes i den gældende lovs afsnit II-VI samt afsnit VIII om udvandringsagenter, befordringskontrakter og anmeldelser for udvandrere m. v. samt koncessionsafgift, og tilbage bliver kun afsnit I (definition af begrebet udvandrer) samt afsnit VII og IX om oplysningskontoret for udvandring (statens ud-

vandringskontor). Under hensyn hertil har man ved lovforslagets drøftelse i regeringen overvejet at foreslå loven ophævet i dens helhed.

Det er imidlertid regeringens opfattelse, at der er visse opgaver, der hidtil har påhvilet statens udvandringskontor, som det offentlige ikke kan skyde fra sig uden derved at forringe den beskyttelse, som hidtil er ydet de samfundsborgere, som af en eller anden grund står foran beslutningen om at udvandre. Dette gælder navnlig den neutrale oplysningsvirksomhed for udvandrere, beskyttelsen af udvandrere mod ansvarsløs propaganda, hvervning eller økonomisk afhængighed og endelig administrationen af de gældende stagiairesoverenskomster (d. v. s. overenskomster mellem stater om udveksling af unge i uddannelsesøjemed).

Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at det offentlige i Norge, Sverige og Finland sørger for en oplysningsvirksomhed, hvorigennem alle udvandringsinteresserede vederlagsfrit kan få oplysninger om forholdene i de oversøiske lande.

I overensstemmelse hermed er i det foreliggende lovforslag, til hvilket jeg i øvrigt tillader mig at henvise, foreslået opretholdt de regler i den gældende lov, der tager sigte på at skaffe udvandringsinteresserede *bedst mulig oplysning* om forholdene i indvandringslandene og at beskytte udvandrere mod vildledende oplysninger og propaganda samt økonomisk udnyttelse i forbindelse med udvandring. Reglerne er samtidig søgt forenklet med henblik på en klargøring og lettelse af administrationen, hvorhos loven foreslås udvidet til *også at omfatte sådan udvandring, som finder sted til ikke-oversøiske lande*.

Reglerne om autorisation af udvandringsagenter, disses virksomhed, befodringskontrakter, koncessionsafgift etc. med sigte på en særlig beskyttelse af udvandrere under rejsen til indvandringslandet er derimod ikke medtaget i forslaget og vil følgelig bortfalde ved forslagets ophøjelse til lov. Samtidig vil den hidtidige forskelsbehandling af skibsfart og luftfart bortfalde. Indtægten ved koncessionsafgift er for finansåret 1958-59 anslået til 25 000-30 000 kr.

Da en gennemførelse af lovforslaget vil medføre en *forenkling af det administrative arbejde* ved lovens anvendelse, er det foreslået, at *administrationen af loven fremtidig henlægges til arbejdsdirektoratet*, således at *statens udvandringskontor nedlægges* som selvstændig institution. Herved vil foruden en intensivering af den i forvejen bestående kontakt mellem arbejdsanvisningen og udvandringstilsynet opnås en *besparelse* i udgiften til lønninger m. v., der skønsmæssigt er anslået til 45 000 kr. årlig.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis arbejde med sagen

ikke resulterede i ændringsforslag. I udvalgets enstemmige betænkning hedder det:

„Udvalget har holdt 4 møder og herunder haft et samråd med arbejdsministeren og modtaget en deputation af repræsentanter for Dansk Kirke i Udlandet, Dansk Sømandskirke i fremmede Havne og Den danske Folkekirkes Nødhjælp.

I det nævnte samråd har udvalget fået udførlige svar på en række spørgsmål og oplysninger om en række problemer. Udvalget er blevet gjort bekendt med det samarbejde, som under den hidtil gældende lov har været iværksat mellem udvandringskontoret og ovennævnte kirkelige institutioner, og idet udvalget henstiller, at dette søges fortsat under den nye lov, indstiller hele *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse uforandret*.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

58. Lov om leje. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 289. C. sp. 49].

Fremsat mundtligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 53). 1. beh. $\frac{28}{10}$ og $\frac{29}{10}$ (F. sp. 441 og 519). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen [ved 1. behandling Paabøl], Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 21 medlemmer (Carl P. Jensen, Einer-Jensen [formand], Holger Eriksen, Poul Hansen (Svendborg), Horn, Per Hækkerup, Mørk, Viola Nørløv, Axel Ivan Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Aage Fogh, Niels Andersen, Lorentzen, N. Chr. Christensen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Kryger, Paabøl, Thestrup, Adolph Sørensen og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 203) afgivet $\frac{5}{12}$. (Ordfører: Carl P. Jensen). 2. beh. $\frac{10}{12}$ og $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1465 og 1557). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 325) afgivet $\frac{12}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1895). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 355).

I den hidtidige lov om leje, jfr. lovebekendtgørelse nr. 116 af 15. april 1955 som ændret ved lov nr. 52 af 5. marts 1958, var det bestemt, at loven, hvis gyldighed ophørte med udgangen af marts måned 1959, skulle optages til *revision* inden nævnte tidspunkt.

Nærværende lov afløser den hidtidige lejelov og tilsigter i forbindelse med de nedenfor nævnte love, der gennemførtes samtidig, at regulere den fremtidige boligpolitik.

Om den forudgående udvikling, som danner baggrunden for de nu gennemførte bestemmelser, skal i al korthed anføres:

Det siden 1939 gældende *huslejestop* har bevirket, at lejen i førkrigslejligheder i private og kommunale udlejningsejendomme ikke har kunnet tilpasse sig de stigninger i ejendommenes *driftsudgifter*, der har været en følge af stigningerne i prisniveauet, og har endvidere medført en betydelig *forskel mellem lejeniveauerne* i ældre og nyere ejendomme.

Disse forhold indebærer en række uheldige virkninger.

At lejen ikke er fulgt med stigningerne i driftsudgifterne, har således medført en *forningelse af ejendommenes vedligeholdelsestilstand*.

Forskellen i lejeniveauerne for ældre og nyere ejendomme har medført, at det ikke vil være muligt at opbygge den *boligreserve*, som er en nødvendig forudsætning for at opnå større bevægelighed på boligmarkedet. En *stagnering i byggeriet* må befrygtes i tilfælde af lejeledighed, idet denne hovedsagelig vil falde i det dyrere nybyggeri. Den heraf følgende usikkerhed påvirker foretagsomheden i nybyggeriet og mulighederne for dettes finansiering. Således har det lave lejeniveau i den ældre boligmasse påvirket kredit- og hypotekforeningernes *låneniveau*.

En anden følge af huslejeforskellen er en forholdsvis *dårligere udnyttelse af de større lejligheder*, idet personer med sådanne lejligheder i ældre ejendomme ikke har tilstrækkelig tilskyndelse til at opgive disse, når deres husstand mindskes.

Endelig medfører lejeforskellen en *unormal boligefterspørgsel* efter de ældre lejligheder, ligesom den har medvirket til, at der i det hele må regnes med en *øget boligefterspørgsel* som følge af det ændrede forhold mellem befolkningens indtægter og huslejen. Den store forskel i huslejen føles som uretfærdig af de *lejere*, der er henvist til at leje i *det nye byggeri*, og dette forhold *forstærkes ved pristalsberegningen*, som medfører, at lønmodtagerne i førkrigslejligheder får mere end fuld kompensation for lejestigningen, mens de i de nye lejligheder ikke får fuld dæk-

ning. I samme forbindelse kan også nævnes, at lejerne i det statsstøttede byggeri fra perioden 1941 og fremefter nu har fået huslejestigninger som følge af den i 1957 gennemførte *forhøjelse af statslånsydelse*erne, jfr. boligministeriets cirkulære nr. 115 af 18. juni 1957. Dette forhold har medført en yderligere skærpelse af forskellen mellem lejen i den ældre og den nyere boligmasse.

Om *forholdet mellem indkomst og husleje* bemærkes, at det i tiden fra 1940 til 1957 har udviklet sig således, at den andel af en families skattepligtige indtægt, der medgår til betaling af husleje, brændsel og belysning, i det anførte tidsrum er faldet med ca. en tredjedel, såfremt familien bor i en gennemsnitslejlighed fra før 1940. For en familie med bolig i en nyopført lejlighed i socialt byggeri var den andel, der måtte betales i 1957 for en sådan lejlighed, lidt mindre end for en tilsvarende lejlighed i 1940, og i tilfælde, hvor der ydes huslejetilskud, adskilligt mindre.

De love, som sammen med lejeloven udgør det lovkompleks, hvorpå de nærmeste års boligpolitik skal hvile, er følgende:

Lov om boligbyggeri [se nærmest efterfølgende sag], lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunen [se ovenfor under nr. 40], lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter m. v. [se ovenfor under nr. 41] og lov om ændring i lov om folkeforsikring [se nedenfor under nr. 65].

Forinden en nærmere omtale af lejelovens indhold finder sted, skal hovedprincipperne i lovkomplekset kort anføres, idet der i øvrigt om enkeltheder må henvises til de anførte steder i årbogen.

Lovkompleksets hovedprincipper.

1. I de *mindre kommuner*, hvor forskellen mellem lejeniveauerne er af forholdsvis mindre betydning og boligproblemerne er ved at være løst, *søges huslejerestriktionerne afviklet*, men dog således at der sikres en lempelig overgang til de friere forhold, jfr. lejelovens § 106.

2. I områder, *hvor huslejerestriktionerne opretholdes* (dette gælder ubetinget kommuner med over 20 000 indbyggere), gives der — som en videreførelse af den i 1951 og 1955 gennemførte adgang til lejeforhøjelser — udlejerne mulighed for i løbet af 2 år at gennemføre en

lejeforhøjelse med henblik på en tilpasning til driftsudgiftsstigninger og en forbedret vedligeholdelse, jfr. lejelovens §§ 113 og 114. Heraf bindes dog en del til indvendig og udvendig vedligeholdelse, jfr. §§ 67 og 115.

3. Med henblik på en yderligere tilpasning af lejeniveauet i den ældre boligmasse gennemføres i løbet af 2 år i København, Frederiksberg, købstæderne og de sønderjyske flækker en *ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld til kommunerne*.

4. Ved den nævnte lov om ændring af den kommunale ejendoms-skattelov *frigives* fremtidig de *tillægsejendomsskatter*, der i henhold til lov nr. 166 af 24. maj 1955 opkræves i *købstæderne*, og henlægges til særlige fonds til imødegåelse af tab på garanti for statslån i henhold til byggestøttelovgivningen.

5. *Provenuet* heraf og af de nævnte ekstraordinære skatter tænkes anvendt til *nedsættelse af de kommunale indkomstskatter* (jfr. ovenfor under nr. 42) og vil i øvrigt skabe forudsætning for en række sociale og finansielle foranstaltninger, jfr. punkt 6-8.

6. Således udvides — med henblik på at give børnerige familier kompensation for lejestigningen i den ældre boligmasse — *huslejetilskudsordningen* for mindrebemidlede børnerige familier til at gælde også for lejligheder af en vis standard i den *ældre boligmasse*. Jfr. herom nærmere loven om boligbyggeri.

7. Endvidere forhøjes kommunernes *rådighedsbeløb* i henhold til *folkeforsikringsloven*, hvorved der gives mulighed for at yde hjælp til invalide- og folkepensionister til imødegåelse af lejeforhøjelsen.

8. *Byggeriet for de mindstbemidlede opnår øget støtte, ligesom der ydes støtte til forbedring af boligforholdene i ældre ejendomme* jfr. lov om boligbyggeri.

9. For nybyggeriet påtænkes en *gradvis overgang fra statslån til statsgaranti for 3. prioriteter* ydet enten af eksisterende eller af nye finansieringsinstitutter, jfr. lov om boligbyggeri.

Lovens indhold.

Loven er inddelt i 4 afsnit, hvis indhold kort gengivet er følgende:

1. *afsnit: Almindelige bestemmelser om leje.* Dette afsnit rummer i alt væsentligt de almindelige privatretlige bestemmelser om forholdet mellem ejer og lejer. Bestemmelserne svarer i hovedsagen til de regler, der har været gældende siden lejeloven af 1937, men er dog på forskellige punkter ændret og udbygget.

2. *afsnit: Midlertidige bestemmelser om leje.* Dette afsnit indeholder regler om huslejenævn, om indskrænkninger i ad-

gangen til lejeforhøjelser m. v., særlige bestemmelser om visse huslejereguleringer m. v. samt særlige regler om udlejning til beboelse af enkelte værelser, møbleret lejlighed eller del heraf.

3. afsnit: Bestemmelser om boliganvisning, sammenlægning af lejligheder m. v. Dette afsnit indeholder regler, der viderefører den hidtidige boliganvisningsordning, samt bestemmelser om sammenlægning af lejligheder m. v., der i det væsentlige svarer til reglerne i lejeloven af 1955.

4. afsnit: Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

I det følgende vil alene de væsentligste ændringer i forhold til den hidtidige lovs mere principielle bestemmelser blive omtalt, idet der i øvrigt om enkeltheder må henvises til loven og Folketingstidende. Væsentlige ændringer, som har fundet sted under behandlingen i tinget, vil ligeledes blive nævnt.

Første afsnit. Almindelige bestemmelser om leje (§§ 1-100).

Reglerne i dette afsnit finder principielt anvendelse på alle af loven omfattede lejemål. For lejemål, der tillige omfattes af regler i lovens øvrige afsnit, der afviger herfra, gælder bestemmelserne dog ikke. Herved bemærkes især, at de ekstraordinære bestemmelser om huslejestop og direkte offentlig kontrol med lejevilkårene nu findes i andet afsnit; dog er reglerne om opsigelsesforbud medtaget i dette afsnit, jfr. §§ 64 og 69.

Som nævnt svarer de almindelige kontraktsbestemmelser i hovedsagen til de tidligere regler. Af væsentligere ændringer skal anføres følgende:

Det fastslås nu (§ 52), at lejerer har ret til at foretage sædvanlig *installation af telefon* i det lejede. Det samme gælder installation af *oliekamin* eller indsættelse af *olie- eller petroleumskrønder* eller anden lignende installation i kakkelovne, såfremt det ved sagkyndig erklæring godtgøres, at den pågældende skorsten ikke er uegnet hertil.

Lejerer har endvidere ret til at anbringe sædvanlig *radio- og fjernsynsantenne* på ejendommen, medmindre sådan er anbragt ved udlejerens foranstaltning til brug for lejerer eller udlejerer godtgør, at anbringelse ikke er nødvendig for at opnå tilfredsstillende sædvanlig radio- eller fjernsynsmodtagelse. An-

bringelsen skal dog foretages således, at den ikke medfører ulempe for ejendommen eller dens beboere, og *udlejereren kan i ejendomme med flere lejligheder forlange, at opsætning af radio- eller fjernsynsantenne skal ske i form af fællesantenneanlæg*, således at andre lejere, der senere ønsker opsætning af antenne, får mulighed for tilslutning mod betaling af en forholdsmæssig andel af udgifterne. Ved antennens opsætning skal udlejerens anvisninger i øvrigt følges.

Lejeren er erstatningspligtig for skader, som forårsages af de nævnte foranstaltninger, og må på forlangende ved forsikring eller på anden måde holde udlejereren skadesløs.

De anførte nye bestemmelser indsattes under behandlingen i folketinget.

Det hidtil gældende almindelige *forbud mod opsigelse oprettholdes uændret* i lovens gyldighedsperiode. For beboelseslejemål findes bestemmelsen i § 64 (jfr. den tilsvarende bestemmelse for erhvervslejemål i § 69, se nedenfor). For så vidt angår *kommuner med et indbyggertal på ikke over 3 000*, hvor huslejerestriktionerne bortfalder ifølge reglerne i § 106, stk. 2, nr. 1 (se nedenfor), kan kommunalbestyrelsen dog bestemme, at udlejereren fra et af den fastsat tidspunkt, *dog tidligst 1. april 1961*, kan afgive *opsigelse efter regler, der svarer til 1937-lovens regler*, jfr. nærmere paragraffens stk. 2-4. Disse regler indebærer, at et nyt lejemål kan opsiges i løbet af det første år efter dets indgåelse (prøveåret). Er det ikke bragt til ophør med dette års udgang, fortsættes det uopsigeligt fra udlejerens side i 2 år. Er det ikke ophørt ved denne periodes udløb, går det over i en ny 3 års periode og så fremdeles. Formuleringen af reglerne er dog ændret i forhold til 1937-lovens bestemmelser.

Den i 1955 gennemførte *særlige opsigelsesadgang for to-familieshuse* er opretholdt. Bestemmelsen er tydeliggjort, jfr. stk. 5.

Bestemmelserne i § 65 om tilfælde, hvor lejeren uanset de almindelige opsigelsesregler i § 64 kan opsiges med det i leje-forholdet gældende varsel, svarer til 1955-lovens regler herom, dog med enkelte ændringer. Af disse skal nævnes, at udlejereren får adgang til *opsigelse*, når han ud over sin vedligeholdelses-

pligt har foretaget *forbedringer af ejendommen* og lejeren nægter at indgå på en til den øgede brugsværdi svarende lejeforhøjelse. Opsigelse kan *dog tidligst* afgives den 1. april 1961 og *kun i kommuner med ikke over 3 000 indbyggere*, hvor huslejerestriktionerne ikke er gældende (jfr. § 106, stk. 2, nr. 1). Reglen må ses i forbindelse med, at udlejerens adgang til i sådanne tilfælde at opnå en forhøjelse med huslejenævnets mellemkomst i de omhandlede kommuner bortfalder med udgangen af marts måned 1961.

Under udvalgsbehandlingen foretoges yderligere enkelte ændringer i paragraffens bestemmelser. Således sikres lejeren af en *arbejder- eller funktionærbolig* et opsigelsesvarsel på mindst 3 måneder. Der gives endvidere mulighed for, at en *ældre medejer* under visse betingelser kan opnå en bolig i ejendommen, selv om en anden medejer i forvejen har en bolig i denne. Endelig præciseres adgangen til ved opsigelse at skride ind over for *uordentlige eller uøstterrettelige lejere*.

Den i 1955 indførte ordning, hvorefter udlejerens til opfyldelse af pligten til istandsættelse med tapet, hvidtning og maling (*indvendig vedligeholdelse*) skal afsætte en andel af de betalte lejeløb på en vedligeholdelseskonto, videreføres som en *almindelig ordning*, jfr. § 67. Ordningen gælder herefter *ufravigeligt i alle beboelseslejemål* — herunder dog ikke lejemål om enkeltværelser eller møblerede lejligheder — hvor den indvendige vedligeholdelse påhviler udlejerens. Bestemmelserne gælder nu, *uanset hvornår lejligheden første gang er udlejet*, og uanset om lejeforhøjelser kan gennemføres i medfør af reglerne i § 113.

Mens den andel, der efter de hidtidige regler skulle afsættes, beregnedes som en procentdel af den pr. 1. september 1939 gældende leje eller for senere udlejede lejligheder af den leje, der gjaldt ved første udlejning, beregnes den nu af *den til enhver tid gældende leje*. Heraf skal hensættes følgende procenter:

- 1) For lejligheder, der var eller havde været udlejet den 1. september 1939, *10 pct.*
- 2) For lejligheder, der første gang er udlejet i tiden fra 1. september 1939 til 31. december 1945, *9 pct.*

- 3) For lejligheder, der første gang er udlejet den 1. januar 1946 eller senere, 8 pct.

I kommuner, hvor huslejerestriktionerne, jfr. lovens kapitel XVIII, er gældende, begrænses udlejerens afsættelsespligt dog til følgende maksima:

For lejligheder under

gruppe 1): 18 pct. af den pr. 1. september 1939 gældende leje.

— 2): 15 pct. af lejen ved første udlejning.

— 3): 12 pct. af lejen ved første udlejning.

De anførte maksima for afsætningsbeløbenes størrelse i kommuner, hvor huslejerestriktionerne opretholdes, indsattes under behandlingen i folketinget og medfører bl. a., at udlejere af ejendomme fra før 1. september 1939 sikres mod at afsætte større merbeløb til maling, hvidtning og tapetsering, end de ved lovens § 113 tilladte procentforhøjelser af huslejen andrager.

Om den *udvendige vedligeholdelse* henvises til omtalen af § 115.

Også i bestemmelserne om *erhvervs- og forretningslejemål* (§§ 68-73) opretholdes det almindelige *opsigelsesforbud*, jfr. § 69. På samme måde som angivet ovenfor i § 64 (om beboelseslejemål) gives der dog mulighed for en tilbagevenden til 1937-lovens opsigelsesregler. Disse svarer til de ved § 64 omtalte, dog at der her regnes med 5-årige uopsigelsesperioder.

Der gives for små kommuner, hvor huslejerestriktionerne ophæves, en tilsvarende adgang som efter § 65 til *opsigelse efter forbedringer*, når lejeren nægter at indgå på en dertil svarende lejeforhøjelse (§ 70).

I tilslutning hertil bør nævnes, at der for lejemål, som omfattes af bestemmelserne om *beskyttelse af erhvervsvirksomheder i lejet ejendom* (§§ 74-83) — ligesom i lovgivningen fra 1937 — er indført en særlig regel (§ 79), hvorefter der af boligretten i tilfælde af forbedringer m. v. kan pålægges lejeren at bidrage til omkostningerne gennem forhøjelse af lejen på bestemt eller ubestemt tid. Såfremt lejeren inden 2 uger meddeler udlejereren, at han ikke vil betale den forhøjede leje, kan han opsiges med det i lejeforholdet gældende varsel.

I bestemmelserne om boligretternes sammensætning (§ 94)

er der bl. a. foretaget en ændring, der tilsigter at sikre de *socialt boligforetagender repræsentation i boligretterne.*

For at undgå uheldige kontraktaffattelser er det bestemt, at trykte eller på anden mekanisk måde fremstillede *kontraktformularer* efter 1. juli 1959 kun må anvendes, når de er *autoriseret* af boligministeren (§ 99).

Andet afsnit. Midlertidige bestemmelser om leje (§§ 101-130).

Ved bestemmelserne i kapitel XVII (§§ 101-105) *opretholdes* den hidtidige *huslejenævnsordning.* Det er dog i § 101, stk. 2 fastsat, at *huslejenævnene bortfalder i kommuner med et indbyggerantal på indtil 3 000, hvor huslejerestriktionerne ikke er gældende.* Denne bestemmelse står i forbindelse med, at nævnenes beføjelser ifølge reglerne i kapitel XIX ophører at have gyldighed til dette tidspunkt i de pågældende kommuner.

Kapitel XVIII (§§ 106-121) indeholder de ekstraordinære bestemmelser om huslejestop m. v.

§ 106, stk. 1, afgrænser, hvilke lejemaal der omfattes af reglerne. Undtaget er — som hidtil — udlejning af enkeltværelser m. v., jfr. nu kapitel XX, og — som noget nyt — lejemaal om *garager.* Sidstnævnte undtagelse indsattes under folketingsbehandlingen.

Bestemmelsens stk. 2 begrænser endvidere reglernes gyldighed til visse kommuner. Efter stk. 2, nr. 1), *undtages kommuner med ikke over 3 000 indbyggere.* I de pågældende kommuner kan kommunalbestyrelsen dog, hvis forholdene taler derfor, bestemme, at reglerne skal være gældende. Kommuner med bymæssig bebyggelse, der indgår i et med andre kommuner *fælles byområde* med et samlet indbyggertal på 3 000 eller derover, skal *fortsat være omfattet af huslejestoppet* m. m., medmindre kommunalbestyrelserne i det pågældende byområde i fælleskab beslutter, at huslejestoppet skal ophæves.

I kommuner (byområder) på mellem 3 000 og 20 000 indbyggere åbnes der ved stk. 2, nr. 2) adgang for kommunalbestyrelserne til at bestemme, at reglerne om huslejestop m. v. skal ophæves enten straks eller til et af kommunalbestyrelsen fastsat senere tidspunkt.

De i nr. 1) og 2) omhandlede beslutninger kan kun træffes, dersom *mindst $\frac{2}{3}$ af kommunalbestyrelsens medlemmer* stemmer for vedtagelsen. Hvor beslutning i et samlet byområde skal træffes af flere kommunalbestyrelser i fællesskab, kan kommunalbestyrelser, der repræsenterer *mindst $\frac{2}{3}$ af områdets indbyggertal*, træffe beslutninger af denne art med virkning for hele området.

I de områder, hvor huslejestoppet m. v. herefter ophæves, vil *lejens størrelse i princippet frit kunne aftales* mellem parterne, men lejeren vil dog fortsat være beskyttet mod urimelige lejekrav af bestemmelserne i lovens første afsnit om misforholdsleje m. v., jfr. navnlig §§ 27 og 30. Jfr. herved også kapitel XIX, der indeholder en række bestemmelser til sikring af rimelige lejevilkår i de omhandlede lejemål.

I § 108 opretholdes det almindelige forbud mod at kræve forudbetalt leje eller indskud for et længere tidsrum end 6 måneder, dog med visse ændringer i bestemmelserne om adgang til fravigelse fra dette forbud. Der er i paragraffen endvidere indføjet en bestemmelse, hvorefter det ikke kan godkendes, at indgåelse af lejemål betinges af *aktieindskud*. Motiveringen herfor er det uheldige i, at lejere i privat forretningsmæssigt byggeri skal være nødt til at deltage i ejendommens finansiering på yderste plads. I ejendomme, hvis opførelse er påbegyndt før 1. januar 1959, kan aktieindskud dog kræves efter de hidtil gældende regler, jfr. overgangsbestemmelsen i § 159, stk. 1.

Ved § 109, stk. 1, *ophæves den særlige lejekontrol med det private nybyggeri*. Det bemærkes herved, at konkurrencen fra det sociale byggeri og det private byggeri med statsstøtte i forbindelse med lovens almindelige beskyttelsesregler vil give lejeren en vis beskyttelse mod ubillig lejefastsættelse.

Efter *stk. 2* i det oprindelige lovforslag skulle adgangen til ved *frivillig overenskomst* at forhøje lejen i bestående lejemål ophæves. Under behandlingen i folketinget ændredes bestemmelsen således, at det dog vil være muligt med huslejenævnets godkendelse at træffe aftale om en lejeforhøjelse, der modsvarer *udvidet brugsret* eller *øget brugsværdi* som følge af forbedringer, udlejeren har foretaget ud over sin vedligeholdelsespligt.

For at *hindre uheldige ombygninger og forbedringer* — navnlig tilfælde, hvor udgifterne herved ikke står i rimeligt forhold til værdien af lejlighederne efter foranstaltningernes gennemførelse, eller hvor ejendommen er uegnet til den påtænkte forbedring eller ombygning — udvides 1955-lovens regler herom. Bestemmelserne omfatter herefter alle *ejendomme uden hensyn til alder eller beliggenhed* og har følgende indhold:

„Såfremt en ombygning, forandring eller nyindretning i ejendommen eller det lejede vil medføre en *lejeforhøjelse*, der — *sammenlagt med forhøjelser for forbedringer, der er gennemført efter 1. januar 1959* — overstiger 30 pct. af den gældende leje, skal sagen — *medmindre parterne træffer anden aftale* — forelægges for huslejenævnet, inden foranstaltningen kan iværksættes.“ Nævnet kan da modsætte sig foranstaltningens gennemførelse (§ 112, stk. 2).

Bestemmelsen fik sin endelige form under folketingsbehandlingen.

Loven giver som tidligere nævnt adgang til visse *procentvise forhøjelser af huslejen*. Disse er for lejemaal om *beboelseslejligheder* angivet i § 113. Sammen med de forhøjelser, der blev givet adgang til i 1955, kan lejen herefter forhøjes med nedenstående procenter, som beregnes af den pr. 1. september 1939 gældende leje eller — for lejligheder, der første gang er udlejet efter dette tidspunkt — af den leje, der gjaldt ved lejlighedens første udlejning. (Procenterne fra 1955 anføres til sammenligning):

I. Vedligeholdelsespligt hos udlejer.

Lejligheder udlejet første gang:	1955	Pr. 1. april 1959	Pr. 1. april 1960
Inden 1. sept. 1939	23	31	39
1. sept. 1939—31. dec. 1945	18	24	30
1. jan. 1946—31. dec. 1948	13	17	21
1. jan. 1949—31. dec. 1952	0	3	6

II. Vedligeholdelsespligt hos lejer.

Lejligheder udlejet første gang:	1955	Pr. 1. april 1959	Pr. 1. april 1960
Inden 1. sept. 1939.....	13	16	24
1. sept. 1939—31. dec. 1945.....	9	11	17
1. jan. 1946—31. dec. 1948.....	5	7	11
1. jan. 1948—31. dec. 1952.....	0	0	0

For ejendomme i hovedstadsområdet og kommuner med mere end 30 000 indbyggere, hvis opførelse er påbegyndt før 1890, nedsættes de under I. nævnte grænser pr. 1. april 1959 og 1. april 1960 til henholdsvis 23 og 30 pct. og de under II. nævnte til 8 og 15 pct. Der gøres dog som hidtil visse undtagelser fra denne særregel.

Som det vil fremgå af skemaet, udgør de ved nærværende lov tilladte forhøjelser for *førkrigslejligheder* højst 8 pct. pr. 1. april 1959 og yderligere 8 pct. pr. 1. april 1960 ud over de i 1955 tilladte. For lejligheder udlejet fra 1. september 1939 til 31. december 1945 er de tilsvarende tal 6 pct. pr. 1. april 1959 og 6 pct. pr. 1. april 1960 og for lejligheder udlejet fra 1. januar 1946 til 31. december 1948 henholdsvis 4 pct. og 4 pct. Endelig åbnes der adgang til at forhøje lejen for lejligheder, der første gang er udlejet i tiden fra 1. januar 1949 til 31. december 1952, med 3 pct. i 1959 og 3 pct. i 1960.

Hvis *lejeren* ved aftale har overtaget *pligten til indvendig vedligeholdelse*, kan forhøjelsen for *førkrigslejligheder* andrage indtil henholdsvis 3 og 8 pct. af 1939-lejen pr. 1. april 1959 og pr. 1. april 1960. For de øvrige lejligheder nedsættes de nævnte grænser på tilsvarende måde.

Har *lejeren* ved aftale *delvis* overtaget *pligten til at vedligeholde* lejligheden, nedsættes grænserne kun *forholdsmæssigt*.

For lejemaal i *centralfyrede* ejendomme kan forhøjelserne normalt udgøre indtil 1 pct. mere end ovenfor angivet.

I lejemaal, der er *uopsigelige* i en vis årrække, kan forhøjel-

sen kun kræves, såfremt uopsigeligheden er indrømmet før 1. september 1939 eller der i lejeaftalen er taget forbehold herom.

Den i 1955-lovens § 77, stk. 4, givne adgang til en særlig forhøjelse i lejemål, hvor den leje, der lægges til grund ved beregningen, er særlig lav, er ikke videreført, men afløst af en regel om, at de forhøjelser, der er gennemført i henhold til denne bestemmelse, kan medregnes i beregningsgrundlaget for forhøjelserne.

For at fremme interessen for gennemførelsen af rimelige isoleringsforanstaltninger i den ældre boligmasse er der indført en bestemmelse om, at forhøjelsens gennemførelse kan gøres betinget af, at sådanne foranstaltninger iværksættes.

De øvrige i paragraffen indeholdte regler om beregning og gennemførelse af forhøjelserne svarer i alt væsentligt til 1955-lovens regler.

For erhvervs- og forretningslejemål gives der ved § 114 adgang til lejeforhøjelser af samme størrelsesorden som for beboelseslejemål, jfr. ovenfor ved § 113.

Forhøjelserne udgør herefter de i følgende skema angivne procenter. (Tallene fra 1955 anføres til sammenligning):

Lejligheder udlejet første gang:	1955	Pr. 1. april 1959	Pr. 1. april 1960
Inden 1. sept. 1939	35	43	51
1. sept. 1939—31. dec. 1945	25	31	37
1. jan. 1946—31. dec. 1948	15	19	23
1. jan. 1949—31. dec. 1952	0	3	6

Som nævnt reserveres en væsentlig del (1. etape) af de omtalte forhøjelser (§§ 113 og 114) til *indvendig vedligeholdelse*, jfr. det om § 67 anførte.

Ved § 115 reserveres en væsentlig del af forhøjelsernes 2. etape til *udvendig vedligeholdelse*, herunder fortrinsvis til arbejder, som lejerne er særligt interesseret i, nemlig istandsættelse af trappegange, udvendig maling af vinduer, træværk

o. lign. samt vedligeholdelse i lejlighederne af anden art end den i § 67 omhandlede.

Herefter skal der *fra 1. april 1960* af den til enhver tid *gældende leje* afsættes følgende procenter:

1) For lejligheder eller lokaler, der var eller havde været udlejet den 1. september 1939, *4 pct.*

2) For lejligheder eller lokaler, der første gang er udlejet i tiden fra 1. september 1939 til 31. december 1945, *3 pct.*

3) For lejligheder eller lokaler, der første gang er udlejet i tiden fra 1. januar 1946 til 31. december 1948, *2 pct.*

Forhøjelserne er dog begrænset til følgende *maksima*:
For lejligheder under

gruppe 1): *8 pct* af den pr. 1. september 1939 gældende leje.

— 2) og 3): Henholdsvis *6 pct* og *3 pct* af lejen ved *første udlejning*.

Bestemmelserne om *maksima* indsattes under folketingsbehandlingen, jfr. bemærkningerne til § 67.

Resten af kapitlets bestemmelser svarer til de hidtil gældende regler med enkelte ændringer.

Nævnes skal således, at der er tillagt *huslejenævnet* beføjelse til, hvis en afgørelse om udlejerens *renholdelses- og vedligeholdelsespligt* ikke efterkommes af udlejerens inden en vis frist, at bestemme, at lejeren skal have et vist *afslag i lejen*, indtil forholdet er bragt i orden (§ 116, stk. 2). Spørgsmål af denne art har lejeren hidtil måttet indbringe for boligretten.

Der er endvidere givet udlejerens adgang til ved *ombygninger*, hvorved der fremskaffes en *forøgelse af boligmassen*, under visse betingelser at kræve *pulterrum* o. lign. *afstået* (§ 117, stk. 3).

I kapitel XIX (§§ 122-125) er optaget en række bestemmelser til sikring af rimelige lejevilkår i lejemål, *hvor de hidtil gældende ekstraordinære huslejerestriktioner bortfalder*, jfr. bemærkningerne til kapitel XVIII, og i privat nybyggeri, jfr. bemærkningerne til § 109. Reglerne kommer derimod ikke til anvendelse på lejemål om enkeltværelser og møblerede lejligheder, der udlejes til beboelse, jfr. kapitel XX.

I kommuner med et indbyggerantal på indtil 3 000, hvor reglerne om huslejestop m. v., jfr. kapitel XVIII, ikke er gældende, er reglernes gyldighed begrænset til udgangen af marts måned 1961, jfr. § 122, stk. 2.

Efter det oprindelige lovforslag skulle reglerne om kontrol med *udlejning af enkeltværelser og møblerede lejligheder* eller dele af sådanne ophæves. Under behandlingen i folketinget indsattes imidlertid et nyt kapitel XX (§§ 126-130), hvorved de hidtidige regler herom opretholdes, for så vidt angår hovedstadsområdet og kommuner med mindst 30 000 indbyggere. For udlejning af enkeltværelser er reglernes anvendelse dog begrænset til tilfælde, hvor der foruden det pågældende lejemål er indgået mindst et eller flere andre lejemål om værelser i samme lejlighed. Herved vil bl. a. lejemål i såkaldte *klublejligheder* blive omfattet af reglerne, mens værelseudlejning til en enkelt logerende undtages fra kontrollen.

Tredje afsnit. Bestemmelser om boliganvisning, sammenlægning af lejligheder m. v. (§§ 131-158).

Kapitel XXI (§§ 131-148) indeholder regler, der viderefører den hidtil gældende boliganvisningsordning.

Ved 1955-loven ophævedes adgangen til at stille *bopælskrav* i de mindre kommuner, mens adgangen opretholdtes i hovedstadsområdet samt i kommuner, hvis indbyggerantal overstiger 15 000. Da navnlig *hensynet til bevægeligheden på arbejdsmarkedet* taler for en ophævelse af denne adgang, og da den allerede gennemførte delvise ophævelse ikke af regeringen er skønnet at have medført særlig uheldige virkninger, *ophæves nu adgangen helt efter en overgangsordning (§ 140, jfr. § 131).*

Den i § 131 indeholdte *overgangsordning*, som fik sin endelige form under behandlingen i folketinget, går ud på følgende:

Boliganvisningsudvalgene i *hovedstadsområdet, Århus-området, Odense-området, Ålborg-området, Randers-området og Esbjerg kommune bevarer retten til at stille bopælskrav indtil udgangen af marts måned 1961 — i hovedstadsområdet dog indtil udgangen af marts måned 1962. Indtil udgangen af marts måned 1960 kan kravet højst gælde 2 år og fra 1. april 1960*

til 31. marts 1961 — i hovedstadsområdet dog 31. marts 1962 — højst 1 år.

De kommuner, som omfattes af de nævnte områder, er angivet i paragraffen.

I sin oprindelige form var overgangsordningen begrænset til hovedstadsområdet og tiden til 31. marts 1961.

Lovforslaget indeholdt oprindeligt en bestemmelse, hvorefter boliganvisningsudvalget kunne pålægge en udlejer at tåle gennemførelsen af *bytning af lejligheder* i tilfælde, hvor han ikke på grundlag af den nye lejers forhold eller andre særlige omstændigheder havde rimelig grund til at modsætte sig bytningen.

Under hensyn til de stærke indvendinger, der fremkom fra venstres og konservativ side, udgik bestemmelsen under behandlingen i folketinget.

Bestemmelserne i kapitel XXII (§§ 149-158) svarer med enkelte ændringer til de hidtidige regler om *sammenlægning af beboelseslejligheder m. v.*

Reglerne om *enliges adgang til at opnå selvstændig lejlighed* og reglerne om adgang til at *fremleje* er på enkelte punkter lempet, og der gives kommunalbestyrelsen adgang til at lade kapitlets bestemmelser *ophøre med at have gyldighed* enten straks eller til et nærmere fastsat tidspunkt.

Fjerde afsnit. Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser. (§§ 159-161).

Foruden visse overgangsbestemmelser, hvorom der henvises til loven, indeholder afsnittet bestemmelse om, at loven *træder i kraft den 1. april 1959*. Beslutning i henhold til § 106, stk. 2, kan dog træffes af kommunalbestyrelsen, når loven er stadfæstet, således at beslutningen kan få virkning fra 1. april 1959. *Krav om lejevforhøjelse* i henhold til §§ 113 og 114 skal fremsættes *inden 15. januar* (oprindeligt foreslået 1. januar) 1959 for at få *virkning fra 1. april 1959*.

Lovens gyldighed ophører med udgangen af marts måned 1964, for så vidt den enkelte bestemmelse ikke ifølge sit indhold måtte have en længere gyldighedstid.

Lovforslaget behandledes som nævnt i folketinget sammen med forslagene til de i indledningen omtalte 4 love og må ses i sammenhæng med disse.

Om de ret langvarige forhandlinger, som lovforslagene gav anledning til, må i alt væsentligt henvises til Folketingstidende.

Ordførerne for regeringspartierne kunne alle anbefale lovforslagenes gennemførelse, men rejste dog ved 1. behandling en række spørgsmål til overvejelse i udvalget.

Den socialdemokratiske ordfører (*Carl P. Jensen*) fremhævede nødvendigheden af at forhøje lejeniveauet i den ældre boligmasse, dels for at mindske spændingen over for lejen i de nyere ejendomme, dels for at give ejerne en mindre forhøjelse og for at sikre en bedre vedligeholdelse. Han betonedede, at lovforslaget var et resultat af forudgående forhandlinger, hvorunder målet først og fremmest havde været at fastholde lejerbeskyttelsen, idet den afgørende forudsætning for en afvikling, nemlig en vis boligreserve, ikke var til stede. Han betonedede ligeledes nødvendigheden af de finansielle og sociale foranstaltninger, der var foreslået som modstykke til de foreslåede leje-forhøjelser.

Kirsten Gloerfelt-Tarp (RV) fandt, at lovforslagenes væsentligste formål var at forberede et frit boligmarked uden huslejerestriktioner. Lejeforhøjelserne var et nødvendigt led i bestræbelserne for at skaffe boliger til alle.

Niels Andersen (DR) tillagde det afgørende betydning at nå frem til frie tilstande på bolig- og byggeområdet. Regeringen havde søgt at føre lovgivningen et væsentligt skridt frem mod en sådan frigørelse, men opgaven var vanskelig, fordi restriktionerne havde været opretholdt så længe. En overgangsordning var nødvendig på grund af den manglende boligreserve.

Venstres ordfører (*Lorentzen* — ved 1. behandling *Paabøl*) erkendte, at der fandtes tanker i lovforslagene, som man kunne tilslutte sig. Afviklingstendensen var imidlertid svær at få øje på, og en række enkeltbestemmelser måtte man tage stærk afstand fra, f. eks. opsigelsesforbuddets opretholdelse, ophævelsen af adgangen til frivillige overenskomster og den foreslåede udformning af vedligeholdelsesordningen. Den afgørende hindring for venstres medvirken var imidlertid den foreslåede forøgelse af den kommunale ejendomsbeskatning, som ville virke urimeligt og uretfærdigt. Formålet måtte være en nedsættelse af statens udgifter ved byggestøttelovgivningen og en deraf følgende afvikling af statsskatterne — ikke en omlægning af den kommunale beskatning. Kunne man undgå, at en del af lejeforhøjelserne skulle gå til skat, var der mulighed for at forhandle om forhøjelsernes størrelse og eventuelt om en forøget hensættelse til vedligeholdelse.

Også *Thestrup* (KF) fremhævede den forøgede ejendomsbeskatning som en af de ting, man ikke kunne gå med til. Navnlig den forøgede grundskyld var uretfærdig, og hans parti så hellere en tilsvarende nedsættelse af den foreslåede stigning i huslejen end gennemførelsen af denne grundskyld. Han kunne i øvrigt nævne

en række punkter i lovforslaget, som sigtede mod de af hans parti opstillede mål, navnlig en frigørelse fra restriktionerne, men der var til gengæld en række bestemmelser, som forringede eller direkte modvirkede disse bestræbelser, og som man derfor ikke kunne medvirke til.

Alfred Jensen (DK) fremførte en skarp kritik af den førte boligpolitik, som var årsag til den herskende boligmangel, der var et større problem end forskellen i huslejeniveauerne. Han tog afstand fra de foreliggende lovforslag, der indeholdt tendenser mod en afvikling af lejerbeskyttelsen og af støtte til boligbyggeri. Der burde i stedet træffes foranstaltninger, som sikrede mod spekulation i såvel nye som gamle boliger.

Udvalgsbehandlingen resulterede i en række ændringer, hvoraf de væsentligste fremgår af det tidligere anførte. Af en udtalelse i betænkningen fremgår, at udvalget har drøftet muligheden for at skaffe *enlige personer* bedre vilkår med hensyn til at opnå selvstændige lejligheder. „Da det imidlertid må erkendes, at familier har vanskeligere ved at undvære selvstændig lejlighed end enlige, har udvalget dog ikke fundet det muligt at indføje lovbestemmelser, der forbeholder enlige visse kategorier af lejligheder, men udvalget finder, at boliganvisningsudvalgene i så vidt omfang, som bolig-situationen i den enkelte kommune tillader, bør give enlige personer, der ikke er helt unge, mulighed for at få egen lejlighed.“

I øvrigt indstillede ifølge betænkning og tillægsbetænkning udvalgets *flertal* (regeringspartierne medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de foreslåede ændringer, mens et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer), uanset at nogle ændringsforslag måtte anses for forbedringer, ville stemme *imod lovforslagets endelige vedtagelse*, navnlig på grund af kombinationen med de nye ejendomsskatter.

En række af kommunisterne stillede ændringsforslag forkastedes ved 2. behandling. Ved 3. behandling fremsatte *Alfred Jensen* (DK) følgende *forslag om motiveret dagsorden*:

„Idet folketinget afviser de foreliggende forslag, udtaler det, at der må træffes foranstaltninger, der hindrer spekulation i boligen, sikrer borgeren lejlighed til rimelig pris og fremmer byggeriet, så boligangelen overvindes, saneringen kommer i gang og de store årganges boligbehov tilfredsstilles. Tinget pålægger derfor regeringen at søge de gældende love om leje og boligbyggeri forlænget til 31. marts 1960 og at fremsætte forslag til fremtidig lovgivning efter følgende retningslinjer:

1. Nationalisering af den gamle boligmasse.
2. Opretholdelse af huslejestop og opsigelsesforbud.
3. Tilvejebringelse af 25 000—30 000 lejligheder årlig i den kommende 10 års periode.

4. Lejeniveaet i nybyggeriet holdes nede ved finansiering gennem statslån til lav rente.

5. Nedskæring af de store avancer i byggeindustrien, om nødvendigt gennem nationalisering af den samfundsmæssige byggematerialeindustri.

6. Huslejetilskud til mindrebemidlede i såvel nye som gamle lejligheder.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen."

Ved 3. behandling gav *Aksel Larsen* (SF) udtryk for sit syn på de foreliggende lovforslag og henstillede til regeringen at udsætte gennemførelsen for at give tid til en yderligere gennemgang. Han kunne ikke stemme for lejeloven på grund af dens afvikling af lejerbeskyttelsen og de efter hans opfattelse ubegrundede lejeforhøjelser. Da regeringen ikke tilsigtede at gøre noget alvorligt for at bevare en større del af lejerbeskyttelsen, men kun ville lade den foreslåede lov afløse den hidtil gældende, kunne han imidlertid heller ikke stemme imod, men ville undlade at stemme.

Det af *Alfred Jensen* fremsatte forslag om motiveret dagsorden forkastedes med alle øvrige stemmer mod kommunisterne og *Aksel Larsen*.

Lovforslaget vedtoges med 84 stemmer (S, RV, DR) mod 64 (V, KF, DK), mens 1 medlem (*Aksel Larsen*) tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

59. Lov om boligbyggeri. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 411. C. sp. 131].

Fremsat mundtligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 53). 1. beh. $\frac{28}{10}$ og $\frac{29}{10}$ (F. sp. 441 og 519). Partiernes ordførere: *Carl P. Jensen*, *Lorentzen* (ved 1. behandling *Paabøl*), *Thestrup*, *Kirsten Gloerfelt-Tarp*, *Niels Andersen* og *Alfred Jensen*. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om leje m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 203) afgivet $\frac{5}{12}$. (Ordfører: *Carl P. Jensen*). 2. beh. $\frac{10}{12}$ og $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1467 og 1557). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 325) afgivet $\frac{12}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1895). *Loven stadfæstet 27. december 1958*. (Lovt. nr. 356).

Loven afløser byggestøtteloven af 14. april 1955, som opførte med at have gyldighed den 1. april 1959.

Der er en nøje sammenhæng mellem denne lov og den ovenfor omtalte lejelov. Om hovedprincipperne i de to nævnte love og om

deres tilknytning til nogle andre samtidig gennemførte love henvises til de indledende bemærkninger i omtalen af lejeloven.

Idet der i øvrigt henvises til nedenstående bemærkninger om lovens indhold, skal her alene dens hovedlinjer trækkes op.

Der tilsigtes en gradvis nedsættelse af statens samlede udlån til boligbyggeri, således at *statsfinansieringen* gradvis erstattes af en *statsgarantiordning*. Boligstøtten samles således i højere grad om byggeri for de mindrebemidlede befolkningsgrupper, mens en væsentlig del af parcelbyggeriet fremtidig tænkes gennemført ved privat finansiering.

Det er lovens forudsætning, at der i de nærmeste år søges gennemført et byggeprogram svarende til de senere års produktion på ca. 23 000 lejligheder årligt. For at sikre den fornødne kapital hertil åbner loven — foruden statsgarantiordningen — mulighed for at godkende oprettelsen af et eller flere *finansieringsinstitutter* med det formål at yde sekundære lån til opførelse eller ombygning af beboelsesejendomme.

Loven indeholder nye regler for statslån og tilskud til *forbedring af ældre ejendomme* m. v.

Huslejetilskudsordningen udvides til hele den eksisterende boligmasse, og reglerne er ændret på forskellige punkter.

Der er foretaget en række ændringer i reglerne vedrørende *det sociale byggeri*.

I det følgende omtales lovens væsentligere bestemmelser og de vigtigste af de under behandlingen i folketinget gennemførte ændringer.

I. Finansieringen af nybyggeriet.

Som nævnt er et af lovens væsentligste formål at indlede en gradvis overgang fra statslån til statsgaranti.

Der er *ikke* i loven fastlagt et program af en på forhånd fikseret størrelse, idet det ikke på nuværende tidspunkt er muligt for længere tid fremover at danne sig et sikkert skøn herover. I §§ 1-3 er fremsat nogle mere almindelige betragtninger om målet for byggeriet, og der er tillagt boligministeren bemyndigelse til at fastsætte tidsfrister for det støttede byggeris påbegyndelse og gennemførelse samt til i øvrigt at træffe midlertidige foranstaltninger til regulering af bygge- og anlægsvirksomheden. (Sidstnævnte bestemmelse er overført fra valuta-loven). Derudover har man i § 10 åbnet mulighed for, at de programmer, som skal danne grundlag for bevillingsvirksom-

heden, fastlægges på *perioder på 3 år ad gangen*, så at såvel ministeriet som de byggende får mulighed for mere langsigtede dispositioner.

Ved overgangen fra statsfinansiering til finansiering over det almindelige kapitalmarked bliver det mere nødvendigt end tidligere at sikre en stabil udvikling på kapitalmarkedet, og § 3 *bemyndiger* derfor *finansministeren* til i tiden indtil 1. april 1963 efter samråd med boligministeren og Danmarks nationalbank *at foretage opkøb og gensalg af obligationer* inden for netto-beløb, hvis størrelse fastsættes på de årlige finanslove.

Bestemmelsen, der i sin oprindelige form ikke var tidsbegrænset og ikke foreskrev samråd med Danmarks nationalbank, blev udsat for en del kritik og gav anledning til debat både i og uden for folketinget. Den fik sin endelige formulering efter vedtagelsen af et i udvalgsbetænkningen stillet ændringsforslag. I bemærkningerne til dette siges det:

„Den bemyndigelse, der ved lovforslagets § 3 tillægges finansministeren til efter samråd med boligministeren at foretage opkøb og gensalg af obligationer, tager sigte på at afbøde virkningerne af pludselige og kortvarige udsving i obligationskurserne, som i begyndelsen særligt vil kunne rømme obligationer fra de nye finansieringsinstitutter, indtil disse har opnået en mere grundfæstet placering på markedet.

Der må derfor lægges vægt på, at den foreslåede bemyndigelse bibeholdes, men den vil kunne gøres tidsbegrænset indtil 1. april 1963 og vil kunne udøves ikke blot efter samråd med boligministeren, men også efter samråd med Danmarks nationalbank.“

Da det må forudses som en mulighed, at der ikke — selv med tilbud om statsgaranti — igennem de eksisterende pengeinstitutter eller finansieringskanaler vil kunne skaffes en tilgang af kapital, som er tilstrækkelig til at opretholde et boligbyggeri af det tilsigtede omfang, gives der i lovens kapitel II hjemmel til at godkende *oprettelsen af et eller flere nye finansieringsinstitutter, der har til formål at yde sekundære lån* til opførelse eller ombygning af beboelsesejendomme, byggeri i henhold til kapitel V (med socialt og kulturelt formål) samt kontor- og forretningsejendomme (§ 4).

Efter det oprindelige lovforslag kunne godkendte finansieringsinstitutter kun yde lån til opførelse eller ombygning af beboelsesejendomme.

Den foretagne ændring giver institutterne mulighed for også at give lån til byggeri efter kapitel V og — under hensyn til saneringsbehovet — til kontor- og forretnings ejendomme. Udvidelsen betyder ikke, at der skal kunne ydes statsgaranti på lån til kontor- og forretnings ejendomme, og det forudsættes, at långivningen til disse ejendomme baseres på særlige obligationsserier.

§ 5 giver mulighed for et samarbejde mellem institutterne med henblik på udstedelse af fælles obligationer.

Lovforslaget bestemte i sin oprindelige form, at boligministeren som vilkår for at meddele godkendelse af et finansieringsinstitut kunne betinge sig, at staten blev repræsenteret i instituttets ledelse. Denne adgang begrænsedes under behandlingen i folketinget til alene at gælde institutter, for hvilke staten i medfør af § 9 tegner garantikapital.

I øvrigt undergives institutterne et offentligt tilsyn, som — i lighed med tilsynet med kredit- og hypotekforeningerne — udøves af boligministeren (§ 8).

Ifølge § 6 skal et af instituttet ydet lån have sikkerhed inden for 75 pct. af, hvad der efter instituttets bedste skøn er pantets værdi. Denne lånegrænse kan dog forhøjes i det omfang, staten eller en kommune i medfør af reglerne i kap. III yder garanti for et lån, eller der på anden måde stilles uomtvistelig god sikkerhed efter boligministerens nærmere bestemmelse inden for de i kapitlet III, V og VI fastsatte lånegrænser.

Bestemmelsen fik sin endelige form under behandlingen i folketinget.

Lånene kan ifølge § 7 effektueres kontant eller ved udlevering af kasseobligationer.

Amortisationsperioden for de af instituttet ydede lån må ikke overstige 45 år for lån til udlejningsbyggeri og 30 år for lån til ejendomme til brug for ejerne.

Reglerne om garanti for lån til boligbyggeri m. v. findes i kap. III (§§ 10-18).

Herefter kan boligministeren på statskassens vegne give tilsagn om overtagelse af garanti for oprykkende, sekundære prioritetslån (§ 10, stk. 1).

Hvad angår garanti for lån til det sociale byggeri, svarer bestemmelsen i § 11 i princippet til den hidtidige statslånsordning.

Garantiordningen for *det private byggeri* (§ 12) bygger på den forudsætning, at sparekasserne og de nye finansieringsinstitutter overtager den del af belåningen efter den hidtidige lovs kap. V A, der er gået til *de større parcelhuse*, således at denne del af byggeriet kan gennemføres *helt uden offentlig kaution*.

Derimod er det antaget, at den del af *det mindre parcelbyggeri*, der har været omfattet af den hidtidige lovs kap. IV (*for mindrebehandlede*), fortsat har behov for *offentlig støtte* i form af kaution.

Betingelserne for at opnå garanti for lån til parcelbyggeri for mindrebehandlede svarer nogenlunde til de vilkår, der gælder for ydelse af statslån efter de hidtil gældende regler. Dog skal sådant byggeri kunne opføres med salg for øje ikke blot af sociale boligforetagender, men også af andre.

Der åbnes endvidere mulighed for, at staten i *et vist omfang* kan påtage sig garanti også for lån til *parcelhusbyggeri* for personer, der *ikke* kan karakteriseres som *mindrebehandlede*, samt for lån til *udlejningsbyggeri*. Da dette byggeri efter loven ikke skal underkastes de samme udgiftsbegrænsninger som det mere socialt prægede byggeri, bestemmes det for at begrænse statens forpligtelser, at garantien højst kan omfatte et beløb på 8 000 kr. pr. lejlighed i etageejendomme og 11 000 kr. pr. lejlighed i parcel- og rækkehuse. En sådan begrænsning vil svare til den i 1955-lovens kap. V A indeholdte bestemmelse om, at statslånene ikke kan overstige 25 000 kr. pr. lejlighed.

I det oprindelige lovforslag var *den nedre grænse* for statens overtagelse af garanti for lån fastsat til 75 pct. af ejendommens værdi. Ved et under behandlingen gennemført ændringsforslag nedsattes denne grænse til *65 pct.*, hvorved man tilsigter at gøre det muligt for låntagerne at opnå lån på gunstigere vilkår og dermed en formindskelse af de årlige driftsudgifter.

De ovennævnte maksimumsbeløb fastsattes i overensstemmelse hermed.

Lånegrænserne omtales nedenfor.

§ 17 giver *kommuner* adgang til — med tilsynsmyndighedens samtykke — at *yde garanti* for lån til byggeri. Herved

lovfæstes kommunernes hidtidige adgang til at bistå ved finansiering af boligbyggeri.

Det er forudsat, at garanti for lån ydes *efter ansøgning* i de enkelte tilfælde. Der er dog gjort den undtagelse, at *generelle garantibemyndigelser* skal kunne gives finansieringsinstitutter, når der er tale om finansiering af *typehuse*, der på forhånd har fået en principiel godkendelse i boligministeriet med hensyn til konstruktion, kvalitet, pris og finansiering (§ 18).

Statslånevirksohmheden skal fremtidig kun være subsidær og supplerende i forhold til statsgarantivirksohmheden. Da det må forudses, at der kan hengå nogen tid, før statsgarantiordningen er indarbejdet og eventuelle nye låneinstitutter etableret, indeholder loven en *aftrapning af statslånevirksohmheden* over en 3-årig periode. Aftrapningen gennemføres efter regler, som er fastsat i kap. IV (§§ 19-27), således:

Som en særlig *overgangsordning* blev det i § 124 fastsat, at der kunne bevilges 3 500 lejligheder i første halvår af 1959 efter bestemmelserne i den hidtidige lovs kap. VA. Begrundelsen er den, at der som følge af, at et finansårs kap. V A-bevilinger allerede sendes ud i det foregående finansårs sidste kvartal, var opstået et hul i bevillingsmulighederne, som kunne skabe beskæftigelsesmæssige vanskeligheder i første halvår af 1959. Endvidere åbnedes efter bestemmelsen mulighed for efter de hidtil eksisterende statslåneregler at bevilge statslån til indtil 4 000 lejligheder i socialt byggeri og 2 000 lejligheder i parcelbyggeri i halvåret 1. april-30. september 1959. I det omfang sidstnævnte bevillingsmulighed udnyttedes, skulle tallene i aftrapningsordningen nedsættes tilsvarende.

Lånegrænserne såvel for statslånene som for de statsgaranterede lån vil som hidtil afhænge af bygherrekategori og er i loven fastsat til: for *socialt byggeri* 94 pct. (§§ 11 og 21), for *mindrebemidlede parcelbygherrer* 90 pct. (§§ 12 og 23) og for *privet byggeri* 85 pct. (§§ 12 og 27), alt under forudsætning af kommunegaranti.

Forrentningen af lånene vil komme til at afhænge af *markedsvilkårene*, hvorimod *afdragstiden* er fastlagt i loven således: *udlejningsbyggeri* såvel privat som socialt 45 år

og parcel- og rækkehuse til brug for ejeren 30 år (§§ 14 og 45).

For at stimulere andelsboligforeningernes virksomhed bestemmes det (i § 20, stk. 2), at *halvdelen af udlånsmidlerne til de sociale boligforetagender* skal anvendes som udlån til *andelsboligforeninger*. Den del af udlånsmidlerne til andelsboligforeninger, der ikke er eller vil kunne forventes udnyttet i finansåret, kan boligministeren efter den 1. januar overføre til udlån til andre sociale boligforetagender.

Til indretning af lejligheder i det sociale byggeri for den *mindstbemidlede del af befolkningen* kan boligministeren (§ 20, stk. 3) yde *statstilskud* omfattende højst 2 000 lejligheder årlig. Dette betyder en *væsentlig udvidelse* i forhold til den hidtidige virksomhed på dette område, idet der efter 1955-loven kun har været mulighed for at yde tilskud til ca. 350 lejligheder årlig. Der har imidlertid vist sig at være et stærkt stigende behov for disse midler. Samtidig ændres *tilskudsvilkårene* således, at *staten* af tilskuddet på 35 pct. dækker 20 pct., mens *kommunen og virksomheden* tilsammen dækker 15 pct. Der er ikke i loven angivet noget om, hvorledes kommunen og virksomheden i det enkelte tilfælde fordeler byrderne imellem sig. Der åbnes adgang for ministeren til i ganske *særlige tilfælde* at forhøje *statens* del af tilskuddet til 25 pct.

I kap. V (§§ 28-32) gives hjemmel til at yde statslån til *kulturelle og sociale institutioner*. Bestemmelserne svarer i det store og hele til de hidtidige regler herom, dog er det som et led i begrænsningen af statens udlån bestemt, at lån fremtidig *ikke ydes til kommuner, men alene til private institutioner*.

Der er som hidtil hjemmel for at yde *generelle subsidier i form af m²-tilskud*. Bestemmelserne herom findes i kap. IX (§§ 60-65) og svarer i det væsentlige til 1955-lovens bestemmelser.

De maksimale årlige m²-tilskud er (i § 60) fastsat således:

For byggeri opført af et *socialt boligforetagende* eller af en *kommune*: 8 kr. 50 øre. Forhøjelsen fra det hidtidige beløb på 7 kr. skyldes, at det efter loven ikke er muligt at videreføre den lempelse af kapitaludgifterne på ca. 1 kr. 50 øre pr. m²,

som efter 1955-loven er indrømmet gennem henstand med afdragene på statslån.

For *privat udlejningsbyggeri*: 4 kr. Der er her sket en ned-sættelse fra 5 kr. under hensyn til de lavere kapitaludgifter.

For *parcelbyggeri for mindrebemidlede*: 8 kr. 50 øre.

På samme måde som efter den hidtil gældende lov ydes driftstilskud kun fuldt ud til udgangen af 1966. Derefter *aftrappes tilskuddene* med henholdsvis 1 kr. og 75 øre årligt og *bortfalder* senest med udgangen af 1973.

Beregningsreglerne lempedes i øvrigt under behandlingen for så vidt angår lejligheder for stærkt bevægelseshæmmede.

Den hidtidige hjemmel for *stempel- og gebyrfritagelse* er *ikke optaget i loven*.

II. Statslån og tilskud til forbedring af ældre ejendomme m. v.

Som en nydannelse inden for boliglovgivningen er der i kap. VI (§§ 33-40) etableret en *statslåneordning* til finansiering af visse *bygningsforbedringer i ældre ejendomme* samt til finansiering af *lejere*, der ønsker at *overtage den lejede ejendom som andelsforening*.

Lån kan herefter ydes til forbedring af varmeanlæg, varmeisoleringsarbejder, forbedring af sanitære installationer, forbedring af køkkener og andre forbedringer, hvorved ejendommens brugsværdi forøges i væsentlig grad.

Lån kan endvidere ydes til indretning af fællesanlæg for beboerne i en eller flere ejendomme samt — efter en i folketinget foretaget tilføjelse — til ændring af lejligheder for at gøre dem egnede til beboelse for stærkt bevægelseshæmmede (§ 34).

Ifølge §§ 35 og 36 kan der ydes statslån til gårdrydninger og udtynding af bebyggelsen med henblik på at skabe mere rimelige udnyttelsesgrader, bygningsafstande o. lign. Tilskud kan i visse tilfælde ydes, såfremt kommunen yder tilsvarende tilskud.

Lån kan kun ydes, hvor arbejderne ikke har karakter af vedligeholdelse og det ikke drejer sig om arbejder, som kunne være gennemtvunget i henhold til bygningslovgivningen eller

lovgivningen om boligtilsyn og sanering. Lånene kan i forbindelse med tillægslån til foranstående lån udgøre indtil 90 pct. af udgifterne (§ 37).

Til lejligheder, der tilvejebringes ved om- eller tilbygning til ældre ejendomme, kan der ydes årlige *m²-tilskud*, der dog ikke kan overstige 6 kr. 50 øre i socialt eller kommunalt byggeri og 2 kr. i privat byggeri (§ 60).

Ved *overdragelse af ejendomme* til disses *hidtidige lejere på andelsbasis* kan boligministeren yde lån til delvis dækning af andelshavernes eget indskud (§ 38).

Lån kan kun ydes, såfremt købesum og de øvrige vilkår for købet efter boligministerens skøn kan anses for rimelige.

Lånet kan sammenlagt med foranstående belåning højst udgøre 85 pct. af den godkendte købesum for ejendommen.

De eksisterende sociale boligforetagender kan yde bistand ved etableringen af sådanne andelsforetagender og ved forvaltningen af ejendommene.

III. Huslejetilskuddene.

Bestemmelserne om huslejetilskud er samlet i 4 kapitler:

Kap. X (§§ 66-73) huslejetilskud til familier og enligstillede med børn.

Kap. XI (§§ 74-79) om folkepensionistboliger.

Kap. XII (§§ 80-84) særlige regler for invalider.

Kap. XIII (§§ 85-97) fælles regler for huslejetilskud til de nævnte grupper.

Lovens regler om huslejetilskud er en videreførelse og udbygning af de hidtidige bestemmelser.

I afsnittet om *huslejetilskud til familier og enlige med børn* er de vigtigste ændringer i forhold til de hidtil gældende regler følgende:

1. Mens huslejetilskud hidtil først og fremmest er ydet til lejere og indehavere af andelsboliger i byggeri opført med statslån — og dermed fortrinsvis til byggeri af nyere dato — og i mindre omfang til ejere af parcel- og rækkehuse opført med statslån, kan huslejetilskud efter de nu gennemførte regler (§§ 66 og 69) udbetales til:

- a) *Lejere* — og indehavere af andelsboliger — i *alle ejendomme*, uanset om der er ydet statslån til deres opførelse, og uanset om ejendommen drives på forretningsmæssig basis eller af et socialt boligforetagende, når blot lejlighederne opfylder visse nærmere angivne krav med hensyn til beliggenhed, udstyr, kvalitet og leje m. v. (§ 69, stk. 2).
- b) *Ejere* af parcel- og rækkehuse, der efter 1. oktober 1954 er opført med statslån og driftstilskud (som hidtil).
- c) *Ejere* af parcel- og rækkehuse, hvortil der er ydet driftstilskud, men ikke statslån.
- d) *Ejere* af parcel- og rækkehuse, hvis opførelse påbegyndes den 1. april 1959 eller senere, selv om der ikke er ydet statslån eller driftstilskud, når blot huset er af mindre type og med hensyn til kvalitet og anlægsudgifter svarer til huse, hvortil der kunne ydes statslån.

2. Den gældende forskel i størrelsen af de huslejetilskud, der kan ydes henholdsvis i lejligheder taget i brug før 1. januar 1950 og i lejligheder, der er taget i brug efter denne dato, er ophævet under hensyn til den tilnærmelse af huslejeniveauerne, som bestemmelserne i lejeloven og nærværende lov tilstræber.

De satser for huslejetilskud, der er anvendt i loven, svarer til de satser, der efter de hidtil gældende regler er fastsat for lejligheder taget i brug *efter* 1. januar 1950 (§ 67).

3. Indkomstkriterierne er ændret i forhold til den hidtidige ordning. Således er ydelse af huslejetilskud ikke længere knyttet til den såkaldte „sygekassegrænse“, jfr. folkeforsikringslovens § 6, stk. 1, men til en særlig indtægtsgrænse på 12 000 kr. + 600 kr. pr. barn i skattepligtig indkomst (§ 71), der pristalsreguleres (§ 72). For en familie med 3 børn betyder denne regel, at huslejetilskuddet aftrappes over et indkomst-interval på fra 13 800 kr. til ca. 18 000 kr.

4. Den indtægt, der er afgørende for, om huslejetilskud kan ydes, er ikke som hidtil alene boligtagerens skattepligtige indtægt, men den skattepligtige indtægt, som samtlige medlemmer af husstanden tilsammen har, „*husstandsindkomsten*“ (§ 85).

5. De personer, der ved lovens ikrafttræden oppebærer huslejetilskud, og som ville få et mindre huslejetilskud efter reglerne i forslaget, bevarer retten til det højere tilskud indtil den 1. juli 1961 (§ 119).

6. Udgifterne ved huslejetilskud, der hidtil er blevet delt mellem stat og kommune med halvdelen til hver, skulle efter det oprindelige forslag udelukkende bæres af kommunerne. Dette hænger sammen med, at den samtidig gennemførte lov om ekstraordinær grundskyld og ejendomsskyld vil give kommunerne forøgede indtægter. Efter en i folketinget foretaget ændring videreføres imidlertid de hidtidige regler om statsrefusion af kommunernes udgifter til huslejetilskud til invalide- og folkepensionister med bolig i kommunalt og socialt byggeri samt til huslejetilskud til børnerige familier, men dog således at *statens andel* fastsættes til $\frac{1}{3}$ af udgifterne (§ 92).

En tilsvarende ændring foretoges med hensyn til statsrefusion af kommunernes udgifter til driften af kommunale folkepensionistboliger (§ 76).

Huslejetilskud til gamle og invalider ydes i princippet efter de samme regler som i den gældende lov.

Efter vedtagelsen af et i udvalgsbetænkningen stillet ændringsforslag kan tilsvarende lejenedsættelse efter kommunalbestyrelsens bestemmelse ydes folke- og invalidepensionister, der bebor lejligheder i ejendomme, der er opført eller erhvervet efter den 1. juli 1951 af en *stiftelse*, såfremt kommunalbestyrelsen finder lejlighederne egnede og stiftelsen af egne midler yder bidrag til nedsættelse af lejen i de pågældende lejligheder. Kommunalbestyrelsen kan stille krav om godkendelse af særlige vedtægter for sådanne stiftelser (§ 77).

Et i tillægsbetænkningen stillet ændringsforslag medførte yderligere, at der *for stærkt bevægelseshæmmede* kan ydes lejenedsættelse i alt byggeri opført efter 1933 af kommuner eller godkendte sociale boligforetagender, såfremt lejligheden er egnet (§ 80, stk. 2).

Adgangen til at opnå en folkepensionistbolig er nu betinget af kommunens godkendelse, hvilket svarer til de regler, der

gjaldt ifølge ændringen af byggestøtteloven i 1951 og indtil loven af 1955.

I forbindelse med huslejetilskudsordningen skal i øvrigt nævnes bestemmelserne i § 117.

For de *mindstbemidlede* er her ligeledes indført et nyt begreb (§ 117, stk. 3), idet man parallelt med husstandsindkomsten på 12 000 kr. har indført *en regulerbar grænse på 9 000 kr.* I modsætning til tidligere, hvor fordelingen ved de særlige tilskud til byggeri for *mindstbemidlede* bortfaldt på en gang, når en lejer ikke længere var *mindstbemidlet* ($\frac{2}{3}$ af „sygekassegrænsen“), gennemføres der nu en aftrapning (§ 106). Denne nye bestemmelse i forbindelse med den ovenfor nævnte bestemmelse om aftrapning af tilskuddet for børnerige familier betyder, at de boligtagere, der opnår huslejetilskud, får deres nettohusleje reguleret inden for et indkomstinterval, der for en familie med 3 børn strækker sig fra en husstandsindkomst på 10 800 kr. til ca. 18 000 kr.

Ifølge paragraffens oprindelige formulering krævedes det, for at en person kunne anses for *mindrebemidlet*, at vedkommende opfyldte de økonomiske betingelser for at være nydende medlem af en statsanerkendt sygekasse, hvilket svarede til de hidtidige regler.

Efter et af sygeforsikringskommissionen fremsat ønske om ikke at benytte „sygekassegrænsen“ ved definitionen af *mindrebemidlethed* fastsattes under folketingets behandling *også for mindrebemidlede en selvstændig indkomstgrænse*, baseret på husstandsindkomsten. Grænsen er *16 000 kr.*, der *pristalsreguleres* (§ 117, stk. 1). Herved opnår man at få en yderligere udjævning af indkomstgrænserne, således som man har tilstræbt ved bestemmelsen i § 71, idet en familie med 3 børn vil være *mindrebemidlet*, blot indtægten ikke overstiger 19 000 kr., mens retten til huslejetilskud som anført falder bort ved en indtægt på 18 000 kr. Det nævnte maksimumsbeløb kan *endvidere* (ifølge stk. 2) med finansudvalgets samtykke *forhøjes eller ned sættes* i det omfang, der i medfør af § 88 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd

foretages forhøjelser eller nedsættelser. Herved tages der hensyn til *velstandsstigningen* i samfundet i lighed med den regulering af „sygekassegrænsen“, som finder sted i henhold til folkeforsikringsloven.

IV. Forholdet til det sociale byggeri.

Bestemmelserne om de sociale boligforetagenders virksomhed findes i kap. XV (§§ 103-115) og svarer i det væsentlige til 1955-lovens bestemmelser.

De vigtigste ændringer er følgende:

1. Der indføres en ordning, hvorefter de boligtagere, der har gennemført en *opsparing* med henblik på indskudsbetaling, opnår en *fortrinsret* til opnåelse af lejligheder i andelsboligforeninger (§ 105).

2. Der gives *lejerne* i de sociale boligselskaber en vis *indflydelse på selskabernes virksomhed* (§ 104).

3. Der åbnes hjemmel for boligministeren til at *tillade rykning* af tidligere bevilgede statslån med henblik på fremskaffelsen af likvide midler til brug for finansiering af nyt byggeri. Den samlede belåning må dog ikke overstige ejendommens værdi med fradrag af et beløb svarende til beboernes indskud. (Efter det oprindelige forslag måtte belåningen ikke overstige 90 pct. af ejendommens værdi). (§ 111, stk. 2).

Under behandlingen i folketinget foretoges følgende ændringer, der tager sigte på at *øge de sociale boligforetagenders muligheder* for ved tegning af garantikapital at *medvirke til etablering af finansieringsinstitutter* i henhold til kapitel II:

I § 111, stk. 2, indsattes som nyt punktum:

„Midler, der er indbetalt til foretagendets *byggefond*, kan inden for en af boligministeren fastsat grænse *anvendes til tegning af garantikapital* for institutter, der opnår godkendelse efter reglerne i lovens kapitel II.“

I § 112 indsattes som nyt stk. 3:

„Midler, der i foretagendets ejendomme er henlagt til fornyelse af tekniske installationer, hovedstandsættelse el. lign., kan normalt ikke anvendes til andre formål end dem, hvortil de er henlagt. Med boligministerens samtykke kan dog indtil

25 pct. af de samlede midler af nævnte art inden for foretaget anvendes til tegning af garantikapital for institutter, der opnår godkendelse efter reglerne i lovens kapitel II.“

V. Forskellige bestemmelser.

Der gives hjemmel for boligministeren til at *forlænge de hidtidige 22-årige skattelempelser (§ 101)*.

De hidtidige ordninger vedrørende ydelse af lån til totalprojektering og til grundkøb bibeholdes (§ 121).

Bestemmelserne i kap. II (om oprettelse af finansieringsinstitutter) og § 124, stk. 1 (hvorefter der som en overgangsordning kan bevilges 3 500 lejligheder i første halvår af 1959 efter 1955-lovens kap. V A), træder i kraft den 1. januar 1959. I øvrigt træder loven i kraft den 1. april 1959. Loven gælder ikke for Grønland (§ 125).

Angående lovens økonomiske konsekvenser anføres på grundlag af lovforslagets bemærkninger:

1. Finansieringen.

Efter den nugældende lov har man for indeværende finansår [1958-59] et rådighedsbeløb for statslån på 320 mill. kr. (indbefattet rådighedsbeløbene for boligbyggeri i forbindelse med værftet på Lindø). Dette rådighedsbeløb har muliggjort et boligbyggeri på ca. 15 000 boliger, hvoraf ca. 11 500 boliger med m²-tilskud. Ud over det statsfinansierede byggeri påregnes der i finansåret ydet støtte i form af m²-tilskud til ca. 4 000 privatfinansierede boliger. Den samlede årlige udgift til m²-tilskud vedrørende det støttede byggeri i indeværende finansår kan anslås til ca. 10 mill. kr.

Tænker man sig det første år efter lovens ikrafttræden gennemført en boligproduktion på 23 000 boliger, hvoraf 6 000 helt uden boligministeriets mellemkomst i form af statslån, statsgaranti eller m²-tilskud, og går man ud fra, at den foreslåede tilpasning af huslejeniveauerne hurtigt vil give sig udslag i højere 1. og 2. prioritetslån, kan det skønnes, at statslånene vil andrage 197 mill. kr., statsgarantier i henhold til kap. III 55 mill. kr. og statstilskud 27 mill. kr.

Aftrapningen af det antal lejligheder, der kan opnå statslån, og den påregnede forøgelse af den foranstående belåning vil under forudsætning af et stabilt prisniveau medføre en formindskelse af statens udlån med ca. 20 mill. kr. årlig indtil finansåret 1962-63, hvor udlånene til boligbyggeri vil andrage ca. 100 mill. kr. Samtidig hermed vil statens garantiforpligtelser stige ca. 7-8 mill. kr. årligt pr. årgang byggeri.

Udgifterne til m²-tilskud vil stige med ca. 9 mill. kr. årlig til 60-70 mill. kr. i 1967, hvorefter beløbet gradvis nedsættes og falder bort med udgangen af 1973.

2. Huslejetilskudsordningerne.

Ifølge bemærkningerne vil udgifterne til huslejetilskud efter den gældende lov for 1958-59 i alt andrage 32 mill. kr., der fordeles lige- ligt mellem stat og kommune med 16 mill. kr. til hver.

Da udgifterne til huslejetilskud efter det oprindelige forslag helt skulle dækkes af kommunerne, regner bemærkningerne med en besparelse for statskassen på 16 mill. kr. Udgifterne til huslejetilskud efter lovforslaget vil ifølge bemærkningerne andrage i alt 52 mill. kr. Efter de under folketingsbehandlingen gennemførte ændringer, som er omtalt i det foregående, kan statens udgifter til refusion af disse tilskud anslås til godt 17 mill. kr.

Lovforslaget fremsattes sammen med lejelovsforslaget og be- handlede i folketinget sammen med dette og andre dertil knyttede lovforslag. Om de ret omfattende forhandlinger, som lovforslagene gav anledning til, må i det store og hele henvises til Folketingstidende.

Når *venstre* og *det konservative folkeparti* ikke kunne medvirke til lovforslagenes gennemførelse og stemte imod — det gælder også nærværende lovforslag — var en af de væsentligste årsager de *ekstra- ordinære ejendomsskatter*, der indgik som led i lovkomplekset.

Selv om en del af de afviklingstendenser, som lovforslaget indebar, fandt sympati hos de to nævnte partiers ordførere, frem- hævede de til gengæld en række bestemmelser, som gav anledning til *kritik*. Denne samlede sig navnlig om følgende punkter:

Lovens § 3, som gav staten mulighed for at gribe ind i national- bankens naturlige funktioner (jfr. de ved bestemmelsen anførte bemærkninger).

Den *forskelsbehandling*, som efter partiernes opfattelse gav sig udslag i, at det sociale byggeri fik urimelige begunstigelser.

De *høje lånegrænser* inden for dette byggeri, som ville modvirke en nedgang i byggepriserne.

Muligheden for *statslån til lejerens overtagelse af ejendomme* og til *modernisering*, hvilke finansieringer — som hidtil — burde ordnes ad privat vej.

Den *betydelige udvidelse af de sociale tilskudsordninger*.

Den *kommunistiske* gruppe vendte sig skarpt imod lovforslagets afviklingstendenser og understregede, at lovforslaget ikke gav mulig- hed for at sikre et boligbyggeri af tilstrækkeligt omfang. Fra kommu- nistisk side stilledes ved 2. behandling en række ændringsforslag, som bl. a. tilsigtede en forhøjelse af lånegrænsen for det sociale byggeri, en væsentlig forøgelse af mulighederne for at yde statslån til sociale boligforetagender og til erstatningslejligheder i forbindelse med sanering, forhøjelse af m²-tilskuddene og lempelser af reglerne

om huslejetilskud. Ændringsforslagene forkastedes, og ved 3. behandling stillede *Alfred Jensen* (som omtalt i forbindelse med lejeloven) dagsordensforslag, der gik ud på at afvise de foreliggende lovforslag og gav nærmere retningslinjer for en fremtidig boliglovgivning. Også dette forslag forkastedes.

Lovforslaget gennemførtes med en række ændringer, hvoraf en del er omtalt i det foregående, og vedtoges ved 3. behandling med 84 stemmer (S, RV, DR) mod 69 (V, KF og DK). 1 medlem (*Aksel Larsen*, SF) stemte hverken for eller imod.

60. Lov om boligtilsyn. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 1809. C. sp. 969].

Fremsat mundtligt ¹⁷/₂ (F. sp. 2650). 1. beh. ²⁷/₂ (F. sp. 3205 og 3237). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen, Adolph Sørensen, Lannung, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen, Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg) [formand], Heising (fra ¹⁷/₄ Kolbjørn], Waldemar Laursen, Mørk, Axel Ivan Pedersen, Sandau, Lannung [næstformand], Lorentzen, N. Chr. Christensen, Kryger, Peter Larsen, Paabøl, Adolph Sørensen, Erna Sørensen, Thestrup). Betænkning (B. sp. 973) afgivet ⁹/₅. 2. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 4867). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1053) afgivet ²¹/₅. 3. beh. ²⁶/₅ (F. sp. 5020). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 185).

Ved lov nr. 212 af 31. maj 1939 om boligtilsyn og sanering af usunde bydele — i det følgende benævnt *1939-loven* — blev der indført bestemmelser, som på grundlag af et almindeligt tilsyn med bygninger, der anvendes til bolig eller ophold for mennesker, tog sigte på at forhindre denne benyttelse, når den frembyder sundhedsfare eller særlig fare i tilfælde af ildebrand.

Endvidere blev der tilvejebragt hjemmel til ved kommunal foranstaltning at sanere usunde og brandfarlige bydele, idet der blev givet kommunerne adgang til at ekspropriere de af en saneringsplan omfattede ejendomme og mulighed for fra staten at opnå lån og delvis tilskud til dækning af de med saneringen forbundne udgifter.

Med bestemmelserne i 1939-loven blev tilvejebragt et bedre

grundlag end det i lovgivningen hidtil foreliggende for en indsats fra det offentliges side på det bolighygiejniske område med henblik på en bedring af forholdene i allerede eksisterende bebyggelse. Loven erstattede inden for sit område sundhedslovgivningens bestemmelser med tilsvarende formål og virkede som et supplement til den almindelige bygningslovgivning, hvis bestemmelser i første række tager sigte på nybyggeriet, og som kun i begrænset omfang tillige har hensyn til forholdene i allerede bestående bebyggelse.

Kort efter at 1939-loven var trådt i kraft, udbrød den 2. verdenskrig, og de vanskelige forhold for byggeriet og dermed for boligforsyningen under og i de nærmeste år efter krigen medførte, at boligtilsyns- og saneringsvirksomheden kun fik et meget begrænset omfang.

På baggrund af en række efter krigen fremkomne henvendelser om lovens revision nedsattes i 1949 en *kommission* til at udarbejde forslag til sådanne ændringer i 1939-loven, som efter de hidtil indvundne erfaringer eller i øvrigt skønnedes påkrævede eller ønskelige. Kommissionen *afgav betænkning den 1. oktober 1957*.

Kommissionen har anset det hensigtsmæssigt at foretage en *opdeling* af bestemmelserne i 2 love under hensyn til de væsentlige principielle forskelle mellem de regler, som må gælde for henholdsvis det almindelige *boligtilsyn* og gennemførelse af *saneringer*, og betænkningen indeholder udkast til en lov om boligtilsyn og en lov om sanering af usunde bydele.

I saneringskommissionens betænkning antages det, at der i byerne findes godt 50 000 boliger, som må skønnes uegnede til beboelse og ophold for mennesker, og at ca. halvdelen af disse boliger er beliggende i København. For landdistrikternes vedkommende — sognekommuner uden større bymæssig bebyggelse — skønner kommissionen, at ca. 30 000 boliger i varierende grad er behæftet med sådanne mangler, at en forbedring af forholdene eller et forbud mod boligernes benyttelse kan komme på tale.

Forslaget til nærværende lov er udarbejdet på grundlag af saneringskommissionens udkast til lov om boligtilsyn gældende

for byerne og, for så vidt angår de særlige bestemmelser i lovens kapitel VII, på grundlag af den af kommissionen fremsatte skitse til en boligtilsynsordning for de egentlige landkommuners vedkommende.

Lovforslaget fremsattes og behandledes i folketinget sammen med det nedenfor omtalte forslag til lov om sanering af usunde bydele.

Om lovens indhold anføres:

§ 1 angiver lovens stedlige og saglige *gyldighedsområde*, som med enkelte udvidelser svarer til 1939-lovens.

Ved kapitel II (§§ 2-7) gennemføres visse ændringer i boligtilsynets *organisation*.

På grundlag af indvundne erfaringer og med henblik på at fremme boligtilsynsvirksomheden er det anset for nødvendigt at ændre den efter 1939-loven i almindelighed gældende ordning, hvorefter sundhedskommissionen udøver boligtilsynet, så at boligtilsynsvirksomheden i de 3 *hovedstadskommuner* og i byer med mere end 15 000 *indbyggere* henlægges til *boligkommissioner* med særlig sagkundskab, og som udelukkende har til opgave at varetage dette tilsyn. Med hensyn til boligkommissionernes sammensætning er i forhold til 1939-loven foretaget en udvidelse af antallet af sagkyndige medlemmer med et medlem med brandmæssig sagkundskab.

I de *mindre byer* udøves boligtilsynet i overensstemmelse med 1939-lovens ordning i almindelighed af *sundhedskommissionen*, eventuelt udvidet med et eller flere sagkyndige medlemmer.

Der er dog mulighed for at oprette boligkommission også i de mindre byer og omvendt for at fravige kravet om boligkommission i de større byer.

Det hidtidige boligtilsynsråd for hele landet erstattes af *to boligtilsynsråd* for henholdsvis vestre og østre landsretskreds. Lovens bestemmelser om boligtilsynsrådenes sammensætning svarer i det væsentlige til bestemmelserne herom i 1939-lovens § 5.

Ved loven sker der en *begrænsning af tilsynsrådenes virksomhed* i forhold til ordningen efter 1939-loven. Boligtilsynsrådenes opgaver bliver i første række at være *ankemyndighed*

for de kommunale boligtilsyns beslutninger, og der tillægges ved siden heraf rådene en beføjelse til at optage meddelte benyttelsesforbud til prøvelse og eventuel ændring, selv om beslutningen herom ikke er påklaget til rådet.

§§ 8-10 angiver *forudsætningerne for en indskriden* over for usunde og brandfarlige boliger. Hovedsynspunktet er i overensstemmelse med de hidtil gældende bestemmelser i 1939-loven, at indskriden kan finde sted, når benyttelsen frembyder *sundhedsfare* eller *særlig fare i brandtilfælde*, og at afgørelsen af, hvorvidt sådan fare foreligger, må bero på et samlet sagkyndigt skøn.

Endvidere angiver bestemmelserne de grundlæggende *krav til beboelses- og opholdsrum samt lejligheder* til vejledning for skønnet over, om der foreligger sundhedsfare, og endelig de forhold, som i første række må tages i betragtning ved skønnet over, om der foreligger en *særlig brandfare*.

Såfremt forefundne mangler kan *afhjælpes*, kan boligtilsynet ifølge § 11 meddele en ejer *påbud* om at iværksætte de hertil fornødne foranstaltninger inden for en i påbuddet fastsat tidsfrist.

Denne beføjelse til at forlange forefundne mangler afhjulpne svarer i princippet til 1939-lovens § 12. Der er imidlertid nu i modsætning til 1939-lovens § 12 fastsat en *bestemt begrænsning* for boligtilsynets adgang til at påbyde mangler afhjulpet gennem en bestemmelse i *stk. 2*, hvorefter boligtilsynet inden for *5 år* ikke kan påbyde foranstaltninger til en større samlet *håndværkerudgift end 20 pct. af ejendommens gennemsnitlige årsleje*. Efter 1939-loven havde en ejers undladen af at efterkomme et påbud om afhjælpning af mangler alene den virkning, at boligtilsynet kunne meddele forbud mod fortsat benyttelse af den pågældende bygning eller del af en bygning til beboelse eller ophold, men i forbindelse med bestemmelsens ovennævnte begrænsning er der i *stk. 5* tillige tillagt boligtilsynet beføjelse til at lade de påbudte foranstaltninger *udføre for ejerens regning*.

Såfremt forefundne mangler *ikke* kan kræves *afhjulpet* i medfør af § 11, kan boligtilsynet ifølge § 12 meddele *forbud*

mod benyttelse af en bygning eller del af en bygning til beboelse eller ophold for mennesker efter udløbet af en af tilsynet fastsat frist for fraflytning og rydning af de pågældende boliger eller opholdsrum.

Efter 1939-loven kunne der afsiges benyttelsesforbud enten med en kort frist på normalt ikke over 6 måneder eller med en lang frist på fra 12 til 25 år. Da denne ordning har medført vanskeligheder for en rationel administration, gives der nu adgang til inden for et *maksimalt åremål af 20 år frit at fastsætte fristen* for benyttelsens ophør i hvert enkelt tilfælde under hensyn til den pågældende boligs beskaffenhed.

Ved benyttelsesforbud for 6 år eller derover kan boligtilsynet efter nærmere i *stk. 2* fastsatte regler påbyde den for forsvarligheden af den fastsatte tidsfrist nødvendige afhjælpning af forefundne mangler.

Efter nærmere i § 13 angivne regler har en ejer, over for hvem der meddeles forbud i medfør af § 12, med de i §§ 14 og 15 nævnte indskrænkninger adgang til at *søge forbuddet ophævet eller ændret* ved fremsættelse af *forslag til forbedring* af forholdene.

Ejerens adgang er i § 14 begrænset derved, at et sådant forslag ikke kan fremsættes, såfremt en forbedring af den pågældende bygning vil eller må påregnes at ville komme i strid med en *saneringsplan* for det område, hvori bygningen er beliggende.

Er der meddelt forbud i medfør af § 12 med hensyn til en bygning, som ligger inden for et område, for hvilket en *byplan* er godkendt eller et byplanforslag er fremlagt til offentligt eftersyn eller under udarbejdelse, skal boligtilsynet ifølge § 15 efter kommunalbestyrelsens anmodning *nægte* at godkende et forslag til *forbedring* af forholdene i henhold til § 13, såfremt forbedringen vil kræve *væsentlig ombygning eller istandsættelse* og foranstaltningerne vil være til hinder for eller vanskeliggøre gennemførelsen af byplanen. Som væsentlige betragtes foranstaltningerne, såfremt håndværkerudgifterne skønnes at ville overstige *20 pct. af ejendomsværdien* efter den senest foretagne ansættelse til ejendomsværdi og grundværdi.

Der er ved § 16 i det sidstnævnte tilfælde, hvor en ejer

afskæres fra at foretage en i øvrigt mulig forbedring af ejendommen på grund af en byplan, givet ham adgang til at forlange ejendommen *overtaget af kommunen mod erstatning*.

Såfremt en bygning, der er ramt af benyttelsesforbud, på grund af *forsømmelighed* fra ejerens side — herunder utilstrækkeligt tilsyn — forvolder ulempe for de omboende, kan boligtilsynet ifølge § 21 meddele ejeren *påbud* om at lade bygningen helt eller delvis *nedrive* og grunden *ryddeliggøre*. Efterkommes påbuddet ikke, kan boligtilsynet iværksætte de påbudte foranstaltninger for ejerens regning.

En tilsvarende bestemmelse fandtes ikke i 1939-loven.

Kapitel IV (§ 22-24) omhandler indskriden over for *overbefolkning* af boliger, og bestemmelsernes anvendelse forudsætter, at der foreligger en sådan overbefolkning, at det er skadeligt for beboernes sundhed. Afgørelsen herom må bero på et konkret skøn, og i § 22, *stk. 2*, er angivet de væsentlige forhold, som navnlig må tages i betragtning ved dette skøn. I forhold til 1939-loven er bestemmelserne bl. a. ændret således, at *husstandens sammensætning* udtrykkeligt er fremhævet som et forhold, der må tages i betragtning, og at kravene om *bestemte rumindhold* for hver beboer er *opgivet*, idet det ikke så meget er lejlighedens rumfang som adgangen til luftfornyelse, der i denne henseende er af afgørende betydning. Det må i øvrigt i nogen grad afhænge af den almindelige boligsituation, i hvilket omfang der bør skrives ind over for overbefolkning. Alvorlige tilfælde bør der gribes ind over for, selv om forholdene på boligmarkedet er meget vanskelige, men i øvrigt må der ske en rimelig tilpasning. Med henblik herpå er der foreslået en beføjelse for boligministeren til at udfærdige yderligere vejledende bestemmelser.

Bestemmelserne bygger i øvrigt på en sondring mellem boliger, som benyttes af *andre end ejendommens ejer* (§ 22), og *ejerboliger* (§ 23). For de førstnævnte boligert vedkommende er i overensstemmelse med princippet i 1939-loven givet en beføjelse for boligtilsynet til at *påbyde antallet* af beboere i lejligheden *nedbragt*, således at brugeren må *fraflytte* lejligheden, såfremt påbuddet herom ikke på anden måde kan efterkommes.

For *ejerboligers* vedkommende er boligtilsynets adgang til indskriden derimod *begrænset* til tilfælde, hvor dele af boligen benyttes af *personer, som ikke hører til ejerens husstand*, og således, at det alene kan påbydes, at de nævnte personer fraflytter boligen.

De i § 25 givne *ankebestemmelser* svarer i indhold til 1939-lovens med den ændring, at ankefristen er fastsat til 4 uger i alle tilfælde. Den i 1939-loven hjemlede adgang for boligtilsynsrådet til på eget initiativ at optage en ikke påklaget beslutning til prøvelse er udtrykkeligt begrænset til benyttelsesforbud i medfør af § 12. *Påklage* af et boligtilsyns beslutninger eller boligtilsynsrådets optagelse af en ikke påklaget beslutning til prøvelse inden klagefristens udløb har *opsættende virkning*, indtil boligtilsynsrådets afgørelse foreligger.

Kapitel VI (§§ 26-32) indeholder forskellige bestemmelser om *forbud mod prioritering* af ejendomme, for hvilke der er meddelt *benyttelsesforbud*, om *ejendomsvurdering*, *straffebestemmelser m. m.*

Når personer bliver *husvilde* som følge af et boligtilsyns beslutninger i medfør af §§ 11 eller 12 og de ikke kan skaffe sig en anden passende bolig på grund af utilstrækkelige indtægter, er den kommune, hvori de nævnte beslutninger træffes, berettiget til at yde *tilskud* til betaling af deres *husleje* for et tidsrum af indtil 5 år (§ 29).

Huslejetilskuddet bør så vidt muligt hvert år *nedsættes* med mindst 20 pct.

I lovens kapitel VII (§§ 33-35) er optaget enkelte bestemmelser om tilsyn med boliger *uden for de bymæssige byggelejer*. For disse områder, der altså ikke falder ind under lovens almindelige bestemmelser, udøves det *sundhedsmæssige boligtilsyn* på grundlag af *sundhedsvedtægterne*. Et boligtilsyn uden for byerne kan således kun iværksættes i de kommuner, der har sundhedsvedtægter, som indeholder boligtilsynsbestemmelser.

Bestemmelserne hjemler adgang for myndighederne til at træffe beslutninger, som tager sigte på at hindre, at bygninger ved deres indretning eller tilstand frembyder *særlig brandfare*

for personer, der opholder sig deri, og svarer til den for byerne gældende tilsvarende bestemmelse.

Skorstensfejereren foretager på kommunalbestyrelsens vegne det lokale tilsyn i forbindelse med det årlige brandsyn på boligerne.

Medens det beror på skorstensfejerens skøn, om der i det enkelte tilfælde foreligger sådan særlig fare, at der er grundlag for at afgive indberetning, er den besluttende myndighed henlagt til *amtmanden*.

Loven trådte i kraft *1. oktober 1959*.

I det oprindelige forslag var det i forslag til bygge lov for købstæderne foreslåede *amtsbygningsråd* ankemyndighed for sundhedskommissionernes beslutninger, og det skulle tillige træffe beslutning i tilfælde af særlig fare for brand. Da det nævnte lovforslag ikke gennemførtes i indeværende folketingsår, erstattedes amtsbygningsrådet de nævnte steder af henholdsvis *boligministeren* og *amtmanden*. Boligministeren er endvidere ankemyndighed for amtmandens beslutninger i tilfælde af særlig brandfare.

I de i udvalgsbetænkningen anførte bemærkninger om de nævnte ændringer siges bl. a.:

„Af praktiske grunde bør det *på længere sigt tilstræbes*, at ankemyndigheden henlægges til mere lokalt prægede organer, når der skabes sikkerhed for, at sådanne kan sammensættes på saglig tilfredsstillende måde. Såfremt *amtsbygningsrådene* senere bliver en realitet, bør amtsbygningsrådene indsættes som ankemyndighed, hvilket kan ske ved en lovændring sideløbende med folketingets behandling af bygge loven.“

Lovforslaget fik en velvillig modtagelse i folketinget. Det behandlede som nævnt sammen med et lovforslag om sanering af usunde bydele, og forhandlingerne angik væsentligst sidstnævnte lovforslag. Herom henvises til dettes omtale.

Boligministeren bemærkede i sin fremsættelse, at lovforslaget om boligtilsyn ikke brød med 1939-lovens principper, men der tilstræbtes en *klaring* og en *mindre udbygning* af de hidtidige bestemmelser.

Det var for ministeren et spørgsmål, om man ikke allerede nu — ud over de særlige regler i kapitel VII — burde lade de regler, der gælder for byerne, komme til også at gælde for *landkommunerne*.

Carl P. Jensen (S) frygtede, at boligtilsynets mulighed for at pålægge en ejer de til afhjælpning af en mangel fornødne foranstaltninger var for snævert økonomisk begrænset. Også enkelte andre spørgsmål måtte drøftes nærmere, men han fandt i øvrigt lovforslaget påkrævet og værdifuldt.

Også *Lorentzen* (V) ønskede visse enkeltheder drøftet nærmere. Han fandt i øvrigt stort set lovforslagets regler tilfredsstillende og advarede mod at lade loven som helhed gælde for landkommunerne.

Adolph Sørensen (KF) fremhævede det rigtige i at befæste og udbygge det kommunale selvstyre og måtte derfor tage forbehold over for bestemmelsen om at nedsætte særlige boligkommissioner, som kunne medføre en unødvendig og fordyrende udvidelse af administrationen. Med samme begrundelse tog han forbehold over for udvidelsen til to boligtilsynsråd med eget sekretariat.

Lannung (RV) lagde megen vægt på, at boligtilsynsloven kunne give grundlag for en virkelig forbedring af boliger med mangler, som med rimelighed kunne afhjælpes. Han efterlyste i øvrigt en større samordning af lovgivningen vedrørende byggeri, byplanlægning, fredning o. s. v., en lovgivning af rationel, samlende karakter.

Også retsforbundets ordfører (*Sandau*) og den kommunistiske ordfører (*Alfred Jensen*) tilsagde velvillig behandling, sidstnævnte dog med mange forbehold.

Om *udvalgets* drøftelser henvises i det hele til den ret udførlige betænkning. Af de gennemførte ændringer er enkelte omtalt i det foregående.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

61. Lov om sanering af usunde bydele. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 1841. C. sp. 985].

Fremsat mundtligt ¹⁷/₂ (F. sp. 2650). 1. beh. ²⁷/₂ (F. sp. 3205 og 3237). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen, Adolph Sørensen, Lannung, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om boligtilsyn. Betænkning (B. sp. 973) afgivet ⁶/₅. 2. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 4867). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1053) afgivet ²¹/₅. 3. beh. ²⁶/₅ (F. sp. 5020). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 184).

Lov nr. 212 af 31. maj 1939 om boligtilsyn og sanering af usunde bydele — i det følgende benævnt 1939-loven — indeholdt i kapitel VI bestemmelser, hvorefter en kommunalbestyrelse, der med boligtilsynsrådets godkendelse skønnede, at en bedre ordning af bebyggelsesforholdene var påkrævet i et usundt og brandfarligt byområde, kunne *ekspropriere* de til gennemførelsen af en sanering af området fornødne ejendomme. Kapitlet indeholdt endvidere bestemmelser om ydelse af *statslån og statstilskud til erhvervelse og nedrivning af ejendomme i et saneringsområde* og til delvis dækning af det tab, saneringen måtte

medføre. Ved midlertidig lov nr. 179 af 9. april 1941 om støtte til byggeri — i det følgende benævnt 1941-loven — forhøjedes maksimum for statslånenes størrelse, ligesom statstilskuddet forhøjedes. I 1941-loven tilvejebragtes endvidere hjemmel til ydelse af statslån til nybyggeri i saneringsområder samt i øvrigt til byggeri med henblik på tilvejebringelse af andre boliger til erstatning for de i forbindelse med saneringen nedlagte. Adgangen til at yde lån og tilskud i henhold til bestemmelserne i 1939- og 1941-lovene udløb i 1945.

På grundlag af bestemmelserne i de nævnte love er der ved direkte saneringsforanstaltninger fra samfundets side *i de sidste 20 år fjernet i alt ca. 3 000 usunde og brandfarlige boliger* eller gennemsnitligt kun 150 boliger om året.

Den af det daværende ministerium for byggeri og boligvæsen den 22. oktober 1949 nedsatte *saneringskommission* har i sin den 1. oktober 1957 afgivne *betænkning* antaget, at der i byer og bymæssige bebyggelser findes *en boligbestand på ca. 50 000 lejligheder, som efter 1939-lovens bestemmelser vil kunne kondemneres eller gøres til genstand for sanering*, fordi de enten i sig selv er usunde eller brandfarlige eller er således beliggende i forhold til bygninger med sådanne lejligheder, at det er nødvendigt at råde over dem til gennemførelse af en bedre ordning af bebyggelsesforholdene. *Godt halvdelen af byernes dårlige boligbestand findes i København.* På denne baggrund har kommissionen fundet, at *saneringsaktiviteten hidtil har været alt for ringe*, og at det vil være rimeligt at tilstræbe en fjernelse af de eksisterende usunde boliger over et ikke for langt åremål, ca. 20 år, således at der skal nedlægges 2 500—3 000 lejligheder om året. Det må påregnes, at ca. 2 000 af disse lejligheder må fjernes ved saneringer, medens de resterende usunde boliger, der ofte vil være isoleret beliggende uden for saneringsområder, kan kondemneres efter bestemmelserne i boligtilsynsloven.

En væsentlig medvirkende årsag til den hidtidige ringe saneringsvirksomhed har været vanskelighederne ved at skaffe *erstatningsboliger* for de familier, som må fraflytte de ryddede saneringsområder. Disse vanskeligheder har været særlig store under og umiddelbart efter krigen, men med den indtrådte bedring i boligforsyningen må efter kommissionens opfattelse forudsætningerne nu være til stede for at genoptage saneringen i rimeligt omfang.

Kommissionen fremhæver, at det er nødvendigt at tilrettelægge *saneringen* som en *løbende aktivitet* fra samfundets side, der tager sigte på at afvikle slumbebyggelserne over et passende åremål, og vender sig i denne forbindelse navnlig imod en ofte fremført påstand om, at egentlige saneringer i større omfang kun kan gennemføres i perioder med en boligreserve. Kommissionen henviser herved til, at det næppe vil være muligt at fastholde en større boligreserve over længere perioder, idet reservens eksistens vil lægge en dæmper på nybyggeriet, således at boligreserven forsvinder.

Det er i overensstemmelse med disse synspunkter, at der ved lov af 27. december 1958 om *boligbyggeri* er tilvejebragt hjemmel for i forbindelse med kondemnering og sanering m. m. at yde statslån til opførelse af 1 500 *erstatningslejligheder* årligt. Et *yderligere* antal erstatningsboliger må kunne påregnes tilvejebragt *uden* denne særlige *statsstøtte*, og man skønner herefter, at der i henseende til fremskaffelsen af erstatningsboliger er mulighed for i overensstemmelse med saneringskommissionens forslag at gennemføre en sanering af *ca. 2 000 lejligheder årligt* og derved afvikle det opsamlede saneringsbehov over ca. 20 år.

Lovforslaget var udarbejdet på grundlag af saneringskommissionens udkast til lov om sanering af usunde bydele og byggede i de fleste henseender på principperne i udkastet.

Lovforslaget fremsættes og behandles i folketinget sammen med det ovenfor omtalte forslag til lov om boligtilsyn.

Om lovens indhold anføres:

Kapitel I (§§ 1-8) indeholder regler om *saneringsplaners tilvejebringelse m. m.*

§ 1, stk. 1, angiver i principiel overensstemmelse med 1939-loven det hovedsynspunkt, at sanering af et område efter bestemmelserne i loven kan ske efter vedkommende *kommunalbestyrelses* vedtagelse, når området er *usundt* eller *brandfarligt*, således at en bedre ordning af bebyggelsesforholdene må anses for påkrævet.

Stk. 2. angiver de *hensyn*, som skal tages i betragtning ved *afgrænsningen* af et saneringsområde, og svarer i indhold til 1939-loven.

Mens *boligtilsynsrådet* efter 1939-loven skulle godkende kommunalbestyrelsens skøn om, at et område er saneringsmodent, for at kommunalbestyrelsens beslutning kunne danne grundlag for ekspropriation i henhold til loven, tillægges der *nu* i paragraffens *stk. 3 boligministeren* beføjelse til med tilslutning fra et *saneringsnævn* at godkende en af en kommunalbestyrelse vedtaget *saneringsplan*. Bestemmelsen må ses i forbindelse med lov om boligtilsyn, hvori boligtilsynsrådets beføjelser begrænses således, at rådets opgave alene er at påse ensartethed og sikkerhed i de af de lokale boligtilsyn truffne beslutninger.

Der oprettes iflg. § 2 et *saneringsnævn* med 2 afdelinger for henholdsvis østre landsretskreds og vestre landsretskreds.

Saneringsnævnets formand, der skal opfylde de i retsplejeloven foreskrevne betingelser for at kunne beskikkes til landsdommer, udnævnes af boligministeren.

Nævnet består i øvrigt af:

a) medlemmer af boligtilsynsrådet for den pågældende landsretskreds,

b) 4 medlemmer udpeget af henholdsvis Den danske Købstadforening, Foreningen „Bymæssige Kommuner“, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark og Københavns kommunalbestyrelse,

c) 2 medlemmer med henholdsvis økonomisk og byplanmæssig sagkundskab, udnævnt af boligministeren.

De under c) nævnte medlemmer har ikke stemmeret.

Samtidig med udnævnelse af formand og medlemmer udnævnes stedfortrædere for disse. Alle udnævnelser sker for 6 år.

At nævnet oprettes med 2 afdelinger, må ses i sammenhæng med den i lov om boligtilsyn gennemførte oprettelse af 2 boligtilsynsråd for henholdsvis vestre og østre landsretskreds.

§ 4, *stk. 1*, angiver de almindelige oplysninger, som en saneringsplan skal indeholde til bedømmelse af områdets nuværende tilstand.

Ifølge *stk. 2* skal i planen fastsættes bestemmelser om

a) saneringsområdets afgrænsning,

b) i hvilket omfang planens gennemførelse kræver henholdsvis nedrivning, ombygning, forbedring eller istandsættelse af den bestående bebyggelse,

c) tilvejebringelse af fællesarealer og fællesanlæg for saneringsområdets bebyggelse, som findes påkrævede eller hensigtsmæssige, samt om vedligeholdelse og drift af sådanne arealer og anlæg,

d) hvilke ejendomme eller dele af ejendomme det er nødvendigt at råde over til saneringsplanens gennemførelse, og hvilke af de foran under b og eventuelt c nævnte foranstalt-

ninger der kan udføres særskilt af den pågældende ejendoms ejer,

e) hvilke ejere der i henhold til § 10 har adgang til i fællesskab at overtage saneringsplanens gennemførelse ved et saneringslav.

1939-loven var udformet hovedsagelig med henblik på saneringer, hvor der foretages en *fuldstændig rydning* af saneringsområdet med efterfølgende nybyggeri for øje. Da der ofte ved mindre indgribende foranstaltninger vil kunne opnås tilfredsstillende fremtidige forhold, tilstræber nærværende lov at muliggøre gennemførelsen af *differentierede saneringer* som f. eks. rydning af side- og bagbygninger i en karré og bevaring af randbebyggelsen, eventuelt efter en modernisering.

I § 5 bestemmes, at kommunalbestyrelsen samtidig med indsendelse af en saneringsplan til godkendelse skal fremkomme med *forskellige oplysninger* til brug for ministeriets og saneringsnævnets behandling af sagen. Der skal således bl. a. afgives en *foreløbig redegørelse* for, hvorledes *erstatningsboligproblemet* skal løses, hvorvidt det er tilsigtet, at kommunalbestyrelsen samtidig med saneringsplanens udarbejdelse har opmærksomheden henvendt på dette spørgsmål, hvis løsning må være en *forudsætning for iværksættelse af en sanering*.

For at sikre samordningen af den ved saneringen tilsigtede ordning af de fremtidige forhold i saneringsområdet med kommunens almindelige byplanlægning bestemmes det i § 6, at der samtidig med saneringsplanen skal forelægges forslag til en *byplanvedtægt*.

Ifølge § 7 skal en godkendt saneringsplan ved anbefalet brev *bekendtgøres* for ejerne og panthaverne. I paragraffen var det yderligere oprindeligt bestemt, at der skulle ske notering i tingbogen om, at planen var godkendt. Dette ændredes under behandlingen i folketinget således, at planen nu skal *tinglyses* på ejendommene.

Et af boligministeren nedlagt *forbud* mod, at der på en ejendom, som er eller må antages at blive omfattet af planen, opføres *ny bebyggelse* eller sker *ændringer i bebyggelsen* eller dens anvendelse, som må antages at ville komme i strid med

planen eller vanskeliggøre dens gennemførelse, skal ifølge § 8 ligeledes *tinglyses*.

Et sådant forbud kan nedlægges for et tidsrum af 2 år og i særlige tilfælde forlænges yderligere 1 år.

Kapitel II (§§ 9-14) indeholder almindelige bestemmelser om *saneringsplaners gennemførelse*.

Ifølge § 9 kan en saneringsplan gennemføres enten af *kommunen* eller af et *saneringslav* bestående af ejere af ejendomme inden for saneringsområdet. Adgangen til gennemførelse af en saneringsplan ved et saneringslav er dog udelukket, når den overvejende del af saneringsområdet skal anvendes til offentlige formål. Tvivlsspørgsmål herom afgøres endeligt af boligministeren.

§ 10 indeholder de nærmere bestemmelser om dannelse af et *saneringslav*. Afgørelsen af, om saneringsplanen skal gennemføres ved et saneringslav, er henlagt til kredsen af ejere, hvis ejendomme det til saneringsplanens gennemførelse er nødvendigt at råde over i deres helhed eller for væsentlige deles vedkommende. Afgørelsen træffes ved flertalsbeslutning på grundlag af ejendommens ansættelse til ejendomsværdi, og det er således ikke udelukket, at en enkelt person som ejer af over halvdelen af den i betragtning kommende ejendomsværdi kan erklære selv at ville gennemføre saneringsplanen for hele området. Saneringslavet udgøres af de *ejere*, der har afgivet *erklæring* om, at saneringslavet vil *gennemføre planen i dens helhed*.

En i § 11 indeholdt *ekspropriationshjemmel* svarer i princippet til 1939-loven og byplanloven, men nævner i modsætning til de nævnte bestemmelser udtrykkeligt private rettigheder, der hører til eller hviler på ejendomme inden for et saneringsområde.

§ 12 angår gennemførelsen af *differentierede saneringer*. Kommunalbestyrelsen skal herefter ved såvel kommunale saneringer som ejerlavssaneringer:

a) meddele private ejere af ejendomme inden for saneringsområdet *påbud* om at iværksætte den *istandsættelse, forbedring* eller *ombygning* af bestående bebyggelse, som er bestemt i

saneringsplanen, og som efter denne skal kunne udføres særskilt af ejeren af den pågældende ejendom, og

b) pålægge private ejendomme inden for saneringsområdet *servitutter* om udlæg af *fællesarealer* og indretning af *fællesanlæg* for saneringsområdets bebyggelse som bestemt i saneringsplanen samt om den fremtidige vedligeholdelse og drift af de omhandlede fællesanlæg.

Bestående bebyggelse kan i almindelighed (ifølge § 4, stk. 3) kun forlanges ombygget eller forbedret, når *udgifterne* herved *opvejes af en tilsvarende forøgelse af leje- eller brugsværdien*. Såfremt en sådan foranstaltning i *særlige tilfælde* ikke medfører en tilstrækkelig forøgelse af værdien, skal der ydes ejeren *erstatning* for tabet. Det samme gælder pålæg af *servitutter*.

Ejeren af en ejendom, der undergives påbud eller pålægges *servitutter*, kan *forlange ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning*. Ved ejerlavssaneringer skal de overtagne ejendomme af kommunen overdrages til saneringslavet på overtagelsesvilkårene.

§ 13 giver mulighed for *anke* til boligministeren af tvivls spørgsmål, der måtte opstå med hensyn til kommunalbestyrelsens beslutninger om ekspropriation m. m.

I kapitel III (§§ 15-18) indeholdes særlige bestemmelser om *saneringer med statsstøtte*.

Mens 1939-lovens bestemmelser om lån og tilskud fra staten forudsætter og er anvendt således, at støtten ydes i henhold til et tilsagn, der senere reguleres i overensstemmelse med de faktiske saneringsudgifter, bygger nærværende lovs bestemmelser på, at *størrelsen af lån og tilskud fastlægges før påbegyndelsen af en sanering i bindende tilbud fra staten til kommunen og fra kommunen til et saneringslav*; støtten kan dog reguleres efterfølgende i det omfang, *erstatninger m. m.*, som ikke har kunnet aftales bindende før afgivelsen af tilsagnet om statsstøtte, men senere fastsættes af taksationsmyndighederne, afviger fra de forudsatte beløb.

I § 15 er optaget nærmere bestemmelser om udarbejdelse og indsendelse til boligministeren af en *foreløbig finansieringsplan* samt om indholdet af planen, og i § 16 er der givet bolig-

ministeren beføjelse til på grundlag af finansieringsplanen og med saneringsnævnets tilslutning at meddele *foreløbigt tilsagn* om statsstøtte.

I § 15, stk. 2-5, er optaget bestemmelser om *beregningen af saneringstabet*, der i princippet udgøres af forskellen mellem på den ene side saneringsområdets fremtidige værdi, efter at saneringsforanstaltningerne er udført, og på den anden side områdets hidtidige værdi med tillæg af udgifterne ved saneringens gennemførelse. I *stk. 2* er udtrykt det almindelige synspunkt, at den samlede *værdiforøgelse*, som de inden for et saneringsområde beliggende ejendomme påregnes at ville opnå ved saneringsplanens gennemførelse, *indgår i beregningen af saneringstabet til nedbringelse af dette*, og i *stk. 3-4* er optaget nærmere bestemmelser herom. Der er herved taget hensyn til, at grundværdistigninger i almindelighed vil blive inddraget af det offentlige i medfør af bestemmelserne om grundstigningsskyld.

På grundlag af det foreløbige tilsagn om statsstøtte og de ændringer i den foreløbige finansieringsplan, som følger af efterfølgende forhandlinger med ejere af ejendomme inden for saneringsområdet eller andre rettighedshavere, og af taksationer eller prøvetaksationer forelægger kommunalbestyrelsen ejerne af de pågældende ejendomme et *tilbud om offentlig støtte til saneringsplanens gennemførelse* ved et saneringslav med angivelse af en frist for ejernes afgivelse af den i § 10, stk. 2, omhandlede erklæring (§ 17).

Når det er afgjort, om saneringen skal gennemføres ved kommunal eller privat foranstaltning, indsender kommunalbestyrelsen en *endelig finansieringsplan* til boligministeren, og denne meddeler på grundlag heraf *tilsagn* om statsstøtte til saneringsplanens gennemførelse (§ 18). Bestemmelsen fastlægger nærmere indholdet af boligministerens tilsagn.

Kapitel IV (§ 19) omhandler *saneringsplaner*, der agtes gennemført *uden statsstøtte*. Fremgangsmåden er her mere enkel, end når der søges statsstøtte, idet der ikke er behov for finansieringsplaner.

Kapitel V (§§ 20-26) indeholder bestemmelser om *erstatninger* og *bidrag til saneringer* med statsstøtte m. m.

§ 20 indeholder regler om fastsættelse af *erstatning* for afståelse af ejendomme. Bestemmelserne svarer med enkelte udvidelser til 1939-lovens.

Det er en almindelig *forudsætning* for lovens bestemmelser om statsstøtte til saneringer, at det af det offentlige dækkede *saneringstab nedbringes med den samlede værdisforøgelse*, som de af saneringen berørte ejendomme opnår ved saneringens gennemførelse. Paragraffen indeholder derfor bestemmelser om nedsættelse af erstatning i tilfælde af *delvis ekspropriation* af en ejendom under hensyn til værdistigningen for den resterende del af ejendommen. Dette er imidlertid ikke tilstrækkeligt til at opfylde den nævnte forudsætning. Det bestemmes derfor, at der skal ydes *direkte bidrag* til saneringen fra de ejere, for hvis ejendomme inden for saneringsområdet værdisforøgelsen overstiger en eventuel erstatning.

§ 21 henlægger i overensstemmelse med 1939-lovens § 28, stk. 1, erstatningsfastsættelser m. m. i København til den i Københavns bygge lov omhandlede *taksationskommission*. For saneringer uden for København afløses de i 1939-lovens § 28, stk. 2-4, omhandlede kommissioner af de ved *vejbestyrelsesloven* oprettede *taksations- og overtaksationskommissioner*.

Ifølge § 22 har kommunalbestyrelsen adgang til at begære afholdt *prøvetaksation* til brug ved udarbejdelse eller prøvelse af saneringsplaner m. v. Bestemmelserne herom svarer med enkelte udvidelser til tilsvarende bestemmelser i Københavns bygge lov.

Kapitel VI (§§ 27-32) indeholder *finansieringsbestemmelser*.

§ 27, stk. 1, fastslår bl. a., at boligministeren bemyndiges til i hvert finansår at give tilsagn om ydelse af *tilskud* til delvis dækning af saneringstab og *lån* til afholdelse af andre saneringsudgifter inden for henholdsvis 8 og 18 mill. kr. Disse beløb har til forudsætning, at der med støtte i henhold til loven saneres ca. 2 000 boliger årlig. Da størrelsen af den fornødne statsstøtte imidlertid er afhængig af bl. a. de anvendte saneringsformer — totalsaneringer og differentierede saneringer — og forholdet mellem kommunale og ejerlavssaneringer, kan man kun tilnærmelsesvis beregne omfanget af den saneringsvirkansom-

hed, der herefter kan finde sted med støtte i henhold til loven. Bl. a. af denne grund fastsættes det i stk. 3, at *de for de enkelte finansår til rådighed stillede beløb kan forhøjes efter forhandling med finansministeren og med samtykke af folketingets finansudvalg.*

Ifølge *stk. 2* har boligministeren adgang til inden for det i *stk. 1* nævnte tilskudsbeløb at yde en særlig støtte til *bevaring af bygninger, som har kunstnerisk eller historisk værdi.*

Statsstøtten skal ifølge *stk. 4* principielt *fordeles* ligeligt til saneringer i hovedstadsområdet og saneringer i det øvrige land, men boligministeren har adgang til efter indhentet udtalelse fra saneringsnævnet at ændre fordelingen under hensyn til saneringsbehovet.

§§ 28-32 giver nærmere regler for *finansieringens gennemførelse.*

Iværksættelsen af en sanering kan ske ved ydelse af *midlertidige lån* til en kommune (*§ 28*).

Saneringstab bæres fuldt ud af staten og kommunen med hver halvdelen. Der foretages således efter forelæggelse af opgørelsen over saneringsmellemværendet en nedskrivning af det ydede midlertidige lån med halvdelen af saneringstabet.

For at lette gennemførelsen af saneringer og i betragtning af, at saneringstab vil kunne have en sådan størrelse, at det vil være vanskeligt for kommunen straks at afholde sin andel af tabet som en driftsudgift, *konverteres* det nedskrevne lån til et *langfristet statslån* til en rente, der fastsættes på grundlag af markedsforholdene for statsobligationer og således, at lånes almindelige løbetid tages i betragtning (*§ 30*).

Da staten og vedkommende kommune også ved *ejerlavssaneringer* fuldt ud skal bære saneringstabet, nedskrives det til et saneringslav ydede midlertidige lån med den del af saneringstabet, som lavet har afholdt (*§ 31*).

Kapitel VII (*§§ 33-36*) omhandler tilvejebringelse af *erstatningsboliger.*

I *§ 33, stk. 1*, fremhæves betydningen af, at der ved byggeri af erstatningsboliger og på anden måde ved fremkaffelse af lejligheder til de familier, der bliver husvilde ved

saneringen, skabes forudsætning for ikke blot den enkelte sanerings gennemførelse, men for fjernelsen af den dårlige boligbestand i en kommune. Det forudsættes herved, at kommunen søger samarbejde med grundejerne, de private byggherrer og boligselskaberne.

Stk. 2 har følgende ordlyd:

„En sanering må ikke påbegyndes, før der er tilvejebragt en *plan* for, hvorledes der *sikres andre boliger* til de personer, der må fraflytte et saneringsområde. Det bør herved tilstræbes, at den enkelte husstand kan få en efter sin økonomi og familieforhold passende bolig.“

I kommuner, som har kondemnerings- og saneringsproblemer af større omfang, og som i det væsentlige er udbyggede, må erstatningsproblemet løses også i andre kommuner gennem et kommunalt samarbejde. §§ 34 og 35 giver derfor adgang for boligministeren til efter indstilling fra en kommunalbestyrelse at forlange oprettet *samarbejdsudvalg i områder bestående af flere kommuner* med den opgave at følge planerne for kondemnerings- og saneringsvirksomheden i de pågældende kommuner og på grundlag heraf søge at træffe aftaler med kommuner, udlejere og bygherrer om tilvejebringelsen og fordelingen af det nødvendige antal erstatningsboliger.

§ 36 giver den kommune, hvori en sanering foretages, ret til efter nærmere angivne regler at yde *huslejetilskud* til personer, der bliver husvilde som følge af saneringen.

Kapitel VIII (§§ 37-39) indeholder forskellige *overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser*.

Ud fra den betragtning, at den for gennemførelse af saneringer ved ejerlav nødvendiggjorte fremgangsmåde kan bevirke, at en sanering i nogle tilfælde ikke kan fremmes til det rette tidspunkt, er det i § 38 fastsat, at boligministeren i et tidsrum af 3 år efter lovens ikrafttræden efter indstilling fra en kommunalbestyrelse kan bestemme, at der *kan ses bort fra en påtænkt sanerings gennemførelse ved ejernes foranstaltning*. Der er herved endvidere taget hensyn til det ønskelige i effektivt at kunne udnytte den for saneringen gunstige periode, indtil de store årgange melder sig som efterspørgere af boliger.

Loven trådte ifølge § 39 i kraft den 1. oktober 1959. Samtidig ophæves lov nr. 212 af 31. maj 1939 om boligtilsyn og sanering af usunde bydele. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget modtoges med velvilje af alle partiers ordførere. Et problem, som alle ordførerne beskæftigede sig med, var spørgsmålet om at fremskaffe de fornødne *erstatningslejligheder*.

Carl P. Jensen (S) fremførte endvidere visse betænkeligheder ved reglen om støtte til kompensation af lejetab ved istandsættelser af bygninger af særlig kunstnerisk eller historisk værdi. Han erkendte, at bestemmelsen kunne have en vis værdi, men advarede mod at administrere den på en sådan måde, at fredningsmulighederne blev misbrugt på bekostning af fremskaffelse af hensigtsmæssige erstatningslejligheder.

Mulighederne for ejerlavssaneringer hilstes med tilfredshed af bl. a. venstres, det konservative folkepartis og det radikale venstres ordfører. Sidstnævnte (*Lannung*) var meget betænkelig ved bestemmelsen i § 38, hvorefter boligministeren i 3 år efter lovens ikrafttrædelse efter indstilling fra en kommunalbestyrelse kunne *afskære grundejere* fra at overtage gennemførelsen af en sanering.

Om *udvalgets* drøftelser anføres i betænkningens bemærkninger bl. a.:

„.... Udvalget har endvidere overvejet, om det måtte være muligt nærmere i selve lovforslaget, § 27, stk. 2, at angive, i hvilken udstrækning de midler, som stilles til rådighed til saneringsformål, kan anvendes til *bevaring af kunstnerisk eller historisk værdifulde bygninger*, som er beliggende inden for saneringsområder. Der er i udvalget enighed om, at det vil være ønskeligt, at sådanne bygninger kan bevares for samfundet, men man har ikke fundet det hensigtsmæssigt og heller ikke praktisk på forhånd at opstille en fast regel om, i hvilken udstrækning en sådan bevaring kan finde sted. Udvalget har om dette spørgsmål haft samråd med boligministeren, som har givet udtryk for, at bevaringsinteressen og bevaringsmulighederne nødvendigvis må variere stærkt fra saneringsplan til saneringsplan, og at behovet for at kunne yde støtte i de særlige tilfælde, hvor en bevaring set med samfundets øjne er ønskelig, derfor kan variere fra år til år.

Der har som nævnt fra forskellig side været rettet henvendelse til udvalget vedrørende bestemmelserne i lovforslagets kapitel VII om tilvejebringelse af *erstatningsboliger*, idet de her foreslåede bestemmelser fra visse sider ikke menes at være tilstrækkelig effektive. Dette gælder således „Bymæssige Kommuner“, som har givet udtryk for, at problemet om fremskaffelse af erstatningsboliger i Københavnsområdet er så stort, at bestemmelserne vil vise sig utilstrække-

lige. Organisationen har herved særlig hæftet sig ved de i kapitel VII foreskrevne regler om oprettelsen af samarbejdsudvalg og dettes sammensætning. Endvidere har „Bymæssige Kommuner“ i sin henvendelse henstillet, at der optages bestemmelse om, at staten refunderer kommunerne $\frac{1}{3}$ af de midlertidige huslejetilskud, som måtte blive ydet i henhold til § 36 i nærværende lovforslag og i henhold til § 29 i forslaget til lov om boligtilsyn.

Endelig har Københavns magistrat i sin skrivelse henstillet til udvalget, at der i lovforslaget optages en bestemmelse, hvorefter der gives hjemmel for en kommune til at foretage ekspropriation af områder med uhensigtsmæssig, lav bebyggelse med henblik på opførelse af erstatningsboliger i sådanne områder.

Spørgsmålet om fremskaffelse af erstatningsboliger, hvis positive løsning også efter udvalgets opfattelse er af afgørende betydning for saneringsens fremme, har været drøftet i samråd med boligministeren. Ministeren har herunder anført, at saneringslovforslagets bestemmelser må ses i sammenhæng med de regler om tilvejebringelse af erstatningsboliger, som er optaget i *lov nr. 356 af 27. december 1958 om boligbyggeri*. Efter denne lovs § 24 kan der ydes garanti for lån — subsidiært egentlige statslån — til opførelse af 1 500 lejligheder hvert finansår til erstatning for boliger, som nedlægges ved sanering. Endvidere har boligministeren hjemmel til i medfør af § 58 at bestemme, at det som *vilkår for garanti* for lån eller ydelse af statslån til boligbyggeri kræves, at der i det enkelte byggeforetagende *anvises et antal lejligheder til husstande, der bliver husvilde* som følge af sanerings- eller kondemneringsvirksomhed. De her nævnte bestemmelser og bestemmelsen i lovforslagets § 34 om oprettelsen af *samarbejdsudvalg* må endvidere sammenholdes med bestemmelsen i *loven om boligbyggeri*, § 55, hvorefter boligministeren kan meddele *samtikke* til, at en *anden kommune* end den, hvori byggeriet er *beliggende*, giver *garanti* for lån, hvis beliggenhedskommunen ikke finder at kunne give en sådan garanti.

Udvalget er med boligministeren enig i, at der gennem et samspil af de her nævnte bestemmelser og forslagens regler i kapitel VII er skabt rimelig sikkerhed for, at erstatningsboligproblemet kan løses på en tilfredsstillende måde, og at ministeren i sin administration af loven om boligbyggeri søger at skabe de nødvendige forudsætninger for saneringernes gennemførelse.

Endelig skal udvalget vedrørende bestemmelsen i lovforslagets § 38 bemærke følgende:

Den pågældende bestemmelse hjemler mulighed for at *se bort fra ejerlavssanering i 3 år efter lovens ikrafttræden*. De danske Grundejeres Landsorganisation har som nævnt i sin henvendelse til udvalget taget afstand fra den pågældende bestemmelse, idet organisationen ikke har kunnet se bort fra den mulighed, at reglen kan anvendes til at udelukke ejerlavssaneringer, således at vedkommende kommune

forbeholder sig de områder, hvor saneringsspørgsmålet kan forventes at blive aktuelt.

Boligministeren har i et samråd med udvalget givet udtryk for, at han anser bestemmelsen for påkrævet. Dels har *nogle kommuner allerede forberedt* saneringer med henblik på disses snarlige gennemførelse, dels fører de særlige bestemmelser, som det har været nødvendigt at optage i loven med henblik på dannelsen af ejerlav, til, at *ejerlavssaneringerne ikke altid kan fremmes* til samme tidspunkt som en rent kommunal sanering. Ministeren har herved især henvist til bestemmelserne i lovforslagets § 17, hvor det er fastsat, at ejerne til afgivelse af erklæring om, hvorvidt de vil gennemføre saneringsplanen ved ejerlav, skal have en frist for afgivelsen af denne erklæring, som skal være mindst 1 år fra saneringsplanens bekendtgørelse for ejerne og mindst 2 måneder fra afgivelsen af tilbud. Overholdelsen af denne procedure vil betyde, at saneringerne i gunstigste tilfælde først kan påbegyndes mindst 1 år efter lovens ikrafttræden. Samtidig vil forberedelsen af en ejerlavssanering sikkert i flere tilfælde *tage længere tid end en rent kommunal sanering*, fordi ejerlavssaneringen i vid udstrækning må forberedes gennem *forhandlinger* med ejerne. Reglen tager således alene sigte på, at der ikke skal opstå en periode, hvor man rent faktisk ikke kan komme i gang med saneringerne, hvilket vil være så meget mere uheldigt, som *de nærmeste år* — indtil de store årgange melder sig på boligmarkedet omkring 1962 — skulle frembyde *bedre muligheder* for fremskaffelse af *erstatningsboliger*.

Udvalget er af den opfattelse, at det af selve bestemmelsens formulering fremgår, at den alene er tænkt og alene kan administreres som en *overgangsregel*. Dels er den begrænset til 3 år, og dels skal særlige hensyn til saneringens fremme begrunde en udelukkelse af sanering ved ejerlav.

Udvalget må anse det for nødvendigt, at den pågældende overgangsbestemmelse bibeholdes i lovforslaget.

Venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer har under udvalgsarbejdet stillet forslag om, at § 27, stk. 3, i forslag til lov om sanering af usunde bydele udgår, men vil, da der ikke kan skabes flertal herfor i udvalget, efter omstændighederne afstå fra at stille ændringsforslag og tiltræder herefter lovforslaget. . . .“

Herefter indstillede hele udvalget lovforslaget til vedtagelse med en række af ministeren forslåede ændringer, hvoraf en del er omtalt i det foregående.

Ved 2. *behandling* udtalte *Alfred Jensen* (DK), at han trods en række ved 1. behandling tagne forbehold, og skønt han ikke var fuldt tilfreds med lovforslaget, som bl. a. gav mulighed for spekulation, dog ville stemme for dets gennemførelse.

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget enstemmigt.

62. Lov om ændring i lov om regulering af bymæssige bebyggelser. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 1665. C. sp. 635].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁ (F. sp. 2277). 1. beh. ⁵/₂ (F. sp. 2513). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen [formand], Erhard Jakobsen, Kolbjørn, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, P. A. Rasmussen, Gøting, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Paabøl, Jens Chr. Christensen, Axel Kristensen, Kryger, Peter Larsen, Gottschalck-Hansen, Fanger og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 735) afgivet ⁵/₃. (Ordfører: Ove Hansen). 2. beh. ¹⁰/₃ (F. sp. 3520). 3. beh. ¹³/₃ (F. sp. 3639). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 91).

Loven har følgende indhold:

I lov nr. 210 af 23. april 1949 om regulering af bymæssige bebyggelser som ændret ved lov nr. 128 af 13. april 1954 om ændring og forlængelse af nævnte lov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 129 af 13. april 1954, udgår bestemmelsen i § 19, stk. 2, hvorefter loven vil være at forelægge til revision i folketingsåret 1958-59.

Som begrundelse for denne *ophævelse af fristen for lovens revision* anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„I henhold til § 19, stk. 2, i lov nr. 210 af 23. april 1949 om regulering af bymæssige bebyggelser blev loven forelagt til revision i folketingsåret 1953-54. Loven blev, bortset fra nogle ændringer som følge af Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953, forlænget uændret ved lov nr. 128 af 13. april 1954 . . ., som samtidig bestemte, at loven på ny skulle forelægges til revision i folketingsåret 1958-59, jfr. § 19, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 129 af 13. april 1954.

Siden lovens ikrafttræden i 1949 har det i medfør af § 4 i lov om byplaner, jfr. lovbekendtgørelse nr. 242 af 30. april 1949, nedsatte byplannævn godkendt 2 *byudviklingsplaner* for Københavnseggen af henholdsvis 18. december 1951 og 16. februar 1954 (Køgebugtområdet), byudviklingsplan I og II for Århuseggen af henholdsvis 19. juni 1951 og 14. december 1953, byudviklingsplanen for Ålborgseggen af 5. februar 1954, byudviklingsplanen for Odenseggen af 9. februar 1953, byudviklingsplanen for Køgeeggen af 2. juli 1957, partiel byudviklingsplan nr. 1 for Roskildeeggen af 1. juli 1957 og byudviklingsplanen for Randerseggen af 31. maj 1958. Byudviklingsplan nr. 1 for Roskildeeggen omfatter et område bestående

af Ågerup-Kirkerup kommune og ejerlavet Veddelev by i Himmelev kommune, beliggende omkring atomenergikommissionens forsøgsanlæg på Risø; området er udlagt til yderzone. Der er endvidere byudviklingsplaner under udarbejdelse dels for områder i tilknytning til de af de godkendte planer omfattede byudviklingsområder for Københavnseggen, Ålborgeggen, Odenseeggen og Roskildeeggen og dels for helt nye områder, nemlig Hillerødeggen, Helsingøreggen, Koldingeggen og en del af Als. Inddragningen af yderligere områder i Odense- (og Kerteminde-)eggen under byreguleringsloven og den tilsvarende inddragning af en del af Als under loven havde som baggrund ønsket om at hindre en uhensigtsmæssig bymæssig udvikling i forbindelse med henholdsvis anlægget af Lindøværftet og væksten af fabrikken Danfoss i Havnbjerg ved Nordborg.

Inden for de områder, som i medfør af godkendte byudviklingsplaner er inddraget under inder- og mellemzoner, sker der i henhold til lovens § 6 en vilere planlægning ved tilvejebringelsen af de efter boligministeriets skøn fornødne bygningsmæssige og byplanmæssige bestemmelser til sikring af områdets hensigtsmæssige bebyggelse.

Af de vurderingskommissioner, som har behandlet de i henhold til lovens § 14 fremsatte erstatningskrav for værdinedgang på ejendommene som følge af de godkendte byudviklingsplaner for Københavnseggen, Århuseggen og Odenseeggen, er hidtil tilkendt grundjerne ca. 380 000 kr. i erstatninger af statskassen. En del erstatningskrav, herunder de i Ålborgeggen fremsatte krav, er endnu ikke påkendt, og enkelte af de afsagte kommissionskendelser er i medfør af § 14, stk. 6, indbragt for domstolene af grundejerne.“

Efter hvad der videre oplyses i bemærkningerne til lovforslaget, har byplannævnet i skrivelse af 3. november 1958 udtalt, at byreguleringsloven har haft og fortsat vil kunne have den største betydning for en hensigtsmæssig udvikling af byområderne, og byplannævnet har derfor anbefalet, at loven forlænges med den ene ændring, at bestemmelsen om revision af loven efter et vist åremål udgår.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

63. Lov om afvikling af statens garanti for renten af de af husmandskreditforeningerne og Sønderjyllands Kreditforening udstedte kasseobligationer. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 1115. C. sp. 35].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 607). 1. beh. ⁷/₁₁ (F. sp. 760). Partiernes ordførere: Bladt, Heilesen, Thestrup, Aage

Fogh, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Andreas Hansen [formand], Poul Hansen (Svendborg), Peter Nielsen, Nørrelund, Carl Petersen, Chr. Thomsen, Aage Fogh [næstformand], Kristian Kristensen, Heilesen, Foged, Gideon, Ejnar Hansen, Lorentzen, Thestrup, Clausen (Olufskjær) og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 195) afgivet $\frac{3}{12}$. (Ordfører: Bladt). 2. beh. $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1395). 3. beh. $\frac{12}{12}$ (F. sp. 1633). *Loven stadfæstet 19. december 1958.* (Lovt. nr. 349).

Siden oprettelsen af de to *husmandskreditforeninger* i 1880 har staten — som det omtales i bemærkningerne til forslaget til den heromhandlede lov — med hjemmel i kreditforeningsloven garanteret for renten af foreningernes $3\frac{1}{2}$ og 4 pct.s kasseobligationer. Med enkelte afrydelser har garantien fra 1915 ved midlertidige love været udvidet til også at omfatte $4\frac{1}{2}$ pct.s obligationer og i de senere år tillige 5 og 6 pct.s obligationer.

Denne garanti var, ligesom de tidligere ophævede begunstigelser med hensyn til refusion af vurderingsomkostninger og honorarer til de af staten udpegede revisorer, begrundet i, at foreningerne oprindelig ydede lån til ejendomme på landet, som de øvrige foreninger ikke ønskede at belåne. Da karakteren af foreningernes panter har ændret sig, dels som følge af forbedringen af husmandsbrugenes kvalitet, dels på grund af det voksende byggeri af parcelhuse på landet og på købstædernes markjorder, er det blevet muligt at konsolidere foreningerne således, at *statens garanti ikke længere kan anses for påkrævet*. Foreningerne har derfor erklæret sig indforstået med en afvikling af garantiordningen.

I forbindelse med drøftelserne om afvikling af statsgarantien har husmandskreditforeningerne fremsat ønske om visse ændringer i deres *lånegrænser* og *låneområder*. Regeringen har erklæret sig rede til at forhandle herom.

Som følge af de særlige forhold i Sønderjylland efter genforeningen påtog staten sig at garantere for *Sønderjyllands Kreditforenings* 45-årige serier. Efter den stedfundne udvikling i landsdelen skønnes garantien ikke længere påkrævet for nye serier. Foreningens ledelse har derfor erklæret sig indforstået med, at *garantien bortfalder efter en tilsvarende afviklingsperiode som for husmandskreditforeningerne*, idet man dog har taget det forbehold, at man kan rejse sagen på ny, hvis en ændring af forholdene i Sønderjylland skulle gøre det påkrævet. Begrundelsen for afviklingsperioden er, at foreningerne bør have mulighed for at træffe de nødvendige forberedelser til åbning af nye serier og afdelinger til afløsning af de nu åbne, at overgangen ikke bør ske for pludseligt, og at de åbne afdelinger ikke bør lukkes så tidligt, at de bliver af en for ringe størrelse.

I overensstemmelse med, hvad der ovenfor er anført, tilsigter nærværende lovs § 1 en afvikling af boligministerens i kreditforeningsloven hjemlede bemyndigelse til at garantere for husmandskreditforeningernes 3½ og 4 pct.s obligationer. Bemyndigelsen har hidtil ikke været tidsbegrænset, men kan efter loven kun benyttes for kasseobligationer, som er udfærdiget for lån, stiftet senest pr. december termin 1962 i afdelinger, der var åbne for udlån ved lovens ikrafttræden.

§ 2 omfatter forlængelse og afvikling af boligministerens ved midlertidige love hjemlede bemyndigelse til at garantere for 4½ og 5 pct.s obligationer, der havde gyldighed til udgangen af 11. december termin 1958, således at der bliver samme frist for afviklingen af de nu åbne serier til 4½ og 5 pct. som for de øvrige åbne serier.

Ved § 3 afvikles på tilsvarende måde boligministerens ved midlertidig lov hjemlede ikke-tidsbegrænsede bemyndigelse til at garantere for 6 pct.s obligationer med en 10-årig amortisationsperiode.

Endelig afvikles ved § 4 boligministerens ved specielle love hjemlede bemyndigelse til at garantere for renten af Sønderjyllands Kreditforenings 8., 9. og 11. serie. Også her kan bemyndigelsen senest benyttes for kasseobligationer, der udfærdiges for lån stiftet senest pr. december termin 1962.

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse fra alle sider, men gav ved 1. behandling anledning til nogle udtalelser om husmandskreditforeningernes fremtidige lånegrænser og låneområder, idet der herom gjorde sig forskellige opfattelser gældende.

Efter 1. behandling henvises lovforslaget til et udvalg, hvis arbejde med sagen ikke resulterede i ændringsforslag.

Ved 2. behandling gav *Bladt* (S) som udvalgets ordfører udtryk for forventning om, at der snarest ville blive fremsat et lovforslag om husmandskreditforeningernes lånegrænser. Man ville så få lejlighed til i et folketingsudvalg at føre realitetsforhandlinger om dette spørgsmål, som der ikke skulle tages stilling til under den foreliggende sags behandling (jfr. nærmest efterfølgende sag).

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget uændret og enstemmigt.

64. Lov om ændringer i lov om kreditforeninger. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 2389. C. sp. 953].

Fremsat skriftligt $19/3$ (F. sp. 3821). 1. beh. $8/4$ (F. sp. 4079). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Heilesen, Thestrup, Aage Fogh, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Bladt, Ditlevsen, Einer-Jensen, Holger Eriksen [formand], Erhard Jakobsen, Chr. Thomsen, Aage Fogh, Kristian Kristensen [næstformand], Heilesen, Foged, Gideon, Ejnar Hansen, Justesen, Thestrup, Poul Møller og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 957) afgivet $6/5$. 2. beh. $13/5$ (F. sp. 4656). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 1031) afgivet $14/5$. 3. beh. $20/5$ (F. sp. 4822). *Loven stadfæstet 29. maj 1959.* (Lovt. nr. 169).

Ved loven ændres lov nr. 109 af 7. april 1936 om kreditforeninger, jfr. lovebekendtgørelse nr. 139 af 15. april 1957, med hensyn til følgende tre områder:

- I. Husmandskreditforeningernes lånegrænser.
- II. Balanceforholdet mellem kreditforeningernes pantebreve og kasseobligationer.
- III. Kreditforeningernes adgang til at yde forhåndslån.

Ad I. Ændringen, der vedrører husmandskreditforeningernes lånegrænser, fremtræder som en ændret affattelse af kreditforeningslovens § 1, stk. 1, nr. 11, og samme paragrafs stk. 3.

Ved den nye affattelse af § 1, stk. 1, nr. 11, forhøjes de hidtidige maksimumsbeløb, således at husmandskreditforeningerne herefter med fradrag af foranstående behæftelsers restgæld kan udlåne indtil 39 000 kr. i land-, skov- og havebrugsjendomme, indtil 28 500 kr. i enfamiliehuse og indtil 40 000 kr. i parcelhuse med mere end én lejlighed. De fastsatte lånegrænser gælder lån til en rentefod på $4\frac{1}{2}$ pct. og med en amortisationstid på 60 år. For lån til højere eller lavere rentefod og for lån med kortere amortisationstid reguleres lånegrænsen i overensstemmelse med kreditforeningens sædvanlige retningslinier for låneudmålingen.

Forhøjelsen af lånegrænserne medfører ikke, at foreningerne kan belåne større ejendomme end hidtil, idet *de nu fast-*

satte lånegrænser skal svare til et almindeligt udlånsniveau for kreditforeninger på ca. 50 pct. af vurderingen. Udlånsniveauet på tidspunktet for lovens gennemførelse var ca. 40 pct., og indtil det almindelige udlånsniveau kommer op på de forudsatte 50 pct. af vurderingen, må de nu fastsatte maksimumsgrænser derfor reduceres tilsvarende. De ovennævnte lånegrænser er imidlertid fastsat under hensyntagen til, at kreditforeningerne som helhed har stillet i udsigt, at det almindelige låneniveau i løbet af kort tid kan forventes at stige til 50 pct.

Ved ændringen får boligministeren tillige bemyndigelse til at regulere lånegrænserne, såfremt ændringer i kreditforeningernes almindelige låneniveau skulle tilsige dette. Sådanne ændringer har hidtil krævet lovændring.

Endvidere indsattes en bestemmelse, hvorefter husmandskreditforeningerne fremtidig kan yde lån i en flerhed af parcel- og rækkehuse, selv om selvstændig udmatrikulering af de enkelte parceller ikke foretages, samt i erhvervslokaler, institutioner for forebyggende børneforsorg og lignende, der svarer til den pågældende bebyggelses naturlige behov og belånes sammen med denne. Lånegrænsen beregnes da som summen af de enkelte parcel- og rækkehuses ovenfor angivne lånegrænser med tillæg af indtil en fjerdedel for erhvervslokaler m. v.

Ud over de foran omhandlede bestemmelser om reguleringen af lånegrænserne under hensyntagen til ændringer i det almindelige låneniveau blev der ved den ændrede affattelse af kreditforeningslovens § 1, stk. 3, fastsat nye og forenklede regler vedrørende den regulering af lånegrænserne, der finder sted på grundlag af *prisudviklingen*. De ændrede regler, der vedrører den fremgangsmåde, der skal følges af det statistiske departement ved beregningen af gennemsnitsindeks for købesummerne, fører i øvrigt til praktisk talt samme resultater som de hidtil anvendte.

Ad II. Vedrørende balanceforholdet mellem kreditforeningernes pantebreve og kasseobligationer foretoges følgende to tilføjelser:

a. Til kreditforeningslovens § 19, stk. 1, føjedes:

„Kontante lån, der ydes i medfør af en af boligministeren

meddelt dispensation fra bestemmelserne i § 28, stk. 1, 1. og 2. punktum, skal udmåles således, at det kasseobligationsbeløb, hvormed lånet ville kunne indfries i udlånsterminen, ikke overstiger de i denne lov fastsatte lånegrænser.“

b. I kreditforeningslovens § 28 indsattes som nyt stk. 3:
„Boligministeriet kan, når kursforholdene gør det ønskeligt, meddele tilladelse til, at balancen mellem pantebreve og kasseobligationer med hensyn til pålydende og forrentning fraviges på betingelse af, at det samlede beløb af kasseobligationer, der er sat i cirkulation på grundlag af sådanne lån, ingen sinde overstiger det beløb, der kan forrentes og amortiseres gennem de halvårslige ydelser af medlemspantebrevene. Disse affattes således, at hel eller delvis ekstraordinær indfrielse — også i tilfælde af tvangsauktion — alene kan ske med vedkommende series kasseobligationer til sådant pålydende og rente, at serien frigøres for den del af sine fremtidige forrentnings- og afdragsforpligtelser, som skulle have været dækket af ydelserne af den indfrieede del af lånet, eller ved indbetaling af et dertil svarende kontantbeløb. Boligministeriet kan til enhver tid forlange udstedelsen af obligationer af den i dette stykke omhandlede art standset.“

Ved disse tilføjelser åbnes der adgang for de kreditforeninger, som måtte ønske det, til at arbejde med pantebreve og obligationer, hvis pålydende og rentefod ikke er sammenfaldende, idet der alene stilles krav om balance mellem de ydelser, som låntagerne skal svare til foreningerne, og de løbende forpligtelser, som foreningerne har over for obligationsejerne.

Til grund for disse bestemmelser lå en flertalsindstilling fra den af boligministeriet nedsatte kommission vedrørende landbrugets kreditforhold.

Boligministeren, der ved lovforslagets fremsættelse havde fulgt denne indstilling, gav ved *fremsættelsen* i øvrigt på følgende måde udtryk for sin opfattelse af bestemmelsernes betydning:

„Under de for tiden herskende rentevilkår, som jo har ændret sig væsentligt, siden kommissionen afgav betænkning, er det vel tvivlsomt, om denne mulighed for anvendelse af nye lånetyper vil blive udnyttet i større udstrækning. Jeg har imidlertid fundet det rigtigst at fremme kommissionens forslag, og jeg har herved også

lagt vægt på, at lignende regler er gennemført i loven om boligbyggeri for de finansieringsinstitutter, der oprettes til formidling af den sekundære långivning til boligbyggeriet.“

Ad III. Med hensyn til kreditforeningernes adgang til at yde forhåndslån gjaldt det ifølge det hidtidige indhold af § 28, stk. 1, sidste punktum, at pantebreve for forhåndslån ikke måtte overstige 15 pct. af kasseobligationsgælden i den pågældende åbne serie.

Da det i forbindelse med den omlægning af boligbyggeriets finansiering, som skal finde sted i henhold til loven af 27. december 1958 om boligbyggeri, måtte forventes, at bygherrerne i højere grad end hidtil vil ønske at optage *forhåndslån i kreditforeningerne* for i videst muligt omfang på forhånd at skaffe sig sikkerhed for finansieringsvilkårene, var det af ministeriet blevet undersøgt, om den nævnte grænse er tilstrækkelig til at imødekomme rimelige ønsker om forhåndslån, og for enkelte kreditforeninger har dette vist sig ikke at være tilfældet. Under hensyn til de ret strenge sikkerhedskrav, der stilles ved ydelse af sådanne lån, er det derfor fundet rimeligt at forhøje procenten fra 15 til 25.

Den i samme bestemmelse hidtil fastsatte absolutte grænse på 1 200 000 kr. er samtidig forhøjet til 2 mill. kr. svarende til 25 pct. af det mindstebeløb på 8 mill. kr., en ny serie skal nå op på, forinden den ældre serie, der, indtil dette beløb er nået, hæfter for den nye serie, frigøres for medhæftelsen.

Om betydningen af de her nævnte ændringer udtalte *boligministeren* ved *fremsættelsen* følgende:

„Hvad endelig angår forslaget om at forhøje kreditforeningernes adgang til at yde forhåndslån, kan jeg oplyse, at forslaget antagelig kun vil få praktisk betydning for enkelte foreninger, hvis udlån i det væsentlige sker til boligbyggeri. De foreninger, som placerer en betydelig del af deres udlån i landbrugsejendomme, vil kunne klare sig inden for den nugældende grænse på 15 pct. af den pågældende series cirkulerende obligationsmasse. I forbindelse med den omlægning af boligbyggeriets finansiering, som nu skal finde sted ved den nye boliglovs ikrafttræden, lægger jeg imidlertid vægt på, at også de først nævnte foreninger skal have tilstrækkelige muligheder for at yde forhåndslån, således at reglerne i kreditforeningsloven ikke hindrer kreditforeningerne i at yde deres bidrag til boligbyggeriets finansiering.“

Lovforslaget undergik under udvalgsbehandlingen ingen principielle ændringer og blev ved 3. *behandling* vedtaget enstemmigt.

65. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om personlige tillæg til invalide- og folkepensionister m. v.). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 287. C. sp. 47].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 50). 1. beh. $\frac{28}{10}$ og $\frac{29}{10}$ (F. sp. 441 og 519). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen [ved 1. behandling Paabøl], Thestrup, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om leje m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 203) afgivet $\frac{6}{12}$. (Ordfører: Carl P. Jensen). 2. beh. $\frac{10}{12}$ og $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1468 og 1557). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 325) afgivet $\frac{12}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1895). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 359).

Forslaget til ovennævnte lov fremsattes og behandledes i folketinget som led i det kompleks af lovforslag, der gennemførtes i forbindelse med den nye lejelov (se ovenfor under nr. 58).

Af bemærkningerne til lovforslaget anføres:

„Det samtidig med nærværende lovforslag fremsatte forslag til lov om leje vil medføre en *stigning af huslejen* i visse ejendomme.

Regeringen må finde det ønskeligt, at der gives mulighed for at yde hjælp til invalide- og folkepensionister, for hvem lejeforhøjelsen bliver særlig følelig.

Det må anses for naturligt, at en sådan hjælp i det nødvendige omfang ydes af det rådighedsbeløb, der i henhold til folkeforsikringslovens § 40, stk. 11, er stillet til kommunernes rådighed til ydelse af personlige tillæg til pensionister navnlig i tilfælde hvor de pågældendes forhold er ganske særlig vanskelige . . .“.

Ved loven *forhøjes rådighedsbeløbet* fra 4,5 pct. til 5,5 pct. af grundbeløbene af den invalide- og folkepension i henhold til folkeforsikringslovens § 39, stk. 1, som i det foregående år er udredet i kommunen.

I det oprindelige lovforslag var kun foreslået en forhøjelse fra 4,5 pct. til 5 pct., men dette ændredes efter et under udvalgsarbejdet af socialministeren stillet ændringsforslag, der var tiltrådt af udvalgets flertal (S, RV og DR), idet en yder-

ligere forhøjelse skønnedes rimelig, når den samlede lejeforhøjelse trådte i kraft.

I regnskabsåret 1959-60, i hvilket lejeforhøjelsen ikke får fuld virkning, ansås derimod en forhøjelse af rådighedsbeløbet til 5 pct. for tilstrækkelig. Ved en samtidig gennemført ændring blev det derfor fastsat, at *kommunerne i 1959-60 kun kan anvende et beløb svarende til 5 pct. af de omtalte grundbeløb til personlige tillæg til pensionister efter § 40, stk. 11, i folkeforsikringsloven.*

Som en konsekvens af den samtidig vedtagne lov om boligbyggeri ophæves folkeforsikringslovens § 40, stk. 12, hvorefter udgifterne ved driften af visse kommunale folkepensionistboliger, der er opført eller erhvervet inden den 1. juli 1951, i et vist omfang refunderes vedkommende kommune efter de for folkepensionsudgifter gældende regler, jfr. folkeforsikringslovens § 65.

Da loven er en konsekvens af lejeloven kan om forhandlingerne i folketinget henvises til omtalen af denne.

Lovforslaget underkastedes under behandlingen de ovenfor nævnte ændringer og vedtoges ved 3. behandling med 90 stemmer (S, RV, DR, DK og SF) mod 64 (V og KF).

66. Lov om ændringer i lov om folkeforsikring. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1303. C. sp. 597].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{12}$ (F. sp. 1312). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1814). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 663) afgivet $\frac{20}{2}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $\frac{25}{2}$ (F. sp. 3032). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $\frac{3}{3}$. 3. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3476). *Loven stadfæstet 13. marts 1959.* (Lovt. nr. 71).

Loven er, ligesom den under nr. 76 omtalte lov om ændringer i lov om offentlig forsorg og den under nr. 74 omtalte lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdslo

ring m. v. en direkte følge af de samtidig gennemførte love om ændring af kommuneskatteloven (se under nr. 42) og om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. (se under nr. 43).

Den supplerer folkeforsikringslovens refusionsbestemmelser derved, at den ved nævnte lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. indførte tilsvarsordning kommer til at indgå i beregningsgrundlaget for den mellemkommunale refusion.

Loven, hvis indhold ganske svarer til den nævnte ændring i forsorsloven, er af rent teknisk karakter.

Om forhandlingerne henvises til omtalen af loven om ændring af kommuneskatteloven og af loven om erhvervsskattens afløsning.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 84 stemmer (S, RV og DR), idet 59 medlemmer (V, KF og DK) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

67. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1955. C. sp. 731].

Fremsat skriftligt $10\frac{1}{2}$ (F. sp. 2724). 1. beh. $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3429). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, Nina Andersen, Andreas Hansen, Hjortnæs, Mørk, Viola Nørlov, Edel Saunte [formand], Else Zeuthen, Ayoë Herbøl [næstformand], Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Justesen, Krogh, Lorentzen, Erna Sørensen, Hanne Budtz og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 803) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: Kaj Andresen). 2. beh. $\frac{18}{3}$ (F. sp. 3810). 3. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3882). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 98).

De i loven indeholdte ændringer i folkeforsikringsloven er hovedsagelig af redaktionel karakter og en konsekvens af den nedenfor under nr. 80 omtalte lov om pension og hjælp til enker m. fl.

Henvisninger til sidstnævnte lov indsættes således i folkeforsikringslovens §§ 15 og 41, mens der i § 40, stk. 5 (om børnetillæg), indsættes en henvisning til forsorslovens

følge af den dér (i § 218 A) optagne bestemmelse om udenlandske bidragsdokumenter.

På et enkelt punkt er der tale om en mindre realitetsændring, nemlig i folkeforsikringslovens § 18, stk. 1, nr. 3, 5. punktum. Efter den hidtidige bestemmelse kunne invalide- og folkepensionister ikke oppebære mere end *1 kr. daglig i pengehjælp* fra sygekassen og højst i 13 uger i løbet af et tidsrum af 12 måneder. Denne for pensionister gældende undtagelsesregel må ses på baggrund af, at invalide- og folkepensionen er fastsat således, at pensionen anses at svare til fuld forsørgelse. Men dette synspunkt gælder ikke for personer, der alene får *folkepensionens mindstebeløb*, hvorfor det nu fastsættes, at kun sådanne folkepensionister, som modtager indtægtsbestemt folkepension, fremtidig skal være omfattet af reglen om nedsat daglig pengehjælp. I øvrigt er paragraffen ændret som følge af loven om pension og hjælp til enker m. fl.

Lovforslaget, der behandlede sammen med den nedenfor under nr. 78 omtalte sag, gennemførtes med en ændring af mindre væsentlig betydning og vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

68. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om beregning af indtægten for visse pensionister). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2533. C. sp. 903].

Fremsat skriftligt $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3907). 1. beh. $\frac{9}{4}$ (F. sp. 4077). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Lorentzen, Baagø, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Ragnhild Andersen. 2. beh. $\frac{14}{4}$ (F. sp. 4204). 3. beh. $\frac{17}{4}$ (F. sp. 4383). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 153).

Loven har følgende ordlyd:

§ 1. I lov om folkeforsikring, jfr. lovbekendtgørelse nr. 228 af 12. september 1957, således som denne lov er ændret ved lov nr. 159 af 7. juni 1958, foretages følgende ændring:

Til § 41.

I stk. 3, nr. 1, indføjes som f):

„Ved opgørelsen af indtægten ses der bort fra fradrag i

statspension i henhold til §§ 2 og 3 i lov nr. 81 af 21. marts 1959 om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove. Det samme gælder tilsvarende fradrag, der med hjemmel i lov eller vedtægt foretages i anden pension fra staten eller i pension fra en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller en statsunderstøttet pensionskasse.“

§ 2. Denne lov har virkning fra den 1. april 1959.

Ved lov nr. 81 af 21. marts 1959 om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove, er der tilvejebragt hjemmel til i en række tilfælde at foretage et fradrag i de hidtil udbetalte pensioner fra det tidspunkt, da pågældende (eller den eventuelle ægtefælle) opfylder de almindelige betingelser for at opnå folkepensionens mindstebeløb uden samtidig at have adgang til indtægtsbestemt folkepension. Fradraget kan dog i intet tilfælde overstige det beløb, pågældende (og den eventuelle ægtefælle) har krav på at få udbetalt i folkepensionens mindstebeløb.

I nævnte lovs § 5 er det fastsat, at et i overensstemmelse hermed foretaget fradrag i tjenestemandspension lades ude af betragtning ved beregning af indtægtsbestemt folkepension.

Nærværende lov tilsigter at bringe folkeforsikringslovens regler om opgørelse af den indtægt, der lægges til grund ved beregning af indtægtsbestemt folkepension, i overensstemmelse med denne bestemmelse. Det samme gælder med hensyn til tilsvarende fradrag, der med hjemmel i lov eller vedtægt foretages i anden pension fra staten eller i pension fra en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller en statsunderstøttet pensionskasse, jfr. herved reglen i folkeforsikringslovens § 39, stk. 3, som ændret ved lov nr. 159 af 7. juni 1958 om ændring i lov om folkeforsikring.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

69. Lov for Færøerne om folkepension. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2929. C. sp. 1153].

Fremsat mundtligt ¹³/₅ (F. sp. 4649). 1. beh. ²¹/₆ (F. sp. 4884). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Hanne Budtz, Else Zeuthen, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, Kaj Andresen [formand], Andreas Hansen, Hjortnæs, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Astrid Skjoldbo, Else Zeuthen [næstformand], Gøting, Johan Poulsen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Lorentzen,

Helga Pedersen, Hanne Budtz, Poul Møller og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 1135) afgivet $\frac{27}{5}$. 2. beh. $\frac{29}{5}$ (F. sp. 5236). 3. beh. $\frac{4}{8}$ (F. sp. 5396). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 208).

Ved loven indføres på Færøerne en folkepensionsordning svarende til den, der gælder i den øvrige del af riget.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom indledningsvis: „De gældende færøske regler om hjælp ved alderdom findes i lov nr. 146 af 31. marts 1949 for Færøerne om aldersrente. Loven bygger på de samme grundprincipper, som indtil 1. april 1957 var gældende i den øvrige del af riget, men ligger dog på en række punkter den ældre aldersrentelovgivning nærmere.

Der er pr. 1. april 1958 gennemført en lempelse af reglerne om fradrag på grund af rentemodtagernes indtægt, men i øvrigt er der — bortset fra nogle uvæsentlige ændringer i forbindelse med de for hele riget gennemførte ændringer i indfødsretslovgivningen og i reglerne om retsvirkningerne af en idømt straf — ikke foretaget ændringer i loven fra 1949.

Grundbeløbene for aldersrenten på Færøerne blev i 1949 fastsat til det samme som i landkommunerne i det øvrige kongerige. Der opstod imidlertid snart forskel mellem rentesatserne på Færøerne og i den øvrige del af riget, idet den færøske aldersrentelov i modsætning til lov om folkeforsikring ikke indeholder bestemmelser om automatisk pristalsregulering, men blot giver socialministeren adgang til efter indstilling fra landstyret at forhøje eller nedsætte rentesatserne, såfremt leveomkostningerne på Færøerne stiger eller falder. Ved de reguleringer, som i henhold til denne regel er foretaget under hensyn til bevægelserne i det færøske pristal, er renten heller ikke nået op på rentesatserne for landkommuner i den øvrige del af riget. Forskellen mellem satserne er yderligere blevet væsentligt forøget, efter at forskellige tillæg til den danske aldersrente (beklædnings-tillæg, brændselstillæg, rentetillæg og særlige ydelser), der ikke findes på Færøerne, ved folkepensionens indførelse pr. 1. april 1957 blev indregnet i grundbeløbet og der herudover den 1. oktober 1957 skete en væsentlig forhøjelse af disse grundbeløb (for ægtepar med 600 kr. årlig og for enlige med 400 kr. årlig).

Fra færøsk side er der fremsat ønske om indførelse af en folkepensionsordning svarende til den, der ved lov nr. 258 af 2. oktober 1956 om ændringer i lov om folkeforsikring blev gennemført i den øvrige del af riget.

Efter forhandling med det færøske hjemmestyre har man her-efter udarbejdet nærværende lovforslag, hvis hovedpunkter er følgende:

- 1) ændring af betegnelsen aldersrente til folkepension,

- 2) indførelse af *et mindstebeløb*, som kan udbetales til alle personer over 67 år uanset indtægtsforhold,
- 3) forhøjelse af grundbeløbene til de for landkommuner i den øvrige del af riget gældende beløb,
- 4) i forbindelse hermed en omlægning af tillæggene, herunder af det beløb, der stilles til rådighed til ydelse af personlige tillæg, samt en forhøjelse af ventetillæggene,
- 5) en ændring af reglerne om fradrag for indtægt, hvorved disse bringes i overensstemmelse med folkeforsikringslovens regler,
- 6) *forhøjelse af den gældende aldersgrænse* på 60 år for enlige kvinder og 65 år for andre, således at denne som i den øvrige del af riget efter en overgangsperiode bliver henholdsvis 62 og 67 år,
- 7) indførelse af et *folkepensionsbidrag* svarende til 1 pct. af den skattepligtige indkomst til delvis dækning af merudgifterne ved nyordningen,
- 8) indførelse af *automatisk pristalsregulering*.

På grundlag af de foreliggende oplysninger om antallet af personer i de ældre aldersgrupper på Færøerne samt om antallet af nuværende aldersrentemodtagere kan det skønnes, at højest ca. 500 personer over 67 år efter indførelsen af folkepensionen vil blive berettiget til mindstebeløbet. Den årlige udgift ved udbetalingen af mindstebeløbet kan herefter anslås til ca. 0,35 mill. kr.

En forhøjelse af de nuværende aldersrentebeløb til de samme beløb, som gælder i landkommunerne i Danmark, vil betyde en forhøjelse med ca. 85 pct. Da de samlede udgifter til aldersrente i finansåret 1959-60 er anslået til 4 mill. kr. — og langt den væsentligste del af denne udgift medgår til grundbeløbet — vil den nævnte forhøjelse herefter medføre en årlig merudgift på ca. 3,4 mill. kr.

Da indførelse af en folkepensionsordning på Færøerne i lighed med den for den øvrige del af riget gældende ordning yderligere vil medføre visse merudgifter til tillæg samt udgifter i anledning af lemper i fradragsreglerne (specielt for formueindtægter), må det alt i alt skønnes, at de samlede årlige merudgifter vil andrage godt 4 mill. kr.

En forhøjelse af aldersgrænserne til 62 år for enlige kvinder og 67 år for andre vil dog medføre nogen besparelse i udgifterne. Om størrelsen af disse besparelser er det imidlertid meget vanskeligt at skønne.

Hertil kommer en vis besparelse ved nedsættelse af rådighedsbeløbet til personlige tillæg. Denne besparelse vil dog være forholdsvis ringe (mindre end 0,1 mill. kr. årlig), idet det nye nedsatte rådighedsbeløb skal beregnes af den stærkt forøgede udgift til grundbeløb.

Da der som anført knytter sig stor usikkerhed til beregningerne vedrørende de nævnte besparelser, kan de samlede merudgifter næppe anslås til mindre end ca. 4 mill. kr. Det kan forventes, at ca. 800 000 kr. kan dækkes gennem det foreslåede folkepensionsbidrag.

Da der ved ordningen påføres den færøske landskasse en ikke ubetydelig årlig merudgift, foreslås det, at gennemførelsen sker gradvis i 3 etaper med jævn stigning af pensionsydelse, medens det skønnes hensigtsmæssigt at opkræve den fulde folkepensionsafgift allerede fra lovens ikrafttræden. Samtidig stilles der forslag om et ekstraordinært statstilskud i regnskabsårene 1959-60 og 1960-61."

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med den nedenfor omtalte sag vedrørende invalideforsikring på Færøerne.

Begge lovforslagene fik i folketinget en velvillig modtagelse og gennemførtes uændret. Af de færøske repræsentanter gav *Johan Poulsen* (V) udtryk for sin tilfredshed med, hvad der var foreslået, i følgende udtalelse:

„Jeg vil gerne som afslutning på mine bemærkninger til de foreliggende to lovforslag udtrykke min tak til den højtærede socialminister og den siddende regering for fremsættelsen af lovforslagene, ligesom jeg vil takke samtlige partier i det høje ting for den velvilje, hvormed de har modtaget andre for Færøerne betydningsfulde forslag, der har været til behandling i indeværende folketingsssamling. Det er mit håb, at de to foreliggende lovforslag må blive modtaget med samme forståelse og velvilje, og det er min overbevisning, at den støtte og hjælp, vi færinger gennem årene, og ikke mindst i den sidste tid, har modtaget til udbygning af vort erhvervsliv, til højnelse af de sociale og andre forhold, ikke alene vil medvirke til at skabe bedre og tryggere samfundsforhold i den del af riget oppe i Nordatlanten, der hedder Færøerne, men samtidig vil være bånd, der knytter os nærmere sammen til gavn og glæde for begge parter.“

I overensstemmelse hermed udtalte *Djurhuus* (Færøerne):

„Jeg vil på linje med lagtinget anbefale lovforslagene til vedtagelse, og jeg takker ministeren for, at han har fremsat dem.“

Ragnhild Andersen (DK) var ikke i alle henseender tilfreds med lovforslagene, men anbefalede dog at stemme for dem.

Lovforslagene behandledes mellem 1. og 2. behandling af et udvalg, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget har afholdt 3 møder og har især drøftet forholdet mellem det færøske indtægtsniveau og indtægtsniveauet i landkommunerne i det øvrige land. Af de oplysninger, der foreligger herom, fremgår det, at der over en 10-årig periode ikke eksisterer nogen væsentlig forskel på gennemsnitsindkomsterne for Færøerne og i landkommunerne. Det er dog udvalgets opfattelse, at de nævnte indkomster ikke helt kan sammenlignes, ligesom ministeren har meddelt, at der ikke foreligger udtømmende oplysninger om leveomkostningerne for Færøerne.

Udvalget indstiller enstemmigt lovforslaget til vedtagelse uændret.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

70. Lov om ændring i lov for Færøerne om invalideforsikring. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2953. C. sp. 1169].

Fremsat mundtligt $13/5$ (F. sp. 4649). 1. beh. $21/6$ (F. sp. 4884). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Hanne Budtz, Else Zeuthen, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov for Færøerne om folkepension. Betænkning (B. sp. 1135) afgivet $27/5$. 2. beh. $29/6$ (F. sp. 5237). 3. beh. $4/6$ (F. sp. 5396). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 209).

Ved loven bringes den færøske invalidepensionsordning i overensstemmelse med den samtidig gennemførte folkepensionsordning, jfr. nærmest foregående sag.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom:

„De gældende færøske regler om invalideforsikring blev fastlagt samtidig med reglerne i loven af 31. marts 1949 for Færøerne om aldersrente, og invaliderenten blev som aldersrenten fastsat til beløb af samme størrelse som den dagældende rente i landkommuner i den øvrige del af riget. I øvrigt skulle invaliderenten i det store og hele beregnes efter samme retningslinjer som aldersrenten.

Invaliderentesatserne er ligesom aldersrentesatserne navnlig efter de ved lov af 2. oktober 1956 gennemførte ændringer i folkeforsikringsloven nu væsentlig mindre på Færøerne end i landkommuner i den øvrige del af riget.

Der er pr. 1. april 1958 gennemført en lempelse af reglerne om fradrag på grund af rentemodtagerens indtægt, men i øvrigt er der — bortset fra nogle mindre ændringer i forbindelse med de for hele riget gennemførte ændringer i indfødsretslovgivningen og i reglerne om retsvirkningerne af idømt straf — ikke foretaget ændringer i invalideforsikringsloven af 31. marts 1949.

Ved nærværende lovforslag foreslås invalideforsikringsloven bragt i overensstemmelse med det samtidig fremsatte forslag til en lov for Færøerne om folkepension. Ydelsen betegnes invalidepension, og lovens satser foreslås forhøjet til de i folkeforsikringsloven angivne satser for landkommuner. Det tilstræbes i øvrigt i videst muligt omfang at bringe beregningsreglerne i overensstemmelse med reglerne for den øvrige del af riget.

For en invalidepensionist, der er gift, uden at ægtefællen oppebærer pension, foreslås indført et ægteskabstillæg, samme fradragsfri indtægtsbeløb som for ægtepar, der begge oppebærer pension, og ophævelse af den tidligere regel om, at kun halvdelen af ægtefællernes samlede indkomst tages i betragtning ved beregningen, jfr. den tilsvarende regel i forslaget til lov om folkepension.

Under hensyn til den foreslåede betydelige forhøjelse af beløbene foreslås det, at pensionen som folkepension skal udbetales hver måned, og ikke som hidtil hveranden måned.

Under hensyn til de forhøjede aldersgrænser i forslaget til lov om folkepension foreslås det, at invalidepension skal kunne oppebæres til det 67. år. Endvidere foreslås, at invalidepensionisten ved folkepensionsalderens indtræden skal overgå til folkepension, beregnet efter invalidepensionsreglerne. Bestemmelsen svarer til folkeforsikringslovens § 57. I forbindelse med forhøjelsen af aldersgrænsen foreslås pligten til at betale invalidepræmie forlænget til det 62. år som i den øvrige del af riget.

Der stilles forslag om *automatisk pristalsregulering* i samme forhold som af de tilsvarende beløb for landkommuner i den øvrige del af riget med udgangspunkt i beløb, svarende til pristallet for januar 1956. Bestemmelsen herom svarer til den tilsvarende bestemmelse i forslaget til lov om folkepension.

En *forhøjelse af de nuværende invaliderentesatser* til de samme beløb, som gælder for landkommuner i den øvrige del af riget, vil betyde en forhøjelse med ca. 85 pct. Da udgiften til invaliderente på Færøerne efter de gældende regler kan anslås til 1,7-1,8 mill. kr. årlig, hvoraf ca. 80 pct. vedrører selve renten, vil merudgiften ved nærværende lovforslag andrage omkring 1,2 mill. kr. Til delvis dækning heraf foreslås *invalidepræmien* forhøjet til samme beløb som i den øvrige del af riget, d. v. s. 21 kr. 60 øre årlig. Denne forhøjelse vil dække ca. 0,2 mill. kr. af merudgiften. Det foreslås dog, at stigningen i ydelserne ligesom for folkepensionens vedkommende *gennemføres gradvis* i 3 etaper, således at ydelserne først den 1. april 1961 når op på beløb svarende til de satser, der gælder for landkommuner i den øvrige del af riget.

I lovforslaget er medtaget et par mindre, redaktionelle ændringer, hvorved lovens tekst bringes i større overensstemmelse med tilsvarende regler i folkeforsikringsloven.“

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med lovforslaget om folkeforsikring på Færøerne, jfr. ovenfor, hvor der er gjort rede for de to lovforslags modtagelse og gang gennem folketinget.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

71. Lov om ændring i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Socialminister Bomholt). [A. sp. 1149. C. sp. 733].

Fremsat skriftligt ⁵/₁₁ (F. sp. 681). 1. beh. ²¹/₁₁ (F. sp. 908).
Partiernes ordførere: Ditlevsen, N. Chr. Christensen, H. K.

Sørensen, Slipsager, Kristian Kristensen og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ditlevsen, Francke [formand], Hjortnæs, Lund Jensen, Aage Knudsen, Peter Ravn, Strøm [fra $19/12$ Edel Saunte], Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, N. Chr. Christensen, Henry Christensen, Axel Kristensen, Krogh, Sønderup [fra $23/1$ Kr. Juul], H. K. Sørensen, Hanne Budtz og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 769) afgivet $10/3$. (Ordfører: Ditlevsen). 2. beh. $12/3$ (F. sp. 3574). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 827) afgivet $18/3$. 3. beh. $20/3$ (F. sp. 3880). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 96).

Ved lov nr. 183 af 20. maj 1933 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde medtoges *erhvervssygdomme* i begrænset omfang under forsikringen. Ved senere ændringer er forsikringen udvidet til at omfatte flere lidelser og flere virksomheder.

Uanset de stedfundne udvidelser har det i de forløbne år vist sig, at en række sygdomstilfælde, der efter en saglig bedømmelse bør være omfattet af forsikringen, ikke har kunnet anerkendes som erstatningsberettigende under den hidtidige lov.

Da der efterhånden rådes over mere sikre metoder til bestemmelse af de pågældende sygdomstilfældes art og årsag, og da enhver nedsættelse af erhvervsevnen hidrørende fra arbejde principielt bør være omfattet af forsikringen, har man nu fundet tiden inde til at udvide lovens anvendelsesområde.

De i 1948 fastsatte grænser for erstatninger forhøjes ved nærværende lov for at bringe ydelserne i bedre overensstemmelse med de nuværende lønninger. Herudover gives der nye regler, hvorved *de tilskadekomnes og de efterladtes fri rådighed over erstatningsbeløbene begrænses*. Endelig er der foretaget en række ændringer på punkter, hvor en revision er anset ønskelig.

De væsentligste ændringer vil blive omtalt i den følgende gennemgang af lovens indhold. (Paragrafhenvisningerne gælder ulykkesforsikringsloven).

I stedet for den hidtidige bestemmelse om *erhvervssygdomme* i ulykkesforsikringslovens § 1, stk. 3, træder *stk. 1* i en ny § 1 A.

I denne bestemmelse har man fraveget den hidtil fulgte

fremgangsmåde at begrænse forsikringens omfang ved som betingelse for erstatningsberettigelse at kræve, at lidelsen skal hidrøre fra arbejde i bestemte, i loven nærmere angivne virksomheder eller industrier. De erstatningsberettigende sygdomme, som — bortset fra kroniske infektionssygdomme opstået ved smitte under arbejde i sygehuse m. v. — alene er karakteriseret ved det stof eller den arbejdsproces, der har fremkaldt dem, vil herefter begrunde erstatningskrav *uden hensyn til*, om den syge har pådraget sig lidelsen ved arbejdet i *det ene eller det andet fag*.

Fortegnelsen over de sygdomsarter, der omfattes af loven, og de stoffer, der kan fremkalde erstatningsberettigende lidelser, er *udvidet*, fordi der er kommet nye stoffer frem ved produktionen, og fordi der er vundet klarhed over, at erhvervsygdomme kan opstå ved påvirkning af andre stoffer end de hidtil medtagne.

Forsikringen mod *hudsygdomme* var efter de hidtil gældende regler begrænset til alene at omfatte kroniske og kronisk recidiverende tilfælde. Nu henføres alle hudsygdomme, hvis årsag kan påvises at være en overfølsomhed over for et bestemt stof, som den forsikrede har været udsat for under arbejdet, under forsikringen uanset lidelsens varighed.

For at andre hudsygdomme med fornøden sikkerhed skal kunne henføres under forsikringen, kræves fortsat en længere tids observation og en lidelse af en vis alvorlighed, hvorfor der for disses vedkommende stilles som betingelse for at yde erstatning, at lidelsen er langvarig eller stadig tilbagevendende og inden for de sidste 12 måneder har medført i alt mindst 6 ugers arbejdsophør.

Ved § 1, stk. 2, bemyndiges socialministeren til efter indstilling fra direktoratet for ulykkesforsikringen og efter forhandling med ulykkesforsikringsrådet at foretage ændringer i erhvervsygdomsfortegnelsen, herunder at indføje nye erhvervsygdomsgrupper.

I lovens § 2 er indsat bestemmelser om arbejdsgivernes forsikringspligt, herunder en særlig regel angående erhvervsygdomme.

Ved en tilføjelse til § 3 undtages udtrykkeligt ulykkestilfælde, der opstår ved *krigsbegivenheder*, fra bestemmelserne i ulykkesforsikringsloven. Denne undtagelsesbestemmelse omfatter dog ikke forsikring efter lovens kap. VII, for så vidt angår ulykkestilfælde ved sejlads, fordi krigsulykker på søen må anses for at være en udvidelse af den til dette erhverv knyttede særlige risiko.

Vedrørende lovens § 4 indeholdt lovforslaget oprindelig kun en mindre ændring af forenklende karakter.

I overensstemmelse med et i udvalgets betænkning stillet ændringsforslag gives der den nævnte paragraf følgende nye affattelse:

„Er nogen over for den tilskadekomne eller hans efterladte erstatningspligtig for et af forsikringen omfattet ulykkestilfælde, indtræder vedkommende forsikrings-selskab i det omfang, i hvilket det i medfør af denne lov har betalt eller er pligtig at betale erstatning til den tilskadekomne eller hans efterladte, i disses ret mod den erstatningspligtige.“

Herom siges i betænkningen:

„Efter lovens § 4, stk. 1, kan en skadelidt, som har rejst erstatningskrav over for den, der er ansvarlig for skadetilføjelsen, ikke samtidig eller senere gøre krav på ydelser i henhold til loven, medmindre direktoratet for ulykkesforsikring meddeler tilladelse dertil. Efter § 4, stk. 2, kan den, der har modtaget ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven, ikke rejse erstatningskrav mod skadevolderen, medmindre direktoratet skønner, at skadelidte „med føje“ kan rejse sag, og giver ham skriftlig meddelelse herom.

Udvalget har af principielle grunde fundet det *mindre rimeligt*, at en *tilskadekommens* eller hans efterladedes *adgang til at rejse erstatningssag* mod arbejdsgiveren eller en tredjemand eller deres adgang til at påberåbe sig lovens bestemmelser i tilfælde, hvor erstatningssag tidligere er rejst, skal være *afhængig af en særlig tilladelse fra en administrativ myndighed*. Man foreslår derfor, at bestemmelserne om tilladelse til sagsanlæg i lovens § 4, stk. 2, og de dermed sammenhørende tilladelser i § 4, stk. 1, udgår. Da skadelidte ikke skal kunne få det samme tab erstattet både af skadevolderen og forsikrings-selskabet, bestemmes det, at *selskabet indtræder i tilskadekomnes ret* mod skadevolderen for så vidt angår de ydelser, som selskabet har ydet eller skal yde i henhold til loven. Overstiger erstatningen dette beløb, tilfalder forskellen skadelidte.

Også efter de nugældende bestemmelser har selskaberne adgang

til regres hos skadevolderen, men *regresadgangen* har hidtil kunnet reguleres gennem ulykkesforsikringsdirektoratets administration af tilladelserne til sagsanlæg. Efter ændringsforslaget bliver adgangen for skadelidte — og dermed selskabet — til at sagsøge skadevolderen helt fri, hvilket efter udvalgets mening bør give *anledning til overvejelser om lempelse af skadevolderens ansvar i særlige tilfælde* efter lignende principper, som i henhold til *forsikringsaftalelovens § 25* finder anvendelse inden for den private forsikring. Lempelse vil navnlig være rimelig, hvor arbejdsgiveren er blevet erstatningsansvarlig på grund af egen ringe fejl eller fejl fra nogen, for hvem han hæfter.

Det er udvalget bekendt, at spørgsmålet om revision af forsikringsaftalelovens § 25 er taget op til behandling i justitsministeriet efter en nylig afgivet betænkning på grundlag af fællesnordiske forhandlinger, og udvalget forudsætter, at spørgsmålet om regulering af selskabernes adgang til efter nærværende lov at søge dækning hos skadevolderen tages op til overvejelse parallelt med spørgsmålet om revision af forsikringsaftalelovens § 25.“

Der gennemførtes samtidig en række ændringer i *den organisatoriske opbygning* i lovens kapitel II (§§ 8-13).

Ved en ændring i § 8 om de for stillingen som *direktør for ulykkesforsikringsrådet* stillede *betingelser* bringes bestemmelsen i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i folkeforsikringslovens § 45 vedrørende udnævnelse af invalideforsikringsrettens formand.

Desuden er der foretaget en række ændringer i *ankereglerne* i §§ 9 og 10. Ændringerne fik deres endelige udformning under behandlingen i folketinget.

Uanset at den hidtidige ordening har virket tilfredsstillende, idet især den nære kontakt mellem direktorat og råd har været af stor betydning for direktoratets administration, *adskilles rådet nu fra direktoratet* under hensyn til, at man derved opnår en ordening, der er i bedre overensstemmelse med almindelige processuelle regler.

I konsekvens af denne ændring er det imidlertid fundet rimeligt at foretage ændringer af de gældende regler for så vidt angår *appel* af rådets afgørelser til socialministeren.

At rådets afgørelser i visse kategorier af sager hidtil har kunnet indbringes for ministeriet, har været begrundet med, at rådet *ikke hidtil* har været en *egentlig appelinstans*. Når dette

forhold ændres, må det anses for rimeligt, at rådets afgørelser ikke kan indankes for socialministeriet. En meget væsentlig del af rådets afgørelser vedrører spørgsmål af en så speciel karakter, at en kollegial forsamling som rådet, til hvilket der ikke alene er knyttet jurister og læger, men også repræsentanter fra arbejdsmarkedet, har særlige forudsætninger for at træffe afgørelserne.

Ud fra disse synspunkter fastsættes det, at *rådets afgørelser af disse sager skal være endelige*. Man opnår derved en ordning svarende til den inden for den norske og svenske ulykkesforsikring gældende.

I alle *øvrige sager*, hvor rådets særlige sagkundskab ikke vil være påkrævet, indankes direktoratets afgørelser for *socialministeren*.

Med hensyn til enkelthederne vedrørende de nye ankebestemmelser må henvises til lovforslaget og dets bemærkninger.

Mens direktøren for ulykkesforsikringen hidtil skulle være *formand for rådet*, bestemmes det nu (ved en ændring af § 11), at rådets formand bliver kongevalgt, mens medlemmerne udnævnes af socialministeren. Antallet af medlemmer udvides med 1, da det er anset for rigtigt, at der til rådet foruden en kirurg også knyttes en neurolog, respektive psykiater.

Direktøren for ulykkesforsikringen bliver *tilforordnet rådet*. Hermed svækkes ganske vist den skarpe adskillelse mellem direktoratet og rådet, som almindelige processuelle regler kræver, men af praktiske grunde er det anset for ønskeligt, at direktoratet til stadighed bevarer en vis kontakt med rådets arbejde.

Lovens § 15, stk. 12, indeholder regler vedrørende et *ophørende selskab*. Det har hidtil været en forudsætning for ordningen, at et andet anerkendt selskab ville overtage et ophørende selskabs forsikringsbestand. Det har imidlertid i de senere år vist sig vanskeligt at gennemføre denne ordning. For at undgå vanskeligheder af denne art bestemmes det nu, at *direktoratet*, når der er hengået så lang tid efter ophøret af et selskabs anerkendelse, at afviklingen af dagpengeskaderne og de mindre invaliditetsskader er afsluttet, på visse betingelser *overtager den*

videre afvikling af skaderne, herunder tilkendte renter, og at de deraf følgende udgifter lignes på de anerkendte selskaber m. v. efter reglerne i lovens § 19, stk. 2.

Der gennemføres ved loven en række ændringer i ulykkesforsikringslovens § 21. Bl. a. er der optaget en bestemmelse om betaling af udgifter ved *optræning* i tilfælde, hvor optræningen sker her i landet som en efterbehandling i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen og foregår på institutioner, hvor behandlingen er undergivet lægelig kontrol.

Under behandlingen i folketinget indsattes i § 23 en ændring, hvorefter den hidtidige *karenstid* på 6 dage for ydelse af dagpenge ændres til 3 dage. *Har arbejdsudygtigheden en varighed af mindst 10 dage, begynder dagpengene dog at løbe fra den 1. dag efter ulykkestilfældets indtræden.*

Det er ved bestemmelsens udformning hindret, at en tilskadekommen på grund af ændringen får dagpengeerstatning både fra arbejdsgiveren og ifølge loven inden for de første 6 dage efter ulykkestilfældets indtræden.

Ved en ændring af § 25 begrænses *dagpengene* til højst at kunne udgøre $\frac{2}{3}$ af daglønnen beregnet efter det i § 44 fastsatte maksimumsbeløb, mens de for lave indtægters vedkommende som hidtil vil udgøre $\frac{3}{4}$ af daglønnen.

Bestemmelsen, der har forbindelse med en under folketingets behandling gennemført forhøjelse af det nævnte maksimumsbeløb, skyldes et i betænkningen stillet ændringsforslag.

I det oprindelige lovforslag var der foreslået en adgang til at begrænse dagpengeudbetalingen. Efter vedtagelse af et under behandlingen stillet ændringsforslag bevares den hidtil gældende regel, hvorefter direktoratet, hvor forholdene taler derfor, kan nedsætte dagpengene med en fjerdedel og ikke, som i lovforslaget foreslået, med indtil halvdelen.

Gennem årene har man i betydeligt omfang *begrænset de tilskadekomnes og de efterladtes fri rådighed over erstatningsbeløbene*, idet det har vist sig påkrævet at båndlægge særlig de større invaliditetserstatninger og enkeerstatninger for at sikre, at erstatningsbeløbene bliver anvendt efter deres formål.

Der sondres mellem erstatninger for invaliditeter på 15

pct. eller derunder og erstatninger for større invaliditeter. Hovedreglen er, at de mindre erstatninger udbetales til fri rådighed, mens udbetaling af erstatningsbeløb for større invaliditeter kun finder sted, når forholdene taler herfor.

Ordningen har virket tilfredsstillende, og ved en ny affattelse af § 38 optages reglerne herom derfor i selve loven.

Ved ulykkesforsikringsloven af 1933 gennemførtes *rentesystemet* for invaliditetserstatning, men man bibeholdt *kapitalerstatningssystemet* for erstatning til efterladte ud fra den opfattelse, at det ville være af særlig betydning for en enke at kunne disponere over et større erstatningsbeløb, indtil hun kunne finde et passende erhverv, fremfor at oppebære en årlig rente, der måtte blive relativt lav, medmindre det gældende erstatningsniveau blev væsentligt forhøjet.

Imidlertid er der i praksis gennemført en ordning, der også for så vidt angår *efterladteerstatninger* har karakter af et *rentesystem*, idet erstatningen i hovedsagen er blevet udbetalt i periodiske ydelser og anvendt til den pågældendes underhold. Dette bekræftes af en af direktoratet for ulykkesforsikringen foretaget undersøgelse over resultaterne af frigørelse af båndlagte efterladteerstatninger i årene 1934-46, af hvilken det i øvrigt fremgår, at frigørelse til investering i selvstændig erhvervsvirksomhed ikke har virket særlig tilfredsstillende.

Det er derfor fundet rigtigt ved en ny affattelse af § 39 at gennemføre rentesystemet også for så vidt angår efterladteerstatninger.

Til den rente, der tillægges den *efterlattes ægtefælle*, ydes dog i de første to år efter renteudbetalingens påbegyndelse et *tillæg* svarende til 20 pct. af afdødes årsløn, eventuelt reguleret i medfør af bestemmelsen i § 44 A, stk. 2.

Herved vil den pågældende få midler til oplæring til et passende erhverv for derved at kunne skabe sig en supplerende indtægt.

I samme retning virker en bestemmelse, hvorefter der i visse tilfælde kan udbetales et *forskudsbeløb* svarende til højst 3 års rente.

Ud fra forsørgelsessynspunktet er det bestemt, at når en

efterladt ægtefælle, der oppebærer rente, indgår *nyt ægteskab*, bortfalder den tilkendte rente og *afløses* med et beløb, der svarer til *3 års rente*.

Efter en under folketingets behandling gennemført ændring gives der direktoratet mulighed for, i tilfælde af det nye ægteskabs ophør, under hensyn til enkens økonomiske forhold og omstændighederne i øvrigt at *tildele enken retten til på ny at få renten udbetalt*, dog først efter udløbet af 3 år fra afløsningssummens udbetaling.

Ved en ændring i § 41 forhøjes *begravelseshjælpens* grundbeløb til 700 kr.

Den hidtidige pristalsregulering af årslønnens maksimum har ikke kunnet opfylde sit formål, og navnlig i de senere år er lønniveauet steget så kraftigt, at der nu er en betydelig afstand mellem lovens maksimum og den ufaglærte industriarbejders årsfortjeneste. En sammenligning af udviklingen i årsindtægten for den ufaglærte københavnske industriarbejder fra 1946 til 1956 med den i samme periode skete udvikling i det pristalsregulerede maksimum i henhold til ulykkesforsikringsloven viser således, at pristalsreguleringen har udløst en forhøjelse i det nugældende maksimum på 40 pct. mod en forhøjelse i industriarbejdernes årsfortjeneste på 97 pct.

Ved ændringer i § 44 *forhøjes årslønnens maksimum* til 10 000 kr. (i lovforslagets oprindelige affattelse 9 000 kr.), og minimumsbeløbet *forhøjes* til 5 000 kr. Den maksimale årsløn inden for den frivillige forsikring og forsikringen for selvstændige fiskere m. fl. *forhøjes* til 5 000 kr.

I forbindelse med den under behandlingen gennemførte forhøjelse af maksimumsbeløbet må som nævnt ses den i lovens § 25 foretagne ændring.

I konsekvens af forhøjelsen ændredes den foreslåede affattelse af *pristalsreguleringsbestemmelsen* i § 44 A.

Der gennemførtes tillige visse ændringer i bestemmelserne om *anmeldelsespligt* og *anmeldelsesfrister* i lovens §§ 45, 46 og 47. Bestemmelserne ændredes yderligere på enkelte punkter under folketingets behandling.

Under hensyn til, at det kan være ønskeligt, at en tilskade-

kommen gennemgår en rationel *revalidering*, fastslås det i § 50, stk. 1, at også direktoratet skal kunne pålægge en tilskadekommen at underkaste sig den i § 21, stk. 2, omhandlede optræning.

Et nyt stk. 2 fastslår direktoratets ret til at pålægge den, der lider af en erhvervs sygdom, at iagttage fornødne forsigtighedsregler og evt. *pålægge ham at afholde sig fra arbejder*, der kan medføre fare for forværrelse eller genopblussen af lidelsen.

Som følge af den sidstnævnte ændring er der (i § 22, stk. 3) sikret den syge *dagpenge* i et tidsrum, der skønnes passende til at finde andet arbejde, som pågældende kan tåle.

Maksimumsbeløbene for indtægter, der berettiger til stats-tilskud til nedsættelse af forsikringspræmier for *selvstændige erhvervsdrivende*, var foreslået forhøjet, ligesom reglerne for pristalsregulering var foreslået ændret.

I konsekvens af de foran omtalte ændringer i §§ 44 og 44 A, der var et resultat af folketingets behandling af lovforslaget, foretoges ligeledes yderligere ændringer i de pågældende bestemmelser i § 75.

Herefter er de nævnte *indtægtsgrænser* forhøjet til 6 800 kr. i København, Frederiksberg og Gentofte kommuner, 6 350 kr. i købstæder, Marstal samt flækker og bymæssige bebyggelser på landet med over 1 500 indbyggere og 5 900 kr. i det øvrige land.

De ændrede bestemmelser for ulykkesforsikrings-rådets sammensætning og de dermed sammenhængende ændrede bestemmelser for anke af direktoratets afgørelser træder først i kraft den 1. oktober 1959.

De øvrige ændringer træder — med visse begrænsninger — i kraft den 1. april 1959.

Alle partiers ordførere tilsagde ved 1. behandling en velvillig behandling af lovforslaget. Det erkendtes, at der her var tale om en nødvendig lovgivning, og at der tiltrængtes en ajourføring. Der rejstes dog en række spørgsmål til nærmere drøftelse i et udvalg.

Udvalgets drøftelser resulterede i, at hele udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse med en række ændringer, hvoraf de væsentligste er omtalt i det foregående. Blandt de af udvalget drøftede spørgsmål må navnlig fremhæves *maksimumsbeløbets størrelse* (§ 44),

dagpengeberegningen (§ 25) og *karenstiden* (§ 23), mellem hvilke spørgsmål der består en nær sammenhæng. Endvidere bør nævnes spørgsmålet om *enkers stilling* ved indgåelse af *nyt ægteskab* (§ 39, stk. 7).

Ved 2. behandling fremførte navnlig *H. K. Sørensen* (KF) en vis betænkelighed ved de ændringsforslag, som var blevet resultatet af de nævnte spørgsmåls behandling i udvalget. Han henstillede, at de overvejedes på ny mellem 2. og 3. behandling.

Fra *kommunistisk* side forelå til 2. behandling underændringsforslag, som gik ud på helt at afskaffe karensdagene og at forhøje maksimumsbeløbet yderligere til 12 000 kr. Disse underændringsforslag forkastedes, mens de i betænkningen stillede ændringsforslag vedtoges.

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget enstemmigt i den form, hvori det forelå efter vedtagelsen ved 2. behandling.

72. Lov om ændring i lov om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1521. C. sp. 717].

FremSAT skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 1951). 1. beh. ²³/₁ (F. sp. 2162). Partiernes ordførere: Boye Hansen, N. Chr. Christensen, Reedtz-Thott, Slipsager, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Boye Hansen, Kaj Andresen, Ditlevsen, Francke [formand], Lund Jensen, Aage Knudsen, Edel Saunte, Slipsager [næstformand], Gøting, N. Chr. Christensen, Henry Christensen, Kr. Juul, Axel Kristensen, Krogh, Reedtz-Thott, Marie Antoinette von Lowzow og Carsten Raft). Betænkning (B. sp. 797) afgivet ¹³/₃. (Ordfører: Boye Hansen). 2. beh. ¹⁶/₃ (F. sp. 3803). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²⁰/₃ (F. sp. 3879). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 97).

Erstatningsydelsen til tilskadekomne værnepligtige i henhold til lov nr. 94 af 27. marts 1934 er fastsat efter lignende principper som dem, der ligger til grund for ulykkesforsikringsloven, men under hensyn til, at de pågældende har pådraget sig invaliditeten eller sygdommen under udøvelse af den tvungne værnepligt, er ydelserne noget højere end efter ulykkesforsikringsloven.

De fleste af de ved nærværende lov gennemførte ændringer svarer ganske til de ved lov om ændring i ulykkesforsikringsloven gennemførte ændringer (se ovenfor). Der kan derfor i det hele henvises til omtalen af den nævnte lov vedrørende baggrunden for og det nærmere indhold af disse bestemmelser, der i hovedsagen drejer sig om følgende [de anførte paragraffer henviser til loven om invaliderente m. v. til tilskadekomne militære værnepligtige]: forhøjelse af *årslønnens maksimumsbeløb* (som vil blive nærmere omtalt nedenfor) og ændring af *pristalsreguleringen*, jfr. §§ 31 og 32, ændring af *ankereglerne*, jfr. §§ 5 og 6, betaling af udgifterne ved *optræning*, jfr. § 14, stk. 2, ændring af de gældende bestemmelser om *enke- og børnerenter* (der gives herunder en enke, som har indgået nyt ægteskab, mulighed for i tilfælde af dettes ophør ved død eller skilsmisse på ny at få renten udbetalt), jfr. § 22, ændring af bestemmelserne om afregning af *renter og dagpenge* ved indlæggelse på en i henhold til lovgivningen om offentlig forsorg anerkendt *anstalt*, jfr. § 26, stk. 2, 5 og 6, og forhøjelse af *begravelseshjælpen*, jfr. § 30.

Om de herudover i loven gennemførte ændringer bemærkes:

Ved en mindre ændring i formuleringen af § 1, stk. 1, som indsattes under behandlingen i folketinget, tilsigtes det at *sikre værnepligtige videst muligt* i tilfælde af tilskadekomst på tjenestestedet og i højere grad end hidtil under fritid uden for tjenestestedet.

Efter hidtil gældende praksis henføres så godt som alle ulykkestilfælde, der overgår værnepligtige på tjenestestedet, under loven, mens ulykkestilfælde, der indtræffer uden for tjenestestedet i de værnepligtiges fritid, normalt afvises.

Ved en ny affattelse af § 1, stk. 2, udvides den af loven omfattede *personkreds*. Herefter medtages personer, der — frivilligt eller tvungent — gør tjeneste i *civilforsvaret*, for så vidt der herfor ikke ydes vederlag eller kun vederlag, der svarer til, hvad der ydes forsvarets værnepligtige i tilsvarende funktioner. Af denne personkreds var dog det til civilforsvarskorpset knyttede personale allerede henført under loven i kraft af en særlig bestemmelse i civilforsvarsloven. Det reelt

nye er medtagelsen af de grupper, der gør tjeneste inden for det lokale civilforsvar, sygehusberedskabet, ambulancekorpset og den centrale signaltjeneste. Disse sidstnævnte grupper har hidtil været omfattet af den almindelige ulykkesforsikringslov, men det er anset for rimeligt, at også disse grupper under udøvelsen af deres tjeneste i civilforsvaret sikres bedst muligt i tilfælde af tilskadekomst.

Endvidere medtages *de til civilt arbejde overførte værnepligtige* under loven, fordi disse værnepligtige i øvrigt med hensyn til kvarter, forplejning, lønning o. lign. er stillet som civilforsvarskorpsets og hærens værnepligtige.

Under behandlingen i udvalget enedes man om en ændring i § 4, hvorefter bestemmelserne om *tilladelse til sagsanlæg m. v.* udgik.

Da skadelidte ikke skal kunne få det samme tab erstattet både af skadevolderen og staten, bestemmes det, at staten indtræder i tilskadekomnes ret mod skadevolderen for så vidt angår de ydelser, som staten udreder i henhold til loven. Overstiger erstatningen dette beløb, tilfalder forskellen skadelidte.

Lovens § 24, stk. 2, hvorefter en person, der oppebærer årlig rente efter loven, kan risikere at miste denne rente, såfremt han opnår mere end rent midlertidig *ansættelse i stats-tjenesten*, udgår. Efter lovens regler røres der ikke ved renten til den person, der opnår arbejde hos enhver anden arbejdsgiver. Der henvises herved til, at den til stk. 2 svarende bestemmelse i § 25, stk. 1, i lov om erstatning til besættelsestidens ofre er ophævet ved § 4 i lov nr. 119 af 12. april 1957.

Ligeledes udgår paragraffens *stk. 3*, hvis *bortfaldsregler* ikke er fundet tidssvarende.

Ved en ændring af § 30 forhøjes *begravelseshjælpens* grundbeløb til 1 000 kr.

Ifølge den hidtidige bestemmelse i § 31, *stk. 1*, skal direktoratet for ulykkesforsikringen ved *fastsættelse af årslønnen* tage alle berettigede hensyn i det enkelte tilfælde i betragtning, bl. a. også den fortjeneste, som den tilskadekomne ville have haft udsigt til at opnå i selvstændigt erhverv, hvis han var blevet hjemsendt uden men. Da selvstændigt erhvervs-

drivendes indtægtsforhold er stærkt svingende, er det imidlertid fundet rigtigere at lægge vægt på, hvilken *indtægt* pågældende *under hensyn til sine uddannelsesmæssige forhold* ville have haft udsigt til at opnå, såfremt han ikke var kommet til skade. § 31, stk. 1, 2. pkt., ændres derfor i overensstemmelse hermed.

Mens den pågældende lovregel, der tager hensyn til den tilskadekomnes formodede fremtidige indtægter, er rimelig, når der er spørgsmål om at fastsætte en årsløn som udgang for beregning af invaliditetserstatning, anses det for mindre rimeligt at anvende den samme årsløn ved *beregning af dagpengeerstatning*. Der opstår herved tilfælde, hvor en tilskadekommen får en dagpengebetaling, der overstiger, hvad han på det pågældende tidspunkt ville have kunnet tjene. Som nyt *stk. 2* har man derfor indsat en bestemmelse, hvorefter årslønnen skal fastsættes under hensyntagen til pågældendes *arbejdsfortjeneste i tiden før indkaldelsen* og til den fortjeneste, som han må antages at ville have kunnet opnå *i det første år efter hjemsendelsen*.

I stk. 3 forhøjes årslønsbeløbet — der med den fra 1. april 1958 gældende pristalsregulering udgør 10 150 kr. — fra 7 000 kr. til 13 000 kr. (efter det oprindelige lovforslag 12 000 kr.)

Ved en ændring i § 32 bevares den bestående rytme i *reguleringen* af nærværende lovs og ulykkesforsikringslovens ydelser.

De ændrede bestemmelser om *anke* af direktoratets afgørelser i §§ 5 og 6 træder i kraft den *1. oktober 1959*.

I øvrigt træder de gennemførte ændringer — med visse begrænsninger — i kraft den *1. april 1959*.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider som udtryk for en rimelig ajourføring og en naturlig konsekvens af det tidligere nævnte lovforslag om ændringer i ulykkesforsikringsloven.

Under udvalgsarbejdet udarbejdedes en række ændringer, der var en følge af den stedfundne behandling af tilsvarende bestemmelser i ulykkesforsikringsloven.

Lovforslaget vedtoges ved *3. behandling* enstemmigt.

73. Lov om tillæg til og ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Regulering af renteerstatninger). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1689. C. sp. 927].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁ (F. sp. 2363). 1. beh. ⁶/₂ (F. sp. 2540). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Per Federspiel, Marie Antoinette von Lowzow, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Hjortnæs, Hougaard, Frode Jakobsen, Viola Nørlov, Nørrelund [fra ²⁶/₂ Andreas Hansen], Axel Ivan Pedersen [formand], Else Zeuthen [næstformand], Ayoë Herbøl, Per Federspiel, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Gideon, Ladefoged, Marie Antoinette von Lowzow, Ole Bjørn Kraft og Knud Nielsen). Betænkning (B. sp. 887) afgivet ⁷/₄. (Ordfører: Poul Hansen (Svendborg)). 2. beh. ¹⁴/₄ (F. sp. 4205). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ⁶/₅ (F. sp. 4593). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 151).

Loven har følgende indhold:

§ 1. De i henhold til lov nr. 475 af 1. oktober 1945 om erstatning til besættelsestidens ofre §§ 20 og 22 fastsatte renteerstatninger og de i lovens § 31, stk. 2, fastsatte beløb for årslønnen, således som disse har været reguleret, senest pr. 1. oktober 1957, forhøjes med virkning fra 1. april 1958 med 5 pct. De herefter fremkomne årslønbeløb afrundes til det nærmeste med 3 delelige beløb i kroner.

§ 2. For hver gang, lønnen for en tjenestemand i 7. lønningssklasse på første løntrin med stedtillæg (sats c) stiger eller falder i forhold til den pr. 1. april 1958 i henhold til lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd gældende løn, vil de i lov om erstatning til besættelsestidens ofre §§ 20 og 22 omhandlede løbende erstatningsydelse og de i lovens § 31 omhandlede beløb for årslønnen, således som disse erstatningsydelse og beløb fastsættes pr. 1. april 1958, jfr. nærværende lovs § 1, være at forhøje eller nedsætte med et beløb, der udgør samme procent af erstatningsydelse og beløb, som stigningen eller faldet udgør af forannævnte tjenestemandslønning. De herefter fremkomne

årslønbeløb afrundes til det nærmeste med 3 delelige beløb i kroner.

§ 3. Denne lov træder i kraft straks med virkning fra den 1. april 1958. Samtidig ophæves § 33, stk. 1, i lov om erstatning til besættelsestidens ofre.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *socialministeren*:

„Forslaget er en følge af den nye lønningslov for statens tjenestemænd, idet de i erstatningsloven omhandlede løbende ydelser — renter til invalider og renter til efterladte — såvel som de årslønbeløb, der lægges til grund ved beregningen af erstatningsydelse — reguleres i takt med tjenestemandslønningerne.

Reguleringerne har ifølge lovens § 33 hidtil fulgt lønningen for en tjenestemand i etaternes 14. lønningsklasse med ét alderstillæg og stedtillæg efter tjenestemandslovens sats C og foreslås nu — efter at der ved den nye lønningslov har fundet en omgruppering sted af lønningsklasserne — knyttet til den hertil nærmest svarende gruppe: 7. lønningsklasse.

Da ydelserne efter erstatningsloven i det hele har fulgt svingningerne i statstjenestemandslønningerne, er der i lovforslaget ligeledes optaget en bestemmelse, hvorefter erstatningerne og de i loven omhandlede beløb for årslønnen pr. 1. april 1958 forhøjes med 5 pct., hvilket gennemsnitligt svarer til den pr. 1. april 1958 stedfundne procentvise nettoforhøjelse af lønnen for tjenestemænd, som på dette tidspunkt blev aflønnet i den tidligere 14. lønningsklasse med et alderstillæg og stedtillæg efter sats C.

Reguleringsbestemmelsen i erstatningslovens § 33 har medført, at tillæggene til erstatningsydelser og årslønbeløb for tiden efter 1. oktober 1957 har udgjort i alt 104,6 pct. af erstatningslovens oprindelige beløb. Herefter er nu maksimumsårslønnen 16 368 kr. og minimumsårslønnen 9 207 kr. Eksempelvis udgør renten ved 100 pct. invaliditet og maksimumsårsløn i dag 13 094 kr. 40 øre og renten til en enke uden børn ved maksimumsårsløn 8 184 kr.

Lovforslaget vil betyde, at der straks med virkning fra den 1. april 1958 sker en forhøjelse af maksimums- og minimumsårsløn til henholdsvis 17 187 kr. og 9 666 kr., således at maksimumsrenten herefter bliver 13 749 kr. 60 øre og maksimumsrenten for en enke uden børn 8 593 kr. 50 øre. Derudover vil forslaget medføre, at erstatningsydelserne fremover reguleres i takt med lønnen til en tjenestemand i 7. lønningsklasse med stedtillæg efter sats C.

Forslaget skønnes at medføre en øjeblikkelig udgift for statskassen på ca. 350 000 kr. årlig, hvortil kommer en stigning på ca. 55 000 kr. for ydelserne efter krigsulykkesforsikringsloven for søfarende, der følger satserne i erstatningsloven og reguleres i takt med disse.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i

sin enstemmige betænkning indstillede lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse og i øvrigt udtalte:

„Udvalget har holdt 3 møder og har herunder haft et samråd med socialministeren.

I det nævnte samråd blev det ved lovforslagets 1. behandling rejste spørgsmål om krigsforliste fiskeres enkers ligestilling med krigsforliste sømænds enker gjort til genstand for en drøftelse. Denne resulterede i, at der på ministerens foranledning nedsættes et embedsmandsudvalg, som skal forsøge at løse det nævnte spørgsmål.

Udvalget ønsker endvidere at henlede finansministerens opmærksomhed på den beskatning, som finder sted for så vidt angår de fra Tyskland og eventuelt andre lande udbetalte erstatninger til ofre for nationalsocialismens forfølgelser, idet der beskatningsmæssigt gøres forskel efter, om erstatningen ydes med et engangsbeløb eller udbetales ratevis.“

Ved 3. behandling oplyste udvalgets ordfører, at udvalget mellem 2. og 3. behandling havde modtaget en deputation fra Sammenlutningen af Frihedskampens Erhvervshæmmede. Deputationen fremførte en række problemer omkring behandlingen af sager, især omhandlende tidligere koncentrationslejr-fanger, ligesom den ankede over, at sager, der ikke var indbragt senest 2 år efter den gældende lovs ikrafttræden, ikke havde mulighed for senere at blive rejst.

Under henvisning hertil henstillede ordføreren på udvalgets vegne, „at der optages forhandling med de administrative myndigheder, som træffer den endelige afgørelse i disse sager, med henblik på, at der ved fastsættelsen af invaliditetsgraden tages tilstrækkeligt hensyn til de smidigere bestemmelser, der blev givet i § 1, stk. 2, i loven af 12. april 1957 om tillæg til og ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre, og at der dispenseres fra ankefristen i det omfang, som sager af denne karakter har krav på. Eventuelle tvivlstilfælde bør komme andrageren til gode, og der bør i det hele taget ved administrationen af denne lovgivning — også ved tilkendelse af erstatning — vises forståelse for de særegne forhold, der knytter sig til de tidligere koncentrationslejr-fangers tilværelse.“

I disse synspunkter erklærede socialministeren sig enig.

Lovforslaget mødte tilslutning fra alle sider, omend Ragnhild Andersen (DK) beklagede, at en række spørgsmål endnu henstod uløste. Vedtagelsen var enstemmig.

74. Lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1305. C. sp. 599].

Fremsat skriftligt ⁵/₁₂ (F. sp. 1312). 1. beh. ¹⁷/₁₂ (F. sp. 1814). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Jens Cl.

sen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. Betænkning (B. sp. 663) afgivet $20/2$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $25/2$ (F. sp. 3032). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $3/3$. 3. beh. $9/3$ (F. sp. 3476). *Loven stadfæstet 13. marts 1959.* (Lovt. nr. 72).

De ved loven foretagne ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. er konsekvenser af den samtidige gennemførelse af lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. (se ovenfor under nr. 42) og lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. (se ovenfor under nr. 43).

Ved ændringerne, der bortset fra formelle ændringer udelukkende vedrører arbejdsløshedslovens § 39, ajourføres reglerne om udligningstilsvær.

Lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen undergik nogle ændringer som følge af, at der foretoges ret betydelige ændringer i de samtidigt behandlede skattelovsforslag, vedtoges ved 3. behandling med 84 stemmer (S, RV og DR), mens 60 medlemmer (V, KF, DK og de grønlandske medlemmer) undlod at stemme.

75. Lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2397. C. sp. 811].

Fremsat skriftligt $19/3$ (F. sp. 3869). 1. beh. $2/4$ (F. sp. 3938). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Lorentzen, Asger Jensen, Morten Larsen, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. og forslag til lov om ekstraordinær hjælp til arbejdsløse. Betænkning (B. sp. 843) afgivet $3/4$. (Ordfører: Peter Ravn). 2. beh. $7/4$ (F. sp. 4058). 3. beh. $9/4$ (F. sp. 4096). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 125).

Loven har følgende indhold:

§ 1. For så vidt en anerkendt arbejdsløshedskasse træffer bestemmelse derom, ydes der som tillæg til underskøttelsen til

sådanne medlemmer, der i tidsrummet 1. oktober 1958 – 31. marts 1959, begge dage inklusive, har været afkontrolleret som ledige for mindst 90 dage, af kassen en ekstraordinær hjælp på 125 kr. til forsørgere og 85 kr. til andre forsikrede.

På udbetalingen af den i stk. 1 nævnte hjælp finder bestemmelserne i § 15, stk. 9, 2., 3. og 5. punktum, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958, tilsvarende anvendelse.

Klager over, at der er nægtet en arbejdsløshedsforsikret hjælp i henhold til denne lov, forelægges arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen, hvis afgørelse er endelig.

§ 2. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Som begrundelse for disse bestemmelser anførte *socialministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Som jeg tidligere har haft lejlighed til at nævne her i det høje ting, er der af arbejds- og socialministeriernes statsvidenskabelige konsulent foretaget en sammenligning mellem udviklingen i på den ene side størrelsen af de forskellige sociale ydelser og på den anden side arbejdsindtægten for ufaglærte arbejdere. Det har ved denne undersøgelse vist sig, at medens nogle af de sociale ydelser er steget i forhold til arbejdslønnen, er andre ydelser blevet forringet; blandt de sidste er arbejdsløshedsunderstøttelsen. Dette har foranlediget, at jeg har ladet iværksætte en undersøgelse med henblik på eventuelle ændringer af kassernes ydelser til de forsikrede.

Undersøgelsen og de forhandlinger, der i denne anledning skal føres, er endnu ikke afsluttet, og regeringen har derfor fundet det påkrævet, at der i år, som tilfældet har været det tidligere, gives kasserne en mulighed for at yde de medlemmer, som har haft en længere ledighed i denne vinter, en ekstraordinær hjælp.

Det er ganske vist ubestrideligt, at den samlede ledighed i det forløbne efterår og i indeværende vinter har været betydelig mindre end i de senere år. Dette er imidlertid ikke det samme som, at der ikke er et antal arbejdsløse, som har været ude af beskæftigelse igennem en lang periode, og som der derfor kan være lige så stor begrundelse for at yde en ekstraordinær hjælp som i tidligere år.

Det foreslås nu, at kasserne får adgang til at yde medlemmer, som har været ledige i mindst 90 dage i vinterhalvåret, en ekstra hjælp på 125 kr. til forsørgere og 85 kr. til andre forsikrede.

Forslaget medfører *ikke udgifter for statskassen*, idet der ikke er

stillet forslag om ydelse af refusion til kasserne af udgifterne til den ekstraordinære hjælp.“

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med et tidligere fra kommunistisk side fremsat lovforslag, som ministeren ikke kunne tiltræde (se side 507).

De to lovforslag henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der indstillede regeringsforslaget til vedtagelse i uændret affattelse og det kommunistiske lovforslag til forkastelse.

Ved 2. behandling tog *Alfred Jensen* som ordfører for de kommunistiske forslagsstillere deres lovforslag tilbage efter først at have stillet følgende ændringsforslag til regeringsforslagets § 1:

1) Stk. 1 affattes således:

„For så vidt en anerkendt arbejdsløshedskasse træffer bestemmelse derom, ydes der som tillæg til understøttelsen til sådanne medlemmer, der i tidsrummet 1. oktober 1958-31. marts 1959, begge dage inklusive, har været arbejdsløse i mere end 40 dage, af kassen en ekstraordinær hjælp pr. afkontrolleret dag ud over 40 dage på 2 kr. 50 øre til forsørgere og 1 kr. 70 øre til andre forsikrede i indtil 50 dage.“

2) Efter stk. 3 indsættes som nyt stykke:

„Stk. 4. Til den i stk. 1 nævnte hjælp ydes der kasserne tilskud efter bestemmelserne i § 13, stk. 2 a) og b).“

Efter at disse ændringsforslag var forkastet, vedtoges det heromhandlede lovforslag uændret og enstemmigt.

76. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1301. C. sp. 595].

Fremsat skriftligt $\frac{6}{12}$ (F. sp. 1312). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1814). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen m. v. m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 663) afgivet $\frac{20}{2}$. (Ordfører: Hans R. Knudsen). 2. beh. $\frac{25}{2}$ (F. sp. 3031). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 723) afgivet $\frac{3}{3}$. 3. beh. $\frac{6}{3}$ (F. sp. 3476). *Loven stadfæstet 13. marts 1959.* (Lovt. nr. 69).

Loven er en direkte følge af de samtidig gennemførte love om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen

m. v. (se under nr. 42) og om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. (se under nr. 43).

I konsekvens af ændringer, som foretoges i forslagene til de nævnte love, fik nærværende lovforslag en ny affattelse under behandlingen i folketinget.

Loven supplerer forsorgslovens refusionsbestemmelser derved, at den ved nævnte lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. indførte tilsvarsordning kommer til at indgå i beregningsgrundlaget for den mellemkommunale refusion.

Ministeren understregede i sin fremsættelse, at lovforslaget var af rent teknisk karakter.

Sammen med lovforslaget fremsattes og behandlede det under nr. 66 omtalte forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring og det under nr. 74 omtalte forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., der begge var af ganske tilsvarende karakter.

Om forhandlingerne henvises til omtalen af de i indledningen nævnte to love.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 84 stemmer (S, RV og DR) mens 59 medlemmer (V, KF og DK) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

77. Lov om udskydelse af revision af lov om forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1805. C. sp. 645].

Fremsat skriftligt ¹⁷/₂ (F. sp. 2644). 1. beh. ⁵/₃ (F. sp. 3433). Partiernes ordførere: Hjortnæs, Skov Jørgensen, Gertie Wandel, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. 2. beh. ¹¹/₃ (F. sp. 3554). 3. beh. ¹³/₃ (F. sp. 3640). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 89).

Ved loven udskydes den i § 2 i lov nr. 197 af 11. juni 1954 fastsatte frist for revision af bestemmelserne vedrørende talelidende i forsorgslovens § 257 fra folketingsåret 1958-59 til *folketingsåret 1960-61.*

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til lovforslaget: „Ved lov nr. 197 af 11. juni 1954 blev der gennem en ændret affattelse af forsorgslovens § 257 indført en nyordning af forsorgen

for talelidende. De væsentligste ændringer består i, at kommunerne blev fritaget for og staten overtog udgifterne ved den ambulante behandling af talelidende uden for statens institutter for talelidende, såfremt behandlingen sker efter henvisning fra et taleinstitut. Staten afholder udgifterne ved denne behandling uanset patienternes økonomiske forhold. Endvidere blev det i loven fastsat, at der for sværere tilfælde af ordblindhed og læsesvaghed gælder samme regler som for tilfælde af talelidelser. Endelig blev socialministeren bemyndiget til at fastsætte nye regler for indberetning af tilfælde af talelidelser samt sværere tilfælde af ordblindhed og læsesvaghed.

I forbindelse med lovforslagets behandling i 1954 blev det af folketingets udvalg fremhævet, at alt, hvad der kan overføres af undervisning til den almindelige folkeskole, bør overføres, og at denne lov kun skal betragtes som dækning for de svære tilfælde og for de steder, hvor det er umuligt for folkeskolen at skaffe kvalificeret undervisning. Man var i denne forbindelse specielt opmærksom på, at *de ordblindes problem* ikke syntes at være endeligt klaret ved det foreliggende lovforslag, idet bestemmelsen i folkeskoleloven om særundervisning i folkeskolen først skulle træde i kraft i 1958. Under disse omstændigheder ændredes lovforslaget ved indføjelser af bestemmelsen i § 2 om revision af loven i indeværende folketingsår, idet det forudsattes, at det til den tid ville have vist sig, om folkeskolen har løst problemerne på tilfredsstillende måde.

Ved afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt der i det enkelte tilfælde bør ske henvisning til ambulante behandling uden for statens institutter for talelidende og talelidende og ordblinde og læsesvage, har det herefter for særfor sorgen været afgørende, om der er tale om sådanne svære og sværere tilfælde, der ikke har kunnet behandles inden for *folkeskolens særundervisning*.

Man har dog fra taleforsorgens side ikke ment uden videre at kunne afvise at tage sig af behandlingen af alle sådanne tilfælde af talelidelser og ordblindhed og læsesvaghed, som strengt taget burde være behandlet i folkeskolen, men som vedkommende skolevæsen dog ikke har kunnet tage sig af, idet man har ment, at det ikke burde komme børnene til skade, at særundervisningen inden for folkeskolen ikke over alt har været fuldt udbygget.

Efter ændringen af lov om folkeskolen ved lov nr. 163 af 7. juni 1958 er bestemmelsen om indretning af særundervisning i folkeskolen bibeholdt, dog i noget ændret affattelse og uden den tidligere begrænsning til tilfælde, hvor forholdene tillader det. Denne bestemmelse har dog endnu ikke kunnet gennemføres i fuldt omfang. Nye ændrede regler om gennemførelse af særundervisning i folkeskolen vil først kunne tilrettelægges, når det af undervisningsministeriet under 25. august 1955 nedsatte udvalg vedrørende særundervisning har afsluttet sit arbejde.

Da det således ikke på indeværende tidspunkt vil være muligt

med sikkerhed at udtale sig om, i hvilket omfang og på hvilken måde særundervisning vil blive tilrettelagt i folkeskolen i fremtiden, og da der ikke for tiden er tilstrækkeligt grundlag for en vurdering af det omfang, hvori særforsorgen bør tage sig af behandlingen af talelidende og ordblinde og læsesvage børn i den skolepligtige alder, foreslås det, at den i § 2 i lov nr. 197 af 11. juni 1954 om forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende omhandlede lovrevision udskydes til folketingsåret 1960-61.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

78. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende hjælp til enlige mødre). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1957. C. sp. 713].

Fremsat skriftligt ¹⁹/₂ (F. sp. 2724). 1. beh. ⁵/₃ (F. sp. 3429). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring (side 295). Betænkning (B. sp. 803) afgivet ¹³/₃. (Ordfører: Kaj Andresen). 2. beh. ¹⁸/₃ (F. sp. 3811). 3. beh. ²⁰/₃ (F. sp. 3883). *Loven stadfæstet 25. marts 1959.* (Lovt. nr. 99).

De ved loven gennemførte ændringer i forsorgsloven er en følge af loven om pension og hjælp til enker m. fl. (se side 326). Denne lov begrænser området for forsorgslovens § 282 i den hidtil gældende affattelse, idet den hjælp til enker, som hidtil har kunnet ydes i medfør af § 282, fremtidig skal kunne ydes i henhold til bestemmelserne i enkepensionslovens kap. II. Der gennemføres derfor en ændring af § 282, således at denne bestemmelse *ikke længere omfatter enker*. Tilsammen vil bestemmelserne i enkepensionslovens kap. II og § 282 i den nye affattelse dække det samme område som § 282 i dens hidtidige affattelse, dog således at enker kan være afskåret fra hjælp efter kap. II, fordi de oppebærer egentlig enkepension.

Efter ændringen vil der kun blive tale om *overgangshjælp* til fraskilte og efter omstændighederne til fraseparerede kvinder.

Bestemmelsen i den hidtidige § 282, stk. 4 om *løbende underholdshjælp* bliver begrænset til enlige mødre bortset fra

enker med børn under 18 år. Som hidtil vil enlige mødre, der har oppebåret sådan hjælp indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, fortsat kunne oppebære løbende hjælp.

Bestemmelsen i den hidtidige § 282, stk. 6, om *hjælp*, herunder løbende underholdshjælp, *til* dækning af særlige udgifter til *uddannelse* er ligeledes blevet begrænset til at omfatte enlige mødre bortset fra enker med børn under 18 år.

De øvrige ændringer er af redaktionel karakter.

Fra kommunistisk side stilledes til 2. behandling ændringsforslag, som forkastedes med alle øvrige partiers stemmer, idet de 2 grønlandske medlemmer undlod at stemme.

Lovforslaget, der behandledes sammen med den under nr. 67 sag, gennemførtes uændret og vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

79. Lov om en særlig ydelse til enlige mødre. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1693. C. sp. 557].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁ (F. sp. 2364). 1. beh. ⁶/₂ (F. sp. 2538). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Søren Andersen, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. 2. beh. ¹²/₂ (F. sp. 2587). 3. beh. ¹⁸/₂ (F. sp. 2714). *Loven stadfæstet 4. marts 1959.* (Lovt. nr. 61).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragsskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til forsorgslovens kapitler XV eller XVI for perioder omfattende henholdsvis den *1. juli 1959* og den *1. januar 1960*, udbetales der en særlig ydelse, hver gang på 95 kr.

§ 2. Udgiften i henhold til nærværende lov refunderes kommunerne fuldt ud af statskassen.

Stk. 2. De nærmere regler om indsendelse og revision af regnskaberne samt om anvisning af de kommunerne tilkomende refusionsbeløb fastsættes af socialministeren.

§ 3. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Ydelser som den i loven omhandlede er gennem en årrække givet til de enlige mødre. Oprindeligt udbetaltes ydelsen efter lovene om særlige ydelser til alders- og invaliderentemodtagere m. fl.; men efter at de særlige ydelser for disse gruppers vedkommende er blevet indregnet i folke- og invalidepensionens grundbeløb, er der ved love af 12. april 1957 og 26. marts 1958 for finansårene 1957-58 og 1958-59 tilvejebragt hjemmel for udbetaling af denne særlige ydelse til de i loven omhandlede enlige mødre.

Som begrundelse for denne lovgivnings fortsættelse også i finansåret 1959-60 anførte *socialministeren* ved lovforslagets *fremsettelse* bl. a. følgende:

„Da der fortsat ikke ad anden vej er ydet de enlige mødre kompensation for et til den særlige ydelse svarende beløb, må man fra regeringens side anse det for påkrævet, at der også for det kommende finansår udbetales disse kvinder en særlig ydelse.“

Socialministeren anslog de med ydelsens udbetaling forbundne udgifter, der afholdes af staten, til at ville udgøre *ca. 7 mill. kr.*

Lovforslaget blev ved *1. behandling* anbefalet af samtlige ordførere; dog spurgte *Søren Andersen* (V), om ikke der var mulighed for at overflødiggøre denne lovgivning enten ved en ændring af normalbidragene eller eventuelt ved en forhøjelse af de enlige mødres børnetilskud. *Socialministeren* erklærede i sit svar, at både han og finansministeren overvejede muligheden af at få denne særlige lov til at indgå i en større helhed.

Lovforslaget vedtoges ved *3. behandling* uændret og enstemmigt.

80. Lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 131. C. sp. 581].

Fremsat skriftligt $\frac{8}{10}$ (F. sp. 40). 1. beh. $\frac{24}{10}$ (F. sp. 383). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Søren Andersen, Erna Sørensen, Baunsbak-Jensen (som stedfortræder for Else Zeuthen) (ved 2. behandling: Kirsten Gloerfelt-Tarp), Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Nina Andersen, Kaj Andresen [formand], Andreas Hansen, Hjortnæs, Mørk, Strøm [fra $\frac{19}{12}$ Dupont], Baunsbak-Jensen (fra $\frac{20}{1}$ Else Zeuthen) [næstformand], Ayoë Herbøl, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Justesen, Krogh, Lorentzen, Erna Sørensen, Poul Møller [fra $\frac{9}{11}$ Asger Jensen] og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 479) afgivet $\frac{17}{2}$. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. $\frac{25}{2}$ (F. sp. 3009). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 703) af-

givet $2\frac{1}{2}$. 3. beh. $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3424). *Loven stadfæstet 13. marts 1959.* (Lovt. nr. 70).

Forslaget til nærværende lov svarede — bortset fra ikrafttrædelsesdatoen og den hermed sammenhængende bestemmelse om lovens revision — ganske til et i folketingsåret 1957-58 fremsat lovforslag, som ikke blev færdigbehandlet (årbog 1957-58, side 507).

I lovforslagets bemærkninger anføres bl. a.:

„Det udvalg, der i november 1956 blev nedsat af regeringen med den opgave at undersøge problemerne i forbindelse med indførelse af en enkepensionsordning, har efter fremsættelsen af det nævnte lovforslag afgivet sin betænkning. Udvalget foreslår ikke i denne betænkning nogen udvidelse af den kreds af personer, der bør have adgang til pension. Udvalget understreger i betænkningen nødvendigheden af, at der bør gives enligblevne kvinder udvidet adgang til at få personlig rådgivning, og fremhæver i øvrigt, at det både for den enkelte kvinde selv og for samfundet som helhed må anses for ønskeligt, at hun kommer ud i erhvervslivet.“

Om baggrunden for lovforslaget og om dets indhold henvises i øvrigt til det nævnte sted i årbogen for 1957-58.

Lovforslagets gennemførelse nødvendiggjorde de ovenfor under nr. 67 og 78 omtalte ændringer i folkeforsikringsloven og forsorsloven.

Under behandlingen i folketinget ændredes lovforslagets § 4 i overensstemmelse med et af socialministeren stillet og af udvalget tiltrådt ændringsforslag, således at reglerne om fradrag i enkepensionen og de nærmere regler for indtægtsberegningen, der skal danne grundlag for enkepensionen, kom til at svare til bestemmelserne i folkeforsikringslovens § 41, for så vidt angår folkepension.

Herefter er ifølge § 4, stk. 1, retten til at oppebære pension med det i § 3, stk. 1, angivne beløb betinget af, at vedkommendes årlige indtægt, beregnet efter reglerne i stk. 3, ikke overstiger følgende beløb, jfr. dog § 13 (om pristalsregulering):

I København, Frederiksberg og Gentofte m. fl. kommuner.....	1 800 kr.
I købstæder, Marstal samt i flækker og bymæssige bebyggelser på landet med over 1 500 ind- byggere.....	1 700 -
I det øvrige land.....	1 500 -

I stedet for det oprindelige stk. 2 indsattes:

„For hver 100 kr., indtægten overstiger de i stk. 1 omhandlede fradragsfri beløb, fradrages 60 kr. i pensionens grundbeløb. Overstiger indtægten 140 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 72 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 140 pct. Overstiger indtægten 180 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 84 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 180 pct. Overstiger indtægten 220 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 96 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 220 pct. Pensionen bortfalder, når den ville blive mindre end $\frac{1}{6}$ af det i § 3, stk. 1, nævnte grundbeløb.

Efter beregningen af de indtægtsbeløb, ved hvilke fradraget for indtægter ud over de fradragsfri beløb forhøjes, vil disse beløb være at afrunde opad til nærmeste med 100 delelige tal i kroner.“

I de i *stk. 3* indeholdte regler om indtægtsberegningen er der i forhold til den oprindelige affattelse kun sket den ændring, at der som et nyt punkt er indføjet følgende:

„Ved beregningen af pensionen ses der bort fra indtægter — bortset fra formueindtægt — svarende til $\frac{1}{3}$ af det i *stk. 1* nævnte fradragsfri beløb.“

Endelig er der som et nyt *stk. 5* indsat følgende bestemmelse:

„Såfremt en kvinde, der oppebærer pension i henhold til nærværende lovs § 1, i anledning af ægtefællens død har fået tilkendt (tillagt) erstatning i henhold til ulykkesforsikringsloven eller anden lov, dansk eller fremmed, fradrages i enkepensionen 20 pct. af det beløb, hvormed ulykkesforsikringsrenten eller, hvis erstatningen er kapitaliseret, den livrente,

der i statsanstalten for livsforsikring er eller kunne være indkøbt for kapitalbeløbet på det tidspunkt, da det blev udredet, overstiger $\frac{2}{3}$ af det i stk. 1 nævnte fradragsfri beløb. Såfremt en tilstået erstatning måtte være forbrugt helt eller delvis før denne lovs ikrafttræden, kan kommunalbestyrelsen efter omstændighederne undlade at bringe foranstående regel om yderligere fradrag til anvendelse. Hvis en pensionist trods opfordring fra kommunalbestyrelsen ikke selv gør et hende i anledning af ægtefællens død tilkommende erstatningskrav gældende, er kommunalbestyrelsen berettiget til på pensionistens vegne at gøre kravet gældende mod den erstatningspligtige og derefter lade den erstatning, som måtte blive ydet, komme til fradrag i pensionen efter foranstående regler.“

Loven trådte i kraft den 1. april 1959 og kommer også til anvendelse for kvinder, der er blevet enker før lovens ikrafttræden. Den optages til revision i folketingsåret 1962-63.

Lovforslaget mødte i folketinget sympati hos alle ordførere. Det fremhævedes, at enkerne og enlige kvinder med visse undtagelser bedst kunne hjælpes ved at skaffe dem hjælp til en uddannelse og derigennem skabe mulighed for deres deltagelse i erhvervslivet.

Der var endvidere enighed om, at mange af de kvinder, lovforslaget tog sigte på at hjælpe, ikke forstod at udnytte de forhåndenværende muligheder for støtte, og at der derfor måtte tillægges spørgsmålet om *rådgivning og oplysning* overordentlig stor betydning.

Bestemmelsen i § 1, stk. 1, gav ikke anledning til drøftelser. Herefter tilkommer ret til pension efter lovens bestemmelser:

- 1) en kvinde, der bliver enke efter det fyldte 55. år,
- 2) en kvinde, der bliver enke efter det fyldte 45. år, og som ved ægtefællens død havde forsørgelsespligt over for — og bidrog til forsørgelse af — 2 eller flere børn under 18 år, så længe hun har forsørgelsespligt over for — og bidrager til forsørgelse af — 1 barn under 18 år,
- 3) en enke, der ved det fyldte 55. år modtager løbende underholdshjælp efter § 15, stk. 1 eller stk. 3, og som har —

eller har haft, jfr. § 15, stk. 3, 3. punktum — forsørgelsespligt over for et eller flere børn under 18 år.

Derimod var der ikke enighed om affattelsen af bestemmelsen i § 1, stk. 2, hvorefter enker og *andre enlige kvinder* undtagelsesvis får adgang til at opnå pension fra det fyldte 50. år ved særlig dispensation efter samme regler, som i folkeforsikringsloven er fastsat med hensyn til adgang til folkepension for personer, der ikke opfylder de sædvanlige aldersbetingelser.

Herom stillede *udvalgets mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) i betænkningen et ændringsforslag, som gik ud på at afgrænse begrebet „*andre enlige kvinder*“ til separerede og fraskilte kvinder, som ved separationen eller skilsmissen har fået tillagt underholdsbidrag, og hvis ægtefælle, henholdsvis tidligere ægtefælle, er afgået ved døden. Det tilsigtedes hermed at understrege lovens karakter af en lov for enker og ligestillede.

Flertallet fandt, at den af mindretallet foreslåede ændring trak en for skarp grænse for anvendelsen af dispensationsbestemmelserne i § 1, stk. 2. Begrænsningerne i nævnte stykke indebar efter flertallets og ministerens opfattelse, at pension kun undtagelsesvis kunne ydes til andre enlige kvinder end enker.

Ved 2. *behandling* forkastedes mindretallets ændringsforslag, mens ministerens ovenfor omtalte ændringsforslag vedtoges uden afstemning.

Uden for betænkningen forelå fra *kommunistisk* side en række mere vidtgående ændringsforslag, som kommenteredes udførligt af partiets ordfører (*Ragnhild Andersen*), der fandt lovforslaget ganske utilstrækkeligt. De forkastedes med alle øvrige partiers stemmer mod kommunisternes.

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget med en yderligere ændring af mindre væsentlig betydning enstemmigt med 126 stemmer.

81. Lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1121. C. sp. 937].

Fremsat mundtligt ⁴/₁₁ (F. sp. 643). 1. beh. ¹⁹/₁₁ (F. sp. 839). Partiernes ordførere: Kaj Andresen [ved 2. beh. Edel Saunte], Skov Jørgensen, Gottschalck Hansen, Helge Larsen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Kaj Andresen, Victor Gram [formand], Lysholt Hansen, Hjortnæs, Horn, Strøm [fra ¹⁸/₁₂ Evald

Kristensen], Helge Larsen [næstformand], Ayoë Herbøl, Skov Jørgensen, Foged, Hartling, Krogh, Lorentzen, Gottschalck-Hansen, Poul Thomsen og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 913) afgivet $\frac{22}{4}$. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. $\frac{28}{4}$ (F. sp. 4518). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 943) afgivet $\frac{5}{5}$. 3. beh. $\frac{12}{5}$ (F. sp. 4629). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 192).

Loven, hvorved der foretoges en revision af den hidtidige lovgivning vedrørende åndssvageforsorgen, bygger på den betænkning, som i efteråret 1958 blev afgivet af det af socialministeriet den 30. april 1954 nedsatte udvalg, dog at der under folketingets behandling foretoges en række ændringer såvel i forhold til det i betænkningen foreslåede som i forhold til det af socialministeren fremsatte lovforslag.

Loven er opdelt i 5 kapitler omhandlende forsorgens organisation (kap. I), iværksættelse og ophør af hjælpeforanstaltninger (kap. II), særlige foranstaltninger vedrørende børn og unge (kap. III), særlige regler vedrørende voksne (kap. IV) og forskellige bestemmelser (kap. V).

Angående *forsorgens organisation* fastslås det i kap. I (§§ 1-4), at statens forsorg for åndssvage og andre særlig svagt-begavede udøves under socialministerens ledelse af en *selvejende institution*, hvis bestyrelse skal være fælles for hele landet og bestå af 9 medlemmer, hvoraf formanden, forsorgschefen, udnævnes af kongen, mens de øvrige medlemmer beskikkes af socialministeren (§ 1). Bestyrelsen skal efter nærmere af socialministeren fastsatte regler administrere loven, følge udviklingen inden for området og over for socialministeren fremsætte forslag til sådanne foranstaltninger, som udviklingen gør ønskelig (§ 2), og ministeren skal drage omsorg for, at der til udøvelse af forsorgen oprettes *lokale forsorgscentre*, samt at der inden for hvert forsorgscenter findes de til enhver tid fornødne institutioner og andre hjælpeforanstaltninger til opnåelse af forsorgens formål (§ 3). Forsorgscentrene ledes i et samarbejde mellem lægeligt, pædagogisk, socialt og økonomisk-administrativt sagkyndige, og ved hvert center oprettes et *tilsynsråd*, hvis arbejde skal hvile på principper svarende til de hidtil gældende.

Alle spørgsmål om anvendelse af tvang ved iværksættelse og ophør af hjælpeforanstaltninger kan for så vidt angår voksne åndssvage indbringes for et i henhold til § 4 nedsat *centralnævn*. Derimod afgøres alle spørgsmål om forsorgens udøvelse som hidtil af bestyrelsen med rekurs til socialministeriet, ligesom klager af denne art stadig kan indbringes for det af folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn.

Overensstemmende med, at loven lægger hovedvægten på, at åndssvageforsorgen tilbydes de pågældende som en *frivillig hjælp*, fastslås det i *kap. II*, at enhver, der er åndssvag, eller hvis tilstand ganske må ligestilles med åndssvaghed, og som skønnes at have behov for hjælpeforanstaltninger, er berettiget til at modtage hjælp og bistand fra åndssvageforsorgen (§ 5). For at sikre, at åndssvage får den hjælp, de behøver, er der i §§ 6 og 7 givet formelle regler om, hvem der kan rette henvendelse om hjælp, og hvilke myndigheder der har pligt til at indberette en åndssvag til forsorgen.

Mens det hidtil har været tvivlsomt, om og i hvilket omfang en åndssvag var undergivet *undervisnings- og oplæringspligt*, er en sådan pligt nu lovfæstet i *kap. III*. Pligten indtræder fra det tidspunkt, da barnet efter de til enhver tid i lov om folkeskolen fastsatte bestemmelser ville have været undergivet undervisningspligt, og vedvarer normalt til det fyldte 21. år. I særlige tilfælde kan pligten ophæves på et tidligere tidspunkt, dog først fra det tidspunkt, da den i lov om folkeskolen hjemlede undervisningspligt ophører (§ 9).

I *kapitel IV* hjemles ved § 10 *særlige tvangsregler for åndssvage over 18 år*, som ikke er omfattet af bestemmelserne om forlænget børneforsorg til det 21. år. Mens ufrivillig forsorg hidtil har kunnet iværksættes og opretholdes, hvis en åndssvag måtte forventes at ville blive til væsentlig ulempe for samfundet, hvis han var ude af stand til at forsørge sig selv, eller hvis der var nærliggende fare for, at han ville sætte børn i verden, er der ved de nu gennemførte bestemmelser sket den væsentlige indskrænkning, at forsorgen kun kan iværksættes for så vidt vedkommende overlæge skønner, at pågældende må anses som farlig for sig selv eller andre. Derimod kan ophør af forsorg

nægtes (udskrivning afslås), såvel når den pågældende skønnes farlig for sig selv eller andre, som når det må antages, at foranstaltningernes ophør vil medføre væsentlige ulemper for ham selv. En truffen beslutning om iværksættelse eller opretholdelse af forsorg kan såvel af den åndssvage selv som af den, der handler på hans vegne, kræves forelagt centralnævnet, der snarest muligt og inden 1 måned skal træffe afgørelse. Centralnævnets afgørelser kan ifølge § 11 begæres forelagt retten til afgørelse; reglerne herom svarer til de hidtil gældende.

Endvidere gives der i § 12 regler om beskikkelse af tilsynsværge svarende til bestemmelserne herom i loven om sindssyge personers hospitalsophold, dog at det ikke kræves, at værger fortrinsvis beskikkes blandt den pågældendes nærmeste pårørende.

Endelig indeholdes i lovens sidste kapitel (*kap. V*) bestemmelser om betaling for forsorgen (§ 14) og en fortegnelse over de love og bestemmelser, der ophæves; reglerne om sterilisation af åndssvage, jfr. §§ 6-9 i lov nr. 171 af 16. maj 1934, opretholdes dog indtil videre for at afvente resultatet af undersøgelserne i den af justitsministeriet nedsatte sterilisationskommission, men det fastslås, at disse regler skal optages til revision senest i folketingsåret 1962-63.

Loven, der trådte i kraft 1. oktober 1959, kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget, der gennemførtes med tilslutning fra samtlige partier i folketinget, blev under udvalgsbehandlingen underkastet en række ændringer; blandt disse kan nævnes, at titlen, der oprindeligt var foreslået affattet således: lov om forsorgen for åndssvage, ændredes til: lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagt-begavede. Herved tilsigtedes dog ikke en udvidelse af kredsen af de personer, som åndssvageforsorgen skal kunne yde hjælp, idet formålet alene var at skabe mulighed for anvendelse af en anden betegnelse for de personer, som efter populær opfattelse ikke falder ind under åndssvagegruppen.

82. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1145. C. sp. 935].

Fremsat mundtligt ⁴/₁₁ (F. sp. 650). 1. beh. ¹⁹/₁₁ (F. sp. 839). Partiernes ordførere: Kaj Andresen [ved 2. beh. Edel Saunte], Skov Jørgensen, Gottschalck-Hansen, Helge Larsen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. Betænkning (B. sp. 913) afgivet ²²/₄. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. ²⁸/₄ (F. sp. 4518). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 943) afgivet ⁵/₅. 3. beh. ¹²/₅ (F. sp. 4629). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 193).

Loven, der gennemførtes samtidigt med lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede (se nærmest foregående sag), har følgende indhold:

§ 1.

I lov om offentlig forsorg, jfr. bekendtgørelse nr. 329 af 19. november 1958, foretages følgende ændring:

Til § 168.

Stk. 2 affattes således: „Forsorgen for de elever, der er eller har været endeligt anbragt i de i § 137, stk. 2 d, nævnte opdragelseshjem, eller som ved det 18. år modtager hjælp fra åndssvageforsorgen, vedvarer til det 21. år.“

§ 2.

Denne lov træder i kraft den 1. oktober 1959.

Om det nærmere indhold af denne ændring udtalte socialministeren ved lovforslagets fremsættelse bl. a. følgende:

„[lovforslaget] går ud på, at forsorgslovens § 168 ændres således, at børn, der er under børneforsorg, og som tillige modtager hjælp fra åndssvageforsorgen, automatisk forbliver under børneforsorg indtil deres 21. år. Denne automatiske børneforsorgsforlængelse gjaldt tidligere elever i ungdomshjem, men blev ved loven af 7. juni 1958 om ændring af forsorgslovens § 168 udvidet til også at gælde børn, der er eller har været i særlige hjem, der modtager svagtbegavede børn, sinker. Det

forekommer naturligt at lade reglen omfatte de endnu svagere begavede børn, de åndssvage, som modtager hjælp af åndssvageforsorgen.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 142 stemmer.

83. Lov om udbygning og ombygning af åndssvageinstitutionen Lillemosegård med Gammelmosehus. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2779. C. sp. 1079].

Fremsat skriftligt $1\frac{5}{4}$ (F. sp. 4254). 1. beh. $2\frac{1}{4}$ (F. sp. 4392). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Skov Jørgensen, Adolph Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Kaj Andersen, Victor Gram [formand], Lysholt Hansen, Hjortnæs, Horn, Evald Kristensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl [næstformand], Skov Jørgensen, Anders Andersen, Marius Buhl, Thisted Knudsen, Kryger, Gertie Wandel, Gottschalck-Hansen og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 1085) afgivet $2\frac{1}{5}$. 2. beh. $2\frac{6}{5}$ (F. sp. 5035). 3. beh. $2\frac{1}{6}$ (F. sp. 5323). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 214).

I loven bestemmes:

Til udbygning og ombygning af institutionen Lillemosegård med Gammelmosehus stilles i finansårene 1959-60—1962-63 inklusive et beløb af indtil 25 mill. kr. til rådighed for Østifternes Åndssvageanstalt som lån af statskassen.

Som begrundelse herfor anførte *socialministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Baggrunden for dette lovforslag er *pladsmangelen under åndssvageforsorgen*, som jeg ikke vil betænke mig på at kalde katastrofal. Åndssvageudvalget, der afgav sin betænkning i september 1958, havde bl. a. fået til opgave at fremkomme med forslag til forbedring af pladsforholdene, og udvalget har i samarbejde med sundhedsstyrelsen gennemgået samtlige institutioner rum for rum. Resultatet blev, at der kunne konstateres en faktisk *overbelægning* på ca. 1 500. . .

Ud over denne overbelægning har forsorgen i dag ventelister på mellem 650 og 700 patienter. Pladsmangelen er herefter på 2 100-2 200, men hertil må lægges et antal pladser i private, lederjede institutioner, således at man ved opstilling af et byggeprogram

må regne med, at der i de nærmeste år må tilvejebringes midler til fremskaffelse af ca. 3 000 pladser. En del af disse pladser opnås ved ombygning af bestående institutioner, ved overtagelse af private institutioner og ikke mindst ved muligheden for overtagelse af tuberkulose-sanatorier, der som følge af en glædelig udvikling i dag står delvis tomme. . . .

Åndssvageudvalget har opstillet et byggeprogram på i alt ca. 150 mill. kr., hvoraf de ca. 130 mill. kr. vedrører de institutioner, vi hidtil har kaldt åndssvageanstalter, medens de 20 mill. kr. er et foreløbigt byggeprogram for den eksterne forplejning.

Det mest omfattende arbejde i dette byggeprogram er en modernisering og en udvidelse af Lillemosegård med Gammelmosehus. Herved vil der blive skabt ca. 400 nye pladser og forsvarlige forhold for de ca. 225 patienter, som for tiden bor på disse institutioner.

Lillemosegårds og Gammelmosehus' bygningsmæssige forhold har gennem flere år været udsat for en berettiget offentlig kritik. Forholdene derude er i øvrigt så kendt af dette høje tings medlemmer, idet både finansudvalget og det i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn har aflagt besøg på stedet, at jeg ikke behøver at give en nærmere beskrivelse heraf.

Bestyrelsen for Østifternes Åndssvageanstalt har allerede for flere år siden forberedt en forbedring af disse forhold, og på grundlag af en i årene 1953-55 udarbejdet foreløbig dispositionsplan blev der i efteråret 1957 stillet et projekteringsbeløb på ca. 181 000 kr. til rådighed for bestyrelsen. Man sigtede dengang på at udvide institutionen, så der kunne skabes forsvarlige pladsforhold til ca. 600 patienter, og man anslog udgiften hertil til at ville blive ca. 15 mill. kr. Efter at denne dispositionsplan var udarbejdet, blev den omtalte pladsundersøgelse foretaget, og i forbindelse hermed blev spørgsmålet om bygningsstandard m. v. på åndssvageinstitutionerne behandlet i åndssvageudvalget, og dette medførte, at de oprindelige planer helt måtte omarbejdes, således at det projekt, der ligger til grund for lovforslaget, regner med en udgift på ca. 25 mill. kr.

Forslaget regner med en bygningsstandard, som stort set svarer til den standard, som lægges til grund ved sindssygeværnsudbygning. Man må her erindre, at åndssvageinstitutioner er mindre hospitalsprægede end de egentlige sindssygehospitaler, og derfor er udgiften ved det foreslåede byggeri også mindre end de forventede udgifter ved nye sindssygehospitaler. Man regner med en gennemsnitsudgift på 35 000 kr. pr. plads, medens udgiften ved oprettelse af psykiatriske hospitaler, hvorom der ligeledes for tiden foreligger lovforslag til behandling her i tinget, er kalkuleret til 60 000-70 000 kr. pr. plads. Udgiften til opførelse af plejehjem under sindssygeværnsnet, som til en vis grad kan anvendes som sammenligningsgrundlag, andrager formentlig mellem 35 000-45 000 kr. pr. plads.

Jeg vil dog gerne nævne, at der i det fremsatte lovforslag også

indgår projekt om opførelse af et *børnehospital* til mere end 300 børn, hvoraf et flertal må forventes at blive et ret dårligt klientel. Denne del af institutionen må derfor i et vist omfang få hospitalspræg, og i samme omfang som åndssvageforsorgen får mulighed for egentlig behandling af patienter, må kravene til hospitalsmæssige indretninger blive større. Ved den nærmere projektering — der foreligger kun skitseprojekt til børnehospitalet — må man være opmærksom på behovet for specialapparatur og lignende, som kan medføre fordyrelser, men det er dog mit indtryk, at den anslåede udgift stort set vil kunne holde.

Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, er der tale om at etablere et plejehjem til 308 voksne patienter og en børneinstitution, som benævnes Børnehospitalet i Vangede, til i alt 372 børn, hvoraf et vist antal dog kun skal søge hospitalet eksternt, d. v. s. at der bliver et antal daghospitalspladser til rådighed. . . .

Plejhjemmet for de 308 voksne patienter er foreslået bygget med relativt små afdelinger, som søges indrettet med et hjemligt og hyggeligt præg. De bedst udrustede af patienterne kommer til at bo i afdelinger med plads til i alt 16-17 i hver, og disse afdelinger placeres i en slags rækkehusbyggeri omkring en grønning. Man har i det hele tilsigtet at gøre byggeriet så lidt institutionspræget som muligt. Det samme gælder for børnehospitalet, der også består af mange små afdelinger eller hjem i et stort grønt område.

Det er vist ganske enestående, at man i en storby har et areal af denne karakter til rådighed for en institution af denne art. Ved planernes gennemførelse vil man kunne skabe den institution for åndssvage, som Storkøbenhavn må have krav på.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget lægger vægt på, at der i videst muligt omfang gennemføres undervisning og oplæring på institutionerne, og at der til dette formål indrettes egnede lokaler. Især har taleundervisningen været fremdraget i den forbindelse. Socialministeren har tiltrådt disse synspunkter.

Da lovforslaget støtter sig til et skitseprojekt, hvis enkeltheder ikke er afklaret, opfordrer udvalget socialministeren til fornyet og kritisk gennemgang af de foreliggende projekter med mulige besparelser for øje, eventuelt ved at afsvække institutionernes hospitalspræg.“

Udvalget indstillede lovforslaget til vedtagelse med en ændring, som var af formel karakter.

Med denne ændring vedtoges lovforslaget enstemmigt.

84. Statsbanelov. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2785. C. sp. 1105].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₄ (F. sp. 4242). 1. beh. ²²/₄ (F. sp. 4451). Partiernes ordførere: Poul Nilsson, Holmberg, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Kirkegaard, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Nilsson, Victor Gram, Francke [næstformand], Ove Hansen, Hjortnæs, Horn [formand], Lars M. Olsen, Kirkegaard, J. M. Pedersen, Holmberg, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, Henry L. W. Jensen, Kr. Juul, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Fanger og Carsten Raft). Betænkning (B. sp. 1129) afgivet ²⁷/₅. 2. beh. ²⁹/₅ (F. sp. 5254). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1179) afgivet ²⁹/₅. 3. beh. ³/₈ (F. sp. 5374). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 210).

Loven træder i stedet for den hidtidige statsbanelov (lov nr. 336 af 27. juni 1946) med senere ændringer og tilsigter en *forbedring af statsbanernes økonomi*, samtidig med at de gældende lovbestemmelser føres à jour.

Om baggrunden for og formålet med det af ministeren for offentlige arbejder fremsatte lovforslag anføres i de til dette knyttede bemærkninger:

„Den nugældende statsbanelov stammer fra 1946 og er i de forløbne år gentagne gange ændret. Da man nu står over for at skulle foretage forskellige ændringer som følge af faktiske ændringer i jernbanernes befordringsmæssige og tarifmæssige forhold, og da det endvidere må anses for ønskeligt at bringe statsbaneloven i så nær overensstemmelse som muligt med de to *internationale konventioner*, International konvention om befordring af personer og rejsegods på jernbaner (CIV) og International konvention om befordring af gods på jernbaner (CIM), synes det hensigtsmæssigt at erstatte den gældende lov med en ny.

De nævnte to konventioner, der er tiltrådt af alle europæiske stater ekskl. Sovjetunionen, er i deres nuværende sikkelse trådt i kraft den 1. marts 1956. Der er hidtil ved udformningen af gældende statsbanelov lagt vægt på — af hensyn til jernbanens brugere og dens personale — at de indenlandske bestemmelser i statsbaneloven, så vidt forholdene tillader det, har svaret til de internationalt gældende.

Endvidere er det ønskeligt at foretage en *forhøjelse af statsbanernes takster*.

Statsbanernes indtægter og udgifter har i de seneste 5 driftsår stillet sig således (beløbene angivet i mill. kr.):

	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58
Driftsindtægter . . .	459,0	476,2	493,8	506,9	527,9
Driftsudgifter	478,9	497,2	514,7	536,1	556,0
Driftsoverskud . . .	÷ 19,9	÷ 21,0	÷ 20,9	÷ 29,2	÷ 28,1
Afskrivning	16,7	18,8	21,3	19,0	21,7
Forrentning	29,3	32,4	36,9	40,8	46,3
Statens tilskud . . .	65,9	72,2	79,1	89,0	96,1

Selve *driftsunderskuddet* er således i den betragtede periode steget med ca. 8 mill. kr., og når dertil kommer de væsentlige *stigninger i udgifterne til afskrivning og forrentning* som følge af en række nyanlæg og nyanskaffelser af rullende materiel og færges, bliver forøgelsen af statens tilskud i 5-års perioden ca. 30 mill. kr. (fra ca. 66 mill. kr. i 1953-54 til ca. 96 mill. kr. i 1957-58).

Hertil kommer, at lønningsloven af 7. juni 1958 har medført en væsentlig *lønstigning* (ca. 10 pct.), og at januarpristallet 1959 yderligere har givet to dyrtidsportioner, svarende til ca. 8 mill. kr.

Den sidste almindelige forhøjelse af statsbanernes takster fandt sted i 1954 (personaktstjerne) og 1955 (godstakstjerne).

Siden da er detailpristallet, der pr. oktober 1954 var 382 med år 1914 som basis, steget til (pr. januar 1959) 448, altså med 66 points eller ca. 17 pct.

Lovforslaget tager derfor også sigte på at give statsbanerne nogen kompensation for de indtrufne udgiftsstigninger“

Om de væsentligste af de ændringer i den bestående ordning, som tilsigtes ved lovrevisionen, og som enten foretages eller muliggøres ved den nye lov, anføres:

Grundtakstjerne for almindelige enkeltbilletter kan for 1. klasse forhøjes fra 14,7 til 18 øre pr. km og for 2. klasse fra 9,8 til 12 øre pr. km.

For *dobbeltbilletter* sættes priserne til 1,5 gange enkeltbilletsprisen i stedet for nu 1,7 gange.

Det særlige *hurtigtogstillæg bortfalder*.

Forhøjelsen vil udgøre godt 20 pct. for enkeltbilletter og ca. 8 pct. for dobbeltbilletter, men bortfaldet af hurtigtogstillæg vil i de forbindelser, hvor sådant hidtil er betalt, reducere forhøjelsen for enkeltbilletter væsentligt og for dobbeltbilletter vedkommende fuldstændigt eliminere forhøjelsen.

For *abonnementskort* til rejse mellem samtlige stationer

agtes prisen sat til: 8 dages kort 100 kr., 15 dages kort 130 kr. og 1 måneds kort 156 kr.

For abonnementskort til rejse mellem bestemte stationer forhøjes priserne med gennemsnitlig ca. 15 pct.

Betalingen for befordring af rejsegods ændres ikke bortset fra fragten for *cykler*.

Taksterne for *køretøjer* på de indenlandske overfarter (undtagen Sallingsundoverfarten) forhøjes således, at det samlede provenu af forhøjelsen bliver ca. 10 pct. af den nuværende indtægt. For personbiler og busser søges provenuet alene opnået ved en (forholdsvis større) forhøjelse for overførsler i sommer-tiden (juni—august). Samtidig med forhøjelsen vil disse køretøjer blive tariferet efter længde i stedet for som nu efter vægt. For lastbiler og det på disse befordrede gods forhøjes taksterne med ca. 10 pct. gældende for hele året.

Uanset de i loven angivne maksima, der ikke udnyttes fuldt ud, gennemføres en forhøjelse af *stykgodstaksterne* med gennemsnitlig ca. 20 pct.

For *vognladningsgoods* gennemføres den ændring, at antallet af vognladningsklasser reduceres fra 7 til 4 ved sammendragning af de nuværende klasser 4 og 5, 7 og 8 samt 9 og 10 til nye klasser 4, 6 og 7, mens den nuværende klasse 6 bliver ny klasse 5. Der foretages samtidig en forhøjelse, der stiler mod at forhøje det nuværende provenu af vognladningsgodset med ca. 10 pct. Dette indebærer på grund af sammenlægningen af takstklasser en varierende forhøjelse for de forskellige hidtidige klasser på ca. 5-12 pct., for en enkelt klasse (den billigste) dog ca. 20 pct.

Taksterne for befordring af *levende dyr* forhøjes med ca. 10 pct.

For *banepakker* ophæves den hidtidige nærzone (indtil 120 km), så at taksterne bliver ens for alle afstande. De i loven angivne maksimumstakster agtes indtil videre ikke udnyttet fuldt ud.

Bestemmelserne i § 54, stk. 4, er bragt i overensstemmelse med det praktiske behov, bl. a. med henblik på *mere rationelle regler for fragtberegningen af særligt rumindtagende gods*.

Ved ændringen af § 56, stk. 2, udvides adgangen til befording af levende dyr med hurtige tog, og beregningen af tillæg herfor lempes.

Den i § 59 givne hjemmel til i tilfælde, hvor driftens økonomi måtte gøre det ønskeligt, at nedsætte taksterne er for godsbefordringens vedkommende sat til 33 $\frac{1}{3}$ pct., bl. a. under hensyn til den foreslåede forhøjelse af taksterne og de tilfælde, hvor der som ved befording i hele tog er tale om væsentlig mindre driftsudgift pr. vogn end ved befording af enkelte vogne.

I § 64 er indsat bestemmelser om *lysreklamer*. Den stigende benyttelse af lysreklamer har i en række tilfælde medført forstyrrelse af de signalbilleder, der ved indkørsel til stationer og andetsteds udkræves til lokomotivpersonalets øjeblikkelige og rigtige opfattelse af signalgivningen. Man har hidtil været henvist til ved forhandling at søge vedkommende lysgivere fjernet eller ændret, og denne fremgangsmåde vil vedblivende blive anvendt, men der er nu tilvejebragt lovhjemmel for, at sådanne forstyrrelser, hvis forhandling ender resultatløst, kan bringes til ophør, om fornødent ved anvendelse af straffebestemmelsen i § 69. Tilsvarende hjemmel findes for vejtrafikens vedkommende i færdselslovens § 59, stk. 2, samt i en række andre landes jernbanelovgivning.

I § 2 legaliseres en hidtil anvendt praksis, hvorefter statsbanerne i perioder med knaphed på godsvogne giver regelmæssigt forekommende transporter en fortrinsstilling.

I § 14 har man ophævet den hidtil gældende begrænsning i befordingen af rejsegods med motortog, mens på den anden side rejsegods i almindelighed udelukkes fra befording med elektriske tog.

Efter det oprindelige lovforslag skulle loven træde i kraft 1. juni 1959. Denne dato ændredes under sagens behandling i folketinget til *1. juli 1959*. Bortset herfra undergik lovforslaget kun nogle få redaktionelle ændringer i folketinget.

De nye *billetpriser* blev — i modsætning til de øvrige takstændringer — først sat i kraft med virkning fra 1. august 1959.

Af ministeren for offentlige arbejders fremsættelsestale anføres:
„Når jeg har fundet anledning til at fremlægge forslag til *ny* lov til afløsning af den gældende lov nr. 336 af 27. juni 1946 med senere ændringslove, skyldes dette forskellige forhold, hvoraf jeg navnlig skal fremhæve følgende:

Loven af 1946 er gentagne gange blevet ændret, og forskellige faktiske ændringer i jernbanernes befordringsmæssige og tarifmæssige forhold gør en tilpasning af lovens bestemmelser naturlig.

Det er endvidere ønskeligt, at statsbanelovens bestemmelser bringes i så nær overensstemmelse som muligt med de to konventioner, der gælder for jernbanebefordring i international forbindelse, nemlig „International konvention om befordring af personer og rejsegods på jernbaner“ og „International konvention om befordring af gods på jernbaner“.

Jeg har derfor under hensyn til ønsket om en ajourføring af lovens bestemmelser foreslået en række ændringer, som der nærmere er gjort rede for i bemærkningerne til lovforslaget, hvortil jeg tillader mig at henvise.

De ændringer, der er tale om, er for en stor del af formel eller redaktionel karakter og betyder ingen væsensforskel i forhold til det tidligere gældende.

Som eksempel på de ændringer, der foreslås, skal jeg nævne, at der ved internationale aftaler mellem jernbanerne er gennemført en reduktion af antallet af vognklasser ved personbefordring fra 3 til 2, som nu benævnes 1. og 2. klasse. Dette medfører ændringer, fordi der i den nugældende lov indenlandsk sondres mellem 1. og *fælles*-klasse og i forbindelsen med udlandet sondres mellem 1., 2. og 3. klasse.

Ud over disse ajourføringer gør visse tekniske forhold ændringer i statsbaneloven aktuelle.

Jeg kan således nævne, at statsbanernes bestræbelser på i første række at betjene langvejstrafikken har forøget antallet af de såkaldte iltog, der ikke kræver hurtigtogsbillet, med det resultat, at forskellen mellem disse iltog og eksprestogene, som kræver hurtigtogsbillet, vanskeligt lader sig opretholde, hvorfor det hidtidige hurtigtogstillæg foreslås ophævet. Tiden er imidlertid ikke inde til at gennemføre dette uden videre, tværtimod gør statsbanernes forringede økonomi det ønskeligt at forøge indtægterne, navnlig for områder, hvor særlig lave takster har medført sådanne krav til materiel og personale, at udgifterne er vokset stærkt.

Lovforslaget indeholder derfor også en række forhøjelser af statsbanernes takster tagende sigte på at bringe disse i bedre overensstemmelse med landets almindelige pris- og lønniveau.“

Under forudsætning af uændret trafik ville der, efter hvad ministeren oplyste, ved de foreslåede takstforhøjelser opnås følgende omtrentlige merindtægter:

For *personbefordringen* ca. 14 mill. kr. for enkeltbilletter og ca. 8 mill. kr. for dobbeltbilletter, d. v. s. i alt ca. 22 mill. kr.

Bortfaldet af hurtigtogstillægget betyder en indtægtsnedgang på ca. 6 mill. kr., således at det samlede provenu af forhøjelsen af billettaksterne kan anslås til ca. 16 mill. kr.

Forhøjelsen af abonnementskorttaksterne er beregnet til ca. 4 mill. kr., således at den totale merindtægt for personbefordringen andrager ca. 20 mill. kr.

For *godsbefordringen* kan provenuet anslås til ca. 10 mill. kr. for stykgods, ca. 10,5 mill. kr. for vognladningsgods inklusive levende dyr og ca. 1,5 mill. kr. for banepakker, d. v. s. i alt ca. 22 mill. kr.

For motorkøretøjer på overfarterne anslås forhøjelsen til ca. 2,5 mill. kr., hvorefter det samlede merprovenu kommer op på ca. 44,5 mill. kr.

Ved en takstforhøjelse må der imidlertid altid regnes med nogen trafiknedgang, hvis størrelse dog ikke lader sig nøjere anslå. Man måtte derfor efter ministerens opfattelse gå ud fra, at statsbanernes effektive provenu af takstforhøjelserne bliver en del lavere end de anslåede ca. 44,5 mill. kr.

Lovforslaget gav i folketinget anledning til en ret indgående diskussion om statsbanedriften i almindelighed. Det henvises efter 1. behandling til et udvalg, der i sin betænkning — vedrørende nogle henvendelser til udvalget — udtaler:

„I en skrivelse af 29. april 1959 har Forenede Danske Motorejere og Landsforeningen Danske Vognmænd udførligt redegjort for de nævnte foreningers synspunkter med hensyn til Store-Bæltsoverfarten. Det fremhæves heri, at ledelsen af overfarten bør overlades til et neutralt statsorgan, således at ikke alene jernbanesynspunkter, men også landevejstrafiksynspunkter bliver afgørende for ledelsen. Endvidere ønsker foreningerne den eksisterende forskelsbehandling i taksterne for baner og biler ophævet og i øvrigt foretaget en undersøgelse af konkurrenceforholdet mellem baner og biler. Ministeren har i anledning af motororganisationernes henvendelse over for udvalget udtalt, at de fremførte ønsker om en anden ledelse af Store-Bæltsoverfarten alene bundet i takstspørgsmålet, og at han vanskeligt kan tænke sig, at nogen anden myndighed end statsbanerne kan give bilisterne ved Store-Bælt en bedre betjening end den, statsbanerne i dag giver dem. Ministeren har endvidere under udvalgsarbejdet gentaget sit under lovforslagets første behandling givne tilbud om nedsættelse af en kommission til behandling af Danmarks almindelige trafikspørgsmål.

I henvendelsen af 1. maj 1959 fra Arbejdernes Fællesorganisation, Glostrup, protesteres mod den påtænkte forhøjelse af billetterne i den københavnske nærtrafik, der rammer særlig hårdt de arbejdere, der på grund af de herskende boligforhold har lejet bolig

i omegnen af København og derfor er tvunget til at benytte S-tog til befordring til arbejdspladsen. Ministeren har vedrørende dette spørgsmål som sin opfattelse udtalt, at dette problem ikke bør løses over taksterne, men at en løsning af spørgsmålet ved, at der gives skattefradrag for særlige befordringsudgifter til arbejdspladsen, bør overvejes.

Henvendelsen fra Hovedstadskommunernes Samråd går ud på gennemførelse af et for persontrafikken på S-banerne selvstændigt takstsystem, der i højere grad end det eksisterende tilgodeser S-banetraffikkens særlige forhold. Ministeren har oplyst, at et særligt takstsystem isoleret for S-baneområdet nok ville kunne praktiseres. Statsbanernes beregninger viser imidlertid, at S-banetrafikken giver et betydeligt underskud, bl. a. fordi det under hensyn til den stærke myldretidstrafik få timer om morgenen og om eftermiddagen er nødvendigt at opretholde et overskudsberedskab, der, da det kun betales med kortpriser, ikke forrenter sig. Den overvejende del af rejserne i nærtrafikken foregår på abonnementskort til særligt lave priser. Taksterne i Københavns nærtrafik burde således efter statsbanernes beregninger — hvis de skulle adskille sig fra taksterne i den øvrige del af landet — nok snarere være højere end lavere end disse, hvilket i øvrigt stemmer med kalkulationer foretaget i andre lande med hensyn til tilsvarende storstadstrafik.

I øvrigt vil undersøgelserne med henblik på et særligt tariffsystem for det storkøbenhavnske trafikområde, afhængigt af så mange faktorer, som det er, tage en rum tid, således at det efter ministerens mening næppe bør kombineres med det foreliggende forslag om takstforhøjelser.

I Landbrugets Transportudvalgs henvendelse af 26. maj 1959 oplyses, at transporten af en række let fordærlige landbrugsprodukter i stigende grad afvikles pr. køleautomobil, og at taksterne for overførsel over Store-Bælt for automobiler, der er væsentlig højere end ved overførsel af varerne i jernbanevogne, bør nedsættes. Transportudvalget ønsker foretaget et bredt anlagt undersøgelsesarbejde af erhvervslivets transportproblemer, for så vidt angår veje og baner. Endelig ønsker transportudvalget foretaget en undersøgelse af behovet for anskaffelse af flere kølevogne til statsbanerne, idet det periodisk ikke er muligt for statsbanerne at stille et tilstrækkeligt antal kølevogne til rådighed. Ministeren har over for udvalget givet tilsagn om undersøgelse af disse spørgsmål.“

Videre hedder det i betænkningen:

„Den ved lovforslaget foretagne tekniske ajourføring af statsbaneloven, som ministeren for offentlige arbejder udføreligt begrundede ved lovforslagets fremsættelse, har ikke givet udvalget anledning til særlige bemærkninger; udvalget kan tiltræde de nedenfor under nr. 1-4 anførte af ministeren stillede ændringsforslag, der alle er af redaktionel karakter.

I øvrigt har udvalget hovedsagelig drøftet de i lovforslaget indeholdte forhøjelser af statsbanernes takster.

Udvalget kan tilslutte sig den af ministeren angivne begrundelse (de stødfundne lønforhøjelser) for den foreslåede takstforhøjelse.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) ønsker herudover at bemærke, at denne forhøjelse imidlertid kun modsvarer en lille del af statsbanernes samlede underskud, der årligt beløber sig til henimod 300 mill. kr. Mindretallet har derfor foreslået og søgt ministerens tilslutning til, at der samtidig med gennemførelsen af takstforhøjelserne blev nedsat et udvalg med repræsentanter for statsbanernes administrative og tekniske ledelse og fra erhvervslivet med det formål at foretage overvejelser og eventuelt stille forslag med hensyn til rationalisering af statsbanedriften, herunder navnlig nedlæggelse af stærkt underskudsgivende strækninger. Blandt andet under hensyn til denne efter mindretallets opfattelse påkrævede rationalisering henstiller mindretallet til ministeren for offentlige arbejder at udvise stor tilbageholdenhed med hensyn til fremtidige ansættelser i egentlige tjenestemandstillinger inden for statsbanerne. Mindretallet beklager, at ministeren har stillet sig afvisende over for forslaget om nedsættelse af et udvalg med den angivne opgave og vil herefter nærmere redegøre for sin stilling i salen.

Ministeren har over for udvalget udtalt, at han vil fremme rationaliseringsbestrebelseerne inden for statsbanerne, eventuelt ved benyttelse af rationaliseringseksperter, som udefra knyttes til dette arbejde.

Ministeren finder ikke, at et udvalg, der alene har til opgave at undersøge statsbanernes forhold, er påkrævet, men er som tidligere nævnt villig til at nedsætte en kommission, der skulle have til opgave at gennemgå de samlede trafikforhold i Danmark. Udvalgets flertal (socialdemokratiets, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget) kan tilslutte sig disse synspunkter.

Herefter indstiller det nævnte *flertal* lovforslaget til *vedtagelse* med nedennævnte af ministeren for offentlige arbejder stillede ændringsforslag. Ændringsforslagene nr. 1-4 er af redaktionel karakter; ved ændringsforslag nr. 5 foreslås en udskydelse af tidspunktet for lovforslagets ikrafttrædelse fra 1. juni 1959 til 1. juli 1959.“

Under lovforslagets 2. behandling stillede Holmberg (V) og Jørgen Jørgensen (Ullerup) (KF) følgende *forslag om motiveret dagsorden*:

„Idet folketinget opfordrer ministeren for offentlige arbejder til at nedsætte et udvalg med repræsentanter for statsbanernes administrative og tekniske ledelse og fra erhvervslivet med det formål at overveje og eventuelt foreslå rationaliseringer af statsbanedriften og til som mulig forudsætning for sådanne rationaliseringer at ud-

vide tilbageholdenhed med hensyn til fremtidige ansættelser i egentlige tjenestemandstillinger inden for statsbanerne,

fortsætter folketinget behandlingen af dagsordenen.“

Efter at dette forslag var forkastet med 80 stemmer mod 58, og efter at de stillede ændringsforslag var vedtaget uden afstemning, overgik lovforslaget til 3. behandling.

Mellem 2. og 3. behandling afgav udvalget en tillægsbetænkning, hvori hele udvalget med undtagelse af *Carsten Raft* indstillede lovforslaget til vedtagelse.

„Et mindretal (*Carsten Raft*) kan ikke deltage i indstillingen om lovforslagets vedtagelse.

Det er af ministeren over for udvalget blevet klart påvist, at S-banerne uden forrentning og afskrivning giver et betydeligt driftsoverskud, og at de med forrentning og afskrivning, beregnet som det sker i DSBs årsoversigt, også giver et væsentligt mindre underskud end DSB som helhed. Når de som foreslået skal følge det almindelige takstsystem, påføres der den befolkning, som er tvunget til at bo fjernt fra arbejdsstedet, en ekstrabetaling, der betyder en forøgelse af leveomkostninger. Henvendelsen fra Hovedstadskommunernes Samråd burde derfor være fulgt.

Mindretallet er enig i, at DSBs underskud bør imødegås ved takstforhøjelser, men kan ikke gå ind for, at det sker ved et takstsystem, der virker belastende på en særlig del af befolkningen.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 155 stemmer mod 6 (DK og SF), idet 4 medlemmer (*Carsten Raft*, *Bøgholm*, *Gertie Wandel* og *Gottschalck-Hansen*) hverken stemte for eller imod.

85. Lov om erhvervelse af ejendomsretten til og nedlæggelse af banen fra Viborg til Ålestrup. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2529. C. sp. 965].

Fremsat skriftligt $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3893). 1. beh. $\frac{9}{4}$ (F. sp. 4099). Partiernes ordførere: *Horn*, *Kr. Juul*, *Asger Jensen*, *Else Zeuthen*, *Sandau* og *Alfred Jensen*. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Horn*, *Heising* [fra $\frac{10}{4}$ *K. Axel Nielsen*], *Aage Knudsen* [formand], *Evald Kristensen*, *Johs. E. Larsen*, *Søgaard*, *Chr. Thomsen*, *Else Zeuthen* [næstformand], *J. M. Pedersen*, *Kr. Juul*, *Alfred Bøgh*, *Jens Chr. Christensen*, *Holmberg*, *Lorentzen*, *Asger Jensen*, *Egon Lauritzen* og *Thestrup*). Betænkning (B. sp. 1011) afgivet $\frac{13}{5}$. 2. beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 4837). 3. beh. $\frac{22}{5}$ (F. sp. 4959). *Loven stadfæstet 27. maj 1959*. (Lovt. nr. 164).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til for statskassens regning fra et af ministeren fastsat tidspunkt

- 1) at erhverve den af statsbanerne drevne privatbane fra Viborg til Ålestrup på de i § 12 i koncession af 28. maj 1890 for Viborg amtsråd til anlæg og benyttelse af nævnte bane nærmere fastsatte vilkår og
- 2) at nedlægge denne bane.

Der opretholdes indtil videre en *indskrænket drift kun omfattende godsbefordring*.

§ 2. For alle overenskomster, dokumenter, udskrifter og attester m. v., der udfærdiges i anledning af eller i forbindelse med den i nærværende lov omhandlede banenedlæggelse, indrømmes fritagelse for stempel- og tinglysningsafgifter samt alle andre afgifter til det offentlige.

Som begrundelse for nedlæggelsen anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Den ca. 38 km lange bane fra Viborg til Ålestrup blev anlagt i årene 1890-93 i henhold til en koncession til Viborg amtsråd af 25. maj 1890.

Ifølge koncessionens § 11 skulle banen, når den var færdigbygget, overtages i forpagtning af staten „for at drives i forbindelse med statsbanerne“ efter nærmere overenskomst mellem staten og amtsrådet.

Den 12. januar/28. maj 1894 afsluttedes overenskomst om driften af banen, der den 15. september 1893 var taget i brug. Ifølge overenskomsten med amtsrådet betaler statsbanerne en årlig forpagtningsafgift på 4 000 kr. pr. mil af banens længde. Den samlede årlige forpagtningsafgift udgør herefter 19 920 kr. årligt. Ifølge koncessionens § 12 er der tillagt staten ret til til enhver tid at overtage banen til ejendom mod at betale amtsrådet $2\frac{2}{3}$ gange den årlige forpagtningsafgift, d. v. s. 531 200 kr.

Da staten har ydet tilskud til banens anlæg falder i henhold til koncessionen en del af indløsningssummen tilbage til staten, nemlig 39,74 pct. eller ca. 211 000 kr.

Banen har siden tyverne været stærkt underskudsgivende, og på rigsdagssamlingen 1933-34 blev der under hensyn hertil forelagt lovforslag om statens erhvervelse af banen samt nedlæggelse af denne. Forslaget blev imidlertid ikke gennemført.

En for finansåret 1956-57 foretagen opgørelse af indtægter og udgifter udviser, at driftsindtægterne udgjorde ca. 240 000 kr., og at de rene driftsudgifter (inkl. forpagtningsafgiften på 19 920 kr.)

udgjorde ca. 1,02 mill. kr., således at *driftsunderskuddet* var ca. 780 000 kr.

Under henvisning til det meget betydelige driftsunderskud foreslås banen derfor nedlagt.

Da imidlertid sporene, såfremt de kun benyttes til godstrafik, vil kunne benyttes i mange år, uden at større vedligeholdelsesudgifter kan forventes, og da godstrafikken ikke er helt ubetydelig, finder man, at godstrafikken i hvert fald foreløbig bør opretholdes.

For at nedbringe udgifterne ved godstrafikken tænkes denne gennemført således, at kun vognladningsgodset udkøres og afhentes, hvilket vil kunne ske med den forhåndenværende rangertrækkraft på Viborg station, medens stykgodset tænkes befordret med statsbanernes bestående lastbiler.

Oprettelse af rutebillinjer for at betjene banens opland, når persontrafikken indstilles, er ikke påkrævet, idet de på banestrækningen Viborg-Ålestrup beliggende stationsbyer Møldrup, Hvam, Skals og Løgstrup allerede nu trafikeres af *rutebiler*; således trafikeres Møldrup og Hvam af statsbanernes rutebil Viborg-Ålestrup-Ålborg, Skals af statsbanernes rutebil Viborg-Løgstør, medens Løgstrup, der er beliggende på Skive-Viborg landevej, trafikeres af den private rutebil Skive-Viborg.

Da stationerne tænkes nedlagt i forbindelse med indstillingen af persontrafikken, indebærer ordningen, at postbesørgelsen må ske ved postvæsenets egen foranstaltning.

Det tilføjes, at indstillingen af persontrafikken på banen fra Viborg til Ålestrup endvidere vil medføre mulighed for en væsentlig driftsbesparelse på banen fra Hobro over Ålestrup til Løgstør, idet man fremtidig ikke bliver bundet af togforbindelse i Ålestrup, hvorved det nuværende beredskab på banen fra Hobro til Løgstør på 1 damplokomotiv og 2 motorvogne vil kunne reduceres til 1 motorvogn og en af statsbanernes nye dieselelektriske traktorer. Der påregnes herved opnået en årlig besparelse på 270 000 kr.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning indstillede det til vedtagelse med en enkelt ændring. Efter det oprindelige lovforslag skulle godsbefordringen på banen kunne indstilles med tilslutning af finansudvalget. Denne bestemmelse foreslog udvalget at man skulle lade udgå af lovforslaget, hvilket også skete. Det bliver herefter folketinget, der skal give tilslutning til, at banens godsbefordring ophører.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet et grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

86. Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1307. C. sp. 551].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1389). 1. beh. $\frac{14}{1}$ (F. sp. 1971). Partiernes ordførere: Aage Knudsen, Peter Larsen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Morten Larsen, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. 2. beh. $\frac{22}{1}$ (F. sp. 2130). 3. beh. $\frac{27}{1}$ (F. sp. 2235). *Loven stadfæstet 13. februar 1959.* (Lovt. nr. 41).

Ved loven gives der for finansåret 1959-60 ministeren for offentlige arbejder tilsvarende ekspropriationsbemyndigelser som hjemlet ved lov nr. 306 af 21. december 1957, der var gældende for finansåret 1958-59 (årbog 1957-58, side 307). De to love svarer i det hele taget ganske til hinanden, bortset fra den forskellige gyldighedstid.

Lovforslaget vedtoges i folketinget uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

87. Lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 1309. C. sp. 793].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1390). 1. beh. $\frac{14}{1}$ (F. sp. 1976). Partiernes ordførere: Retoft, Holmberg, Ninn-Hansen, Kirkegaard, Gøting og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Retoft, Heising, Horn [formand], Aage Knudsen, M. Larsen (Kolding), Axel Ivan Pedersen, P. A. Rasmussen, Kirkegaard, Gøting [næstformand], Holmberg, Anders Andersen, From, Thisted Knudsen, Sønderup, Adolph Sørensen, Ninn-Hansen og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 793) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: Retoft). 2. beh. $\frac{18}{3}$ (F. sp. 3802). 3. beh. $\frac{20}{3}$ (F. sp. 3879). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 82).

Ved loven udvides den ministeren for offentlige arbejder i motorafgiftslovens § 4, stk. 6, givne bemyndigelse til i visse tilfælde at *tilbagebetale vægtafgift* af motorkøretøjer, der benyttes til erhvervsmæssig transport af gods over landegrænsen,

således at tilsvarende regler finder anvendelse på *turistbiler*, der erhvervsmæssigt anvendes til transport af personer over landegrænsen.

Bemyndigelsen vedrørende godstransport blev givet ved lov nr. 38 af 13. februar 1952, hvorved der foretoges en ændring i lov nr. 135 af 28. april 1931 om afgift af motorkøretøjer m. v., jfr. lov-bekendtgørelse nr. 123 af 23. marts 1932 med senere ændringer.

Som begrundelse for udvidelsen af bemyndigelsen anførte *ministeren for offentlige arbejder* ved lovforslagets fremsættelse:

„Efter de hidtil gældende bestemmelser udsættes de danske turistvognmænd i mange tilfælde for dobbelt beskatning, når de kører i udlandet. Efter hvad „Turistvognmændenes Landsorganisation“ oplyser, udgør de afgifter, der f. eks. i Tyskland afkræves som „Beförderungssteuer“ af turistbiler, 0,8 øre pr. personkilometer, d. v. s. at der for kørsel med en 30 personers bus ved blot en enkelt tur over 2 000 km betales en særavgift på henved 500 kr. Denne afgift er væsentligt højere end den tilsvarende danske afgift af udenlandske motorkøretøjer, der efter motorafgiftslovens § 7 beløber sig til 4 kr. pr. dag.

Med Tyskland består der ganske vist en aftale om gensidig afgiftsfrihed for erhvervsmotorkøretøjer, men denne aftale forstås som kun omfattende den ordinære motorskat i Tyskland, ikke den nævnte „Beförderungssteuer“, der skal erlægges som før omtalt, og hvorved danske turistvogne bliver udsat for dobbelt beskatning. De øvrige i medfør af motorafgiftslovens § 7 med fremmede lande afsluttede aftaler om gensidig afgiftsfrihed kommer ikke alle den erhvervsmæssige kørsel til gode.

Det er min opfattelse, at den omtalte dobbeltbeskatning ikke er uden betydning for ejerne af turistvogne, der udsættes for en stedse skarpere konkurrence fra udenlandske turistvognmænds side. Hertil kommer, at den lempelse i afgiftsmæssig henseende, der ved lov nr. 51 af 5. marts 1958 blev indført for rutebilers vedkommende, ved en refusion af afgift pr. passagerplads ikke finder anvendelse på de her omhandlede turistvogne.

Den vægtafgift, der svares her i landet af turistvogne, kan for den enkelte vognmand andrage meget betydelige beløb, for de større vogne 5 000-6 000 kr. pr. år. En tilbagebetaling af afgiften efter de foreslåede retningslinjer skønnes dog kun at ville medføre en mindreindtægt for staten på ca. 50 000-100 000 kr. årligt, idet der regnes med, at ordningen vil omfatte 400 turistbiler med et gennemsnitligt årligt ophold i udlandet på 50 dage.

Med hensyn til de foreslåede vilkår for tilbagebetalingen og de nærmere regler herom tillader jeg mig at henvise til bemærkningerne til lovforslaget. Reglerne er i øvrigt enslydende med de ved lov nr.

38 af 13. februar 1952 vedtagne bestemmelser om tilbagebetaling af vægtafgift for de over landegrænsen kørende lastautomobiler, der erhvervsmæssigt transporterer gods.“

Lovforslaget blev med en redaktionel ændring vedtaget enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

88. Lov om statsgaranti m. v. i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2535. C. sp. 1101].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{4}$ (F. sp. 3989). 1. beh. $\frac{14}{4}$ (F. sp. 4211). Partiernes ordførere: Horn, Jensen-Broby, Gottschalck-Hansen, A. C. Normann, J. M. Pedersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn, Alsing Andersen, Einer-Jensen, Holger Eriksen [formand], Kolbjørn, Lars M. Olsen, Carl Petersen, A. C. Normann [næstformand], J. M. Pedersen, Jensen-Broby, N. Chr. Christensen (fra $\frac{16}{4}$ Sønderup), Damsgaard, From, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Fanger og Jørgen Jørgensen (Ullerup)). Betænkning (B. sp. 1055) afgivet $\frac{21}{5}$. 2. beh. $\frac{28}{5}$ (F. sp. 5199). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1161) afgivet $\frac{29}{5}$. 3. beh. $\frac{3}{6}$ (F. sp. 5373). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 216).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til på statens vegne at afslutte overenskomst med de norske og svenske regeringer om ydelse af statsgaranti vedrørende driftstab, som måtte opstå i de tre moderselskaber i konsortiet Scandinavian Airlines System (SAS), nemlig A/S Det Danske Luftfartsselskab, A/S Det Norske Luftfartsselskab og A/B Aerotransport, samt til af statskassens midler at afholde de deraf følgende udgifter.

Det forudsættes, at det i overenskomsten fastsættes,

- 1) at garantien i hvert af landene får gyldighed i 5 år fra den 1. oktober 1960 at regne,

- 2) at den årlige garantisum ikke kommer til at overstige for Danmarks vedkommende 6,75 mill. d. kr., for Norges vedkommende 6,75 mill. n. kr. og for Sveriges vedkommende 7,5 mill. sv. kr., dog således, at regeringerne i tilfælde af nedskrivning eller opskrivning af de skandinaviske valutaer skal optage forhandling om regulering af garantibeløbene,
- 3) at de midler, som stilles til rådighed, først og fremmest skal anvendes til at dække underskuddet i den virksomhed, som drives af konsortiet SAS,
- 4) at vedkommende selskab — for Danmarks vedkommende Det Danske Luftfartselskab — betaler en *garantiafgift* på 1 pct. p. a. af de til enhver tid trukne og endnu ikke tilbagebetalte beløb,
- 5) at hvert af selskaberne skal være pligtigt til at tilbagebetale hævede garantibeløb af sit overskud såvel som af midler, som af konsortiet stilles til rådighed særligt til dette formål. De nærmere regler om tilbagebetalingen fastsættes ved overenskomst mellem staten og vedkommende selskab,
- 6) at et selskab, så længe udbetalte garantibeløb ikke er fuldstændig tilbagebetalt, ikke uden vedkommende statsmyndigheds samtykke kan udbetalte udbytte, og at dette ikke vil kunne overstige 5 pct. af aktiekapitalen,
- 7) at beløb, som ikke er tilbagebetalt 1. oktober 1985, kan *eftergives*, dersom konsortiets og det nationale selskabs økonomiske stilling gør dette rimeligt.

§ 2. Efter anmodning fra A/S Det Danske Luftfartselskab og på grundlag af en vurdering af selskabets likviditet og dets økonomiske stilling som deltager i konsortiet SAS kan ministeren for offentlige arbejder i hvert af årene fra 1959 til 1963 inklusive af statskassens midler udrede et beløb på indtil 1 670 000 kr., svarende til afdraget på det af selskabet i 1948 mod statens garanti optagne 15-årige 4 pct.s obligationslån på i alt 25 mill. kr., nu nedbragt til ca. 8,3 mill. kr.

For de i henhold til denne bestemmelse eventuelt udradede beløb udsteder selskabet til staten aktier, benævnt

B-aktier, med ret til dækning forud for A-aktierne i tilfælde af likvidation. Der knyttes ikke stemmeret til B-aktierne, der skal have andel i udbyttet på samme måde som A-aktierne. B-aktierne kan uden iagttagelse af forskrifterne i aktieselskabsloven i øvrigt med $\frac{1}{2}$ års varsel til en 30. september indløses helt eller delvis af selskabet ved kontant udbetaling til staten af aktiernes pålydende værdi.

§ 3. Uanset bestemmelsen i § 33, stk. 2, i den ved lov nr. 124 af 7. maj 1937 ændrede lov nr. 175 af 1. maj 1923 om luftfart kan den A/S Det Danske Luftfartselskab i henhold til § 8 i lov nr. 493 af 20. december 1950 om Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde meddelte *tilladelse til at drive luftfart* i en periode af 25 år fra 1. oktober 1950 at regne *forlænges i 10 år* fra den 1. oktober 1975 at regne, ligesom der uanset bestemmelsen i lovens § 34 kan meddeles selskabet tilladelse til at lade Scandinavian Airlines System udføre erhvervs-mæssig luftbefordring af personer og gods alene mellem to steder inden for riget.

§ 4. Den i § 1 omhandlede overenskomst er stempelfri.

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det bl. a.:

„Det nuværende samarbejde inden for SAS trådte i kraft den 1. oktober 1950. Samarbejdet baserer sig på en konsortialaftale mellem de 3 moderselskaber Det Danske Luftfartselskab A/S (DDL), Det Norske Luftfartselskab A/S (DNL) og det svenske A/B Aero-transport (ABA). Aftalen, der udløber den 30. september 1975, er godkendt af de 3 landes regeringer, og der blev i tilknytning til aftalen mellem de danske, norske og svenske regeringer indgået forskellige aftaler vedrørende det skandinaviske samarbejde på luftfartens område, herunder aftale om statsgaranti for driftstab ved DDLs, DNLs og ABAs deltagelse i konsortiet SAS.

Efter at samarbejdet således nu har bestået i ca. 8 år, har SAS over for de 3 landes regeringer fremsat anmodning om godkendelse af en *forlængelse af konsortialaftalen indtil 1. oktober 1985* samt om forlængelse af de i forbindelse hermed indgåede aftaler mellem Danmark, Norge og Sverige dels om samarbejdet på luftfartens område, dels om garanti for driftstab i moderselskaberne som følge af disses deltagelse i SAS.

Om baggrunden for de af konsortiet fremsatte ønsker skal oplyses, at det i stadigt øget omfang har været nødvendigt for SAS at træffe dispositioner, som strækker sig ud over den tilbageværende gyldighedsperiode for konsortialaftalen, således bl. a. indgåelse af

lejekontrakter, om hangarer og værkstedsbygninger, erhvervelse af bygninger, flyvemateriel og tekniske hjælpemidler m. m.

Hertil kommer, at det til finansiering af konsortiets virksomhed, herunder især anskaffelse af jetmaskiner, i betydelig udstrækning har været nødvendigt for SAS at træffe kreditarrangementer, specielt i USA. De amerikanske långivere har under de med SAS' ledelse førte forhandlinger som vilkår for ydelse af 2 lån på henholdsvis 33 mill. dollars og 16 mill. dollars bl. a. gjort det til en forudsætning for lånenes ydelse, at den i henhold til lov nr. 147 af 29. april 1955 mellem de tre regeringer tufne *garantiaftale*, som udløber med udgangen af september måned 1960, også kommer til at gælde ud i fremtiden, og i første række har man krævet, at *garantiaftalen forlænges for en yderligere 5 års periode*, altså til udgangen af september måned 1965, samt at *garantibeløbene for denne periode forhøjes med 50 pct.* Endvidere er det af de amerikanske långivere forudsat, at *konsortiaaftalen forlænges i hvert fald til 1. oktober 1980.*

Bestyrelsen for A/S Det Danske Luftfartselskab har ud over ovennævnte forslag fremsat anmodning om genindførelse af en i årene 1951-55 (begge år inklusive) gældende ordning, hvorefter ministeren for offentlige arbejder var bemyndiget til af statskassens midler hvert år at udrede et beløb på indtil 1 670 000 kr., svarende til afdraget på et af DDL i 1948 mod statens garanti optaget 15-årigt 4 pct. obligationslån på i alt 25 mill. kr., nu nedbragt til ca. 8,3 mill. kr., og således, at DDL for de beløb, der udredes, i henhold til denne ordning udsteder aktier til staten."

Lovforslaget fik ved 1. behandling i folketinget en velvillig modtagelse af ordførerne for regeringspartierne samt af *Jensen-Broby* (V), der dog på partiets vegne ønskede sagen lidt nærmere oplyst i et udvalg. „Vi kan“, udtalte han, „selvfølgelig ikke binde os, før vi har fået de nødvendige oplysninger, men vi er på forhånd velvilligt indstillet over for lovforslaget“.

Mere reserveret var *Gottschalck-Hansen* (KF), der afsluttede sin omtale af lovforslaget således:

„Selv om jeg fuldt ud anerkender den store betydning, som SAS har for det fælles nordiske samarbejde, og selv om jeg kan se de muligheder for valuta-indtjening og beskæftigelse, som denne virksomhed bibringer vort land, må jeg af principielle grunde fraråde, at det foreliggende forslag nyder fremme i den udstrækning og i den form, som det har fået; men som tidligere sagt vil jeg selvfølgelig medvirke til det forestående udvalgsarbejde i håb om, at man kan finde frem til en for alle parter tilfredsstillende løsning.“

Alfred Jensen (DK) gik direkte imod lovforslaget, idet han ikke kunne billige, at luftfarten blev drevet som et privat foretagende med statsstøtte.

Det udvalg, der fik sagen til behandling, udtaler i sin betænkning:

„Udvalget er klar over, at den omstændighed, at SAS er hjemme-hørende i tre lande og i visse situationer skal forhandle med disse tre landes bevilligende myndigheder, giver vanskeligheder, men alligevel er der i udvalget enighed om at henstille til SAS, at det i fremtiden, når det træffer økonomiske dispositioner, der kan indebære øget statsgaranti for Danmarks vedkommende, i forvejen forhandler med finansministeren og ministeren for offentlige arbejder.“

Et *flertal* (regeringspartiernes udvalgsmedlemmer tillige med Jensen-Broby (V)) indstillede lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse, mens udvalgets øvrige medlemmer ikke kunne medvirke til vedtagelsen.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 88 stemmer (S, RV og DR samt Jensen-Broby (V), Per Federspiel (V), Martin (V), Rosing (Grønland) og Aksel Larsen (SF)) mod 5 (DK), idet 62 medlemmer (V, bortset fra de 3 forannævnte medlemmer af partiet, samt KF) afholdt sig fra at stemme.

89. Lov om ændringer i lov om folketingsvalg i Grønland. (Minister for Grønland *Lindberg*). [A. sp. 1541. C. sp. 559].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 1953). 1. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2351). Partiernes ordførere: Victor Gram, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Lannung, Gøting og Alfred Jensen. 2. beh. ¹³/₂ (F. sp. 2595). 3. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2725). *Loven stadfæstet 4. marts 1959.* (Lovt. nr. 58).

Ved loven foretoges enkelte ændringer i lov nr. 173 af 5. juni 1953 om folketingsvalg i Grønland.

Foruden nogle ændringer af teknisk og tydeliggørende karakter foretoges følgende ændringer:

1) Det nødvendige antal stillere for folketingskandidater nedsættes fra 200 til 100. Antallet har hidtil været fastsat forholdsvis højt under hensyn til det ønskelige i, at antallet af kandidater under en valgordning med flertalsvalg i enkeltmandskredse begrænses, men efter de hidtil indvundne erfaringer skulle en tilstrækkelig begrænsning kunne opnås også efter den foretagne nedsættelse.

2) Bestemmelserne om adgang for fraværende vælgere til at afgive stemme udvides således, at fraværende vælgere (hidtil alene søfolk, fiskere og jægere) kan afgive stemme tidligst 6 uger (hidtil 4 uger) før valget.

Lovforslaget, der var tiltrådt af det grønlandske landsråd under dettes samling i 1958, gennemførtes uændret og uden udvalgsbehandling i folketinget. Vedtagelsen ved 3. behandling var enstemmig.

90. Lov om ændringer i lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. (Minister for Grønland *Lindberg*). [A. sp. 1545. C. sp. 561].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 1953). 1. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2351). Partiernes ordførere: Victor Gram, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Lannung, Gøting og Alfred Jensen. 2. beh. ¹³/₂ (F. sp. 2596). 3. beh. ¹⁹/₂ (F. sp. 2725). *Loven stadfæstet 4. marts 1959.* (Lovt. nr. 59).

Ved loven foretages følgende ændringer i lov nr. 271 af 25. maj 1950 om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v.:

Der gives bestemmelserne i landsrådsloven om valgret og valgbarhed til landsrådet og til kommunalbestyrelserne en affattelse, der bringer loven i overensstemmelse med de i den øvrige del af riget gældende tilsvarende bestemmelser. Ændringerne er en følge af de siden 1950 foretagne ændringer af valgrets-betingelserne for valg til folketing og kommunalbestyrelser.

Endvidere forhøjes det maksimale antal af medlemmer i kommunalbestyrelserne fra 7 til 9. Ændringen er ønsket af landsrådet, der mener, at medlemmerne i kommunens hovedby hidtil har fået pålagt en urimelig stor byrde, idet meget arbejde må gøres uden for de egentlige møder. Ændringen vil også gøre det muligt at skabe en bedre forholdsmæssig repræsentation for de grønlandske kommuners valgkredse, hvilket er blevet praktisk på grund af byernes kraftige vækst.

Endelig indeholder loven nogle tekniske ændringer.

Lovforslaget, der var tiltrådt af det grønlandske landsråd under dettes samling i 1958, gennemførtes uden udvalgsbehandling i folketinget. Ved 2. behandling vedtoges nogle af ministeren for Grønland foreslåede ændringer, der alene var af redaktionel karakter. Vedtagelsen ved 3. behandling var enstemmig.

91. Lov om opførelse af fiskeindustri anlæg m. v. og om bygning af havne i Grønland. (Minister for Grønland *Lindberg*). [A. sp. 1623. C. sp. 1023].

Fremsat mundtligt ²²/₁ (F. sp. 2125). 1. beh. ¹³/₂ (F. sp. 2597). Partiernes ordførere: Victor Gram, From, Ninn-Hansen, Lannung, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Dupont, Heising [fra ¹⁶/₄ Poul Hansen (Svendborg)], Carl P. Jensen [formand], Lars P. Jensen, Peter Nielsen, Carl Petersen, Lannung [næstformand], Kristian Kristensen, From, Damsgaard, Erik Eriksen, Helga Pedersen, Elias Lauf [fra ¹³/₅ Rosing], Ninn-Hansen, Reedtz-Thott, Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 993) afgivet ¹²/₅. 2. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 4838). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1089) afgivet ²²/₅. 3. beh. ²⁸/₅ (F. sp. 5197). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 177).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for Grønland bemyndiges til at lade foretage bygning af *anlæg til fiskeriets fremme* i Grønland, herunder til i byerne Jakobshavn, Christianshåb, Godthåb og Frederikshåb at lade opføre *fabriksbygninger til fremstilling af fiskehermetik og frosne fiskeprodukter* m. v., samt at lade anskaffe nødvendigt materiel og inventar og at lade opføre boliger til funktionærer.

§ 2. Ministeren for Grønland bemyndiges til i byerne Jakobshavn, Holsteinsborg, Sukkertoppen og Frederikshåb at lade udføre *kajanlæg for oceangående skibe* og i forbindelse hermed at lade udføre *nødvendige dæmnings- og moleanlæg* samt at lade anlægge tilknyttede *vejforbindelser*.

§ 3. Ministeren for Grønland bemyndiges til i forbindelse med de i §§ 1 og 2 nævnte anlæg at lade udføre:

a. i Jakobshavn, Christianshåb og Sukkertoppen *fortøjningsanordninger for fiskerbåde*, i Holsteinsborg og Frederikshåb en bådehavn og i Godthåb en *fiskerihavn*,

b. i Jakobshavn, Christianshåb, Godthåb og Frederikshåb anlæg eller udvidelse af *el-værker og højspændingsanlæg*,

c. i Jakobshavn, Christianshåb, Godthåb og Frederikshåb etablering eller udvidelse af *helårsvandforsyningsanlæg*,

d. i Jakobshavn og Holsteinsborg ændringer af henholdsvis *bedding og tankanlæg* og i Frederikshåb anlæg af *bro til landing af fisk*.

§ 4. Beløbene til bestridelse af statens udgifter ved gennemførelsen af de i §§ 1-3 omhandlede anlæg og foranstaltninger optages på de årlige bevillingslove.

Om de foreslåede anlæg og baggrunden for lovforslaget bemærkes:

Siden *Grønlandskommissionen* i 1950 afgav sin betænkning, er der bevilget betydelige beløb til udbygning af det grønlandske samfund i overensstemmelse med kommissionens retningslinjer. Man har herved i første række bestræbt sig for at hæve befolkningens sundhedsmæssige og sociale standard gennem udbygning af sundhedsvæsen og skolevæsen og tilvejebringelse af bedre boligforhold. Samtidig er der gennemført en nødvendig forhøjelse af reallønnen. Den stærkt voksende købekraft, som er fulgt med reallønstigningen, og den stærke *befolkningstilvækst*, som har fundet sted samtidig, har medført, at bestræbelserne for den kongelige grønlandske handelsområde væsentligt har været rettet mod en modernisering af forsyningsstjenesten, mens man i nogen grad har måttet vente med udbygning af de produktive erhverv. Befolkningsforøgelsen og den tendens til at koncentrere befolkningen i byerne, som på forskellig måde har været støttet af det offentlige, har nu skabt den befolkningsmæssige baggrund for en nødvendig udvikling af det produktive erhvervsliv først og fremmest gennem en udvikling af fiskeriet og koncentreret fortrinsvis i de grønlandske byer.

En sådan udvikling søges fremmet gennem de i lovens § 1 omhandlede fiskeforædlingsanlæg til fremstilling af fiskehermetik og frosne fiskeprodukter. Resultaterne fra anlæg, man tidligere har indrettet i ældre bygninger i Christianshåb og Sukkertoppen, hvor der igennem nogle år er gennemført en moderne produktion af reje-konserves og frossen filet af torsk og havkat, har vist, at den økonomiske baggrund er til stede, og at befolkningen har haft lyst og evne til at udnytte mulighederne i fiskeriet.

Hidtil har det grønlandske fiskeri været koncentreret om torsk

til produktion af saltfisk af høj kvalitet — såkaldt hvidvinget saltfisk — fra et stort antal primitive salterier og baseret på fjordfiskeri. Markedet for denne produktion har imidlertid vist sig ikke med fordel at kunne udvides. Ved overgang til produktion af den billigere „sortvingede saltfisk“ samt produktion af fiskehermetik og frosne fiskeprodukter, hvorved flere fiskearter end torsk indgår i produktionen, får man bedre mulighed for at tilpasse sig markedsforholdene, samtidig med at den grønlandske befolkning får mulighed for at medvirke til den forøgelse af samfundets produktivitet, som må danne basis for den voksende befolknings eksistens.

I forbindelse med fiskeindustrianlæggene vil det være nødvendigt at foretage den i lovens § 3 omhandlede udbygning af forskellige tekniske anlæg navnlig elværker og vandforsyningsanlæg.

De i § 2 omhandlede kaj anlæg for oceangående skibe i nogle af byerne, hvor man går bort fra den hidtidige primitive pramekspedition, er nødvendiggjort af udviklingen på forsyningstjenestens område og vil samtidig være af afgørende betydning for industrianlæggenes rentabilitet og kapacitet. Ligesom industrianlæggene er kaj anlæggenes økonomi baseret på erfaringer fra eksisterende anlæg.

De fortøjningsanordninger og bådehavne, som omhandles i § 3, vil sammen med industrianlæggene stimulere til en forøgelse af den grønlandske fiskerflåde. Egentlige lukkede havne, som de kendes hernede, er der ikke tale om, men kun om anlæg, der kan skabe den nødvendige forbedring af de nuværende utilstrækkelige opankringsforhold, der har været årsag til talrige havarier og forlis.

I Godthåb bygges dog en egentlig fiskerihavn, som må anses for nødvendig for at skaffe byen andel i de rige fiskeforekomster i farvandene uden for byen samt for driften af det i byen planlagte industrianlæg.

Udgifterne ved de af lovens omhandlede arbejder er anslået til 57 mill. kr., der fordeles over 6-7 år. Som bilag til lovforslaget var optrykt en oversigt over anvendelsen af de 57 mill. kr. til de forskellige anlæg i hvert af årene 1959-1965.

Ud over de af loven omhandlede projekter vil det ifølge ministerens fremsættelsestale og bemærkningerne til lovforslaget være nødvendigt i de kommende år at foretage en yderligere industriel udbygning navnlig i Holsteinsborg, Sukkertoppen, Egedesminde og Nanortalik. Udgifterne ved et program for disse områder, der skønnes at ville medføre udgifter til ca. 20 mill. kr., er endnu ikke udformet endeligt, men forudsætter mere detaljerede undersøgelser og erfaringer.

Også for østkysten vil det i løbet af et kortere åremål blive nødvendigt at udbygge industri- og havneanlæg. Det drejer sig dog her om anlæg efter langt mindre målestok.

Ved 1. behandling tiltrådtes lovforslaget af *Victor Gram* (S).

From (V) takkede ministeren for lovforslagets fremsættelse og fandt det ubegribeligt, at ministeren oprindelig havde tænkt sig alene at søge sin bevilling via finansudvalget. Han fandt den påtænkte rationalisering og udvidelse af fiskeproduktionen rigtig, men mente samtidig, at en særdeles grundig udvalgsbehandling var nødvendig til undersøgelse af, om placeringen af de forskellige anlæg var rigtig, om de var projekteret således, at deres kapacitet svarede til de stedlige muligheder, samt om der var kvalificeret arbejdskraft til at bemande dem. Endelig rejste han spørgsmålet, om en statsfinansiering af anlæggene var nødvendig, eller om man havde tænkt at tilbyde private at anbringe penge i disse anlæg.

Ninn-Hansen (KF) anså det for værdifuldt, at man nu koncentrerede sig om den erhvervsmæssige opbygning i Grønland. Han henstillede, at ministeren løbende holdt folketingets Grønlandsudvalg orienteret om, hvordan han benyttede sine bemyndigelser i henhold til loven, og ønskede ligesom venstres ordfører privat kapital placeret i anlæggene.

Lannung (RV), *Kristian Kristensen* (DR) og *Alfred Jensen* (DK) gav på deres partiers vegne principiel tilslutning til lovforslaget. Endelig anbefalede det grønlandske medlem *Elias Lauf* lovforslaget.

I sine svarbemærkninger til ordførerne bemærkede *ministeren* henvendt til ordførerne for venstre og det konservative folkeparti, at man havde gjort den erfaring, at det ikke var muligt at få privat kapital engageret i Grønland, og at det var derfor, man havde foreslået, at den kongelige grønlandske handel skulle bygge og drive anlæggene.

Lovforslaget henvistes til behandling i et udvalg, hvori et *flertal* (repræsentanterne for S, RV, DR samt det grønlandske medlem *Rosing*) indstillede det til vedtagelse uændret, mens et *mindretal* (repræsentanterne for V og KF) stillede forskellige ændringsforslag, hvorved arbejder til et beløb af 25 650 000 kr. foresloges udtaget af lovforslaget. Mindretallet foreslog, at de i § 1 omhandlede industri-anlæg udgik, idet mindretallet ville henvise ministeren til at søge privat investering i de pågældende anlæg fremmet. Mindretallet ville dog, hvis ministeren godtgjorde, at dette ikke var muligt, tage under overvejelse at medvirke til den foreslåede offentlige investering. Tillige foreslog mindretallet, at en række af de af §§ 2 og 3 omfattede arbejder, som først tænktes påbegyndt i 1961, skulle udgå. Mindretallet ville dog være villigt til på et senere tidspunkt at tage under overvejelse at medvirke til bevilling af disse anlæg, idet mindretallet gik ud fra, at ministeren løbende ville holde folketingets Grønlandsudvalg orienteret om udviklingen af det grønlandske fiskeri, dets produktionsresultater og produktionens afsætning.

Ved 2. behandling forkastedes de af mindretallet stillede ændringsforslag med alle stemmer imod venstres og det konservative folkepartis stemmer.

Lovforslaget gik til fornyet behandling i udvalget, hvor udvalgets flertal og mindretal opretholdt deres principielle stilling. Tillægsbetænkningen indeholdt i øvrigt uddrag af en af ministeren givne længere redegørelse i anledning af en række af udvalget stillede spørgsmål vedrørende den kongelige grønlandske handels virksomhed, den bestående eksportordning, den grønlandske konjunkturudligningsfond m. v.

Ved 3. behandling erklærede *From* (V), at venstres medlemmer ville undlade at stemme, da deres henstilling til regeringen om at lade privat kapital få indflydelse på disse anlæg var blevet afvist. *Ninn-Hansen* (KF) udtalte, at heller ikke hans parti kunne medvirke til gennemførelse af lovforslaget, efter at ændringsforslagene om, at der skulle anvendes 26 mill. kr. mindre end foreslået, var forkastet. Lovforslaget vedtoges herefter enstemmigt med 84 stemmer (S, RV, DR, DK og SF), mens 55 medlemmer (V og KF) undlod at stemme.

92. Lov om ændring i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1055. C. sp. 223].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 436). 1. beh. ⁷/₁₁ (F. sp. 772). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Anker Lau, Weikop, A. C. Normann, Niels Andersen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, A. C. Normann [næstformand], Niels Andersen, Anker Lau, Erik Eriksen, Holmberg, Axel Kristensen, Sønderup, Weikop, Fanger og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 313) afgivet ¹⁰/₁₂. (Ordfører: Chr. Christiansen). 2. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1721). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 333) afgivet ¹⁰/₁₂. 3. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1931). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 352).

Ved loven forlænges gyldigheden af lov nr. 302 af 21. december 1957 om valutaforhold m. v. til *udgangen af 1959*, og samtidig begrænses den i valutalovens § 7, stk. 1, indeholdte bemyndigelse for boligministeren til at træffe midlertidige foranstaltninger til regulering af bygge- og anlægsvirksomheden til kun at gælde indtil udgangen af marts måned

1959, idet der fra 1. april 1959 ifølge § 2, stk. 3, i lov nr. 356 af 27. december 1958 om boligbyggeri vil være hjemmel for boligministeren til at foretage sådanne reguleringer.

Mens loven om valutaforhold året i forvejen var blevet vedtaget enstemmigt, opnåedes der ikke enighed om lovens forlængelse, idet ordførerne for venstre og det konservative folkeparti, *Anker Lau* og *Weikop*, på deres partiers vegne afslog at medvirke til en sådan forlængelse med den motivering, at man var utilfreds med *tempoet i liberaliseringen*. Også den kommunistiske ordfører, *Fuglsang*, afslog at medvirke under henvisning til, at de i loven indeholdte bemyndigelser udnyttedes i overensstemmelse med regeringens almindelige handels- og udenrigspolitik, som kommunisterne ikke kunne godkende.

Efter at nogle af venstre stillede ændringsforslag, der gik ud på, at der for hver varegruppe skulle gives tilladelse til en mindsteimport på 10 pct. af forbruget, var blevet forkastet ved 2. behandling, blev lovforslaget ved 3. behandling vedtaget med 79 stemmer (S, RV og DR), idet 51 medlemmer (V, KF og DK) undlod at stemme.

93. Lov om ændring i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1053. C. sp. 563].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 435). 1. beh. ¹⁸/₁₁ (F. sp. 819). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Anker Lau, Weikop, Baunsgaard, Sandau og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå) [formand], Per Hækkerup, Lars P. Jensen, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Astrid Skjoldbo, Baunsgaard [næstformand], Sandau, Anker Lau, N. Chr. Christensen, Henry L. W. Jensen, Thisted Knudsen, Kryger, Weikop, Fanger og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 473) afgivet ¹¹/₂. (Ordfører: Chr. Christiansen). 2. beh. ¹⁸/₂ (F. sp. 2717). 3. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 2941). *Loven stadfæstet 4. marts 1959*. (Lovt. nr. 60).

Lovens formål er hovedsagelig at hindre uhjemlet brug her i landet af de navne og kendetegn, som anvendes af de af *De Forenede Nationer* oprettede organer eller af andre mellemstatlige organisationer. Herudover tilsigtes en i det væsentlige teknisk ajourføring af enkelte paragraffer i konkurrenceloven.

I folketingsåret 1957-58 fremsatte handelsministeren forslag til en tilsvarende lov, dog med den forskel at dette første lovforslag også indeholdt en bestemmelse om forbud mod *bortlodning i reklameøjemed* samt en hertil hørende påtalebestemmelse (årbog 1957-58, side 527). Disse bestemmelser var udeladt i det i 1958-59 fremsatte lovforslag, da der ikke kunne opnås den fornødne tilslutning til deres gennemførelse.

Ved fremsættelsen af det ændrede lovforslag anførte *handelsministeren* bl. a.:

„Efter lovforslagets behandling sidste folketingsår har jeg overvejet spørgsmålet om at foretage en gennemgang af samtlige bestemmelser i lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse. Da loven ikke i mange år har været genstand for en samlet bedømmelse, må en sådan gennemgang anses for hensigtsmæssig, og det er derfor tanken at nedsætte *et udvalg til undersøgelse af, om konkurrenceloven i sin nuværende skikkelse kan anses for tidssvarende.*

Uanset den således planlagte undersøgelse af hele konkurrenceloven anser jeg det dog for ønskeligt, at nærværende lovforslag, hvis bestemmelser ikke foregriber et kommende udvalgs arbejde, gennemføres. I denne forbindelse vil jeg gerne særlig fremhæve det ønskelige i at etablere den foreslåede beskyttelse af mellemstatlige organisationers navne og kendetegn.“

Lovforslaget mødte i den ændrede affattelse tilslutning fra alle sider i folketinget. Det henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis arbejde resulterede i en enkelt ændring af teknisk karakter. I den enstemmige betænkning udtales bl. a.:

„Fra handelsministeren har udvalget modtaget meddelelse om, at ministeren den 21. januar 1959 har nedsat et udvalg til eventuelt at fremkomme med forslag til ny lovgivning vedrørende uretmæssig konkurrence og varebetegnelse.“

Lovforslaget vedtoges enstemmigt.

94. Bogføringslov. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1557. C. sp. 957].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 1987). 1. beh. ²²/₁ (F. sp. 2137). Partiernes ordførere: Brodthagen, Thisted Knudsen, H. K. Sørensen, Baunsgaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Brodthagen, Poul Hansen (Svendborg), Hjortnæs, Erhard Jakobsen, Johs. E. Larsen [formand], Lars M. Olsen, K. Axel Nielsen, Baunsgaard [næstformand], Niels Andersen, Thisted Knudsen, Alfred Bøgh, Foged, Heick, Kryger, H. K. Sørensen [fra ⁸/₄ Fanger],

Knud Nielsen og Jørgen Jørgensen [Ullerup]]. Betænkning (B. sp. 945) afgivet $\frac{9}{5}$. 2. beh. $\frac{12}{5}$ (F. sp. 4635). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1021) afgivet $\frac{14}{5}$. 3. beh. $\frac{21}{5}$ (F. sp. 4883). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 178).

Ved loven, der afløser lov nr. 98 af 10. maj 1912 om bogføring m. v., som ændret ved lov nr. 308 af 22. december 1927 og lov nr. 127 af 15. april 1930, foretages en udvidelse af den kreds af virksomheder, der er pligtige at føre forretningsbøger.

Herved *udvides bogføringspligten* til at gælde for landbrugsjendomme, hvis grundbeløb udgør 30 000 kr. eller derover, ligesom også virksomheder, der driver fiskeri, hønseri og pelsdyravl, i princippet bliver bogføringspligtige, idet pligten dog for så vidt angår dambrug, hønseri og pelsdyravl først indtræder, såfremt der regelmæssigt beskæftiges flere end 3 fremmede medhjælpere.

I øvrigt udvides kredsen af bogføringspligtige til at omfatte brugsforeninger og andre andelsforeninger, selv om deres virksomhed er begrænset til medlemskredsen og de derfor ikke er pligtige at søge næringsadkomst. Endvidere er håndværkere herefter bogføringspligtige, når de beskæftiger fremmed medhjælp, mens de tidligere kun var bogføringspligtige, dersom de beskæftigede flere end 2 medhjælpere. Endelig er bogføringspligten udvidet til at omfatte følgende erhvervsvirksomheder: regnskabs- og anden økonomisk konsultation; dispatchørvirksomhed; marketenderi- og pensionatsvirksomhed, når der beskæftiges mere end 3 fremmede medhjælpere; kiropaktik; drift af hospital, klinik, sanatorium o. lign.; drift af hvilehjem, når der beskæftiges mere end 3 fremmede medhjælpere; skønhedspleje, fodpleje o. lign., når der regelmæssigt beskæftiges mere end to fremmede medhjælpere; visse udlejningsvirksomheder samt bolig- og værelseudlejning for så vidt det omfatter mere end 25 lejemål; drift af private skoler, handelsskoler, tekniske skoler m. v.; pantelånervirksomhed og handel med brugte genstande; rednings- eller vagtvirksomhed; rengøringsvirksomhed, herunder vinduespolering, såfremt der regelmæssigt beskæftiges flere end 2 fremmede medhjælpere; fragtmands-

virksomhed; skibsfart, hvor det drejer sig om skibsførere, der fører egne registrerede skibe; udgivelse af tidsskrifter og blade; annonce- og reklamebureauvirksomhed og rejse- og turistbureauvirksomhed.

Kravet til bogføringspligtens indhold er i lovens § 2 indskrænket til et almindelig holdt krav om, at forretningsbøgerne skal give så fuldstændige oplysninger om den bogføringspligtiges forretninger og formueforhold, som hensynet til kreditorer og offentlige myndigheder tilsiger, mens det under hensyntagen til, at udviklingen af den maskinelle bogføring og fremkomsten af nye forenklede systemer vil kunne gøre det ønskeligt fra tid til anden at foretage ændringer i de enkelte bestemmelser om bøgernes førelse, er overladt til handelsministeren at fastsætte de nærmere regler for bogføringspligtens omfang og indhold i øvrigt.

Loven, der ikke gælder for Færøerne, træder i kraft 1. januar 1960, dog kan handelsministeren efter forhandling med ministeren for Grønland fastsætte, hvornår og i hvilket omfang loven træder i kraft for Grønland. For virksomheder, der ikke har været bogføringspligtige i henhold til tidligere lovgivning, men som omfattes af den nye bogføringslov, indtræder bogføringspligten dog først på et ved kgl. anordning fastsat senere tidspunkt.

Handelsministeren har ved bekendtgørelse nr. 226 af 18. juni 1959 benyttet den ham ved lovens § 2 givne bemyndigelse til at fastsætte de nærmere regler for bogføringspligtens omfang og indhold. I bekendtgørelsen er fastsat kravene til bogføringen (§ 1), kravene til kasseregnskabet (§ 2), regnskabsperiodens længde (§ 3), regler for statusopgørelse (§ 4), bestemmelser om statusbogens indretning (§§ 5 og 6), bestemmelser om opbevaringspligt (§ 7) samt straffebestemmelser m. v. (§ 8).

Lovforslaget byggede i hovedsagen — ligesom et i folketingsåret 1953-54 fremsat forslag til lov om bogføring (årbog 1953-54, side 540) — på en betænkning, der den 16. oktober 1950 blev afgivet af den af handelsministeren under 24. oktober 1949 nedsatte *kommision*. Alligevel afviger det nu vedtagne lovforslag i ikke ubetydelig grad fra det i 1953-54 fremsatte lovforslag. Den afvigelse, der i politisk henseende blev den mest afgørende, var, at der i det nu

vedtagne lovforslag ikke var medtaget en bestemmelse, som fandtes i det i 1953-54 fremsatte lovforslag, hvorefter kredsen af de bogføringspligtige virksomheder kunne udvides ved kgl. anordning.

Selve lovforslaget gennemgik under behandlingen i folketinget kun mindre ændringer; derimod blev det *udkast til bekendtgørelse* om bogføringspligtens omfang og indhold, der var knyttet som bilag til det fremsatte lovforslag, gennemgået grundigt i det nedsatte *udvalg*, der efter forhandlinger med *handelsministeren* enedes med denne om en ændret formulering, hvilken som bilag optoges i den af udvalget afgivne betænkning, der i øvrigt indeholdt en udførlig redegørelse for de foretagne ændringer.

Lovforslaget blev ved 3. *behandling* vedtaget enstemmigt.

95. Lov om ændringer i konkursloven. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1555. C. sp. 963].

Fremsat skriftligt ¹⁶/₁ (F. sp. 1990). 1. beh. ²²/₁ (F. sp. 2137). Partiernes ordførere: Brodthagen, Thisted Knudsen, H. K. Sørensen, Baunsgaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til bogføringslov. Betænkning (B. sp. 945) afgivet ⁶/₅. 2. beh. ¹²/₆ (F. sp. 4635). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1021) afgivet ¹⁴/₅. 3. beh. ²¹/₅ (F. sp. 4883). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 179).

Loven har følgende indhold:

§ 1.

I lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs samt om nogle forandringer i de gældende bestemmelser om pant og eksekution sker følgende ændringer:

Til § 43.

Paragraffen affattes således:

„Når nogen, som efter lovgivningen er forpligtet til at føre forretningsbøger eller for ikke længere end 1 år siden har udøvet virksomhed med sådan forpligtelse, har standset sine betalinger, har enhver fordringshaver, så længe standsningen med betalingen varer, ret til at forlange skyldnerens bo taget under konkursbehandling, uden at han behøver at føre andet eller videre bevis for skyldnerens insolvens.“

Til § 46.

I § 46 udgår „, jfr. § 45,“.

§ 2.

Denne lov træder i kraft den 1. januar 1960.

Lovændringen, der gennemførtes i forbindelse med den samtidigt vedtagne bogføringslov (se nærmest foregående sag) er at betragte som en konsekvens af, at den nu gennemførte bogføringslov ophævede de i § 7 i den tidligere gældende lov om bogføring m. v. indeholdte bestemmelser, der foretog visse ændringer i konkurslovens bestemmelser.

Loven er bortset fra ikrafttrædelsesdatoen enslydende med et i folketinget 1953-54 fremsat lovforslag, til hvis ledsagende bemærkninger der da også henvistes ved fremsættelsen (årbog 1953-54, side 543). Fra disse bemærkninger citeres her følgende redegørelse for indholdet af den ved loven foretagne ændring i konkurslovens bestemmelser:

„Ved § 7 i lov nr. 98 af 10. maj 1912 om bogføring m. v. blev i forbindelse med den da stedfindende regulering og udvidelse af bogføringspligten den i § 45 i lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs m. m. indeholdte bestemmelse af begreberne handlende, fabrikanter og skibsredere ændret, således at konkurslovens særregler om disse grupper erhvervsdrivende fremtidig skulle omfatte enhver, der efter lovgivningen er forpligtet til at føre forretningsbøger. I bogføringslovens § 7, stk. 3, 1. pkt., bemærkedes dog udtrykkeligt, at den anførte bestemmelse ikke skulle gøre nogen forandring i den bestående lovgivning med hensyn til, hvilke konkursboer der skal behandles ved sø- og handelsretten, jfr. herom konkurslovens § 149, nu § 9, stk. 11, i lov om rettens pleje, lovebkendtgørelse nr. 265 af 15. september 1953; i den omhandlede relation gælder således stadig den snævrere bestemmelse af de nævnte grupper erhvervsdrivende, som indeholdtes i konkurslovens § 45 i sin oprindelige skikkelse.

Den ved bogføringsloven af 1912 ændrede affattelse af konkurslovens § 45 har herefter alene betydning i forhold til konkurslovens §§ 43, 44 og 46, der indeholder bestemmelser om adgangen til at forlange en skyldners bo taget under konkursbehandling i tilfælde af betalingsstandsning eller undladelse af at betale efter forudgående notarialbeskikkelse samt om skyldnerens pligt til at erklære sig fallit.

Efter det forslag til en ny lov om bogføring, som fremsættes samtidig med nærværende lovforslag, ophæves bogføringslov nr. 98 af 10. maj 1912 i sin helhed, derunder også § 7, som ændrede konkurslovens § 45.

Når denne bestemmelse bortfalder, vil det være nødvendigt på anden måde at fastslå området for konkurslovens §§ 43, 44 og 46,

og dette er ved bogføringslovforslaget forudsat løst ved en samtidig og særskilt ændring af konkursloven.

Nærværende lovforslag har herefter til formål at fastslå, at de nævnte bestemmelser i konkursloven som hidtil kommer til anvendelse på alle bogføringspligtige personer.

I stedet for som i den gældende lov i en særskilt paragraf (§ 45) at bestemme kredsen af personer, på hvilke lovens specialregler om handlende, fabrikanter og skibsredere finder anvendelse, har man fundet det lovteknisk mere hensigtsmæssigt at fastslå i lovens § 43, at denne bestemmelse gælder for bogføringspligtige; således som §§ 44 og 46 er formulerede, vil disse bestemmelser herefter finde anvendelse på de samme personer. Den omhandlede ændring af systematikken er således af rent formel art.

Efter det fremsatte bogføringslovforslag vil der vel ske en udvidelse af kredsen af bogføringspligtige i forskellige henseender, og efter nærværende forslag vil dermed også kredsen af de personer, der omfattes af konkurslovens §§ 43, 44 og 46, blive udvidet tilsvarende. Man er imidlertid af den opfattelse, at en sådan udvidelse er uden betænkelighed, og at de nævnte bestemmelser i konkursloven som hidtil bør være knyttet til det nugældende klare og retsteknisk let anvendelige kriterium, om bogføringspligt foreligger eller ej.

Uanset at forslaget medfører, at konkurslovens § 45 i sin oprindelige affattelse bortfalder, er der dermed ikke tilsigtet nogen ændring med hensyn til sø- og handelsrettens skiftekompetence. Bestemmelsen herom i retsplejelovens § 9, stk. 11, må derfor forstås som omfattende samme grupper erhvervsdrivende som konkurslovens § 45 i sin oprindelige affattelse.“

For tydeliggørelsens skyld bemærkes, at selv om den nu gennemførte bogføringslov på flere punkter afviger fra det forslag til lov om bogføring m. v., der fremsattes i folketingsåret 1953-54, og hvortil der henvises i de ovenfor citerede bemærkninger, giver disse bemærkninger dog en fulgyldig beskrivelse af indholdet af den nu gennemførte ændring i konkurslovens bestemmelser, idet der ved den nu gennemførte bogføringslov netop er foretaget den ophævelse af bestemmelserne i den tidligere bogføringslov af 1912, som også blev foreslået i det i 1953-54 fremsatte forslag til lov om bogføring m. v. (årbog 1953-54, side 540).

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

96. Varemærkelov. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1067. C. sp. 1057].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 426). 1. beh. ⁶/₁₁ (F. sp. 738).
Partiernes ordførere: Lund Jensen, Gideon, Hanne Budtz,

Baunsgaard, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lund Jensen, Ditlevsen, Boye Hansen, Heising [fra $\frac{1}{4}$ Robert Sørensen], Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen [formand], Hans Rasmussen, Baunsgaard [næstformand], Sandau, Gideon, Heilesen, Henry L. W. Jensen, Peter Larsen, Anker Lau, Hanne Budtz, Knud Nielsen og Weikop). Betænkning (B. sp. 789) afgivet $\frac{12}{3}$. 2. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3912). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1111) afgivet $\frac{26}{6}$. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 5322). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 211).

Loven, der træder i stedet for lov nr. 101 af 7. april 1936, jfr. lov nr. 35 af 4. marts 1953, kan i vid udstrækning betragtes som et resultat af et *fællesnordisk samarbejde* med det formål at bringe de enkelte landes varemærkelovgivning i så nær overensstemmelse med hinanden som muligt.

Handelsministeren udtalte herom ved fremsættelsen bl. a. følgende:

„De lovudkast, som nu foreligger i de fire nordiske lande, og som er optrykt i den danske varemærkelovsbetænkning, udviser i store træk overensstemmelse. De er alle opbygget efter samme system, således at tilsvarende materielle regler i hvert af lovudkastene i alt væsentligt findes på samme plads. I vidt omfang er lovudkastenes regler af samme saglige indhold og tillige ensartet formuleret. Fuld overensstemmelse i alle enkeltheder har det dog ikke været muligt at gennemføre. På nogle punkter har nationale forskelligheder på retsplejens og administrationens område nødvendiggjort afvigelser. Også uligheden inden for den varemærkeretten nærliggende konkurrenceret har foranlediget visse forskelligheder, men i hovedtræk svarer lovudkastene som sagt til hinanden.“

På grundlag af de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget, samt handelsministerens skriftlige fremsættelse anføres i det følgende i hovedtræk indholdet af de vigtigste af lovens bestemmelser.

I lovens *kapitel I* (§§ 1-11) fastslås det i §§ 1-3, at en varemærkeret kan stiftes såvel ved *registrering* som ved *indarbejdelse og brug*. Ved at ligestille disse former for rettens erhvervelse indtager den danske lov en vis særstilling i forhold til øvrige nordiske landes lovgivning, idet der ikke i disse lande er givet det varemærke, der vel er taget i brug, men dog ikke anvendt i en sådan udstrækning, at indarbejdelse kan siges at

foreligge, en så gunstig retsstilling som den, det danske forslag giver brugeren. Fra dansk side har man ikke ment at kunne tilslutte sig de øvrige landes standpunkt, idet der derved ville ske en væsentlig indskrænkning i de rettigheder, der bestod ifølge hidtil gældende dansk ret.

I forhold til tidligere udvides *kredsen af registreringsberettigede* ved, at betegnelsen næringsdrivende erstattes af *erhvervsdrivende*, hvorved også de, der driver immaterielt erhverv, såsom ingeniører, arkitekter, læger m. m., skal kunne få varemærker registreret, uanset at de ikke udbyder egentlige varer, men „ydelser“ (servicemærker).

I forbindelse med ovennævnte udvidelse af de registreringsberettigedes kreds er det i § 1 anført, at varemærkets formål er at kendetegne varer eller tjenesteydelser, hvorhos det i § 1, 3. stk., udtales, at lovens bestemmelser om varer finder tilsvarende anvendelse på arbejds- og tjenesteydelser. § 1 indeholder således positiv hjemmel for registrering af „servicemærker“, hvilket allerede efter gældende dansk praksis har fundet sted i et vist omfang, nemlig for personer, der gennem erhvervsmæssigt drevne forretninger, såsom vaskerier, rensierier o. lign. tilbyder arbejds- og tjenesteydelser, men ikke egentlige varer.

I modsætning til den hidtil gældende varemærkelov, der ikke opstillede nogen *definition* af begrebet varemærke, udtales det nu i lovens § 1, stk. 2, at varemærker kan bestå af figurer, ord eller ordforbindelser, herunder slagord, bogstaver eller tal eller af varers udstyr eller indpakning.

I § 4 fastslås det, at en varemærkeret i medfør af §§ 1-3 udelukker andre end indehaveren fra i erhvervsvirksomhed uhjemlet at benytte et med varemærket forveksleligt mærke. Om forvekslelighed gives i § 6 den hovedregel, at varemærker kun anses som forvekslelige, såfremt de angår varer af samme eller lignende art; det fastslås dog, at forvekslelighed undtagesvis kan anses at foreligge, a) når et varemærke er særlig stærkt indarbejdet og endvidere er så velkendt i vide kredse her i landet, at en andens brug af et lignende mærke, selv for varer af anden art, indebærer en utilbørlig udnyttelse af vare-

mærkets værdi (goodwill), eller b) når et varemærke er indarbejdet, og en andens brug af et lignende mærke for andre varer under hensyn til disses særlige karakter åbenbart er egnet til at forringe det indarbejdede mærkes værdi væsentligt.

I §§ 7-10 er fastsat en række bestemmelser, der tager sigte på at klarlægge visse tvivlstilfælde ved konflikter mellem ældre og yngre kendetegn, og i § 11 er indeholdt en i varemærkeretten ny bestemmelse til værn for mærkeindehaveren og til „advarsel“ for udgivere af leksika, håndbøger, lærebøger eller lignende skrifter af fagligt indhold. I praksis har der vist sig behov for en hjemmel for mærkeindehaveren til at skride ind over for mærkets brug i sådanne trykte skrifter, når det ikke samtidig angives, at det drejer sig om et varemærke. Mærkets anvendelse på denne måde kan nemlig bevirke, at mærket mister karakteren af at være varemærke og går over til at være en almindelig vare- eller stofbetegnelse.

I lovens *kapitel II* (§§ 12-24), der omhandler *registrering* af varemærker, gives der i § 12 bestemmelser om førelse af varemærkeregistret og om udgivelse af en Registreringstidende. I § 13 fastslås det bl. a., at et varemærke for at kunne registreres skal være egnet til at adskille mærkeindehaverens varer fra andres, og der gives i § 14 en række påbud til registreringsmyndighederne om, hvad disse har at påse i henseende til det anmeldte varemærkes indhold og form, førend det registreres. Nye blandt disse påbud i forhold til tidligere lovgivning er bestemmelser tilsigtende en beskyttelse af litterære og kunstneriske værker eller patent- og mønsterrettigheder o. lign. samt en bestemmelse, der har til formål at beskytte de i en vis udstrækning anvendte udenlandske varemærker.

I § 15 fastslås det, at den ved registreringen opnåede varemærkeret ikke omfatter sådanne dele af mærket, som ikke særskilt kan registreres.

I § 16 er indeholdt en af de vigtigste af lovens nye bestemmelser, idet der her skabes hjemmel for indførelse af såkaldt *klasseregistrering*. Efter hidtil gældende lovgivning omfatter den ved registreringen opnåede varemærkeret alle arter af varer, medmindre anmeldelsen er begrænset til kun at angå

bestemt angivne varer, jfr. den hidtil gældende varemærkelovs § 1. Denne regel medførte, at talrige varemærker, uden at egentlig interesse herfor var til stede, registreredes for alle varearter. Hertil kom, at anmeldere, der ikke kunne få deres mærker registreret for alle varearter, ofte anførte en unødigt vidtrækkende varefortegnelse, idet gebyret var det samme uanset fortegnelsens omfang. Herved blev det stadig vanskeligere at få nye varemærker optaget i registret. Ved at indføre klasseregistrering, hvorefter varemærket registreres for én eller flere vareklasser, forventes registreringerne at få et langt mere begrænset omfang end hidtil, idet der sammen med klasseregistreringen vil finde en graduering sted af afgifterne, således at den grundafgift, der betales ved anmeldelsen, kun dækker registrering i én klasse, medens der betales en *tillægsafgift for hver yderligere klasse*, hvori mærket ønskes registreret.

De for *anmeldelse* af et varemærke til registrering gældende regler er indeholdt i §§ 17-23. Ved bestemmelsen i § 20 indføres det såkaldte „*fremlæggelsesinstitut*“, svarende til hvad der gælder i henhold til patentloven. Fremlæggelsesinstituttet praktiseres allerede i en række andre lande, bl. a. USA, England og Tyskland. Efter dette skal de anmeldte varemærker modsat hidtil gældende lovgivning og praksis, inden registrering finder sted, bekendtgøres i Registreringstidende med adgang til inden 2 måneder fra bekendtgørelsesdagen at fremføre eventuelle indsigelser mod registreringen. Den omstændighed, at indehaveren af en ældre ret ikke inden indsigelsesfristens udløb får fremført sine indsigelser, medfører ikke, at han ikke senere kan søge registreringen ophævet ved dom.

§ 24 hjemler ret til uvæsentlige ændringer i registrerede varemærker, for så vidt disses helhedsindtryk ikke derved påvirkes. Reglen, der er ny, har været savnet især siden 1936, fordi varemærket ved den da stedfundne lovændring blev gjort frit overdrageligt.

Kapitel III (§§ 25-27) indeholder reglerne om *registreringens ophør*. Det fastslås, at registrering kan ophæves ved dom, hvorimod den tidligere gældende adgang til i enkelte tilfælde at få registreringen ophævet administrativt er bortfaldet. Sag mod

mærkeindehaveren om ophævelse af en registrering kan anlægges af enhver, som har interesse deri.

Kapitel IV (§§ 28-31) indeholder særlige regler om *registrering af udenlandske varemærker*. Reglerne om ikke herboendes adgang til at få registreret varemærker her i landet er i alt væsentligt i overensstemmelse med de hidtil gældende bestemmelser. Det er dog ikke længere nødvendigt, at den udenlandske anmelder er hjemmehørende i et af de lande, der har tiltrådt Pariserkonventionen, eller et land, med hvilket Danmark har særoverenskomst om gensidig registrering af varemærker. Herved er varemærkeloven bragt i overensstemmelse med patentloven og mønsterloven, i hvilke der ikke lægges vægt på, hvor ansøgeren er hjemmehørende.

§ 29 indeholder endvidere en regel, der i visse tilfælde muliggør det for en udlænding, der i sit hjemland har indregistreret et varemærke, at få dette indregistreret her i landet, selv om den danske lovs betingelser ikke er opfyldt. En sådan registrering, der er begrænset i tid og omfang som hjemlandsregistreringen — *telle quelle* — er Danmark ved Pariserkonventionens art. 6 forpligtet til at foretage for personer hjemmehørende i unionslandene.

Bestemmelser om *overdragelse og licens* er indeholdt i *kapitel V (§§ 32-35)*, og det fastslås i § 32, at varemærker er frit overdragelige, d. v. s. at et mærke kan afhændes uden samtidig afhændelse af den forretningsvirksomhed, hvori det har været anvendt. Reglen betegner en udvidelse i forhold til den hidtil gældende lovs § 8, idet den gælder alle varemærker, mens den hidtil gældende lovs § 8 alene tog sigte på det registrerede varemærke. I § 34 gives indehaveren af et registreret varemærke ret til at lade andre anvende mærket i erhvervsøjemed (*licens*). Reglen er ny i dansk varemærkelovgivning.

Kapitel VI (§ 36) omhandler *forbud mod brugen af vildledende varemærker*, og det bestemmes i paragraffens 1. stk., at det, såfremt brugen af et varemærke efter stedfunden overdragelse eller efter meddelt licens bliver vildledende, ved dom kan forbydes at anvende mærket i den foreliggende skikkelse. Paragraffens 2. stk. indeholder en generel regel, hvorefter vild-

ledende varemærker eller brug af varemærker på vildledende måde ved dom kan forbydes. Efter 3. stk. skal sag efter denne paragraf kunne rejses af direktøren for patent- og varemærkevæsenet samt af enhver, der har interesse deri.

Kapitel VII (§§ 37-42) indeholder bestemmelser vedrørende *retsbeskyttelsen*. Den i den hidtil gældende varemærkelov indeholdte regel, der hjemlede frihedsstraf for forsætlig eller uagtsom krænkelse af retten til et registreret varemærke, er udeladt. Derimod indeholder § 38 en ny bestemmelse om, at den, der krænker en varemærkeret, uden at dette sker forsætligt eller uagtsomt, således at erstatning ikke skal erlægges, kan kendes pligtig at udbetale den ved den ulovlige handling indvundne fortjeneste til den krænkede i det omfang, i hvilket denne har lidt tab.

I *kapitel VIII* (§ 43) er der med hensyn til *fællesmærker* givet følgende bestemmelse:

De i nærværende lov indeholdte bestemmelser om varemærker finder anvendelse på fællesmærker i det omfang og med de afvigelser, der følger af den for disse mærker gældende særlige lovgivning.

(Om forholdet mellem varemærkeloven og den samtidig gennemførte fællesmærkelov henvises her til årbogens omtale af fællesmærkeloven, se nærmest efterfølgende sag).

Endelig indeholder *kapitel IX* (§§ 44-48) en række forskellige bestemmelser vedrørende *frister*, adgang til *oplysninger om varemærkerregistrets indhold* samt overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

Handelsministeren gav ved lovforslagets *fremsættelse* en oversigt over den danske varemærkelovgivnings udvikling, de nordiske bestræbelser for opnåelse af en nordisk retsenhed, kommissionsarbejdet m. v., og han fremhævede betydningen af, at der skabtes fælles linjer for lovgivning og administration de nordiske lande imellem. Dette måtte ses ikke alene som et led i udviklingen i samhandelen, men også som grundlag for fælles nordisk indsats på de internationale konferencer vedrørende den industrielle ejendomsret.

Lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen kun undergik enkelte mindre væsentlige ændringer, blev ved 3. behandling enstemmigt vedtaget.

97. Fællesmærkelov. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1569. C. sp. 1069].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 1990). 1. beh. ²⁰/₁ (F. sp. 2075). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Gideon, Hanne Budtz [Weikop], A. C. Normann [Baunsgaard], Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til varemærkelov. Betænkning (B. sp. 1105) afgivet ²²/₅. 2. beh. ²⁶/₅ (F. sp. 5023). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 1123) afgivet ²⁷/₅. 3. beh. ²/₈ (F. sp. 5322). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 212).

Loven, der gennemførtes i nær forbindelse med den i samme samling vedtagne varemærkelov (se nærmest foregående sag), hviler ligesom denne til dels på principper, der har været drøftet mellem de nordiske lande og inden for varemærkekommissionen. Selve forbindelsen mellem de to love fremgår i øvrigt klart af fællesmærkelovens § 2, hvori det fastslås, at de i varemærkeloven indeholdte regler, hvis intet andet følger af bestemmelserne i fællesmærkeloven, skal gælde for fællesmærker, for så vidt og i det omfang de efter deres beskaffenhed kan finde anvendelse. Fællesmærker skal således i princippet behandles efter samme regler som varemærker, jfr. også varemærkelovens § 43, og dette gælder f. eks. med hensyn til enerettens indhold, kollisioner, registreringshindringer og fornyelser.

Loven, der således kan siges at supplere varemærkeloven med et for fællesmærker nødvendigt sæt af særregler, træder i stedet for den hidtil gældende lov om fællesmærker, lov nr. 102 af 7. april 1936, og har følgende indhold:

§ 1. Foreninger af erhvervsdrivende kan i overensstemmelse med varemærkelovens §§ 1-3 ved registrering eller brug erhverve eneret for deres medlemmer til at benytte særlige kendetegn for varer eller arbejds- og tjenesteydelser, som medlemmerne tilbyder i deres virksomhed.

Offentlige myndigheder samt sådanne stiftelser og andre juridiske personer, organisationer eller sammenslutninger, som fører kontrol med eller fastsætter normer for varer eller arbejds- og tjenesteydelser, kan på tilsvarende måde erhverve eneret til særlige kendetegn til benyttelse for de varer eller arbejds-

og tjenesteydelser, der er genstand for kontrol, eller for hvilke normer er fastsat.

Kendetegn, som omfattes af denne lov, kaldes fællesmærker.

§ 2. Hvis ikke andet følger af bestemmelserne nedenfor, gælder for fællesmærker de i varemærkeloven indeholdte regler, for så vidt og i det omfang de efter deres beskaffenhed kan finde anvendelse.

§ 3. Anmeldelse af et fællesmærke til registrering indgives skriftligt til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet. Anmeldelsen skal foruden de i varemærkelovens § 17 nævnte oplysninger indeholde angivelse af de for mærkets benyttelse fastsatte bestemmelser.

Godkendes anmeldelsen, indføres disse bestemmelser i registeret. Senere ændringer i bestemmelserne skal af mærkets indehaver inden 3 måneder anmeldes til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet til indførelse i registeret.

§ 4. Overdragelse af et registreret fællesmærke kan kun registreres, såfremt mærket ikke skønnes egnet til i den nye indehavers hånd at vildlede offentligheden.

§ 5. Registreringen af et fællesmærke kan ophæves ved dom, såfremt forhold svarende til de i varemærkelovens § 25 og § 36 angivne måtte indtræde, såfremt mærket strider mod almene samfundsinteresser, eller såfremt ændringer i bestemmelserne for mærkets benyttelse ikke behørigt anmeldes til registeret.

Sag kan anlægges af enhver, der har interesse deri, dog kan sag til ophævelse af registreringen af et fællesmærke som stridende mod almene samfundsinteresser alene anlægges af handelsministeren.

§ 6. I sager om indgreb i retten til fællesmærker skal kun mærkets indehaver anses som søgsmålsberettiget. Krav om erstatning kan nedlægges ikke blot for den skade, som måtte være påført mærkeindehaveren, men også for den skade, der måtte være tilføjet de til mærkets benyttelse berettigede.

§ 7. Fællesmærker registreres i fællesmærkerregisteret, der føres som en særlig afdeling af varemærkerregisteret.

Handelsministeren fastsætter nærmere bestemmelser om indgivelse og behandling af anmeldelser til fællesmærkeregi-steret, om registerets indretning og førelse, om registreringernes bekendtgørelse samt om afgifter for anmeldelser, ekspeditioner, udskrifter m. v.

§ 8. Bestemmelserne i denne lov træder i stedet for lov nr. 102 af 7. april 1936 om fællesmærker. De i henhold til nævnte lov af 1936 registrerede fællesmærker forbliver i regi-steret, uanset om de ikke opfylder betingelserne i nærværende lov for at kunne registreres som nye mærker.

På fællesmærker, der er registreret i medfør af ovennævnte lov nr. 102 af 7. april 1936, finder den i varemærkelovens § 16 omhandlede registrering i vareklasser først anvendelse ved regi-streringens fornyelse.

§ 9. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved kongelig anordning. Loven skal dog senest sættes i kraft den 1. oktober 1960.

De ved lovens ikrafttræden foreliggende uafgjorte anmel-delser behandles efter den hidtidige lovgivnings bestemmelser, medmindre anmelderen ønsker anmeldelsen overført til be-handling efter nærværende lov.

For Grønlands og Færøernes vedkommende fastsættes tids-punktet for lovens ikrafttræden ved kgl. anordning, hvorved tillige kan fastsættes sådanne afvigelser fra lovens bestemmel-ser, som forholdene måtte tilsiqe.

Disse bestemmelser gennemførtes med tilslutning fra samtlige partier i folketinget; men der var i det oprindeligt fremsatte lov-forslag yderligere foreslået følgende bestemmelse:

„Ved dom kan registreringen af et fællesmærke ophæves og benyttelse af et fællesmærke forbydes, såfremt benyttelsen af mærket medfører urimelig indskrænkning i den frie erhvervsudøvelse eller urimelig ulighed i vilkårene for erhvervsudøvelse.

Sag kan anlægges af direktøren for patent- og varemærkevæse-net, af monopoltilsynet samt af Danske Husmødres Forbrugerråd.“

Forslaget var motiveret med, at monopoltilsynet ved under-søgelse af visse branchers forhold var blevet opmærksom på, at fællesmærkeordninger i visse tilfælde kan medføre uheldige virknin-ger. Da eneretten til sådanne fællesmærker tilkommer medlemmerne af de organisationer, der har ladet mærkerne registrere, kan disse

fællesmærkeordninger i praksis medføre en *konkurrencebegrænsning* af tilsvarende art som en eksklusivaf tale, idet de uden for organisationerne stående erhvervsdrivende afskæres fra at deltage i omsætningen af de med fællesmærkerne forsynede varer. Dette forhold kan efter omstændighederne medføre sådanne skadelige virkninger, som omhandles i monopollovens § 11, uden at det er muligt at imødegå dem ved hjælp af monopollovens regler, fordi eksklusivtilstanden beror på den retsbeskyttelse, der tilkommer registrerede fællesmærker.

Regeringen havde været enig med monopoltilsynet i, at der burde være mulighed for at imødegå forhold af denne art, hvis de kunne medføre urimelige tilstande inden for en branche, hvorfor nævnte bestemmelse var medtaget i det fremsatte lovforslag. Forslaget stødte imidlertid under lovforslagets *1. behandling* på stærk modstand fra venstres og det konservative folkepartis ordfører, der ikke alene fandt bestemmelsen overflødig, men også rejste tvivl om dens grundlovmæssighed samt dens forenelighed med Pariserkonventionen.

Under det påfølgende udvalgsarbejde blev der gennem handelsministeren indhentet udtalelse fra justitsministeriet og udenrigsministeriet om de to sidste spørgsmål; angående de modtagne svar udtaltes i den af *udvalget* afgivne *betænkning* følgende:

„Justitsministeriet har i skrivelse af 20. februar d. å. givet udtryk for den opfattelse, at de ejendomsindgreb, der hjemles i lovforslagets § 6, hører til dem, der kan foretages uden iagttagelse af reglerne i grundlovens § 73.

Udenrigsministeriet har i skrivelse af 23. februar d. å. efter indhentet resposum fra ministeriets rådgiver i folkeret, professor, dr. jur. Max Sørensen, givet udtryk for,

„at der ikke kan påvises klar uforenelighed mellem lovforslagets § 6 og nogen udtrykkelig bestemmelse i konventionen om beskyttelse af den industrielle ejendomsret, men at man ikke ganske kan afvise den betragtning, at den foreslåede regel er uforenelig med konventionens ånd og grundtanke.“

Endvidere har udenrigsministeriet udtalt,

„at det ikke kan udelukkes, at gennemførelsen af nævnte bestemmelse i udlandet vil kunne medføre handelspolitiske foranstaltninger, der vil kunne skade danske eksportinteresser.“

Under hensyn til disse udtalelser er det anset for rigtigst at lade lovforslagets § 6 udgå og i stedet i § 5 indføje en bestemmelse, der giver hjemmel for ophævelse ved dom af registreringen af et fællesmærke, når dette strider mod almene samfundsinteresser En sådan bestemmelse vil være i ordret overensstemmelse med Pariserkonventionens art. 7 b, stk. 2.“

Videre udtalte udvalget i betænkningen:

„Fællesmærkeordningen medfører i sig selv en eksklusivtilstand, som det er fællesmærkelovgivningens formål at beskytte. Normalt vil man herigennem sikre berettigede erhvervsinteresser, men i ganske særlige tilfælde kan fællesmærkebeskyttelsen komme i strid med almene samfundsinteresser. Om dette er tilfældet, vil herefter bero på domstolenes vurdering i det enkelte tilfælde.

Der er efter forhandling i udvalget opnået enighed om, at sag til ophævelse af fællesmærke, som er stridende mod almene samfundsinteresser, kun kan anlægges af handelsministeren.“

Ved lovforslagets 2. *behandling* drejede forhandlingerne sig næsten udelukkende om betydningen af, at den som § 6 i det oprindelige lovforslag foreslåede bestemmelse var blevet fjernet og erstattet af en adgang for handelsministeren til at anlægge sag til ophævelse af registreringer af et fællesmærke, som strider mod almene samfundsinteresser. Om betydningen af den nye bestemmelse udtalte *Gideon* (V) bl. a. følgende:

„Jeg ønsker derfor at slå fast, at denne bestemmelse, som det også er udtrykt i betænkningen, må tages meget snævert. Der kan i hvert fald ikke være tale om, at bestemmelsen kan dække det område, som tilsigtedes dækket af den oprindelige § 6 i lovforslaget. Dette følger allerede deraf, at udenrigsministeriet har advaret imod gennemførelsen, og deri må ligge, at man ikke ved denne tilføjelse kan få en lovbestemmelse, der på anden måde dækker § 6.

Jeg vil desuden i denne forbindelse anføre og understrege, at vi har lagt vægt på den enighed, der er opnået om påtalebemyndigelsen. Vi har lagt vægt på, at det alene bliver handelsministeren, der kan rejse tiltale efter denne bestemmelse. Jeg tror, det er meget nyttigt, at det er blevet således. Jeg tror, at efter det, der er passeret, vil ikke alene den nuværende handelsminister, men også fremtidige handelsministre være meget forsigtige med anvendelsen af den omtalte bestemmelse.“

Lignende betragtninger blev fremsat af *Weikop* (KF), hvorimod ordførerne for de øvrige partier gav udtryk for den opfattelse, at også den nye bestemmelse i § 5, hvorefter registreringer skulle kunne ophæves ved dom efter derom af handelsministeren anlagt sag, var indsat med henblik på, at den skulle kunne anvendes i påkommende tilfælde. *Handelsministeren* udtalte herom ved forhandlingens slutning følgende:

„§ 6 var oprindeligt sat ind i lovforslaget for at udfylde et hul i monopolloven. Den nye bestemmelse i § 5 er sat ind af samme grund. Den er mindre hensigtsmæssig til opnåelse af formålet, men det er altså den eneste grund til, at den er der, og derfor vil jeg gerne understrege, at den også må kunne anvendes til dette formål.“

Lovforslaget blev med den foran nævnte ændring samt nogle ændringer af formel karakter ved 3. *behandling* vedtaget enstemmigt med 155 stemmer.

98. Lov om forsikringsvirksomhed. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 33. C. sp. 825].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 38). 1. beh. $\frac{20}{10}$ (F. sp. 614). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Paabøl, Ninn-Hansen, Baunsgaard, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Holger Eriksen, Andreas Hansen, Kolbjørn [formand], M. Larsen (Kolding), Hans Rasmussen, Astrid Skjoldbo, Baunsgaard [næstformand], Kristian Kristensen, Paabøl, Damsgaard, Heilesen, Justesen, Peter Larsen, Ninn-Hansen, H. K. Sørensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 829) afgivet $\frac{20}{3}$. (Ordfører: Kolbjørn). 2. beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4052). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 893) afgivet $\frac{10}{4}$. 3. beh. $\frac{16}{4}$ (F. sp. 4296). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 147).

I folketingsåret 1957-58 fremsatte handelsministeren forslag til lov om forsikringsvirksomhed, et lovforslag, der i alt væsentligt var overensstemmende med et af en kommission udarbejdet lovudkast. Efter at være underkastet 1. behandling i nævnte folketingsår henvistes forslaget til et udvalg, der ikke nåede at færdigbehandle det inden folketingsårets udgang.

Det i folketingsåret 1958-59 fremsatte forslag var bortset fra nogle mindre væsentlige ændringer i overensstemmelse med det tidligere fremsatte lovforslag, hvorfor der med hensyn til baggrunden for lovforslaget og dets indhold henvises til omtalen heraf i folketingsårbogen 1957-58, side 522-26.

Ved lovforslagets 1. behandling henviste partiordførerne til deres tidligere fremsatte bemærkninger til det tilsvarende lovforslag. Ordførerne for partierne med undtagelse af Danmarks kommunistiske parti gav tilsagn om velvillig medvirken til lovforslagets gennemførelse. *Alfred Jensen* (DK) henviste til, at forsikringsselskabernes kamp for at sikre sig kunder medfører fordyrelse af forsikringerne. Han mente derfor, at forsikringsvirksomheden burde koncentreres i et stort statsforetagende, og stillede derfor følgende *forslag til motiveret dagsorden*:

„Idet tinget opfordrer regeringen til at lade udarbejde og forelægge forslag om nationalisering af al virksomhed med livsforsikring og lovpligtige forsikringer under statsanstalten for livsforsikring, fortsætter det behandlingen af den foreliggende sag.“

Handelsministeren takkede de 5 første ordførere for den villige modtagelse af lovforslaget og afviste det kommunistiske dagsordensforslag, der ved afstemningen forkastedes med 104 stemmer mod kommunisternes 5 stemmer. Lovforslaget henvistes derefter til udvalgsbehandling.

Under udvalgsarbejdet opnåedes der enighed om i alt 11 ændringsforslag, hvoraf de vigtigste skal omtales.

I § 5 tilføjes som stk. 5 en bestemmelse om stempel-fritagelse ved overdragelse af en forsikringsbestand til et andet selskab. Forslaget var begrundet i, at man fandt det ønskeligt, at selskaber, som driver såvel livsforsikringsvirksomhed som anden forsikringsvirksomhed, gennemfører en adskillelse, således at virksomheden kommer i overensstemmelse med lovens § 5, stk. 4, 1. punktum.

I de i § 68 nævnte tilladte anbringelsesmåder for de til forsikringsfonden afsatte midler tilføjes en ændring, der indebærer, at obligationer udstedt af finansieringsinstitutter, som er godkendt af boligministeren i medfør af lov om boligbyggeri, kan anvendes til dækning af livsforsikringsselskabernes forsikringsfond i henhold til § 68, stk. 1. For andre finansieringsinstitutters vedkommende indebærer ændringen, at der ved siden af den i § 68, stk. 3, omtalte dispensationsmulighed åbnes adgang for handelsministeren til at tillade anbringelse af forsikringsfondens midler i obligationer udstedt af disse institutter.

Ved en ændring i § 122 skabtes der mulighed for at lette udenlandske selskabers adgang til at drive forsikringsvirksomhed i Danmark ved en lempelse i kravene til de depoter, der skal stilles, inden virksomheden påbegyndes. Denne ændring imødekom et fra OEEC fremkommet ønske om liberalisering af forsikringsvirksomheden i OEEC-landene.

Af udvalgsbetænkningen fremgår, at udvalget havde drøftet den i § 130 indeholdte ordning, hvorefter handelsministeren kan tillade korrespondenter til Lloyd's at optage forsikringer i Danmark. Handelsministeren forhandlede spørgsmålet med repræsentanter for det danske forsikringsvæsen og meddelte udvalget en række oplysninger om Lloyd's' stilling i andre lande.

Udvalget afstod herefter fra at foreslå ændringer på dette område, men udtalte, at udvalget forudsatte, at forsikringsrådet følger Lloyd's' virksomhed her i landet med henblik på, om forudsætningerne for dispensationerne til enhver tid er til stede.

Ved lovforslagets 2. behandling blev de stillede ændringsforslag vedtaget uden afstemning, dog at kommunisterne stemte imod det foran omtalte ændringsforslag til § 122.

Lovforslaget henvistes på ny til behandling i udvalget, der indstillede det til endelig vedtagelse i den form, det fik ved 2. behandling.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 124 stemmer; kommunisterne tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod lovforslaget.

99. Lov om ændring i lov om tilsyn med pensionskasser. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1441. C. sp. 897].

Fremsat skriftligt $^{10}/_{12}$ (F. sp. 1438). 1. beh. $^{10}/_{1}$ (F. sp. 2045). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Paabøl, Ninn-Hansen, Baunsgaard, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om forsikringsvirksomhed. Betænkning (B. sp. 829) afgivet $^{20}/_{3}$. (Ordfører: Kolbjørn). 2. beh. $^{7}/_{4}$ (F. sp. 4053). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 893) afgivet $^{10}/_{4}$. 3. beh. $^{10}/_{4}$ (F. sp. 4296). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 149).

Lovforslaget er på en række punkter overensstemmende med et af en kommission udarbejdet lovudkast, der dannede grundlag for det lovforslag om ændring i lov om tilsyn med pensionskasser, som handelsministeren fremsatte i folketingsåret 1957-58, jfr. omtalen heraf i folketingsårbogen 1957-58, side 526-27, men som ikke nåede at blive gennemført.

Da der fra funktionærside blev udtrykt betænkeligheder ved de i nævnte lovforslag indeholdte regler om anbringelse af pensionskassernes midler, opfordrede handelsministeren forsikringsrådet til efter forhandling med de interesserede organisationer at fremkomme med et nyt forslag vedrørende dette spørgsmål.

Om indholdet af loven, der gennemførtes i folketinget med

et par ændringer i forhold til forsikringsrådets udkast, anføres:

Pensionskasselovens § 9, stk. 3, der indeholder regler om anbringelsen af det beløb, som et medlem har krav på ved udtræden af en pensionskasse, fik følgende affattelse:

Det beløb, som et medlem måtte have krav på, skal — medmindre forsikringsrådet tillader anden anvendelse — indbetales til en anden under statstilsyn stående pensionskasse eller den forsikringsmæssige pensionsordning, hvortil den pågældende måtte overgå, eller, hvis dette ikke bliver tilfældet, anvendes som indskud for en pensionsforsikring eller livrente i et anerkendt livsforsikringsselskab (pensionsforsikringsselskab), jfr. herved forskrifterne i § 18. I sidstnævnte tilfælde vil beløbet dog på medlemmets begæring være at udbetale kontant, såfremt det ikke overstiger gennemsnittet af den pågældendes lønning (herunder tantieme og lignende) for de sidste 3 år. Det vil i pensionskassens vedtægter kunne bestemmes, at retten til kontant udbetaling af godtgørelsen dog ikke indtræder, hvis godtgørelsen overstiger et i vedtægterne fastsat beløb. Det vil endvidere i pensionskassens vedtægter kunne bestemmes, at såfremt godtgørelsen overstiger det i nærværende stykkes 2. og 3. punktum omhandlede beløb, skal dog, såfremt udtrædelsen sker mere end 5 år før retten til alderspension indtræder, på medlemmets begæring så stor en del af godtgørelsen udbetales ham kontant, som svarer til de af ham selv erlagte pensionsbidrag, men ikke ud over det i 2. og 3. punktum nævnte beløb.

Pensionskasselovens § 14, der indeholder regler om anbringelsen af de midler, der skal tjene til dækning af en pensionskasses forpligtelser over for medlemmerne, fik følgende affattelse:

De midler, der skal tjene til dækning af pensionskassens forpligtelser over for dens medlemmer eller over for personer, til hvem der ydes pension, skal anbringes på følgende måde:

a) i obligationer udstedt eller garanteret af den danske stat;

b) i obligationer udstedt af danske kreditforeninger og hypotekforeninger eller af finansieringsinstitutter, der er god-

kendt af boligministeren i medfør af § 4 i lov nr. 356 af 27. december 1958 om boligbyggeri, samt, for så vidt og i det omfang bestemmelse herom træffes af handelsministeren efter forhandling med forsikringsrådet, i obligationer udstedt af andre danske finansieringsinstitutter;

c) i indlånsbeviser fra danske banker eller sparekasser eller på konto i overformynderiet;

d) i obligationer udstedt eller garanteret af danske kommuner;

e) i lån sikret ved tinglyst panteret i faste ejendomme, i hvilke umyndiges midler vil kunne anbringes, dog ikke ud over to tredjedele af den offentlige vurdering til ejendomsværdi;

f) i lån mod sikkerhed, som må anses for lige så betryggende som de under litra e nævnte, og i værdipapirer, som efter deres art og den sikkerhed, de frembyder, kan stilles i klasse med de under litra a-d nævnte;

g) i faste ejendomme, som pensionskassen ejer, og som er af den under litra e nævnte art, dog i intet tilfælde ud over fire femtedele af den offentlige vurdering til ejendomsværdi.

Af de til dækning af de i stk. 1 omhandlede forpligtelser afsatte midler vil dog i alt 15 pct. kunne anbringes på de nedenfor under litra h-k anførte måder:

h) i aktier, gældsbreve eller andre værdipapirer, som overdrages til pensionskassen efter denne lovs ikrafttræden som et ekstraordinært tilskud, uden at ydelsen omfattes af virksomhedens forpligtelser over for pensionskassen eller dennes medlemmer;

i) i aktier i det omfang, som måtte blive fastsat i pensionskassens vedtægter og godkendt af handelsministeren; dog må der i et og samme selskabs aktier ikke anbringes ud over 1 pct. af pensionskassens fornævnte midler eller ud over 15 pct. af det pågældende selskabs aktiekapital, og midlerne må ikke uden handelsministerens tilladelse, der kun kan gives i særlige tilfælde og efter forhandling med forsikringsrådet, anbringes i aktier i den eller de virksomheder, hvortil pensionskassen er knyttet;

j) i lån sikret ved tinglyst panteret i faste ejendomme

eller i faste ejendomme, som pensionskassen ejer, såfremt de pågældende ejendomme er af den under litra e nævnte art, dog i intet tilfælde ud over den offentlige vurdering til ejendoms-værdi;

k) som indskud i en investeringsforening eller et investeringsaktieselskab, hvis vedtægter er godkendt af forsikringsrådet med henblik herpå.

De værdipapirer, hvori de midler, der skal tjene til dækning af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne eller personer, til hvem der ydes pension, anbringes, indskrives eller gives i forvaring i Danmarks nationalbank eller andet godkendt forvaringssted, og det udstedte indskrivnings- eller forvaringsbevis forsynes med påtegning om, at værdipapirerne tilhører pensionskassen og er båndlagt til dækning af sammes pensionsforpligtelser. Denne påtegning skal noteres af bevisets udsteder. Gældsbreve, der lyder på navn eller kan noteres på navn, behøver dog ikke at indskrives eller gives i forvaring, men kan i stedet forsynes med den foreskrevne påtegning, der skal noteres, for så vidt dette kan ske i henhold til kapitel 5 i lov om gældsbreve. De fornævnte påtegninger underskrives endvidere af forsikringsrådet, hvorved de pågældende værdipapirer anses som givet i håndpant til sikkerhed for krav på pension eller udtrædelsesgodtgørelse. Pantsætningen ophører ved forsikringsrådets påtegning herom på vedkommende dokument. For enkelte værdipapirer, der uden selv at bære påtegning er pantsat ved hjælp af indskrivnings- eller forvaringsbevis, kan pantsætningen hæves ved forsikringsrådets påtegning på beviset eller på anden af forsikringsrådet foreskrevet måde.

Afattelsen af *litra b* fremkom efter et af folketingsudvalget stillet ændringsforslag, der medførte, at også obligationer udstedt af finansieringsinstitutter, som er godkendt af boligministeren i henhold til loven om boligbyggeri, kan anvendes til dækning af de midler, der skal modsvare pensionskassens forpligtelser.

Også *litra i* fik en ændret affattelse efter et af udvalget stillet ændringsforslag. Baggrunden herfor var, at det fandtes, at et forbud mod anbringelse af midler i aktier i de virksomheder, hvortil pensionskassen er knyttet, ville have urimelige konsekvenser for De danske Provinsbankers Pensionskasse. Denne kasse er knyttet til 99 provinsbanker og havde ønsket at anbringe midler i provinsbank-

aktier. Den nye formulering giver handelsministeren hjemmel til at dispensere fra forbuddet.

Lovforslaget fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse af samtlige partiers ordførere, og det henvistes til behandling i det udvalg, der behandlede lovforslaget om livsforsikringsvirksomhed. Under udvalgsarbejdet opnåedes der enighed om de ovenfor refererede to ændringer i lovforslaget.

Ved 2. behandling vedtoges de to foreslåede ændringer uden afstemning, og ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 130 stemmer.

100. Lov om visse finansieringsinstitutter. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 103. C. sp. 11].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 37). 1. beh. $\frac{30}{10}$ (F. sp. 620). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, Paabøl, Fanger, A. C. Normann og Niels Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen, Holger Eriksen, Hjortnæs, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Ravn, Retoft [formand], A. C. Normann [næstformand], Niels Andersen, Paabøl, Per Federspiel, Heilesen, Kr. Juul, Thorkil Kristensen, Fanger, Kristen Amby og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 15) afgivet $\frac{7}{11}$. (Ordfører: Hans Rasmussen). 2. beh. $\frac{21}{11}$ (F. sp. 907). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{28}{11}$ (F. sp. 1090). *Loven stadfæstet 5. december 1958.* (Lovt. nr. 332).

Loven har følgende indhold:

§ 1. For aktieselskaber, der stiftes ved *samarbejde mellem danske erhvervs sammenslutninger, pengeinstitutter m. v.* med *finansiering af virksomheder* inden for et for hvert enkelt selskab nærmere angivet dansk erhvervsområde som eneste formål, kan handelsministeren — for så vidt forholdene taler derfor, herunder at selskabet råder over en passende aktiekapital — til-lade, at der gøres nedenstående afvigelser fra gældende lovbestemmelser:

1) Uanset bestemmelserne i § 9, stk. 5, i lov om banker, jfr. lovbekendtgørelse nr. 169 af 15. juni 1956, kan direktører, vicedirektører og underdirektører i en bank have *sæde i selskabets bestyrelse* eller repræsentantskab.

2) Uanset bestemmelserne i § 8 i lov om sparekasser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 327 af 3. juli 1950, kan direktører i en sparekasse have sæde i selskabets bestyrelse eller repræsentantskab.

3) Uanset bestemmelserne i § 10, stk. 3, i lov om sparekasser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 327 af 3. juli 1950, kan *sparekasser* uden samtykke fra sparekasseinspektøren tegne *aktier i selskabet inden for 10 pct. af vedkommende sparekasses egenkapital* pr. 1. april 1958.

§ 2. Handelsministeren kan tillade, at selskabet *fritages for gebyrer* i forbindelse med anmeldelser til aktieselskabsregisteret, hvorhos finansministeren kan bestemme, at de af selskabet udstedte kasseobligationer fritages for stempelafgift og kan transporteres uden stempel.

Baggrunden for lovforslagets fremsættelse var, at der såvel inden for pengeinstitutterne som inden for industriens og håndværkets organisationer forelå vidt fremskredne *planer om dannelse af et aktieselskab med det formål at yde finansiel bistand til investeringer inden for håndværket og industrien*. Aktiekapitalen var i disse planer ansat til 60 mill. kr. og forudsattes tegnet dels af danske sparekasser og banker, herunder nationalbanken, dels gennem Assurandør-Societetet og Industrirådet.

Efter bestemmelserne i den gældende bank- og sparekasselovgivning vil hverken bankdirektører eller sparekassedirektører kunne indtræde i et sådant selskabs bestyrelse. Fra erhvervslivets side lagde man imidlertid megen vægt på, at dette blev muliggjort, og da handelsministeren fandt dette ønske rimeligt og uden at være i strid med de hensyn, der i sin tid var afgørende for de pågældende bestemmelser indsættelse i bank- og sparekasselovgivningen, foreslog han, at der blev åbnet ham mulighed for at tillade sådanne fravigelser fra denne lovgivning.

Loven er affattet således, at der vil være mulighed for i fremtiden at stifte finansieringsinstitutter også inden for andre erhvervsområder, men det er en betingelse, at de stiftes som aktieselskaber ved samarbejde mellem danske erhvervssammenslutninger, pengeinstitutter m. v., således at ikke ethvert aktieselskab, der angiver finansiering af et udsnit af dansk erhvervsliv som formål, kan opnå de i loven angivne tilladelser til fravigelse af gældende love.

Lovforslaget, der under udvalgsbehandlingen kun undergik ændringer af mindre væsentlig karakter, vedtoges ved 3. behandling enstemmigt.

101. Lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 2903. C. sp. 1179].

Fremsat skriftligt $\frac{6}{5}$ (F. sp. 4598). 1. beh. $\frac{14}{5}$ (F. sp. 4788). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Foged, Weikop, Lannung, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen [formand], Lysholt Hansen, Lund Jensen, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Peter Ravn, Robert Sørensen, Lannung [næstformand], Niels Andersen, Foged, Damsgaard, Heick, Henry L. W. Jensen, Anker Lau, Weikop, Fanger og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 1125) afgivet $\frac{27}{5}$. 2. beh. $\frac{29}{5}$ (F. sp. 5223). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1181) afgivet $\frac{2}{6}$. 3. beh. $\frac{4}{6}$ (F. sp. 5397). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 213).

Loven har følgende indhold:

Det i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 307 af 6. oktober 1954, som ændret ved lov nr. 176 af 24. maj 1955, fastsatte beløb af 500 mill. kr., inden for hvilket handelsministeren er bemyndiget til at yde eksportkreditgarantier, forhøjes til 700 mill. kr.

Om baggrunden for den således foretagne forhøjelse af eksportkreditgarantibeløbet oplyste *handelsministeren* ved lovforslagets fremsættelse bl. a.:

„Når regeringen anser det for nødvendigt at søge beløbet forhøjet, skyldes det i første række den meget væsentlige stigning, der gennem de senere år har fundet sted i Danmarks *industrieksport*, der i 1954 androg ca. 2 200 mill. kr., og som i 1958 er steget til ca. 4 000 mill. kr., en stigning, der har givet sig udtryk i en forøgelse af statens samlede garantiforpligtelser i henhold til påtagne eksportkreditgarantier. Ca. 85 pct. af de ydede eksportgarantier vedrører eksport af industrivarer.

Det vil være ønskeligt også fremover at opretholde og forøge den betydelig industrieksport. Ydelse af *eksportgaranti* er i mange tilfælde af stor værdi for eksportørerne og er ofte nødvendig for den eksportør, der vil være med i konkurrencen. I konkurrencen om de udenlandske ordrer spiller det ofte en afgørende rolle, at eksportøren kan yde kredit, navnlig i sådanne tilfælde, hvor det drejer sig om store bekostelige maskiner, skibe og andre store industrielle anlæg,

som først efterhånden giver køberen en indkomst, der muliggør det for ham at betale.

Som nævnt i [bemærkningerne til] lovforslaget andrager det samlede garantibeløb for ydede eksportkreditter — effektive garantier og tilsagn om garantier — pr. 30. april 1959 ca. 440 mill. kr.; det må forventes, at stigningen i garantierne vil fortsætte i den kommende tid. Den gældende lovs maksimumsbeløb vil derfor sandsynligvis ikke være tilstrækkeligt til imødekommelse af indgående ansøgninger om ydelse af eksportkredit.

Statens eksportkreditudvalg er gjort bekendt med regeringens tanker om forhøjelse af lovens maksimumsbeløb og har intet haft at erindre herimod.“

Lovforslaget blev ved 1. *behandling* anbefalet af ordførerne for socialdemokratiet, det radikale venstre, Danmarks retsforbund og Danmarks kommunistiske parti, mens *Foged* (V) og *Weikop* (KF) ønskede, at der ud over afsnittet om eksportkreditgarantien også blev givet mulighed for at tage stilling til lovens øvrige bestemmelser, herunder især afsnittet om udlån til industri- og håndværksvirksomheder, som venstre og det konservative folkeparti ønskede fjernet fra loven.

I overensstemmelse med ordførernes stillingstagen ved 1. *behandling* indstillede et *flertal* inden for udvalget bestående af regeringspartierne medlemmer lovforslaget til vedtagelse med en rent redaktionel ændring, hvorimod et *mindretal*, venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget, i betænkningen over lovforslaget stillede et *ændringsforslag*, hvorefter der dels skulle ske en reduktion af det foreslåede garantibeløb med 100 mill. kr., dels indsættes to nye bestemmelser i lovforslaget om nedsættelse af det i lovens § 6 fastsatte tilskud til eksportstipendiater, udstillings- og konsulentvirksomhed fra 1 mill. kr. til 500 000 kr. og om ophævelse af lovens kapitel II (Udlån til industri- og håndværksvirksomheder).

Efter at oppositionens ændringsforslag ved lovforslagets 2. *behandling* var blevet forkastet med 77 stemmer mod 41, blev lovforslaget ved 3. *behandling* vedtaget enstemmigt med 91 stemmer (S, RV, DR og DK), idet 58 medlemmer (V og KF) undlod at stemme.

102. Lov om ændringer i fondsbørsloven. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 107. C. sp. 221].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 38). 1. beh. $\frac{30}{10}$ (F. sp. 611). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Paabøl, Weikop, A. C. Normann og J. M. Pedersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Ditlevsen, Boye Hansen, Erhard Jakob-

sen [formand], Waldemar Laursen, Peter Nielsen, Axel Ivan Pedersen, A. C. Normann [næstformand], J. M. Pedersen, Paabøl, Henry L. W. Jensen, Peter Larsen, Anker Lau, Martin, Weikop, Hanne Budtz og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 311) afgivet $^{10}/_{12}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. beh. $^{16}/_{12}$ (F. sp. 1719). 3. beh. $^{19}/_{12}$ (F. sp. 1930). *Loven stadfæstet 27. december 1958.* (Lovt. nr. 353).

Ved loven foretages følgende ændringer i lov nr. 80 af 19. marts 1930 om afholdelse af fondsbørs:

1) Det depot, som fondsbørsens medlemmer skal stille, forhøjes fra 25 000 kr. til 75 000 kr. (fondsbørslovens § 3, stk. 1, litra f.).

2) For fondsbørsmedlemmer, der ikke deltager i terminsnotering, kan depotet dog af handelsministeren tillades nedsat til 30 000 kr. mod hidtil til 10 000 kr. (fondsbørslovens § 3, stk. 2).

3) Ifølge den hidtidige formulering af fondsbørslovens § 12 skulle $\frac{1}{4}$ af de med fondsbørsens afholdelse forbundne udgifter dækkes af en *noteringsafgift* for selskaber, hvis aktier noteres på børsen, og $\frac{3}{4}$ samt udgifterne til tilsynet med fondsbørsen dækkes af en afgift, der pålignes medlemmerne af fondsbørsen i forhold til deres omsætning ved børsnoteringen. Dette ændres nu således, at omkostningerne ved fondsbørsens afholdelse deles lige mellem de noterede selskaber og fondsbørsens medlemmer.

4) Forhøjelsen af depotbeløbet skal ikke blot gælde nye fondsbørsmedlemmer, men også de nuværende. Bestemmelsen herom gælder kun for de hidtil stillede depoter på 25 000 kr., idet der ikke for tiden er givet tilladelse til nedsættelse af depoter under dette beløb.

Som begrundelse for lovforslagets bestemmelser anførte *handelsministeren* ved dets fremsættelse:

„De foreslåede ændringer vedrører dels en forhøjelse af de depoter, der kræves, for at en vekselerer kan opnå anerkendelse som medlem af fondsbørsen, dels en ændret fordeling af udgifterne ved børsens holdelse.

De nuværende depotbestemmelser, der har været uændret siden 1930, må anses for forældede, og en tredobling af beløbet forekommer

mig at være rimelig bl. a. under hensyn til den siden 1930 stedfundne stigning i prisniveauet. Det må i øvrigt erindres, at der ikke efter fondsbørsloven stilles særlig strenge krav for at opnå anerkendelse som medlem af fondsbørsen; på den anden side har man dog heller ikke noget krav på at opnå en sådan anerkendelse, idet anerkendelsen kun meddeles i det omfang, som er nødvendigt af hensyn til omsætteligheden og publikums tarv.

Depotforhøjelsen skal naturligvis også gælde for de ved lovens ikrafttræden anerkendte medlemmer af fondsbørsen.

Med hensyn til fordelingen af omkostningerne ved børsens holdelse har jeg fundet det ønskeligt at foreslå en ændring af det nugældende delingsforhold, således at de selskaber, hvis aktier noteres på børsen, i større omfang deltager i dækningen af udgifterne herved.

Som nævnt i bemærkningerne er dette forslag tiltrådt af fondsbørsbestyrelsen, i hvilken bl. a. repræsentanter for de noterede selskaber har sæde.“

Efter at have været undergivet en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag, vedtoges lovforslaget uændret og enstemmigt.

103. Lov om ændring i lov om patenter. (Handelsminister Philip). [A. sp. 1045. C. sp. 5].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 424). 1. beh. ⁶/₁₁ (F. sp. 728). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Peter Larsen, Hanne Budtz, Slipsager, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lund Jensen, Ditlevsen, Boye Hansen, Heising, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen [formand], Hans Rasmussen, Slipsager [næstformand], Sandau, Peter Larsen, Gideon, Henry Hansen, Heilesen, Anker Lau, Hanne Budtz, Fanger og Ninn-Hansen). Betænkning (B. sp. 105) afgivet ²¹/₁₁. (Ordfører: Lund Jensen). 2. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 1011). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 109) afgivet ²⁶/₁₁. 3. beh. ²⁸/₁₁ (F. sp. 1090). *Loven stadfæstet 28. november 1958.* (Lovt. nr. 324).

Ved den foretagne ændring af patentloven muliggøres en *forhøjelse af patentafgifterne*, idet disse, der hidtil har været fastsat i loven, for fremtiden vil kunne fastsættes af handelsministeren ved en bekendtgørelse.

Formålet hermed var at muliggøre, at der til enhver tid vil kunne skabes *balance på regnskabet for direktoratet for patent- og*

varemærkevæsenet, så at dettes drift kommer til at hvile i sig selv. Handelsministeren bemærkede herom ved fremsættelsen:

„Jeg vil gerne fremhæve den i bemærkningerne til lovforslaget fremsatte udtalelse om, at det er tanken, at patentafgifterne ikke skal fastsættes højere, end at de giver dækning for udgifterne ved patentdirektoratets virksomhed. Man vil dog ikke, fordi patentdirektoratet et enkelt år giver et mindre overskud eller underskud, straks foretage nedsættelse eller forhøjelse af afgifterne, men man må se på direktoratets virksomhed over en passende årrække.“

Under udvalgets behandling af det fremsatte lovforslag undergik dette en mindre ændring, hvorved det sikredes, at *fristerne for afgifternes betaling* ikke kan ændres administrativt, ligesom der sikredes et *varsel på 6 måneder for forhøjelse af afgifterne*.

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

Efter lovens stadfæstelse er den således ændrede patentlov bekendtgjort ved lovebkendtgørelse nr. 361 af 19. december 1958.

104. Lov om ophævelse af krigs- og besættelsestidens midlertidige patentlovgivning. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1109. C. sp. 9].

FremSAT skriftligt ²³/₁₀ (F. sp. 425). 1. beh. ⁸/₁₁ (F. sp. 728). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Peter Larsen, Hanne Budtz, Slipsager, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om patenter (se nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 105) afgivet ²¹/₁₁. (Ordfører: Lund Jensen). 2. beh. ²⁸/₁₁ (F. sp. 1012). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 109) afgivet ²⁸/₁₁. 3. beh. ²⁸/₁₁ (F. sp. 1090). *Loven stadfæstet 28. november 1958.* (Lovt. nr. 323).

Ved lovens § 1 ophæves med virkning fra 1. januar 1960 den hidtidige midlertidige lov nr. 263 af 24. juni 1942 om ændringer i patentloven, således som denne var ændret ved lov nr. 348 af 8. juli 1943.

Ved denne midlertidige lovgivning var handelsministeren bemyndiget til at fastsætte, at behandlingen af visse bortfaldne patentansøgninger kunne genoptages, ligesom løbetiden for visse patenter kunne forlænges. Begrundelsen herfor var, at man fandt det ubilligt, at ansøgere, pantenthavere og even-

tuelle andre interesserede som følge af den ekstraordinære situation under krigen, hvor mange patentrettigheder faktisk ikke kunne udøves, skulle miste de fordele, som patentlovgivningen indrømmer dem. Når disse bestemmelser nu er ophævet, skyldes det, at de grunde, der i sin tid talte for at gennemføre en sådan midlertidig lovgivning, ikke længere findes at være til stede.

Det bestemmes dog i § 2, at ansøgninger om løbetidsforlængelse, der er indkommet før den 1. januar 1960, færdigbehandles efter de indtil denne dato gældende regler.

Årsafgifterne for sådanne patenter, for hvilke der er indrømmet en forlænget løbetid, skal dog ifølge § 3 betales efter patentlovens regler og forhøjes altså i overensstemmelse med de i den samtidig gennemførte lov om ændring i lov om patenter (lov nr. 324 af 28. november 1958) fastsatte regler. For at sådanne patenthavere ikke ved forudbetaling af årsafgifterne skal kunne unddrage sig denne forhøjelse af afgifterne, bestemmes det i § 3 ligeledes, at kun afgifter, der i overensstemmelse med de hidtidige regler er betalt inden 1. oktober 1958, ikke undergives forhøjelse.

Lovforslaget, der gennemførtes i forbindelse med det samtidig vedtagne lovforslag om ændring i lov om patenter, blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

105. Lov om ændringer i konfiskationsloven. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1459. C. sp. 901].

Fremsat skriftligt $10/12$ (F. sp. 1435). 1. beh. $10/1$ (F. sp. 2053). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Henry Christensen, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen, Fuglsang og Hans Schmidt. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, K. B. Andersen [næstformand], Chr. Christiansen [formand], Kolbjørn, Retoft, Edel Saunte, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Niels Andersen, Lorentzen, Henry Christensen, Per Federspiel, From, Helga Pedersen, Thestrup, Ninn-Hansen [fra $23/1$ Clausen (Olufskjær)] og Egon Lauritzen). Betænkning (B. sp. 891) afgivet $9/4$. (Ordfører: K. B. Andersen).

2. beh. $14/4$ (F. sp. 4208). 3. beh. $17/4$ (F. sp. 4382). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 146).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ejendom, der omfattes af lov nr. 132 af 30. marts 1946 om konfiskation af tysk og japansk ejendom (konfiskationsloven), og som kommissarius ikke inden 31. juli 1959 har overtaget eller truffet foranstaltninger til at overtage, jfr. konfiskationslovens § 7, fritages herved fra konfiskation. Dette gælder dog ikke ejendom, der er unddraget kommissarius ved, at pligtig anmeldelse svingagtigt er undladt.

§ 2. Endvidere fritages fra 31. juli 1959 at regne nedenævnte rettigheder fra konfiskation:

1. krav på falden arv, der henstår i uskiftede boer, i hvilke kommissarius har anmeldt kravet, men som ikke den 31. juli 1959 er taget under skiftebehandling,
2. krav på efter den 31. juli 1959 forfaldende ydelser i henhold til licenskontrakter, der ikke vedrører her i landet registrerede patenter, og
3. forfatter- og kunstnerrettigheder.

§ 3. Det i konfiskationslovens § 5 omhandlede nævn (dispensationsnævnet) ophæves fra den 31. december 1959 at regne.

Andragender om fritagelse fra konfiskation, der er fremkommet til handelsministeriet eller dispensationsnævnet senere end 31. august 1959, kan ikke tages under behandling af dispensationsnævnet.

Handelsministeren kan dog med tiltrædelse af udenrigsministeren og finansministeren imødekomme et sådant andragende helt eller delvis, såfremt det skønnes undskyldeligt, at andragende ikke tidligere har været indgivet, eller at nye oplysninger i en allerede behandlet sag ikke tidligere er tilvejebragt, eller såfremt der i øvrigt undtagelsesvis måtte foreligge ganske særlige omstændigheder, herunder hensynet til danske interesser, der tilsiger, at dispensation gives. Fritagelse i medfør af denne bestemmelse kan dog kun gives under forudsætning af, at de i konfiskationslovens § 5 i øvrigt angivne betingelser er til stede.

§ 4. Den ved konfiskationslovens § 6 oprettede

stilling som kommissarius nedlægges fra den 31. marts 1960 at regne.

Handelsministeren udøver efter den 31. marts 1960 med de af denne lov følgende ændringer de kommissarius tillagte funktioner.

§ 5. Det i konfiskationslovens § 7, stk. 2, omhandlede nævn [konfiskationsnævnet] ophæves.

Bestemmelsen i konfiskationslovens § 7, sidste stykke, ophæves. De i henhold til nævnte bestemmelse fastsatte vilkår for videresalg af konfiskeret ejendom ophører at have gyldighed, og tinglyste deklarationer om sådanne vilkår kan udlettes af tingbøgerne på begæring af ejerne af vedkommende ejendomme.

§ 6. Det i konfiskationslovens § 20, stk. 4, omhandlede udvalg ophæves. [Udvalget havde til opgave at afgive indstilling til handelsministeren angående salg af konfiskerede patenter m. v. Det havde allerede nogen tid før lovforslagets fremsættelse ophørt at fungere].

Lovforslaget undergik i folketinget enkelte ændringer, idet man dels udskød de af handelsministeren i §§ 1, 2, 3 og 4 oprindeligt fastsatte frister noget, dels indsatte ordet „svigagtigt“ i slutningen af § 1 i stedet for „forsætligt eller ved grov uagtsomhed“. Ændringen af fristerne havde hovedsagelig sin begrundelse i, at behandlingen af lovforslaget tog noget længere tid end oprindeligt påregnet.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte handelsministeren bl. a.: „Loven om konfiskation af tysk og japansk ejendom nr. 132 af 30. marts 1946 har til baggrund en *international aftale*, nemlig Pariser-aftalen af 14. januar 1946, der er undertegnet af i alt 19 lande.

Aftalens hovedbestemmelse om konfiskation er artikel 6 A, der udtaler, at hver af signatarmagterne skal under den fremgangsmåde, som den måtte vælge, beslaglægge tysk, fjendtlig ejendom inden for dens jurisdiktion for at udelukke sådan ejendoms tilbagevenden til tysk eje eller kontrol og skal opføre sådanne aktiver på sin erstatningskonto.

Det nu fremsatte forslag tager — som nævnt i bemærkningerne — sigte på at *søge arbejdet med konfiskation af tysk og japansk ejendom her i landet afsluttet*. Dette arbejde har stået på i over 12 år og er nu af kommissarius, dispensationsnævnet og de øvrige særlige nævn ført så vidt frem, at de pågældende organer vil kunne nedlægges i løbet af året 1959 under forudsætning af, at der som foreslået finder en frigivelse sted af visse værdier, som kommissarius ikke hidtil har kunnet inddrage.

En frigivelse som den foreslåede medfører ikke, at vi på nogen måde overtræder vore før omtalte internationale forpligtelser.

er blot påkrævet for at få en formel afslutning på de opgaver, der ved konfiskationsloven blev pålagt administrationen. I modsætning til forholdene i flere andre lande, hvor konfiskationen af tysk og japansk ejendom er gennemført ved administrative dekreter, efterhånden som man kom på sporet af de pågældende værdier, blev tysk og japansk ejendom her i landet konfiskeret ved selve loven umiddelbart ved dennes ikrafttræden den 30. marts 1946, og da der ikke er hjemmel til administrativt at give en generel dispensation, er det nødvendigt, at det punktum, der skal sættes for kommissarii arbejde, sættes ved lov.

En forudsætning for kommissariatets nedlæggelse er det endvidere, at *dispensationsnævnets* arbejde bringes til afslutning. Ifølge forslaget er 30. april 1959 sat som sidste dag for indsendelse af andragender i henhold til den bestående konfiskationslov om dispensation eller om genoptagelse af tidligere afgjorte sager. Dispensationsnævnet skulle så efter forslaget ophæves den 30. juni 1959 og kommissariatet derefter den 30. september 1959.

Nu åbner forslagets § 3, stk. 3, ganske vist en snæver adgang for handelsministeren til med tiltrædelse af udenrigsministeren og finansministeren også efter nævnets ophævelse at give dispensationer. Denne bestemmelse er begrundet i, at det ikke kan udelukkes, at der efter 30. april 1959 fra en tysk statsborger eller fra et tysk selskab vil kunne fremkomme en ansøgning, som det undtagelsesvis vil være rimeligt eller ønskeligt at tage under behandling. Det kan således tænkes, at faktiske for den pågældende undskyldelige omstændigheder har været til hinder for indgivelse af dispensationsandragende eller for den fulde opklaring af en tidligere behandlet sag, ligesom det kan tænkes, at der i en sag kan gøre sig sådanne ganske særlige omstændigheder gældende — herunder navnlig hensynet til danske interesser — at det skønnes ønskeligt, at dispensation gives.

Det fremgår imidlertid af lovtekstens formulering og af bemærkningerne, at en dispensation i medfør af denne bestemmelse kun skal kunne gives ganske undtagelsesvis.

Ifølge lovforslaget vil efter nævnets ophævelse dispensationer fra konfiskationsloven således i princippet ophøre.

Ved konfiskationslovens ikrafttræden anslog man på grundlag af en opgørelse over de til direktoratet for vareforsyning anmeldte tyskejede værdier nettoprovenuet af den ved loven konfiskerede ejendom til at blive ca. 100 mill. kr. Den samlede nettosum, der er indgået ved konfiskation, androg pr. 1. november 1957 ca. 156 mill. kr. . . .

Som nævnt i forslagets bemærkninger kan der ikke opstilles beregninger over størrelsen af de formueværdier, der foreslås fritaget fra den stedfundne konfiskation, idet fritagelsen så godt som udelukkende omfatter formueværdier, som kommissarius ikke har kunnet efterspore. En del — formentlig en væsentlig del — af de værdier,

der foreslås fritaget, består imidlertid i krav på falden arv, der henstår i uskiftede boer. Om disse krav kan det siges, at de i de fleste tilfælde sikkert alligevel efter ansøgning ville blive fritaget fra konfiskationen i overensstemmelse med den dispensationspraksis, der hidtil er fulgt.“

Lovforslaget henvises efter 1. behandling til et udvalg, der indstillede det til gennemførelse med de nævnte ændringer.

Vedtagelsen var enstemmig.

106. Lov om skoleskibsafgift. (Handelsminister *Philip*).
[A. sp. 1107. C. sp. 33].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 423). 1. beh. ⁷/₁₁ (F. sp. 766). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Søren Jensen, Baagø, Baunsgaard, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Andreas Hansen, Boye Hansen, Poul Hansen (Svendborg) [formand], Carl P. Jensen, Johs. E. Larsen, Mørk, Baunsgaard [næstformand], Sandau, Søren Jensen, Jens Chr. Christensen, Damsgaard, Gideon, Conrad Kofoed, Baagø, Ole Bjørn Kraft og Weikop). Betænkning (B. sp. 199) afgivet ⁴/₁₂. (Ordfører: Peter Nielsen). 2. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1396). 3. beh. ¹²/₁₂ (F. sp. 1634). *Loven stadfæstet 19. december 1958.* (Lovt. nr. 351).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Til delvis dækning af udgifterne ved driften af statens nuværende skoleskib „Danmark“ opkræves af ethvert registreringspligtigt dansk skib af over 300 registertons brutto en *afgift* til statskassen.

§ 2. Afgiften udgør 25 øre pr. registerton netto halvårlig og forfalder til betaling halvårsvis bagud henholdsvis 30. juni og 31. december. Afgiften opkræves af chefen for skibsregistret efter nærmere af handelsministeren fastsatte regler. Beløbene kan inddrives ved udpantning.

Når omstændighederne taler derfor, kan handelsministeren nedsætte eller eftergive afgiften.

§ 3. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne, træder i kraft den 1. januar 1959 og har gyldighed indtil udgangen af 1962.

Den afgift, der er pålagt visse danske skibe ved lov nr. 132 af 1. juni 1929 om afgift af skibe til navigatørers praktiske uddannelse og ophævelse af konsulatafgiften, opkræves sidste gang den 2. januar 1959.

Som begrundelse for disse bestemmelser anførte *handelsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Som det vil være det høje ting bekendt, har handelsministeriet, efter at lov om skibes bemanning af 7. juni 1958 ophævede bestemmelsen om obligatorisk sejlskibstid for vordende navigatører, overvejet spørgsmålet om skoleskibet „Danmark“s fremtidige anvendelse.

Dansk Dampskibsrederiforening har under forhandlinger om sagen over for handelsministeriet givet udtryk for, at man fra rederside lagde megen vægt på, at skibets sejladser som skoleskib kunne fortsætte, og der er fra rederside — bl. a. under forudsætning af, at staten fortsat driver skoleskibet — givet tilsagn om et forøget tilskud til skoleskibets drift.

Overvejelserne om skoleskibets fremtidige anvendelse resulterede som bekendt i indtil videre at lade skibet fortsætte som sejrende skoleskib, og der er opnået finansudvalgets tilslutning til afholdelse af de med „Danmark“s istandsættelse og nødvendige ombygninger forbundne udgifter.

I henhold til den nugældende afgiftslov af 1. juni 1929 andrager afgiften til skoleskibets drift 8 øre halvårlig pr. registerton netto, hvilket i finansåret 1957-58 indbragte 165 972 kr.

Det lovforslag, jeg i dag fremsætter, har, som det vil fremgå af foranstående, relation til de forhandlinger, der har været ført med rederierhvervet om det finansielle grundlag for skibets fortsatte drift, idet lovforslaget i overensstemmelse med de fra rederside fremsatte tilbud går ud på at forhøje afgiften til 25 øre halvårlig pr. registerton netto, foreløbig for en periode af 4 år. En afgift af denne størrelse kan, når hensyn tages til den forventede tilgang af tonnage, anslås at ville indbringe gennemsnitlig 600 000 kr. årligt i nævnte 4-årige periode.

Medens afgiften hidtil har været opkrævet af skibe over 100 registertons brutto, der anvender maskinkraft som hovedfremdrivningsmiddel, foreslås den fremtidigt opkrævet af alle skibe over 300 registertons brutto. Ifølge foretagne undersøgelser andrager antallet af rene damp- og motorskibe mellem 100 og 300 registertons brutto 80 med en samlet nettotonnage på ca. 7 400 registertons, der ifølge forslaget fremtidig fritages for afgift til skoleskibets drift. Når jeg har fundet det ønskeligt at forhøje tonnagerånsen, hvilket kun vil medføre en mindreindtægt for staten på ca. 3 700 kr., skyldes det bl. a., at det har været forbundet med uforholdsmæssig stort arbejde og udgift at opkræve afgiften for den nævnte tonnagegruppe.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige ordførere med undtagelse af den kommunistiske, *Lynnerup Nielsen*, der ved 2. behandling udtalte:

„Ifølge loven om skibes bemanning af 7. juni 1958 ophævedes jo bestemmelsen om den obligatoriske sejlskibstid for vordende navigatører. Mit parti er helt enig i, at sejlskib med sejlads ikke har nogen særlig betydning nu om stunder, hvor sejltiden med sejlads ikke vil komme de unge navigatører til gode i deres fremtidige gerning, eftersom skibssejladser har gennemgået en så stor udvikling, som tilfældet er.

Vi er tillige af den opfattelse, at ønsket om bevarelse af skoleskibet „Danmark“ er et rederønske, og vi føler os ikke sikre på, at rederne ikke vil benytte sig af en vis social udvælgelse af navigatører under særlig vanskelige perioder for skibsfarten. Derfor vil mit parti stemme mod lovforslaget ved tredje behandling.“

Hertil bemærkede *Peter Nielsen* (S) som ordfører for det udvalg, der behandlede lovforslaget og indstillede det til vedtagelse i uændret affattelse, at lovforslaget blot drejede sig om, at Dansk Dampskibsrederiforening skulle være med til at betale for skoleskibet „Danmark“; „og da foreningen selv har tilbudt det, kan vel ingen her have noget imod det.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 132 stemmer mod 5 (DK).

107. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Ændringer i politikredsinddelingen). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1619. C. sp. 709].

Fremsat skriftligt $16/1$ (F. sp. 2041). 1. beh. $23/1$ (F. sp. 2172). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Vagn Bro, Gottschalck-Hansen, Kirkegaard, Gøting og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Francke, Lysholt Hansen, Ove Hansen, Per Hækkerup [formand], Erhard Jakobsen, K. Axel Nielsen, Kirkegaard [næstformand], Gøting, Vagn Bro, Gideon, Lorentzen, Paabøl, Helga Pedersen, Gottschalck-Hansen, Poul Møller og Thestrup). Betænkning (B. sp. 729) afgivet $5/3$. (Ordfører: Edel Saunte). 2. beh. $10/3$ (F. sp. 3520). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $10/3$ (F. sp. 3835). *Loven stadfæstet 25. marts 1959*. (Lovt. nr. 104).

Ved loven forøges antallet af politikredse fra 68 til 72 (jfr. lov nr. 56 af 21. marts 1956 om ændringer i retsplejeloven), idet de hidtidige 2 politikredse Københavns amts nordre birk

og Københavns amts søndre birk m. v. opdeles i 6 politikredse med følgende områder:

1. Gentofte kommune.
2. Lyngby-Tårnbæk og Søllerød kommuner.
3. Ballerup-Måløv, Gladsaxe, Herlev, Ledøje-Smørum og Værløse kommuner.
4. Hvidovre og Rødovre kommuner.
5. Brøndbyvester-Brøndbyøster, Glostrup, Herstedøster-Herstedvester, Høje Tåstrup, Sengeløse, Torslunde-Ishøj og Vallensbæk kommuner.
6. Dragør, Store Magleby og Tårnby kommuner.

Tidspunktet for oprettelsen af hver af de nye politikredse bestemmes ved kongelig anordning.

Det var oprindeligt foreslået, at Hvidovre skulle høre ind under politikredsen for Dragør m. fl. kommuner og Rødovre under politikredsen for Brøndbyvester-Brøndbyøster m. fl. kommuner, så antallet af politikredse kun blev 71 i stedet for de 72, der blev resultatet af sagens behandling i folketinget.

I folketingsåret 1954-55 fremsatte justitsministeren et lovforslag om ændringer i lov om rettens pleje (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.), jfr. årbog 1954-55, side 445. Lovforslaget kom til første behandling og blev henvist til udvalg, men nåede ikke at blive færdigbehandlet i denne folketingssamling.

Lovforslaget genfremsattes i folketingsåret 1955-56 i alt væsentligt i uændret skikkelse, jfr. årbog 1955-56, side 366.

Lovforslaget indeholdt i § 6, litra a, et forslag til deling af politikredsen Københavns amts nordre birk og Københavns amts søndre birk m. v. i 5 politikredse. Dette forslag udgik under udvalgsbehandlingen, idet man ønskede tilvejebragt materiale til sammenligning med forholdene i og omkring visse storbyer i udlandet.

I anledning heraf har justitsministeriet, efter hvad der oplyses i bemærkningerne til forslaget til nærværende lov, „indhentet oplysninger om politiets administrative organisation i og omkring Stockholm, Oslo og Edinburgh. Justitsministeriet er imidlertid fortsat af den opfattelse, at de to politikredse har nået en sådan størrelse, at en ændring af områdets politimæssige organisation er påkrævet, og at en opdeling i mindre politikredse vil være den bedste løsning.

De enkelte kredsens områder er i det foreliggende forslag fastsat på samme måde som i det tidligere forslag, dog med den undtagelse, at Hvidovre kommune er overført fra den under 4 nævnte politikreds til den under 5 nævnte politikreds. Herved opnår man en mere hensigtsmæssig fordeling af indbyggerantallet mellem de nævnte

politikredse. Det er endvidere taget i betragtning, at åbningen af den ny bro mellem Amager og Sjælland vil tilvejebringe en betydelig hurtigere forbindelse mellem Hvidovre og kommunerne på Amager end hidtil.

De nuværende politikredse havde pr. 1. oktober 1958 tilsammen i alt ca. 448 000 indbyggere. De foreslåede ny politikredse ville på samme tidspunkt have haft:

1. ca.	89 000	indbyggere
2. -	85 800	—
3. -	103 000	—
4. -	88 900	—
og 5. -	81 300	—

Af de foreslåede nye politikredse vil de under 1 og 2 omhandlede komme til at omfatte hver én retskreds, de under 3-5 omhandlede hver to retskredse.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling i folketinget til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning udtaler:

„Udvalget har afholdt tre møder og har modtaget skriftlige henvendelser fra de tre kommuner på Amager samt deputationer fra Hvidovre Handelsstands Forening og fra Hvidovre kommunalbestyrelse. Endvidere har udvalget haft samråd med justitsministeren.

Under behandlingen af lovforslaget har udvalget drøftet ikke alene en ordning om hele Storkøbenhavns henlæggelse under en fælles politiledelse, men også spørgsmålet om samarbejdet mellem politikredsene i hovedstadsområdet. Medens den førstnævnte ordning ikke kunne opnå tilslutning, er der i udvalget enighed om at understrege den fortsatte og forstærkede nødvendighed af det sidstnævnte samarbejde, ikke mindst under hensyn til befolkningstilvæksten.

Da indbyggertallet pr. 1. oktober 1958 i de 3 Amagerkommuner udgjorde i alt 45 400 og er stadigt stigende, således at området snart indbyggermæssigt vil nå størrelsen for en middelstor dansk politikreds, foreslår udvalget, at Amagerkommunerne gøres til en selvstændig politikreds under nr. 6.

Med hensyn til Hvidovre kommune foreslår udvalget, at denne kommune efter de befolkningsmæssige og geografiske forhold slås sammen med Rødovre kommune til én politikreds under nr. 4. Disse 2 kommuner, der hver udgør en selvstændig retskreds, havde pr. 1. oktober 1958 henholdsvis 35 900 og 34 200, i alt 70 100 indbyggere, medens resten af den foreslåede vestlige politikreds, der herfter falder sammen med Glostrup retskreds, på samme tidspunkt havde 54 700 indbyggere, jfr. ændringsforslagets nr. 5.

Af de nye politikredse vil de under 1, 2, 5 og 6 komme til at omfatte hver én retskreds, de under 3 og 4 hver to retskredse.

Udvalget har under samråd med justitsministeren haft opmærksomheden henledt på, om oprettelse af 6 særlige politikredse i stedet for de nuværende 2 vil medføre yderligere udvidelse af politistyrkerne, hvilket ministeren har besvaret derhen, at dette ikke var tilsigtet.“

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

108. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Klageretten, dommere, fuldmægtige m. m.). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1705. C. sp. 1049].

Fremsat skriftligt ³⁰/₁ (F. sp. 2391). 1. beh. ⁴/₂ (F. sp. 2475). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Helga Pedersen, Thestrup, Lannung og Gøting. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Andreas Hansen, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Waldemar Laursen, K. Axel Nielsen [formand], Lannung [næstformand], Gøting, Helga Pedersen, Henry Christensen, Gideon, Lorentzen, Martin, Thestrup, Bøgholm og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 1025) afgivet ¹⁴/₅. 2. beh. ²⁰/₅ (F. sp. 5097). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²/₆ (F. sp. 5328). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 218).

Loven gennemførtes jævnsidigt med den nedenfor omtalte lov om ændringer i ombudsmandsloven, som den på et væsentligt punkt har tilknytning til.

Samtidig med at den del af forvaltningen, der varetages af dommere samt dommerfuldmægtige og visse andre tjenestemænd ved domstolene, fuldt ud undrages ombudsmandens tilsynsvirksomhed, sker der nemlig ved nærværende lov en her til svarende *udvidelse af den særlige klagerets kompetence*.

Efter den hidtidige affattelse af retsplejelovens § 49 kunne den, der anser sig for krænket ved en dommers utilbørlige forhold, kun fremsætte klage herover til indbringelse for klageretten, såfremt krænkelsen var tilføjet ham under møde for en ret. Efter indførelsen af ombudsmandsinstitutionen, fra hvis område dommerne er undtaget, er det fundet naturligt at ophæve denne indskrænkning i adgangen til at indbringe klager for klageretten.

Retsplejelovens § 49 indeholdt ikke hidtil bestemmelser om klager over konstituerede dommere eller dommerfuldmægtige, men klageretten har, for så vidt der forelå spørgsmål om en krænkelse under møde for en ret, anset sig for kompetent til at påkende klager over den, der virkede som dommer. Det fastslås nu, at *enhver klage over en dommerfuldmægtigs embedsvirksomhed skal kunne indbringes for klageretten*. Dommeres og dommerfuldmægtiges arbejdsområde kommer således i det hele under kontrol af klageretten. Det samme gælder den virksomhed, der udøves af justitssekretærer, chefen for skiftekontoret under Københavns byret og protokolsekretærer ved højesteret.

Samtidig har man fundet tiden inde til i retsplejeloven at optage bestemmelser, der gør det muligt at *ophæve lov nr. 128 af 15. april 1930 angående fuldmægtige ved underretterne uden for København m. m.*, hvilken lov bortfalder samtidig med nærværende lovs ikrafttræden.

Disse bestemmelser drejer sig hovedsagelig om *retshjælpsforretninger* og om *kravene til bl. a. dommerfuldmægtiges kvalifikationer*. Andre bestemmelser i dommerfuldmægtigloven er overflødiggjort ved bestemmelser i tjenestemandsløvgivningen.

I reglerne om *retshjælpsforretninger* har man benyttet lejligheden til at foretage nogle ændringer, hvorved deres område begrænses til de praktisk vigtige skiftesager. Endvidere åbnes der adgang til at opnå retshjælp også ved Københavns byrets skifteafdelinger.

I retsplejelovens § 14, stk. 2, bestemmes nu, at skifteretterne er „forpligtet til som retshjælp at udfærdige anmeldelse om hensigten i uskiftet bo og om overtagelse af bo til privat skifte, fællesboopgørelse og arveanmeldelse samt opgørelse efter § 78 i lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m. v., medmindre udfærdigelsen på grund af boets størrelse eller indviklede beskaffenhed vil være omstændelig eller kræve særlige undersøgelser.“

Bestemmelsens sidste sætning, der fik sin endelige formulering i folketinget, var i det oprindelige lovforslag affattet således: „medmindre behørig varetagelse af de øvrige embedsforretninger er til hinder herfor.“

Loven indeholder dernæst på forskellige punkter bestemmelser, som tilsigter at *bringe retsplejeloven i overensstemmelse med tjenestemandsløvgivningen* under hensyn til ændringer heri gennem de senere år. Desuden er forskellige andre bestemmelser blevet revideret. Særlig skal nævnes, at der er gennemført forenkede bestemmelser om *underretternes virkekreds* og om *Københavns byrets organisation*, at beskikkelse af sættemere er henlagt til retterne, også hvor dette ikke tidligere var tilfældet, samt at de for dommere gældende habilitetsregler er gjort anvendelige for fuldmægtige ved domstolene.

Retsplejeloven har hidtil benyttet betegnelsen „retsskriver“ dels som en stillingsbetegnelse for en del af den virksomhed, der påhviler en dommer eller justitssekretær, særlig med hensyn til oppebørsel af og regnskabsaflæggelse for retsafgifter, dels som en betegnelse for den person, der i et retsmøde fører rettens protokol. Da en sådan sprogbrug er fundet uhensigtsmæssig, og da det er ufornuddent at udskille nogen del af en dommers eller justitssekretærs arbejdsområde med en særskilt benævnelse, skal betegnelsen „retsskriver“ nu udgå, hvor den er anvendt om dommeren eller en justitssekretær. I de tilfælde, hvor betegnelsen er brugt om dem, der fører retsbogen, ændres den til „protokolfører“.

Retsplejelovens § 55, der indeholdt bestemmelser om tilkaldelse af et særligt retsvidne i straffesager under nærmere angivne omstændigheder, ligesom den foreskrev, at der ved notarialforretninger skulle være et notarialvidne til stede, ophæves ved loven. Yderligere bestemmes med hensyn til fogedforretninger, der foretages på fogdens kontor, at tilkaldelse af vidner ikke skal være fornøden, medmindre der undtagelsesvis bliver spørgsmål om at foretage vurderinger eller skøn, og med hensyn til skifteforretninger fastsættes det, at tilkaldelse af vidner ikke skal være fornøden til andre møder i skifteretten end begyndelses- og registreringsforretninger.

Lovforslaget behandledes i folketinget af et udvalg, der i sin betænkning anfører, at udvalget „har drøftet en række bestemmelser i retsplejeloven, som tiden formentlig er løbet fra, men frafalder at

stille ændringsforslag under hensyn til, at justitsministeren har oplyst, at justitsministeriet systematisk gennemgår retsplejelovens forskellige kapitler med henblik på efterhånden at få hele loven moderniseret.“

Fra Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark modtog udvalget en henvendelse angående ændring af retsplejelovens § 43, stk. 3, hvorefter som regel kun den, der i 3 år har været ansat i en af de i bestemmelsen nærmere angivne stillinger, kan beskikkes til landsdommer.

„Under henvisning til, at der igennem en årrække er udnævnt et antal dommerfuldmægtige til landsdommere, og til, at fuldmægtige ved domstolene formentlig stadig skal kunne udnævnes direkte til landsdommerstillingen, foreslår foreningen, at fuldmægtige ved domstolene (evt. med en vis tjenestealder) medtages blandt de i retsplejelovens § 43, stk. 3, nævnte stillinger.

Der er ikke ved den i lovforslaget omhandlede ændring af § 43, stk. 3, tilsigtet nogen ændring af bestemmelsens reelle indhold, og der vil således fremdeles være den samme mulighed som hidtil for at udnævne dommerfuldmægtige eller andre fuldmægtige ved domstolene til landsdommer.

Under hensyn hertil og til, at stillingen som fuldmægtig ved domstolene også er en begyndelsesstilling, således at der i givet fald måtte foreskrives en længere årrækkes tjenestetid som betingelse for at kunne udnævnes til landsdommer, har udvalget ikke ment at burde stille forslag om yderligere ændring i § 43, stk. 3.“

Da udvalget ikke fandt det rimeligt, at skifteretterne skulle have pligt til som retshjælp at behandle store boer, stilledes der ændringsforslag om den ovenfor nævnte ændring vedrørende retsplejelovens § 14, stk. 2.

Bortset herfra indstillede et flertal lovforslaget til vedtagelse i den affattelse, det havde ved fremsættelsen, mens et *mindretal* (Henry Christensen, Gideon, Lorentzen, Martin, Helga Pedersen, Edel Saunte og Erna Sørensen) ikke kunne tiltræde lovforslagets § 1, nr. 6, der gik ud på at ændre de gældende bestemmelser om *byrettens sammensætning*, og stillede ændringsforslag i overensstemmelse hermed.

Om dette spørgsmål udtalte *Helga Pedersen* (V) ved lovforslagets 2. behandling:

„I lovforslagets bemærkninger siges det, at grunden til, at denne ændring ønskes, er, at der skal skabes mulighed for at beskæftige nogle af dommerne fra foged-, skifte- eller tinglysningsvæsenet ved behandlingen af almindelige civile eller kriminelle sager, når byrettens præsident skønner, at der er behov derfor, således at arbejdet overlades til de pågældende fuldmægtige.

Udvalget er imidlertid blevet gjort bekendt med, at præsidenten for Københavns byret ikke ønsker en sådan ændring, og mindretallet finder derfor ikke, der er tilstrækkelig grund til fra justitsministeriets

side at foreslå ændring i den gældende bestemmelse, som i praksis har virket tilfredsstillende.

Jeg tror, at de, der kender til arbejdet i Københavns byret i almindelighed og i de pågældende særlige afdelinger i særdeleshed, finder, at det er rimeligt, at arbejdet i disse afdelinger ledes af faste dommere.

Herudover indeholder den højtærede justitsministers lovforslag en ændring vedrørende sagernes fordeling. I øjeblikket er det således — jeg citerer:

„Almindelige regler om forretningernes fordeling mellem afdelingerne fastsættes af rettens præsident med justitsministerens billigelse. Inden for de herved dragne grænser foretages fordelingen af præsidenten, der tillige efter forhandling med rettens øvrige medlemmer fordele afdelingerne mellem disse.“

Det er altså en fordeling af afdelingerne, der foregår ved forhandling mellem præsidenten og dommerne, men i det lovforslag, der foreligger her, foreslår man, at sagernes fordeling mellem dommerne skal bestemmes af præsidenten efter forhandling med rettens medlemmer. Jeg tror, at det vil være en utilfredsstillende ordning, og jeg vil foretrække den nuværende formulering af retsplejelovens § 15. Jeg skal derfor anbefale, at der stemmes for ændringsforslag nr. 2, således at den gældende ordning bevares.“

Justitsministeren kunne ikke tiltræde *mindretallets* ændringsforslag, om hvilket han bl. a. udtalte: „Jeg vil bot minde om, at baggrunden for dette ændringsforslag jo er den, at uden for København, når vi nu tænker på skifteretten, behandles boerne af en fuldmægtig og, hvis det drejer sig om større, mere besværlige boer, med en advokat som medhjælper, medens vi altså i København har en særlig ordning, som jeg for min del ikke kan anse for tilstrækkelig sagligt begrundet. Jeg kan ikke se, det er rimeligt, at man i København har 3, undertiden 4, jurister til at behandle et bo, når man kan klare sig med væsentlig mindre juridisk medhjælp i provinsen, og det er heller ikke muligt for mig at se, at det er nødvendigt, at der er dommere i foged- og tinglysningsskifteretningerne, når man i provinsen klarer sig med fuldmægtige.“

Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Lannung understregede, at baggrunden for lovforslaget er, at man ønsker at skabe mulighed for en friere arbejdsfordeling inden for byretten, og her kan en friere arbejdsdeling være nødvendig, i hvert fald periodevis.“

Mindretallets ændringsforslag forkastedes med 84 stemmer mod 28.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

109. Lov om ændring i lov om folketingets ombudsmand.

(Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1695. C. sp. 1047].

Fremsat skriftligt $\frac{30}{1}$ (F. sp. 2388). 1. beh. $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2456). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Vagn Bro, Bøgholm, Kirkegaard, Gøting, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til ombudsmandsudvalget. Betænkning (B. sp. 1057) afgivet $\frac{21}{5}$. 2. beh. $\frac{26}{5}$ (F. sp. 5085). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1149) afgivet $\frac{28}{5}$. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 5323). *Loven stadfæstet 11. juni 1959*. (Lovt. nr. 205).

Ved loven foretages følgende ændringer i lov nr. 203 af 11. juni 1954 om folketingets ombudsmand med senere ændringer:

1) I ombudsmandslovens § 1 affattes stk. 1, 2. punktum, således:

„Uden for området for ombudsmandens virksomhed falder den del af forvaltningen, der varetages af dommere, justitssekretærer, chefen for skiftekontoret under Københavns byret, protokolsekretærer i højesteret og fuldmægtige ved domstolene.“

Tidligere lød bestemmelsen således: „Dommernes embedsførelse falder i det hele uden for ombudsmandens virksomhed.“

2) I ombudsmandslovens § 6 blev under sagens behandling i folketinget indføjet følgende bestemmelse:

„Klage over afgørelser, der kan ændres af højere administrativ myndighed, kan ikke indgives til ombudsmanden.“

I tilslutning hertil bestemmes, at hvor det forhold, der klages over, har været indbragt for højere administrativ myndighed, løber årsfristen fra denne myndigheds afgørelse.

3) I ombudsmandslovens § 12 er foretaget en redaktionel ændring af lønteknisk karakter.

4) I ombudsmandslovens § 15 er fristen for *lovens revision* udskudt fra folketingsåret 1958-59 til 1959-60. Efter det oprindelige lovforslag skulle revisionsbestemmelsen være udgået.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *justitsministeren* bl. a.:

„Forslaget går ud på, at bestemmelsen om afgrænsning af *ombudsmandens kompetence* i forhold til domstolenes tjenestemænd ændres, således at dommerfuldmægtige og visse andre tjenestemænd

ved domstolene falder uden for ombudsmandens virksomhed, ligesom det nu er tilfældet for dommeres vedkommende. Allerede under folketingets forhandlinger om forfatningskommissionens forslag til en lov om folketingets ombudsmand var man opmærksom på problemet om afgrænsningen af ombudsmandens kompetence i forhold til domstolene. Man blev stående ved bestemmelsen i § 1, stk. 1, om, at dommeres embedsførelse i det hele falder uden for ombudsmandens virksomhed, idet man forudsatte, at *spørgsmålet om indseende med dommerfuldmægtiges virksomhed*, der hænger sammen med problemet om klagerettens kompetence, ville blive gjort til genstand for nærmere overvejelse. Der blev under forhandlingerne givet udtryk for, at dommeres og dommerfuldmægtiges arbejdsområde må være under kontrol enten af ombudsmanden eller af klageretten.

Justitsministeriet er af den opfattelse, at dette tilsyn bør udøves af klageretten, og der er derfor udarbejdet et forslag til lov om *ændring i lov om rettens pleje vedrørende bestemmelserne om klageretten*; dette forslag fremsættes samtidig hermed og er en forudsætning for, at det foreslås, at ombudsmandens kompetence afgrænses således, at den del af forvaltningen, der varetages af dommere og de i forslaget nævnte tjenestemænd ved domstolene, falder uden for området for hans virksomhed.

Et andet og vigtigt problem, der opstår ved overvejelserne af en ændring af loven, er spørgsmålet om at udvide ombudsmandens kompetence til også at omfatte *den kommunale forvaltning*.

Under lovens hidtidige virke har det vist sig, at grænsen mellem kommunale og statslige myndigheder ikke altid er skarp, og at det i flere tilfælde har været vanskeligt at afgøre, om et organ er statsligt eller kommunalt. Hvor en kommunal afgørelse har været indbragt for en statsmyndighed, har det dernæst i nogle tilfælde været utilfredsstillende, at ombudsmanden kun kan tage stilling til den overordnede statsmyndigheds, men ikke til den kommunale myndigheds behandling af sagen.

Spørgsmålet om at udvide ombudsmandens kompetence i denne henseende har været forelagt de kommunale hovedorganisationer, der i en skrivelse af 30. januar 1958 har udtalt, at argumenterne imod indførelse af ombudsmandskontrol med kommunerne er så tungtvejende, at organisationerne må nære betænkelighed ved, at en sådan ordning indføres, og de henstiller, at overvejelserne herom i hvert fald foreløbig stilles i bero i nogle år.

Organisationerne gør navnlig gældende, at det ved udarbejdelsen og behandlingen af bestemmelsen i grundlovens § 55, hvorefter ombudsmanden skal have indseende med statens forvaltning, var en given forudsætning, at kommunernes forvaltning skulle falde uden for hans embedsområde, og at det kommunale styre i forvejen er under tilstrækkelig kontrol. Organisationerne anfører endvidere, at ombudsmandskontrol for den kommunale administration vil medføre

en betydelig arbejdsmæssig belastning, og at det med hensyn til en nærmere afgrænsning af ombudsmandens kontrol med kommunerne vil være svært at finde et anvendeligt kriterium, der er foreneligt med det kommunale selvstyre. Organisationerne frygter også, at inddragelse af kommunerne under ombudsmandens område vil medføre en sådan forøgelse af arbejdet for ombudsmandsinstitutionen, at spørgsmålet om en selvstændig kommunal ombudsmand på et eller andet tidspunkt vil dukke op.

Folketingets ombudsmand har i en skrivelse til justitsministeriet af 6. marts 1958 udtalt, at han uanset de af de kommunale organisationer fremdragne synspunkter må være af den opfattelse, at i hvert fald dele af den kommunale forvaltning bør inddrages under ombudsmandens tilsyn. Han mener, at der foreligger et reelt praktisk behov herfor, og at henvisningen til de allerede eksisterende klagemuligheder ikke tager fornødent hensyn til selve ideen i ombudsmandsinstitutionen, hvis værdi ligger i dens uafhængighed af hele den offentlige administration og den deraf følgende tillid i befolkningen til dens absolutte uvildighed. Ombudsmanden udtaler, at det ved en eventuel lovrevision, hvorved ombudsmandstilsynet udstrækkes til kommunerne, udtrykkeligt bør fastslås, at tilsynet med disse må udøves under iagttagelse af de særlige vilkår, hvorunder den kommunale administration virker, og at ombudsmandens kompetence må begrænses, således at han i almindelighed først vil kunne optage en klage over kommunale myndigheder til undersøgelse, når sagen har været indbragt for de sædvanlige statslige eller kommunale klageinstanser.

Under hensyn til ombudsmandsinstitutionens særlige karakter som en tilsynsmyndighed, der alene henhører under folketinget, har ministeriet fundet det *rigtigst, at initiativet til en eventuel udvidelse af ombudsmandens kompetence i den omhandlede retning udgår fra folketinget.*

Af hensyn hertil og til, at der om det foreliggende spørgsmål hersker ret forskellige opfattelser, har ministeriet ikke i nærværende forslag formuleret nogen bestemmelse om udvidelsen af kompetencen, idet ministeriet afventer en nærmere forhandling om spørgsmålet under lovforslagets behandling i tinget.“

Efter at have været gjort til genstand for en indgående 1. behandling henvises lovforslaget til ombudsmandsudvalget, hvis arbejde med sagen resulterede i de to ovenfor omtalte ændringer.

I udvalgets enstemmige betænkning udtales:

„Udvalget har behandlet lovforslaget i 7 møder og herunder haft samråd med justitsministeren. Der er endvidere ført forhandlinger med folketingets ombudsmand, som har deltaget i flere af møderne.

Mens man uden vanskelighed har kunnet tage stilling til det foreliggende lovforslags få og let overskuelige bestemmelser, er der ført indgående forhandlinger om det spørgsmål, som også ved 1. be-

handling var hovedemnet: om indførelse i lovforslaget af bestemmelser, hvorved den kommunale administration lægges ind under ombudsmandens arbejdsområde.

Ombudsmanden har under forhandlingerne herom peget på, at man ved en sådan udvidelse af ombudsmandens kompetence vil kunne nå frem til en ordning, der er mere rationel end den nuværende og yder borgerne større beskyttelse i deres forhold til den offentlige administration. Han har endvidere gjort gældende, at man ikke behøver at nære frygt for, at ombudsmandsinstitutionen af den grund skal svumle stærkt op, når det fastslås, at ombudsmanden som regel først tager en kommunal sag op til behandling, efter at alle i forvejen bestående klagemuligheder er udtømt. Det skulle være tilstrækkeligt med nyansættelse af 2 eller 3 sekretærer.

I udvalget har forhandlingerne om det nævnte spørgsmål endnu ikke kunnet afsluttes, idet afgrænsningen af ombudsmandens kompetence på det kommunale område rummer problemer, som man har ønsket at få nærmere belyst, før der tages stilling til sagen.

Der er yderligere i udvalget fremsat ønske om, at de kommunale organisationer får lejlighed til at udtale sig, når nærmere formulerede forslag foreligger.

Man finder det derfor rigtigst i indeværende folketingsår at indskrænke sig til at foreslå det af justitsministeren fremsatte lovforslag gennemført, dog med en tilføjelse om, at klage over afgørelser, der kan ændres af højere administrativ myndighed, ikke kan indgives til ombudsmanden.

En sådan bestemmelse skulle efter de foreliggende planer gælde på kommuneadministrationens område, bl. a. med det praktiske formål at begrænse antallet af klager, og man har i udvalget ment, at tilsvarende hensyn taler for at indføre reglen for statsadministrationens vedkommende. Det forudsættes herved — i overensstemmelse med, hvad ombudsmanden anfører i skrivelse af 27. april 1959 til udvalget (jfr. bilag 3) — at formuleringen af den nye bestemmelse ikke medfører nogen indskrænkning i ombudsmandens adgang til i medfør af ombudsmandslovens § 6, 4. pkt., af egen drift at tage enhver sag op til undersøgelse, og at klageadgangen kun er subsidær, for så vidt angår „afgørelser“.

Man finder det tillige rigtigst, at revisionsfristen ikke udgår, men udskydes fra 1958-59 til 1959-60, idet der herved gives udtryk for, at det er hensigten at fortsætte det påbegyndte revisionsarbejde i næste folketingsår.

Angående spørgsmålet om den kommunale administrations inddragning under ombudsmandsloven har udvalget fra justitsministeren modtaget udkast til nogle ændringsforslag. Disses ordlyd fremgår af nærværende betænkningens bilag 3, i hvilket ombudsmanden har knyttet nogle bemærkninger til justitsministerens forslag og selv stillet et par ændringsforslag i tilslutning hertil.

Som bilag er endvidere aftrykt en række spørgsmål, som skriftligt er stillet ombudsmanden af udvalget (bilag 1), samt ombudsmandens svar herpå (bilag 2). Yderligere materiale kan ventes at ville foreligge i nær fremtid, idet ombudsmanden har givet tilsagn om at formulere visse i udvalget drøftede forslag vedrørende afgrænsningen af ombudsmandens kompetence i forhold til kommunerne under den påtænkte nyordning. Dette materiale bør efter udvalgets opfattelse, så snart det fremkommer, forelægges de kommunale organisationer.“

Ved 2. behandling gik *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF) imod ændringsforslaget vedrørende begrænsning af klageretten samt imod den nye bestemmelse angående dommerfuldmægtige m. fl., mens vedtagelserne bortset herfra var enstemmige.

Mellem 2. og 3. behandling afgav udvalget en tillægsbetænkning, i hvilken lovforslaget enstemmigt indstilledes til vedtagelse i den affattelse, det havde fået ved 2. behandling. Til tillægsbetænkningen var som bilag knyttet en redegørelse fra ombudsmanden vedrørende forskellige muligheder for afgrænsning af ombudsmandens kompetence over for den kommunale forvaltning.

Til 3. behandling stillede *Aksel Larsen* nogle ændringsforslag, hvorefter ombudsmanden — i overensstemmelse med den mest vidtgående af de i ombudsmandens redegørelse nævnte muligheder — skulle have tilsyn med hele den kommunale forvaltning. Efter at disse ændringsforslag var forkastet med alle øvrige stemmer mod *Aksel Larsen*s og kommunisternes, vedtoges lovforslaget med 149 stemmer mod 6 (DK og SF).

110. Lov om ændring i færdselsloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1603. C. sp. 1093].

Fremsat skriftligt $\frac{16}{1}$ (F. sp. 2037). 1. beh. $\frac{23}{1}$ (F. sp. 2179). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Helga Pedersen, Reedtz-Thott, A. C. Normann, Gøting, Lynnerup Nielsen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Ravn, Victor Gram, Boye Hansen, Heising [fra $\frac{16}{4}$ Waldemar Laursen], Horn [formand], Aage Knudsen, Nørrelund [fra $\frac{26}{2}$ P. A. Rasmussen], A. C. Normann [næstformand] [fra $\frac{23}{4}$ til $\frac{5}{5}$ Kirkegaard], Gøting, Helga Pedersen, Vagn Bro, From, Holmberg, Thisted Knudsen, Reedtz-Thott, Kristen Amby og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 961) afgivet $\frac{9}{5}$. 2. beh. $\frac{13}{5}$ (F. sp. 4658). Henvist til fornyet ud-

valgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1119) afgivet $\frac{2}{6}$. 3. beh. $\frac{3}{6}$ (F. sp. 5378). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 206).

Loven ændrer dels færdselslovens bestemmelser om adgang til at fastsætte *lokale hastighedsgrænser*, dels færdselslovens regler om *erstatningsansvar for skade forvoldt af motordrevne køretøjer*.

1. Vedrørende bestemmelserne om *hastighed*, der ændredes væsentligt såvel ved 2. som 3. behandling af lovforslaget, samt forskellige andre *trafikspørgsmål*, som berørtes under lovforslagets behandling, bemærkes:

Ved den ændring af færdselsloven (lov nr. 153 af 24. maj 1955), som gennemførtes ved lov nr. 122 af 12. april 1957 (årbog 1956-57, side 313-317), affattedes færdselslovens § 57, stk. 4, 1. punktum, om adgangen til at fastsætte lokale hastighedsgrænser således: „Bestemmelse af varig karakter om særlig begrænsning for kørehastigheden træffes for strækninger, hvor særlige omstændigheder tilsiger det, eller hvor der erfaringsmæssigt køres med en efter forholdene for stor hastighed.“

I henhold til denne bestemmelse er der siden 1957 fastsat hastighedsbegrænsning på 50 km i timen for gennemkørselsveje i en række byer. Det havde ved lovforslagets fremsættelse endnu ikke kunnet konstateres, hvilken virkning hastighedsbegrænsningen har haft, hvorimod det i de forholdsvis få tilfælde, hvor der før 1957 var indført hastighedsbegrænsning, var sket en ikke uvæsentlig nedgang i antallet af færdselsulykker. Endvidere tyder erfaringer fra Sverige og Vesttyskland, hvor der henholdsvis i 1955 og 1957 gennemførtes en hastighedsgrænse på 50 km i timen for tæt bebyggede områder, på, at det er muligt gennem en sådan hastighedsbegrænsning at opnå en væsentlig nedgang i færdselsulykkernes antal og ikke mindst en begrænsning i deres omfang.

På denne baggrund foreslog justitsministeren i forslaget til den her omhandlede lov indsat følgende bestemmelse som et nyt stk. 4 i den almindelige bestemmelse om hastighed i færdselslovens § 35:

„I *tæt bebyggede områder* må hastigheden ikke overstige 50 km i timen. Denne bestemmelse gælder *ikke for motorveje* og kan for enkelte områder eller vejstrækninger *fraviges af justitsministeren*. Hastighedsbegrænsningen skal være tilkendegivet ved *afmærkning*. Regler herom fastsættes af justitsministeren efter forhandling med ministeren for offentlige arbejder.“

Ved lovforslagets 1. behandling erklærede de fleste ordførere, at opfattelsen inden for deres partier med hensyn til den foreslåede hastighedsgrænse på 50 km i timen i tæt bebyggede områder var delt,

således at de kun kunne tale på en del af deres partiers vegne. Tilslutning til ministerens forslag gav *Peter Ravn* (S) og *Lynnnerup Nielsen* (DK) (der oplyste, at hans parti støttede forslaget) og uden for ordførerne *Vagn Bro* (V). Imod den foreslåede bestemmelse gik *Helga Pedersen* (V), *Reedtz-Thott* (KF), *A. C. Normann* (RV), *Gøting* (DR) og *Aksel Larsen* (SF) samt uden for ordførerne *Holmberg* (V).

I det om lovforslaget nedsatte udvalg stillede et *flertal* (From, Victor Gram, Gøting, Holmberg, Horn, Thisted Knudsen, Marie Antoinette von Lowzow, A. C. Normann, Helga Pedersen og Reedtz-Thott) ændringsforslag om, at de foreslåede bestemmelser om generel hastighedsbegrænsning i tæt bebyggede områder udgik, idet flertallet var af den opfattelse, at den gældende regel om indførelse af lokale hastighedsgrænser i henhold til færdselslovens § 57, stk. 4, var fyldestgørende. Et *mindretal* (Kristen Amby, Vagn Bro, Boye Hansen, Aage Knudsen, Waldemar Laursen, P. A. Rasmussen og Peter Ravn) indstillede et af justitsministeren stillet ændringsforslag om en ændret formulering af bestemmelserne i § 35, stk. 4, om hastighedsbegrænsning i tæt bebyggede områder til vedtagelse. Ved ændringsforslaget fastsattes ligesom efter ministerens oprindelige forslag, at der i alle tæt bebyggede områder skulle være en hastighedsgrænse, men ved den ændrede formulering tilsigtedes en stærkere understregning af, at hastighedsgrænsen skulle fastsættes højere eller lavere end 50 km i timen, hvor forholdene begrundede det.

Det foran nævnte *flertal* stillede tillige ændringsforslag om, at den gældende hastighedsgrænse på 60 km i timen for motorvogne, hvis totalvægt overstiger 3 500 kg, skulle forhøjes til 70 km i timen for alle tunge *personmotorvogne* (væsentlig omnibusser og turistvogne), medens 60 km grænsen for andre tunge motorvogne skulle bevares. Det foran nævnte *mindretal* kunne ikke tiltræde ændringsforslaget om en generel forhøjelse af hastighedsgrænsen for tunge *personmotorvogne*, men henviste til, at justitsministeren over for udvalget havde erklæret at ville stille sig velvilligt med hensyn til i medfør af færdselslovens § 44, stk. 3, at dispensere fra den omhandlede hastighedsgrænse, når dette findes forsvarligt.

Om forskellige færdselsproblemer, som havde været rejst under lovforslagets 1. behandling, og som omtales i udvalgsbetænkningen, skal endvidere anføres:

Vedrørende afmærkning ved striber på kørebanen havde justitsministeren på udvalgets foranledning erklæret at ville henstille til vejmyndighederne, at de såkaldte *spærrelinjer*, som i henhold til vejafmærkningsbekendtgørelsen ikke må overskrides under normale færdselsforhold, anbringes efter ensartede retningslinjer, og at der så vidt muligt følges det synspunkt, at spærrelinjer kun anvendes i det omfang, forbud mod overhaling følger af færdselslovens almindelige regler. Et *mindretal* (Marie Antoinette von Lowzow og Reedtz-Thott) stillede dog ændringsforslag om, at kørebaneafmærkning

bestående af linjer på langs ad kørebanen alene skulle være af vejledende karakter, så at spærrelinjer ikke skulle opfattes som en bindende anvisning for færdslen.

Der havde i udvalget været enighed om værdien af en afmærkning, hvorved det tydeligt tilkendegives, i hvilke tilfælde trafikken på en vej, der skærer eller munder ud i en anden, har *vigepligt* for trafikken på den anden vej. Udvalget udtalte ønskeligheden af, at en sådan afmærkning gennemføres i så vid udstrækning som muligt og så tydeligt som muligt (stopskilt eller afmærkning på kørebanen).

Da *parkering på hovedvej* jævnlig frembyder fare for trafikken, havde udvalget drøftet spørgsmålet om ved en ændring af færdselslovens § 38 at gennemføre et absolut forbud mod parkering på hovedvej i lygtetændingstiden. Udvalget havde dog afstået fra at stille ændringsforslag herom, men henstillede til justitsministeren, at politiet påser, at de i lovens § 38 fastsatte regler om parkering og standsning overholdes. Navnlig mente udvalget, at en bedre overholdelse af bestemmelsen i § 38 om, at køretøj ved standsning eller parkering skal stilles *ved kørebanens yderkant eller om muligt uden for denne*, ville kunne forebygge mange ulykker.

Afstemningerne ved 2. behandling over de forskellige ændringsforslag fulgte ikke partilinjerne. Justitsministerens af mindretallet tiltrådte ændringsforslag om en ændret formulering af færdselslovens § 35, stk. 4, forkastedes ved navneopråb med 84 stemmer mod 80. 1 medlem undlod at stemme. Derefter vedtoges flertallets ændringsforslag om, at det af justitsministeren foreslåede nye stk. 4 til § 35 skulle udgå, med 88 stemmer mod 77, idet 2 medlemmer undlod at stemme. Flertallets ændringsforslag om en højere hastighedsgrænse for tunge personmotorkøretøjer forkastedes ved navneopråb med 85 stemmer mod 77. 1 medlem undlod at stemme. Mindretalsændringsforslaget om, at kørebaneafmærkning bestående af linjer anbragt på langs ad kørebanen kun skulle være af vejledende karakter, forkastedes med 110 stemmer mod 39.

Under udvalgsbehandlingen mellem 2. og 3. behandling var justitsministeren og udvalget efter den stedfundne afstemning ved 2. behandling enige om ikke at ændre den almindelige bestemmelse om hastighed i færdselslovens § 35. Derimod opnåedes der enighed om et ændringsforslag gående ud på at give færdselslovens § 57, stk. 4, om fastsættelse af *lokale hastighedsgrænser* følgende formulering:

„Bestemmelse af varig karakter om særlig begrænsning af kørehastigheden træffes for strækninger, hvor *omstændighederne, herunder tæt bebyggelse*, tilsiger det, eller hvor der erfaringsmæssigt køres med en efter forholdene for stor hastighed. For hovedveje træffes bestemmelse herom af justitsministeren, for andre veje af politimesteren (politidirektøren i København) efter nærmere af justitsministeren fastsatte regler. Afgørelsen træffes efter forhandling med vedkommende vejbestyrelse.“

Den ændrede formulering, hvorefter det alene kræves, at „omstændighederne“, men ikke „særlige omstændigheder“ tilsiger indførsel af en varig begrænsning af hastigheden, og der udtrykkeligt peges på „tæt bebyggelse“ som en sådan omstændighed, vil, siges det i tillægsbetænkningen, „efter justitsministerens udtalelse medføre, at der skal indføres hastighedsbegrænsning for et betydelig større antal strækninger end efter den gældende regel, men formuleringen vil ikke som justitsministerens tidligere forslag vedrørende ændring af færdselslovens § 35 medføre en generel hastighedsbegrænsning i tæt bebyggede områder.“

Når afgørelsen for så vidt angår landeveje og landevejsgader henlægges til politimestrene og ikke længere til justitsministeren — dog med rekurs til justitsministeren — skyldes det ønsket om at forenkle administrationen af det større antal sager om lokal hastighedsbegrænsning, som må forventes efter denne bestemmelses gennemførelse.

Den således af justitsministeren foreslåede og af udvalget tiltrådte ændring vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

2. *Erstatningsansvar og ansvarsforsikring.* Reglerne om erstatningsansvar for skade forvoldt af motordrevne køretøjer færdselslovens §§ 65, 66 og 68 har hidtil været følgende: Efter § 65, stk. 1, er den for køretøjet ansvarlige forpligtet til at erstatte skade forvoldt ved påkørsel, sammenstød, væltning eller andre lignende kørselsuheld eller ved en i motor eller beholder opstået eksplosion eller brand, medmindre det fremgår af omstændighederne, at skaden ikke kunne være afværget ved den agtpågivenhed og omhu, der udkræves ved benyttelse af motordrevne køretøjer såvel i henseende til driften som i henseende til materiellet. Denne erstatningsregel betegner en fravigelse af almindelige erstatningsregler, for så vidt som det påhviler den for køretøjet ansvarlige at bevise, at der ikke er

udvist manglende agtpågivenhed og omhu. På grundlag af denne regel har der udviklet sig en domspraksis, der pålægger de for motorkøretøjer ansvarlige et endog meget vidtgående erstatningsansvar. Det følger af § 65, stk. 2, at den strenge ansvarsregel i stk. 1 ikke finder anvendelse med hensyn til skade på gods og personer, der befordres uden betaling. For sådan skade samt for skade, der er forvoldt på anden måde end anført i stk. 1, gælder ifølge stk. 3 de almindelige erstatningsregler. I henhold til § 66, stk. 1, påhviler det enhver ejer af et motordrevet køretøj at tegne en ansvarsforsikring på 60 000 kr. til hel eller delvis dækning af ethvert erstatningskrav i medfør af § 65, herunder krav i henhold til § 65, stk. 3, der — som nævnt — henviser til almindelige erstatningsregler.

I 1957 afgav et af justitsministeren nedsat udvalg efter forhandlinger med tilsvarende udvalg i Finland, Norge og Sverige betænkning med lovudkast om ændring af reglerne om erstatning for skade ved brug af motorkøretøjer og om tvungen forsikring til dækning af skaderne. Lovudkastet indeholdt forslag om afgørende ændringer af den hidtidige ansvars- og forsikringsordning. Således skulle den tvungne ansvarsforsikring for motordrevne køretøjer dække skade forvoldt af motordrevne køretøjer, *selv om ingen havde skyld i skaden*. Endvidere foresloges, at ejeren (brugeren) i forhold til forsikrings-selskabet *selv skulle bære de første 200 kr.* af den skade, der voldes ved enhver af forsikringen omfattet begivenhed, og at selskabet skulle være pligtigt at inddrive dette beløb.

De af udvalget foreslåede nye principper for objektivt ansvar og tvungen selvisiko havde justitsministeriet ikke kunnet tiltræde, og de indeholdtes derfor ikke i forslaget til den her omhandlede lov. Dette indeholdt derimod på forskellige andre punkter i overensstemmelse med udvalgets udkast forslag om ændringer i erstatningsreglerne.

Om indholdet af de ved loven gennemførte ændringer i erstatningsreglerne bemærkes:

Den foran nævnte regel i færdselslovens § 65, stk. 2, om, at skade på personer og gods, der befordres med motordrevet køretøj uden betaling, ikke omfattes af de strenge ansvarsregler, ophæves.

Der gennemføres en *forhøjelse af forsikringssummerne* for den lovpligtige ansvarsforsikring. Det hidtidige maksimums-

beløb for den lovpligtige ansvarsforsikring forhøjes fra 60 000 kr. til 150 000 kr. for hver tilskadekommen eller dræbt person og 60 000 kr. for tingsskade for den ved en enkelt forsikringsbegivenhed forårsagede skade. (I det oprindelige lovforslag var den sidstnævnte maksimumsats 50 000 kr., men den ændredes under sagens behandling i folketinget). Forhøjelsen af satserne motiveres med den i de senere år stedfundne stigning i prisniveauet; der er forekommet en del tilfælde, hvor den idømte erstatning væsentligt har oversteget 60 000 kr.

Den hidtidige regel om, at selskabet har *regres* mod enhver, der er ansvarlig for skaden, hvis den pågældende har forvoldt skaden ved forsæt eller grov uagtsomhed, ændres således, at retten, hvis der foreligger grov uagtsomhed, under hensyn til skyldgraden og omstændighederne i øvrigt afgør, om selskabet skal have regres og i bekræftende fald i hvilket omfang.

Den hidtidige bestemmelse i lovens § 66, stk. 3, der fritager *eksterritoriale personer*, herunder medlemmer af herværende diplomatiske korps, samt fremmede magters herværende udsendte konsulærembedsmænd fra forsikringspligt, ophæves. Der gives justitsministeren bemyndigelse til at fritage køretøjer tilhørende *fremmede stater* og *internationale organisationer* for forsikringspligt.

Ifølge loven ændres de forinden lovens ikrafttræden tegnede forsikringssummer fra lovens ikrafttræden i overensstemmelse med lovens regler, og forsikringstagerne kan ikke opsige forsikringsaftalen på grund af den forhøjelse af præmierne, som begrundedes i forhøjelsen af erstatningsbeløbene.

Ved en ændring, der indsattes under folketingets behandling, fastsattes et maksimum for stempelafgiften for den lovpligtige ansvarsforsikring på 8 kr.

Lovforslagets bestemmelser om ansvarsreglerne fik tilslutning fra alle partiers side. I betænkningen fra det om lovforslaget nedsatte udvalg udtaltes om den *præmieforhøjelse*, som ville følge af lovforslagets gennemførelse, følgende:

„Justitsministeren har over for udvalget oplyst, at gennemførelsen af den foreslåede ændring af færdselslovens § 66 om ansvarsforsikring efter Assurandør-Societetets oplysninger må antages at ville medføre en præmieforhøjelse på omkring 20 pct. for person- og

lastautomobiler og en forhøjelse på mellem 20 og 30 pct. for visse kategorier af motorkøretøjer, f. eks. motorcykler og hyrebiler, hvor personskaderne udgør en forholdsvis stor andel af de samlede skader. De således oplyste præmieforhøjelser må dog betragtes som skønsmæssigt anslåede. Den endelige præmieforhøjelse må i væsentlig grad bero på, i hvilket omfang forhøjelsen af forsikringssummen og den ved ændringen af ulykkesforsikringsloven skete forhøjelse af ydelserne i henhold til denne lov vil påvirke domstolenes praksis med hensyn til størrelsen af de erstatninger, der fastsættes for personskader, og dette spørgsmål lader sig ikke bedømme med sikkerhed på nuværende tidspunkt.

Justitsministeren, der efter forslaget til § 66, stk. 3 — ligesom efter de gældende regler — fastsætter de nærmere regler om forsikringspligtens gennemførelse og om anerkendelse af forsikringselskaber, har over for udvalget erklæret, at han vil følge udviklingen med hensyn til forsikringspræmiernes størrelse. Skulle der blive tale om urimelige præmiesatser, vil ministeren gribe ind med hjemmel i den ovennævnte lovbestemmelse eller gennem forsikringsrådet, der i henhold til monopollovgivningen fører tilsyn med forsikringsbranchen.“

3. *Lovens ikrafttræden.* Loven trådte i kraft 1. juli 1959. Vedtagelsen var enstemmig.

111. Lov om ændringer i biografteaterloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2209. C. sp. 1045].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3409). 1. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3522). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Henry Christensen, Hanne Budtz, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kolbjørn, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå) [formand], Aage Knudsen, Th. Mikkelsen, Poul Nilsson, Edel Saunte, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Sandau [fra $\frac{12}{3}$ Gøting], Helga Pedersen, Henry Christensen, Ladefoged, Anker Lau, Martin, Hanne Budtz, Poul Thomsen og Weikop). Betænkning (B. sp. 1029) afgivet $\frac{14}{5}$. 2. beh. $\frac{26}{5}$ (F. sp. 5105). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 5328). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 191).

Efter gennemførelsen af lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd med dens

ændrede enkepensionsregler har man fundet det påkrævet at underkaste biografteaterlovens enkepensionsregler en tilsvarende regulering. Dette tilsigtes ved nærværende lov, der vedrører bestemmelserne i biografteaterlovens § 14.

De pågældende pensioner skal som hidtil afholdes af filmsfonden.

I henhold til de hidtil gældende regler udbetalte filmsfonden pr. 31. marts 1958 pension til 9 enker efter afdøde biografbevillingshavere. Hertil medgik inklusive tillæg godt 79 000 kr.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier og gennemførtes med et par ændringer, som i nogen grad imødekom ønsker, der var fremsat over for det udvalg, som behandlede sagen.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet et grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

112. Lov om ændring i lov om tillæg til lov om indførelse af dansk kirkelovgivning i de sønderjyske landsdele. (Kirkeminister *Bodil Koch*). [A. sp. 2155. C. sp. 797].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3306). 1. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3527). Partiernes ordførere: Andreas Hansen, Ejnar Hansen, Clausen (Olufskjær), A. C. Normann og Sandau. 2. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3834). 3. beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3921). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 124).

Ved lov nr. 326 af 5. juli 1949 stilledes der midler til rådighed til afholdelse af udgifter i forbindelse med afhændelse af de til præsteembederne i de sønderjyske landsdele henlagte jorder samt til fremme af en hensigtsmæssig jordfordeling ved mageskifte med sådanne jorder. Der åbnedes samtidig adgang for menighedsrådene til at opnå visse rettigheder og erstatningsydelser, som ikke tilkom præsteembederne i henhold til de tidligere bestemmelser om udstykning af præstegårdsjord til husmandsbrug.

For yderligere at bidrage til en hurtig gennemførelse af udstykningen bestemtes i lovens § 11, at det skulle være en betingelse for anvendelsen af de særlige bestemmelser, der indeholder begunstigelser for præsteembederne, at indstilling forelå for kirkeministeriet inden 10 år efter lovens ikrafttræden.

Denne 10 års frist ændres ved nærværende lov til en 12 års frist.

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„I den siden lovens ikrafttræden forløbne tid er der af den sønderjyske præstegårdjord oprettet 46 selvstændige husmandsbrug med et samlet areal af 556,08 ha, og 391 mindre ejendomme er suppleret med i alt 1 175,16 ha.

Med gennemførelsen af sagerne har der ofte været forbundet et kompliceret jordfordelingsarbejde, hvilket har medført, at den enkelte sags forberedelse hyppigt har taget lang tid. Jordfordelingssekretariatet, med hvilket et omfattende samarbejde har fundet sted, har henledt opmærksomheden på, at 17 sager, der er forelagt jordfordelingskommissionen, ikke kan ventes færdigbehandlet, således at foreløbig kendelse kan afsiges inden 1. april 1959. Foruden disse 17 sager henstår enkelte andre sager, der endnu ikke er endeligt afgjort.

En forlængelse på 2 år som foreslået må anses for tilstrækkelig til fuldstændig gennemførelse af udstykningsagerne.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

113. Lov om statstilskud til private eksamensberettigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 1901. C. sp. 1025].

Fremsat skriftligt $18\frac{1}{2}$ (F. sp. 2691). 1. beh. $25\frac{1}{2}$ (F. sp. 2988). Partiernes ordførere: K. B. Andersen, Marius Buhl, Ellen Jerking [fra $\frac{1}{4}$ Strange Petersen], Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. B. Andersen, Kaj Andresen [formand] Lysholt Hansen, Horn, Houggaard, Per Hækkerup [fra $\frac{12}{3}$ Astrid Skjoldbo], Kolbjørn, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Marius Buhl, Gideon, Hartling, Skov Jørgensen, Ladefoged, Ellen Jerking [Strange Petersen], Gottschalck-Hansen og Niels Ravn). Betænkning (B. 1035) afgivet $14\frac{1}{5}$. 2. beh. $21\frac{1}{5}$ (F. sp. 4901). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1099) afgivet $22\frac{1}{5}$. 3. beh. $28\frac{1}{5}$ (F. sp. 5194). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 187).

Gennemførelsen af den nye lærerlønningslov af 7. juni 1958 og den ved lov om *ændringer af lov om folkeskolen og lov om gymnasieskoler* af samme dato gennemførte *nye skoleordning* medførte, at de hidtidige tilskudsregler for de i nærværende lov omhandlede skoler måtte revideres, idet disse regler hvilede på de nu ophævede eller ændrede love.

Den hidtidige tilskudslov forudsatte, at skolerne var opbygget som *4-årige realskoler* afsluttende med alm. forberedelseseksamen eller *4-årige mellemskoler med 1-årig realklasse* afsluttende med henholdsvis mellemskoleeksamen og realeksamen eller *6-årige pigeskoler* afsluttende med pigeskoleeksamen.

Folkeskoleloven af 7. juni 1958 § 19 bestemmer nu, at realafdelingen såvel ved kommunale som ved private realskoler består af 3 etårige klasser i tilslutning til 7. skoleår, og gymnasieskoleloven af samme dato bestemmer i § 23, at pigeskoleeksamen kan afholdes sidste gang med udgangen af skoleåret 1963-64. Med den fulde gennemførelse af disse love afløses de af tilskudsloven omfattede skoleformer derfor af en *3-årig realafdeling*, og *tilskudsgrundlaget* er dermed *ændret*.

Under behandlingen af de nye skolelove udtalte ministeren over for det nedsatte udvalg, at han agtede i det kommende folketingsår at fremsætte forslag for folketinget med henblik på *tilvejebringelse af en ny tilskudsordning for de private eksamensskoler* (de private realskoler og gymnasieskoler såvel i som uden for Storkøbenhavn), hvorefter der ydes eksamensskoletilskud til disse skolers realklasser og gymnasieklasser og desuden tilskud efter principperne for tilskud til friskoler til skolernes hovedskoleklasser.

I de med undervisningsministeriets skrivelser til udvalget fulgte bilag udtaltes det, at det ville blive taget under overvejelse at forbedre tilskudsordningen, hvor forholdenes udvikling gjorde det rimeligt, eksempelvis med hensyn til bestyrerlønnen ved de selvejende skoler og finansiel støtte til modernisering af skolernes bygninger. Videre understregedes det, at der ved revision af den gældende tilskudsordning burde tages hensyn til de tilskudsordninger, man vedtog for andre skoleformers vedkommende, særlig de kommunale eksamensskoler.

Tilskuddet efter den hidtidige tilskudslov ydedes som driftstilskud, lønningstilskud og fripladstilskud og beregnedes efter meget indviklede regler, for lønningstilskuddets vedkommende til dels som følge af de hidtil gældende komplicerede regler for statens refusion af folkeskolens lønninger efter lærerlønningssloven af 12. juli 1946, idet lønningstilskuddet til de private realskoler stort set fulgte disse regler.

Den ved nærværende lov gennemførte tilskudsordning, som vil blive omtalt i det følgende, er resultatet af ministerens overvejelser.

Om lovens indhold anføres:

§§ 1 og 2 bestemmer, til hvilke skoler og under hvilke betingelser tilskud kan ydes.

Ændringerne i disse paragraffer er til dels redaktionelle og følger af de nye skolelove, hvis gennemførelse medfører, at de af den nugældende tilskudslov omfattede skoleformer afløses af en 3-årig realafdeling.

Den hidtil gældende tilskudslov fastslog vel som tilskudsbetingelse, at skolen var medlem af en vikarkasse, men ikke nærmere lærernes rettigheder og forpligtelser med hensyn til vikarordning. Ved en nu i § 2 gennemført ændring sikres der lærerne fri vikar i samme omfang som folkeskolens lærere.

Tilskud til skolerne ydes ifølge § 3 som et grundtilskud på 4 000 kr. til hver skole og et lønningstilskud på 85 pct. af følgende udgifter: lønninger til bestyrere og lærere, stedtillæg, personlige tillæg som efter §§ 19 og 43, stk. 3, i lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere, overtimebetaling og skolernes bidrag til vikarkassen.

Tilskud til bestyrerløn ydes i forhold til lønning som skoleinspektør efter lærerlønningssloven af 7. juni 1958 § 32. Til bestyrere af skoler, der ikke er selvejende institutioner, ydes tilskud kun i forhold til så stor en lønning, som svarer til forholdet mellem antallet af læste timer og fuldt timetal for en lærer, dog højst for pligtigt timetal, jfr. § 4, stk. 2.

Grundtilskuddet på 4 000 kr. tilsigter nødvendig støtte af skoler med små elevtal.

Da kommunale og private realskoler vil dække samme undervisningsområde, er det anset for principielt velbegrundet, at statens tilskud til de to skoleformer i det væsentlige ydes efter samme princip derved, at hovedposten, *lærerlønstilskuddet*, beregnes efter samme procentsats og på grundlag af samme udgifter, som indgår i folkeskolens lærerlønstilskud. Således er til forskel fra den hidtidige ordning, men i overensstemmelse med den for folkeskolelærerne gældende ordning, *vikarudgifter* optaget i lovforslaget blandt de refusionsberettigede lærerlønsudgifter, jfr. den ovennævnte ændring i § 2. Ligesom der i folkeskolen ydes fuld skoleinspektørløn, uanset at skoleinspektørerne har nedsat timetal, ydes der *fuld bestyrerløn* til bestyrere, når de har et af ministeriet fastsat minimumstimetal, for så vidt skolen er en *selvejende institution*.

I lovforslaget var det oprindeligt foreslået, at tilskud til bestyrerløn kun kunne ydes på grundlag af lærerløn. Under behandlingen i folketinget ændredes beregningsgrundlaget til *skoleinspektørløn*, hvorved et fra Den private Realskoles Bestyrerforening fremsat ønske blev imødekommet.

Efter lærerlønningsloven ydes der principielt ikke refusion af lærernes betaling for faste overtimer, da man fra statens side er interesseret i, at sådanne overtimer begrænses ved oprettelse af faste embeder. Samme mulighed har den private skole ikke, og man har derfor fundet det rimeligt at henregne lærernes *overtimebetaling* til de refusionsberettigede lønudgifter.

Det kan derimod ikke anses for foreneligt med den nærmere sammenhæng med statens tilskud til folkeskolen, som etableres ved loven, at opretholde den hidtil bestående adgang for skolerne til at tillægge lærere med et timetal, der ikke er anciennitetsgivende efter folkeskolens regler, lønningsanciennitet, som om de havde fuldt timetal. Sådanne lærere må lønnes med kvotaløn i forhold til begyndelsesløn, og kun hvor særlige forhold taler derfor, særlig hensynet til den pågældende lærers uddannelse og hovedbeskæftigelse, skal ministeriet kunne tillade højere timebetaling.

Det pligtige timetal for lærerne svarer ifølge § 4 til det for

folkeskolens lærerpersonale til enhver tid gældende. I timetallet indgår kostskoleinspektion efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler.

Det pligtige timetal for bestyrere fastsættes af undervisningsministeren, svarende til det for skoleinspektører i folkeskolen gældende pligtige timetal. For lavere timetal nedsættes statens tilskud tilsvarende.

Bortset fra kostskoleinspektion er det ikke — som det hidtil har været — tilladt at indregne *inspektionstimer* i det pligtige timetal.

§§ 5-7 indeholder bestemmelser om *statslån* til *opførelse af bygninger* m. m. i samme omfang og på samme vilkår som hjemlet for en række andre under undervisningsministeriet hørende skoleformer, herunder højskoler og friskoler, samt tillige for tekniske skoler, teknika og teknologiske institutter. Uden adgang til sådanne statslån vil skolerne ikke være i stand til at tilvejebringe sådanne bygninger med inventar, at de kan tilfredsstille de krav, der i dag må stilles til undervisningen. Det er endvidere anset for ønskeligt ved ydelsen af statslån at *muliggøre omdannelse af en privatejet skole til selvejende institution*, således at det sikres, at de til enhver tid ydede stats-tilskud kommer skolerne som sådanne, ikke skiftende private ejere, til gode, ligesom det herved sikres, at valget af en bestyrer kan ske alene efter pædagogiske kvalifikationer uden nødvendigheden af en betydelig kapitalinvestering. Bestemmelserne går derfor ud på ydelse af *afdragsfri* statslån at *forrente* med 4 pct. p. a. til *byggeri*, såvel nybygninger som tilbygninger og forbedringer, til køb af skolebygninger, til større anskaffelser af inventar og undervisningsmateriel samt til omdannelse til selvejende institution.

De nærmere regler for ydelse af lån findes i § 5.

Er der til den private realskole knyttet *hovedskoleklasser*, kan der ifølge § 8 ydes *statstilskud* til disse klasser *efter reglerne* i *friskoleloven*, for så vidt optagelse og undervisning af eleverne i disse klasser sker efter de for folkeskolen gældende regler.

Jfr. herved de indledende bemærkninger.

Under behandlingen i folketinget tilføjedes som nye styk-

ker til § 8 regler om statstilskud til 8. hovedskoleklasse og 9. klasse knyttet til realskoler og friskoler. For realskolernes vedkommende ydes disse tilskud efter de for realklasser gældende regler, hertil kommer det i folkeskoleloven hjemlede særlige tilskud til kommunernes undervisning i de nævnte klasser. Til friskolernes 8. og 9. klasser ydes tilskud som til friskolernes øvrige klasser.

Ifølge § 12 får lovens bestemmelser virkning fra 1. april 1959 for skoler, der begynder skoleåret til denne dato, og fra 1. august 1959 for skoler med sommerskoleår. Bestemmelserne i §§ 5-7 får dog virkning fra 1. april 1959 for alle skoler.

De efter den hidtidige lov tilskudsberettigede eksamensskoleklasser er tilskudsberettigede som realklasser, indtil de afløses af de efter den nye folkeskolelov opbyggede realklasser.

For i en overgangsperiode at hjælpe de bestående realskoler, der ikke opfylder betingelserne for at oppebære tilskud til hovedskoleklasser efter § 8, stk. 1 og 2, foretoges under behandlingen i folketinget følgende tilføjelse til § 12:

„For de ved lovens ikrafttræden bestående realskoler, som ikke opfylder betingelserne for at oppebære tilskud efter § 8, stk. 1 og 2, ydes der ud over det i § 3 omhandlede grundtilskud for et tidsrum af 5 år et supplerende tilskud på

12 000 kr. for realskoler med 3 klasser,
8 000 - - realskoler med 4 klasser og
4 000 - - realskoler med 5 klasser.“

I undervisningsministerens fremsættelsestale anførtes bl. a.:

„Lovforslaget vil medføre en stigning i skolernes tilskud, især for selvejende skoler, hvis bestyrere opnår fuldt lærerlønstilskud for et nedsat timetal, idet dette specielt ved små skoler med få lærere vil betyde en ikke uvæsentlig forøgelse af deres lærerlønstilskud. Men også bortset fra bestyrerlønstilskuddet medfører den foreslåede tilskudsordning en forbedring af skolernes tilskudsmæssige forhold, en forbedring, der skønsmæssigt kan anslås til 9 pct. Tilskuddet fra staten på 85 pct. af lønningerne ligger dog stadig inden for rammerne af det til folkeskolen ydede statstilskud. Det vil således fremdeles påhvile skolerne selv gennem skolepenge at fremskaffe midler til dækning af 15 pct. af lærerlønningerne og fuld dækning for alle andre driftsudgifter bortset fra statens grundtilskud på 4 000 kr.“

Lovforslaget antoges at ville medføre en merudgift på ca. 1,4 mill. kr. årlig.

Ved 1. *behandling* blev lovforslaget velvilligt modtaget af alle partiers ordførere.

K. B. Andersen (S) anerkendte den forenkling, lovforslaget var udtryk for, men kunne ønske en mere vidtgående forenkling af tilskudsreglerne for alle private skoleformer.

Marius Buhl (V) fandt, at grundtilskuddet var for lavt, og at det kunne virke uheldigt, at det var ens for alle skoler uanset disses størrelse. Han fandt lovforslagets regler om skolars overgang til selvejende institutioner gode i princippet, men bestyrere, som selv ejede skolen, ville blive så dårligt stillede i forhold til bestyrere af selvejende institutioner, at man burde søge forskellen mildnet.

De samme spørgsmål fremhævedes — tillige med enkelte andre — af Ellen Jerking (KF).

I den af *udvalget* afgivne betænkning indstillede et *flertal* (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med en række ændringer, hvoraf de væsentligste er omtalt i det foregående.

Fra et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) forelå følgende udtalelse i betænkningen:

„[Mindretallet] . . . kan af principielle grunde ikke tiltræde flertallets indstilling. Det er mindretallets opfattelse, at uanset hvor gunstige tilskudsreglerne udformes, bevirker den nye folkeskolelov og ministerens fortolkning af denne, at de private eksamensskolers eksistens på længere sigt vil være truet.

Mindretallet kan derfor ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.“

Af betænkningen fremgår i øvrigt, at ministeren over for udvalget gav tilsagn om, at det var hans hensigt at nedsætte et udvalg til at overveje tilskudsreglerne for samtlige private eksamensskoler og eksamenskursus med henblik på en koordinering af reglerne.

Lovforslaget vedtoges ved 3. *behandling* med 114 stemmer mod 21 (KF).

114. Lov om ændring af lov om statstilskud til anerkendte private seminarier. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. sp. 1913. C. sp. 801].

FremSAT skriftligt ¹⁸/₂ (F. sp. 2693). 1. beh. ²⁵/₂ (F. sp. 3000). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Hartling, Gottschalck-Hansen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om statstilskud til private eksamensberettigede realskoler uden for Køben-

havn, Frederiksberg og Gentofte. Betænkning (B. sp. 809) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: Kolbjørn). 2. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3910). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4052). *Loven stadfæstet 15. april 1959.* (Lovt. nr. 123).

Om lovens formål anførte *undervisningsministeren* i sin fremsættelsestale bl. a.:

„Det grundlag, hvorpå de private seminariers statstilskud for øjeblikket hviler, blev til i 1947 og var umiddelbart foranlediget af de ved tjenestemandsløven af 1946 foretagne forhøjelser af lønningerne til statens tjenestemænd.

Efter at *statstjenestemændenes lønninger* ved loven af 7. juni 1958 er undergået en række ret betydelige *principielle ændringer* og i forbindelse hermed *forhøjet* — for de heromhandlede tjenestemandsgruppers vedkommende med gennemsnitlig 20 pct. — er der igen opstået det forhold, at de private seminariers tilskudsregler ikke længere slår til. Forholdet er jo det, at disse private institutioner i meget vidt omfang med hensyn til lønninger må — og bør — følge statens lønninger på det tilsvarende område. Hertil kommer, at den i 1954 gennemførte lov om uddannelse af lærere til folkeskolen, hvorved seminarieundervisningen tilrettelægges som et friere studium end hidtil, stiller væsentligt øgede krav til seminarierne — både statens og de private — både til lærerpersonalet og til undervisningens ydre rammer, d. v. s. bygninger og samlinger.

De senere års lovgivning på de nævnte områder har bragt flere private seminarier i økonomiske vanskeligheder og gjort det nødvendigt for dem at *forhøje elevbetalingen*, der foruden statstilskuddet er disse institutioners eneste indtægtskilde.

Sådanne forhøjelser er *meget beklagelige*, navnlig i en tid med lærermangel, og føles tyngende af de kredse af befolkningen, der på grund af den ulige geografiske fordeling af henholdsvis statsseminarier (der jo yder deres elever vederlagsfri undervisning) og privatseminarier er naturligt henvist til at benytte et privat seminarium.

Det foreliggende lovforslag tilsigter at *ajourføre og forbedre de private seminariers tilskudsforhold* sådan, at yderligere forhøjelser af elevbetalingen skulle kunne undgås, ligesom man

vil få mulighed for at lade en del af de allerede gennemførte forhøjelser bortfalde.

Lovforslaget betyder foruden den nævnte ajourføring og forbedring af tilskudsbeløbene på flere punkter en *forenkling* af de hidtidige ret komplicerede tilskudsregler. — — —

Jeg vil gerne understrege det overordentlig vigtige i, at der sikres privatseminarierne, der uddanner langt over halvdelen af folkeskolens lærere og lærerinder her i landet, en rimelig økonomisk baggrund. Man må erindre, at de private seminarier, af hvilke der nu findes 18, og som alle (undtagen et) er selvejende institutioner, løser en opgave, der ellers fuldt ud ville påhvile det offentlige. De eksisterende 8 statsseminarier ville overhovedet ikke være i stand til alene at forsyne folkeskolen med det nødvendige antal lærere og lærerinder. At private seminarier påtager sig en stor del af den opgave, som ellers måtte løses af statens institutioner, sparer staten for ikke ubetydelige udgifter. Selv ved en for privatseminarierne gunstig tilskudsordning bliver den samlede statsudgift ved deres drift dog ikke så lidt mindre end ved driften af tilsvarende statsinstitutioner, hvor alle udgifter dækkes med 100 pct. af statskassen. Efter forslaget vil statens ydelse til de private seminarier blive forøget fra ca. 8 til ca. $9\frac{1}{2}$ mill. kr. årlig, altså med godt $1\frac{1}{2}$ mill. kr., hvoraf langt størsteparten medgår til en ajourføring af lønningerne i overensstemmelse med den nye tjenestemandsløvs regler. Denne udgiftsforøgelse må forekomme beskeden til dette formål.“

Om indholdet af lovens bestemmelser anføres iøvrigt:

Ved loven udvides tilskudsreglerne til også at omfatte seminariernes *præparandklasser*, både hvad angår lønningstilskud og driftstilskud.

Efter de hidtidige regler ydes tilskuddet til seminariernes lærerlønninger med 100 pct. af alderstillægget og $\frac{2}{3}$ af de øvrige løndele, hvilket har betydet, at seminarierne gennemsnitligt gennem lønningstilskuddet har fået dækning for ca. 70 pct. af de samlede lønudgifter.

Efter loven ydes *lønningstilskuddet* med en *ensartet pro-*

centdel af hele lærerlønnen. Procenten er forhøjet til 85 pct. Ordningen indebærer således en væsentlig forenkling i administrativ henseende.

Efter de hidtidige regler var der fra statens side kun stillet det krav til de private seminariers lønninger, at den samlede tilskudsberettigede lønsum ved et seminarium ikke måtte overstige det samlede beløb, som forstander og lærere efter deres tjenestealder ville have oppebåret som henholdsvis forstander og lærere ved et statsseminarium.

Efter lovens regler er det en betingelse for opnåelse af løntilskud, at *hver enkelt rektor og lærer* lønnes efter de for de tilsvarende statsinstitutioner gældende regler.

Baggrunden herfor er et ønske om at udelukke muligheden for, at privatseminarier ved lønoverbud sikrer sig lærerkræfter fremfor statens seminarier, idet der her er tale om et undervisningsfelt, hvor privat- og statsinstitutioner virker side om side; reglen svarer i øvrigt til de bestemmelser, der er gældende for statstilskud til private skoler inden for det højere skolevæsen.

Hver seminarierektors og lærers *tjenestealder* fastsættes af undervisningsministeren, der ligeledes på grundlag af seminariets indstilling fastsætter, hvilke lærere der skal aflønnes efter reglerne for 26. lønningsklasse i lov af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

For seminarierektorer, der selv ejer seminariet, beregnes tilskuddet efter timetallet i forhold til den lønning, de pågældende ville oppebære som statsseminarierektor.

Forener en seminarierektor med stillingen *andre hverv*, f. eks. ledelsen af en gymnasieskole, fastsætter undervisningsministeren, hvorledes hans lønning som seminarierektor skal beregnes. Det samme gælder lærere, der er ansat ved en skole, der rummer både gymnasium og seminarium.

Reglerne om ydelse af *bygningstilskud* bringes på linje med de for en række andre private skoleformer gældende. Dette tilskud ydes fremtidig med $3\frac{1}{2}$ pct. af værdien af ejendom, inventar og samlinger. Reglen betyder en administrativ for-

enkling i forhold til de hidtidige principper og vil stort set give et bygningstilskud af samme størrelse som hidtil. Bestemmelserne svarer i øvrigt i alt væsentligt til hidtidig praksis.

Driftstilskuddet til private seminarier, seminarier for småbørnslærerinder og øvelsesskoler har hidtil været ydet pr. klasse med en procentdel af udgiften pr. klasse ved statsseminarierne, statens seminarium for småbørnslærerinder, Vejle, og statsøvelsesskolerne til forskellige driftsudgifter, rengøring (herunder pedelløn), brændsel og belysning.

Dette tilskud ændres nu således, at det fremtidig ydes med et *fast, pristalsreguleret beløb pr. klasse*, der er fastsat til 9 000 kr. Det forhøjes eller nedsættes med 150 kr. for hver 6 points bevægelse i *pristallet*. Som tidligere nævnt ydes det nu også til *præparandklasser*.

Mens driftstilskud til klasser på den *5-årige aftenlinje* hidtil har været ydet med $\frac{4}{5}$ af dagklassernes beløb, skal der nu ydes *fuldt tilskud* til aftenklasserne.

Driftstilskuddet til private seminarier for småbørnslærerinder og private øvelsesskoler fastsættes ligeledes til faste, pristalsregulerede beløb.

På baggrund af forholdet mellem driftstilskuddet til private seminarier og driftstilskuddet til øvelsesskoler og småbørnslærerindeseminarier gennem de senere år fastsættes tilskuddet til småbørnslærerindeseminarierne til halvdelen af og til øvelsesskolerne til en tredjedel af det for privatseminarierne fastsatte driftstilskud.

Det hidtidige *rådighedsbeløb* på 40 000 kr. som tilskud til *særlige formål* er på baggrund af stigningen i seminariernes antal og den stedfundne prisstigning samt den nye læreruddannelses større krav *forhøjet til 80 000 kr.*

En for seminarierne væsentlig ulempe ved den hidtidige tilskudsordning har det været, at tilskuddet udbetaltes som refusion af udgifterne i et regnskabsår efter dettes udløb. Efter loven skal *tilskuddet udbetales forskudsvis i 3 rater i det løbende regnskabsår* på grundlag af en foreløbig opgørelse over udgifterne med senere endelig afregning efter fuldstændigt regnskab.

Gennem en årrække har der til private seminarier været ydet statslån til byggeri m. v. i analogi med de for højskoler, husholdningsskoler m. fl. gældende regler, og der skabes nu direkte hjemmel for statslån til seminarierne.

De fastsatte regler er identiske med de for højskolerne gældende låneregler og går bl. a. ud på, at lånet kan udgøre indtil halvdelen af værdien.

Det er en betingelse for ydelsen af sådant statslån, at planer og tegninger til bygningerne er godkendt af undervisningsministeriet, samt at den selvejende institution selv har skaffet et beløb af mindst $16\frac{2}{3}$ pct. af værdien. Dette beløb kan under særlige omstændigheder tillades sikret ved pant i ejendommen efter statslånet; rentefod og afdragsvilkår skal godkendes af undervisningsministeren.

For statslånet, der er afdragsfrit, men forrentes med 4 pct. p. a., gives der staten oprykkende panteret i bygninger med grund og tilbehør næst efter lån, der ikke må overstige $\frac{1}{3}$ af ejendommens værdi. Lånet er fra statens side uopsigeligt, så længe lånevilkårene nøje overholdes og bygningen anvendes til det oprindelige formål.

Stk. 1 i den i lovens § 2 fastsatte ikrafttrædelsesbestemmelse har følgende ordlyd:

„Tilskud i henhold til denne lov beregnes med virkning fra 1. april 1958 at regne. De i loven indeholdte regler om udbetalingsterminer finder anvendelse fra begyndelsen af undervisningsåret 1958-59, mens lovens krav til lærerlønnens størrelse træder i kraft fra begyndelsen af undervisningsåret 1959-60.“

Stk. 2 bemyndiger undervisningsministeren til at lade loven om statstilskud til anerkendte private seminarier optrykke med senere ændringer.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle partiers side. Det gennemførtes med enkelte ændringer, som nærmest var af teknisk karakter, og vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

115. Lov om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2301. C. sp. 1031].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3464). 1. beh. $\frac{12}{3}$ (F. sp. 3590). Partiernes ordførere: Astrid Skjoldbo, Marius Buhl, Poul Thomsen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Astrid Skjoldbo, K. B. Andersen, Kaj Andresen [formand], Lysholt Hansen, Horn, Kolbjørn, Axel Ivan Pedersen, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Marius Buhl, Gideon, Hartling, Skov Jørgensen, Ladefoged, Poul Thomsen, Jacob Pedersen og Weikop). Betænkning (B. sp. 1041) afgivet $\frac{14}{5}$. 2. beh. $\frac{21}{5}$ (F. sp. 4901). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1101) afgivet $\frac{22}{5}$. 3. beh. $\frac{28}{5}$ (F. sp. 5195). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 188).

Om lovens formål anførte *undervisningsministeren* i sin fremsættelsestale bl. a.:

„Den for disse skoler gældende tilskudslov, som blev vedtaget i 1947, hviler på nu ændrede eller ophævede love og er baseret på udgiftsniveauet i 1946, herunder på de da gældende lærerlønninger. De *nye skolelove* og de *nye lønningslove* har derfor nødvendiggjort en *ajourføring* af loven, herunder af dens tilskudsydelser, således at der skabes mulighed for at fortsætte driften af disse private skoler på en rimelig økonomisk basis.“

Den hidtidige tilskudslov forudsatte, at skolerne var opbygget med 4-årige mellemskoler med 1-årig realklasse, afsluttende med henholdsvis mellemskoleeksamen og realeksamen, eller med 6-årige pigeskoler, afsluttende med pigeskoleeksamen, hvortil for gymnasieskolernes vedkommende sluttede sig et 3-årigt gymnasium.

Folkeskoleloven af 7. juni 1958 § 19 bestemmer nu, at *realafdelingen* såvel ved kommunale som ved private realskoler består af *3 et-årige klasser* i tilslutning til 7. skoleår, og gymnasieskoleloven af samme dato bestemmer i § 1, at en *gymnasieskole* består af en *3-årig realafdeling* og en *3-årig gymnasieafdeling*, samt i § 23, at pigeskoleeksamen kan afholdes sidste gang med udgangen af skoleåret 1963-64. Med den fulde gennemførelse af disse love afløses de af tilskudsloven omfattede skoleformer derfor af en 3-årig realafde-

ling, hvortil for gymnasieskolernes vedkommende slutter sig en 3-årig gymnasieafdeling, og *tilskudsgrundlaget* er dermed *ændret*.

I den af folketingsudvalget angående de nævnte nye skolelove afgivne betænkning af 23. april 1958 er det da også forudsat, at de gældende tilskudsordninger for private eksamensskoler skal revideres.

Lovens §§ 1 og 2 om *betingelserne for* opnåelse af *tilskud* svarer til de hidtidige regler og hidtidig praksis med en række — til dels redaktionelle ændringer, som er en følge af den i indledningen omtalte nye skoleordning.

Ifølge § 3, stk. 1, beregnes *statstilskuddet* til *private gymnasieskoler* for hver time i vedkommende skole til 80 pct. af bruttoudgiften — derunder forrentning og afskrivning — pr. time i det pågældende finansår ved driften af *samtlig af stat eller kommune drevne gymnasieskoler i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuner*. For timer i *realafdelingen* kan tilskud efter denne regel dog ikke beregnes for mere end 2 klasser på hvert klassetrin; for timer i overskydende klasser beregnes tilskuddet efter den for realskolerne gældende regel i stk. 2 (66 $\frac{2}{3}$ pct), se nedenstående bemærkninger.

Efter den hidtidige ordning udgjorde tilskuddet to tredjedele af de nævnte udgifter. Da skolerne skal følge den offentlige skoles lønninger, og da priser og lønninger i de senere år har været konstant stigende, er den tredjedel af udgifterne, som skolerne ifølge tilskudsordningen selv har skullet søge dækket gennem opkrævning af skolepenge, steget år for år. For at undgå en forskydning i elevernes sociale rekruttering har skolerne ikke villet påligne skolepengene hele denne stigning, og det har derfor været nødvendigt for dem at administrere meget sparsommeligt med den virkning, at bygninger, inventar og samlinger ikke er fornyet og forøget i tilstrækkeligt omfang. Hertil har også medvirket, at de af denne tilskudsordning omfattede skoler ikke har haft samme adgang til statslån på gunstige vilkår som flere andre private skoler (folkehøjskoler m. fl.).

Denne allerede før lønningslovene af 7. juni 1958 eksisterende tilstand er nu yderligere væsentlig skærpet, fordi de nye lønningslove og en ny lønningsvedtægt for Københavns kom-

mune medfører betydelig højere lønninger for de tilsvarende lønklasser ved de offentlige skoler og gunstigere regler for beregning af overtimebetaling.

En tilsvarende forhøjelse til 80 pct. var ved den oprindelige affattelse af paragraffens *stk. 2* foreslået for de *private realskole*s vedkommende. Ved et i betænkningen af undervisningsministeren stillet ændringsforslag ændredes procentsatsen imidlertid til den hidtil gældende, $66\frac{2}{3}$.

I betænkningens bemærkninger til ændringsforslaget anføres:

„Tilskudsprocenten til de private realskoler i hovedstadskommunerne foreslås fastsat til $66\frac{2}{3}$ (svarende til tilskudsbrøken $\frac{2}{3}$ i den nugældende tilskudslov), idet man efter nærmere overvejelser har fundet det rigtigst, at disse skoler indtil videre fortsat oppebærer tilskud til deres realklasser efter den hidtil gældende tilskudssats.

I bemærkningerne til lovforslaget er anført, at mulige fravigelser fra den gældende tilskudsordning bl. a. bør afvente den forestående revision af reglerne for beregning og fordeling af udgifterne til de offentlige eksamensskoler i hovedstadskommunerne, som er grundlaget for tilskudsordningen, et forhold, der får særlig betydning for realskolerne, da disse følger Københavns kommunes lønninger, medens gymnasierne følger statskolernes lønninger, hvorved bemærkes, at tilskudsordningen omfatter både gymnasier i og uden for hovedstadskommunerne.

Hertil kommer, at der efter lovforslagets § 9 ydes tilskud efter friskolelovens regler til de til skolerne knyttede underskoler (hovedskoler), der hidtil intet direkte tilskud har kunnet opnå. Også dette forhold er af særlig betydning for realskolerne, men af mindre betydning for gymnasieskolerne, da underskolen (hovedskolen) her vejer mindre i forhold til den samlede skole.

Foretagne beregninger viser da også, at når tilskud til realskolerne efter hidtil gældende tilskudssats suppleres med direkte tilskud efter friskolelovens regler til underskolen (hovedskolen), opnår realskolerne derved en sådan samlet forbedring af deres tilskudsforhold, at det ikke vil være rimeligt herudover at forhøje tilskudssatsen for realklasserne.“

I paragraffens *stk. 3* var det *oprindeligt* bestemt, at tilskudet til en skole *ikke måtte overstige 80 pct. af bruttoudgifterne* ved driften af vedkommende skole.

Under behandlingen i folketetinget *bortfaldt* denne *begrænsning*, for så vidt angår de *selvejende skoler*, mens der for skoler i *privat eje* opretholdes en til den hidtidige lov svarende *begræns-*

ning af tilskuddet, som går ud på, at dette *ikke må overstige den virkelige nettoudgift* ved driften af vedkommende skole.

Det er fundet påkrævet at imødekomme skolernes ønske om adgang til statslån i samme omfang og på samme vilkår som hjemlet for en række andre under undervisningsministeriet hørende skoleformer, herunder højskoler og friskoler, samt tillige for tekniske skoler, teknika og teknologiske institutter, jfr. lov nr. 197 af 7. juni 1958. I lovens §§ 6-8 er derfor optaget bestemmelser om ydelse af *afgiftsfri statslån* at forrente med 4 pct. p. a. til byggeri, såvel nybygninger som tilbygninger og forbedringer, til køb af skolebygninger, til større anskaffelser af inventar og undervisningsmateriel samt til omdannelse til selvejende institution.

Er der til den private gymnasieskole eller realskole knyttet *hovedskoleklasser*, kan der ifølge § 9, stk. 1, ydes *statstilskud* til disse klasser *efter reglerne i friskoleloven*, for så vidt optagelse og undervisning af eleverne i disse klasser sker efter de for folkeskolen gældende regler.

Bestemmelsen er en følge af et af ministeren i forbindelse med behandlingen af de nye skolelove givet tilsagn om en ny tilskudsordning for de private eksamensskoler.

Paragraffens stk. 2, som indsattes under behandlingen i folketinget, bestemmer om tilskud til 8. og 9. klasse følgende:

„Statstilskud til 8. hovedskoleklasse og 9. klasse knyttet til en privat gymnasieskole eller en i denne lov omhandlet privat realskole ydes efter reglerne i henholdsvis § 3, stk. 1 og stk. 2.“

Herved sidestilles de nævnte klasser i tilskudsmæssig henseende med realklasser. For gymnasieskoler, hvor der måtte blive oprettet 8. og 9. klasse som et led i skolen, indebærer bestemmelsen, at tilskuddet til 8. og 9. klasse ydes efter samme regler som til gymnasieklasserne og 2 realklasser på hvert klassetrin.

Lovens bestemmelser får ifølge § 13 virkning fra 1. april 1959 for skoler, der begynder skoleåret til denne dato, og fra 1. august 1959 for skoler med sommerskoleår. Bestemmelserne i §§ 6-8 træder dog i kraft 1. april 1959 for alle skoler.

Lovforslaget behandlede sammen med forslag til lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte [se nærmest efterfølgende sag], ved 2. og 3. behandling tillige sammen med forslag til lov om statstilskud til private eksamensberettigede realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte [se ovenfor under nr. 113]).

Ved 1. behandling tilsagde alle partiers ordførere en velvillig behandling af lovforslaget.

I den af *udvalget* afgivne betænkning indsattes imidlertid bl. a. følgende udtalelse:

„Et *mindretal* (Poul Thomsen og Weikop) kan *ikke medvirke* til lovforslagens gennemførelse, idet forslagene er *konsekvenser af en skolelovgivning, som mindretallet ikke har kunnet tiltræde.*“

Udvalgets *flertal* (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget samt den konservative Jacob Pedersen) indstillede lovforslaget til *vedtagelse* med en række ændringer, hvoraf de væsentligste er nævnt i det foregående.

Ved et i den af udvalget afgivne tillægsbetænkning stillet ændringsforslag tydeliggjordes lovens *titel*.

Lovforslaget vedtoges ved 3. *behandling* med 116 stemmer mod 21 (KF).

116. Lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2289. C. sp. 1037].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3465). 1. beh. $\frac{12}{13}$ (F. sp. 3591). Partiernes ordførere: Astrid Skjoldbo, Marius Buhl, Poul Thomsen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte. Betænkning (B. sp. 1041) afgivet $\frac{14}{15}$. 2. beh. $\frac{21}{25}$ (F. sp. 4901). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1101) afgivet $\frac{22}{26}$. 3. beh. $\frac{28}{25}$ (F. sp. 5195). *Loven stadfæstet 5. juni 1959.* (Lovt. nr. 189).

Den for de kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte hidtil gældende tilskudsordning har givet anledning til *utilfredshed i kommuner med egen gymnasieskole*, idet disse kommuner selv har måttet afholde

halvdelen af udgiften til gymnasieundervisning, mens kommuner med en statsskole har kunnet sende deres børn gratis til denne. Efter lov nr. 194 af 11. juni 1954 om vederlagsfri undervisning m. v. har denne utilfredshed også bredt sig til de landkommuner, som ikke har en statsskole at sende børnene til, men må sende dem til et kommunalt gymnasium og derfor betale skolepenge (formentlig 500-600 kr. om året pr. elev).

På denne baggrund har spørgsmålet om at tilvejebringe økonomisk ligestilling mellem kommuner med statsskoler og kommuner med kommunale gymnasieskoler flere gange været rejst i folketinget bl. a. under forhandlinger om oprettelse af nye statsskoler.

Loven tilsigter at afskaffe den hidtil eksisterende økonomiske ulighed mellem de nævnte kommuner.

Om de beregninger, der ligger til grund for lovens regler, henvises til lovforslagets bemærkninger.

Lovens hovedprincip er for så vidt angår driftsudgifter fastslået i § 2 og § 4.

§ 2, der fik sin endelige udformning under behandlingen i folketinget, har følgende ordlyd:

„Staten yder som tilskud til driften af de kommunale gymnasieskoler 90 pct. af skolernes udgifter til lærerlønninger og herudover et tilskud pr. elev på 90 pct. af statsskolernes brutto-udgift pr. elev bortset fra udgiften til lærerlønninger. Ved beregningen af tilskud efter denne bestemmelse kan højst medregnes 2 realklasserækker.“

Ifølge § 4 yder hjemstedskommunen for elever, der optages i en statsskole eller i en af en anden kommune drevet gymnasieskole, for så vidt den ikke selv på optagelsestidspunktet har indrettet tilsvarende undervisning i tilstrækkeligt omfang, eller forholdet er ordnet ved særlig aftale, som bidrag til skolens drift et beløb pr. elev svarende til 10 pct. af bruttoudgiften pr. elev i statsskolerne.

Hovedprincippet i loven er således, at staten betaler 90 pct. af de kommunale gymnasieskolars driftsudgifter og kommunerne 10 pct. af statsskolernes driftsudgifter. Der er ved udformningen af § 2 taget hensyn til, at det tilskud, som kommunerne

modtager i henhold til lærerlønningsloven (på 85 pct. af de udbetalte lønninger), må fradrages i tilskuddet.

Ligesom efter den hidtidige ordning kan statstilskuddet for eleverne i *de kommunale gymnasieskolels realklasser* dog højst beregnes for 2 rækker, idet dette er normen for antallet af realklasser såvel ved statsskoler, hvor overskydende rækker kun rent undtagelsesvis har forekommet, som ved kommunale gymnasieskoler. Til overskydende rækker ved disse ydes tilskud efter de for de kommunale realskoler gældende tilskudsregler.

Ifølge § 5 lægges *finansåret* til grund ved beregningen af statstilskud og bidrag fra kommunerne. I beregningen indgår *ikke udgiften til forrentning og afskrivning*.

Udgifterne ved *opførelsen af nye gymnasieskoler* fordeles ifølge § 6 mellem *staten* og *kommunerne* med henholdsvis 25 og 75 pct. Dette svarer til den praksis, der siden 1954 er fulgt ved opførelsen af nyoprettede statsskoler, mens der til opførelsen af nye statsskoler til afløsning af eksisterende er ydet tilskud fra kommunerne af varierende størrelse, i senere tid 15-25 pct. af udgifterne. Til opførelsen af nye kommunale gymnasieskoler er der siden 1956 ydet et statstilskud på 25 pct.

Ved nybygning eller udvidelse af *eksisterende gymnasieskoler* er der ydet lokale tilskud af varierende størrelse til statsskoler og i nogle tilfælde et statstilskud på 25 pct. til kommunale gymnasieskoler, alt afhængig af nærmere forhandlinger i hvert enkelt tilfælde. Det er anset for mest hensigtsmæssigt i sådanne tilfælde også i fremtiden at lade det *afhænge af nærmere forhandlinger*, om og i hvilket omfang der skal ydes henholdsvis statstilskud og lokalt tilskud til sådanne foranstaltninger, når det gælder nybygning eller ombygning ved bestående skoler.

Ifølge § 9, som i øvrigt giver visse overgangsregler, træder loven i kraft *1. august 1959*.

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med forslag til lov om statstilskud til private gymnasieskoler og om statstilskud til private realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte (se nærmest foregående sag), ved 2. og 3. behandling tillige sammen med forslag til lov om statstilskud til private eksamensberettigede

realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte (se ovenfor under nr. 113).

Der blev ved 1. *behandling* fra alle sider udtrykt tilfredshed med den ordning, som lovforslaget tilsigtede gennemført. Den indebar en nødvendig økonomisk ligestilling af kommunerne og en ønskelig forenkling af reglerne.

Uden for ordførernes kreds udtrykte *Horn* (S) sin tilfredshed med, at man nu endelig var nået det meste af den vej, som han for 16 år siden gjorde opmærksom på man burde gå for at fjerne den hidtidige ulighed i beskatningen af befolkningen på dette område.

Af den afgivne udvalgsbetænkning fremgår imidlertid, at et *mindretal* (Poul Thomsen og Weikop) ikke kunne medvirke til lovforslagenes gennemførelse, idet forslagene var konsekvenser af en skolelovgivning, som mindretallet ikke kunne tiltræde.

Udvalgets *flertal* (socialdemokratiets, venstres, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget samt den konservative Jacob Pedersen) indstillede lovforslaget til *vedtagelse* med en enkelt ændring, der nærmest var af teknisk karakter og ikke fraveg lovforslagets hovedprincip.

Bestyrelsen for „Bymæssige Kommuner“ rejste i en henvendelse en række spørgsmål over for udvalget. Herom udtales i betænkningen bl. a.:

„Det siges i den nævnte henvendelse bl. a., at bestyrelsen i hovedsagen kan tilslutte sig de i det forelagte lovforslag angivne principper, hvorefter staten som samlet tilskud til driften af de kommunale gymnasieskoler betaler et beløb pr. elev svarende til 90 pct. af bruttoudgiften pr. elev i statsskolerne, medens hjemstedskommunen for elever, der optages i en statsskole — eller i en af en anden kommune drevet gymnasieskole — som bidrag til skolens drift yder et beløb pr. elev svarende til 10 pct. af nævnte bruttoudgift, forudsat at hjemstedskommunen ikke selv har indrettet tilsvarende undervisning. Bestyrelsen finder imidlertid, at det ikke kan anses for tilfredsstillende, at *de kommuner, som har ydet bidrag til opførelse af statsskoler ud fra den forudsætning, at staten alene afholdt de fremtidige driftsudgifter*, nu for fremtiden også skal deltage i disse udgifter med 10 pct. af bruttoudgiften pr. elev. Det bemærkes herved, at det utvivlsomt for mange kommuner har været en væsentlig forudsætning for overhovedet at deltage i udgifterne ved opførelsen af en statsskole, at man kunne regne med, man ikke skulle deltage i driftsudgifterne, hvorfor man finder, at disse kommuner også fremover bør fritages for at svare bidrag til driften.

Ministeren har i denne forbindelse over for udvalget oplyst, at man vel ved lovforslagets udarbejdelse har været opmærksom på, at kommuner, der har ydet bidrag til opførelsen af statsskoler, har gjort dette ud fra den forudsætning, at staten alene afholdt de

fremtidige driftsudgifter. Af denne grund at fritage kommunerne for bidrag til driften ville imidlertid være ensbetydende med at *indrømme dem en begunstiggelse i forhold til kommuner, der efter lovens ikrafttræden må yde 75 pct. bidrag til opførelse af en ny statskole, som alene ville have sammenhæng med den tilfældige omstændighed, at skolens opførelse i de førstnævnte tilfælde er sket før lovens ikrafttræden.*

Udvalget kan tilslutte sig ministerens bemærkninger, idet man går ud fra, at ministeriet, hvis lovforslagets regler viser sig at medføre åbenbare urimeligheder for enkelte kommuner, vil være villig til at søge disse afhjulpet ved forhandling i de enkelte tilfælde.“

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget med 117 stemmer mod 21 (KF).

117. Lov om revision af lønnings- og tilskudsbestemmelser i lovgivningen på ungdomsundervisnings område. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 1889. C. sp. 817].

Fremsat skriftligt $1\frac{1}{2}$ (F. sp. 2690). 1. beh. $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 2981). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Grenå), Kr. Juul, Baagø, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Grenå), K. B. Andersen, Lysholt Hansen [formand], Hougaard, Per Hækkerup, Kolbjørn, Peter Ravn, Helge Larsen, Gøting [næstformand], Kr. Juul, Damsgaard, Hartling, Justesen, Krogh, Baagø, Gottschalck-Hansen og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 805) afgivet $\frac{13}{3}$. (Ordfører: Poul Hansen (Grenå)). 2. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3909). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 889) afgivet $\frac{9}{4}$. 3. beh. $1\frac{5}{4}$ (F. sp. 4275). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 150).

Løntilskuds- og anciennitetsbestemmelserne i lovgivningen på ungdomsundervisnings område bygger i vidt omfang på regler i *lærerlønningsloven* og *statstjenestemandensloven*. En *ajourføring* af disse bestemmelser er derfor nødvendig, efter at nye lønningslove er indført for statens og folkeskolens tjenestemænd, jfr. lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd og lov nr. 156 af samme dato om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

Ved loven ændres de lovbestemmelser på ungdomsundervisningsens område, som henviser til eller bygger på regler i lærerlønningensloven og statstjenestemandensloven, således at de bringes i overensstemmelse med de nye lønningslove.

Det drejer sig om følgende love:

- 1) lov nr. 311 af 4. juli 1942 om folkehøjskoler og landbrugs-skoler med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 209 af 15. juni 1955.
- 2) lov nr. 310 af 4. juli 1942 om husholdningsskoler m. m. med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 197 af 6. juli 1956,
- 3) lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler m. m. med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 78 af 18. marts 1954, samt
- 4) lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v.

Ad 2. husholdningsskoleloven bemærkes, at lovens afsnit II om husholdningsseminarier ikke er ændret ved nærværende lov, selv om også dette afsnit indeholder bestemmelser, der henviser til lønningslovene, idet man har foretrukket at revidere disse bestemmelser i forbindelse med en mere omfattende revision af reglerne om de private seminarier.

Ad 3. friskoleloven bemærkes, at det ud over de af de nye lønningslove nødvendiggjorte ændringer er fundet rimeligt at forhøje bygningstilskuddet, hvorved det nævnte tilskud, der oprindelig er beregnet i forhold til statens bygningstilskud til folkeskolen, ajourføres med stigningerne i dette tilskud.

I loven om friskoler ophæves efter en i folketinget foretaget ændring desuden bestemmelserne om, at den årlige rådighedssum skal opdeles i 3 beløb, henholdsvis for friskoler i København, Frederiksberg og Gentofte, i købstæderne og i landkommunerne.

Ad 4. loven om ungdomsundervisning m. v. bemærkes, at den hidtidige beregningsmåde for *minimumslønnen pr. time i ungdoms- og aftenskolen* med de nye lønningsloves ændrede principper ikke har kunnet finde umiddelbar anvendelse. Loven fastsætter derfor gennem en ændring af *ungdomsskolelovens § 14* følgende nye grundlag for beregningen af de nævnte lønninger:

„Minimumsbetalingen for en undervisningstime i ungdoms- og aftenskolen, herunder ungdomskostskolen, fastsættes til middeltallet pr. time mellem begyndelseslønnen — uden stedtillæg — og slutlønnen — med højeste stedtillæg — i lærerlønningslovens 2. lønningsklasse, dog således at beløbet af undervisningsministeren afrundes til det nærmeste med 5 delige tal. Middeltallet pr. time beregnes i forhold til $\frac{6}{5}$ af det for folkeskolens lærere til enhver tid gældende pligtige timetal, idet 5 timer i ungdomsskolen regnes lig 6 timer i folkeskolen.

Efter denne beregning udgør lærerlønnen mindst 13,00 kr. pr. time, i aftenhøjskolen 50 pct. mere eller mindst 19,50 kr. pr. time.“

Ifølge lovens § 2 har den virkning fra 1. april 1958 at regne. *Fra samme tidspunkt gælder de forhøjede lønkrav til ungdoms- og aftenskolerne, hvorimod lønkravene til de øvrige i loven nævnte skoler først skal gælde fra 1. november 1958.*

I sin oprindelige affattelse gik bestemmelsen ud på, at også de forhøjede lønkrav til ungdoms- og aftenskolerne først skulle gælde fra 1. november 1958. Dette ændredes under behandlingen i folketinget som en imødekommenhed over for lærerne ved de nævnte skoler.

Merudgiften for staten ved lovforslagets gennemførelse var beregnet til ca. 3,9 mill. kr. med en lønstigning på ca. 13,5 pct. i ungdoms- og aftenskolen og en stigning på 20-25 pct. i de øvrige skoleformer.

Lovforslaget, som i det store og hele blot medfører en ajourføring af de gældende bestemmelser, gav ikke anledning til nogen debat i folketinget. Det vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

118. Lov om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. sp. 2283. C. sp. 919].

Fremsat skriftligt $\frac{6}{5}$ (F. sp. 3466). 1. beh. $\frac{12}{3}$ (F. sp. 3608). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Grenå), Hartling, Marie Antoinette von Lowzow, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Grenå), K. B. Andersen, Lysholt Hansen [formand], Hougaard, Kolbjørn, Viola Nørløv, Astrid Skjoldbo, Helge Larsen

[næstformand], Gøting, Hartling, Vagn Bro, Marius Buhl, Kr. Juul, Ejner Kristensen, Marie Antoinette von Lowzow, Jacob Pedersen (fra $\frac{3}{4}$ Ellen Strang Petersen) og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 895) afgivet $\frac{10}{4}$. (Ordfører: Poul Hansen (Grenå)). 2. beh. $\frac{15}{4}$ (F. sp. 4276). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{23}{4}$ (F. sp. 4505). *Loven stadfæstet 13. maj 1959.* (Lovt. nr. 152).

Ligesom ved privatseminarierne har man hidtil ved hus­holdningsseminarierne lagt statsseminariernes lærerlønninger til grund ved beregningen af lærerløntilskuddet, der efter de hidtil gældende regler er blevet ydet med 100 pct. af alders­­tillægget og $\frac{2}{3}$ af de øvrige lønde­le, hvilket har givet disse seminarier dækning for ca. 70 pct. af de samlede lønudgifter.

Efter at lønningerne for statens tjenestemænd ved lovene af 7. juni 1958 ikke alene er blevet forhøjet — for de herom­handlede tjenestemandsgupper gennemsnitligt med 20 pct. — men også på væsentlige punkter i øvrigt er undergået betydelige ændringer, har man fundet det nødvendigt at ændre tilskuds­reglerne for husholdningsseminarierne for derigennem at hindre en væsentlig forhøjelse af elevbetalingen, der ved siden af statstilskuddet er disse institutioners eneste indtægtskilde.

Den foreliggende lov tilsigter i overensstemmelse hermed at *ajourføre og forbedre husholdningsseminariernes tilskudsforhold* og betyder tillige på flere punkter en *forenkling* af de hidtidige, ret komplicerede tilskudsregler.

Løntilskuddet skal således fremtidig ydes med en bestemt procentsats, nemlig 85 pct. af hele lønnen. *Bygningstilskuddet* ydes ligeledes efter enklere regler. Samtidig er beregningen af *driftstilskud* simplificeret; denne tilskudsdel er tillige reduceret med ca. $\frac{1}{3}$ i forhold til det nugældende tilskud under hensyn til den nævnte forbedring af løntilskuddet.

I lighed med hvad der gælder for de private seminarier og for en række frie skoleformer, har man fundet det rimeligt at indføje en bestemmelse om *statstilskuddets bortfald, når elev­­tallet synker under et fastsat minimum*, der under hensyn til de særlige forhold, som gør sig gældende ved denne undervisnings­form, er fastsat til gennemsnitlig 12 elever pr. klasse.

Endelig blev der under sagens behandling i folketinget indføjet nogle bestemmelser i lovforslaget, hvorved husholdningsseminarierne får den samme ordning med hensyn til udbetaling af *forskud på statstilskuddet*, som forud var gennemført for de øvrige private seminarier.

Lovforslaget vedtoges i den ændrede affattelse enstemmigt efter at have været undergivet en kortvarig udvalgsbehandling.

119. Lov om udskydelse af revisionen af lov om oprettelse af et pædagogisk institut. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 1899. C. sp. 625].

Fremsat skriftligt $1\frac{1}{2}$ (F. sp. 2691). 1. beh. $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 2984). Partiernes ordførere: Hougaard, Krogh, Kristen Amby, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. 2. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3305). 3. beh. $1\frac{1}{3}$ (F. sp. 3519). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 88).

I lov nr. 221 af 11. juni 1954 om oprettelse af et pædagogisk forskningsinstitut er det bestemt, at loven skal forelægges folketinget til *revision i folketingsåret 1958-59*. Ved nærværende lov ændres bestemmelsen, således at loven vil være at forelægge til revision *senest i folketingsåret 1962-63*.

Som begrundelse herfor anføres i lovforslagets bemærkninger:

„Danmarks pædagogiske institut, der oprettedes i henhold til den undervisningsministeren ved lov nr. 221 af 11. juni 1954 § 1 givne bemyndigelse til oprettelse af et pædagogisk institut med hjemsted i København, påbegyndte sin virksomhed umiddelbart efter lovens vedtagelse og har i de forløbne år virket tilfredsstillende og i overensstemmelse med lovens bestemmelser og forudsætninger.

Under hensyn til, at *omfanget af instituttets mangeartede virksomhed og fortsatte udbygning efter loven endnu ikke er fuldt afklaret*, anser man det for mest hensigtsmæssigt, at der ikke på indeværende tidspunkt foretages en ændring af loven, men at man afventer resultatet af den igangværende udvikling i yderligere fire år.“

Venstres ordfører (*Krogh*) bemærkede ved *1. behandling* bl. a., at hans parti ved behandlingen af lovforslaget om et pædagogisk institut i 1953-54 havde stillet en række ændringsforslag, som i hovedsagen gik ud på en *forenkling af lovens rammer* og på at *knytte den pædagogiske forskning nøjere sammen med det arbejde, der udføres på statens lærerhøjskole*. Ændringsforslagene blev ikke vedtaget.

Han anerkendte det dygtige arbejde, der var udført, men fandt ikke partiets synspunkter afkræftet af den stedfundne udvikling. Partiet ville ikke modsætte sig, at der blev givet lidt mere tid til at indvinde flere erfaringer, men ønskede at stå frit ved en kommende drøftelse af lovens indhold og ville derfor *undlade at stemme* ved lovforslagets 3. behandling.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 86 stemmer; 53 medlemmer (V, KF og de 2 grønlandske medlemmer) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

120. Lov om ændring af lov om folkebiblioteker. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*) [A. sp. 1193. C. sp. 621].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{11}$ (F. sp. 757). 1. beh. $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1110). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Østergaard, Gertie Wandel, Morten Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Kaj Andresen [formand], Victor Gram, Hougaard, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Lars M. Olsen, Morten Larsen [næstformand], Gøting, Østergaard, Henry Hansen, Hartling, Skov Jørgensen, Krogh, Gertie Wandel, Hvidberg [fra $\frac{20}{1}$ Jacob Pedersen] og Weikop). Betænkning (B. sp. 659) afgivet $\frac{19}{2}$. (Ordfører: Lysholt Hansen). 2. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3272). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 733) afgivet $\frac{5}{3}$. 3. beh. $\frac{10}{3}$ (F. sp. 3519). *Loven stadfæstet 21. marts 1959.* (Lovt. nr. 87).

Efter § 5, stk. 2, i lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker skulle de i loven fastsatte satser for statstilskud til driften af folkebiblioteker optages til revision i folketingsåret 1954-55. Da der imidlertid til denne revision fra biblioteksrådet fremkom en indstilling, hvis gennemførelse ville have medført mere omfattende økonomiske forpligtelser, end regeringen på det daværende tidspunkt mente det forsvarligt at påtage sig, udsattes revisionen først til folketingsåret 1955-56 og derefter hvert følgende år til indeværende folketingsår.

Nærværende lov er i det store og hele identisk med biblioteksrådets oprindelige udkast. Dog er visse ændringer foretaget som en imødekommelse af ønsker fremsat over for ministeriet, dels af forsvarsministeriet, dels af visse kommunale organisa-

tioner, ligesom folketingets behandling medførte ændringer på enkelte punkter.

Om lovens indhold anføres:

Tilskudsreglerne i bibliotekslovens § 5 ændres, således at det i § 5 a omhandlede *grundtilskud* til hvert bibliotek i forhold til de faste stedlige tilskud i det sidst forløbne finansår udgør 80 pct. af indtil 25 000 kr. og 40 pct. af de stedlige tilskud ud over nævnte beløb.

Efter de hidtil gældende regler udgjorde tilskuddet 80 pct. af de stedlige tilskud på indtil 25 000 kr., 40 pct. af de næste 25 000 kr. og 25 pct. af resten. Derudover ydedes til større biblioteker et særligt driftstilskud på 15 pct. af den del af de stedlige tilskud, som anvendtes til bogindkøb og bogindbinding.

De ændrede satser, som gennemføres, samtidig med at det sidstnævnte særlige 15 pct.s tilskud bortfalder, vil afhjælpe virkningerne af stigningen i det almindelige prisniveau for den stadig større del af bibliotekerne, der har opnået stedlige tilskud på over 50 000 kr. Ændringen har navnlig væsentlig betydning for København og Århus og andre større kommuner og vil i alt få virkning for 85 biblioteker, der i finansåret 1958-59 havde over 50 000 kr. i stedlige tilskud.

Endvidere er der i § 5 a foretaget en ændring af redaktionel karakter i bestemmelsen om fastsættelse af regler for beregning af lejeværdien af biblioteker. Det bestemmes her efter, at reglerne fastsættes af ministeren efter indstilling fra biblioteksdirektøren og biblioteksrådet. Ved biblioteksrådets medvirken vil samtlige kommunale organisationer, såfremt en ændring skulle blive aktuel, kunne få indflydelse på reglernes udformning gennem deres repræsentanter i biblioteksrådet.

I udvalgets betænkning siges det, at undervisningsministeren over for udvalget har givet tilsagn om, at han inden fastsættelsen af de i § 5 a omhandlede regler for ansættelsen af lejeværdien af bibliotekslokaler, der stilles gratis til rådighed, vil forhandle med de kommunale organisationer.

Under folketingets behandling tilføjedes følgende nye punktum til § 5 a:

„Af beløb anvendt til løst inventar ved nybygninger eller gennemgribende ombygninger kan der til de biblioteker, der ikke ønsker at optage disse beløb på driftsregnskabet, ydes et særligt tilskud på indtil 50 pct. efter nærmere af ministeren fastsatte bestemmelser.“

Efter en ændring af § 5 b ydes der til centralbiblioteker yderligere et særligt tilskud, der beregnes således, at alle centralbiblioteker modtager 5 000 kr. og yderligere 50 øre pr. indbygger i kommuner med under 15 000 indbyggere inden for centralbiblioteksområdet, centralbibliotekets hjemstedskommune dog undtaget. For centralbiblioteket for Københavns amt udgør tilskuddet dog et beløb svarende til det højeste centraltilskud, der efter den almindelige regel ydes til noget andet centralbibliotek.

Det særlige tilskud til centralbibliotekernes oplandsvirksomhed blev ifølge den hidtil gældende lov ydet med et fast beløb på 5 000 kr. pr. centralbibliotek og derudover 20 pct. af de stedlige tilskud, dog i alt højst 20 000 kr. Denne ordning har medført, at centralbibliotekernes hjemstedskommuner har måttet dække ret betydelige underskud på oplandsarbejdet. Som anført beregnes statstilskuddet hertil fremtidig uafhængigt af de stedlige tilskud, nemlig med 5 000 kr. pr. bibliotek og 50 øre pr. indbygger i kommuner inden for centralbiblioteksområdet med under 15 000 indbyggere. Der er herved set bort fra kommuner med mere end 15 000 indbyggere, idet sådanne kommuners biblioteker ikke skulle behøve den samme forsyning med bøger fra centralbiblioteket, som ydes sognebiblioteker i landkommuner af sædvanlig størrelse. På den anden side er det fundet naturligt at medtage såvel områdets mindre landkommuner som dets mindre købstæder, der undertiden ikke er bedre stillet end visse landkommuner.

Centralbiblioteksområdet for Københavns amt, for hvilket Gentofte kommunes bibliotek er centralbibliotek, omfatter et meget stort antal kommuner med over 15 000 indbyggere. Et centraltilskud til det pågældende bibliotek beregnet efter de foran omtalte regler ville som følge heraf blive ringe. Det er

derfor anset for retfærdigt at skabe en *særordning* for dette bibliotek, der betjener hele sit område på effektiv måde.

Den samlede årlige merudgift ved ændringen af tilskuds-satserne i a og b er i lovforslagets bemærkninger anslået til henholdsvis ca. 1 805 500 kr. og 700 000 kr. eller i alt 2 505 500 kr., hvortil dog vil komme et betydeligt beløb som følge af lønstigninger, foranlediget af den nye lønningslov.

Det bemærkes, at det samlede statstilskud i 1958-59 i henhold til den gældende bibliotekslov vil udgøre ca. 13 110 022 kr., ekskl. bevillinger til militære tjenestesteder, jfr. herom nedenfor.

Efter den *hidtidige* formulering af lovens § 7, stk. 2 b, kunne kun de, der efter 1. april 1946 var blevet *enker* efter danske forfattere, og som *ikke havde indgået nyt ægteskab*, komme i betragtning ved uddelingen af forfatterfondens midler. Denne *tidsmæssige begrænsning bortfalder* ved nærværende lov, idet det er fundet rimeligt, at enker efter forfattere, som er døde før den nævnte dato, ikke afskæres fra at oppebære biblioteksafgift. Reglerne i loven om *bevarelse af enkepensionsret* finder fremtidigt — efter en i folketinget foretaget ændring — tilsvarende anvendelse på dette vederlag.

Under behandlingen i folketinget indføjedes yderligere en bestemmelse, hvorefter der af forfatterfonden kan ydes vederlag til *umyndige børn af afdøde danske forfattere*.

Læsesalsbøger kan — i modsætning til tidligere — medregnes ved beregning af afgiften.

Ved tilføjelse af et nyt punkt c til § 7, stk. 2, fastsættes det nu *i selve loven*, at biblioteker, der efter overenskomst med forsvarsministeriet (forsvarets velfærdstjeneste) har oprettet *udlånsfilialer på militære tjenestesteder*, får tillagt et *særligt statstilskud* til indkøb af bøger, indbinding samt katalogisering af disse. Tilskuddets størrelse fastsættes som hidtil på de årlige finanslove.

Ved en ændring i lovens § 9 er der skabt hjemmel for, at *Foreningen „Bymæssige Kommuner“* repræsenteres *i biblioteksrådet*.

De ved nærværende lov gennemførte ændringer har virkning fra den 1. april 1959.

Ved 1. behandling fremhævede *Lysholt Hansen* (S) de stigende økonomiske vanskeligheder for kommunerne, som udviklingen havde medført. Det var således påvist, at kommunernes andel i udgifterne til biblioteksvæsenet var steget langt stærkere end statens. På baggrund af bibliotekernes store samfundsmæssige betydning kunne han varmt anbefale lovforslaget med dets økonomiske forbedringer, som ville skabe et rimeligt fordelingsforhold mellem stat og kommuner.

Østergaard (V) fastslog sit partis store interesse for bibliotekernes kulturelle arbejde, men fremførte i øvrigt en række kritiske bemærkninger. Han fandt således, at forbedringerne ville blive af meget forskellig størrelse for de enkelte biblioteker, navnlig for så vidt angik centralbibliotekerne, og havde i øvrigt det indtryk at tilskudsreglerne ville blive lidt bedre end påkrævet. Indførelse af en *lånerafgift* kunne spare staten for den af lovforslaget følgende merudgift. Han gav tilsagn om en grundig udvalgsbehandling.

Gertie Wandel (KF) fandt, at revisionen var hårdt tiltrængt, og at den foreslåede forhøjelse af tilskuddene ville være af meget stor betydning for bibliotekerne. Hun fremhævede en række problemer til drøftelse i et udvalg.

Morten Larsen (RV) anbefalede lovforslaget. Særlig fremhævede han forbedringerne af tilskudsreglerne for centralbibliotekerne, som ville give disse større mulighed for at betjene landdistrikterne. Han forventede et stigende lånebehov som følge af den nye skolelovs stigende krav til landsbyskolen og understregede den nære forbindelse mellem skoleundervisning og biblioteker.

Gøting (DR) erkendte, at en del af de foreslåede ændringer vanskeligt kunne tiltrædes umiddelbart fra retsforbundets side. Han anbefalede, at man i stedet for øgede statstilskud søgte indført en *lånerafgift*, hvilket ville være en mere enkel, rationel og retfærdig løsning af bibliotekernes finansielle problemer. Han ville dog, da lovforslaget ikke medførte øgede offentlige udgifter og der ikke for staten var tale om noget i denne forbindelse stort beløb, ikke gøre spørgsmålet til et *kardinalpunkt*.

Petra Petersen (DK) fandt ikke, at lovforslaget indebar tilstrækkelige forbedringer, og fremhævede især de dårlige lokale forhold, som mange biblioteker ude i landet havde. Hun ville dog støtte lovforslaget og var glad for, at det endelig var lykkedes at få det frem.

Undervisningsministeren erklærede sig villig til at drøfte de rejste problemer i udvalget. Han anså det for et stort *kulturgode*, at befolkningen fik tilbudt denne *adgang* til læsning *uden vederlag*, og henstillede derfor stærkt, at der ikke foretoges ændringer i dette

forhold. Det var hans håb, at de nu foreslåede ændringer ville bidrage til yderligere udbredelse af læsningen.

Udvalgets flertal (socialdemokratiets, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer samt Jacob Pedersen [KF]) indstillede i betænkningen lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren stillede ændringsforslag, som var tiltrådt af hele udvalget, og som er omtalt i det foregående.

Et *mindretal* (Henry Hansen, Hartling, Skov Jørgensen, Krogh, Gertie Wandel, Weikop og Østergaard) var af den anskuelse, at statens udgifter burde begrænses, og stillede derfor yderligere ændringsforslag, som tilsigtede indførelse af en *lånerafgift*, der skulle fradrages statstilskuddet. Værnepligtige og børn under 15 år skulle fritages for afgiften.

Udvalgets ovennævnte *flertal* kunne ikke medvirke til indførelse af en *lånerafgift*, idet en sådan afgift måtte forventes at medføre en stærk *nedgang i udlån og lånerantal*, hvilket også fremgik af oplysninger fra udlandet, der forelå for udvalget. Endvidere kunne det forudses, at opkrævningen af en afgift ville medføre betydelig *administration*.

Ved 2. *behandling* vedtoges ministerens ændringsforslag uden afstemning, mens mindretallets forkastedes.

Der udspondt sig en debat, som væsentligst drejede sig om spørgsmålet om *lånerafgiften* og grundedes på de i betænkningen skitserede synspunkter.

Østergaard var ikke tilfreds med lovforslaget, bl. a. fordi det favoriserede de større byer.

Weikop fremhævede navnlig betydningen af at gøre befolkningen direkte interesseret ved at yde et beskedent bidrag.

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget enstemmigt med 87 stemmer, idet 52 medlemmer (V og KF med undtagelse af Jacob Pedersen) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

121. Lov om radiospredning. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. sp. 2311. C. sp. 1083].

FremSAT mundtligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3470). 1. beh. $\frac{2}{4}$ og $\frac{3}{4}$ (F. sp. 3952 og 3994). Partiernes ordførere: Nina Andersen, Hartling, Hanne Budtz, Helge Larsen, Niels Andersen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Nina Andersen, K. B. Andersen, Chr. Christiansen, Hjortnæs, Hougaard, Per Hækkerup [formand], Lars M. Olsen, Helge Larsen, Niels Andersen [næstformand], Hartling, Marius Buhl, Dams-

gaard, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Hanne Budtz, Poul Sørensen og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 1113) afgivet $\frac{20}{5}$. 2. beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 5283). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{3}{6}$ (F. sp. 5378). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 215).

I oktober 1955 nedsatte undervisningsministeren et udvalg, der fik til opgave at overveje og afgive forslag om en revision af den gældende lov om radiospredning, herunder spørgsmålet om fjernsynets fremtidige organisation.

Et hovedemne for udvalgets drøftelser var spørgsmålet om, hvordan *radioledelsen* skulle vælges.

Hvad angår reglerne om *udpegelse af lytterrepræsentanter til radiatorådet*, fremgår det af lovforslagets bemærkninger, at de har været praktiseret således, at mandaterne er blevet fordelt mellem de indstillende lytterorganisationer i forhold til deres medlemstal. Da kun en begrænset del af lytterne har været organiseret i lytterforeningerne, blev der allerede under behandlingen i folketinget af forslaget til loven af 1930 (årbog 1929-30, side 142 ff) stillet forslag om at erstatte denne ordning med et *direkte lyttervalg*, et forslag, som rigsdagens flertal dog veg tilbage for at gennemføre under hensyn til de praktiske vanskeligheder, en sådan ordning måtte forventes at indebære.

Tanken om gennemførelse af direkte lyttervalg har siden været rejst gentagne gange af forskellige lytterorganisationer og senest i et af partiet venstres og det konservative folkepartis folketingsgrupper i folketingssamlingen 1953-54 fremsat forslag til ændring af radiospredningsloven (årbog 1953-54, side 567 ff).

Det ovennævnte udvalg afgav i oktober måned 1958 en betænkning, der ligger til grund for lovforslaget. Heraf fremgår det, at udvalget efter indgående overvejelser *ikke har anset det for muligt* på en praktisk og forsvarlig måde at gennemføre et *direkte lyttervalg* til radiatorådet og i stedet har foreslået den ordning, som er optaget i lovens § 4, og som vil blive omtalt i den følgende gennemgang af lovens indhold.

I § 1 bestemmes:

„Danmarks radio er en selvstændig offentlig institution,

der har eneret på radiospredning, omfattende såvel radiofoni som fjernsyn.“

Denne bestemmelse er ny. I den hidtidige lovgivning savnes en definition af institutionen som sådan og en fastlæggelse af dens opgaver. „Statsradiofonien“ er ændret til „Danmarks radio“, en betegnelse, der i mangfoldige år har været anvendt ved annonceringen af radiofoniens programmer og vil være af praktisk værdi i forhold til udlandet, hvor det er sædvanligt, at en nationalitetsbetegnelse er optaget i navnet på radioinstitutionerne.

Det er fundet rimeligt, at Danmarks radio fortsat har eneret på radiospredning i Danmark og at fastslå dette udtrykkeligt i loven.

§ 3 opretholder den gældende ordening, hvorefter de til Danmarks radios virksomhed fornødne midler tilvejebringes gennem årlige afgifter for benyttelse af radio- og fjernsynsmottagere.

Herefter vil en hel eller delvis dækning af udgifterne gennem reklameindtægter fortsat være udelukket.

Under opbygning af fjernsynsvirksomheden har denne i det omfang, der ikke har været dækning for udgifterne gennem fjernsynslicensen, været finansieret ved udlån fra radiospredningsfondens radiolicensmidler; disse udlån er forudsat tilbagebetalt, efterhånden som fjernsynets licensindtægt tillader det.

Efter den i loven benyttede terminologi vil *radiospredningsfonden fremtidig blive en fællesfond for radio- og fjernsynslicenser*, så at der skabes formel mulighed for gennemførelse af en enhedsøkonomi for den samlede virksomhed.

Hermed *udelukkes ikke muligheden for*, så længe det skønnes påkrævet, at *opretholde de forudsætninger*, der i økonomisk henseende har været opstillet ved *fjernsynsvirksomhedens påbegyndelse*.

Ifølge § 4 nedsætter undervisningsministeren et radioråd.

Radiorådet sammensættes på følgende måde:

- a. To medlemmer udpeges direkte af undervisningsministeren.
- b. Et medlem, der skal være radioteknisk kyndig, udpeges af ministeren for offentlige arbejder.
- c. 10 medlemmer udpeges af folketinget som repræsentanter for lyttere og fjernseere.

d. Hvert af de i finansudvalget repræsenterede partier udpeger 1 medlem.

De af undervisningsministeren anerkendte lytter- og fjernseerorganisationer eller sammenslutninger af sådanne, der repræsenterer mindst 5 000 kontingent- og licensbetalende medlemmer, og som har bestået i mindst 1 år, har over for folketinget indstillingsret til valg af de i stk. 2 c nævnte 10 radiorådsmedlemmer.

Anerkendte lytter- og fjernseerorganisationer, der repræsenterer religiøse og nationale mindretal, kan af undervisningsministeren anerkendes som indstillingsberettigede efter stk. 3 uden hensyn til deres medlemstal.

Undervisningsministeren fastsætter de nærmere betingelser for anerkendelse af lytter- og fjernseerorganisationer.

Blandt rådets medlemmer udnævner undervisningsministeren formand og næstformand.

Samtlige udnævnelser gælder for 4 år fra en 1. april.

Ved de fastsatte regler for radiorådets sammensætning er det grundlæggende princip om et *folkevalgt* radioråd bibeholdt og yderligere udbygget gennem en *førogelse af repræsentationen for lyttere og fjernseere* fra 6 til 10.

Den historisk begrundede særlige repræsentation for *pressen* har man ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at opretholde. Det bemærkes i denne forbindelse, at Den danske Presses Telegramudvalgs repræsentanter i bestyrelsen for Pressens Radioavis har afgørelsen i alle redaktionelle spørgsmål vedrørende radioavisen.

Det afgørende nye i ordningen er, at *repræsentanterne for lytterne og fjernseerne skal udpeges af folketinget*. Tanken om at lade disse repræsentanter vælge ved direkte valg af alle licensindehavere er som nævnt i de indledende bemærkninger opgivet under hensyn til vanskelighederne ved at etablere en forsvarlig og praktisk gennemførlig valgordning. Bestemmelsen går herefter ud på at lade folketinget, som repræsenterer hele befolkningen, være den vælgende myndighed, hvorved karakteren af et folkevalgt radioråd bevares.

Det siges i lovforslagets bemærkninger, at valget af disse medlemmer *i almindelighed bør ske blandt de af organisationerne indstillede*, jfr. stk. 3.

Af praktiske grunde er de indstillingsberettigede *organisationers antal begrænset*, så at kun organisationer eller sammenslutninger af sådanne med et medlemstal på mindst 5 000 kommer i betragtning. Dette talmæssige krav har man *dog ikke anset det for rimeligt at*

fastholde over for *religiøse og nationale mindretal*, hvis lytter- og fjernseerorganisationer bør kunne anerkendes af ministeren uden opfyldelse af krav om bestemt medlemstal.

Bestemmelserne i § 5 om *radiorådets opgaver* svarer med en enkelt redaktionel ændring til de hidtidige regler.

§ 6 har følgende ordlyd:

„Radiorådet nedsætter de nødvendige *udvalg*. De nærmere regler om disse udvalgs sammensætning og kompetence fastsættes i radiorådets forretningsorden.“

Paragraffen fik sin endelige formulering under behandlingen i folketinget på basis af et af undervisningsministeren stillet og af udvalgets flertal tiltrådt ændringsforslag.

I sin oprindelige form havde bestemmelsen følgende ordlyd:

„Radiorådet nedsætter et *forretningsudvalg* og et *programudvalg*. De nærmere regler om disse udvalgs sammensætning og kompetence fastsættes i radiorådets forretningsorden.

Efter at udnævnelserne til radiorådet har fundet sted, kan ministeren efter forhandling med radiorådet for en 4 års periode gældende fra en 1. maj udpege indtil 8 *konsulenter for programudvalget* med indsigt i kulturlivets forskellige områder. Konsulenterne deltager uden stemmeret i programudvalgets møder.“

I lovforslagets bemærkninger til denne bestemmelse siges det:

„Radiorådet udøver sin løbende indflydelse på og kontrol med den daglige virksomhed gennem et programudvalg og et forretningsudvalg, hvis nedsættelse hidtil har været hjemlet i den af undervisningsministeren udfærdigede forretningsorden.

Efter den hidtil gældende forretningsorden består forretningsudvalget af 4 medlemmer (formanden og næstformanden samt et af de af de politiske partier og et af de af lytterorganisationerne udpegede rådsmedlemmer). Programudvalget består af 8 af radiorådets medlemmer (formanden, den ene af de 2 af undervisningsministeren direkte udpegede medlemmer, 2 af de politiske partiers, 3 af lytterorganisationernes og 1 af pressens repræsentanter). Herudover har ministeren været bemyndiget til at tilforordne udvalget indtil 6 stemmeberettigede medlemmer „med særlig indsigt i kulturel og musikalsk henseende“. Endvidere udnævner ministeren i henhold til statsradiofonisens lønningsreglement og normativ 2 konsulenter for udvalget, en for kirkelige udsendelser og en for skoleudsendelser, der uden stemmeret deltager i udvalgets møder.

Reglerne om radiorådets repræsentation i de 2 udvalg finder man det fortsat naturligt at henskyde til fastlæggelse i forretningsordenen.

Da radiorådet har ansvaret for hele radiospredningsvirksom-

heden, jfr. § 5, finder man det derimod ikke rimeligt at opretholde den efter den hidtil gældende forretningsorden bestående mulighed for gennem en rent administrativ udnævnelse af programudvalgsmedlemmer uden for radiatorådets medlemskreds at forrykke den i reglerne om radiatorådets sammensætning fastlagte mandatfordeling.

På den anden side er det af afgørende betydning, at der fortsat sikres programudvalget den fornødne sagkyndige assistance til supplerings af den sagkundskab, der altid vil være til stede inden for medarbejderkredsen, og man foreslår derfor, at der til programudvalget knyttes konsulenter — uden stemmeret — med indsigt i kulturlivets forskellige områder. Med det foreslåede antal af 8 skulle der være mulighed for i samme omfang som hidtil at dække områder som kirke, skole, almindelig folkeoplysning, musik, dramatik og litteratur.“

Lovens øvrige bestemmelser svarer til den hidtidige lovgivning med enkelte mindre ændringer. Af disse skal nævnes, at en bestemmelse om *anmeldelsespligt for virksomheder*, der sælger eller udlejer radio- og fjernsynsmotagere til forbrugere, nu er optaget i selve loven, mens en lignende bestemmelse hidtil har været optaget i forskellige forbrugsafgiftslove. Anmeldelsespligten er udvidet til at omfatte *udleje*, idet det navnlig for fjernsynsapparatomsætningen har vist sig, at den i vidt omfang foregår på udlejningsbasis (§ 12).

Der er indført en *straffebestemmelse* for overtrædelse af lovens forbud mod *erhvervsmæssig udnyttelse* af udsendelser. Bestemmelsen åbner mulighed for konfiskation af ulovligt benyttede apparater (§ 13).

Bestemmelserne om *nedsættelse af radiatorådet* finder ifølge § 14 — hvis affattelse ændredes under tingets behandling — første gang anvendelse for perioden 1. november 1959—31. marts 1963.

Af den ret omfattende debat i tinget, som lovforslaget gav anledning til, skal her kun berøres hovedpunkterne, idet der i øvrigt må henvises til forhandlingerne.

De spørgsmål, som navnlig gav anledning til meningsudvekslinger, var, hvorvidt Danmarks radio skulle have *eneret* på radiospredning, eventuel adgang til *reklame* i radio og fjernsyn, *radiatorådet* og *programudvalget* og forholdet mellem *radio* og *fjernsyn*.

Ved 1. behandling understregede *Nina Andersen* (S), at hendes parti stod fast på det princip, at Danmarks radio burde have *eneret* på radiospredning. Rent bortset fra de tekniske vanskeligheder ved

gennemførelsen af private stationers radiospredning var der en række mere tungtvejende argumenter for at nægte det. Finansieringen ved annonceindtægter ville formentlig kun kunne klares af pengestærke koncerner, og det ville være til skade for den øvrige del af dansk erhvervsliv. Dette ville også gælde pressen og kunne forøge vanskelighederne for de mindre blade. Annoncørernes interesser kunne føre til en uheldig popularisering af programmerne til skade for alsidige kulturelle og oplysende udsendelser.

Radioens eneret måtte forudsætte et bredt sammensat *radioråd*, som med støtte af et *programudvalg*, bl. a. omfattende en række sagkyndige, kunne sikre udsendelsernes kvalitet. *Direkte lyttervalg* til radiorådet havde vist sig uigennemførligt, men det folkevalgte element i radioen burde bevares. Folketinget ville være i stand til at finde frem til interesserede personer med en sådan kulturel indstilling, at lytter- og fjernseerinteresser kunne tilgodeses. Hun stillede sig positivt til opretholdelse af *programudvalget*, som suppleret med sagkundskab på en række af kulturlivets områder sikrede en alsidig og dybtgående behandling af programmerne.

Gennemførelsen af lovforslaget ville ikke hæmme fjernsynets udvikling, men kunne give grundlag for nyttige erfaringer til brug for en eventuel senere revision. En fuldkommen *adskillelse af radio og fjernsyn* troede hun ikke på, men nok en *adskillelse på visse områder*.

Hartling (V) fremhævede den kritik, der havde rejst sig mod lytterforeningernes valg af *lytterrepræsentanterne i radiorådet*. Udviklingen havde medført, at kun 25 pct. af de licensbetalende lyttere var medlemmer af en lytterforening. Tanken om et *direkte lyttervalg* var trods vanskelighederne ved dets gennemførelse så nærliggende og ønsket om et folkevalgt styre af radioen så stærkt, at muligheden endnu en gang måtte overvejes.

Han fandt det rigtigt, at *programudvalget* blev lovfæstet som et kontrollerende organ. Det var vigtigt at sikre en rimelig ordning at arbejde under og at sikre alsidighed og et ønskeligt niveau.

Det var et stort spørgsmål, om *radioens eneret* burde bevares. Spørgsmålet måtte undersøges nøje, og kunne der ikke gives gode argumenter for bevarelsen, ville han foreslå den ophævet. En alsidig statsradio skulle der være, og det var et godt princip at lade afgiften betale udgifterne herved.

Som forholdene var i dag, syntes det mest praktisk med en *fælles administration af radio og fjernsyn indtil videre*; men med fjernsynets stærke udvikling var det sandsynligt, at meget ville se anderledes ud om nogle år, så *spørgsmålet måtte senere på ny tages op*.

Hanne Budtz (KF) mente ikke, at *radioens monopol* burde oprettholdes. Det var et gode at der skabtes konkurrence, der højnede kvaliteten, og der var ingen rimelig demokratisk interesse i opretholdelse af dette monopol. Udelukkelsen af *reklame i Danmarks*

radio var hun enig i bl. a. for at bevare udsendelsernes standard. Det var *næppe rigtigt* midt i fjernsynets rivende udvikling *at fastholde en fælles administration af radio og fjernsyn* med så teknisk og administrativt afgørende forskelle i udsendelsesarterne.

Forslaget om *radiorådets sammensætning* måtte anses for en løsning, der betegnede en udvikling bort fra den hidtidige uholdbare ordning. Det var en svaghed, at lytterforeningerne skulle indstille en del af kandidaterne, og hun så gerne, at der sikredes en repræsentation for kulturlivets forskellige områder.

Ved omtalen af *programudvalgets* sammensætning fremhævede hun, at det afgørende for udsendelserne var afdelingernes ledere og medhjælpere og den frihed, den interne forretningsorden gav dem til valg og udformning af stoffet.

Helge Larsen (RV) anså bevarelsen af *monopolet for hensigtsmæssig* først og fremmest af hensyn til ytringsfriheden, som ved de kommercielle sendere ville blive begrænset til meget kapitalstærke personer, selskaber eller organisationer. Også hensynet til udsendelsernes kvalitet talte herfor. En række af de foreslåede ændringer var efter hans opfattelse ikke velbegrundede. Således ville det i en nær fremtid blive aktuelt at *adskille radio og fjernsyn administrativt*, og en forankring af den bestående ordning kunne kun besværliggøre den nyordning, som måtte komme.

Han påpegede, at de *organiserede lyttere* udgjorde *et beskedent og svindende mindretal*, og fandt det urigtigt at give lytterorganisationerne indstillingsret til valget af de 10 radiorådsmedlemmer. Folketingsrets suverænitets til valget af radiorådsmedlemmer måtte i hvert fald stærkt præciseres. Det burde overvejes at lade ministeren udnævne de nævnte medlemmer blandt de brede kulturbærende grene i samfundet: skole, kirke, videnskab og kunst, under hensyntagen til det almindelige krav om alsidighed og ligelighed i radioen. En sådan ordning ville sikre det folkestyrede element i radioledelsen.

Niels Andersen (DR) fandt det ikke tilrådeligt at ophæve *radio-monopolet*. Radio og fjernsyn ville få stadig større betydning som oplysende faktorer. At de også ville kunne anvendes i propagandæns tjeneste, gjorde det betænkeligt at give fri adgang. Udsendelsernes niveau ville sandsynligvis blive sænket betydeligt. Opgaven måtte være at skabe en sådan styreform inden for statsradiofonien, at den fik de friest mulige udfoldelsesmuligheder.

At afgifterne skulle have en sådan størrelse, at der derved blev dækning for alle udgifterne, var en mønsterværdig ordning for en statsinstitution.

Retsforbundet mente under alle omstændigheder, at *direkte lyttervalg* til radiorådet var det principielt rigtige, og havde stillet forslag herom i kommissionen. Denne havde fundet vanskelighederne herved for store, og man havde derfor samlet sig om den næstbedste løsning: at lade radiorådet vælge af den folkevalgte, lovgivende for-

samling. *Programudvalget* kunne ikke antages at udøve nogen dårlig virkning på programmerne og burde bevares efter lovforslagets retningslinjer.

Fuglsang (DK) delte den opfattelse, der var lovforslagets grundidé, at radioen burde være en officiel institution under de folkestyrede organers ledelse og ansvar. *Eneretten* burde bevares. Da *direkte lyttervalg* til radiorådet næppe var praktisk gennemførlige, burde man søge en løsning, hvorefter folkettinget fik den afgørende indflydelse med videst mulig adgang for lytternes repræsentanter og radioens aktive medarbejdere til at gøre sig gældende.

Aksel Larsen (SF) kunne ikke gå ind for lovforslaget. Det lovfæstede *programudvalget*, som øvede en højst uheldig indflydelse ved tilrettelæggelsen af programmerne. Lovforslaget tilsigtede endvidere en *udvidet repræsentation for lytterforeningerne*, som efter hans opfattelse ikke havde nogen som helst berettigelse til at være repræsenteret i radioens ledelse.

Undervisningsministeren advarede mod at drage forhastede slutninger fra princippet om næringsfrihed inden for erhvervslivet. En *monopolradio* kunne meget vel tænkes at være friere end en såkaldt fri radio, der måtte kæmpe med kapitalstærke konkurrenter, for hvem hensynet til udsendelsernes lødighed kom i anden række.

Ministeren fandt det rigtigst at frafalde tanken om *direkte lyttervalg*. Magten og ansvaret for radioen og andre kulturelle institutioner burde ligge hos *folkettinget*, som var den bredeste repræsentation for befolkningen og dermed også for lytterne. Han bekræftede, at det var hensigten, at folkettinget, selv om lytterforeningerne havde indstillingsret, skulle stå frit ved valget af de 10 repræsentanter.

Om *forholdet mellem radio og fjernsyn* sagde ministeren:

„Jeg ser sådan på det, at det i en overgangsperiode har været naturligt, at radioen varetog også fjernsynets øverste ledelse. Men det er forståeligt, at der med den eksplosionsagtige udvikling, fjernsynet er inde i, melder sig ønsker om større selvstændighed. Det er dog et spørgsmål, om tiden er inde nu, eller om ikke man nøjere må overveje at vente, til vi har fået større overblik over fjernsynets udvikling. Men som sagt, jeg forstår meget vel, at spørgsmålet er rejst, og jeg er også på dette område villig til at drøfte tingene med udvalget.“

Af den af udvalget afgivne betænkning anføres:

„Udvalget har drøftet, om Danmarks radio i videre udstrækning, end det hidtil har været muligt, kan betjene de danske lyttere med udsendelser af alsidig, kulturel og oplysende art, og finder, at der med udbygningen af FM-sendernet åbnes mulighed for at etablere *regionale udsendelser*. Under udvalgsarbejdet er det oplyst, at man i radioen arbejder med en udbygning af FM-nettet med henblik på anvendelse af regionale udsendelser. Udvalget lægger vægt på, at sådanne udsendelser iværksættes, så problemer, der måske ikke

har landsomfattende interesse, men dog har stor lokal betydning, også kan indgå i Danmarks radios udsendelser.

Udvalget har endvidere behandlet spørgsmålet om *reklame i radio og fjernsyn*, men finder ingen anledning til at foreslå ændringer i de bestående regler, hvorefter reklame i Danmarks radio er forbudt. Udvalget gør i denne forbindelse opmærksom på, at spørgsmålet om reklame i fjernsyn kan ventes optaget til debat på Nordisk Råds næste session med henblik på at opfordre de nordiske landes regeringer til at udrede alle i forbindelse hermed stående forhold med henblik på en fællesnordisk stillingtagen.

Under udvalgsforhandlingerne har man også drøftet, *hvor mange kandidater* en i henhold til § 4, stk. 3 og 4, anerkendt *lytter- eller fjernseerorganisation* eller en sammenslutning af sådanne *kan indstille* til folketingets valg af 10 radiatorådsmedlemmer. Udvalget finder, at en indstillingsberettiget organisation eller sammenslutning må kunne indstille *indtil* 10 kandidater.

Udvalget understreger, at *folketinget er frit stillet i sit valg* og kan udpege radiatorådsmedlemmer uden for kredsen af indstillede personer.

Udvalget har endvidere drøftet, om medlemmer af folketinget kan *vælges blandt de 10 radiatorådsmedlemmer*, som folketinget udpeger.

Et *flerstal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget) er af den opfattelse, at de politiske partiers repræsentation i radiatorådet *normalt* vil være tilgodeset gennem bestemmelsen i § 4, stk. 2 d, hvorefter de i finansudvalget repræsenterede partier hver udpeger 1 medlem, og at ovennævnte 10 radiatorådsmedlemmer, der repræsenterer lyttere og fjernseere, bør udpeges blandt personer, der repræsenterer de forskellige synspunkter i befolkningen med hensyn til radioens og fjernsynets virksomhed.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) stiller med hensyn til dette spørgsmål de nedenfor under nr. 3 og 4 anførte ændringsforslag vedrørende lovforslagets § 4, stk. 2, litra c og d, idet mindretallet finder, at det ved gennemførelse af en ny radiolov er væsentligt at imødekomme de fra mangfoldige sider fremkomne ønsker om en rimelig fordeling af mandaterne i radiatorådet efter kulturelle og politiske synspunkter. Det er mindretallets opfattelse, at de politiske partiers repræsentation i radiatorådet *fuldt ud vil være tilgodeset* ved, at hvert af de i finansudvalget repræsenterede partier udpeger et medlem, at de politiske partiers repræsentanter ikke bør overstige dette antal, samt at der bør reserveres mindst 10 medlemmer i rådet som repræsentation for lyttere og fjernseere.

Vedrørende *radiatorådet* *forretningsorden* henviser udvalget til, at undervisningsministeren over for udvalget har udtalt, at radiatorådet *forretningsorden* i store træk må formes efter de i den hidtidige

forretningsorden af 30. september 1950 indeholdte bestemmelser med fornøden hensyntagen til de i lovforslaget indeholdte ændrede regler.

Udvalget ønsker i denne forbindelse at pege på, at det ville være ønskeligt, om der i en vis udstrækning kunne indføres *offentlighed i radiatorådets forhandlinger*, idet man naturligvis erkender, at en række forhold ikke kan afgøres for åbne døre. Udvalget ønsker også at påpege den betydning, det har, at der består en nær kontakt mellem radioens ledelse og medarbejdere.

Udvalget har under sine drøftelser også behandlet *forholdet mellem radio og fjernsyn* og finder, at den hurtige vækst i antallet af fjernseere og fjernsynets næsten eksplosive udvikling vil gøre det påkrævet i løbet af de nærmeste år, formentlig i forbindelse med fjernsynets indflytning i den nye fjernsynsbygning i Gladsaxe, at tage hele radioordningen op til en gennemgribende revision og eventuelt gennemføre en adskillelse af radio og fjernsyn. Udvalget henstiller, at en sådan revision forberedes grundigt gennem et undersøgelsesarbejde, der omfatter såvel det indbyrdes forhold mellem radio og fjernsyn som kompetenceforholdet mellem radiatoråd og radio- og fjernsynsmedarbejdere. Et sådant udvalg bør ud over repræsentationen for folketinget bestå af repræsentanter for undervisningsministeriet, radio og fjernsyn, lyttere og fjernseere og for kulturlivet i det hele taget.

Det ovennævnte *mindretal* finder det magtpåliggende, at *adskillelsen mellem radio og fjernsyn finder sted snarest muligt.*“

Udvalgets *flertal* indstillede herefter lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren foreslåede ændringer: en ny af-fattelse af § 6, som er omtalt i forbindelse med loven, en heraf følgende ændring af § 7 og en rent praktisk ændring af § 14 gående ud på, at det nye radiatoråds funktionsperiode begynder 1. november 1959 og løber indtil 31. marts 1963, således at funktionsperioden udløber samtidig med et finansår som under den gældende lov.

Mindretallets ovenfor nævnte *ændringsforslag* gik ud på, at *de 10 medlemmer af radiatorådet*, som repræsenterer lyttere og fjernseere, *ikke måtte have sæde i folketinget*. Herudover stillede mindretallet ændringsforslag om, at *eneretten på radiospredning* skulle udgå, og at ministeren for offentlige arbejder fik mulighed for at give til-ladelse til eller eneretsbevilling for oprettelse og drift af radiofoni- og fjernsynsstationer. Mindretallets opfattelse var den, „at der ikke er nogen rimelig begrundelse for at opretholde den hidtil forudsatte og nu i lovforslagets § 1 fastslåede monopolstilling for Danmarks radio; mindretallet understreger i denne forbindelse, at det under udvalgsarbejdet er oplyst, at der foreligger teknisk mulighed for yderligere radioudsendelser på FM-båndet, der ikke griber forstyrrende ind i modtagerforholdene.“

Herefter indstillede *mindretallet* lovforslaget til *vedtagelse* med

sine ændringsforslag og det af ministeren stillede ændringsforslag til § 14.

Ved 2. *behandling* uddybede ordførerne de i betænkningen angivne synspunkter. Ministerens ændringsforslag vedtoges, og mindretallets forkastedes.

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget enstemmigt med 93 stemmer; 65 medlemmer (V, KF og 1 grønlandsk medlem) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

122. Lov om bemyndigelse til at fravige de i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forswarets ordning (personellet ved værnene, korpene m. fl.), § 5, givne bestemmelser om antagelse af mather. (Forsvarsminister *Poul Hansen*). [A. sp. 3001. C. sp. 1177].

Fremsat skriftligt $\frac{28}{5}$ (F. sp. 5018). 1. beh. $\frac{28}{5}$ (F. sp. 5212). Partiernes ordførere: Lannung, Alfred Jensen og Aksel Larsen. 2. beh. $\frac{2}{8}$ (F. sp. 5330). 3. beh. $\frac{1}{8}$ (F. sp. 5396). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 221).

Loven bemyndiger forsvarsministeren til at fravige de i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forswarets ordning (personellet ved værnene, korpene m. fl.), § 5, givne tidsmæssige begrænsninger for antagelse af mather.

Ifølge den nævnte § 5 i personelloven forpligter mathelever sig til at forrette tjeneste i forsaret i 2 år efter mathskolens afslutning. Værnepligtige, der efter at have gennemgået den første og en supplerende særlig uddannelse ved våbnene, antages som mather, forpligter sig ligeledes til at forrette tjeneste i ca. 2 år. Efter udløbet af den første tjenestetid kan mather antages til tjeneste for 1 år ad gangen i yderligere 4 år.

I bemærkningerne til lovforslaget motiveredes det således:

„I en kommende forsvarsordning påregnes et betydeligt forøget behov for frivilligt, fast personel med længere tids tjeneste, og det må derfor forekomme ønskeligt, at der i en overgangsperiode haves mulighed for at forlænge mathers samlede kontraktperiode ud over 6 år, for at knytte værnepligtige til forsaret på mathvilkår for kortere tidsrum end 2 år og for at lade tjenestetidsforlængelserne ske i kortere perioder end 1 år ad gangen. Skønt det er hensigten at tage personelloven op til revision, når en ny forsvarsordning kan gennemføres, finder man det således nødvendigt, at der allerede på nuværende tidspunkt tilvejebringes bemyndigelse til i fornødent omfang at

kunne dispensere fra de i personelloven fastsatte tidsmæssige begrænsninger for antagelse af mather.“

Ved 1. behandling anbefaledes lovforslaget af *Lannung* (RV), mens *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF) gik imod det.

Uden at have været henvist til udvalg vedtoges lovforslaget uændret ved 3. behandling med 140 stemmer mod 5, idet 1 medlem (*Morten Larsen*) undlod at stemme.

123. Lov om udskydelse af revision af lov om lods-væsenet. (Forsvarsminister *Poul Hansen*). [A. sp. 2925. C. sp. 1081].

Fremsat skriftligt $13\frac{1}{5}$ (F. sp. 4644). 1. beh. $22\frac{2}{5}$ (F. sp. 5012). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Østergaard, Baagø, Morten Larsen, Gøting og Lynnerup Nielsen. 2. beh. $28\frac{4}{5}$ (F. sp. 5211). 3. beh. $2\frac{1}{8}$ (F. sp. 5330). *Loven stadfæstet 11. juni 1959.* (Lovt. nr. 220).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Den i § 3 i lov nr. 201 af 11. juni 1954 om ændringer i lov nr. 131 af 17. april 1916 om lods-væsenet med senere ændringer indeholdte bestemmelse, hvorefter loven vil være at optage til revision i folketingsåret 1958-59, ændres derhen, at loven vil være at optage til revision i folketingsåret 1959-60.

§ 2. Pension fra den fælles lodspensionskasse udbetales for tiden efter 1. april 1959 efter de hidtil gældende regler, dog højst med de for marts måned 1959 fastsatte reguleringstillæg m. v. Tjenstgørende lodser og pensionister samt de pågældendes eventuelle pensionsberettigede ægtefæller kan ikke oppebære folkepensionens mindstebeløb, så længe de hidtidige pensionsregler er gældende.

Som begrundelse for revisionsfristens udskydelse anføres i bemærkningerne til det af forsvarsministeren fremsatte lovforslag:

„Tidspunktet for revision af lov nr. 131 af 17. april 1916 om lods-væsenet er ved lov nr. 119 af 6. maj 1958 udsat fra folketingsåret 1957-58 til 1958-59 af hensyn til en nærmere undersøgelse af de af Dansk Lodsforening fremsatte forslag til en ændring af beregningsgrundlaget for afgiften til lodsreguleringsfonden.

Under medvirken af repræsentanter for Dansk Lodsforening blev der herefter udarbejdet *forslag til en ny ordning*, hvorefter den

nævnte afgift, der hidtil er blevet beregnet efter en progressiv skala af bruttolodsførtjenesten, beregnes som en fast procentafgift af nettolodsførtjenesten efter fradrag af et afgiftsfrit beløb af ca. 25 000 kr. årligt.

Dette forslag er forelagt Dansk Lodsforening samtidig med, at foreningen blev gjort bekendt med de ændringer i lodslovens pensionsbestemmelser, som man har fundet påkrævede.

Foruden de ændringer af pensionsbestemmelserne, som er en følge af ændringerne af de tilsvarende bestemmelser for statstjenestemændene ved lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner til statens tjenestemænd og lov nr. 81 af 21. marts 1959 om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove, har man i betragtning af den kritik, der har været rejst mod, at afgiften til reguleringsfonden beregnes af bruttolodsførtjenesten, fundet det mest hensigtsmæssigt at foreslå bidraget til Den fælles Lodspensionskasse, der, jfr. lodslovens § 47, efter de gældende regler beregnes efter en progressiv skala af bruttolodsførtjenesten, beregnet efter samme retningslinjer som foreslået af afgiften til reguleringsfonden.

Ved en for nylig afholdt generalforsamling i Dansk Lodsforening kunne der imidlertid ikke tilvejebringes tilslutning til det *udarbejdede forslag*. Et flertal af lodserne kunne ikke tiltræde størrelsen af den afgift, som var foreslået til reguleringsfonden. Desuden var der på generalforsamlingen enighed om at gøre en tilslutning til den foreslåede ordning betinget af adgang til reguleringsfondens tilskudsordning uafhængig af indtægtsforholdene ved lodseriet.

Da denne sidstnævnte betingelse ikke har været rejst under de forudgående drøftelser med lodserne, og da de økonomiske konsekvenser af en imødekomelse af betingelsen som følge heraf ikke har været overvejet, må der foretages yderligere undersøgelser, der bl. a. må omfatte en gennemgang af de gældende tilskudsbestemmelser.

Det vil derfor være påkrævet at søge tidspunktet for lovens revision udskudt.

Samtidig vil de foreslåede pensionsbestemmelser blive gjort til genstand for forhandling med lodserne, idet sådan forhandling ikke tidligere har fundet sted som følge af det sene tidspunkt for vedtagelsen af den ovennævnte pensionslov af 21. marts 1959."

Angående § 2 hedder det i bemærkningerne:

„Efter den gældende lodslov har lodser adgang til pension fra Den fælles Lodspensionskasse efter regler, der i det væsentlige svarer til pensionsreglerne i statstjenestemandsløven af 1946. Efter gennemførelsen af lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd er lodspensionsreglerne ligesom andre pensionsordninger, der bygger på tjenestemandsløven af 1946, og hvortil der ydes tilskud af statskassen, taget op til revision.

Da der først ved lov nr. 81 af 21. marts 1959 er gennemført

nye regler for pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 inden for staten gældende lønnings- og pensionslove, foreslås revisionen af lodspensionsreglerne udskudt til behandling i forbindelse med den øvrige revision af lodslovens bestemmelser. Pensioner fra Den fælles Lodspensionskasse forudsættes herefter også for tiden efter 1. april 1959 ydet efter de hidtil gældende regler, hvorfor der — så længe dette er tilfældet — heller ikke bør være adgang for de pågældende til at oppebære folkepensionens mindstebeløb. Det bemærkes i denne forbindelse, at det påregnes, at der ved senere revision af lodspensionsreglerne gives lodserne samme adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb som andre borgere, eventuelt med tilbagevirkende kraft, men samtidig således, at der foretages fradrag i pensionerne, der er fastsat efter de hidtil gældende regler, efter de for statstjenestemandspensionister ved forannævnte lov af 21. marts 1959 fastsatte regler.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

124. Lov om ændringer i lov om valg til folketinget.

(Af *Gustav Pedersen*). [A. sp. 2981. C. sp. 1149].

Fremsat skriftligt $20/5$ (F. sp. 4804). 1. beh. $22/5$ (F. sp. 5009). Henvist til udvalget for forretningsordenen. Betænkning (B. sp. 1141) afgivet $27/5$. 2. beh. $29/5$ (F. sp. 5247). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1163) afgivet $29/5$. 3. beh. $3/6$ (F. sp. 5391). *Loven stadfæstet 10. juni 1959*. (Lovt. nr. 202).

Forslaget til nærværende lov tilsigtede ved fremsættelsen alene en nødvendig *ajourføring af folketingsmedlemmernes vederlags- og pensionsordning* efter gennemførelsen af de nye lønningslove for statens tjenestemænd. Bortset fra ændringer af rent teknisk eller redaktionel karakter drejede det sig navnlig om følgende forhold: 1) forhøjelse af pensionsbidraget til 4 pct. af det pristalsregulerede grundvederlag, 2) forhøjelse af pensionsalderen fra 65 til 67 år og 3) folketingsmedlemmernes tilslutning til folkepensionsordningen.

Hertil føjedes ved 2. behandling nogle bestemmelser om 4) forhøjelse af folketingsmedlemmernes pristalsregulerede grundvederlag med 2 660 kr. årligt, om 5) forhøjelse af enkepensionens mindstebeløb m. v. samt om 6) overførelse af

tjenestemandslovens regler om *børnepensionstillæg*, *børnepension* og *efterindtægt* til valgloven.

Endelig blev der inden vedtagelsen ved 3. behandling foretaget en ændring af teknisk karakter i lovforslaget.

Angående enkeltheder i den således gennemførte lov anføres:

Folketingsmedlemmernes *grundvederlag*, der pr. marts 1959 inklusive tillæg udgjorde 17 440 kr., er forhøjet til 20 100 kr. Hertil kommer fra 1. april 1959 to portioner tillæg à 160 kr., idet man har opretholdt den gældende pristalsregulering, bortset fra at udgangspunktet er flyttet, ligesom det i 1958 skete for tjenestemændenes vedkommende.

Omkostningsvederlaget er der ikke rørt ved, bortset fra at man også her har forhøjet beløbene med de pr. marts 1959 gældende tillæg og flyttet udgangspunktet for pristalsreguleringen i overensstemmelse hermed.

Pensionsbidraget, der tidligere udgjorde 450 kr. årligt, er ændret til 4 pct. af det pristalsregulerede grundvederlag (pr. 1. april 1959 4 pct. af 20 420 kr. eller 816 kr. 84 øre årligt).

Den hidtidige *pensionsordning* for afgåede folketingsmedlemmer er i øvrigt opretholdt bortset fra den formelle ændring, at man har forhøjet beløbene med de pr. marts 1959 gældende tillæg. De nye bruttobeløb reguleres op eller ned med portioner af den hidtidige størrelse (fra 1. april 1959 ydes 2 sådanne portioner).

Enkepensionens mindstebeløb, der efter de hidtil gældende regler inklusive tillæg udgjorde 1 824 kr., er sat op til 2 400 kr. eller samme beløb som børnepensionen. Samtidig har man til valglovens pensionsregler overført den for tjenestemænd gældende bestemmelse om højeste enkepension i tilfælde, hvor tjenestemanden er afgået ved døden under udførelsen af sin tjeneste eller som følge af en i tjenesten pådraget tilskadekomst.

For folketingsmedlemmer, hvis hele medlemstid ligger forud for 1. april 1959, samt for sådanne folketingsmedlemmers efterladte gælder de nye regler ikke. Dog omregnes deres pensioner fra 1. april 1959 at regne til nye bruttopensionsbeløb efter samme retningslinjer som ældre statstjenestemandspen-

sioner, og disse nye bruttobeløb reguleres herefter på samme måde som pensioner, der begynder at løbe fra et senere tidspunkt. Desuden gives der de ældre pensionister *adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb*, uden at der sker noget fradrag i folketingspensionerne. Dette sidste skyldes ifølge bemærkningerne til lovforslaget, at de forhold, der har begrundet fradragsordningen for tjenestemandspensionernes vedkommende, ikke foreligger for folketingspensionerne.

De i loven indeholdte lønnings- og pensionsbestemmelser har *virkning fra 1. april 1959*.

Et pensionsberettiget folketingsmedlem, der ved lovens ikrafttræden er fyldt 65 år, bevarer retten til at få pension på grund af alder fra det tidspunkt, hvor han ophører med at være medlem af folketinget. Et folketingsmedlem, der ved lovens ikrafttræden er fyldt 64 år, kan inden 6 måneder fra lovens ikrafttræden meddele folketingets præsidium, at han til sin tid ønsker pensionering efter de hidtil gældende bestemmelser.

Der blev under sagens behandling i udvalget for forretningsordenen forhandlet om gennemførelse af mere principielle ændringer i den gældende vederlagsordning for folketingets medlemmer. Disse forhandlinger førte ikke til noget resultat, men der opnåedes enighed om, at udvalget for forretningsordenen tager spørgsmålene om folketingsmedlemmernes omkostningstillæg og pensionsordning op til fornyet overvejelse med det formål inden årets udgang at få tilvejebragt mere rationelle ordninger end de nuværende på disse områder.

Med de ændringer, som udvalgsbehandlingen resulterede i, tiltrådte samtlige i udvalget repræsenterede partier lovforslaget. *Aksel Larsen* (SF) anbefalede det ligeledes til vedtagelse, mens *kommunisterne* gik imod ændringsforslaget om forhøjelse af grundvederlaget med 2 660 kr. og imod bestemmelsen om, at tidligere pensionerede folketingsmedlemmer skal kunne oppebære folkepensionens mindstebeløb, uden at der sker noget nedslag i pensionen.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 148 stemmer mod 5 (DK), idet *H. C. Toft* (K.F.) undlod at stemme.

B.

Ikke-vedtagne lovforslag.

1. **Forslag til lov om det civile beredskab.** (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 2351].

Fremsat skriftligt $^{11}/_3$ (F. sp. 3541). 1. beh. $^{3}/_4$ (F. sp. 4022). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Vagn Bro, Marie Antoinette von Lowzow, A. C. Normann, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Per Hækkerup, Holger Eriksen [formand], Francke, Boye Hansen, Waldemar Laursen, Poul Nilsson, Retoft, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Vagn Bro, Jens Chr. Christensen, From, Helga Pedersen, Østergaard, Marie Antoinette von Lowzow, Ole Bjørn Kraft og Thestrup). Beretning (B. sp. 1187) afgivet $^{5}/_{10}$.

Ved beslutning af 5. december 1956 blev der nedsat et *regeringsudvalg for civilt beredskab* med den opgave at søge de beredskabsmæssige problemer uden for det egentlige militære forsvar og civilforsvar koordineret og på de områder, hvor et arbejde skulle fremmes, tage det i så henseende fornødne initiativ.

De beredskabsmæssige problemer uden for det militære forsvar og det egentlige civilforsvar omfatter hele den administrative, økonomiske og psykologiske side af beredskabet. Det *administrative* beredskab omfatter den planlægning og de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre opretholdelsen af regeringens funktion og af civiladministrationens funktion i alle led, regeringens forhold til folketinget o. s. v., mens den *økonomiske* side af beredskabet omfatter alle led af samfundshusholdningen: levnedsmidler, brændsel, transport, produktion, arbejdskraft, kommunikationer o. s. v. Vedrørende disse sider af beredskabet har regeringsudvalget i den forløbne tid optaget en lang række spørgsmål til behandling, bl. a. spørgsmål i forbindelse med opretholdelse af myndighedernes funktion i en krisituation, sikring af telekommunikationsnettet og etablering af øget tankkapacitet til beredskabsformål. Sideløbende her-

med foregår der i samarbejde med regeringsudvalget i de enkelte styrelser, i særdeleshed inden for forsynings- og transportområderne, en omfattende beredskabsplanlægning.

Det *psykologiske* beredskab omfatter først og fremmest tilrettelæggelsen af hele informationstjenesten, radio og dagblade, og den oplysningsvirksomhed, som vil være af betydning for at øge befolkningens muligheder for at modstå krigens tryk. Herom nedsatte regeringsudvalget i december 1956 et udvalg med bl. a. repræsentanter for pressen og statsradiofonien. Dette udvalg har afsluttet sit arbejde med en indstilling til regeringsudvalget om, at der på dette vigtige område oprettes et permanent beredskabsudvalg med repræsentanter for pressen, radioen, civilforsvaret, forsvaret og de civile ministerier. Udvalgets betænkning behandles nu i regeringsudvalget.

Regeringsudvalget har endvidere behandlet spørgsmålet om udarbejdelse af *lovforslag* om beredskabet, og det heromtalte lovforslag om det civile beredskab er et resultat af udvalgets arbejde. I statsministerens fremsættelsestale og i bemærkningerne til lovforslaget omtaltes, at det tillige vil være et nødvendigt led i det civile beredskab, at der forberedes en *fuldmagtslovgivning*, som kan sikre regeringen de nødvendige beføjelser i krigstid. Man kan næppe forvente, at det under alle forhold vil være muligt at afvente den tid, som folketingets behandling af formelle lovforslag vil kræve, og de myndigheder, centrale og lokale, som vil have store opgaver i en sådan situation, må i forvejen have kendskab til, hvad der forventes af dem, på hvilke områder de vil få tillagt ekstraordinær kompetence, og hvilken administrativ opbygning man i det hele må indstille sig på. I overensstemmelse hermed er der til drøftelse i regeringsudvalget udarbejdet et udkast til sådanne fuldmagtsbestemmelser.

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Det i medfør af denne lov gennemførte planlægningsarbejde og de i medfør af loven truffne foranstaltninger skal have til formål at *fremme landets samlede forsvar*, herunder at sikre opretholdelse i krigstid af regeringens funktioner og af den statslige og kommunale forvaltning, opretholdelse af ro og orden, styrkelse og udnyttelse af landets produktionsevne og transport- og kommunikationsapparat samt sikring og fordeling af forsyninger af enhver art.

§ 2. Det påhviler *de enkelte ministre*, hver inden for sit administrationsområde, at gennemføre det planlægningsarbejde og træffe de foranstaltninger, som til enhver tid måtte være påkrævet med henblik på tilrettelæggelsen af landets civile beredskab.

Statsministeren kan om principielle spørgsmål vedrørende det civile beredskab rådføre sig med det i § 10 i lov om forsvarrets organisation m. v. omhandlede *forsvarspolitiske udvalg*.

Til koordinering af planlægningsarbejdet inden for det civile beredskab og af de dermed følgende foranstaltninger og til gennemførelse af den del af arbejdet, der ikke varetages af andre styrelser, oprettes et *sekretariat*, der står direkte under statsministeren.

Spørgsmål inden for det civile beredskab, som er af principiel karakter, forelægges for et *koordineringsudvalg for det civile beredskab*, der består af en af statsministeren udpeget formand og af repræsentanter for de styrelser, der i særlig grad har opgaver inden for beredskabet.

Statsministeren afgiver til det i stk. 2 omhandlede udvalg en *årlig beretning* om det inden for det samlede civile beredskab udførte arbejde.

I modsætning til Sverige og Norge, hvor man har nedsat ret omfattende selvstændige styrelser til varetagelse af den civile beredskabsplanlægning, har regeringen ment, at det principielle udgangspunkt for den civile beredskabsplanlægning bør være, at de enkelte ministre og dermed de enkelte ministerier har ansvaret for den del af planlægningen, som naturligt må henføres til deres sagsområder, jfr. paragraffens stk. 1. Den nødvendige koordination skal efter lovforslaget søges løst med ret beskedne midler ved hjælp af det i stk. 3 nævnte sekretariat, som herudover skal varetage de opgaver, som ikke naturligt henhører under andre ministeriers område.

Endvidere har man ment det rigtigt at nedsætte det i stk. 4 nævnte koordineringsudvalg til behandling af generelle retningslinjer og principielle spørgsmål.

§ 3. *Kommunale råd og andre offentlige myndigheder samt koncessionerede virksomheder* er pligtige at yde bistand ved planlægningen eller gennemførelsen af foranstaltninger i henhold til nærværende lov.

Personer, der som *tjenestemænd* eller på anden måde er beskæftiget i statens eller kommunernes tjeneste eller i koncessionerede virksomheder, er pligtige at udføre de opgaver, som måtte blive dem pålagt med henblik på styrkelse af landets beredskab.

§ 4. I den udstrækning, det er nødvendigt til

relse af foranstaltninger i henhold til nærværende lov, er borgerne pligtige til i fredstid mod fuld erstatning *at stille deres ejendom til rådighed for samfundet.*

Medmindre andet er fastsat ved kgl. anordning, foretages ansættelse af *erstatning* m. v. i overensstemmelse med de i § 34 i lov nr. 152 af 1. april 1949 om civilforsvaret indeholdte regler.

§ 5. Regeringen kan pålægge offentlige og private virksomheder og institutioner at træffe de med henblik på sikring, flytning eller spredning af *varebeholdninger og produktions- og transportmidler* fornødne foranstaltninger samt pålægge virksomheder at have nærmere fastsatte minimumsbeholdninger af varer og produktionsmidler, som anvendes, fremstilles eller omsættes i deres normale virksomhed.

Dersom de i stk. 1 omhandlede påbud medfører økonomiske tab, er staten *erstatningspligtig* i overensstemmelse med almindelige retsgrundsætninger. Erstatning kan dog ikke kræves i det omfang, udgifterne kan dækkes ved indkalkulering i vedkommende vares pris, dersom sådan indkalkulering ikke påviselig stiller den, hvem påbuddet gives, i en ugunstigere stilling end andre i samme branche eller virksomhedsgren. Erstatning ydes i mangel af mindelig overenskomst i overensstemmelse med nærmere regler, der fastsættes ved kgl. anordning.

§ 6. Vedkommende minister træffer bestemmelse om, i hvilket omfang de beføjelser, der kan udøves af *centrale forvaltningsmyndigheder*, under krig eller truende udsigt til krig skal kunne udøves af *dertil udpegede forvaltningsorganer.*

§ 7. Vedkommende minister vil kunne pålægge borgerne pligt til at meddele de for beredskabsplanlægningen fornødne *oplysninger.*

§ 8 indeholder strafferetlige og processuelle bestemmelser, herunder i stk. 4 en bestemmelse om, at hvis en privat person eller virksomhed undlader rettidigt at efterkomme et i medfør af § 5, stk. 1, meddelt pålæg, kan vedkommende forvaltningsmyndighed lade foranstaltningen udføre for den pågældendes regning.

§ 9 bemyndiger regeringen til ved kgl. anordning at sætte

loven i kraft for Færøerne og Grønland med de lempelser, som de stedlige forhold måtte gøre nødvendige.

Ved 1. behandling gav *Per Hækkerup* (S) tilslutning til lovforslagets principper. *Vagn Bro* (V) var ikke helt sikker på, at den fordeling af planlægningsarbejdet mellem ministre, det forsvarspolitiske udvalg, sekretariatet og koordineringsudvalget, som var foreslået i § 2, var rigtig. Han ville have foretrukket at henlægge ansvaret til koordineringsudvalget. Endvidere ønskede han overvejet, om det var rigtigt som sket i § 4, stk. 2, med hensyn til erstatningens ansættelse at henvise til civilforsvarslovens regler om vurderingskommission og vurderingsnævn i stedet for at overlade spørgsmålet til de almindelige domstole. Endelig ønskede han overvejet spørgsmålet om udstedelse af almindelige forholdsordrer til embedsmændene til overvejelse. *Marie Antoinette von Louzow* (KF) udtalte sin tilfredshed med fremsættelsen af lovforslaget, hvis udformning hun dog kritiserede på forskellige punkter. Hun ønskede en mere detaljeret udformning af forskellige af bestemmelserne, således at loven i mindre grad fik karakter af bemyndigelseslov. Sekretariatet burde være den egentlige planlæggende og koordinerende myndighed, og dets beføjelser burde præciseres mere indgående. *A. C. Normann* (RV) var principielt velvillig over for lovforslaget, men var ikke tilfreds med udformningen af forskellige af dets bestemmelser, således bestemmelsen i § 4 om borgernes pligt til i fredstid at stille deres ejendom til rådighed for samfundet og bestemmelsen i § 5 om, i hvilke tilfælde erstatning ikke skulle ydes. *Kristian Kristensen* (DR) kunne ligeledes principielt tilslutte sig lovforslaget, mens *Fuglsang* (DK) betegnede lovforslaget som den mest vidtgående faktiske fuldmagtslovgivning, som var forelagt i fredstid. Han erklærede, at hans parti ville gå imod en sådan fuldmagtslovgivning, som han fandt både farlig og i strid med grundloven. Man burde i stedet for aktivt støtte alle bestræbelser, som kunne føre til afspænding ikke mindst i det område, hvor vort land er beliggende.

Statsministeren lovede fordomsfri medvirken til drøftelse af lovforslaget og dets udformning i det udvalg, som skulle nedsættes. Skulle det være muligt at finde en mere konkret udformning af forskellige af bestemmelserne, ville han med glæde medvirke dertil, men det var hans opfattelse, at selve lovens karakter af en fuldmagtslovgivning var en nødvendighed.

Lovforslaget henvises til et udvalg, der ikke nåede at få afsluttet sit arbejde, men som 5. oktober afgav en beretning af følgende indhold:

„Efter at udvalget, før folketinget tog sommerferie, havde holdt fire møder og fra statsministeren modtaget forskelligt materiale og svar på nogle spørgsmål, der var stillet, holdt det et nyt møde den

1. september, hvori deltog statsminister H. C. Hansen, departementschef Zeuthen, kontorchef Toft-Nielsen og ekspeditionssekretær Lauge Dahlggaard. Statsministeren gav en udførlig redegørelse for problemets enkeltheder og nævnte den mulighed, at der på en eller anden måde kunne skabes et *parlamentarisk kontroludvalg*, der kunne følge de foranstaltninger, administrationen iværksætter i henhold til det forelagte lovforslags bestemmelser.

Denne tanke mødtes med sympati fra alle sider med det forbehold, at de respektive grupper måtte træffe den endelige afgørelse.

Ligeledes blev der i princippet givet tilslutning til lovforslaget, og der var enighed om, at udvalgets arbejde kunne blive kortvarigt, når forslaget eventuelt med visse ændringer genfremsættes ved næste folketingssamlings begyndelse.“

2. Forslag til lov om oprettelse af „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ og „Statens teknisk-videnskabelige fond“. (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 2961].

Fremsat skriftligt $13\frac{1}{5}$ (F. sp. 4643). 1. beh. $22\frac{2}{5}$ (F. sp. 4999). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Axel Kristensen, Fanger, Helge Larsen, Sandau og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kolbjørn, Alsing Andersen, K. B. Andersen, Francke, Frode Jakobsen, Lars M. Olsen [formand], Hans Rasmussen, Helge Larsen, Sandau [næstformand], Axel Kristensen, N. Chr. Christensen, Thorkil Kristensen, Kryger, Martin, Fanger, Bøgholm og Niels Ravn).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. I samarbejde mellem statsministeriet og Akademiet for de tekniske Videnskaber oprettes „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ og „Statens teknisk-videnskabelige fond“.

§ 2. *Forskningsrådet* har til opgave at følge den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning med henblik på at fremme og samordne den danske indsats på disse områder til gavn for samfundet og dets erhverv. Rådet skal endvidere virke rådgivende og initiativtagende over for regeringen og offentlige myndigheder og kan rådgive andre i det omfang, disse måtte ønske det.

§ 3. Forskningsrådet består af 11 medlemmer.

Statsministeren beskikker 3 medlemmer som direkte repræsentanter for staten samt 3 medlemmer efter indstilling fra henholdsvis Industrirådet, Landbrugsrådet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Akademiet for de tekniske Videnskaber vælger 5 medlemmer.

Statens repræsentanter skal til behandlingen af en sag, der vedrører et fagministerium, som ikke er repræsenteret i rådet, tilkalde en repræsentant for det pågældende ministerium.

Funktionstiden for samtlige medlemmer er 3 år. Genbeskikkelse og genvalg kan normalt kun finde sted for én periode. Ingen kan beskikkes eller vælges, som er fyldt 70 år.

Rådet vælger selv sin formand blandt sine medlemmer.

Til varetagelse af den daglige virksomhed ansætter rådet en *direktør*, der kan antage fornøden medhjælp.

Udgifterne ved rådets virksomhed bevilges på de årlige finanslove.

§ 4. Forskningsrådet udarbejder *vedtægter* for sin virksomhed. Vedtægterne skal godkendes af statsministeren efter indhentet erklæring fra Akademiet for de tekniske Videnskaber.

§ 5. Forskningsrådet afgiver årligt beretning til statsministeren.

Til brug for sin virksomhed kan rådet indhente oplysninger hos de pågældende offentlige myndigheder.

§ 6. „*Statens teknisk-videnskabelige fond*“ har til opgave at støtte den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning.

Midlerne til fondets virksomhed bevilges på de årlige finanslove.

De nærmere bestemmelser om fondets bestyrelse, dets virksomhed og regnskabsaflæggelse m. v. fastsættes efter indhentet erklæring fra Akademiet for de tekniske Videnskaber ved kgl. anordning.

§ 7. Denne lov træder i kraft den 1. oktober 1959. Det i § 6 omhandlede fond påbegynder dog først sin Virksomhed den 1. april 1960.

Såfremt der ved lovens ikrafttræden ikke fuldt ud måtte være disponeret over de midler, som ved finansloven for finans-

året 1959-60 er tillagt det ved lov nr. 194 af 30. marts 1946 oprettede teknisk-videnskabelige forskningsråd, administreres disse midler i den resterende del af finansåret 1959-60 af det nævnte forskningsråd.

Loven vil være at optage til revision i folketingsåret 1962-63.

Som begrundelse for lovforslaget anførte *statsministeren* ved dets fremsættelse:

„Som følge af den tekniske udvikling i de seneste årtier står det danske samfund over for en periode med store økonomiske udviklingsproblemer. Nødvendigheden af at styrke erhvervenes konkurrenceevne og ikke mindst fremme industrien skaber således en lang række uddannelsesproblemer, hvis løsning er under overvejelse, bl. a. i den af regeringen nedsatte kommission om den tekniske uddannelse, og for den tekniske forsknings vedkommende vil samfundet komme til at stå over for at skulle løse opgaver af et meget betydeligt omfang. Jeg skal her blot pege på de planer, der næres om en flytning og udbygning af Danmarks tekniske højskole, og på den omfattende virksomhed og udvikling, som på ganske få år har fundet sted inden for den danske atomforskning.

Regeringen har nøje overvejet, hvorledes der kan skabes mulighed for at følge alle denne udviklings forskellige faser og for at koordinere erhvervslivets og det offentliges bestræbelser for bedst muligt at drage nytte af udviklingen i ind- og udlandet. Spørgsmålet har været genstand for forhandlinger med Akademiet for de tekniske Videnskaber og det teknisk-videnskabelige forskningsråd, og i forståelse med disse er udarbejdet nærværende forslag til lov om oprettelse af „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ og „Statens teknisk-videnskabelige fond“.

Ved lov nr. 194 af 30. marts 1946 blev der oprettet et teknisk-videnskabeligt forskningsråd, hvis opgave skulle være at medvirke til samordning og fremme af den teknisk-videnskabelige og erhvervsøkonomiske forskning til gavn for dansk erhvervsvirksomhed. Forskningsrådet har rådighed over en bevilling til gennemførelse af forskningsopgaver og over visse stipendiemidler til unge videnskabsmænds videre uddannelse inden for den teknisk-videnskabelige og erhvervsøkonomiske forskning. Statens tilskud hertil andrager for tiden i alt 1 240 000 kr., ligesom rådets virksomhed støttes af erhvervslivet. Ved en gennemførelse af forslaget vil statens tilskud til disse opgaver ikke forøges, men der vil dog til oprettelse og drift af et *sekretariat* for det teknisk-videnskabelige forskningsråd medgå et beløb stigende over 3 år op til 400 000 kr. årligt.

For at effektivisere rådets arbejde og derigennem sikre den påkrævede og mest hensigtsmæssige udbygning af den omhandlede

forskning og for at skabe et rådgivende og initiativtagende organ for regeringen og offentlige myndigheder foreslås det, at forskningsrådet omdannes, således at dets hidtidige opgaver med hensyn til uddeling af stipendier og støtte til forskningsopgaver udskilles fra rådets almindelige virksomhed og henlægges til et fond, „Statens teknisk-videnskabelige fond“, som foreslås organiseret ganske som Statens almindelige Videnskabsfond.

Idet jeg i øvrigt henviser til det fremsatte lovforslag med de dertil knyttede bemærkninger, skal jeg udtale, at regeringen med Akademiet for de tekniske Videnskaber og teknisk-videnskabeligt forskningsråd finder det meget ønskeligt, at der gennem vedtagelsen af dette lovforslag skabes mulighed for, at det danske samfund fortsat kan udnytte den tekniske forsknings resultater og deltage i den stærke industrielle ekspansion, som de sidste år har fremvist. Der må lægges største vægt på, at det danske produktionsapparat får del i de betydelige resultater, som forskningen har opnået, og jeg skal derfor indtrængende anbefale lovforslaget til det høje folketing's hurtige og velvillige behandling.“

Lovforslaget fik ved 1. behandling en overvejende velvillig behandling, men ønskedes dog undergivet en indgående udvalgsbehandling. Det lod sig derfor ikke gennemføre inden samlingens slutning.

3. Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole. (Landbrugsminister Skytte). [A. sp. 1639].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁ (F. sp. 2274). 1. beh. ⁴/₂ (F. sp. 2486). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Harald Nielsen, Reedtz-Thott, Slipsager, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Ditlevsen, Lysholt Hansen, Hjortnæs, Lars P. Jensen, Kolbjørn, Chr. Thomsen [formand], Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Harald Nielsen, Damsgaard, Niels Eriksen, Henry Hansen, Sønderup, Reedtz-Thott, Niels Ravn og H. C. Toft). Beretning (B. sp. 1185) afgivet ²⁴/₉.

Lovforslaget havde følgende indhold:

Landbrugsministeren bemyndiges til i finansårene 1959-60 —1970-71 at lade foretage en udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole overensstemmende med de af højskolens arkitekter forelagte, af landbrugsministe-

riets byggeudvalg vedrørende højskolen tiltrådte forslag. Udgifterne ved byggeforanstaltningerne bevilges på de årlige finans- eller tillægsbevillingslove.

Efter at *landbrugsministeren* ved *fremsettelsen* havde omtalt baggrunden for forslaget om en udvidelse af højskolen, herunder det stærkt voksende elevantal og den eksplosive udvikling inden for de forskellige fagområder med et heraf følgende behov for opdelinger og specialisering, kom han ind på spørgsmålet om *højskolens fremtidige placering* og udtalte herom bl. a. følgende:

„Når man skal til at udvide en institution i et sådant omfang, som der her er tale om, melder sig ganske naturligt den tanke, om det ikke var rigtigere at bygge en helt ny skole ude i landet under frie forhold, hvor der er ubegrænsede udvidelsesmuligheder. Og for at få denne tanke alsidigt belyst nedsatte jeg et udvalg, hvori såvel landbrugsorganisationerne som højskolens professorer, landbrugs-lærerne, landbrugskonsulenterne og landbrugskandidaterne har været repræsenteret. Dette udvalg har den 3. december 1958 afgivet betænkning, hvorefter et flertal af udvalgets medlemmer har udtalt sig for, at højskolen bør forblive på sin nuværende plads, medens et mindretal har udtalt, at de ville have foretrukket en udflytning af tredjedelsfagene ved landbrugsstudiet, men efter omstændighederne ikke har villet udtale sig imod en udbygning af højskolen på dens nuværende plads, når undervisningen her kombineres med en 3-4 ugers forlægning til forskellige egne af landet og der indrettes undervisningslokaler på højskolens forsøgsgård Højbakkegård og statens forsøgsgårde ved Hillerød.“

Om planerne for den påtænkte udbygning og ombygning anførtes i bemærkningerne til lovforslaget bl. a. følgende:

„Udbygningen omfatter følgende nybygninger:

1. *Bülowsvejområdet*. Der opføres treetages laboratoriebygninger med tilhørende stalde og klinikker samt en poliklinik til veterinære afdelinger. På *Bülowsvejområdet* agtes endvidere opført en biblioteksbygning til erstatning for det nuværende bibliotek, der har til huse i en tilbygget fløj til hovedbygningen.

2. På *forsøgsmarken* opføres fire 9-etages bygninger og en 18-etages bygning samt i tilknytning hertil kantine og festsal. I forlængelse af de 9-etages bygninger bygges én-etages bygninger, der skal rumme øvelseslaboratorier og lignende for de studerende. Mellem de høje bygninger vil der blive auditorier, magasinrum o. lign.

På *Rolighedsvejområdet* er der ikke planlagt nybyggeri. På dette areal, der er af samme størrelse som *forsøgsmarken*, vil der senere, såfremt det i fremtiden skulle blive påkrævet, kunne foretages en yderligere udbygning af højskolen. Endelig vil der kunne opføres nogle enkelte laboratoriebygninger på *Bülowsvejområdet* og en enkelt på *forsøgsmarken*.“

De med disse byggearbejder forbundne udgifter, der omfattede alle byggearbejder med dertil hørende installationsarbejder, sikringsrum, vejanlæg og haveanlæg m. m. samt inventar og projekteringsomkostninger, beregnedes ifølge bemærkningerne på basis af prisniveauet i sommeren 1958 til ca. 83,5 mill. kr., der fordelte sig på følgende måde: 1) nybygninger på Bülowsvejområdet 23 016 000 kr., 2) nybygninger på forsøgsmarken 49 717 000 kr., 3) ombygning og istandsættelse af de gamle bygninger på Bülowsvej- og Rolighedsvejområdet 8 762 000 kr. og 4) fjernvarmeanlæg 1 975 000 kr.

Under *1. behandling* af lovforslaget, der blev velvilligt modtaget af ordførerne for samtlige partier, var et af de centrale spørgsmål selve placeringen af højskolen, idet der af flere af ordførerne fremførtes argumenter for en udflytning. Dette spørgsmål blev ligeledes dominerende under den følgende udvalgsbehandling, idet der fra flere steder i landet blev fremsat ønske om, at den nye højskole blev bygget netop dér. Udvalget foretog i den anledning en række undersøgelser af mulighederne for og virkningerne af at lade den nye højskole opføre et andet sted end dér, hvor skolen i øjeblikket er placeret. Herunder foretoges en rejse til Holland, hvor udvalget besøgte landbrugsuniversitetet i Wageningen, der netop er et eksempel på, hvorledes en større undervisningsanstalt er blevet flyttet ud til en helt ny beliggenhed.

Udvalget nåede ikke at afslutte behandlingen af lovforslaget inden samlingens afslutning.

4. Forslag til byggelov for købstæderne og landet. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 2433].

Fremsat skriftligt $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3895). 1. beh. $\frac{9}{4}$ (F. sp. 4118). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Kryger, Adolph Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Carl P. Jensen, Axel Ivan Pedersen [formand], P. A. Rasmussen, Retoft, Søgaard, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Kristian Kristensen, Kryger, Vagn Bro, Alfred Bøgh, Foged, Axel Kristensen, Adolph Sørensen, Asger Jensen og Thestrup).

Ved fremsættelsen af nærværende lovforslag påpegede *boligministeren*, at de bestemmelser, der i dag regulerer byggeriet, er i høj grad utidssvarende og mangelfulde. „ . . . Selve *købstadbygningsloven* er mere end 100 år gammel. Det er selvfølgelig, at loven kun kunne tage hensyn til den *byggeteknik*, der fandtes i midten af forrige år-

hundrede. Endvidere er denne gamle lovs krav til ubebygget areal, bygningshøjder og afstandsforhold helt utilfredsstillende set med nutidens øjne. Loven savner helt bestemmelser, som findes i moderne bygningslovgivning, om en *regulering af den enkelte bebyggelse som et led i en større sammenhæng*.

Den gældende ordning er også utilfredsstillende i en anden henseende. De *bygningsvedtægter*, der supplerer lovens bestemmelser, er for det første af forskellig alder. Navnlig de ældre vedtægter er behæftet med de samme mangler, som findes ved selve købstadbygningsloven. Men hertil kommer, at de egentlig tekniske forskrifter om bygningers opførelse, konstruktion og indretning varierer i de forskellige kommuner. Således må der regnes med over 400 delvis forskellige sæt byggeforskrifter. Dette forhold vanskeliggør en standardisering af byggeindustriens produktion og vanskeliggør dermed en rationalisering og en billiggørelse af byggeriet. . . .

En ny bygge Lovgivning må tilstræbe at skabe en vis *ensartethed* i bestemmelserne. Den må ikke alene beskæftige sig med den enkelte bygning, men må sikre *hensyntagen til bygningsens omgivelser*. Den må endelig ikke mindst danne grundlaget for en *mere hensigtsmæssig og forenklet administration* af de forskrifter, der på den ene eller anden måde regulerer byggeriet, samtidig med at der sikres en rimelig kontrol med bestemmelsernes overholdelse.

Disse hensyn nødvendiggør på den ene side bestemmelser, hvis gyldighed ikke er begrænset til den enkelte kommune, men som må gælde for alt byggeri i landet. På den anden side må der åbnes mulighed for, at der rundt i kommunerne kan gives bestemmelser, som regulerer byggeriet og ordner bygningsadministrationen under hensyn til de lokale forhold. Endvidere må de tekniske forskrifter let kunne ændres og afpasses i takt med den kommende tids tekniske udvikling.

Denne målsætning har motiveret karakteren af lovforslaget. Det indeholder *først og fremmest hovedbestemmelser af principielt indhold*. . . .

I øvrigt foreslås der som hidtil givet hjemmel for *de enkelte kommuner til at udfærdige supplerende bestemmelser i bygningsvedtægter*. . . .“

Et af ministeriet nedsat *udvalg* til udarbejdelse af et udkast til en landsbygge Lov afgav betænkning i december 1955. Lovforslaget svarer med enkelte afvigelser til udvalgets lovudkast.

Da lovforslaget ikke gennemførtes i indeværende folketingsår, men agtes genfremsat i det følgende, vil alene lovforslagets hovedpunkter blive omtalt nedenfor.

Loven skal gælde for *købstæderne* og for *landet uden for København og Frederiksberg*, dog bortset fra Færøerne og Grønland (§ 1).

For Københavns kommune gennemførtes i 1939 en ny bygge lov. Frederiksberg har i lighed med København en særlig bygge lov (af 1890), og Frederiksberg kommunalbestyrelse har over for ministeriet udtrykt ønske om bibeholdelse af en særlov for kommunen på dette område og i forbindelse hermed oplyst, at kommunalbestyrelsen agter at fremkomme med forslag om en lovrevision for Frederiksbergs vedkommende. Under hensyn til kommunens særlige forhold, til, at Frederiksberg hidtil har haft en særlig bygge lov, og til kommunalbestyrelsens stilling er i forslaget Frederiksberg kommune foreslået holdt helt uden for loven.

Med hensyn til byggeriet i *de åbne landdistrikter* indeholder lovforslaget en *særordning for det normale byggeri på landet*, nemlig for jordbrugets bygninger og for småhuse i de egentlige landdistrikter. En væsentlig del af lovens bestemmelser skal efter forslaget ikke gælde for dette byggeri. Det drejer sig om bestemmelser, der hovedsagelig er motiveret med forholdene i bymæssige bebyggelser, eller hvis anvendelse på jordbrugets bygninger og det spredte småhusbyggeri i landområderne i alt fald er mindre påkrævet. Forslaget fritager endvidere dette byggeri for en egentlig byggesagsbehandling, idet der ikke skal søges byggetilladelse eller indhentes godkendelse, og der føres heller ikke som i byerne tilsyn med byggeriets udførelse. Derimod indeholder lovforslaget ingen bestemmelser, hvorefter det her omhandlede byggeri undtages fra forskrifterne i det nedenfor omtalte bygningsreglement. Det er dog hensigten at begrænse reglementets anvendelse således, at småhusbyggeriet og boliger, der hører til landbrug, skovbrug eller gartneri, ikke undergives en række af reglementets bestemmelser, og at avls- og driftsbygninger stort set holdes helt uden for reglementet. I forbindelse med den tilsigtede forenkling i lovgivningen har justitsministeren i et forslag til en ny brandlov foreslået en ophævelse af de bygningsmæssige bestemmelser i brandpolitiloven for landet, som i dag gælder for landbrugets bygninger. Disse bestemmelser må derfor afløses af tilsvarende bestemmelser i bygningsreglementet. I øvrigt må det tages i betragtning, at omend en del af bygningsreglementet formelt gælder

for småhuse på landet, vil en række af bestemmelserne ikke kunne finde anvendelse, fordi de efter deres indhold er begrænset til etagebyggeri.

Alle lovens materielle bestemmelser foreslås derimod at skulle gælde for *alt andet byggeri i de åbne landområder* som f. eks. mejerier, teglværker o. lign. bygninger til erhvervsformål samt forsamlingshuse, skoler, sygehuse o. s. v. Kontrollen med dette byggeri foreslås dog begrænset til en godkendelse af byggeprojekterne (§ 20).

Denne særlige ordning for bebyggelser i de åbne landområder er lovens hovedregel. Der foreslås givet amtsråd og kommunalbestyrelser en beføjelse til med to tredjedeles flertal at beslutte en udvidet anvendelse af lovens bestemmelser (§§ 2, stk. 6-8, 19 og 12, stk. 1).

I modsætning til de ældre byggelove er forslagets saglige indhold i de fleste henseender som nævnt begrænset til hovedbestemmelser af principielt indhold, der udfyldes og suppleres ved bestemmelser uden for loven. Disse bestemmelser foreslås givet dels i et af boligministeren udfærdiget, for hele lovens område fælles *bygningsreglement*, dels i kommunale *bygningsvedtægter* (§ 6). Det er en vigtig nydannelse, at lovforslaget således giver hjemmel til, at boligministeren kan udfærdige et *bygningsreglement*, der er fælles for hele lovens område. Formålet hermed er at give de detaljerede tekniske forskrifter om bygningers materialer, konstruktioner og indretning m. m. på en sådan måde, at der både tilvejebringes den fornødne ensartethed i teknisk henseende landet over og opnås mulighed for, at bestemmelserne til enhver tid kan tilpasses efter udviklingen.

De *bygningsvedtægter*, hvori de enkelte kommuner kan udfærdige supplerende bestemmelser, skal som hidtil vedtages af kommunalbestyrelsen og stadfæstes af boligministeren. Deres indhold vil navnlig være bestemmelser om administrative forhold og om forhold som f. eks. bebyggelsens tæthed og højder, hvis nærmere regulering må variere i de forskellige bysamfund og må ske i overensstemmelse med den pågældende kommunes byplanmæssige dispositioner.

Enhver købstad og enhver sognekommune, som har en

samlet bebyggelse med mere end 1 000 indbyggere, skal ifølge forslaget tilvejebringe en bygningsvedtægt. I andre sognekommuner kan kommunalbestyrelsen besluttede tilvejebringelse af en sådan vedtægt. Kredsen af kommuner, der således får pålagt en pligt til at gennemføre en bygningsvedtægt, er afgrænset på samme måde som kredsen af kommuner, der efter byplanloven har pligt til at tilvejebringe en byplan for kommunen.

Hvad angår ordningen af *bygningsmyndighederne* (§§ 7—9), opretholder lovforslaget princippet i den gældende lovgivning, at byggelovens lokale administration som et *kommunalt anliggende* varetages af kommunale myndigheder. Derimod foreslås den bestående bygningskommissionsordning afløst af en ordning, hvorefter *kommunalbestyrelsen* udøver den almindelige bygningsmyndighed med bistand af et *rådgivende bygningsråd* med blandet politisk-sagkyndig sammensætning.

Forslaget om bygningsmyndighedens henlæggelse til kommunalbestyrelsen tager i overensstemmelse med den i bygningslovgivningen stedfundne udvikling gennem nyere bygningsvedtægter sigte på en udvidet regulering af bebyggelserne i sammenhæng og som led i større helheder ud fra byplanmæssige hensyn. Bygningsmyndighedens henlæggelse til kommunalbestyrelsen har hensyn hertil og tilsigter en samling af ansvaret for administrationen af byggeloven og byplanloven.

For *sognekommunernes* vedkommende er ordningen med en kommunal administration foreslået begrænset til *umiddelbart* at gælde de *byplanpligtige kommuner*, d. v. s. kommuner, der rummer samlet bebyggelse med mere end 1 000 indbyggere, mens det for *andre sognekommuner* er foreslået overladt til kommunalbestyrelsen, om kommunen ønsker at overtage bygningsmyndigheden.

Til at udøve den almindelige bygningsmyndighed i de *sognekommuner, som ikke er pligtige og ikke selv ønsker at have en kommunal bygningsadministration*, foreslås oprettet *amtskommunale bygningsmyndigheder* — *amtsbygningsråd* — der tillige skal afløse amterne som anke- og dispensationsmyndighed i sognekommunerne. Amtsbygningsrådene foreslås oprettet i nær

tilknytning til amtsrådene og med en blandet politisk-sagkyndig sammensætning.

Lovforslaget søger (§ 5) at sikre de myndigheder, som varetager administrationen af bygge- og byplanlovgivningen, indseende med *udstyknings*, som *finder sted med henblik på bebyggelse*, hvad enten de udstykkede grunde tænkes bebygget straks eller først efter forløbet af et kortere eller længere tidsrum. Bestemmelsen tilsigter *særligt* at opnå indseende med udstykninger, der vil eller kan komme til at blive udgangspunkt for begyndende bymæssig bebyggelse i landområder. Der foreslås derfor tillagt bygningsmyndigheden — henholdsvis kommunalbestyrelsen og amtsbygningsrådet — en *beføjelse til at modsætte* sig ikke alene *udstyknings*, som vil komme i strid med loven, men også udstykninger, som vil komme i strid med forsvarlig og hensigtsmæssig bebyggelsesmæssig udvikling. Den nævnte beføjelse foreslås i områder, der er inddraget under byreguleringsloven (byudviklingsområder), henlagt til vedkommende byudviklingsudvalg.

Bestemmelsen må ses som en del af lovforslagets betydningsfulde bestemmelser om *bebyggelsesregulering*.

En centralt spørgsmål er i denne forbindelse *grundudnyttelsen til bebyggelse*, d. v. s. forholdet mellem bebyggelsen og dens friarealer. Bestemmelserne herom (*kap. 5*) har til formål at sikre en i de forskellige områder forsvarlig og rimelig almindelig begrænsning af bebyggelsens tæthed og at sikre de enkelte bebyggelser forsvarlige og tilfredsstillende forhold i henseende til friarealer og afstande.

Forslaget bygger på nyere principper, som på grundlag af Københavns byggelov af 1939 i dag er gennemført i flere købstæders bygningsvedtægter, og som har fundet anvendelse i de almindelige krav til det statsstøttede boligbyggeri. Der opstilles *principale krav om friarealer* og om disse arealers indretning bestemt af deres funktioner som opholds-, adgangs-, tilkørsels- og parkeringsareal, alt efter arten af bebyggelsen (§ 30). Når disse funktionskrav er opfyldt, bestemmes en bebyggelses tilfældelige maksimale omfang som et forhold mellem bygningernes

etageareal og friarealerne, herunder medregnet en del af det tilstødende vejareal (*udnyttelsesgrad*) (§ 28, stk. 3-7).

Forslagets bestemmelser om *udnyttelsesgradernes størrelse* (§ 31) tager deres udgangspunkt i principale maksimale udnyttelsesgrader, som umiddelbart skal gælde for områder uden planlægning, og giver nærmere regler om forhøjelser af udnyttelsesgraderne på grundlag af planlægning. De bygger på en hovedsondring mellem *ældre byområder med overvejende sluttet bebyggelse* og *andre områder*. De sidstnævnte områder er områder med villaservitutter, de senere årtiers åbne parkbebyggelser og den mere tilfældige spredte bebyggelse. I disse områder kan gennemføres en sådan begrænsning i bebyggelsens omfang, at de krav, som efter nutidens synspunkter må stilles til friarealer og bygningsafstande, gennemføres helt ud, hvorimod der for de ældre byområder med overvejende sluttet bebyggelse må tages hensyn til den eksisterende bebyggelses tæthed og de herved begrundede grundværdier.

Den planlægning, der skal kunne give grundlag for gennemførelsen af højere udnyttelsesgrader, er kommunernes *almindelige byplanlægning* i henhold til byplanloven (dispositionsplaner), *partielle byplanvedtægter* og *reguleringsplaner* samt *bebyggelsesplaner* (for en flerhed af grunde eller et større areal).

Bestemmelserne bygger i første række på kommunernes *almindelige byplanlægning* og går i hovedsagen ud på følgende:

I bygningsvedtægter kan som led i kommunens almindelige byplanmæssige dispositioner fastlægges en inddeling af kommunen i *grundkredse* (§ 15) med varierende udnyttelsesgrader i almindelighed inden for rammer, der er angivet i loven.

I forbindelse med udlæg i bygningsvedtægter af *områder til erhvervsbebyggelser eller blandet bebyggelse* (§ 16) kan fastsættes særlige udnyttelsesgrader for de pågældende områder i almindelighed inden for rammer, der er angivet i loven.

Endelig kan i bygningsvedtægt tillægges bygningsmyndigheden beføjelse til for byggeri, som opføres på grundlag af godkendte *bebyggelsesplaner*, at tillade en vis begrænset for-

højelse af den for området i øvrigt gældende almindelige udnyttelsesgrad.

I *byplanvedtægter* og *reguleringsplaner* kan gennemføres indskrænkninger eller forhøjelser af udnyttelsesgrader uden bestemte grænser i loven.

I denne forbindelse bør nævnes, at det såkaldte *reguleringsinstitut*, der kendes fra den københavnske byggelov, er optaget i lovforslagets *kap. 9*. Formålet med disse bestemmelser er at give mulighed for en fremtidig ombygning af ældre bykvarterer i tilfælde, hvor i hvert fald nogle af grundejerne er interesseret i og i stand til at deltage i byfornyelsen. Der må da foretages en opgørelse og udjævning af de forskellige ejeres og andre rettighedshaveres økonomiske interesser, og de foreslåede bestemmelser henlægger denne opgave til en særlig reguleringskommission for hver landsretskreds.

Det bemærkes, at de nævnte bestemmelser om friarealer, udnyttelsesgrader, grundkredse og byggeområder *ikke* vil finde anvendelse på *det normale byggeri på landet*, d. v. s. jordbrugets avls- og driftsbygninger og småhuse i områder uden kommunal bygningsmyndighed.

Andre væsentlige bestemmelser af bebyggelsesregulerende art er foreslået i § 28, stk. 2, og i § 29, der i øvrigt heller ikke vil gælde for det lige nævnte byggeri på landet.

I § 28, stk. 2, er for beboelsesbygninger i ikke-planlagte områder foreslået en *almindelig begrænsning af bygningshøjden* til 2 etager og 8½ meters højde over terrænet.

I § 29 er foreslået en bestemmelse om, at bygninger som *almindelig regel* skal holdes *mindst 2½ m fra naboskel*, medmindre det i bygningsvedtægt i forbindelse med en grundkredsinddeling er bestemt, at bebyggelsen skal opføres som sluttet bebyggelse i vejlinjen. Garager, udhuse og lignende småbygninger må dog føres helt ud i skellet, og der foreslås endvidere tillagt bygningsmyndigheden en almindelig dispensationsadgang.

I *kapitel 4* er der foreslået nogle bestemmelser om bebyggelsers *forhold til vej*. Bestemmelser herom har hidtil været optaget i byggelovgivningen. Det drejer sig om den enkelte bebyggelses adgang til vej, om udlæg af nye veje — deres

beliggenhed, retning og bredde — og om vejudvidelser i forbindelse med ny bebyggelse med en vej. En lov om bestyrelsen af de offentlige veje blev gennemført i 1957, og et af ministeren for offentlige arbejder nedsat udvalg har til opgave at udarbejde forslag til en ny lovgivning om private veje. De foreslåede bestemmelser i lovforslagets kapitel 4 er udformet under hensyntagen til den nævnte lov om de offentlige veje, men i øvrigt på grundlag af principperne i den gældende bygningslovgivning. Bestemmelserne skal ikke foregribe overvejelserne i udvalget om de private vejes retsforhold, og det må forudses, at der samtidig med fremsættelsen af et forslag til lov om private veje må stilles forslag til ændring af kapitel 4 i bygge-loven.

I § 61 er foreslået en *almindelig tidsbegrænsning af byggetilladelser og godkendelser*, således at en bebyggelse efter 80 års forløb skal kunne forlanges bragt i overensstemmelse med den til den tid gældende lovgivning. Avls- og driftsbygninger for jordbrugerhvervene er dog foreslået undtaget fra denne tidsbegrænsning. Den tilsvarende bestemmelse i Københavns bygge-lov har en tidsbegrænsning på 100 år, men i overensstemmelse med bygge-lovsudvalgets forslag er 80 år anset for at være et tilstrækkelig langt tidsrum til, at de økonomiske interesser i bygningerne kan afvikles.

At byggeriet er undergivet bestemmelser i flere love og administrativt udfærdigede forskrifter og afgørelser fra en række forskellige myndigheder, har givet anledning til megen kritik fra de projekterendes og byggendes side. Kritikken har fremdraget indbyrdes uoverensstemmelser mellem såvel de forskellige forskrifter som navnlig myndighedernes konkrete krav til byggeforetagender. Den har ved siden heraf været rettet imod, at de projekterende i stor udstrækning ud over at søge byggetilladelse hos bygningsmyndigheden skal indhente andre myndigheders tilladelser eller godkendelser med hensyn til byggeprojekterne, og at de i tilfælde, hvor andre tilladelser eller godkendelser ikke er foreskrevet, ofte senere bliver udsat for andre krav end de krav, bygningsmyndigheden har stillet.

Lovforslaget tilstræber at afhjælpe disse uheldige forhold.

Således er i en vis udstrækning foreslået eller forudsat en *overførelse af forskrifter fra anden lovgivning til bygningslovgivningen*. Det gælder således en række bestemmelser i brandlovene og de af justitsministeren i medfør heraf udstedte bekendtgørelser. Det gælder endvidere bestemmelser i medfør af loven om bygningsmæssige civilforsvarsforanstaltninger af 1950, og det gælder sundhedsvedtægternes bestemmelser om bygningsmæssige forhold.

I denne forbindelse bemærkes, at boligministeren med tilslutning af folketingets finansudvalg i november 1958 har nedsat et *byggeteknisk nævn* til at være rådgivende for ministerier og andre myndigheder, der udfærdiger og administrerer forskrifter om byggetekniske forhold, og til at virke til fremme af en hensigtsmæssig samordning af sådanne forskrifter og deres administration. I § 11 er optaget bestemmelser om dette nævns opgaver og sammensætning og endvidere foreslået en beføjelse for boligministeren til at give nærmere bestemmelser om nævnets virksomhed. Udgifterne til nævnets virksomhed afholdes af statskassen.

Dernæst søges tilvejebragt en hensigtsmæssig *samordning af administrationen på det lokale plan*. Lovforslagets § 10 indeholder en hjemmel for boligministeren til at udfærdige bestemmelser om bygningsmyndighedernes samarbejde med andre myndigheder. Det er hensigten herved at søge byggesagernes ekspedition samlet hos bygningsmyndigheden, så at de byggende kun skal henvende sig ét sted.

Ved 1. behandling gav alle partiers ordførere tilsagn om en velvillig behandling af lovforslaget i et udvalg. Der var almindelig enighed om, at en ajourføring, modernisering og forenkling af bygge­lovgivningen var påkrævet. En grundig og omfattende udvalgsbehandling af lovforslaget ville imidlertid efter alles mening være nødvendig, og det blev fra flere sider fremhævet, at en gennemførelse af lovforslaget i indeværende folketingsår næppe var mulig.

Nævnlig ordførerne for venstre og det konservative folkeparti nærede betænkelighed ved en del af lovforslagets principper og enkeltbestemmelser, som måtte drøftes nærmere i udvalget.

Kryger (V) fandt det således udelukket at give blot nogenlunde ensartede regler for land og by og frygtede, at en del af lovforslagets bestemmelser ville være for strenge for byggeriet i landdistrikterne.

Den måde, hvorpå en sammensmeltning af lovbestemmelser tænktes foretaget, var efter hans opfattelse ikke ubetinget heldig. I øvrigt fandt han, at ejerens ret til at bebygge og udnytte sin grund yderligere forflygtigedes gennem lovforslagets bestemmelser, som dels var for strenge, dels prisgav ejerne til de administrative myndigheders skøn.

Adolph Sørensen (KF) fremhævede navnlig betydningen af en forenkling af byggesagernes ekspedition. Forslaget indebar ikke en egentlig landsbyggelov og medførte ikke absolut ensartethed, men var dog et skridt i den rigtige retning. Han måtte i øvrigt tage forbehold, indtil et udkast til bygningsreglementet forelå. Det var vigtigt, at endelige afgørelser i så vid udstrækning som muligt blev henlagt til lokale instanser, og han frygtede, at lovforslaget ville medføre nye hæmmende institutioner.

Boligministeren havde fremsat lovforslaget nu for at give god tid til arbejdet, men havde ikke nogen forestilling om, at det skulle vedtages i år. De praktiske udøvere af bygningsvirksomheden skulle have god tid til at se på det og komme med deres bemærkninger, så det kunne komme til at svare til forventningerne.

Det udkast til bygningsreglement, som kunne forelægges udvalget, kunne derfor kun blive af foreløbig karakter.

Ministeren tilsagde bistand ved udvalgsarbejdet og ville være meget villig til at drøfte ændringer, som skyldtes sagligt begrundede ønsker.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, nåede ikke at tilendebringe sit arbejde.

5. Forslag til lov om et trafikråd for Storkøbenhavn.

(Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 145].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 36). 1. beh. $\frac{21}{10}$ (F. sp. 112). Partiernes ordførere: Heising, Anker Lau, Carsten Raft, Lannung, Kristian Kristensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Heising [fra $\frac{16}{4}$ Edel Saunte], Francke, Horn [formand], Erhard Jakobsen, Aage Knudsen, Kolbjørn, Waldemar Laursen, Lannung [næstformand], Kristian Kristensen, Anker Lau, Henry Christensen, Holmberg, Axel Kristensen, Kryger, Carsten Raft, Poul Claussen og Fanger).

Lovforslaget, der var fuldstændig enslydende med det i folketingsåret 1957-58 fremsatte forslag til lov om et trafikråd for Storkøbenhavn (årbog 1957-58, side 516), henvistes til behandling i et udvalg, der ikke nåede at tilendebringe behandlingen inden samlingens slutning.

6. Forslag til lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1791].

Fremsat skriftligt $17/2$ (F. sp. 2646). 1. beh. $24/2$ (F. sp. 2961). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Vagn Bro, Thestrup, Lannung og Gøting. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Alsing Andersen [formand], Dupont, Holger Eriksen, Victor Gram, Frode Jakobsen, Retoft, Lannung [næstformand], Gøting, Vagn Bro, Per Federspiel, Ladefoged, Helga Pedersen, Paabøl, Thestrup, Bøgholm og Ole Bjørn Kraft).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Den, der i Finland, Island, Norge eller Sverige er sigtet, tiltalt eller dømt for en strafbar handling, og som opholder sig her i landet, kan udleveres i overensstemmelse med denne lov.

§ 2. Udlevering af en *dansk statsborger* kan kun ske, såfremt han i de sidste 2 år forud for den strafbare handling har haft bopæl i det land, hvortil udlevering ønskes, eller hvis handlingen eller en tilsvarende handling efter dansk ret kan medføre højere straf end fængsel i 4 år.

§ 3. Udlevering til strafforfølgning kan kun finde sted for handlinger, der efter lovgivningen i det land, hvortil udlevering ønskes, kan medføre *højere straf end bøde*.

Udlevering til fuldbyrdelse af en dom kan kun ske, hvis dommen lyder på frihedsstraf eller anbringelse i anstalt, eller der med hjemmel i dommen er truffet bestemmelse om sådan anbringelse.

Udlevering til strafforfølgning eller straffuldbyrdelse for flere strafbare forhold kan finde sted, selv om betingelserne i stk. 1 eller 2 kun er opfyldt med hensyn til et af forholdene.

§ 4. Udlevering for en handling, der udgør en *politisk lovovertrædelse*, kan kun ske, såfremt en tilsvarende handling er strafbar som politisk lovovertrædelse efter dansk ret, og den, der begæres udleveret, ikke er dansk statsborger.

§ 5. Udlevering kan ikke ske, når den, der begæres udleve-

ret, her i landet er dømt eller frifundet for den i begæringen angivne strafbare handling. Er tiltale mod ham frafaldet, kan udlevering kun finde sted, hvis de i retsplejeloven fastsatte betingelser for omgørelse af bestemmelsen om tiltalefrafald er opfyldt.

§ 6. Udlevering kan kun ske på følgende vilkår:

1) Den udleverede må ikke drages til ansvar for nogen anden før udleveringen begået strafbar handling end den, han er udleveret for, medmindre

- a) justitsministeriet tillader det i medfør af § 17,
- b) han selv i et retsmøde meddeler samtykke dertil,
- c) han, uanset at han i en måned uhindret har kunnet forladet det land, til hvilket han er udleveret, har undladt dette, eller
- d) han, efter at have forladt landet, frivilligt er vendt tilbage.

2) Den udleverede må ikke uden justitsministeriets tilladelse udleveres videre til et tredjeland for nogen før udleveringen begået strafbar handling.

I øvrigt kan der til udleveringen knyttes sådanne vilkår, som skønnes hensigtsmæssige.

§ 7. Fremsætter flere af de i § 1 nævnte lande begæring om udlevering af samme person, skal der ved afgørelsen af spørgsmålet om, til hvilket land udlevering kan ske, særlig tages hensyn til tiden og stedet for og beskaffenheden af det eller de strafbare forhold, tidspunktet for begæringernes fremsættelse samt den pågældendes nationalitet og bopæl.

Angår begæringerne om udlevering forskellige strafbare forhold, kan det som vilkår for udleveringen fastsættes, at den pågældende efter retsforfølgning og fuldbyrdelse af straf eller anden retsfølge i det ene land skal udleveres videre til det andet land.

§ 8. Begæring om udlevering kan fremsættes af politi- eller anklagemyndighed i det land, hvortil udlevering ønskes, og rettes til rigsadvokaten, statsadvokat eller politimester (i København politidirektøren).

Begæringen skal indeholde oplysning om tid og sted for den strafbare handling, dennes beskaffenhed, de anvendelige

straffebestemmelser, nationalitet og — om muligt — opholdssted for den, der begæres udleveret, samt sådanne oplysninger, som i øvrigt er nødvendige til bestemmelse af hans identitet.

Såfremt den, der ønskes udleveret til strafforfølgning, ikke i et retsmøde meddeler samtykke til udleveringen eller erkender sig skyldig i det forhold, for hvilket udlevering begæres, skal der som grundlag for begæringen foreligge en af en domstol truffet beslutning

§ 9. Efter modtagelsen af en begæring om udlevering iværksætter politiet uden ophold den nødvendige undersøgelse. For denne undersøgelse gælder bestemmelserne i retsplejelovens 4. bog med de fornødne lempelser.

§ 10. Den, som begæres udleveret, kan forlange rettens afgørelse af, om de i det foregående angivne betingelser for udlevering er opfyldt. Rettens afgørelse træffes ved kendelse.

Den pågældende skal af politiet gøres bekendt med den i stk. 1 hjemlede adgang til domstolsprøvelse.

§ 11. Til fremme af undersøgelsen og for at sikre udleveringen kan de i retsplejelovens kapitler 68, 69, 71 og 72 omhandlede retsmidler anvendes i samme omfang som i sager vedrørende lovovertrædelser af tilsvarende art, der forfølges her i landet. . . .

§ 12. I sager om udlevering finder de i retsplejelovens kapitel 66 indeholdte regler om beskikkelse og valg af *forsvarer* tilsvarende anvendelse. Offentlig forsvarer skal dog altid beskikkes, når den, der begæres udleveret, fremsætter ønske herom

§ 13. Såfremt den, der begæres udleveret, i et retsmøde meddeler samtykke til udleveringen, og det findes utvivlsomt, at betingelserne for udlevering er opfyldt, kan udleveringen iværksættes af politiet efter nærmere af justitsministeriet fastsatte regler.

I øvrigt forelægges spørgsmålet om, hvorvidt udlevering skal finde sted, for justitsministeriet.

§ 14. Når der er truffet bestemmelse om udlevering, skal denne snarest muligt iværksættes

§ 15. I forbindelse med en beslutning om udlevering kan

det bestemmes, at genstande, som er beslaglagt eller taget i bevaring under sagen, med forbehold af tredjemands eventuelle rettigheder skal overgives til den myndighed, som har begæret udlevering.

§ 16. Den, som af myndighederne i et af de i § 1 nævnte lande er efterlyst for en strafbar handling, som kan begrunde udlevering efter denne lov, kan *anholdes og fængsles* i overensstemmelse med reglerne i § 11.

En i medfør af stk. 1 anordnet fængsling skal ophæves, såfremt begæring om udlevering ikke er modtaget inden for en frist af 2 uger.

§ 17. Justitsministeriet kan efter begæring tillade, at en person, der er udleveret efter reglerne i denne lov, drages til ansvar eller udleveres videre til et andet af de i § 1 nævnte lande for en anden før udleveringen begået strafbar handling end den, han er udleveret for

§ 18. Personer, som udleveres fra et af de i § 1 nævnte lande til et andet i samme paragraf nævnt land, kan uden særlig tilladelse føres over dansk territorium.

§ 19. Tidspunktet for lovens *ikrafttræden* bestemmes af justitsministeren. Loven kan sættes i kraft alene i forhold til et eller nogle af de i § 1 nævnte lande.

Loven har gyldighed for Færøerne og Grønland med de afvigelser, der følger af de for Færøerne og Grønland gældende særlige retsplejelove.

I modsætning til Finland, Norge og Sverige har *Danmark ingen lovregler om udlevering af lovovertrædere*, men det er almindeligt anerkendt, at justitsministeriet med hjemmel i *retssædvane* kan træffe bestemmelse om udlevering til strafforfølgning eller straf fuldbyrdelse. En begæring om udlevering antages at kunne imødekommes, uanset om der er indgået en *udleveringstraktat* med det land, der har fremsat begæringen. Sådanne traktater er imidlertid indgået med en række stater, heriblandt Finland, Norge og Sverige, jfr. bekendtgørelse nr. 202 af 7. maj 1923, bekendtgørelse nr. 20 af 1. februar 1910 og bekendtgørelse nr. 176 af 27. juni 1913. Derimod er der ikke afsluttet udleveringstraktat med Island.

Efter de nævnte udleveringstraktater er Danmark forpligtet til i et nærmere angivet omfang at udlevere personer, der i Finland, Norge eller Sverige er sigtet, tiltalt eller dømt for et strafbart for-

hold, og som har taget ophold her i landet. Det bestemmes i traktaterne, at begæringer om udlevering skal fremsættes ad diplomatisk vej. Også i andre henseender er disse traktater udformet efter samme principper som de udleveringstraktater, der er afsluttet med lande uden for Norden.

Med det voksende samkvem mellem de nordiske lande har man imidlertid fundet den i konventionerne fastlagte udleveringsprocedure unødigt kompliceret og hæmmende for en effektiv strafforfølgning, og der har udviklet sig en praksis, hvorefter *udlevering i praktisk taget alle tilfælde finder sted på en hurtig og formløs måde ved et direkte samarbejde mellem de nordiske landes politimyndigheder.*

I overensstemmelse med en på det nordiske *justitsministermøde* i Stockholm i december 1953 truffet beslutning har spørgsmålet om udlevering af lovovertrædere været genstand for drøftelse på flere møder mellem delegationer fra de nordiske lande. På møderne har der været enighed om at foreslå *de gældende udleveringstraktater mellem de nordiske lande erstattet af en ensartet lovgivning* og om i denne lovgivning at søge fastlagt en ordning, der i det omfang, det skønnes foreneligt med almindelige retsbeskyttelsesprincipper, er enkel og formløs.

Spørgsmålet har desuden været behandlet af Nordisk Råd, senest på rådets 6. session i november 1958, hvor det svenske lovudkast blev forelagt. Rådet besluttede at anbefale regeringerne at søge gennemført en udleveringslovgivning i hovedsagen i overensstemmelse med lovudkastet.

Det foreliggende lovforslag var i det væsentlige overensstemmende med det udkast, som behandledes i Nordisk Råd, og svarende til en lovgivning, der samtidig søges gennemført i Finland, Norge og Sverige.

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse og henvises efter 1. behandling til et udvalg. Dette nåede ikke til ende med sit arbejde inden samlingens slutning.

7. Forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2403].

Fremsat skriftligt $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3890). 1. beh. $\frac{9}{4}$ (F. sp. 4118). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Vagn Bro, Adolph Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til byggelov for købstæderne og landet.

I oktober 1945 nedsatte justitsministeriet en *kommission* med den opgave at overveje en *omordning af brandvæsenet* og

stille forslag til de ved en sådan omordning nødvendiggjorte ændringer i brandlovgivningen. I juli 1952 afgav brandkommissionen betænkning indeholdende et udkast til lov om brandvæsenet uden for København til afløsning af lov nr. 28 af 21. marts 1873 om brandvæsenet i købstæderne og lov nr. 174 af 31. marts 1926 om brandpolitiet på landet. I sidstnævnte lov findes der en række vigtige regler om opførelsen og indretningen af bygninger på landet. Disse regler er ikke medtaget i kommissionens udkast, men påregnes afløst af bestemmelserne i et i boligministeriet udarbejdet forslag til en byggelov for købstæderne og landet [jfr. side 477]. Kommissionens lovudkast omfatter ikke forholdene i København, hvor brandvæsenets ordning er fastlagt i en lov af 15. maj 1868, idet man har fundet den gældende ordning fuldt tilfredsstillende.

Nærværende lovforslag var udarbejdet på grundlag af brandlovskommissionens betænkning. Det svarer stort set til det i betænkningen indeholdte udkast, hvis hovedprincipper og systematik justitsministeriet har kunnet tiltræde.

I *justitsministerens* fremsættelse siges bl. a.:

„Forslaget indfører ikke store og epokegørende ændringer i brandvæsenets ordning. De nugældende love har givet mulighed for en smidig administration, således at brandvæsenet har kunnet gennemgå en rolig, fremadskridende udvikling, og i dag er det stort set på højde med tidens krav. Mange af bestemmelserne i lovene bærer dog præg af at være udformet med henblik på en tid, hvor samfundsforholdene var anderledes end i dag, og hvor den tekniske udvikling af brandvæsenet endnu ikke rigtig var begyndt. En revision af lovene er derfor påkrævet.“

Da lovforslaget ikke gennemførtes i indeværende folketingsår, men — tillige med det nævnte forslag til byggelov for købstæderne og landet — kan forventes genfremsat i det følgende, vil lovforslagets indhold kun blive refereret i store træk.

Om lovforslagets indhold anføres:

Kapitel 1 (§§ 1-15) indeholder regler om *brandvæsenets organisation*.

Herunder gives regler om brandvæsenets ledelse, om udfærdigelse af brandvedtægter og om inddeling af kommunerne i brandkredse.

Som et typisk eksempel på den ajourføring af bestemmelserne, der har fundet sted, kan nævnes § 5, der indeholder den principielle bestemmelse om brandvæsenets opbygning. Det bestemmes, at en kommunes brandvæsen skal omfatte et motoriseret udrykningskorps samt for sognekommunernes vedkommende yderligere for hver brandkreds en stedlig beredskabsstyrke med lettere slukningsmateriel. Denne opbygning af brandvæsenet, der er den normale i dag, er ikke fastlagt i de gældende love, men der foreligger justitsministerielle cirkulærer, hvori man fremhæver det ønskelige i, at brandvæsenet organiseres på denne måde.

Mens det hidtil har været overladt til sognerådernes egen afgørelse, om der skulle ansættes en brandinspektør i kommunen, bestemmes det nu i § 7, at der skal udnævnes en *brandinspektør* i hver kommune. Efter de gældende regler er ledelsen af brandvæsenet på landet i mange tilfælde overladt til de enkelte brandfogder, men man har anset det for et fremskridt, at ansvaret for kommunens brandvæsen nu samles hos én enkelt mand. Brandinspektørens opgave bliver at lede kommunens eget brandvæsen og — såfremt kommunen har indgået slukningsoverenskomst med et andet brandvæsen (§ 6) — at have indseende med, at denne overenskomst overholdes. I forbindelse hermed står reglen i § 9, hvorefter justitsministeriet kan træffe bestemmelse om en *særlig uddannelse*, blandt andet af brandinspektører.

I §§ 8-15 gives i øvrigt regler for ansættelse af brandmandskab og om dettes øvelser, om pligten til anskaffelse og vedligeholdelse af materiel og til at sørge for fornøden vandforsyning og alarmeringsordning.

Kapitel 2 (§§ 16-18) giver regler om *tilsynet med brandvæsenet*.

Ifølge § 16 fører politimesteren tilsyn med sognekommunernes brandvæsen under amtmandens overtilsyn.

Justitsministeren er øverste tilsynsmyndighed for brandvæsenet i samtlige kommuner og fastsætter de nærmere regler om udøvelsen af tilsynet.

Distriktsbrandinspektørordningen lovfæstes i § 17. Da det

nuværende antal (6) distriktsbrandinspektører næppe i det lange løb vil vise sig at være tilstrækkeligt, hjemler paragraffen mulighed for en udvidelse af antallet.

Ny er bestemmelsen i § 18 om et *brandråd*, der for hele landet skal være *rådgivende* for myndighederne i spørgsmål vedrørende brandvæsenet. Der findes for øjeblikket et brandudvalg, der er nedsat af justitsministeriet med den samme opgave, og som består af 4 medlemmer, hvoraf de 3 repræsenterer Dansk Brandværns-Komité, Dansk Brandinspektørforening og Københavns brandvæsen, mens den 4. repræsenterer justitsministeriet. Det nye brandråd adskiller sig herfra ved at have en mere omfattende medlemskreds. Brandrådet skal bestå af 7 medlemmer, hvoraf 3 udpeges af kommunale organisationer, 1, der skal repræsentere civilforsvaret, udnævnes efter forhandling med indenrigsministeren, 1 udnævnes efter indstilling af Dansk Brandinspektørforening, mens de resterende 2 medlemmer udpeges af justitsministeriet.

Kapitel 3 (§§ 19-26) omhandler *foranstaltninger i anledning af ildebrand*.

I denne forbindelse fremhæves, at § 22 giver tidssvarende regler for, hvem der har *kommandoen på brandstedet ved brand på landet*. Efter brandpolitiloven er det brandfogden, der har kommandoen, men i praksis er forholdet det, at det næsten altid er lederen af udrykningskorpset, der står i spidsen for slukningsarbejdet, idet hans erfaring med hensyn til brandslukning nødvendigvis må være langt større end brandfogdens. Efter forslaget § 22 har *lederen af udrykningskorpset* normalt kommandoen ved brand på landet.

Kapitlet giver i øvrigt regler om alarmerings- og bistandspligt, om brandvæsenets af sluknings- og redningsarbejdet flydende rettigheder og om tilkaldelse af assistance m. m.

Som tidligere anført er de *egentlige bygningsbestemmelser*, som indeholdes i kapitel 1 i brandpolitiloven for landet, ikke medtaget i nærværende forslag, idet det forudsættes, at disse spørgsmål i fremtiden i henhold til en kommende byggelov alene behandles af bygningsmyndighederne. For *visse særlige virksomheder* vil det dog fortsat være nødvendigt, at *brandmyn-*

dighederne træffer afgørelse vedrørende indretningen af virksomheder.

Kapitel 4 (§§ 27-30) indeholder *særlige regler om brandfarlige virksomheder m. m.*

Der vil ved opførelse af sådanne virksomheder tillige i henhold til byggeloven kræves tilladelse fra bygningsmyndigheden, og for at undgå, at ansøgere skal henvende sig flere steder, vil justitsministeriet ifølge lovforslagets bemærkninger ved forhandling med boligministeriet søge gennemført den ordning, at sager af denne art ekspederes gennem bygningsmyndigheden, således at denne drager omsorg for, at de forelægges for brandmyndigheden.

Om afgørelse i tilfælde af *uenighed mellem bygningsmyndigheden og brandmyndigheden* henvises til § 29, stk. 2, som indeholder en bestemmelse om *kompetenceforholdet* mellem boligministeriet og justitsministeriet i sådanne tilfælde.

I kapitel 5 (§§ 31-32) gives regler om *skorstensfejning m. v.* og i kapitel 6 (§§ 33-36) om *brandsyn m. v.*

Kapitel 7 (§§ 37-41) indeholder *straffe- og ikrafttrædelsesbestemmelser.*

Justitsministeriet har i medfør af de hidtil gældende myndighedsbestemmelser i købstadbrandlovens § 37 og landbrandlovens § 60 udfærdiget *en række forskrifter* dels af rent *brandmæssig* karakter, men dels også af mere *bygningsmæssig* karakter. Udfærdigelse af bestemmelser af bygningsmæssig karakter vil fremtidig komme til at henhøre under boligministeriets område. Derimod vil justitsministeriet også efter den nye lovs gennemførelse i medfør af § 40 kunne udfærdige regler af brandmæssig karakter, f. eks. bestemmelser indeholdende krav om visse slukningsmidler, om brandvagt o. lign.

Hvad angår administrationen af de hidtil udfærdigede bestemmelser, er det ifølge lovforslagets bemærkninger justitsministeriets agt ved forhandling med boligministeriet at tilvejebringe en *deling af kompetencen mellem de to ministerier.* Bestemmelser af overvejende bygningsmæssig karakter bør efter justitsministeriets opfattelse fremtidig administreres af bygningsmyndigheden, medmindre bestemmelserne vedrører de

særlig brandfarlige virksomheder, der er omfattet af forslagets § 27. Det forudsættes, at bygningsmyndigheden, hvor der er tale om forsamlingslokaler, hoteller o. lign., forelægger sagen for brandmyndigheden, der da har mulighed for at stille de krav, som brandmæssige hensyn tilsiger, og på denne måde vil brandmyndigheden bevare sin indflydelse på de bestemmelser i de nævnte bekendtgørelser, som er af brandmæssig karakter.

Det vil være påkrævet således som foreslået i § 41, stk. 1, at lade visse af bestemmelserne i de 2 gældende brandlove forblive i kraft indtil videre. Dette gælder således de egentlige bygningsbestemmelser i købstadbrandlovens §§ 11, 19 og 20 og bestemmelserne i landbrandlovens kap. 1, som først kan ophæves, efterhånden som et nyt bygningsreglement og lokale bygningsvedtægter sættes i kraft. Forslagets bestemmelse herom er affattet i overensstemmelse med byggelovsforslagets ophævelsesbestemmelse.

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse af alle partiers ordførere.

Det behandledes sammen med og henvistes til samme udvalg som det nævnte byggelovsforslag.

Udvalget tilendebragte ikke sit arbejde i indeværende folketingsår.

8. Forslag til lov om forsvarets organisation m. v.

(Forsvarsminister *Poul Hansen*). [A. sp. 2253].

Fremsat mundtligt $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3411). 1. beh. $\frac{13}{3}$ og $\frac{17}{3}$ (F. sp. 3642 og 3731). Partiernes ordførere: Victor Gram, From, Ole Bjørn Kraft, Lannung, Gøting, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup [næstformand], Frode Jakobsen, Peter Kristensen (Ålborg), Mørk, Lannung, Gøting, From, Erik Eriksen, Gideon, Ladefoged, Østergaard, Ole Bjørn Kraft, Carsten Raft og Poul Sørensen). Beretning (B. sp. 1189) afgivet $\frac{5}{10}$

Da man i 1955 nedsatte et politisk forsvarsudvalg med repræsentanter for fem af de politiske partier repræsenteret i folketinget, var der to hovedårsager dertil. For det første gjorde udviklingen på det våbentekniske område det nødvendigt at tage vor forsvars-

ordning op til overvejelse med henblik på de tilpasninger, som den nye udvikling måtte gøre nødvendige. For det andet havde det vist sig, at forsvarets nuværende målsætning, der efter NATOs Lissabonmøde blev fastlagt i 1952, ikke her i landet så lidt som i en række andre lande kunne nås med de økonomiske midler, der havde kunnet stilles til rådighed for forsvaret. Resultatet af denne situation har været, at den givne ramme ikke har kunnet udfyldes, og at det ikke har været muligt at vedligeholde og nyanskaffe i nødvendigt omfang.

Efter at partiet venstre og det konservative folkeparti den 22. oktober 1958 i folketinget tilkendegav, at disse partier ikke længere ville deltage i forsvarsudvalgets arbejde, har overvejelserne om en nyordning været fortsat i regeringen.

Det foreliggende lovforslag var i sine principper og i en væsentlig del af sin udformning det samme som et forslag, der i foråret 1957 forelå i det politiske forsvarsudvalg. Det var tænkt at skulle træde i stedet for lov nr. 242 af 27. maj 1950 med senere ændringer, jfr. lovbekendtgørelse nr. 131 af 31. marts 1952 om forsvarets ordning (centralstyrelsen, den kommandomæssige organisation m. v.), lov nr. 276 af 18. juni 1951 om forsvarets ordning (sammensætningen af værnene, korpsene m. fl.) samt § 4 i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forsvarets ordning (personellet ved værnene, korpsene m. fl.). Derimod berørte forslaget ikke i øvrigt sidstnævnte lov, idet overvejelserne om de i denne lov omhandlede spørgsmål endnu henstår.

Da udviklingen på det militære område i de kommende år må antages at ville nødvendiggøre stadige reguleringer og tilpasninger af forsvaret, er lovforslaget udformet som *en ramme- og bemyndigelseslov* uden en tilsvarende opregning af kommandoorganer, enheder, institutioner m. v. som de nugældende love.

En række af lovforslagets bestemmelser er med enkelte ændringer overført fra de gældende forsvarslove. De væsentligste nye bestemmelser findes i §§ 9, 10 og 15.

Ifølge § 9, stk. 1, fastsætter forsvarsministeren inden for de rammer, der er angivet i de årlige bevillingslove og lovgivningen i øvrigt, *størrelsen, sammensætningen og organisationen af hæren, søværnet og flyvevåbnet* og de i øvrigt under forsvarsministeriet hørende organer. Ifølge samme paragraf, stk. 3, fastsætter forsvarsministeren tjenestetidens længde, mens § 15

giver forsvarsministeren bemyndigelse til at sammenlægge eller ophæve de eksisterende under forsvarsministeriet hørende *faglige myndigheder, korps, skoler, militære og civile institutioner, virksomheder m. v.*, hvis forhold ikke er fastlagt ved særlig lov.

Det er skønnet nødvendigt at udforme disse bestemmelser således for dermed at give muligheder for de nødvendige stadige tilpasninger uden i hvert enkelt tilfælde at skulle foretage lovændringer. Dels på grund af bemyndigelsesernes vidtgående karakter, dels under hensyn til det militære forsvars karakter og dets vigtige placering i nationens liv og ønskeligheden af det bredest mulige samarbejde om de forsvarspolitiske anliggender er det samtidig foreslået at oprette et forsvarspolitisk udvalg. Herom bestemmer § 10:

„§ 10. Der nedsættes et *forsvarspolitisk udvalg*, med hvilket forsvarsministeren kan rådføre sig om spørgsmål vedrørende det militære forsvar, og som han skal give meddelelse om væsentlige ændringer, der agtes foretaget med hjemmel i de ham ved denne lov givne bemyndigelser.

Udvalget, der nedsættes ved begyndelsen af hvert folketingsår og efter afholdelse af folketingsvalg, består af *11 medlemmer*, der vælges af folketinget blandt dets medlemmer. Udvalget vælger formand og næstformand blandt sine medlemmer.

Udvalget skal sammentræde mindst fire gange årlig med regelmæssige mellemrum efter indkaldelse af formanden, og i øvrigt når formanden bestemmer det. Formanden skal indkalde udvalget, når tre af dets medlemmer eller forsvarsministeren fremsætter begæring derom.

I det omfang, udvalgets formand eller forsvarsministeren bestemmer, påhviler der udvalgets medlemmer og andre, der deltager i udvalgets forhandlinger, *tavshedspligt* om, hvad de erfarer i udvalget, og der kan ved medlemmernes indtræden i udvalget afæskes dem en skriftlig erklæring om at ville overholde denne forpligtelse.“

Om indholdet af den forsvarsordning, som var tænkt opbygget inden for den foreslåede rammelovgivning, oplystes i bemærkningerne til lovforslaget og ministerens fremsættelsestale:

Den målsætning for forsvaret, som blev fastsat efter NATOs

Lissabonmøde i 1952, har det ikke været muligt med de givne bevillinger at opfylde. I 1958 er der inden for NATO opstillet visse nye styrkemål, som de enkelte lande burde sigte imod. En opfyldelse af disse mål, der for Danmarks vedkommende ikke er meget forskellige fra Lissabonmålene, ville efter regeringens beregninger medføre en årlig udgiftsforøgelse på 300-400 mill. kr. En sådan forøgelse kunne regeringen efter en samlet overvejelse af vore økonomiske muligheder og de opgaver, som i øvrigt måtte løses, ikke tiltræde, og der måtte derfor foretages en *revision af styrkemålene*.

Regeringen foreslog, at man nu til budgettet tog sit udgangspunkt i de nuværende udgifter under forsvarsministeriet med tillæg af byggeomkostningerne for nye fiskeriinspektionsskibe, i alt en samlet sum på 985 mill. kr. Forsvarsministeriets budget skulle for fremtiden deles i to afsnit for henholdsvis de *civile* og de *militære* opgaver, og hvert af disse afsnit skulle inddeles i et egentligt *driftsbudget* og et *investeringsbudget*. Det var tanken, at det militære driftsbudget, der beløb sig til 830 mill. kr. årlig, skulle ligge fast, dog med regulering for løn- og prisbevægelser, mens der i øvrigt skulle tages stilling til bevillingsspørgsmålet fra år til år efter det skiftende behov. Der var foreløbig regnet med en tilsvarende fordeling af de økonomiske midler mellem de 3 værn som nu, dog med visse justeringer under hensyn til den påtænkte forøgelse af det frivillige faste mandskab, jfr. nedenfor.

Der påregnedes en gradvis nedgang i de årlige indkaldelser af værnepligtige fra de nuværende 24 000 mand til ca. 20 000 mand.

For hærens vedkommende sigtes foreløbig imod opstilling af en dækningsstyrke på 2 brigadegrupper, eventuelt suppleret med enkelte andre enheder imod nu 3 brigadegrupper og en styrke på Bornholm. Denne dækningsstyrke, der vil omfatte ca. 13 000 mand mod den nuværende på 16 000, foreslås fordelt på Sjælland, Jylland-Fyn og Bornholm. Efter mobilisering tænkes hæren udbygget til at omfatte 6 brigadegrupper, eller halvdelen af den nuværende påregnede mobiliseringsstyrke, beregnet i antal enheder.

For søværnets vedkommende regnes med færre, men mere effektive skibe, idet der i væsentligt omfang vil finde en modernisering sted ved nybygning. Af bemandede forter vil to blive opretholdt. Forterne indgår ikke i de af NATO opstillede styrkemål.

For flyvevåbnets vedkommende forudsættes en væsentlig begrænsning i antallet af luftfartøjer. Sandsynligheden taler for, at der vil kunne opretholdes 4-5 eskadriller af moderne type imod nu 8 eskadriller. Det må imidlertid erindres, at den ventede NIKE-afdeling vil bidrage til løsning af luftforsvarsopgaverne. Flyvevåbnets jordforsvarsenheder påregnes nedlagt og deres opgaver overtaget af hæren og hjemmeværnet. Kontrol- og varslings tjenesten påregnes opretholdt i hidtidigt omfang, og der regnes med opretholdelse af eskadriller for transport og retningsformål.

Hvad *lokalforsvaret* angår, er det hensigten at opstille enheder af værnepligtige, som udgår af felthærens mobiliseringsstyrker, og som har bopæl i passende nærhed af mobiliseringsstedet, således at en hurtig samling og opstilling af enhederne kan sikres. Lokalforsvaret vil blive søgt udbygget til en størrelse af 10-15 bataljoner og vil blive søgt koncentreret om de steder, som lokalforsvaret får til opgave at sikre og forsvare. Enhederne påtænkes bl. a. opstillet på Lolland, Falster og Langeland samt ved særlige nøgleobjekter og -områder, f. eks. flyvestationer.

Et spørgsmål, der har været genstand for nøje overvejelse, er *tjenestetiden* for værnepligtige menige. De militære sagkyndige både herhjemme og i NATO er af den opfattelse, at en første tjenestetid bør være mindst på 18 måneder af hensyn til såvel den militære uddannelse som beredskabet.

Varigheden af den første tjenestetid for værnepligtige menige udgør i øjeblikket ca. 16 måneder med adgang til genindkaldelser i indtil 60 dage i løbet af de første 9 værnepligtsår. Det var regeringens hensigt at gennemføre en nedsættelse af tjenestetiden til 12 måneder + indtil 2 måneders beredskab og effektivitet svækkes i forbindelse med tjenestetidsnedsættelsen, må der, før nedsættelsen iværksættes, skaffes kompensation ved hjælp af *frivilligt, fast personel* med længere tids tjeneste.

For hærens vedkommende er det hensigten i forbindelse med nyordningen at indføre såkaldte *garnisonstropper* til anvendelse uden for dækningsstyrkerne. Det er planlagt, at der til disse garnisonstropper skal indkaldes ca. 2 000 mand pr. år med ca. 10 måneders tjenestetid. De pågældende skal kunne genindkaldes efter de sædvanlige regler. Det er ikke hensigten at foretage ændringer i varigheden af den pligtige tjenestetid for korporaler og sergenter, som for nærværende i alle værn er henholdsvis 18 og 24 måneder.

Det frivillige personel af de grader, der i forbindelse med nyordningen vil være behov for at øge (oversergenter, korporaler og mather), omfatter for tiden ca. 6 000 mand (inklusiv ca. 500 elever på militære skoler). Det yderligere behov for sådant personel til kompensation for en tjenestetidsnedsættelse efter de skitserede retningslinjer vil være af størrelsesordenen 4 000 mand.

Hidtil har der været vanskeligheder forbundet med at skaffe fornødent frivilligt, fast personel, f. eks. mather, til forsvaret, og det vil derfor være påkrævet at træffe *foranstaltninger*, som vil *stimulere tilgangen af unge*. Sådanne foranstaltninger må dels være af økonomisk art, dels tage sigte på at give de unge en civil og erhvervsbetonet uddannelse, som de vil kunne drage nytte af efter tjenesteperiodens udløb. Foruden en rimelig kontant løn må der udbetales et bonusbeløb ved kontraktperiodens udløb, afhængigt af længden af tjenestetiden. Det er hensigten at etablere et uddan-

nelsessystem, der skal kunne indpasses i tjenesten. Det er desuden hensigten at give frivillige, der efter tjenesteperiodens udløb er interesseret i at gennemgå en uddannelse, som de ikke har kunnet opnå i tjenestetiden, et tillæg til den almindelige bonus. Tillæggets størrelse bør afhænge af tjenestetidens længde og uddannelsens omfang og dets udbetaling bero på, om uddannelsen gennemføres. Uddannelsesudgifterne som helhed påtænkes holdt uden for det regulerede forsvarsbudget.

Der er i bilag til lovforslaget givet detaljerede oplysninger om lønninger og bonus til det faste, frivillige mandskab samt om uddannelsesspørgsmålet.

Der var i regeringen enighed om, at hvad det var muligt at indvinde ved *rationalisering og besparelser*, skulle komme forsvaret til gode, og det var hensigten at intensivere rationaliseringsarbejdet ved at overdrage det til forvaltningsnævnet. På den anden side måtte merudgifterne ved tjenestetidsomlægningen og ansættelse af de nye faste frivillige tages i betragtning. De var anslået til at være af en størrelsesorden af 50 mill. kr.

Ved fremsættelsen anførte forsvarsministeren, at forslaget ikke tilfredsstillede de af NATO opstillede styrkemål eller NATOs syn på tjenestetidsspørgsmålet. Der var dog givet udtryk for, at vi efter NATOs hovedkvarters opfattelse kunne afhjælpe de alvorligste mangler i vort forsvar ved en ordning på et lavere niveau end svarende til de hidtil af NATO opstillede mål.

Ved 1. behandling anbefalede lovforslaget af *Victor Gram* (S), der erklærede, at lovforslaget var udtryk for et kompromis, der egnede sig godt som udgangspunkt for forhandlingerne om den kommende forsvarsordning. For socialdemokratiet var det afgørende at tilvejebringe en nødvendig og rimelig effektivitet i vort bidrag til det fælles forsvar inden for NATO uden højere udgifter end strengt nødvendigt. At der måtte blive tale om styrkereduktioner i forhold til de nuværende rammer og indhold, var givet. Vi havde ingen mulighed for at leve op til de styrkemål, som NATOs myndigheder og vore egne militære myndigheder havde angivet som ønskelige. På den anden side var det ikke givet, at reduktionen i forsvarets styrkemål nødvendigvis betød formindskelse i effektiviteten.

From (V) udtalte, at venstre gerne ville være med til en nyordning af Danmarks forsvar, men lovforslaget gik i virkeligheden ud på at overlade til forsvarsministeren at bestemme alt vedrørende forsvaret inden for en beløbsramme af 985 mill. kr. årlig. Man burde prøve på at finde en bedre og mere parlamentarisk form med mere koncise udtryk for de givne rammer. Det var ikke tilstrækkeligt her at henvise til det foreslåede forsvarspolitiske udvalg. Bemyndigelsen var givet til ministeren; udvalget kunne kun modtage oplysninger, og ministeren kunne rådføre sig med det. Der var derfor

ikke megen mening i et sådant udvalg, og det var udtryk for en sammenblanding af administration og lovgivning, som man principielt måtte være modstander af. Den foreslåede beløbsramme kunne være udmærket som udgangspunkt for videre forhandlinger, og de påtænkte mindre enheder kunne ikke virke afskrækkende, hvis blot den af ministeren omtalte forøgede effektivitet blev en realitet. Dette var afgørende for venstre. I denne forbindelse kritiserede taleren regeringen for, at sagen om oplægning af depoter ikke var rejst som et rent NATOanliggende i stedet for som en sag mellem Danmark og Tyskland. Med hensyn til den påtænkte nedsættelse af tjenestetiden afhang venstres stilling af, om de oplysninger, som kunne indhentes fra ministeriet, de militære sagkyndige og NATO, kunne vise, at kravene til uddannelse og beredskab gav mulighed derfor. Den foreslåede compensation med langtidsansatte soldater kunne absolut ikke afvises, men den slog næppe til. Det påtænkte lokalforsvar hilste venstre med tilfredshed.

Ole Bjørn Kraft (KF) fremhævede, at det konservative folkeparti ønskede en forsvarsordning, som indebar et stærkt beredskab. Det var muligt, at forslaget kunne medføre en kvalitetsmæssig forbedring af de enkelte enheder, men det samlede resultat ville være en svækkelse i forhold til de mål, man tidligere havde sat sig, idet også enhedernes antal og styrke havde betydning. Foringelsen viste sig alene derved, at beredskabsstyrken nedsattes fra 16 000 til 13 000 mand. De konservative kunne ikke give tilslutning til den foreslåede nedsættelse af tjenestetiden og til den skjulte nedsættelse af forsvarets budget, som fremkom som følge af den merudgift af størrelsesorden 50 mill. kr., som ansættelse af mere fast mandskab ville kræve. Man havde dog stærk interesse i en styrkelse af den faste kerne og var også rede til at overveje, hvilken indflydelse langtidsansatte kunne få for beredskabets forskellige forhold. Nedsættelsen af antallet af indkaldte fra samtlige tjenstduelige ca. 24 000 mand årlig til 18 000 + 2 000 mand garnisonstropper ville vække al den fra tidligere tider kendte utilfredshed over ulige behandling til live. Forslaget var i stedet for en rammelov i langt højere grad en bemyndigelseslov for forsvarsministeren. Det burde udtrykkes mere konkret, hvorledes det danske forsvar skulle lovsikres og beskyttes imod uden forhandling i folketinget helt at kunne ændres administrativt. Ministerens tale om „større effektivitet og kvalitet“ kunne taleren ikke tro på, også i betragtning af at man var vejet tilbage for en styrkelse af effektiviteten på to områder, hvor det virkelig kunne være sket: atomladninger til raketvåbnet og etablering af depoter. Gennemførelsen af lokalforsvarsstyrkerne med hurtig mobilisering måtte betragtes som en fordel, men de kunne ikke løse de opgaver, som kupeskadrillerne, flyvepladsernes jordforsvar, i øjeblikket løser. Hjemmeværnets forhold burde ind i billedet og behandles sammen med lovforslaget.

I de kommende forhandlinger, som ministeren havde givet tilbud om, måtte også spørgsmålet om udgifternes størrelse indgå. Når man så på udgifterne på andre områder, kunne det ikke hævdes, at vi ikke havde råd til at forøge udgifterne.

Lannung (RV) hilste med tilfredshed den foreslåede ordning, som betød, at der ville blive tilvejebragt balance mellem bevillinger, styrkemål og organisatoriske rammer. Han fremhævede som fordele ved den nye ordning særlig nedsættelsen af tjenestetiden, det større element af frivillighed, effektiviseringen af det regionale lokalforsvar og undersøgelserne med henblik på rationalisering og besparelser.

Gøting (DR) tilsagde retsforbundets støtte til gennemførelse af lovforslaget, hvorved man ville få et forsvar, som ikke kostede mere end det nuværende, men som ville blive mere effektivt.

Alfred Jensen (DK) gik imod lovforslaget og stillede følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„I erkendelse af, at medlemskabet i NATO indebærer fare for landets inddragelse i krig mod dets ønsker, og af, at Danmark og de af det danske folk skabte værdier kun kan sikres mod ødelæggelse ved fredens opretholdelse, udtaler folketinget, at landet må slutte op bag alle initiativer til fremme af forhandling og fredens sikring og selv i fornødent omfang tage sådanne — herunder sætte ind for forbud mod kernevåben og prøvesprængningernes indstilling samt for oprettelse af en atomfri, militært udtyndet zone i Europa omfattende Danmark.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.“

Aksel Larsen (SF) henstillede, at Danmark proklamerede sin neutralitet, gennemførte absolut militær afrustning og anvendte de midler, som derved sparede, til produktive formål, til sygehusenes udvidelse og til støtte for en udenrigspolitik i fredens og den internationale sikkerheds tjeneste. Han stillede følgende ændringsforslag til den af Alfred Jensen foreslåede motiverede dagsorden: efter „udtaler folketinget“ indføjes: „at Danmark bør afruste militært og proklamere sin neutralitet samt“.

I sine svarbemærkninger fremhævede *forsvarsministeren*, at lovforslaget i sin formulering ikke væsentligt afveg fra det udkast, som det politiske forsvarsudvalg i 1957 havde samlet sig om. Forslagets karakter af bemyndigelseslov og bestemmelsen om det forsvarspolitiske udvalg var i det væsentligste uændret. Det væsentligste nye moment var tjenestetidsspørgsmålet. Nu havde regeringen imidlertid givet sit oplæg, og det måtte så være oppositionen, som fremsatte sine forslag til ændringer.

Ved forhandlingens afslutning forkastedes det af Aksel Larsen stillede ændringsforslag med 114 stemmer mod 1; 3 medlemmer (de 2 grønlandske medlemmer samt *Morten Larsen* (RV)) undlod at stemme. Alfred Jensens forslag om overgang til næste sag på dags-

ordenen forkastedes med 110 stemmer mod 5 (DK); 3 medlemmer (de 2 grønlandske medlemmer samt Aksel Larsen) undlod at stemme.

Lovforslaget henvises til behandling i et udvalg, der ikke nåede at afslutte arbejdet i folketingsåret.

Udvalget afgav den 5. oktober en beretning, hvori det anførtes, at forsvarsministeren foruden skriftligt at have besvaret en række spørgsmål havde stillet en række oplysninger og aktstykker til udvalgets rådighed, bl. a. om skitser til nye forsvarsordninger, udarbejdet af forsvarsstyrelsen under forskellige økonomiske forudsætninger, og om forhandlinger, der har været ført med NATOs militære myndigheder, sideløbende med udvalgets forhandlinger. Det således tilvejebragte materiale var i det omfang, det ikke var af fortrolig karakter, optrykt som bilag til beretningen.

9—10—11. Forslag til lov om ophævelse af lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl. II. Forslag til lov om ophævelse af lov om forhøjelse af tobaksafgifter. III. Forslag til lov om ændring i lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. (Af *Aksel Larsen*, *Ragnhild Andersen* og *Alfred Jensen*). [A. sp. 577, 579 og 581].

Fremsat mundtligt ²¹/₁₀ (F. sp. 89). 1. beh. ²⁷/₁₁ (F. sp. 1068).

Ovennævnte tre lovforslag, der hørte nøje sammen, gik ud på følgende:

1) Ophævelse af lov nr. 162 af 14. juni 1957 om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl (årbog 1956-57, side 403).

2) Ophævelse af lov nr. 163 af 14. juni 1957 om forhøjelse af tobaksafgifter (årbog 1956-57, side 407).

3) Bortfald af § 1, stk. 3, i lov nr. 161 af 14. juni 1957 om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger (årbog 1956-57, side 409) vedrørende beregningen af det i forannævnte lov nr. 162 af 14. juni 1957 omhandlede særpristal.

Lovforslagene begrundedes ved fremsættelsen på forslagsstillerens vegne af *Aksel Larsen* (dengang endnu medlem af den kommunistiske gruppe), der bl. a. udtalte:

„I juni måned i fjor blev der gennemført nogle såkaldte kriselove, som tilsigtede dels at skaffe staten øgede indtægter, dels — og navnlig — at begrænse befolkningens forbrug. Man motiverede dem

med, at valutasituationen var dårlig, så at det var nødvendigt at indskrænke forbruget herhjemme, for at valutastillingen kunne blive rettet op. Med denne begrundelse forlængede man loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, og med denne begrundelse gennemførte man en forhøjelse af afgifterne af spiritus, vin og øl, hvilket sidste skulle give i alt 30 mill. kr. til statskassen om året, ligesom man forhøjede afgiften af tobak så meget, at det skulle give staten 70 mill. kr. om året.

Det vil naturligvis ikke være rimeligt ved denne lejlighed at foretage en gennemgang af spørgsmålet om, hvorvidt disse afgiftsforhøjelser har medvirket til den forbedrede valutastilling. Det må være nok at fastslå, at når vi nu er nået op på en valutareserve på omkring 1 milliard kr., må det være tilstrækkeligt; og uanset om de nævnte indirekte skattelove har været medvirkende hertil eller ikke, må i hvert fald begrundelsen for disse forhøjede skatter være bortfaldet, eftersom valutastillingen er en helt anden, end den var i juni måned i fjor. Det forekommer os derfor, at man i hvert fald bør ophæve loven om den forhøjede afgift af spiritus, vin og øl og loven om forhøjelse af tobaksafgifterne.....

I de nævnte love er det fastsat, at disse forhøjede afgifter ikke skal indregnes i det lønregulerende pristal, og efter de beregninger, vi fik forelagt dengang af den højtærede finansminister, skulle disse to love om afgiftsforhøjelser tilsammen have bevirket en forhøjelse af det lønregulerende pristal med $1\frac{1}{2}$ point, hvis afgifternes virkning blev indregnet i pristallet. Hvis man ophæver lovene, vil det altså sige, at det lønregulerende pristal stiger med $1\frac{1}{2}$ point.

Samtidig med at man vedtog disse love i juni måned i fjor, vedtog man imidlertid også at ændre loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Denne lov indeholdt den såkaldte tøjskat, som til dels var blevet afbalanceret ved, at man havde givet sparebeviser. Ved at uddele disse sparebeviser, som før eller senere skulle indløses af staten, opnåede man at kunne undgå en forhøjelse af det lønregulerende pristal med $3\frac{1}{2}$ point. Ved lovændringerne af 14. juni i fjor ophævede man bestemmelsen om sparebeviserne, men for at undgå, at pristallet steg, indførte man en ny bestemmelse om, at virkningen af tøjskatten ikke skulle indgå i det lønregulerende pristal.

Mit parti gjorde ved den lejlighed opmærksom på den store uretfærdighed, der her blev begået. De arbejdsoverenskomster, der gjaldt på det tidspunkt, var jo vedtaget ikke af arbejderne, men af folketinget, og det var da klart — synes vi — at så kunne folketinget ikke tillade sig i den periode, hvori de arbejderne påtvungne overenskomster var løbende, at forrykke overenskomsternes grundlag ved at undlade at tage visse prisstigninger i betragtning ved pristallets beregning. . . .

Som allerede sagt: valutasituationen er i dag så betydeligt for-

bedret i forhold til stillingen i juni måned i fjor, at det nævnte argument må være bortfaldet, og da der her er begået en stor uretfærdighed mod lønmodtagerne — arbejdere og tjenestemænd — synes vi, man skal gøre en ende på denne uretfærdighed ved at ophæve bestemmelsen i loven af 14. juni 1957 om, at tøjskattens virkninger ikke skal indregnes i det lønregulerende pristal.“

Lovforslagene mødte ikke tilslutning fra *finansministeren*, der ved deres 1. behandling indskrænkede sig til at udtale:

„Under henvisning til de udtalelser, jeg fremførte her i tinget ved finanslovforslagets fremsættelse, kan jeg ikke anbefale tinget, at man lader disse 3 lovforslag nyde fremme.“

Efter at *Alfred Jensen* (DK) derpå havde haft ordet som ordfører for forslagsstillerne, sluttede forhandlingen, og der foretoges afstemning om lovforslagenes overgang til 2. behandling. For overgangen stemte 6 (DK og SF), mens 99 stemte imod. Lovforslagene var dermed bortfaldet.

12. Forslag til lov om ekstraordinær hjælp til arbejdsløse. (Af *Alfred Jensen*, *Ragnhild Andersen*, *Fuglsang*, *Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 1757].

Fremsat mundtligt $12\frac{1}{2}$ (F. sp. 2584). 1. beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3938). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Lorentzen, Asger Jensen, Morten Larsen, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. og forslag til lov om ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse. Betænkning (B. sp. 843) afgivet $\frac{3}{4}$. (Ordfører: Peter Ravn). 2. beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4058).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. For så vidt en statsanerkendt arbejdsløshedskasse træffer bestemmelse derom, ydes der som tillæg til understøttelsen til sådanne medlemmer, der i tidsrummet fra 1. oktober 1958 til 31. marts 1959, begge dage inklusive, har været arbejdsløse i mere end 40 dage, af kassen en ekstraordinær hjælp pr. afkontrolleret dag ud over 40 dage på 2 kr. til forsørgere og 1 kr. 30 øre til andre forsikrede i indtil 50 dage.

Når samlevende ægtefæller begge opfylder betingelserne for at oppebære denne hjælp, kan den kun ydes til én af dem.

Opfylder de betingelserne samtidig, ydes hjælpen til den af ægtefællerne, der yder det væsentligste bidrag til familiens underhold.

De nærmere regler om ydelse af den ekstraordinære hjælp fastsættes i øvrigt af arbejdsdirektøren efter forhandling med arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen.

Klager over, at der er nægtet en arbejdsløshedsforsikret hjælp i henhold til nærværende lov, forelægges arbejdsdirektøren, hvis afgørelse er endelig.

Til hel eller delvis dækning af de af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse i medfør af stk. 1 afholdte udgifter til ekstraordinær hjælp stilles af statskassen et beløb af indtil 10 mill. kr. til rådighed for socialministeren til fordeling mellem vanskeligt stillede arbejdsløshedskasser.

§ 2. Denne lov træder straks i kraft.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Da vort lovforslag om forhøjelse af maksimumssatser, børnetillæg, huslejetillæg og brændselshjælp var til behandling her i tinget den 6. i denne måned, var der enighed mellem forslagsstillerne og ministeren om, at den understøttelse, der gives de arbejdsløse, ikke er tilstrækkelig. Ministeren gjorde opmærksom på, at der ville blive ført forhandlinger om forhøjelse af dagpenge og om forhøjelse af huslejhjælpen. Der ligger heri en erkendelse af, at det, de arbejdsløse får, ikke er tilstrækkeligt. Ingen ved, hvor lang tid det varer, inden der foreligger et resultat fra udvalget, og det var på denne baggrund, jeg rejste spørgsmålet om en ekstra hjælp til de arbejdsløse i denne vinter i lighed med, hvad der i tidligere år er blevet ydet. Da vi i december måned fremsatte vort forslag om en revision af understøttelsessatsernes maksimum, vidste vi ikke, om regeringen i lighed med de 3 foregående år ville komme med et forslag om en ekstra hjælp til de arbejdsløse, men vi forudså dog, at noget sådant kunne blive tilfældet. Nu fremgik det jo af debatten, at regeringen ikke havde sådanne planer, og selv da jeg rejste spørgsmålet om at give en sådan hjælp, medens der blev forhandlet om den almindelige forhøjelse, tav ministeren og udtalte sig overhovedet ikke om, hvorvidt man havde sådanne planer eller havde ført drøftelser i den retning. Det er derfor, vi mener, at de arbejdsløse i år i lighed med tidligere år bør have en ekstraordinær hjælp, og det er på denne baggrund, vi fremsætter det lovforslag, som nu om et øjeblik bliver delt om til medlemmerne.“

Lovforslaget behandlede sammen med det af socialministeren

i marts fremsatte forslag til lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse (se side 319).

Disse lovforslag henvistes efter 1. behandling til samme udvalg, der enstemmigt indstillede socialministerens lovforslag til vedtagelse og det kommunistiske lovforslag, som socialministeren havde taget afstand fra, til forkastelse.

Ved 2. behandling tog *Alfred Jensen* på forslagsstillernes vegne det kommunistiske lovforslag tilbage efter at have stillet nogle ændringsforslag til socialministerens lovforslag. Det heromhandlede lovforslag var dermed bortfaldet.

13. Forslag til lov om ændringer i lov om folkesikring. (Nedsættelse af tilgangsalder til 65 og 60 år). (Af *Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen*). [A. sp. 575].

Fremsat mundtligt $\frac{9}{10}$ (F. sp. 82). 1. beh. $\frac{21}{11}$ (F. sp. 935). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, Dupont, Hjortnæs [formand], Mørk, Nørrelund [fra $\frac{26}{2}$ Søgaard], Sofie Pedersen, Edel Saunte, Aage Fogh [næstformand], Gøting, Lorentzen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Holmberg, Thorkil Kristensen, Gertie Wandel, Clausen (Olufskjær) og Asger Jensen).

Ved folkepensionsloven, lov nr. 258 af 2. oktober 1956, forhøjedes den almindelige aldersgrænse for adgang til at opnå folkepension (tidligere aldersrente) med 2 år. Det betød, at aldersgrænsen, som var 65 år i almindelighed og 60 år for enlige kvinder, blev sat op til henholdsvis 67 og 62 år. Forhøjelsen skulle dog ikke træde i kraft straks, men gennemføres således, at man satte aldersgrænsen op med 1 år fra 1. april 1959 at regne og med yderligere 1 år fra 1. april 1961.

Nærværende lovforslag gik ud på at fjerne de nye aldersgrænser fra folkepensionsloven, endnu før bestemmelserne herom var begyndt at virke. Desuden skulle gifte kvinder, hvis ægtefælle oppebærer indtægtsbestemt folkepension eller invalidd pension, ligestilles med enlige kvinder, for så vidt angår retten til at oppebære folkepension.

„Vi fremsætter“ — udtalte *Ragnhild Andersen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne — „dette forslag, fordi vi ved, at 67 års grænsen er blevet mødt med berettiget misfornøjelse og utilfredshed i befolkningen. Der stilles efter vort partis opfattelse hermed et urimeligt krav til alle ældre, hvoraf mange er slidt op i en tidligere alder. Dertil kommer, at der ingen sikkerhed findes for, at de ældre virkelig har mulighed for at få lønnende arbejde indtil så høj en alder.

For manges vedkommende ved vi allerede i dag, at de ikke vil kunne finde lønnende beskæftigelse, til de er 67 år; det gælder ikke mindst de gifte kvinder, som også skal være fyldt 67 år, før de bliver berettiget til folkepension. Uanset om ægtefællen får invalide- eller folkepension, eller hvordan sådanne ældre ægtepar sidder i det, fastsætter loven, som den er i dag, at gifte kvinder ikke i almindelighed vil være berettigede til folkepension, før de er 67 år. Den ændrede bestemmelse har vakt overordentlig utilfredshed blandt de ældre, og det er berettiget, fordi der findes mange ægtepar, hvoraf hustruen er 5, 6 eller 7 år yngre end manden, hvorfor der altså kan komme til at hengå indtil 7 år, før hustruen også opnår ret til folkepension. Bestemmelsen er meget uretfærdig, for hvem vil have gifte kvinder i en alder af 65, 66 eller 67 år på arbejdspladsen? Vort forslag indeholder derfor også den ændring, at gifte kvinder, hvis ægtefælle er invalid eller folkepensionist, skal sikres ret til folkepension fra det 60. år i lighed med enlige kvinder. Mit parti deler ganske det synspunkt, som den socialdemokratiske folketingsgruppe i 1946 gav udtryk for, da den talte og stemte imod venstre regeringens forslag om at hæve aldersgrænsen, som dengang var 60 år for alle, til 65 år. Den socialdemokratiske folketingsgruppe gik i 1946 stærkt imod at gå højere op end til 60 års aldersgrænse.“

Socialministeren kunne ikke tiltræde lovforslaget, men havde ikke noget imod, at det henvistes til et udvalg.

„Dette lovforslag er jo“, udtalte han ved sagens 1. behandling, „en udløber af kommunisternes stillingtagen under folketingets behandling af folkepensionsloven; det er simpelt hen en gentagelse af de dengang af et stort flertal her i folketinget nedstemte mindretalsforslag. Den socialdemokratiske gruppe gav under folketingets behandling af folkepensionsforslagene udtryk for nogen betænkelighed ved forhøjelse af tilgangsalderen, men under hensyn til den skete forhøjelse af levealderen og i overensstemmelse med folkeforsikringskommissionens og folketingets flertal mente man at måtte finde en sådan forhøjelse acceptabel. Medvirkende til denne stillingtagen var, at den hidtidige dispensationsbestemmelse i folkeforsikringslovens § 1, stk. 3, nu stk. 4, er bevaret, og at den vedtagne aftrapning over en 4 års overgangsperiode må antages at tilgodese ethvert rimeligt krav fra de mennesker, som ved lovens ikrafttræden stod over for at skulle søge om den indtægtsbestemte folkepension.

Hertil kommer, at regeringen ved det nu genfremsatte lovforslag om pension og hjælp til enker m. fl. mener at have imødekommet de enlige kvinders behov for særlig hjælp.“

På forslag af *Kaj Andresen* (S) nedsattes der et udvalg til behandling af lovforslaget. Dette udvalg afgav ikke betænkning.

14. Forslag til lov om skattefri afskrivninger i boligbyggeriet. (Af *Paabøl, N. Chr. Christensen, Axel Kristensen, Lorentzen, Adolph Sørensen, Erna Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 1119].

Fremsat skriftligt ⁴/₁₁ (F. sp. 642). 1. beh. ²¹/₁₁ (F. sp. 944). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Paabøl, Thestrup, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Poul Hansen (Svendborg), Carl P. Jensen, Hans R. Knudsen, Mørk, Viola Nørlov, P. A. Rasmussen, Axel Sørensen, Niels Andersen, Paabøl [formand], N. Chr. Christensen, Thorkil Kristensen, Kryger, Lorentzen, Thestrup [næstformand], Adolph Sørensen og Erna Sørensen).

Om lovforslagets indhold anføres følgende:

§ 1 havde følgende ordlyd:

„Selskaber og personer, der *efter 1. januar 1959*, men *inden 1. april 1964*, påbegynder opførelse af beboelsejendomme, er ved opgørelsen af deres skattepligtige indkomst berettiget til i en periode af *10 år årlig* — første gang i det år, hvori ejendommen tages i brug — at *fradrage 1 pct. af ejendommens opførelsesudgifter*. For enfamilieshuse kan fradraget dog ikke overstige et beløb af 1 000 kr. årlig. I tilfælde af ejendommens overgang til en ny ejer overgår den nævnte ret til fradrag ligeledes til denne.“

Ifølge § 2 anses ejendommens opførelse for påbegyndt i det i § 1 nævnte tidsrum, såfremt støbning af grunden er tilendebragt i dette tidsrum.

Endelig indeholdt lovforslaget *grænser for størrelsen af erhvervsareal* og bestemmelser om *beregning af opførelsesudgifterne*.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Paabøl*) anførte i sin fremsættelse bl. a.:

„Lovforslaget er i alt væsentligt identisk med et af boligministeriet efter forhandling med finansministeriet udarbejdet forslag, som den daværende indenrigs- og boligminister, Aksel Møller, i marts 1952 fremsatte i et folketingsudvalg.

Forslaget tilsigter at fremme det private boligbyggeri ved i de første 10 år efter en ejendoms opførelse at tillade skattefri afskrivning på 1 pct. om året af ejendommens opførelsesomkostninger.

Mens det sociale byggeri er skattefrit, har private bygherrer en skattebyrde, som er særlig tyngende i de første år, hvor byggeriet er illikvidt, idet hele ejendommens overskud ofte medgår til betaling af store afdrag på prioriteterne.

Hertil kommer for det forretningsmæssige byggeri den særlige udlejningsrisiko, som nybyggeriet har, indtil restriktionerne er afviklet, når det skal konkurrere med den lave leje i den ældre boligmasse og med det statsstøttede, skattefrie, sociale byggeri.

Endelig vil forslaget begrænse bygherrens risiko ved de høje anskaffelsessummer i en overgangstid, til byggeriets omkostningsniveau er mere stabiliseret.

Forslaget vil efter forslagsstillernes mening virke animerende og konsoliderende på det private byggeri.“

Ved 1. behandling fremhævede finansministeren, at lovforslaget burde have været betegnet som forslag til lov om *statstilskud* til privat boligbyggeri, idet denne betegnelse dækkede dets egentlige indhold. Dette statstilskud skulle ydes på en særlig måde: „Jo dyrere hus man opfører og jo større indkomst man har, jo større statstilskud skal man have.“

Om foretagne *beregninger* af lovforslagets virkninger anførte ministeren bl. a.: „..... hvis man nøjes med at bygge et *parcelhus til 40 000 kr.* og kun har en *skattepligtig indkomst på 8 000 kr.*, vil statstilskuddet det første år udgøre 133 kr.; det følgende år bliver det noget mindre på grund af skattefradraget, men det vil for hele 10 års perioden blive på omkring 1 000 kr. Har derimod den, der bygger dette parcelhus til 40 000 kr., en *indkomst på 20 000 kr.*, *fordobles statstilskuddet*. Jeg vil imidlertid tro, at når manden har en indtægt på 20 000 kr., vil han ikke nøjes med at opføre et parcelhus til 40 000 kr. Jeg tror, han vil opføre et dyrere hus. Tænker vi os, at han gerne vil opføre *et hus til 100 000 kr.*, men måske har dårlig råd til det, og han så ser, at denne lov er kommet frem, og opdager, at han det første år vil få en skattnedsættelse på 747 kr. og over 10 år et samlet *statstilskud på ca. 5 000 kr.*, kan dette måske bevirke, at han bliver fristet til at opføre det dyre hus. Tænker vi os, at manden er så velhavende, at han har 40 000 kr. i indkomst, bliver statstilskuddet endnu større.

Her har jeg nævnt nogle eksempler, der vedrører byggeri af eget hus, men det er også muligt efter lovforslaget at opføre en *udlejningsejendom*. Vi tænker os f. eks., at en mand opfører en ud-

lejningsejendom, der koster 1 mill. kr. Nu er det ikke enhver givet at gå i lag med et sådant byggeri uden en vis årlig indkomst. Vi kan måske skønne, at han har en årlig indkomst på 40 000 kr. Det vil sige, at han det første år vil få et skatnedslag på 8 000 kr., og over 10 års perioden vil *statstilskuddet* til denne mand, der opfører en udlejningsejendom til 1 mill. kr., andrage 44 000—45 000 kr. Jeg synes, at dette eksempel viser, hvilket klækkeligt statstilskud til det private boligbyggeri et forslag som det foreliggende betyder.“

Et forslag med *social slagside* som det foreliggende og med den *nedgang i skatteprovenuet*, der kunne blive tale om — af finansministeren anslået til ca. 150 mill. kr. for den foreslåede periode — måtte ministeren gå imod.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Paabøl*) kom ved 1. behandling ind på spørgsmålet om en *almindelig afskrivningsret for beboelsesejendomme*. Hvis en sådan ret fandtes, ville lovforslaget være overflødig. Han henviste til behandlingen af afskrivningsloven (årbog 1956-57, side 364 ff), hvorunder et mindretal (V og KF) havde udtalt, at spørgsmålet om afskrivninger på bygninger burde gøres til genstand for en undersøgelse, og at afskrivning burde kunne ske også på beboelsesejendomme. Han henstillede, at man nu tog dette spørgsmål op til overvejelse.

Uafhængigt af de almindelige skattemæssige overvejelser burde imidlertid *det foreliggende lovforslag* fremmes som en *midlertidig byggeforanstaltning* med det begrænsede sigte at fremme det private boligbyggeri i boligrestriktionernes og statsfinansieringens afviklingsperiode. Konkurrence var nødvendig for at skaffe billigere boliger, og lovforslaget tilsigtede at modvirke *forskelsbehandlingen* af de skattefri *socialt boligskaber* og *det private byggeri*.

Holger Eriksen (S) havde meget svært ved at finde noget som helst tiltalende ved lovforslaget. Det var ikke let at forstå, hvorfor der skulle finde afskrivning sted på *værdigenstande, der steg i værdi*, og dette var tilfældet for en mængde bygningers vedkommende. Han fremhævede endvidere, at *grundejere i forvejen var skattemæssigt favoriseret ved reglerne om formueopgørelse*, muligheden for at fradrage underskud og udgiften til indvendig vedligeholdelse. Efter lovforslaget ville fordelene overhovedet *ikke komme lejerne til gode*, men *kun ejerne*. En sådan politik kunne han og hans parti ikke støtte.

Thestrup (KF) anbefalede forslaget som et led i den ændring i bygge- og boligpolitikken, som de foreliggende regeringsforslag syntes at ville indlede. Han *frygtede*, at det under de nye love *ikke ville blive muligt at finansiere det private byggeri*, bortset fra parcelhusbyggeriet.

Axel Sørensen (RV) påpegede de *allerede eksisterende lettelser for beboelsesbyggeri* og henstillede, at lovforslagets *økonomiske konsekven-*

ser blev klarlagt. Det drejede sig om en så betænkelig forøgelse af statsbevillingerne, at man ikke kunne regne med, at hans parti ville tage medansvaret derfor.

Niels Andersen (DR) kunne ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse. Det kunne på længere sigt virke *prisfordyrende* og havde *social slagside* som udtryk for en politik, der begunstigede de menneker, der har fast ejendom.

Heller ikke *Alfred Jensen* (DK) kunne støtte lovforslaget.

Holger Eriksen (S) foreslog lovforslaget henvist til et udvalg på 17 medlemmer, mens *Paabøl* (V) foreslog det henvist til det allerede nedsatte udvalg til behandling af regeringens boliglovforslag.

Ved en i et følgende møde foretaget afstemning vedtoges *Holger Eriksens* forslag.

Udvalget afgav ikke betænkning.

15. Forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (om forhøjelse af dagpenge, børnetillæg, huslejhjælp og brændselshjælp samt om afskaffelse af karenstidsbestemmelserne). (Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 1491].

Fremsat mundtligt ¹⁹/₁₂ (F. sp. 1941). 1. beh. ⁹/₂ (F. sp. 2546). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Peter Ravn, Bladt, Einer-Jensen* [formand], *Lund Jensen, Evald Kristensen, Poul Nilsson, Hans Rasmussen, Aage Fogh* [næstformand], *Ayø Herbøl, Lorentzen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Søren Jensen, Kryger, Asger Jensen, Adolph Sørensen* og *Poul Sørensen*).

De foreslåede ændringer i arbejdsløshedsloven drejede sig for det første om en *forhøjelse af understøttelsessatserne* med 20 pct. for dagpengeunderstøttelsen og 100 pct. for børnetillæg og huslejhjælp. For det andet om *udvidelse af adgangen til huslejhjælp*, så at alle — mod nu kun forsørgere og medlemmer med mindst 15 års medlemskab — fik adgang til huslejhjælp; hjælpen foresloges udbetalt sammen med den ugentlige understøttelse, mens den nu udbetales med en portion efter 25 ledighedsdage. For det tredje tilsigtedes der en *ændring af reglerne om brændselshjælp*, så at alle forsikrede fik en brændselshjælp

på 2 kr. for hver ledig dag fra 1. oktober til 31. marts. For det fjerde en *ændring af grænsen for den højeste daglige understøttelse*. For det femte *ophævelse af reglerne om ordinær ventetid, karenstid*. Endelig foresloges for det sjette, at *statens refusion til kasserne* af deres udgift til de såkaldt sociale ydelser — d. v. s. forsørgertillæg, børnetillæg, huslejhjælp og brændselshjælp — skulle sættes op fra 75 pct. til 100 pct., for at kasserne kunne blive i stand til at afholde de øgede understøttelsesudgifter.

Ved fremsættelsen af lovforslaget udtalte *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Ved fremsættelsen af dette lovforslag er det naturligt at understrege, at arbejdsløsheden er et af det danske samfunds hovedproblemer. Dag ud og dag ind har i de senere år 60 000-80 000 gået uden arbejde. Samfundet går her glip af de værdier, som denne stab af ledige kunne fremstille. Regner man med den løn, de skulle have, i det mindste en indtægt på 11 000 kr. årlig, kan løntabet for arbejderklassen opgøres til 800 mill. kr. om året, men samfundet går glip af betydelig mere, idet arbejderne jo ikke får udbetalt den fulde værdi af det, der fremstilles, og det egentlige tab for samfundet beløber sig derfor til op mod 2 milliarder kr. årlig.

Arbejdsløsheden har jo også en anden side, den, der vender ud mod den, der er stedt i ledighed, og hans pårørende, og det er måske den vigtigste side. Det er en tort at være sat uden for produktionslivet, og det er en økonomisk og sjælelig belastning at skulle slå sig igennem for arbejdsløshedsunderstøttelsens begrænsede beløb. Enhver kan forestille sig, hvor vanskeligt det ville være at klare sig med den halve indtægt; det ville volde den enkelte hovedbrud og kvaler og store afsavn. Hvor ulige vanskeligere må det da ikke være for de mange tusinder, der aldrig kommer op på betragtelige indkomster, ikke kommer højere op end de 11 000 kr., jeg har nævnt, at skulle gå ned på den halve indtægt! Bare denne enkle problemstilling viser, at arbejdsløsheden er et hovedonde, som må overvindes. Derfor må ikke alene for de arbejdsløses, men også for samfundets skyld arbejdsløsheden afskaffes, og sikring af fuld beskæftigelse må være hovedkravet og det, hvorefter alle bestræbelser samler sig.

Derfor har vi også rejst kravet om en omlægning af samfundets politik, så alle landets naturlige forekomster udnyttes og de arbejdsløse kommer i arbejde. I et beskæftigelsesprogram er linjerne herfor trukket op, og vore synspunkter er ført frem i folketinget ved behandling af lovforslag og også ved behandling af andre problemer. Partierne her i tinget roser sig af, at de har den største forståelse for de arbejdsløses kår og ingen sinde har stillet sig uforstående over for ønsker om beskæftigelse. Alligevel har vi en hær af arbejdsløse, der

lider under, at samfundet ikke sætter ind for en rationel løsning af denne vigtige sag, og de kår, man byder de arbejdsløse, er alt andet end tilfredsstillende. Trods talen om de høje understøttelser er forholdet dog det, at den hjælp, de arbejdsløse modtager, ikke rækker til og ikke er på højde med de sociale ydelser på andre områder.“

Ved 1. behandling tog *socialministeren* afstand fra lovforslaget, der efter en af arbejdsdirektoratet foretagen opgørelse ville have medført en merudgift for det offentlige på 143 mill. kr. i 1957-58, om de foreslåede ændringer i tilskudsreglerne havde haft gyldighed i nævnte regnskabsår. Efter nærmere at have gjort rede herfor fortsatte ministeren:

„Jeg har modtaget en henvendelse fra Arbejdsløshedskassernes Samvirke om forhøjelse af understøttelsessatser og huslejhjælp, og der vil i nær fremtid i socialministeriet finde en forhandling sted med de pågældende herom. Som tingets medlemmer ved, blev der ved loven af 27. februar 1958, som indførte en række goder, ikke foretaget ændringer i understøttelsessatserne.

Der er af direktør H. Friis foretaget en undersøgelse, som er gengivet i Socialt Tidsskrift, og statsvidenskabelig afdeling i socialministeriet har videreført undersøgelsen til året 1958-59. Af undersøgelsen fremgår det, at arbejdsløshedsunderstøttelsen til personer uden børn, sammenholdt med arbejdsindtægten for ufaglærte arbejdere, i 1958-59 ligger på et lavere niveau, end tilfældet var i 1934-35. Sammenligner man med de øvrige ydelser, viser det sig, at folke- og invalidepension samt hjælp til tuberkuloseramte i samme periode har vist stigning i forhold til arbejdsindtægten for ufaglærte arbejdere, medens kommnehjælp, ulykkesforsikringsdagpenge og sygeforsikringsdagpenge har vist et fald, ligesom tilfældet er for arbejdsløshedsunderstøttelsens vedkommende.

Jeg vil finde det rimeligt og naturligt, at socialministeriet i samarbejde med arbejdsdirektoratet nærmere undersøger de konkrete problemer, der her rejser sig, og fremlægger materiale til videre behandling. I denne behandling må naturligvis også kassernes repræsentanter blive inddraget.

Som lovforslaget foreligger, er det uantageligt til gennemførelse, men naturligvis kan jeg umuligt have noget imod, at tinget gennem et udvalg beskæftiger sig videre med problemet.“

Efter at *ordføreren for forslagsstillerne* havde fremsat nogle replicerende bemærkninger, blev lovforslaget på forslag af *Peter Ravn* (S) henvist til et udvalg på 17 medlemmer. Dette afgav ikke betænkning.

16. Forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Af *Ninn-Hansen, Erik*

Eriksen, Axel Kristensen, Lorentzen, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup). [A. sp. 2387].

Fremsat mundtligt $18/3$ (F. sp. 3791). 1. beh. $10/4$ (F. sp. 4160). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, Lorentzen, Ninn-Hansen, Baunsgaard, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen, Einer-Jensen, Poul Hansen (Svendborg), Carl P. Jensen, Lund Jensen, Poul Nilsson, Peter Ravn, Baunsgaard, Niels Andersen, Lorentzen [næstformand], Søren Andersen, N. Chr. Christensen (fra $15/4$ Henry Christensen), Søren Jensen, Kryger, Ninn-Hansen, Asger Jensen og Poul Sørensen [formand]). Betænkning (B. sp. 1087) afgivet $22/5$. 2. beh. $26/5$ (F. sp. 5038). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1147) afgivet $27/5$. 3. beh. $3/6$ (F. sp. 5372).

Lovforslaget havde følgende ordlyd:

I lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958, foretages følgende ændring:

I § 7, stk. 1, udgår 2. punktum.

I nogle til lovforslaget knyttede bemærkninger anføres:

„Ifølge § 7, stk. 1, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring har arbejdsløsheds-kasser ret til at få offentlig anerkendelse og den dermed forbundne støtte af det offentlige, når det efter indstilling fra arbejdsdirektøren af arbejds- og socialministeren godkendes, at vedkommende arbejdsløsheds-kasse fyldestgør de i arbejdsløshedsloven indeholdte forskrifter. Ifølge samme bestemmelse kan ministeren dog efter indstilling fra arbejdsnævnet nægte anerkendelse af en ny faglig eller stedligt begrænset arbejdsløsheds-kasse, såfremt der for vedkommende fag eller for det pågældende stedlige område allerede findes en anerkendt arbejdsløsheds-kasse.

Den sidstnævnte bestemmelse har i praksis vist sig at være til hinder for, at visse organisationer, specielt *de nyere funktionærorganisationer*, kan få imødekommet deres ønske om at opnå adgang til oprettelse af statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser.

Da forslagsstillerne ikke finder det tilstrækkeligt begrundet at nægte anerkendelse af en arbejdsløsheds-kasse på det anførte grundlag, fremsættes nærværende forslag, der har til formål at ophæve den nævnte adgang for ministeren til nægtelse af statsanerkendelse.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget begrundede *Ninn-Hansen* (KF

som ordfører for forslagsstillerne nærmere den foreslåede ændring i arbejdsløshedsloven, idet han bl. a. udtalte:

„Lovforslaget, der omhandler anerkendelse af arbejdsløsheds-kasser, tilsigter at *give alle funktionærorganisationer adgang til at oprette arbejdsløsheds-kasser.*

Bestemmelserne i § 7, stk. 1, 2. punktum, i den nugældende lov er hidtil blevet praktiseret på den måde, at organisationer ikke kunne opnå offentlig anerkendelse af en af dem oprettet arbejdsløsheds-kasse, såfremt der i forvejen fandtes en arbejdsløsheds-kasse inden for det pågældende fag eller inden for det pågældende stedlige område, og de har været en praktisk hindring for, at de funktionær-organisationer, hvis medlemmer er beskæftiget inden for de fag, der henhører under handels- og kontorområdet, kan opnå adgang til at oprette statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser.

Nogen rimelig begrundelse for denne udelukkelse af de nyere funktionærorganisationer findes ikke.

Det er jo en kendsgerning, at der findes arbejdsløsheds-kasser med et medlemstal, der ikke er væsentlig større end den minimums-grænse på 100 medlemmer, som loven foreskriver; der kan derfor ikke være megen mening i at forhindre de funktionærorganisationer, der har et væsentligt større antal medlemmer, i at oprette arbejdsløsheds-kasser, når der inden for andre områder findes så små kasser, som tilfældet er. Derfor foreslår vi, at bestemmelsen i lovens § 7, stk. 1, 2. punktum, udgår.

Det er i høj grad prisværdigt, at den enkelte funktionær på forsikringsmæssig basis søger at sikre sig mod tab i arbejdsløsheds-perioder. Formålet med loven om arbejdsløshedsforsikring er at muliggøre denne sikring, og funktionærerne har et rimeligt krav på, at de ikke stilles ringere end andre.

Lovens formål kan imidlertid ikke få virkning for et stort antal funktionærer, så længe de er henvist til at indmelde sig i Handels- og Kontorfunktionærernes Arbejdsløsheds-kasse.

Som forholdene er i dag, har H. og K. inden for dette område et monopol på oprettelsen af arbejdsløsheds-kasser. Et monopol er altid vanskeligt at forsvare, og den måde, hvorpå H. og K. har forvaltet dette monopol, gør det bydende nødvendigt at få det afskaffet. Det er beklageligt, at den faglige organisation H. og K. har valgt at lade det politiske tilhørsforhold gå forud for funktionærernes egentlige interesser. Gennem tilslutning til De samvirkende Fagforbund har H. og K.s ledelse nægtet at varetage interesserne for de funktionærer, der ønsker selvstændige funktionærorganisationer uden noget politisk tilhørsforhold. Hvis den hidtil største funktionærorganisation, H. og K., havde fulgt de mange opfordringer gennem årene til at virke som selvstændig, upolitisk faglig organisation, kunne meget have været vundet for hele funktionærstanden. Der er desværre ikke noget grundlag for at nære forventninger om, at H. og K.s ledelse vil

modtage disse opfordringer til at unnlade den partipolitiske udnyttelse af en faglig virksomhed, men så kan det heller ikke være naturligt at give denne organisation monopol på administrationen af arbejdsløhedskasser. Det har jo tilmed vist sig, at H. og K. lukrerer på dette monopol og udnytter det på en måde, der ikke kan være forenelig med den økonomiske støtte, det offentlige yder til arbejdsløhedskassen.“

Lovforslaget støttedes ikke af *socialministeren*, der ved dets 1. behandling bl. a. udtalte:

„Efter loven har enhver arbejdsløhedskasse ret til offentlig anerkendelse, når det efter indstilling fra arbejdsdirektøren godkendes af socialministeren, at den fyldestgør lovens forskrifter. Herfra gøres dog den indledningsvis omtalte undtagelse, der nu er foreslået ophævet. Det må fremhæves, at lovens betingelser for anerkendelse er ret lette at opfylde, og en ophævelse af retten for socialministeren til at afslå anerkendelse, når der allerede for faget eller det stedlige område findes en anerkendt arbejdsløhedskasse, ville derfor medføre, at der kunne oprettes talrige mindre kasser, uden at ministeren ville have nogen mulighed for at bremse en sådan udvikling. Yderligere kunne det befrygtes, at man i fagområder med særlig ringe ledighedsrisiko ville have økonomisk interesse i at få oprettet en særlig kasse, således at ledighedsrisikoen for den øvrige del af den eksisterende arbejdsløhedskasses område ville blive forøget. Rent forsikringsmæssigt ville det derfor ud fra strengt saglige forudsætninger være et minus, om der kunne oprettes nye arbejdsløhedskasser inden for et allerede dækket område.

Hertil kommer administrative synspunkter, ikke mindst at det i små kasser kan være vanskeligt at få lovens regler efterlevet. Yderligere kan jeg nævne hensynet til en effektiv arbejdsanvisning, idet oprettelsen af flere kasser vil give større besvær for arbejdsgiverne derved, at de skal henvende sig flere steder om arbejdskraft. Og jeg kan nævne hensynet til ledighedskontrollen, ikke mindst kontrollen med, at samme person ikke er medlem af flere kasser. Alle disse hensyn taler imod, at der oprettes flere arbejdsløhedskasser inden for samme faglige område, og det er derfor efter min opfattelse nødvendigt, at der findes mulighed for at afslå anerkendelse af en arbejdsløhedskasse inden for et fagligt område, hvor en anerkendt kasse allerede findes, således at man kan lede udviklingen i de rette baner.

Jeg vil i denne forbindelse fremhæve, at den gældende lovbestemmelse ikke binder ministeren til at afslå anerkendelse, men alene giver en beføjelse dertil.

Jeg kan derfor af de nævnte grunde ikke gå med til en ophævelse af bestemmelsen, men må afvise det lovforslag, der er fremsat af venstre og det konservative folkeparti.

Når min begrundelse for at afvise lovforslaget således er nød-

vendigheden af at have en beføjelse til at kunne give et afslag, hvis det efter forholdene er nødvendigt, siger det sig selv, at der ikke ved denne afvisning er taget stilling til konkrete sager; det må selvsagt i hver enkelt situation overvejes, om den ret til et afslag, som loven tillægger socialministeren, skal benyttes. Man må derfor i arbejdsnævnet og i ministeriet se på de konkrete sager, der måtte fremkomme til afgørelse. Imidlertid vil jeg gerne fremhæve, at der ikke indtil nu til ministeriet eller til arbejdsdirektoratet er fremsendt noget andragende om anerkendelse af en arbejdsløshedskasse for de funktionærorganisationer, der tilslutter sig Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer. Der har således ikke hidtil været nogen anledning til i arbejdsnævnet og socialministeriet at tage stilling til spørgsmålet om en sådan kasses anerkendelse . . .“

Efter at have været gjort til genstand for en indgående forhandling henvistes lovforslaget til et udvalg, i hvis betænkning venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer stillede ændringsforslag om, at lovforslaget skulle udvides med en bestemmelse, hvorefter arbejdsløshedslovens § 8 affattes således:

„Det er en betingelse for, at en arbejdsløshedskasse kan få og beholde offentlig anerkendelse, at den har mindst 500 medlemmer. Socialministeren [i betænkningen stod ved en fejltagelse arbejdsministeren] kan dog, når særlige omstændigheder taler derfor, i overensstemmelse med indstilling af arbejdsnævnet undtagelsesvis fravige bestemmelsen i 1. punktum.

En arbejdsløshedskasse, der har opnået offentlig anerkendelse inden 1. juni 1959, vil kunne beholde denne på betingelse af, at den har mindst 100 medlemmer, er knyttet til et eller flere bestemte fag og mindst omfatter en landsdel.“

Udvalgets øvrige medlemmer, der udgjorde et flertal, kunne „ikke medvirke til gennemførelse af mindretallets ovenfor anførte ændringsforslag eller lovforslaget som helhed, idet resultatet af en vedtagelse kan blive en opspaltning i mange arbejdsløshedskasser, hvoraf en del formentlig vil få stor ledighed med deraf følgende krav om større tilskud fra det offentlige.“

Flertallet henstiller i betænkningen til socialministeren at nedsætte et snævert udvalg „med den opgave at overveje det ved nærværende lovforslag rejste spørgsmål om adgang til statsanerkendelse af arbejdsløshedskasser på funktionærområdet og andre spørgsmål vedrørende arbejdsløshedsforsikringen, som det måtte vise sig nødvendigt at optage til overvejelse i forbindelse hermed.“

Ved 2. behandling afvistes ændringsforslaget af socialministeren, der derimod kunne tiltræde, at det i betænkningen omhandlede udvalg blev nedsat. Ændringsforslaget blev efter forhandlingens afslutning forkastet med 83 stemmer mod 47.

Ved 3. behandling anbefalede *Ninn-Hansen (KF)* og *Lorentzen (V)* lovforslaget til vedtagelse, mens ordførerne for regeringspartierne

og for kommunisterne gik imod det. *Baunsgaard* (RV) gjorde herunder gældende, at forslagsstillerne ikke havde haft et sagligt, positivt sigte. Det positive i sagen lå efter hans opfattelse i det tilsagn, regeringen havde givet om at nedsætte et udvalg til at undersøge disse problemer. I overensstemmelse hermed gav *Niels Andersen* (DR) udtryk for, at hans parti ønskede „hele dette spørgsmål taget op til nærmere udvalgsbehandling, så at alle de problemer, der er forbundet hermed, kan blive belyst.“

Lovforslaget forkastedes med 87 stemmer (regeringspartierne, DK og SF) mod 67 (V og KF), idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

C.

Andre sager.

I. Folketingsbeslutninger.

1. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af den under 15. december 1950 i Bruxelles oprettede konvention om klassifikation af varer i toldtariffer med rettelsesprotokol af 1. juli 1955 samt ratifikation af den samme sted oprettede konvention af 15. december 1950 om ansættelse af varers toldværdi. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 977. C. sp. 31].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 415). 1. beh. ⁴/₁₁ (F. sp. 653). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, J. M. Pedersen og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til toldlov og forslag til lov om ændringer i forbrugsafgiftslove. Betænkning (B. sp. 257) afgivet ¹⁰/₁₂. (Ordfører: Lars P. Jensen). 2. (sidste) beh. ¹²/₁₂ (F. sp. 1635).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til ratifikation af de ovennævnte konventioner.

Ved fremsættelsen gav *økonomiministeren* på udenrigsministerens vegne følgende redegørelse for forslagets forhistorie samt dets formål og indhold:

„Allerede i mellemkrigsperioden udfoldedes der under Folkeforbundets auspicer bestræbelser for at tilvejebringe en større ensartethed i de forskellige landes toldtariffer med henblik på ved en standardisering at lette såvel den internationale handel som et toldpolitisk samarbejde landene imellem.

Efter krigen gav det snævrere økonomiske samarbejde i Vesteuropa nyt incitament til dette arbejde. I 1947 nedsatte

de lande, der er medlemmer af Den Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation (OEEC), en international studiegruppe med det formål at undersøge de tekniske muligheder for dannelsen af en europæisk toldunion særlig ved udarbejdelse af en for de deltagende lande fælles toldnomenklatur og fælles regler om varers værdiansættelse ved toldberegning.

Resultaterne af denne studiegruppes arbejde, i hvilket Danmark har deltaget, er nedfældet i tre konventioner, der undertegnedes i Bruxelles den 15. december 1950, nemlig konventionen om nomenklatur for klassifikation af varer i toldtariffer, der senere er blevet revideret ved en rettelsesprotokol af 1. juli 1955, konventionen om ansættelse af varers toldværdi og konventionen om oprettelse af et toldarbejdsråd.

Danmark har i lighed med en lang række lande undertegnet disse konventioner og har desuden ratificeret konventionen om toldsamarbejdsrådet.

Ved konventionen om nomenklaturen forpligter de kontraherende parter sig til at opbygge deres toldtariffer efter den til konventionen hørende nomenklatur, den såkaldte *Bruxelles-nomenklatur*. Konventionens formål er alene af toldteknisk natur og medfører *ingen toldpolitiske forpligtelser*.

Konventionen om ansættelse af varers toldværdi forpligter de tiltrædende lande til i deres toldlovgivning at optage den i konventionen indeholdte værdidefinition som grundlag for fastsættelsen af varernes toldpligtige værdi og anvende denne definition ved fortoldning af de varer, for hvilke der anvendes værditold. Ifølge definitionen er den værdi, der skal lægges til grund for toldberegningen, den pris, varen ville indbringe ved handel mellem indbyrdes uafhængige købere og sælgere.

Ved konventionen om *toldsamarbejdsrådet* oprettedes rådet af dette navn med det formål at virke som et mæglende og vejledende organ for de kontraherende parter i de to nævnte konventioner.

Den *revision af toldloven*, der tilsigtes med det samtidig hermed af finansministeren fremsatte lovforslag, og som skaber det tekniske grundlag for Danmarks eventuelle deltagelse i de europæiske markedsplaner, medfører samtidig, at den danske

tarif bringes i overensstemmelse med reglerne i Bruxelleskonventionerne. Regeringen har derfor fundet anledning til samtidig med fremsættelsen af toldlovsforslaget at søge indhentet det høje tings samtykke til ratifikation af konventionerne om nomenklatur og værdiansættelse og den til førstnævnte konvention knyttede rettelsesprotokol.

Konvention om nomenklaturen er endnu ikke trådt i kraft, men med den aktualitet, som markedsplanerne har givet det internationale toldsamarbejde, kan det forventes, at det fornødne antal ratifikationer til konventionens ikrafttræden vil foreligge inden for en nærmere fremtid.

Når konventionen om nomenklaturen er trådt i kraft, opretter toldsamarbejdsrådet en nomenklaturkomité til overvågelse af de kontraherende parters anvendelse af nomenklaturen. Danmark vil være berettiget til at være repræsenteret i komiteen. Der skabes herved mulighed for de kontraherende parter for at øve indflydelse på de øvrige landes anvendelse af nomenklaturen.

Bestemmelserne i konventionen om varers værdiansættelse om toldvæsenets adgang til under iagttagelse af nærmere angivne regler at lægge andre priser end fakturaprisen til grund ved fortoldningen kan måske synes betænkelige fra et importør-synspunkt.

Man har imidlertid ved udformningen af toldlovsforslaget søgt at give bestemmelserne den størst mulige smidighed i forhold til konventionens regler.

Samtidig må det erindres, at ratifikation af konventionen giver Danmark ret til at blive medlem af den såkaldte „værdiansættelseskomité“ i Bruxelles, hvis arbejde Danmark hidtil har fulgt som observatør. Betydningen for et lille land med en stor eksport af at kunne øve indflydelse på andre landes administration af reglerne om værdiansættelse må ikke undervurderes. Erfaringen viser, at der gennem værdiansættelsen kan øves en betydelig indflydelse på størrelsen af den told, der opkræves.

Det skal i øvrigt bemærkes, at resultaterne af de netop inden for GATT afsluttede toldforhandlinger med Schweiz og Brasilien er indarbejdet i det toldlovsforslag, som finansmini-

steren vil fremsætte. Man har fundet det praktisk at gøre dette, selv om de GATT-protokoller, hvori de pågældende aftaler vil blive nedfældet, endnu ikke foreligger.

Det skal om disse aftalers indhold oplyses, at Danmark har opnået tilsagn om en række toldindrømmelser for danske eksportvarer, herunder såvel fødevarer som industriprodukter, og at vi til gengæld har måttet forpligte os til visse toldbindinger og enkelte toldnedsættelser. Det er disse toldnedsættelser, nemlig på kakaobønner, visse specialiteter inden for tekstilområdet, herunder sysilke, samt på ure, der er indarbejdet i toldlovsforslaget.“

Forslaget til folketingsbeslutning mødte tilslutning fra alle sider og vedtoges enstemmigt.

2. Folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af de som led i atomenergisamarbejdet i OEEC oprettede konventioner om sikkerhedskontrol og om etablering af et europæisk selskab for kemisk behandling af bestrålede brændselselementer (Eurochemic), begge undertegnet i Paris den 20. december 1957. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 1333. C. sp. 627].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{12}$ (F. sp. 1391). 1. beh. $\frac{20}{1}$ (F. sp. 2063). Partiernes ordførere: Heising, Helga Pedersen, Reedtz-Thott, Else Zeuthen, Niels Andersen og Fuglsang. Henvist til udvalget vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. Betænkning (B. sp. 695) afgivet $\frac{25}{2}$. (Ordfører: Heising). 2. (sidste) beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3549).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af konvention om tilvejebringelse af en sikkerhedskontrol på atomenergiens område med dertil hørende protokol om oprettelse af en særlig domstol, undertegnet i Paris den 20. december 1957, samt af konvention om etablering af et europæisk selskab for kemisk behandling af bestrålede brændselselementer (Eurochemic) med dertil hørende statut for selskabet, ligeledes undertegnet i Paris den 20. december 1957.

I sin fremsættelsestale pegede *udenrigsministeren* på, at de to konventioner er et led i det samarbejde på atomenergiens område, der i flere år har fundet sted i Den Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation (OEEC) i Paris. Vesteuropas stigende energiforbrug og dets afhængighed af import af kul og olie gjorde det naturligt for OEEC at inddrage den fredelige udnyttelse af atomenergien under samarbejdet om energiforsyningen i Vesteuropa. Et internationalt samarbejde på dette område må anses for særdeles nyttigt, da udforskningen af mulighederne for atomenergiens anvendelse kræver en meget betydelig indsats i økonomisk, i teknisk og i videnskabelig henseende, og man har fra dansk side fra første færd indtaget en positiv holdning over for dette internationale samarbejde.

Det er endnu ikke muligt på en økonomisk lønnende måde at udnytte atomenergien i atomkraftstationer eller som fremdrivningsmiddel, og før man kommer så vidt, vil det være nødvendigt at foretage langvarige og grundige eksperimenter, der nødvendiggør investeringer af et betydeligt omfang.

Det er på denne baggrund, man må se det arbejde, som udføres på atomenergikommissionens forsøgsanlæg *Risø*, hvor der i en målestok, der er afpasset efter vore økonomiske og tekniske muligheder, gøres en indsats på dette nye område.

Kun stormagterne kan muligvis på egen hånd magte alle de forskningsopgaver, der her kommer på tale. For de øvrige landes vedkommende gælder det, at de nationale bestræbelser i videst muligt omfang må suppleres gennem et *samarbejde med andre lande* for herigennem at få skabt den størst mulige bredde i forskningsarbejdet. Dette synspunkt gør sig i høj grad gældende for Danmarks vedkommende, og vi har derfor i vid udstrækning søgt at supplere vort eget forskningsarbejde på atomenergiens område gennem et samarbejde med andre lande. Der kan i så henseende specielt peges på Danmarks tosidede aftaler med USA og Storbritannien. På grundlag af disse aftaler er der ydet os bistand til opførelsen af forsøgsreaktorerne på *Risø* samt stillet beriget uran til rådighed som brændsel for disse reaktorer. Endvidere deltager Danmark i det internationale samarbejde i FN's atomenergiorganisation sammen med

69 andre lande, men det er endnu uvist, hvilken betydning denne organisation vil få. Der kan imidlertid næppe herske tvivl om, at mange samarbejdsopgaver på en udmærket måde vil kunne løses inden for en snævrere kreds af lande. Det er, efter hvad ministeren oplyste, regeringens opfattelse, at OEEC udgør et hensigtsmæssigt forum for et snævrere regionalt atomenergisamarbejde, og at Danmark vil have gode muligheder for at kunne drage nytte af et sådant samarbejde.

Atomenergisamarbejdet mellem OEEC-landene finder sted i den europæiske atomenergiorganisation (ENEA), der oprettedes af OEECs råd ved en beslutning af 20. december 1957. Som det fremgår af bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning, vil denne organisation komme til at beskæftige sig med en række vigtige problemer vedrørende den fredelige udnyttelse af atomenergien, herunder, hvor dette skønnes ønskeligt, søge at fremme oprettelsen af fælles foretagender med deltagelse af de interesserede medlemslande.

De her omhandlede to konventioner om etablering af en *sikkerhedskontrol* samt om oprettelsen af selskabet *Eurochemic* er de første resultater af dette atomenergisamarbejde inden for OEEC. Konventionen om etablering af en sikkerhedskontrol må betragtes som et grundlag for atomenergisamarbejdet mellem OEEC-landene, idet formålet med det ved konventionen oprettede kontrolsystem er at sikre, at samarbejdet udelukkende tjener til fremme af fredelige formål. Dette kontrolsystem svarer ret nøje til den kontrol, der er forudset i statuten for FN's atomenergiorganisation, dog med den forskel, at OEEC-kontrollen yderligere er udbygget ved oprettelsen af *en særlig international domstol*, som skal træffe afgørelser i tilfælde af tvister vedrørende sikkerhedskontrollens udøvelse.

Ved konventionen om etablering af *Eurochemic* har en gruppe af OEEC-lande taget det første skridt til oprettelse af fælles foretagender. *Eurochemic* skal behandle uranbrændsel, som har været udsat for bestråling i reaktorer; ved denne behandling er det muligt af de allerede benyttede brændselselementer at udskille visse nyttige materialer fra de radioaktive spildprodukter, som dannes under bestrålingen, og som må

isoleres og bortskaffes på betryggende måde. Det er endvidere tanken i tilknytning til anlægget at drive en betydelig forskningsvirksomhed.

Selskabet skal oprettes som et aktieselskab med en samlet kapital svarende til 20 mill. dollars. Udgifterne til bygningen af anlægget, der tænkes opført i Mol i Belgien i perioden 1958-60, skønnes at ville andrage ca. 12 mill. dollars. I den første femårsperiode, 1961-65, forventes det, at driften vil give et underskud på ca. 7 mill. dollars, som skal dækkes af kapitalen. Endelig er der regnet med 1 mill. dollars til reserver.

Kapitalen skal tilvejebringes ved aktieindskud fra de interesserede lande efter en nærmere fastsat skala. Danmarks eventuelle andel er ansat til 5½ pct. eller i alt 1,1 mill. dollars (ca. 7,6 mill. kr.), og i tilfælde af dansk deltagelse vil ikke blot den danske stat, men også private danske personer eller virksomheder kunne erhverve aktier i selskabet.

Ved selskabets stiftelse skal 20 pct. af aktiekapitalen indbetales, eller for Danmarks vedkommende ca. 1,5 mill. kr., mens resten af aktiekapitalen først skal indbetales, efterhånden som selskabets generalforsamling skønner, at der måtte være behov derfor.

For Danmarks vedkommende er det især af interesse, at der på det fælles anlæg vil kunne gennemføres forskning af stor betydning for fremtidens atomkraftøkonomi for en brøkdelen af udgifterne til iværksættelse af tilsvarende forsøg her i landet. Resultaterne af denne forskning vil være af stor betydning, når der her i landet skal bygges egentlige atomkraftværker. De reaktorer, der er opført eller er under opførelse på Risø, benytter uran af en berigelsesgrad, som det ikke foreløbig er hensigten at lade behandle på det fælles anlæg, idet der for disse reaktors vedkommende er truffet foranstaltninger til uranbrændslets efterbehandling i England og USA.

Forslaget til folketingsbeslutning henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der havde samråd med udenrigsministeren, hvorunder endvidere deltog udenrigsministeriets rådgiver i folkeret, professor, dr. jur. Max Sørensen. Under samrådet blev der til udenrigsministeren stillet en række spørgsmål, hvis besvarelse er aftrykt som bilag til den afgivne betænkning.

Forslaget vedtoges med 125 stemmer mod 4 (DK).

Som begrundelse for at gå imod Danmarks ratifikation af de 2 konventioner anførte kommunisternes ordfører, *Fuglsang*, at hans parti langt fra var sikker på, at det isolerede samarbejde inden for OEEC og et samarbejde med fællesmarkedslandene i EURATOM ville virke fremmende på det internationale samarbejde som helhed. „Dertil kommer som trods alt en meget vigtig ting, at den myndighed, vi ved at ratificere disse konventioner overgiver til internationale instanser, kontrolorganer og domstole, ligger meget nær grænsen for, hvad grundlovens § 20 bestemmer med hensyn til at overgive danske myndigheders beføjelser til internationale organer.“

3. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den europæiske konvention om fredelig bilæggelse af tvistigheder, undertegnet i Strasbourg den 29. april 1957. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 2217. C. sp. 813].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3459). 1. beh. $\frac{3}{4}$ (F. sp. 4015). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Thorkil Kristensen, Marie Antoinette von Lowzow, Lannung, Sandau og Fuglsang. 2. (sidste) beh. $\frac{16}{4}$ (F. sp. 4274).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af den europæiske konvention om fredelig bilæggelse af tvistigheder, undertegnet i Strasbourg den 29. april 1957.

Konventionens forhistorie.

I september 1952 nedsatte Det europæiske Råds ministerudvalg en ekspertgruppe, som fik til opgave at behandle to fra rådets rådgivende forsamling modtagne henstillinger om at udarbejde udkast til konventioner henholdsvis om oprettelse af en særlig europæisk domstol og om fredelig bilæggelse af tvistigheder medlemslandene imellem. Danmark blev i gruppen repræsenteret ved udenrigsministeriets rådgiver i folkeret, professor *Max Sørensen*.

Eksperterne kunne ikke støtte forsamlingens førstnævnte henstilling, idet der herskede enighed i udvalget om, at den mellemfolkelige domstol i Haag allerede står åben for samtlige Europarådets medlemslande, og at der heller ikke i henseende

til tvistigheder, som ikke kan indbringes for denne domstol, var tilstrækkeligt behov for oprettelse af nye judicielle organer.

Ved bedømmelsen af forsamlingens henstilling om udarbejdelse af en konvention om fredelig bilæggelse af tvistigheder tog eksperterne deres udgangspunkt i den i 1928 under Folkeforbundets auspici afsluttede og af De Forenede Nationer den 28. april 1949 i revideret skikkelse videreførte generalakt (ratificeret af Danmark den 25. marts 1952), som allerede hjemlede egnede bilæggelsesmetoder, idet udvalget anbefalede, at der under Europarådets auspici med generalakten som forbillede blev afsluttet en særlig europæisk akt om fredelig bilæggelse. De følgende år udarbejdede ekspertudvalget, til dels i samarbejde med en underkomité af forsamlingens udvalg for juridiske og administrative spørgsmål, hvori folketingsmand *Hermod Lannung* havde sæde, udkast til en konvention, som under betegnelsen „Den europæiske Konvention om fredelig Bilæggelse af Tvistigheder“ blev undertegnet af samtlige Europarådets medlemslande med undtagelse af Tyrkiet og Østrig på ministerudvalgets møde i Strasbourg den 29. april 1957. På Danmarks vegne undertegnede minister *Ernst Christiansen* i henhold til kgl. fuldmagt af 26. s. m., efter at spørgsmålet om Danmarks tiltrædelse forinden havde været forelagt justitsministeriet. Tyrkiet og Østrig har senere undertegnet konventionen.

Konventionen trådte i medfør af art. 41 i kraft den 30. april 1958, efter at Sverige som det andet land havde deponeret sit ratifikationsinstrument. Foruden Sverige har også Norge og Nederlandene ratificeret konventionen. Sverige og Nederlandene har ved ratifikationen benyttet sig af den ved art. 34 hjemlede adgang til at erklære, at de ikke vil være bundet af bestemmelserne i kap. III om voldgift.

Konventionens indhold.

Konventionen, som ret nøje følger forskrifterne i generalakten, indledes med en erklæring, hvori det bl. a. udtales, at de kontraherende parter er besluttet på at bilægge *enhver tvistighed*, der måtte opstå mellem dem, med fredelige midler.

I øvrigt er konventionen opdelt i 4 kapitler, hvoraf de 3 første omhandler henholdsvis retslig afgørelse, forlig og voldgift, og det sidste indeholder almindelige bestemmelser.

I henhold til art. 1 sammenholdt med art. 2, stk. 2, skal de kontraherende parter indbringe alle mellemfolkelige retstvister, der måtte opstå mellem dem, for den mellemfolkelige domstol, medmindre de i det enkelte tilfælde måtte træffe aftale om at undergive en tvistighed forligsbehandling forinden dens indbringelse til retslig afgørelse.

I medfør af art. 4 i kapitel II om *forligsbehandling* skal de kontraherende parter henskyde alle indbyrdes tvistigheder, som ikke falder ind under begrebet retstvister, til forligsbehandling; parterne kan dog træffe aftale om at forelægge tvistigheder af den pågældende art, de såkaldte interessekonflikter, for en *voldgiftsret* uden først at have forsøgt forligsbehandling. Forligsbehandlingen kan ifølge art. 5 henskydes til et *stående forligsnævn*, dersom et sådant forinden måtte være blevet oprettet af de pågældende parter, eller for et *særligt forligsnævn*, der nedsættes til behandling af den opståede konflikt. De følgende artikler indeholder bestemmelser om de regler, der i mangel af modstående aftale mellem parterne skal gælde for oprettelsen af de særlige forligsnævn, samt forskrifter om tvistighedernes indbringelse for nævnene og om den procedure, der skal finde anvendelse ved sagernes behandling. Ifølge art. 15, stk. 3, skal nævnet have afsluttet sin virksomhed inden for 6 måneder fra den dato, tvistigheden er blevet indbragt for nævnet. Er der tale om en konflikt, som omfatter såvel spørgsmål, der egner sig til forligsbehandling, som spørgsmål, der er egnet til retslig afgørelse, har enhver af parterne i henhold til art. 18 ret til at forlange, at den retslige afgørelse af retsspørgsmålene finder sted før forligsbehandlingen.

Art. 19 i kapitlet om voldgift fastsætter, at de kontraherende parter skal forelægge alle interessekonflikter til voldgiftsbehandling i det omfang, de ikke måtte være blevet bilagt ved forligsbehandling. Efter at der i de følgende artikler er givet forskrifter om voldgiftsrettens oprettelse, bestemmes det i art. 23, at parterne skal indgå en voldgiftsaftale med angivelse

af stridens genstand og de regler, som skal finde anvendelse ved sagens behandling. Dersom voldgiftsaftalen ikke fastsætter noget herom, eller en sådan aftale ikke er blevet indgået, skal voldgiftsretten i medfør af art. 26 træffe sin afgørelse efter ret og billighed under iagttagelse af folkerettens almindelige principper og under hensyntagen til de traktatmæssige forpligtelser og de af mellemfolkelige domstole truffne endelige afgørelser, som er bindende for parterne.

Under de almindelige bestemmelser i kap. IV findes i art. 27 en regel om, at konventionsbestemmelserne ikke skal finde anvendelse på tvistigheder vedrørende forhold, der ligger forud for konventionens ikrafttræden mellem de stridende parter, eller i henseende til spørgsmål, som ifølge folkeretten alene henhører under staternes egen jurisdiktion. Ifølge art. 28, stk. 2, skal konventionen ikke berøre anvendelsen af bestemmelserne i Konventionen til Beskyttelse af Menneskerettigheder og grundlæggende Frihedsrettigheder af 4. november 1950 eller i den dertil knyttede protokol af 20. marts 1952. Artiklerne 32 og 33 omhandler tredjestats stilling i tilfælde, hvor dennes interesser berøres af en verserende sag, og i de følgende artikler gives nærmere regler for, i hvilket omfang de kontraherende stater kan tage *forbehold med hensyn til anvendelsen af konventionens bestemmelser*. Det bestemmes således i art. 34, at enhver kontraherende part i forbindelse med deponeringen af sit ratifikationsinstrument kan erklære, at den ikke vil være bundet af reglerne i kap. III vedrørende voldgift eller i dette kapitel og kap. II om forligsbehandling. En part vil kun kunne påberåbe sig de af konventionens bestemmelser, hvoraf den selv er bundet. I henhold til art. 38 skal uoverensstemmelser vedrørende konventionens fortolkning eller anvendelse forelægges for den mellemfolkelige domstol. Undladelse af at opfylde forpligtelser i henhold til en af nævnte domstol eller en voldgiftsret truffet afgørelse kan i medfør af art. 39 indbringes for Det europæiske Råds ministerudvalg, der kan anbefale forholdsregler med henblik på at sikre en gennemførelse af afgørelsen. Konventionen kan ifølge art. 40 *tidligst opsiges efter 5 års forløb* og da kun med 6 måneders varsel.

Forslaget til folketingsbeslutning fik i folketinget en velvillig modtagelse fra samtlige ordførere med undtagelse af den kommunistiske, *Fuglsang*, der gjorde gældende, at man burde søge at nå frem til et fredeligt samarbejde med alle lande gennem FN og ikke tilslutte sig økonomiske eller politiske blokdannelser af nogen art.

Vedtægelsen skete uden forudgående udvalgsbehandling med 108 stemmer mod 5 (DK).

4. Folketingsbeslutning om ratifikation af den i Genève den 6. marts 1948 vedtagne konvention angående Den mellemstatslige rådgivende Søfartsorganisation. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 2325. C. sp. 799].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3468). 1. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 3914). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Gideon, Marie Antoinette von Lowzow, Lannung, Sandau og Lynnerup Nielsen. 2. (sidste) beh. $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4052).

Ved folketingsbeslutningen udtaler folketinget sin tilslutning til, at den i Genève i 1948 vedtagne konvention angående Den mellemstatslige rådgivende Søfartsorganisation ratificeres.

På en af De Forenede Nationers økonomiske og sociale råd indkaldt konference, der afholdtes i Genève i februar-marts 1948, vedtoges konventionen af 6. marts 1948 angående oprettelse af en mellemstatslig rådgivende søfartsorganisation, som det nærmere er omtalt i bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning. I alt 32 lande var repræsenteret på konferencen, men heraf havde 3 lande forladt konferencen inden dennes afslutning. Ved den endelige afstemning stemte 21 lande for konventionsudkastet, mens 7 lande, deriblandt Danmark, Norge og Sverige, afholdt sig fra at stemme. Organisationen, almindeligvis kaldet IMCO, hvilket er en forkortelse af Intergovernmental Maritime Consultative Organisation, har ifølge konventionens art. 1 følgende formål:

- a) at tilrettelægge samarbejde mellem regeringerne med hensyn til regeeringsforskrifter og praksis vedrørende tekniske spørgsmål af enhver art, der berører den internationale skibsfart, og at tilskynde til en almindelig vedtagelse af

de højest mulige normer i spørgsmål, der angår *sikkerheden på søen* og sejladsens effektivitet;

- b) at tilskynde til *afskaffelse af forskelsbehandling* og unødvendige restriktioner fra regeringers side i spørgsmål, der berører den internationale skibsfart, for derigennem at fremme, at skibsfarten stilles til rådighed for verdenshandelen uden forskelsbehandling; hjælp og opmuntring ydet af en regering til udvikling af dens nationale skibsfart og af sikkerhedshensyn skal i sig selv ikke anses for forskelsbehandling, forudsat at sådan hjælp og opmuntring ikke er baseret på bestemmelser egnet til at indskrænke alle landes skibsfarts fri adgang til at tage del i international handel;
- c) at drage omsorg for organisationens behandling af spørgsmål angående skibsfartssammenslutningers ubillige indskrænkende foranstaltninger;
- d) at drage omsorg for organisationens behandling af ethvert skibsfartsspørgsmål, som måtte blive forelagt den af et hvilket som helst organ eller en særlig institution under De Forenede Nationer;
- e) at drage omsorg for *udveksling af oplysninger* mellem regeringer angående spørgsmål, der behandles af organisationen.

Fra skandinavisk side har man i de forløbne år stillet sig afvisende over for en ratifikation af konventionen under hensyn til, at denne ikke, således som de skandinaviske landes delegationer tilstræbte det under konferencen i 1948, har begrænset organisationens kompetence til tekniske og nautiske spørgsmål, men også har givet organisationen beføjelse til at beskæftige sig med økonomiske og kommercielle spørgsmål, og man har i disse år udfoldet store bestræbelser for at tilvejebringe en indskrænkning af organisationens virkeområde. Dette er imidlertid ikke lykkedes, og det for konventionens ikrafttræden nødvendige antal ratifikationer er nu opnået, hvorefter konventionen trådte i kraft den 17. marts 1958.

Følgende 29 lande havde, da forslaget til folketingsbeslutning fremsattes, ratificeret konventionen: Amerikas Forenede

Stater, Argentina, Australien, Belgien, Burma, Canada, Den dominikanske Republik, Den forenede arabiske Republik, Den tyske Forbundsrepublik, Ecuador, Frankrig, Grækenland, Haiti, Honduras, Iran, Irland, Israel, Italien, Japan, Kina, Liberia, Mexico, Nederlandene, Norge, Pakistan, Panama, Schweiz, Sovjetunionen og Storbritannien. Desuden har Tyrkiet og Indien ratificeret konventionen med forbehold, som endnu ikke er godkendt af de øvrige medlemmer.

På et møde i organisationens forberedende komité, der afholdtes den 3. og 4. juni 1958, blev der bl. a. udarbejdet forslag til *arbejdsprogram for organisationen*. Danmark har ikke været medlem af den forberedende komité og deltog derfor ikke i dette møde.

Komiteen vedtog, at det foreslåede arbejdsprogram for IMCO for de to første år skulle omfatte følgende sagsområder: 1) sikkerheden til søs, 2) olieforurening af havet og 3) skibsmåling.

Den foreliggende nye situation efter IMCOs ikrafttræden og forløbet af den ovenfor nævnte forberedende komité's møde i juni 1958 foranledigede den norske regering til at ændre sin stilling til spørgsmålet om ratificering af konventionen, og efter at det norske storting har vedtaget et af regeringen fremsat forslag om, at Norge tilslutter sig IMCO, har Norge ratificeret konventionen den 29. december 1958. For den norske beslutning har det været afgørende, at Norge bedst vil kunne varetage sine skibsfartsinteresser ved at deltage i IMCOs arbejde allerede fra organisationens første generalforsamling. Den norske regering har dog i forbindelse med ratifikationen afgivet en almindelig *erklæring* om de norske synspunkter med hensyn til organisationens opgaver, hvori det under henvisning til det arbejdsprogram, som er foreslået af den forberedende komité, understregedes, at Norge vil tage sin stilling til organisationen op til fornyet overvejelse, såfremt virksomheden bliver udvidet til at omfatte rent økonomiske og kommercielle problemer. Samtidig udtaltes, at man fra norsk side tillægger konventionens art. 59 om opsigelse af medlemskab reel betydning.

Den svenske regering har besluttet at fremsætte forslag

for den svenske rigsdag om tilslutning til, at Sverige tiltræder IMCO. Sverige vil i forbindelse med ratifikationen afgive en lignende erklæring som Norge om begrænsning af IMCOs arbejdsopgaver.

Efter det foreliggende ventes det, at også Finland vil slutte sig til IMCO, men der er endnu ikke truffet formel beslutning herom.

Følgende organisationer: Danmarks Skibsførerforening, Dansk Styrmandsforening, Maskinmestrenes Forening, Radiotelegrafistforeningen af 1917, Dansk Sø-Restaurations Forening, Sømændenes Forbund i Danmark og Søfyrbødernes Forbund i Danmark har været positivt indstillet over for dansk tilslutning til IMCO og har i en fælles henvendelse til handelsministeriet fremsat anmodning om, at Danmark tiltræder IMCO.

Danmarks Rederiforening har gennem årene været modstander af, at Danmark skulle tiltræde IMCO, men efter den seneste udvikling har rederiforeningen overvejet sagen på ny og er kommet til den opfattelse, at *Danmark i den givne situation også bør tilslutte sig IMCO*, idet man dog lægger vægt på, at der fra dansk side i forbindelse med ratifikationen afgives en lignende erklæring, som er afgivet af den norske regering.

Rederiforeningen af 1895 og Rederiforeningen for mindre Skibe har tilsluttet sig Danmarks Rederiforenings standpunkt.

Organisationens første samling afholdtes i London 6.-19. januar 1959. Danmark var repræsenteret ved en observatørdelegation. På samlingen vedtoges en række beslutninger til gennemførelse af organisationens virksomhed, ligesom de organer — råd og sikkerhedskomiteé — der omtales i konventionen, blev nedsat. IMCOs arbejdsprogram for de kommende 2 år blev fastlagt i overensstemmelse med det på den forberedende komité's ovennævnte møde vedtagne og indskrænker sig altså indtil videre til tekniske problemer. Der vedtoges ligeledes et 3-årigt budget, der under hensyn til, at *organisationen indtil videre kun skal beskæftige sig med tekniske spørgsmål*, blev fastlagt til 726 000 dollars for nævnte 3 års periode. Efter den foreløbige bidragsfordeling mellem medlemslandene kan Danmarks andel anslås til ca. 5 000 dollars pr. år, hvortil kommer et

engangsbidrag til organisationens grundfond; dette bidrag vil formentlig udgøre ca. 1 000 dollars.

Således som forholdene ligger, har regeringen anset det for naturligt og hensigtsmæssigt, at også Danmark tiltræder IMCO, og at Danmark ved sin ratifikation afgiver en lignende erklæring som den, der er afgivet af den norske regering og påtænkt af den svenske regering om en begrænsning af organisationens arbejdsopgaver til tekniske og nautiske spørgsmål.

Forslaget til folketingsbeslutning støttedes i folketinget fra alle sider og blev enstemmigt vedtaget.

5. Folketingsbeslutning vedrørende en midlertidig ordning af spørgsmålet om Færøernes fiskerigrænse. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 2371. C. sp. 703].

Fremsat skriftligt $^{11}/_3$ (F. sp. 3539). 1. beh. $^{17}/_3$ (F. sp. 3777). Partiernes ordførere: Dupont, Thorkil Kristensen, Ole Bjørn Kraft, Lannung, Gøting, Lynnerup Nielsen og Aksel Larsen. 2. (sidste) beh. $^{19}/_3$ (F. sp. 3835).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til, at Danmark med Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland afslutter en overenskomst om en midlertidig ordning for fiskeriet omkring Færøerne, affattet i overensstemmelse med det mellem de to lande aftalte udkast, og at dansk myndighed i henseende til fiskeri udøves på det af overenskomsten omfattede område.

Angående den nye overenskomst, som agtedes afsluttet med Storbritannien, anførte *udenrigsministeren* ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning:

„Når regeringen knap fire år efter, at der sidst blev indgået en dansk-britisk overenskomst om fiskeriet i farvandet omkring Færøerne, agter at indgå *en ny aftale* herom, er årsagen, at hele udviklingen på dette område siden 1955 er gået så hurtigt, at de forudsætninger, der forelå dengang, i dag er totalt ændret.

Da Færøernes lagting — efter at Island havde bebudet en

udvidelse af det islandske fiskeriterritorium til 12 sømil — den 6. juni 1958 vedtog, at *også Færøerne burde have en fiskerizone på 12 sømil*, måtte regeringen, som forholdene havde udviklet sig, være enig i dette standpunkt, der var i overensstemmelse med den principielle holdning til spørgsmålet om fiskeriterritoriets udstrækning, som Danmark havde indtaget i Genève i foråret 1958 på den internationale konference om retsordenen på havet.

Eksistensen af *den dansk-britiske overenskomst af 1955*, der byggede på princippet om en tremilegrænse, *udelukkede* imidlertid en *umiddelbar gennemførelse* af lagtingets beslutning, og regeringen måtte derfor tage sagen op med den britiske regering. Det nu foreliggende udkast til en dansk-britisk noteveksling er resultat af de siden stedfundne forhandlinger. *Udkastet*, som i dag forelægges det høje ting i medfør af grundlovens § 19, stk. 1, er den 24. februar blevet *godkendt af det færøske lagting*.

Det bør indledningsvis fremhæves, at der kun er tale om en midlertidig ordning, som ikke skal foregribe parternes principielle synspunkter med hensyn til folkerettens regler om søterritoriet og fiskeriterritoriets udstrækning. Aftalen må ses på baggrund af det forhold, at det ikke lykkedes for den internationale konference i Genève at finde en løsning på disse spørgsmål, og at den nye internationale konference, som FN har besluttet at lade afholde, ikke vil finde sted førend i foråret 1960. Aftalen skal derfor *kun have gyldighed, indtil en international ordning træder i kraft*. I øvrigt vil den i mangel af en sådan ordning kunne opsiges efter 3 år fra undertegnelsen med 1 års varsel. Fiskerigrænseforholdene ved Færøerne vil i så fald alene være afhængige af de til den tid gældende almindelige folkeretlige regler.

Aftalen er *et kompromis*, der kun har kunnet komme i stand ved indrømmelser fra både dansk og britisk side. Den opererer med *to grænser i farvandene omkring Færøerne*, nemlig dels en speciel linje, som i det store og hele, omend med visse variationer til begge sider, svarer til en seksmilegrænse (den „blå linje“), dels en linje 12 sømil fra lavvandsmærket (den

„røde linje“). De britiske indrømmelser består i, at Storbritannien accepterer, at britiske fartøjer udelukkes fra at drive fiskeri inden for den „blå linje“. Havområdet inden for denne modificerede seksmilegrænse forbeholdes altså, hvad fiskeriet angår, udelukkende færøske og andre danske fiskere. Danmark er på sin side, under hensyn til det fiskeri, der traditionelt drives af britiske fartøjer i farvandene omkring Færøerne, gået med til, at dette fiskeri fortsat kan finde sted i området mellem den røde tolvmilelinje og den blå seksmilelinje.

De britiske fiskeres ret til at fortsætte traditionelt fiskeri indskrænkes derved, at der fastsættes særlige regler for tre nærmere afgrænsede havområder i bæltet mellem de to linjer, et nord, et vest og et syd vor Færøerne. . . . Disse områder vil i visse perioder af året blive forbeholdt fiskeri med langline og håndline. Den væsentligste betydning heraf er, at linefiskere, hvilket i praksis så godt som udelukkende vil sige de færøske linefiskere, i disse perioder undgår konkurrence fra trawlfiskere.

Storbritannien og Danmark er selvsagt ikke de eneste lande, som har fiskeriinteresser i Nordatlanten, men efter de foreliggende oplysninger er de faktiske forhold med hensyn til fiskeriet omkring Færøerne sådanne, at *kun Storbritannien kan påberåbe sig gennem de senere år regelmæssigt at have drevet fiskeri inden for tolvmilegrænsen*. En fastsættelse af fiskerigrænsen omkring Færøerne i overensstemmelse med aftalen, d. v. s. til 12 sømil — med forbehold af de i traditionen begrundede britiske rettigheder — vil derfor ikke kunne krænke andre landes velerhvervede og traditionelle rettigheder. Vi har da også grund til at tro, at den nye midlertidige ordning ikke vil blive søgt anfægtet fra anden side.

Forhandlingerne med Storbritannien har været langvarige og vanskelige, men jeg mener, at der er grund til at være tilfreds med det resultat, der er opnået, og med, at det ved god vilje på begge sider har været muligt for de to regeringer ad forhandlingsvejen at finde frem til en løsning af dette vigtige spørgsmål. Det har glædet regeringen, at man også på Færøerne har ment, at den foreslåede aftale medfører sådanne forbedringer for det færøske fiskeri, at *et betydeligt flertal i lagtinget*

har kunnet godkende den nye fiskerigrænseordning, som, selv om den ikke til fulde imødekommer det oprindelige færøske krav, dog vil give den færøske befolkning væsentligt udvidede fangstmuligheder.

Jeg skal endelig tilføje, at regeringen, som det vil ses af forslaget, under hensyn til sagens store betydning har fundet det rettest at søge det høje tings udtrykkelige samtykke til den af den nye ordning følgende udvidelse af området for udøvelse af dansk myndighed i henseende til fiskeri.“

Forslaget til folketingsbeslutning mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partiordførere med undtagelse af kommunisternes, der gjorde gældende, at overenskomsten vel næppe helt tilfredsstillende de færøske fiskeres interesser, og i øvrigt mente, at en sådan aftale med en enkelt nation ikke var det bedste grundlag for en international konference om fiskerigrænser.

Forslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

6. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks ratifikation af den internationale sukkeroverenskomst af 1958. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 2673. C. sp. 931].

Fremsat skriftligt $10/4$ (F. sp. 4196). 1. beh. $16/4$ (F. sp. 4298). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Gideon, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Axel Sørensen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til folketingets sukkerudvalg. Betænkning (B. sp. 933) afgivet $29/4$. (Ordfører: Carl Petersen). 2. (sidste) beh. $5/5$ (F. sp. 4596).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af den internationale sukkeroverenskomst af 1958.

Ved fremsættelsen af forslaget gav *statsministeren* på udenrigsministerens vegne følgende redegørelse for den for nylig afsluttede sukkeroverenskomst og dennes betydning for Danmark:

„Den foreliggende overenskomst er et led i de bestræbelser, der i de senere år under De Forenede Nationers auspici er udfoldet med henblik på at skabe stabile forhold på verdens-

markedet for en række råvarer, for hvilke det er karakteristisk, at forholdsvis små ændringer i efterspørgslen eller udbuddet ledsages af voldsomme prisreaktioner.

For Danmark, der på sukkerproduktionens område i de senere år har haft et produktionsapparat, der for at blive fuldt udnyttet forudsætter en ikke uvæsentlig eksport, må der på forhånd være knyttet interesse til foranstaltninger, som har til formål at hidføre en *stabilisering af afsætningsvilkårene for sukker på verdensmarkedet*, og Danmark deltog derfor i den første af De Forenede Nationer indkaldte sukkerkonference i Genève i 1953.

Når den sukkeroverenskomst, hvorom der på denne konference opnåedes enighed, og som nu er blevet afløst af den foreliggende overenskomst, ikke blev ratificeret af Danmark, skyldtes dette hensynet til Norge og Sverige og vore markeder i disse to lande. Hverken Norge eller Sverige, som på dette tidspunkt udgjorde vore vigtigste eksportmarkeder, tiltrådte overenskomsten, og da overenskomsten desuden indeholdt bestemmelser, der tog sigte på at sikre de deltagende importlandes behov, om fornødent på ikke-deltagende landes bekostning, således at eksporten til Norge og Sverige ville kunne komme i fare for at skulle indskrænkes mod disses ønske, afholdt Danmark sig fra at ratificere overenskomsten.

I de år, der er forløbet, siden overenskomsten af 1953 trådte i kraft, er der imidlertid sket væsentlige ændringer med hensyn til vor sukkerekseport, der i mindre omfang end hidtil er koncentreret om de skandinaviske markeder. Norge og Sverige har ikke undertegnet den nye sukkeroverenskomst, og det er endnu ikke endeligt afklaret, om dette vil ske.

Ved vurderingen af Danmarks stilling til overenskomsten må det afgørende være, om Danmarks ratifikation af overenskomsten under de nuværende forhold på det internationale sukkermarked vil betyde en styrkelse af vor stilling som sukkerekseportør.

Under overvejelserne herom må det tages i betragtning, at det under den nu afløste overenskomst lykkedes på trods af de store lagre, der fandtes ved dens ikrafttræden, at gennem-

føre en stabilisering af priserne inden for det fastsatte normale spillerum, når undtages en periode omkring Suezkrisen, hvor denne i forbindelse med en nedgang i den europæiske sukkerhøst fremkaldte en voldsom og langvarig prisstigning. Den nye overenskomst råder lige så lidt som den hidtidige over midler til effektivt at imødegå sådanne helt usædvanlige situationer, men der er grund til at forvente, at de *nye, mere smidige bestemmelser* om ændringer af kvoterne vil lette en tilpasning til de skiftende markedsvilkår.

Den nye overenskomst har fået større tilslutning end den gamle. Efter at Peru og Brasilien har tiltrådt overenskomsten, er samtlige sukkereksporterende lande af betydning med undtagelse af Indien omfattet af overenskomsten, og også antallet af importerende medlemslande er blevet forøget. Det må derfor antages, at mulighederne for en stabilisering af verdenshandelen med sukker er væsentlig større under den nye overenskomst, og at det for et udenforstående land vil blive vanskeligere end hidtil at sælge sukker på det frie marked.

Det frie marked vil for Danmarks vedkommende på grund af transportomkostningernes betydning i praksis kun omfatte et ret begrænset geografisk område. Inden for dette har flere vigtige importlande, herunder England og Vesttyskland, tiltrådt overenskomsten. Følgelig ville Danmark ved at holde sig udenfor kunne komme til at stå over for store vanskeligheder ved at få adgang til disse markeder.

Endelig er der grund til at fremhæve, at den basiseksporttonnage på 75 000 t råsukker, d. v. s. ca. 72 000 t hvidtsukker, som Danmark har fået tildelt i henhold til overenskomsten, fra et dansk synspunkt må betragtes som tilfredsstillende; den svarer til den gennemsnitlige årlige sukkereksport beregnet på grundlag af tallene siden 1947, dog med udeladelse af årene 1953 og 1955, hvor eksporten var ubetydelig.

Basiseksporttonnagen er i øvrigt ikke et udtryk for, hvad Danmark maksimalt må eksportere under alle forhold, ligesom den heller ikke er en mængde, som vi under alle omstændigheder er garanteret afsætningen af.

Som det nærmere fremgår af overenskomstens bestemmel-

ser, ophæves alle kvantitative begrænsninger for eksporten til det frie marked, når sukkerprisen overstiger 4 cents pr. lb. på New Yorks kaffe- og sukkerbørs. Da Danmark normalt ikke vil have mulighed for at fremstille eksportsukker til en pris, der ligger væsentligt under denne pris, er den basistonnage, som Danmark er tildelt, derfor ikke udtryk for en reel begrænsning af eksportmulighederne.

Falder omvendt prisen under et vist niveau, vil der efter de i overenskomsten givne retningslinjer blive foretaget proportionale nedsættelser af de enkelte landes kvoter. Sådanne nedsættelser fandt første gang sted i år. Efter at prisen i et vist antal dage havde ligget under 3,25 cents, nedsattes kvoterne automatisk med $2\frac{1}{2}$ pct., hvorefter sukkerrådet indkaldtes til møde med henblik på drøftelse af situationen. På dette møde opnåedes enighed om en nedsættelse på yderligere 5 pct. For Danmarks vedkommende er resultatet af de foretagne nedsættelser, at eksporten for 1959 — såfremt forholdene ikke ændrer sig — ikke må overstige en mængde, der svarer til 69 375 t råsukker.

Sammenfattende kan det siges, at de forpligtelser, Danmark påtager sig ved tiltrædelse af overenskomsten, består i at *begrænse eksportmængden, hvis verdensmarkedsprisen er under 4 cents pr. lb.* Som jeg nævnte foran, betyder dette for Danmark reelt ikke nogen eksportbegrænsning. De fordele, Danmark opnår, består i, at Danmark på linje med de vigtigste eksportlande vil høre til de lande, fra hvilke de deltagende importlande forpligter sig til fortrinsvis at købe sukker, en fordel, hvis betydning understreges af den omstændighed, at adskillige vigtige importlande inden for det geografiske område, der i praksis har betydning som marked for dansk sukker, har undertegnet overenskomsten. Afsætningsmulighederne for dansk sukker vil altså være bedre, end tilfældet vil være, hvis Danmark holder sig uden for overenskomsten. Desuden vil jeg fremhæve betydningen af, at man fra dansk side stiller sig solidarisk med de øvrige eksportlande. Samtidig vil en ratifikation være en manifestation af vor vilje til at samarbejde om løsningen af internationale vareproblemer.

Overenskomsten blev udskrevet under forbehold af ratifikation fra dansk side den 23. december 1958. Samtidig afgav vi erklæring om, at overenskomsten ville blive bragt i foreløbig anvendelse for Danmarks vedkommende pr. 1. januar 1959, hvorved vi opnåede straks at få sæde i det internationale sukkerråd med stemmeret. Hvis vi ikke inden den 1. juni 1959 har deponeret vort ratifikationsinstrument, vil vor stemmeret kunne suspenderes, indtil deponeringen finder sted. Jeg vil derfor være det høje ting taknemmelig for en hurtig behandling, således at denne eventualitet kan undgås. Når fremsættelsen først har kunnet finde sted på nærværende tidspunkt, skyldes det, at vi først den 19. marts modtog overenskomstens autentiske tekst.“

Forslaget støttedes i folketinget fra alle sider og indstilledes af det udvalg, der behandlede sagen, enstemmigt til vedtagelse. I et bilag til udvalgets betænkning er aftrykt handelsministerens svar på en række spørgsmål, som var stillet ham af udvalget.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt.

7. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks ratifikation af Den Europæiske Valutaoverenskomst, undertegnet i Paris den 5. august 1955, med tilhørende tillægsprotokol, undertegnet i Paris den 27. juni 1958. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 2545. C. sp. 945].

Fremsat skriftligt ¹⁰/₄ (F. sp. 4199). 1. beh. ¹⁰/₄ (F. sp. 4304). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Anker Lau, Bøgholm, Lannung, J. M. Pedersen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Per Hækkerup, Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Holger Eriksen, Kolbjørn, Carl Petersen, Hans Rasmussen, Lannung [næstformand], Niels Andersen, Per Federspiel, Heick, Holmberg, Henry L. W. Jensen, Anker Lau, Bøgholm, Ole Bjørn Kraft og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 941) afgivet ²⁰/₄. 2. (sidste) beh. ¹³/₅ (F. sp. 4652).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af Den Europæiske Valutaoverens-

komst, undertegnet i Paris den 5. august 1955, med tilhørende tillægsprotokol, undertegnet i Paris den 27. juni 1958.

Baggrunden for den europæiske valutaoverenskomst var de planer, der fra engelsk side fremkom i 1952-53 om at gøre *pundsterling konvertibel* for således at styrke pundets stilling og øge dets anvendelse som internationalt betalingsmiddel. Man måtte gå ud fra, at England og andre EPU-lande efter gennemførelse af konvertibilitet ikke ville ønske at fortsætte som medlemmer af Den Europæiske Betalingsunion (EPU). De problemer, som ville opstå i forbindelse hermed, blev i 1954-55 drøftet i Organisationen for Europæisk Økonomisk Samarbejde (OEEC) i Paris.

Ved den i 1950 oprettede *betalingsunion* var der etableret dels et centraliseret afregningssystem for betalingerne mellem de deltagende lande, hvorved OEEC-landenes valutaer var blevet indbyrdes konvertible, dels et system af automatiske kreditter i betalingsforholdene mellem de deltagende lande, hvorved der i unionens sidste år blev ydet eller modtaget kredit for 25 pct. af de beløb, som kom til afregning inden for betalingsunionen. Efter gennemførelsen af konvertibilitet ville der ikke mere være det samme behov for et sådant afregningssystem. Desuden var der fra kreditorlandenes side ønsker om at komme bort fra det automatiske kreditsystem, som oprindeligt havde taget sigte på ydelse af korte kreditter, men som i praksis havde medført ydelse af mere permanente kreditter.

Under drøftelserne i OEEC var der enighed om, at der i tilfælde af EPU's ophør måtte søges tilvejebragt visse kreditmuligheder inden for OEEC til afløsning af den automatiske kreditgivning i EPU. Sådanne kreditter blev anset for nødvendige for at bistå medlemslandene med at overvinde forbigående betalingsvanskeligheder, f. eks. i forbindelse med overgangen til konvertibilitet. Desuden ønskede man — navnlig fra de kontinentale landes side — at bevare et snævert samarbejde mellem medlemslandene på det valutariske område.

Resultatet af forhandlingerne blev nedfældet i *Den Europæiske Valutaoverenskomst* (EMA), der skulle afløse overenskomsten om Den Europæiske Betalingsunion. Ved valutaover-

enskomsten oprettes der inden for rammerne af Den Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation (OEEC) *en europæisk fond* med en kapital på 600 millioner dollars, der tilvejebringes dels ved overførsel til fonden af EPU's kapital, dels ved bidrag fra medlemslandene. Fonden kan efter ansøgning yde lån til medlemslandene for maksimalt 2 år. Medlemslandenes bidrag til fonden — for Danmarks vedkommende højst 15 millioner dollars — skal indkaldes, når fondens likviditetssituation kræver det, men organisationen har mulighed for, under hensyntagen til de enkelte landes særlige stilling, indtil et vist beløb at give henstand med indbetalingen af bidrag, indtil samtlige andre bidrag er betalt. Danmark og en række andre lande fik på grund af deres ugunstige betalingsbalance i 1955 en sådan særstilling. To af de pågældende lande har nu givet afkald på denne særstilling under hensyn til deres forbedrede betalingsbalance.

Ved Den Europæiske Valutaoverenskomst oprettes endvidere *et flersidet afregningssystem*.

Afregningssystemet forudsætter, at medlemslandene skal fastsætte *sævre margener, inden for hvilke deres valutakurser må svinge*. Medlemslandene skal endvidere inden for visse grænser kunne modtage og yde kredit til de øvrige medlemslande; for Danmarks vedkommende er det maksimale månedlige beløb for ydet eller modtaget kredit en sum svarende til 12 millioner dollars.

Ydet kredit skal tilbagebetales enten ved køb af kreditlandets valuta i det frie marked i løbet af den måned, i hvilken kreditten er trukket, eller ved afregning fuldt ud i dollars ved månedens udgang. De månedlige afregninger skal finde sted på grundlag af kreditorlandets laveste kursmarginal over for dollars (køberkursen), d. v. s. til den for debitorlandet ugunstigste kurs.

Den til overenskomsten hørende tillægsprotokol, undertegnet i Paris den 27. juni 1958, indeholder ændringer til overenskomsten af rent teknisk art og udgør ifølge sin ordlyd en integrerende bestanddel af selve aftalen.

Den 27. december 1958 gjorde Storbritannien, Frankrig,

Tyskland, Holland, Belgien, Luxembourg og Italien deres valutaer konvertible for valutaudlændinge. Samtidig besluttede disse lande at gøre brug af den i EPU-overenskomsten indeholdte ophørsklausul, hvorefter lande repræsenterende 50 pct. eller derover af de samlede kvoter i EPU når som helst kunne bringe EPU til ophør under forudsætning af, at EMA samtidig blev sat i kraft. Da de nævnte lande repræsenterede 72 pct. af de samlede kvoter i EPU, blev EPU dermed bragt til ophør, og EMA trådte i kraft i overensstemmelse med den til overenskomsten knyttede protokol om foreløbig anvendelse af overenskomsten. Danmark, Norge og Sverige traf samtidig beslutning om at gennemføre en tilsvarende konvertibilitet og at tilslutte sig EPUs ophør og EMAs ikrafttræden.

Den Europæiske Valutaoverenskomst var ved begyndelsen af april 1959 ratificeret af Frankrig, Holland, Norge, Schweiz og Sverige, og regeringen anså det for ønskeligt, at også Danmark ratificerede.

Forslaget til folketingsbeslutning fremsattes i folketinget af statsministeren på udenrigsministerens vegne. Det støttedes i folketinget af samtlige ordførere med undtagelse af den kommunistiske, der gik imod det.

Forslaget vedtoges uændret med 141 stemmer mod 5 (DK).

8. Folketingsbeslutning i anledning af en under 9. juli 1958 i byen San Salvador afsluttet handels- og skibsfarts-traktat mellem Danmark og Salvador. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 2847. C. sp. 933].

Fremsat skriftligt ²¹/₄ (F. sp. 4392). 1. beh. ²⁸/₄ (F. sp. 4541). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Anker Lau og Bøgholm. 2. (sidste) beh. ⁶/₅ (F. sp. 4597).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af den under 9. juli 1958 i byen San Salvador afsluttede handels- og skibsfarts-traktat mellem Danmark og Salvador.

Om traktaten med Salvador anførte *statsministeren* ved fremsættelsen på udenrigsministerens vegne:

„Den efter krigen øgede samhandel med Salvador har gjort det ønskeligt, at der med dette land afsluttes en traktat om gensidig mestbegunstigelsesbehandling med hensyn til told og skibsfart.

Tidligere forhandlinger herom havde ikke ført til noget resultat på grund af Salvadors ønske om adgang til kaffeeksport til Danmark, hvilket af valutariske grunde dengang ikke lod sig gennemføre.

Efter åbningen af et globalkontingent til indkøb af kaffe fra det central- og sydamerikanske dollarområde blev forhandlingerne med Salvador genoptaget, hvilke forhandlinger resulterede i en den 9. juni 1958 undertegnet handels- og skibsfartstraktat, som ratificeredes af Salvadors kongres den 29. juli 1958, og som blev sat midlertidigt i kraft den 15. september 1958. Det må anses for ønskeligt, at der nu også fra dansk side tages skridt til at gennemføre ratifikationen.“

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt.

9. Ændringer i forretningsorden for folketinget. [C. sp. 923].

Betænkning og indstilling om ændringer i folketingets forretningsorden (B. sp. 897) afgivet af udvalget for forretningsordenen $16/4$. (Ordfører: Gustav Pedersen). Anmeldt i folketinget $16/4$ (F. sp. 4295). 1. beh. $23/4$ (F. sp. 4506). Henvist til fornyet behandling i udvalget for forretningsordenen. Tillægsbetænkning (B. sp. 931) afgivet $23/4$. 2. (sidste) beh. $29/4$ (F. sp. 4565).

Om baggrunden for og indholdet af de af udvalget for forretningsordenen foreslåede ændringer i forretningsordenen, hvilke ændringer blev tiltrådt af folketinget i den foreslåede affattelse, anføres i udvalgets betænkning:

„Der har i udvalget været ført en række forhandlinger angående ændringer i folketingets forretningsorden. Særlig indgående er det blevet drøftet, om man — med henblik på at få udvalgsarbejdet lagt ind i fastere rammer — skulle gå over

til i højere grad end hidtil at arbejde med *stående udvalg*. Sådanne ændringer har også tidligere været drøftet (se herom tillæg B. 1949-50 sp. 3281 ff). Tanken har dog måttet opgives, da det viste sig, at den ikke kunne opnå fornøden tilslutning inden for noget af de i udvalget repræsenterede partier. Dels mente man, at den bestående ordning gav de yngre medlemmer større mulighed for at få lejlighed til at gøre en indsats i udvalgsarbejdet. Dels advaredes der mod en for vidtgående specialisering af arbejdet i folketinget. Man lagde i det hele taget stærk vægt på bevarelsen af den smidighed, der præger den nuværende ordning.

Nærværende forslag tilsigter derfor ingen udvidelse af antallet af stående udvalg.

Derimod er der opnået enighed om forskellige andre ændringsforslag, af hvilke dog kun nogle få er af principiel karakter, mens de øvrige drejer sig om ajourføring af gældende bestemmelser, tydeliggørelser eller rent redaktionelle rettelser.

Størst interesse knytter der sig i principiel henseende til ændringsforslag nr. 4, 11, 12 og 17, hvorefter man ved 2. *behandling* af udvalgsbehandlede lovforslag m. v. afskaffer begrebet „udvalgets ordfører“, idet betænkningen forudsættes at indeholde en redegørelse for udvalgsarbejdets forløb, ligesom samtlige stillede ændringsforslag forudsættes begrundet skriftligt. Det er en reform, der stemmer overens med den stadig mere almindeligt anvendte skriftlige fremsættelse af lovforslag. Efter nyordningen er det hensigten, at ordet straks skal gives til partiordførerne i den rækkefølge, der bestemmes af partiernes størrelsesforhold, og at samtlige i eller uden for betænkningen stillede ændringsforslag frit skal kunne omtales uden forudgående mundtlig begrundelse fra forslagsstillernes side. Man vil herved få gennemført en forenkling af de i tingets praksis udformede regler om talernes rækkefølge ved 2. behandling. Desuden skulle der formentlig kunne opnås en tidsbesparelse.

Skal nyordningen kunne virke på bedst mulig måde, bør det imidlertid tilstræbes, at *betænkningerne* indeholder de fornødne oplysninger til belysning af udvalgsarbejds forløb og til begrundelse af ændringsforslagene. Desuden vil det være ønske-

ligt, at ændringsforslag uden for betænkningen i større omfang end hidtil ledsages af forklarende bemærkninger.

Ved 3. *behandling* vil en ordfører for udvalget ikke kunne undværes, når der afgives *mundtlig indstilling*, hvilket må antages at ville ske i lidt større omfang end hidtil, hvis ændringsforslag nr. 6 vedtages. Sådanne indstillinger er dog som regel ganske kortfattede. Man foreslår derfor, at de afgives af udvalgets formand, medmindre der vælges en særlig ordfører. Også de ændringsforslag, der stilles ved 3. *behandling*, må i fornødent omfang være skriftligt begrundet.

Angående de øvrige ændringsforslag, som udvalget stiller, kan i hovedsagen henvises til de ledsagende bemærkninger. Dog ønsker man at henlede opmærksomheden på ændringsforslag nr. 7, 8 og 18, der indeholder nye regler vedrørende den afsluttende *behandling* af lovforslag, hvis 3. *behandling* har været afbrudt, for at sagen kunne blive undergivet udvalgsbehandling inden vedtagelsen.“

Angående de væsentligste af ændringerne i den gældende forretningsorden for folketinget af 17. december 1953 med ændringer af 23. november 1954 anføres:

I § 7 har stk. 3 fået følgende affattelse:

„I hvert folketingsår nedsættes et udvalg på 17 medlemmer til at gøre indstilling til folketinget angående *statsrevisorernes betænkning*. Tilsvarende udvalg, ligeledes hvert på 17 medlemmer, nedsættes vedrørende *Kongeriget Danmarks Hypotekbanks regnskab* samt vedrørende årsberetninger fra *Nordisk Råds danske delegation* (jfr. lov nr. 292 af 21. december 1957) og fra *Europarådets danske delegation*, for så vidt sådanne årsberetninger foreligger til *behandling*.“

I tilslutning hertil er foretaget en konsekvensændring i § 17.

Som begrundelse for disse ændringer anføres i bemærkningerne til udvalgets ændringsforslag:

„Ved lov nr. 292 af 21. december 1957 om *Nordisk Råd* bestemmes i § 3, at den danske delegation afgiver en årlig beretning til folketinget om *Nordisk Råds virksomhed*, og at regler om folketingets *behandling* af rådets beretning vil kunne gives i tingets forretningsorden eller ved særskilt folketingsbeslutning.

I overensstemmelse hermed stilles ændringsforslag nr. 3 og 10, der åbner mulighed for en tilsvarende behandling af årsberetninger fra Europarådet, hvis sådanne fremkommer, hvilket der har været fremsat ønske om.“

Ved en omredaktion af 3. punktum i § 8, stk. 2, har man taget hensyn til, at der fremtidig ikke skal være nogen ordfører for udvalget ved lovforslags 2. behandling, samt til de ændrede regler vedrørende ordførerskabet, når der afgives mundtlig indstilling ved 3. behandling.

I § 8 har stk. 8 fået følgende affattelse:

„Over et lovforslag, som udvalget har afgivet betænkning over til 2. behandling, kan dog afgives *mundtlig indstilling* ved 3. behandling, for så vidt udvalgets arbejde afsluttes, uden at der stilles ændringsforslag og intet af udvalgets medlemmer kræver tillægsbetænkning afgivet. Træffes der beslutning om mundtlig indstilling, meddeles dette til folketingssekretariatet.“

I bemærkningerne anføres herom:

„Ifølge de hidtidige regler kan et udvalg afgive mundtlig indstilling ved 3. behandling, for så vidt indstillingen er enstemmig og går ud på vedtagelse af lovforslaget uden ændringer.

Det foreslås nu — med henblik på at gøre afgivelsen af rent formelle tillægsbetænkninger uden nye oplysninger unødvendig — at give udvalgene en lidt udvidet adgang til at afgive mundtlig indstilling.“

Når der ved 3. *behandling* af et lovforslag vedtages *ændringsforslag* af vidtrækkende eller principiel karakter, vil det undertiden være hensigtsmæssigt — således som det i enkelte tilfælde har været praktiseret — at gøre brug af forretningsordenens § 7, stk. 6, hvorefter forhandlingen kan afbrydes og sagen *henvises til fornyet prøvelse i et udvalg*. Der kan derved blive mulighed for — såvel i som uden for tinget — at se nærmere på lovforslaget i den ændrede affattelse inden dets endelige vedtagelse.

Ved tilføjelser til §§ 8 og 13 samt til taletidsreglerne i bilaget til forretningsordenen gives der nærmere regler om, hvordan den videre behandling af sagen i så fald skal foregå. Sådanne regler har hidtil været savnet.

I § 18 er — i overensstemmelse med, hvad der anføres i de indledende bemærkninger — indføjet følgende nye bestemmelse:

„Ændringsforslag til lovforslag og forslag til folketingsbeslutning bør, hvad enten de stilles i eller uden for en udvalgsbetænkning, i fornødent omfang være ledsaget af bemærkninger, der tjener til deres begrundelse.“

Da der i forvejen er adgang til at begrunde ændringsforslag i betænkninger og ledsagende bemærkninger, er den foreslåede tilføjelse ikke absolut påkrævet, men den kan måske bidrage til at understrege betydningen af en fyldestgørende skriftlig begrundelse af ændringsforslag.

Efter en i § 20, stk. 5, foretagen ændring kan den, der i henhold til nævnte paragraf stiller et spørgsmål til en minister og får det besvaret mundtligt, altid få ordet 2 gange, uanset om det i anden omgang ikke er for at stille et tillægsspørgsmål.

Ved 1. behandling havde foruden udvalgets ordfører, *Gustav Pedersen* (S), kun *Alfred Jensen* (DK) ordet. Han gik imod, at man ville forlade „det gamle hævdevundne princip med ordførertaler ved 2. behandling“. Ganske vist var det hensigten, at betænkningerne til gengæld skulle gøres fyldigere, men taleren gjorde gældende, at udviklingen ikke hidtil var gået i den retning, skønt man også ved grundlovsrevisionen i 1953 var inde på ønskeligheden af at få mere materiale frem i betænkningerne. De nye regler angående 3. behandling pegede derimod i den rigtige retning. Taleren havde ingen bemærkninger at gøre „i anledning af, at der ikke i større udstrækning gås over til stående udvalg, selv om flere stående udvalg måske ville betyde en bedre fordeling af arbejdsbyrden i tinget og måske bevirke, at andre grupper blev draget med ind i arbejdet i visse situationer“.

Vedrørende de ændrede regler for lovforslags 2. behandling pegede *udvalgets ordfører* på, at det er uhyre svært at adskille et debatindlæg fra en motivering for et ændringsforslag. Derfor havde man søgt at komme den vej ud, at „man skal motivere sine ændringsforslag eller i øvrigt sin stillingtagen skriftligt, og så kan man supplere det — jeg havde nær sagt alt det, man vil — gennem et mundtligt indlæg“. Ordføreren sluttede med at sige, at det, der her foresloges, ikke var en evighedsforanstaltning; det var et forsøg på at få en mere hensigtsmæssig form for forhandlingerne her. „Skulle det vise sig, at ændringen ikke svarer til sit formål, sådan som det er sket med det, der står i forretningsordenen i dag, tager vi sagen op til

fornyset behandling, og så regner jeg med, at vi efterhånden kan arbejde os frem til noget holdbart.“

Efter 1. behandling var forslaget til en fornyet udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag.

Ved 2. behandling begrundede *Alfred Jensen* nærmere, hvorfor han ikke kunne støtte forslaget, mens ordføreren imødegik den kritik, som var rettet mod det af den kommunistiske ordfører.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges derefter enstemmigt med 109 stemmer, idet 4 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

10. Folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1957. [C. sp. 27].

Betænkning over folketingets ombudsmands beretning for året 1957 (B. sp. 13) afgivet af ombudsmandsudvalget ⁹/₁₁. (Ordfører: Per Hækkerup). 1. beh. af det i betænkningen indeholdte forslag til folketingsbeslutning ²⁷/₁₁ (F. sp. 1064). 2. (sidste) beh. ³/₁₂ (F. sp. 1202).

Ved folketingsbeslutningen tager folketinget ombudsmandens beretning til efterretning.

Forslaget herom gav ikke anledning til nogen forhandling. Det vedtoges enstemmigt.

11. Folketingsbeslutning om beretning angående Nordisk Råds 6. session. [C. sp. 1175].

Beretning fra Nordisk Råds danske delegation angående rådets 6. session anmeldt i folketinget ¹²/₆ (F. sp. 4628). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Einer-Jensen, Alsing Andersen [formand], Holger Eriksen, Poul Hansen (Grenå), Victor Gram, Kolbjørn [næstformand], Lars M. Olsen, Kirkegaard, Niels Andersen, Marius Buhl, Erik Eriksen, Thorkil Kristensen, Harald Nielsen, Johan Poulsen, Ole Bjørn Kraft, Marie Antoinette von Lowzow og Poul Thomsen), der afgav betænkning ²⁶/₆ (B. sp. 1109). 1. beh. ²/₆ (F. sp. 5362). 2. (sidste) beh. ⁴/₆ (F. sp. 5395).

Ved beslutningen, der vedtoges enstemmigt, tog folketinget den nævnte beretning til efterretning.

Under sagens behandling i folketinget havde kun *Erik Eriksen* (V) ordet. Han udtalte ved 1. behandling:

„Må jeg minde om, at da Nordisk Råds vedtægter sidst revideredes her i landet — det skete ved loven af 21. december 1957 — bestemtes det, at rådets danske delegation skulle aflægge en årlig beretning til folketinget om rådets virksomhed. Det er dette krav, der nu er sket fyldest ved afgivelse af beretningen om rådets 6. session i Oslo i november måned 1958.

Formålet med denne beretning er jo fremfor alt at give de medlemmer af folketinget, som ikke deltager i rådets arbejde som rådsmedlemmer eller som suppleanter, en let adgang til at skaffe sig overblik over, hvad rådet beskæftiger sig med. De, der så ønsker at fordybe sig mere indgående i problemerne, vil være henvist til det bind dokumenter og referater, som lå på medlemmernes pladser lige efter pinse. Det er et meget stort og alsidigt stofområde, der er tale om. Naturligvis vil der altid, også blandt rådets medlemmer, være delte meninger om, hvad der er vigtigt, og hvad der er mindre vigtige spørgsmål, men taget som helhed vil der være enighed om, at der nordisk set er tale om et stofområde, et arbejde, som umiddelbart må have den største interesse og betydning.

Jeg skal med disse ord anbefale at følge betænkningens indstilling, altså at folketinget tager beretningen til efterretning.“

12. Folketingsbeslutning angående landsskatterettens organisation m. m. (Af *Foged, Erik Eriksen, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 2543. C. sp. 947].

Fremsat mundtligt $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4048). 1. beh. $\frac{15}{4}$ (F. sp. 4277). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Foged, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Axel Sørensen, J. M. Pedersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Ove Hansen, Hans R. Knudsen, Johs. E. Larsen, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen, Niels Andersen, Foged [formand], Anders Andersen, Alfred Bøgh, Henry Christensen, Thorkil Kristensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Poul Møller [næstformand] og Thestrup). Betænkning (B. sp. 1003) afgivet $\frac{13}{5}$. 2. (sidste) beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 4836).

Ved folketingsbeslutningen opfordrer folketinget finansministeren til at nedsætte *et sagkyndigt udvalg* med den opgave at gennemgå landsskatterettens organisation og arbejdsform med henblik på udarbejdelse af forslag til ændringer i lov

nr. 108 af 31. marts 1938 om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v., som ændret ved lov nr. 311 af 21. december 1955.

Forslaget var ledsaget af følgende bemærkninger:

„Ved flere lejligheder er der såvel i folketinget som uden for dette givet udtryk for, at landsskatteretten burde omdannes til *en egentlig domstol* med den heraf følgende uafhængighed af administrationen. Baggrunden herfor er ønsket om at tilsikre skatteyderne en objektiv og alsidig bedømmelse af deres klager.

Da den nugældende ordning på dette område ikke ganske har svaret til de forventninger, man havde ved landsskatterettens oprettelse, fremsættes forslaget til folketingsbeslutning om landsskatterettens omdannelse med henblik på at give den enkelte skatteyder den bedst mulige retsbeskyttelse.“

Ved fremsættelsen fremhævede *Foged* (V) som ordfører for forslagsstillerne ønskeligheden af en reform på dette område. Videre udtalte han bl. a.:

„Hvad spørgsmålet om rettens sammensætning angår, har der været ønsker fremme om, at man burde forlade den nuværende ordning, hvorefter hvervet som medlem af retten for de flestes vedkommende er en bibeskæftigelse, og i stedet indføre en ordning med udelukkende juridiske dommere. Man kunne herved sikre retten større effektivitet og imødegå den udbredte kritik af den lange tid, der i adskillige tilfælde forløber fra indgivelsen af klagen, og indtil rettens kendelse afsiges. Hvorvidt retten skal bestå udelukkende af juridiske dommere, bør gøres til genstand for drøftelse i det påtænkte udvalg, men på forhånd må det anses for at være grundlaget for den fremtidige ordning.“

Finansministeren havde intet imod, at et udvalg som det foreslåede blev nedsat. Han gik imidlertid ud fra, man var enig om, at udvalget skulle stå frit med hensyn til sine konklusioner. „Jeg synes nok, at man, når man fremsætter ønske om, at landsskatteretten skal laves om til en egentlig domstol, måske ikke lægger helt tilstrækkelig vægt på den store fordel, det i dag er for skatteyderen at have en direkte og let adgang til landsskatteretten, en adgang, som han må betragte som et betydeligt demokratisk gode, en adgang, som vel ikke bliver så direkte og let, hvis vi ændrer landsskatteretten til en egentlig domstol, hvilket medfører, at der bliver større udgifter til sagførere og anden hjælp. Jeg lægger i hvert fald megen vægt på, hvis man vil gå den vej at lave en egentlig domstol, at sikre det gode, det er, at enhver skatteyder, der på den ene eller den anden måde føler, at han ikke er behandlet, som han synes han burde have været, har mulighed for at gå til landsskatteretten.

Jeg kan heller ikke tilbageholde den lille bemærkning, at hvis jeg

havde fremsat et forslag — om, skal vi sige, at det læge element inden for landsskatteretten skulle gå ud — ville der nok være kommet ret hårde kommentarer om, at finansministeren nu er ude efter at ville se væk fra den bistand, som vi i mange, mange år har haft i vort skattesystem netop gennem de folkevalgte repræsentanter. Men jeg går ud fra, at alle disse synspunkter kommer til udtryk nu under udvalgets arbejde. Jeg kan tilslutte mig, at udvalget bør have en sammensætning, som sikrer en fordomsfri undersøgelse. Jeg har kun den lille bemærkning, at jeg ikke helt kan godkende, at de centrale skattemyndigheder skulle være en sådan part i sagen, at repræsentanter for disse myndigheder ikke skulle kunne tiltræde udvalget og deltage i arbejdet på lige fod med udvalgets øvrige medlemmer.“

Forslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det henvises efter 1. behandling til en udvalgsbehandling, der resulterede i, at udvalget som helhed indstillede det til vedtagelse i uændret affattelse. I den enstemmige betænkning udtales:

„Finansministeren har erklæret sig villig til at nedsætte et sagkyndigt udvalg med den opgave at foretage en gennemgang af landsskatterettens organisation og arbejdsform, jfr. lov nr. 108 af 31. marts 1938 om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v., som ændret ved lov nr. 311 af 21. december 1955, og eventuelt at fremkomme med forslag til ændringer heri.

Finansministeren har givet tilslutning til, at det i forslaget nævnte udvalg nedsættes med følgende sammensætning: repræsentanter for de i landsskatteretten repræsenterede erhverv og lønmodtagere, advokaterne, revisorerne og skattemyndighederne samt af medlemmer, der er sagkyndige på retsplejens og forvaltningsrettens område.“

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt.

13. Folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1956-57. [C. sp. 967].

Statsrevisorernes betænkning over statsregnskabet for 1956-57 anmeldt i folketinget 7/10 (F. sp. 23). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Brodthagen [formand], Gorrsen, Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Johs. E. Larsen, Th. Mikelsen, Astrid Skjoldbo, Morten Larsen [næstformand], J. M. Pedersen, Conrad Kofoed, Anders Andersen, Ejner Kristensen, Johan Poulsen, Paabøl, Fanger, Poul Claussen og Marie Antoi-

nette von Lowzow), som afgav betænkning $12\frac{1}{5}$ (B. sp. 999). 1. beh. $20\frac{0}{5}$ (F. sp. 4875). 2. (sidste) beh. $26\frac{6}{5}$ (F. sp. 5022).

Ved folketingsbeslutningen godkender folketinget statsregnskabet for 1956-57.

Forslaget herom vedtoges enstemmigt.

I sin enstemmige betænkning oplyser folketingsudvalget, at det har indhentet oplysninger om en række forhold. Der er modtaget oplysninger fra *udenrigsministeriet* om retningslinjer for den nye inventarkontrol og om de med finansministeriet førte forhandlinger angående mere faste rammer for rejseudgifter; fra *ministeriet for offentlige arbejder* om overgang til industritarif på københavnske jernbanestationer; fra *undervisningsministeriet* om fælles administrationsudgifter ved skoledrift for København, Frederiksberg, Gentofte og staten; fra *forsvarsministeriet* angående licitation af reparationsarbejder og lejen i 19 boliger på en jysk flyvestation; fra *landbrugsministeriet* om bekæmpelsen af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning; fra *finansministeriet* om revisionen i Ringkøbing og Bornholm amter; fra *boligministeriet* om arkitekthonorarreglerne; fra *indenrigsministeriet* om afregningen og beregningen af honorarer for teknisk bistand ved civilforsvarets kasernebyggeri; fra *ministeriet for Grønland* om over- og underskud samt svind i forbindelse med salg af varer i Grønland, om eventuel tilbagebetaling af for meget udbetalte lønninger til arkitekter og konstruktører, om ministeriets overtagelse af landskassens bådeværft i Egedesminde, om kulbruddet i Qutdligssat og om regnskabet for nødhotellet i Sdr. Strømfjord.

14. Folketingsbeslutning om ændringer i rigsdagsbeslutning om valget af statsrevisorer og disses virksomhed. (Af *Einer-Jensen, Erik Eriksen, Poul Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp* og *J. M. Pedersen*). [A. sp. 3003. C. sp. 1147].

Fremsat skriftligt $26\frac{6}{5}$ (F. sp. 5019). 1. beh. $29\frac{9}{5}$ (F. sp. 5248). Henvist til udvalget for forretningsordenen. Betænkning (B. sp. 1165) afgivet $29\frac{9}{5}$. 2. (sidste) beh. $3\frac{3}{6}$ (F. sp. 5393).

Ved folketingsbeslutningen foretages der en ajourføring af den hidtil gældende lønnings- og pensionsordning for statsrevisorerne — jfr. rigsdagsbeslutning af 4. april 1928 om valget af statsrevisorer og disses virksomhed som ændret ved rigsdagsbeslutning af 4. marts 1947 — under iagttagelse af bl. a. den nye tjenestemandsløvs bestemmelser.

I § 1 fastsættes lønnen for en statsrevisor til 15 618 kr. årlig (eller samme beløb, som den hidtidige løn inkl. tillæg udgjorde i marts 1959). Beløbet forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i §§ 87 og 88 i lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

Statsrevisorernes pensionsbidrag skal fremtidig udgøre 4 pct. af den samlede lønning mod tidligere 7½ pct. af grundløn plus pensionsgivende løntillæg, men uden dyrtidstillæg.

I samme paragraf bestemmes, at statsrevisorer, der i mindst 10 år har udført sådant hverv, som hidtil skal være berettiget til pension ved deres fratræden, efter de ændrede regler dog kun såfremt de på dette tidspunkt er fyldt 67 år, og ellers fra den dag, de opnår denne alder. Pensionen beregnes efter de i § 54, stk. 1 og stk. 3, i lov nr. 154 af 7. juni 1958 fastsatte regler, idet den pågældendes samlede virketid som statsrevisor lægges til grund for pensionens beregning. Bestemmelsen i § 86 i lov om valg til folketinget (angående mulighed for under ganske særlige forhold at få pension tildelt før pensionsalderens indtræden) finder tilsvarende anvendelse for statsrevisorer.

Pensionerne forhøjes eller nedsættes efter bestemmelserne i § 89 i den nævnte lov af 7. juni 1958. Det samme gælder *enkepensioner*.

For de i henhold til de hidtil gældende bestemmelser ydede pensioner finder ifølge nærværende beslutnings § 2 bestemmelserne i lov nr. 81 af 21. marts 1959 om pensioner, der er fastsat i henhold til de før 1. april 1958 gældende lønnings- og pensionslove, tilsvarende anvendelse, således at disse pensioner omregnes til nye bruttobeløb, og at der — efter samme fradrag som for de ældre statstjenestemandspensionister — gives adgang til folkepensionens mindstebeløb. I øvrigt omfattes tidligere statsrevisorer samt disses efterladte ikke af denne folketingsbeslutning.

Ifølge § 3 trådte folketingsbeslutningen i kraft *straks* med virkning fra 1. april 1959.

Statsrevisorer, der ved folketingsbeslutningens ikrafttræden havde opnået ret til pension ved hvervets fratrædelse,

bevarer retten hertil og kan inden 6 måneder fra beslutningens ikrafttræden meddele folketingets præsidium, at de til sin tid ønsker pensionering efter de hidtil gældende bestemmelser, jfr. § 2.

Om forslaget til folketingsbeslutning, hvis bestemmelser inden fremsættelsen havde været drøftet i udvalget for forretningsordenen, fremsattes kun få bemærkninger under sagens behandling i folketinget. Forslaget tiltrådtes af samtlige partiordførere med undtagelse af *Alfred Jensen* (DK), der gik imod § 2 i den foreliggende affattelse. Han udtalte om forslaget:

„Hvis det kort og godt drejer sig om en overførelse af de bestemmelser, man har på andre områder, uden at der egentlig røres ved lønninger og pensioner, har vi ikke noget imod det. Jeg må imidlertid forstå det sådan, at § 2 i forslaget til beslutning også betyder, at pensionerede statsrevisorer uden afkortning vil kunne få folkepensionens mindstebeløb. Jeg er klar over, at de kun kan få det én gang, men vi finder alligevel, det er rimeligt, at det står i forslaget.“

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 149 stemmer mod 6 (DK og Adolph Sørensen (KF)), idet 1 medlem (Aksel Larsen (SF)) afholdt sig fra at stemme.

15. Folketingsbeslutning om godkendelse af »Kongeriget Danmarks Hypotekbank«s regnskab for regnskabsåret 1957-58. [C. sp. 555].

Beretning fra revisorerne ved „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“ anmeldt i folketinget ¹⁴/₁ (F. sp. 1950). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Einer-Jensen, Brodthagen [formand], Gorrsen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Mørk, Lars M. Olsen, Axel Sørensen [næstformand], J. M. Pedersen, Henry Christensen, Ejnar Hansen, Kryger, Lorentzen, Paabøl, Clausen [Olufskjær], Poul Claussen og Adolph Sørensen), der afgav betænkning ⁵/₂ (B. sp. 455). (Ordfører: Einer-Jensen). 1. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2565). 2. (sidste) beh. ¹²/₂ (F. sp. 2587).

Ved folketingsbeslutningen godkendes hypotekbankens regnskab for 1957-58.

Forslaget herom vedtoges enstemmigt.

16. Forslag til folketingsbeslutning om indstilling af forhandlingerne om tyske militærdepoter i Jylland. (Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen* og *Petrea Petersen*). [A. sp. 1755].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2534). 1. beh. $\frac{5}{3}$ (F. sp. 3451).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:
Folketinget beslutter at opfordre regeringen til at indstille forhandlingerne om tyske militærdepoter i Jylland.

I sin fremsættelsestale anførte *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne indledningsvis:

„Da den vesttyske forsvarsminister Strauss' planer om placering af vesttyske militærdepoter i Jylland kom frem for offentligheden, fremkaldte de såvel overraskelse som modstand. Da den danske regering ikke omgående afviste disse planer, men derimod gik i forhandling om dem, stillede den kommunistiske gruppe en forespørgsel til forsvarsministeren for omgående at få sagen til debat i folketinget.

Ministeren ønskede ikke en sådan debat nu. Han mente, den kunne vente til marts måned; i øvrigt ville det udenrigspolitiske nævn få sagen forelagt. I overensstemmelse med ministerens og regeringens ønske nægtede folketingsflertallet at lade forespørgslen nyde fremme.

Den kommunistiske gruppe mener, at hverken tinget eller offentligheden kan være tjent med, at spørgsmålets behandling her i tinget udskydes med den mulighed, at den reelle afgørelse allerede er truffet, før tinget har behandlet sagen.

For at få spørgsmålet frem til behandling og afgørelse nu har vi derfor besluttet at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om, at forhandlingerne om tyske militærdepoter i Jylland indstilles.“

Derefter fulgte en redegørelse for kommunisternes syn på sagen med angreb til forskellig side.

Forsvarsministeren kunne ikke tiltræde forslaget, om hvilket han ved 1. behandling udtalte:

„Jeg skal ganske kort præcisere min og dermed regeringens stilling til det foreliggende forslag til folketingsbeslutning.

For det første må jeg på det bestemteste tage afstand fra de i den skriftlige fremsættelse anførte synspunkter, som jeg på ingen måde kan godkende.

Om selve sagen, som forslaget tager sigte på, kan jeg sige følgende. Som det er offentligheden bekendt, bl. a. fra mit svar til det ærede medlem hr. Aksel Larsen her i folketinget den 28. januar, gengivet i Folketingstidende sp. 2294, har der været ført forhandling om oplægning af tyske militærdepoter i Jylland. Disse forhandlinger er afsluttet uden resultat. Spørgsmålet er herefter stillet i bero af

den danske regering, hvilket er meddelt den tyske forbundsregering, som har vist forståelse for det danske ønske herom. Det fremsatte forslag til folketingsbeslutning er herefter uden mening, og jeg forventer, at det af forslagsstillerne vil blive taget tilbage. Skulle det ikke ske, må jeg anbefale dets forkastelse.“

I en svartale stillede *Alfred Jensen* følgende forslag om *overgang til næste sag på dagsordenen*:

„Idet tinget tager ministerens meddelelse om indstilling af forhandlingerne om tyske militærdepoter til efterretning, udtaler det, at der hverken må oprettes tyske eller andre NATO-militærdepoter på dansk område,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Dette forslag afvistes af *forsvarsministeren* og blev ved afstemningen forkastet med 106 stemmer mod 6 (DK og SF).

På forslag af *Per Hækkerup* (S) vedtoges det derefter med 108 stemmer mod komunisternes — *Aksel Larsen* afholdt sig fra at stemme — at nægte forslaget til folketingsbeslutning overgang til 2. (sidste) behandling.

17. Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtaget konvention om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi. (Af *Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 1879].

Fremsat mundtligt $18\frac{1}{2}$ (F. sp. 2697). 1. beh. $20\frac{1}{4}$ (F. sp. 4546).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på meddelelse af samtykke til, at Danmark ratificerer den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtagne konvention vedrørende lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi.

Forslaget var ledsaget af følgende bemærkninger:

„Allerede i 1919 besluttede Den internationale Arbejdsorganisation i Genève at gå ind for lige løn for lige arbejde. Det hedder i statutterne fra dengang:

„Varig og almen fred kan kun baseres på social retfærdighed. I nogle lande lever store mængder af mennesker under arbejdsvilkår, som betyder uret og ufrihed, og som truer freden og harmonien i verden, så at en forbedring af disse tilstande er absolut nødvendig.

Dette kan ske f. eks. ved regulering af arbejdstiden, ved modarbejdelse af arbejdsløshed, ved fastsættelse af minimumslønninger, ved arbejderbeskyttelse på fabrikkerne og på skibene, ved indførelse af lige løn for lige arbejde.“

Først i 1950 blev spørgsmålet om lige løn for lige arbejde for mænd og kvinder taget op til behandling på den internationale arbejdskonference i Genève. Forhandlingerne herom afsluttedes i 1951 med vedtagelse af konvention nr. 100 og med vedtagelse af en henstilling nr. 90.

Ved den endelige afstemning vedtoges konventionen tillige med henstillingen med 109 stemmer for, 38 imod, medens 35 afholdt sig fra at stemme.

Kvinderne i vort land har i mange år fremsat ønske og krav om fuld ligestilling og om lige løn for lige arbejde. I statens og det offentliges tjeneste har kvinderne for længst fået ligelønskravet imødekommet i almindelighed.

I det private erhvervsliv er ligelønskravet dog langt fra imødekommet, endskønt det fremsættes med stigende styrke fra kvindelige arbejdere og funktionærer gennem de faglige organisationer ved hver eneste overenskomstforhandling.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at det vil være en hjælp for kvinderne i deres retfærdige krav om lige løn for arbejde af samme værdi, om denne betydningsfulde konvention blev ratificeret.“

Konventionen var aftrykt som bilag til forslaget.

Ved fremsættelsen anbefalede *Ragnhild Andersen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne forslaget til velvillig behandling.

Arbejdsministeren var velvilligt indstillet over for spørgsmålet om konventionens ratifikation, men fandt endnu ikke tiden inde dertil. Han udtalte ved 1. behandling bl. a.:

„Jeg finder kravet om lige løn til mænd og kvinder for arbejde af samme værdi berettiget, og jeg så gerne, at der var mulighed for at ratificere ligelønskonventionen. Som jeg har fremhævet, skulle lønfastsættelsen for de offentligt ansatte funktionærer og tjenestemænd ikke frembyde nogen vanskelighed i så henseende, men vanskelighederne melder sig, når man betragter forholdene på det private arbejdsmarked. Det ville være i overensstemmelse med den ordning, der gælder for lønfastsættelse her i landet, at arbejdsmarkedets parter selv forhandlede sig til rette om ligelønsprincippets gennemførelse, og der kan da også konstateres en udvikling i den retning. Dette udelukker naturligvis ikke, at der gøres en indsats fra regeringens side på linje med principperne i konventionen.

På foranledning af De samvirkende Fagforbund har det tidligere i det under socialministeriet og arbejdsministeriet nedsatte faste udvalg vedrørende Den internationale Arbejdsorganisation været overvejet, hvorvidt konventionen kunne ratificeres. Udvalget, som i første række består af repræsentanter for arbejdsmarkedets hoved-

organisationer, og som har socialministeriets departementschef som formand, fandt dels under hensyn til forholdene herhjemme og dels under hensyn til den stilling til problemet, man havde i Sverige og Norge, ikke grundlag for på det tidspunkt at foreslå en ratifikation. Der er imidlertid sket en ændring, siden sagen blev prøvet sidst. Herhjemme er sket en videre udvikling med hensyn til ligelønsprincippets gennemførelse for statens og kommunens tjenestemænd. Loven af 1958 om statens tjenestemænd har gjort tjenestemandslønningerne uafhængige af forsørgerforholdet. Tilsvarende regler er gennemført for H. og K. med hensyn til ansættelser i staten, og der er også en tilsvarende udvikling i gang i kommunerne. I Norge har man fremsat forslag om ratifikation og foreslået nedsat et statsligt ligelønnsråd, der skal søge ligelønstanken fremmet.

På denne baggrund vil regeringen tage spørgsmålet om ratifikation op til fornyet overvejelse. Jeg håber her i tinget til efteråret at kunne komme til folketinget med forslag om ratifikation. På denne baggrund taillader jeg mig at henstille til forslagsstillerne at tage det stillede forslag tilbage; på nuværende tidspunkt kan jeg ikke anbefale det."

Over for udsigten til, at arbejdsministeren i nær fremtid selv ville stille forslag om samtykke til konventionens ratifikation, tog *Ragnhild Andersen* på forslagsstillerens vegne forslaget til folketingsbeslutning tilbage. Det var dermed bortfaldet.

18. Forslag til folketingsbeslutning om indkomst- og formueskat af personer til staten. (Af *Poul Møller, Erik Eriksen, Foged, Jørgen Jørgensen* (Ullerup), *Sønderup* og *Poul Sørensen*). [A. sp. 1493].

Fremsat mundtligt ¹⁹/₁₂ (F. sp. 1935). 1. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2298). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen, Ove Hansen, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen, Aage Fogh, Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Erik Eriksen [formand], Sønderup, Poul Møller [næstformand], Jørgen Jørgensen (Ullevang) og H. K. Sørensen).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:
Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde forslag

til ændringer i de gældende skattelove efter følgende retningslinjer:

I. Opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

De gældende fradrag, som skatteyderne kan foretage ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst — herunder retten til fradrag for erlagte, forfaldne personlige skatter til stat, kommune og kirke — bevares med følgende ændringer:

a) Fradraget i loven af 28. maj 1958 om beskatningen af renteforsikringer m. v. for udgifter til syge- og livsforsikring samt for indskud på kapitalbindingskonti forhøjes til 1 500 kr. for familieforsørgere og til 750 kr. for andre skattepligtige. Samme ret til fradrag inden for de nævnte grænser indrømmes for en periode af fem år for beløb, en skatteyder har anvendt til nedbringelse af gæld, han har måttet påtage sig i forbindelse med etablering eller overtagelse af selvstændig virksomhed.

b) Skatteydere, der har ydet frivillige bidrag til sociale, kulturelle, religiøse eller andre almennyttige formål med i alt mindst 200 kr., kan ved opgørelsen af deres skattepligtige indkomst fradrage halvdelen af det ud over 200 kr. ydede beløb. Der kan dog ikke efter denne regel opnås fradrag i skatteindkomsten med mere end 1 000 kr.

II. Eksistensfradrag samt fradrag for børn og hustrus selverhverv m. v.

Forinden skatten beregnes, nedsættes den skattepligtige indkomst med følgende fradrag:

- a) for ægtepar fradrages 5 000 kr.
- b) for ægtepar, hvor hustruen har indkomst ved selvstændigt erhverv eller ved arbejde for andre, fradrages halvdelen af denne indkomst, dog højst 1 000 kr.
- c) for andre skatteydere (enlige) fradrages 2 500 kr.
- d) for børn, adoptiv- og plejebørn under 22 år, der sam-beskattes med forældrene, fradrages 1 000 kr. for hvert barn.
- e) for børn, adoptiv- og plejebørn, der er fyldt 22 år og ramt af kronisk sygdom, invaliditet el. lign., og for andre

personer, såsom den skattepligtiges eller dennes hustrus forældre, bedsteforældre eller søskende, kan fradrages 1 000 kr., såfremt den pågældende bor hos den skattepligtige og i det væsentlige forsørges af denne.

III. Indkomstskattens beregning.

1) Efter at være reduceret med de foran omtalte fradrag beregnes indkomstskatten til staten af det således fremkomne beløb (skalaindkomsten) med en *grundskat*, der for ægtepar udgør 20 pct. og for andre skatteydere 10 pct. af skalaindkomsten indtil 2 500 kr. og 250 kr. af 2 500 kr. og 20 pct. af beløb herudover.

Hvis skalaindkomsten (den selvangivne skattepligtige indkomst ÷ de under II omtalte eksistensfradrag, evt. børne- og hustrufradrag m. v.) overstiger 10 000 kr., beskattes den herudover liggende del af indkomsten med en *suppleringskat*, der udskrives efter følgende skala:

Såfremt det skattepligtige beløb (skalaindkomsten) udgør:	
over 10 000 kr. svares	0 kr. af 10 000 kr. og 15 pct. af resten
— 15 000 - —	750 - - 15 000 - - 25 - - —
— 20 000 - —	2 000 - - 20 000 - - 35 - - —
— 25 000 - —	3 750 - - 25 000 - - 40 - - —
— 35 000 - —	7 750 - - 35 000 - - 45 - - —
— 50 000 - —	14 500 - - 50 000 - - 60 - - —
— 90 000 - —	38 500 - - 90 000 - - 65 - - —
— 170 000 - —	90 500 - - 170 000 - - 75 - - —
af 390 000 kr. og der-	
over svares	255 500 - - 390 000 - - 85 - - —

2) For skattepligtige, der er berettiget til børnefradrag, og hvis indkomst, beregnet som anført nedenfor, ikke overstiger nedennævnte grænser, foretages reduktion i den beregnede skat. Hvis reduktionsbeløbet overstiger skattetilsvaret, udbetales det overskydende beløb kontant.

Reduktionsbeløbet bestemmes af størrelsen af den skattepligtige, selvangivne indkomst *inden* foretagelsen af eksistensfradraget, men *efter* børnefradrag og eventuelt hustrufradrag og ydes med følgende beløb:

	Reduktionen udgør i område		
	A	B	C
under 5 000 kr.....	240	210	190
5 000- 5 999 -	220	190	170
6 000- 6 999 -	200	170	150
7 000- 7 999 -	180	150	130
8 000- 8 999 -	150	120	100
9 000- 9 999 -	120	90	70
10 000-10 999 -	100	70	50
11 000-11 999 -	80	50	30

a) For ægtepar med indkomster — beregnet som foran anført — under 6 000 kr. ydes reduktion beregnet for hvert barn, skatteyderen er sambeskattet med. Ligger skatteyderens indkomst mellem 6 000 og 8 999 kr., ydes reduktion for hvert barn ud over det første, og for indkomster mellem 9 000 og 11 999 kr. ydes reduktion for hvert barn ud over to børn. Er indkomsten 12 000 kr. eller derover, bortfalder reduktionen.

b) For enlige forsørgere ydes reduktion for hvert barn i overensstemmelse med foranstående skala.

IV. Adgang til forskudsvis skattebetaling.

Den gældende lov om lempelse i beskatningen af merindtægt ophæves. Personer, der er pligtige at betale suppleringskat, bliver berettiget til inden udløbet af fristen for selvangivelsens indlevering at udrede skat for det følgende år, selv om denne skat ikke er pålignet eller forfalden. Det forskudsvis indbetalte beløb skal kunne bringes til fradrag ved den nærmest følgende selvangivelse af den skattepligtige indkomst.

V. Formueskatten.

Formueskatten udskrives efter nedenstående skala:

Af en formue under 100 000 kr. svares ikke formueskat.

Af en formue på:

	100 000 kr., men ikke over 200 000 kr., svares 100 kr. af 100 000 kr. + 10 pm. af resten
Over	200 000 kr., men ikke over 400 000 kr., svares 1 100 kr. af 200 000 kr. + 15 pm. af resten

Over 400 000 kr., men ikke over 1 000 000 kr.,
svares 4 100 kr. af 400 000 kr. + 20 pm. af resten
Over 1 000 000 kr.
svares 16 100 kr. af 1 000 000 kr. + 23 pm. af resten

VI. Ikrafttrædelsestidspunkt.

De af nærværende forslag til beslutning nødvendiggjorte lovændringer gennemføres med virkning første gang for skatteåret 1960-61.

Ved fremsættelsen begrundedes forslaget udførligt af ordføreren for forslagsstillerne, *Poul Møller (KF)*, af hvis tale nogle indledende bemærkninger gengives:

„Det ligger desværre uden for en oppositions tekniske muligheder at fremsætte et egentligt lovforslag på et område så vidtrækkende som dette. Dertil er administrationens medarbejderskab simpelt hen en nødvendighed. Vi har derfor valgt beslutningsformen, der på lige så god en måde giver tinget og et af tinget nedsat udvalg lejlighed til at drøfte de principielle ændringer, det efter vor opfattelse er påtrængende at få gennemført i vor skattelovgivning.

Forslaget omfatter kun indkomst- og formueskat af personer til staten. Når vi har foretrukket at koncentrere os om dette område af skattelovgivningen, skyldes det, at den nuværende statsbeskatning må ændres, og at den kommunale beskatning allerede er under behandling på grundlag af et fremsat regeringslovforslag.

Forslag om ændringer i selskabsbeskatningen vil formentlig kunne ventes inden udløbet af dette folketingsår. Tilbage er beskatningen af faste ejendomme til staten og amtskommunerne samt hele den indirekte beskatning. Ejendomsbeskatningen til staten og amtskommunerne forbeholder vi os i anden forbindelse senere at vende tilbage til, og vedrørende den indirekte beskatning oplyste regeringen i åbningstalen, at den omgås med overvejelser på grundlag af den afgivne embedsmandsbetænkning. Vi vil afvente resultatet af disse overvejelser.

Det er vort håb, at dette forslag til beslutning må tjene som forhandlingsgrundlag for det høje tings bestræbelser for at få gennemført en skattereform. Vore partier nærer den opfattelse, at tiden netop nu er velegnet til et sådant reformarbejde. Det er nemlig for os magtpåliggende, at en skattereform gennemføres i forbindelse med en almindelig lettelse af det direkte skattetryk. Vi har erfaring for, at alle reformbestræbelser, der ikke er blevet kombineret med en lettelse af skattetrykket, løber ud i sandet, idet man da kun er i stand til at gennemføre en omfordeling af skattebyrden.

Når vi anser tiden for velegnet til at gennemføre en skattelettelse, skyldes det flere grunde. For det første vil en sådan have en

særlig gunstig virkning på vort omkostningsniveau og dermed kunne forøge vore erhvervs konkurrenceevne netop på et tidspunkt, hvor det europæiske fællesmarked stiller os over for vanskeligere konkurrencevilkår end nogen sinde før. For det andet vil en beskatning, der i højere grad er proportional, som det her foreslås, kunne fremme arbejdslysten, risikovilligheden og initiativet i en tid, hvor vi vil få særdeles god brug derfor. For det tredje vil en lettelse kunne øge den private opsparing og dermed investeringerne i det private erhvervsliv. For det fjerde er det vor tro, at en skattelettelse som den, her er foreslået, vil kunne mindske det stadige pres på de offentlige udgifter, som vi har oplevet igennem en meget lang årrække.

Gennemføres forslaget i den forelagte skikkelse, vil det medføre et samlet nettotab for staten i reformens første år på omkring 250 mill. kr. og noget mindre i de følgende år. Forslagsstillerne er villige til at forhandle om, hvorledes dette indtægtstab skal dækkes ved besparelser på statsbudgetterne.

Da vi tidligst regner med, at det kan træde i kraft i skatteåret 1960-61, må dækningen naturligvis afhænge af en samlet bedømmelse af den statsfinansielle stilling på det tidspunkt, dette finansår påbegyndes. Vi anser det imidlertid for betydningsfuldt, at folketinget tidligst muligt søger at nå frem til en sådan afvikling af statsudgifter, at skattelettelsen virkelig kan blive aktuel fra 1. april 1960. Vi mener det muligt at nedbringe udlånene til boligbyggeri til 100 mill. kr. årlig imod det for finansåret 1959-60 budgetterede beløb på 350 mill. kr. Den øvrige offentlige udlånspolitik ønsker vi ligeledes afviklet i et sådant tempo, at udgifterne hertil kan nedsættes med i hvert fald 40 mill. kr. i forhold til budgettallene for 1959-60. Endvidere ønsker vi, at de statslån, der er ydet i henhold til byggestøttelovene af 1946 og 1951, og som stadig modtager ekstraordinært rentetilskud, i fremtiden forrentes med lånenes normale rentesatser, der er væsentligt under markedsrenten, hvorved 25-30 mill. kr. vil kunne indvindes. Det fremgår heraf, at der er god mulighed for at sikre den fornødne dækning til gennemførelse af de foreslåede skatteletterelser, såfremt viljen er til stede, hvad vi meget håber på.“

Forslaget var i øvrigt ledsaget af fyldige bemærkninger, hvori dets formål og virkninger nærmere belystes.

Ved 1. behandling knyttede *finansministeren* nogle kommentarer til forslaget, om hvilket han indledningsvis udtalte:

„Jeg vil gerne begynde med at complimentere de ærede forslagsstillere, fordi de har fremsat dette forslag til folketingsbeslutning indeholdende forskellige tanker om, hvordan vor indkomstskat skal beregnes. Jeg vil gerne sætte en streg under denne compliment, for det kan naturligvis ikke undgås, at jeg senere må fremføre enkelte kritiske bemærkninger, og jeg vil nødig have det taget som udtryk for, at jeg ikke synes, det er godt, at man fra oppositionens side her

på et enkelt punkt har taget initiativ til at bekendtgøre, hvad man mener om tingene.“

Den skattelettelse, som forslaget indebar, stillede finansministeren sig skeptisk over for. Når man så realistisk på den økonomiske situation og på statens muligheder for at sætte sine udgifter ned, måtte man komme til det resultat, at skattelettelser ikke lod sig gennemføre for tiden, og at det var tvivlsomt, om betingelserne derfor ville være til stede om et års tid; det måtte afhænge af, hvordan de økonomiske forhold udviklede sig indtil da.

„Derimod er der god grund til at drøfte, hvorledes vi kan forbedre vort indkomstskattesystem, og jeg takker særlig for det initiativ, der er taget på dette felt. Det har været meget vanskeligt i de foregående år at komme ind i egentlige forhandlinger på dette område, men nu er der lagt tanker frem, som kan give grundlag for en drøftelse. Den synes jeg vi skal tage op straks i udvalget, men det kan være rimeligt, at jeg kommenterer ganske kort inden for den taletid, der er til min rådighed, nogle af de forslag, der er fremsat af de ærede forslagsstillere.“

Efter nærmere at have omtalt en række enkeltheder i forslaget, sluttede finansministeren sin stillingtagen til forslaget således:

„Jeg håber ikke, at disse, jeg indrømmer måske lidt kritiske betragtninger og kommentarer til forslaget betager forslagsstillerne meget. Som jeg sagde til indledning, synes jeg, der er *god grund til at gå videre med en reform af vor indkomstskattelovgivning*. Der er her fremsat tanker, og jeg synes mange af dem er gode. De gode tanker er ikke alle nye, men det gør dem ikke mindre gode. Der er også fremsat helt nye tanker, og jeg synes, at nogle af dem er gode, og dem vil jeg gerne være med til at forhandle om.“

Også ordførerne for regeringspartierne og for kommunisterne fandt det ønskeligt, at der blev arbejdet videre med sagen, uanset hvilken opfattelse man kunne have om, hvordan den ved forslaget tilsigtede reform skulle udformes. At en reform var tiltrængt på dette område, herskede der fra alle sider enighed om.

Forslaget henvistes efter 1. behandling til behandling i et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

19. Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en sygelønsordning, omfattende alle lønmodtagere. (Af Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen). [A. sp. 2139].

Fremsat skriftligt ²⁶/₂ (F. sp. 3188). 1. beh. ¹⁷/₄ (F. sp. 4383).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter at opfordre regeringen til at lade udarbejde og i folketinget fremsætte forslag til en sygelønsordning, der omfatter alle lønarbejdere og har følgende formål:

1. At sikre enhver lønmodtager løn under sygdom uanset arbejdsplads, og uanset om den pågældende er arbejdsløs eller konfliktramt ved sygdommens indtræden.
2. At sikre, at sygeløn ydes fra første sygedag.
3. At fastsætte den daglige sygeløn til mindst samme beløb, som i henhold til lov om ulykkesforsikring er fastsat som maksimum for dagpengehjælp.
Ingen, der modtager anden pengehjælp eller løn i sygeperioden, skal dog kunne oppebære mere end gennemsnitsfortjenesten i vedkommende fag.
Hidtil gældende sygelønsordninger må ikke forringes.
4. At fastsætte, at de med ordningen forbundne omkostninger bæres af arbejdsgiverne.

Ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning henviste *Ragnhild Andersen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne til den sygelønsaftale, der var truffet mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer med virkning fra 15. januar 1957.

„Sygelønsaftalen var“, anførte ordføreren, „et mærkbart fremskridt for den store gruppe af lønmodtagere, den kom til at omfatte.

Den omfatter imidlertid ikke alle lønmodtagere. Betydelige grupper af arbejdere, mænd og kvinder, er stadig uden nogen som helst sygelønsordning ud over den ringe dagpengehjælp, de har forsikret sig for i sygekasserne.

For at komme bort fra denne urimelige tilstand tilsigter vort forslag til beslutning, at der nu gennemføres en lov om en sygelønsordning omfattende alle lønmodtagere.

Sygelønsaftalen mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer har vist sig at lide af flere mangler, som der også bør rådes bod på, samtidig med at en ordning gennemføres for alle lønmodtagere.

Er en lønmodtager arbejdsløs eller konfliktramt ved sygdommens indtræden, kan han ifølge sygelønsaftalen ikke få sygeløn. Hertil kræves tillige, at vedkommende skal have været 48 timer i arbejde hos samme arbejdsgiver.

Men det rimelige ville dog være, at man — uanset fra hvilken arbejdsplads man kommer, og hvor længe man har været der, og uanset om man er arbejdsløs eller konfliktramt — blev berettiget til sygeløn, når man blev sygemeldt.

Som det er nu, har mange lønmodtagere, der ikke

i sygelønsaftalen fastsatte betingelser og altså ikke kan få sygeløn, kun den udvej at gå til socialkontorerne.

Utidssvarende er ligeledes bestemmelsen om de 6 karensdage, i hvilke der ikke gives nogen erstatning eller sygeløn.

Den kommunistiske gruppes forslag til beslutning indebærer derfor, at man ophæver karensdage og sikrer, at lønmodtagere umiddelbart indtræder i deres ret til sygeløn fra første sygedag, uafhængigt af arbejdspladsen og af, om de er arbejdsløse eller konflikt-ramte.

Som et skridt på vejen til en betryggende sygelønsordning i lighed med tjenestemændenes vil det tillige være nødvendigt at forhøje dagpengene.

Forslaget indeholder, som det vil ses, en sådan forhøjelse, idet det foreslås, at minimum for dagpenge fastsættes til at blive dagpengehjælpens maksimum, således som dette er fastsat i lov om ulykkesforsikring.

Da en del lønmodtagere, der er omfattet af sygelønsaftalen af 31. marts 1956, tillige har andre forsikringer eller aftaler, vil det dog være rimeligt at indføje bestemmelser om, at ingen, der oppebærer anden pengehjælp eller løn under sygdom, skal kunne opnå mere end gennemsnitsfortjenesten i faget, ligesom det må sikres, at hidtil gældende sygelønsordninger ikke forringes.“

Ved 1. behandling tog *socialministeren* stilling til forslaget i følgende udtalelse:

„Det forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en sygelønsordning omfattende alle lønmodtagere, der her er til drøftelse, giver mig kun anledning til få bemærkninger, idet spørgsmålene for tiden er under overvejelse i sygeforsikringskommissionen, hvorfra jeg venter i nær fremtid at modtage forslag til en nyordning.

Jeg deler ønsket om at sikre sygeløn til de lønarbejdere, der ikke omfattes af de eksisterende sygelønsordninger, og ønsket om i det hele taget at dække hullerne i disse ordninger. Jeg er bekendt med, at kommissionen i sit arbejde netop sigter mod at nå disse mål. Fra hvilken dag en sygeløn bør ydes, hvor stor den daglige sygeløn bør være, og hvorledes udgifterne må finansieres, indeholder derimod spørgsmål, til hvilke man ikke kan tage stilling, uden at man kender samtlige andre enkeltheder i det foreliggende forslag.

Alt i alt finder jeg det derfor rigtigst at konstatere, at vi nærmer os det tidspunkt, hvor dette spørgsmål kan drøftes i folketinget på det grundlag, der giver den bedste mulighed for en saglig stillingtagen til spørgsmålet, nemlig et udformet lovforslag, og under henvisning hertil henstiller jeg derfor til forslagsstillerne at tage det foreliggende forslag tilbage.“

Efter at ordføreren havde repliceret, sluttede forhandlingen. Sagen overgik derpå uden afstemning til 2. (sidste) behandling, men nåede ikke videre.

20. Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks udenrigspolitik. (Af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 2861].

Fremsat skriftligt ²⁸/₄ (F. sp. 4552).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Da der, ikke mindst i den seneste tid, på ny gennem taler og krav af militaristiske og reaktionære kredse i såvel ind- som udland er skabt usikkerhed og uro om Danmarks udenrigs- og militærpolitiske stilling, opfordrer folketinget regeringen til klart over for offentligheden at tilkendegive, at den

1. Afviser planer og krav om under nogen form at placere fremmede depoter eller baser på dansk territorium.
2. Afviser planer om placering af kernevåben på dansk område eller det danske forsvars udrustning med sådant.
3. Afviser planer om fælleskommando eller udbygget militært samarbejde med Vesttyskland.
4. Vil tage initiativ til fremme af gennemførelse af stormagts-topmøde.
5. Vil tilkendegive Danmarks understøttelse af Rapacki-planen og dannelsen af en militært udtyndet zone i Mellem-europa, som Danmark i kraft af sin politik og geografiske beliggenhed bør søge optagelse i.

Som ordfører for forslagsstillerne anførte *Fuglsang* (DK) ved fremsættelsen bl. a.:

„Vi har fra kommunistisk side flere gange her i tinget rejst spørgsmålet om Danmarks udenrigspolitik, om så konkrete spørgsmål som stillingen til baser og depoter, til det militære samarbejde med Vesttyskland, til placering af atomvåben i vort land og i vort forsvar og ikke mindst om Danmarks holdning i spørgsmålet om sikkerheden i Europa og i den internationale debat i almindelighed.

Vi har fået mere eller mindre beroligende, mere eller, som det næsten er tradition i dansk udenrigspolitik, mindre klare svar. Dog erkender vi med tilfredshed den hidtidige afvisning af stationering af fremmede tropper såvel som af placering af atomvåben i vort land — og at regeringen, efter at det væsentlig efter udenlandske kilder var kommet til offentlighedens kundskab, at der førtes forhandlinger med regeringen i Bonn om placering af tyske depoter i Jylland, afbrød disse.

På den anden side er det ikke ukendt, at der i vort land findes militaristiske og antinationale kræfter, militariserende generaler og

reaktionære politiske kredse, der hånd i hånd med NATOs generalstab og dennes førende stater: USA og Vesttyskland, øver tryk på regeringen med krav om atomvåben, baser, snævrere samarbejde med Tyskland, længere tjenestetid og højere militærdgifter. Det er ej heller beroligende, at regeringen gang på gang viger for dette tryk og søger at opfylde de stillede krav ad omveje: således har vi ikke fået atomvåben, men bl. a. omkring hovedstaden opstilles raketbatterier, som efter deres konstruktørers opfattelse kun er virkelig effektive med atomladning. Hvad militærsamarbejdet med Vesttyskland angår, er vi vidne til et næsten systematisk flådesamarbejde — og endelig opretholdes kravet om depoter, omend de direkte tyske nu søges camoufleret under betegnelsen NATO-depoter.“

Forslaget til folketingsbeslutning kom ikke til behandling.

21. Forslag til folketingsbeslutning om den kommunale ejendomsbeskatning m. v. (Af *Thisted Knudsen, Erik Erikssen, Jørgen Jørgensen* (Ullerup), *Poul Møller, Sønderup* og *Poul Sørensen*). [A. sp. 2991].

Fremsat mundtligt $2\frac{2}{5}$ (F. sp. 4955). I. beh. $2\frac{7}{5}$ (F. sp. 5169). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Thisted Knudsen, Poul Møller, Kirkegaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Dupont, Ove Hansen, Aage Knudsen, Hans R. Knudsen, M. Larsen (Kolding), Edel Saunte, Kirkegaard, Niels Andersen, Thisted Knudsen [formand], Anders Andersen, Alfred Bøgh, Niels Eriksen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Jørgen Jørgensen (Ullerup) [næstformand] og Thestrup).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer regeringen til med det formål at nedsætte og begrænse ejendomsbeskatningen i kommunerne

- a) at fremsætte lovforslag bl. a. indeholdende sådanne ændringer, at der lægges loft over forholdet mellem grundskyldpromillen og skatteprocenten,
- b) at tage de gældende regler vedrørende byrdefordelingen mellem staten og kommunerne op til revision med henblik på at overføre bl. a. visse af kommunernes lovbestemte udgifter til staten, således at der på denne måde tilvejebringes grundlag for en væsentlig nedsættelse af de kom-

munale ejendomsskatter og herunder især de amtskommunale ejendomsskatter.

Ved fremsættelsen af forslaget udtalte *Thisted Knudsen* (V) som ordfører for forslagsstillerne indledningsvis:

„Vi har gentagne gange i folketinget på forskellig måde understreget, at den nuværende form for beskatning af fast ejendom i kommunerne er utidssvarende, urationel og endog efter min opfattelse uretfærdig. Vi har peget på, at det nuværende system betyder, at jordværdierne beskattes tre gange: først af sognekommunen efter kommunens behov, dernæst af amtskommunen, også efter behov, og for det tredje af staten med en fast grundskyldpromille. Vi har endvidere gjort gældende, at disse skatter ifølge deres natur stedse måtte være stigende, alene af den grund at kommunernes skatteudskrivning i medfør af stadig flere og flere udgifter vokser og vokser. Vi har endelig gjort gældende, at de faste skatter i det moderne samfund stort set rammer landbrugsproduktion og bolig. Vi har bl. a. af disse grunde ofte opfordret regeringen til at tage disse spørgsmål op til behandling. Vi har erklæret, at vi er villige til en fordomsfri behandling af problemet, blot man kunne nå frem til en rationel løsning heraf.

Det er endnu ikke lykkedes os at trænge igennem med disse synspunkter, og nu sendes folketinget om få dage hjem på ferie. På et eller andet tidspunkt formoder vi at regeringen skal i gang med at forberede den kommende samlings lovgivningsarbejde; vi ønsker derfor så indtrængende som muligt at henstille til regeringen, at den ikke glemmer de faste skatter, men benytter tiden også til udarbejdelse af lovforslag herom, således at disse kan fremsættes i den kommende samling, og således at der kan blive fornøden tid til behandling heraf. . . .“

I sin redegørelse for regeringens syn på sagen udtalte *indenrigsministeren* bl. a.: „Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning indeholder en opfordring til regeringen om at udarbejde lovforslag til en ændring af ejendomsbeskatningen i kommunerne og af byrdefordelingen mellem staten og kommunerne.

Når forslagsstillerne går videre og også vil foreskrive, hvad der skal stå i lovforslagene, er det klart, at regeringen ikke kan modtage en sådan opfordring. Hvis venstre og det konservative folkeparti virkelig har en enig og afklaret opfattelse af, hvorledes den kommunale beskatning bør være, hvad jeg har meget vanskeligt ved at tro, ville det være naturligt, om man selv fremsatte lovforslag om ændring af lovgivningen på dette område. Skal regeringen fremsætte et lovforslag, må det naturligvis være dens egne tanker, der nedfældes i lovforslaget. . . .

Det ene ønske går ud på, at der sker en nedsættelse af eller bliver

lagt loft over ejendomsskatterne. Den ærede ordfører hæftede sig i denne forbindelse navnlig ved, at ejendomsskatterne stadig stiger. Det er nu kun en halv sandhed. Ejendomsskatterne er nok steget, men de er ikke steget nær så meget som andre skatter og heller ikke nær så stærkt som priserne. . . .“

Efter nærmere at have uddybet dette fortsatte ministeren:

„Dernæst rejser forslagsstillerne spørgsmålet om en ændret byrdefordeling mellem stat og kommune. Jeg skal gerne medgive, at der måske nok kunne være grund til at se lidt herpå. Det er et område, der stadig er udvikling i, og hvor der også er blevet gennemført adskillige ændringer, men det er muligt, at der på visse områder tiltrænges en revision. Dette har regeringen også stadig haft for øje, men hvis forslagsstillerne mener, at en revision af byrdefordelingen skal munde ud i en skattelettelse for kommunerne, mod at staten betaler, må man være klar over, at det i så fald kan gå stærkt ud over det kommunale selvstyre, og jeg har mine tvivl om, hvorvidt kommunerne egentlig er tjent hermed. Da en skattelettelse for kommunerne vil betyde en tilsvarende forøgelse af statens udgifter, kunne jeg tænke mig at spørge forslagsstillerne, om de da ønsker at forhøje statsskatterne til dækning af disse øgede udgifter. Det lyder mærkeligt, lige efter at de samme to partier har fremsat stærke krav om en nedsættelse af statsskatterne.“

Regeringen kunne som nævnt ikke tjene forslagsstillerne i at udarbejde lovforslag i overensstemmelse med de fremsatte ønsker, men spørgsmålet ville blive taget op til overvejelse i regeringen og lovforslag fremsat, hvis man fandt det ønskeligt; i så tilfælde håbede ministeren, at oppositionens tilsagn om en fordomsfri behandling stadig ville stå ved magt.

Forslaget støttedes kun af de 2 partier, der stod bag det ved fremsættelsen, mens ordførerne for de øvrige partier ikke kunne tiltræde det.

Forslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der ikke afgav betænkning.

II. Forespørgsler.

1. Den 30. oktober 1958 anmeldtes i folketinget (F. sp. 610) følgende forespørgsel til undervisningsministeren af *Henry Christensen, Damsgaard, Erik Eriksen, Fanger, From, Gottschalck-Hansen, Hvidberg, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ole Bjørn Kraft, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Sønderup, Erna Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup og Øllgaard:*

„Vil undervisningsministeren nærmere redegøre for, hvorfor han har modsat sig at følge den i finansudvalget fremsatte opfordring til gennem egentlige lovforslag at forelægge de betydelige bevillingsandragender til udbygning af videnskabelige institutioner fremfor at skaffe sig hjemmel på tillægsbevillingsloven?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $\frac{4}{11}$ (F. sp. 653).

Forespørgslen foretoges $\frac{26}{11}$ (F. sp. 1015).

Som ordfører for forslagsstillerne anførte *Henry Christensen* (V) til begrundelse af forespørgslen bl. a.:

„Det tilfælde, der danner baggrund for forespørgslen, vedrører to bevillinger, som den højtærede undervisningsminister har søgt finansudvalgets tilslutning til. Den ene angår opførelsen af *en ny institutbygning for matematik, fysik og kemi*, det såkaldte H. C. Ørstedsinstitut under Københavns universitet, til en anslået samlet udgift på 33,6 mill. kr. Den anden angår planerne om *et nyt zoologisk centralinstitut og museum på Nørre Fælled* med opførelse af et nyt laboratorium med studiesamling til en foreløbig samlet anslået udgift på 2,7 mill. kr., det første led af planerne, der med de efterfølgende led vil beløbe sig til i alt 23,6 mill. kr.

Nu er det ikke således, at der mellem den højtærede undervisningsminister og os er strid om, at det her drejer sig om områder, som melder sig med et betydeligt påtrængende behov i denne tid. Ikke mindst for den første af de to bevillinger gælder det, at det i centrum er et af de uddannelsesområder, vi alle erkender i så høj grad presser sig på, hvis vi skal løse en del af tidens problemer med teknisk uddannelse m. v. Der er altså ikke spørgsmål om en afgørende saglig strid mellem den højtærede undervisningsminister og os; der er først og fremmest spørgsmål om, *hvilken fremgangsmåde der her i tinget bør anvendes* over for disse meget store millionbeløb, og hvordan vi sikrer en egentlig *parlamentarisk kontrol*, sådan som jeg går ud fra vi er enige om der skal sikres.

Oppositionens opfattelse er for så vidt klart den, at sådanne millionanlægsudgifter ikke bør kunne startes på baggrund af en forhandling i finansudvalget med et større eller mindre flertals tilslutning i håbet om en senere efterbevilling på tillægsbevillingsloven. Her bør der være en egentlig *lovhjemmel*, og der er mange grunde til denne opfattelse. Jeg har [i nogle indledende bemærkninger] nævnt den afgørende grund, der ligger i forfatningens bestemmelser, men der kan nævnes yderligere en række praktiske grunde, der taler for dette synspunkt. Vi ved, at der er en række store investeringsopgaver, som presser sig på, og vi har haft anledning til at drøfte behandlingsmåden af disse nogle gange i tinget. Den højtærede

undervisningsminister ved, at oppositionspartierne har lagt afgørende vægt på, at der blev mulighed for her i tinget at drøfte disse betydelige investeringsopgaver i en større sammenhæng, fordi det ikke bare er et spørgsmål om at afgøre, om det nu er rigtigt at bevilge 33 mill. kr. til den opgave. Vi ved, at der f. eks. er et stort byggeprogram for udvidelse af læreanstalterne m. v. for en 10-årig periode, udarbejdet af sagkyndige på disse områder; men det er folketinget, der har ansvaret og afgørelsen i sidste ende for, hvilke beslutninger der konkret træffes, og vi kan ikke bare træffe dem ud fra, om vi nu har sympati for denne konkrete opgave. Vi kan kun træffe rigtige afgørelser, hvis vi kan få mulighed for en afvejning over for hinanden af de forskellige opgaver, der presser sig på i tiden, så vi kan øve indflydelse på, hvilke der skal have prioritet fremfor andre.

En sådan indflydelse er ikke mulig, hvis man kommer og beder om bevilling så til den ene opgave for sig og så til den anden for sig. Det er den egentlige praktiske grund til ønskeligheden af, at disse betydelige bevillingsændringer var blevet forelagt det høje ting gennem egentlige lovforslag. Det ville dér have været muligt som baggrund for en samlet stillingtagen til de investeringsopgaver og de programmer, der ligger her, at have ført en drøftelse.

Dertil kommer, at behandlingsmåden naturligvis bliver en ganske anden. Finansudvalget skal selvsagt beskæftige sig med bevillingerne gennem hele året. Drejer det sig om nye betydende opgaver eller betydelige ændringer i løsningen af bestående opgaver, må det være rigtigt, at det høje ting sikrer sig en mulighed for behandling mellem de medlemmer og blandt de medlemmer, også gennem en særlig udvalgsbehandling, der her i tinget er særlig kyndige, har særlige interesser og særlige forudsætninger på det pågældende område. Disse medlemmer vil jo ikke til enhver tid alle være samlet i finansudvalget, og derfor er det vigtigt, at man også giver folketinget denne mulighed for en bedre forhandlingsform.

Dertil kommer yderligere, at når vi får sagerne frem til en drøftelse i folketinget, får vi også mulighed for den *offentlige drøftelse* om disse ting, der — og det går jeg ud fra ministeren er enig med mig i — er af betydning for en rigtig behandlingsmetode.“

I sin svartale påpegede *undervisningsministeren*, at de pågældende sager blev fremsendt til finansudvalget i det foregående folketingsår, sagen angående det zoologiske centralinstitut endda så tidligt som i april 1958. Da der ved slutningen af folketingsåret 1957-58 endnu ikke var truffet nogen afgørelse, blev sagerne straks i det nye folketingsår på ny forelagt finansudvalget, som derpå — i betragtning af at det hastede med at komme i gang — bevilgede de fornødne midler til arbejdernes påbegyndelse. Ved sagernes behandling i finansudvalget stemte venstres og det konservative folkepartis

medlemmer ikke imod bevillingerne, men de undlod at stemme ud fra den opfattelse, at afgørelsen i tilfælde som de foreliggende burde træffes af folketinget som helhed.

Efter nærmere at have gjort rede for disse forhold, udtalte ministeren:

„Med hensyn til selve det principielle spørgsmål er jeg ikke uenig i den betragtning, at bevillinger af en vis betydelig størrelsesorden bør søges gennemført ved lovforslag; jeg mener blot ikke, at man på forhånd kan fiksere et eller andet beløb og fastslå, at alle bevillinger over dette principielt er et lovgivningsanliggende, men at spørgsmålet i nogen grad må bero på en afvejen af forholdene i det enkelte tilfælde.

Jeg kan således nævne, at man i de seneste år har fulgt den praksis at søge helt nye statsgymnasier oprettet ved lov, medens opførelse af nye bygninger ved bestående skoler gennemføres ved finanslovbevilling. I det hele taget vil jeg mene, at selve det forhold, at der er tale om oprettelse af nye institutioner eller lignende, normalt vil pege imod lovforslag selv ved byggerier af et relativt begrænset omfang. Ved bestående institutioner kan der være tale om investeringer af et sådant omfang, eller der kan foreligge sådanne særlige forhold, at et lovforslag er en given ting; jeg kan som eksempler herpå fra undervisningsministeriets område nævne sagerne om det nye rigshospital og den polytekniske læreanstalts flytning, hvor tilslutningen i begge tilfælde er tilvejebragt ved lov. I det sidstnævnte tilfælde blev der tillige tilvejebragt en ekspropriationshjemmel, et forhold, som også kan spille ind ved afgørelsen af, om beløbet skal søges ved tillægsbevilling eller ved lov. Men bortset fra helt oplagte tilfælde kan yderligere en række faktorer være af betydning ved den konkrete afvejning af spørgsmålet, således som f. eks. i de sager, der er baggrunden for denne debat, nemlig sager, hvor betydningen af en hurtig løsning er erkendt fra alle sider, og hvor der står så store interesser på spil, at enhver udskydelse kan betyde uoprettelig skade. Dette vil ikke mindst kunne være tilfældet med sager, som af tekniske grunde først er modne til en løsning i sommerhalvåret, hvor tinget ikke er inde.

Min konklusion bliver således, at jeg er principielt enig i, at større bevillingsforslag bør gennemføres ved lov, men at jeg må mene, at bevillingens størrelse ikke kan være ene afgørende, idet afgørelsen må bero på et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde under hensyntagen til samtlige foreliggende omstændigheder.“

I et gensvar fastholdt *ordføreren for forslagsstillerne*, at der burde have været fremsat lovforslag om de pågældende bevillinger. „Jeg havde“, udtalte han, „egentlig ventet, at den højtærede undervisningsminister ville have lagt så megen samarbejdsvilje for dagen, at han her i dag i det høje ting havde erklæret sin villighed til, når

de to store oppositionspartier samlet kom og bad ham derom, at lade disse bevillinger behandle som særskilte lovforslag. Jeg er blevet skuffet i mine forventninger, og det er de to oppositionspartier også. Jeg mener, det er nødvendigt, at det høje ting på dette konkrete grundlag får lejlighed til at tilkendegive sin opfattelse af den behandlingsmåde, vi her har været ude for. Jeg så meget gerne, om vi kunne nå til en afgørelse i dette ting, der kunne ændre ministerens opfattelse eller villighed, også af den grund, at det måske kunne få den virkning, at der fremover blev taget et større hensyn, end der er blevet taget i det foreliggende tilfælde.“

Sammen med *Thestrup* (KF) stillede han derfor følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget opfordrer undervisningsministeren til ved fremsættelse af lovforslag at søge direkte lovhjæmmel til planerne om en ny institutbygning for matematik, fysik og kemi og om opførelse af et nyt zoologisk centralinstitut går folketinget over til næste sag på dagsordenen.“

Under den efterfølgende forhandling havde — foruden ordføreren og undervisningsministeren — følgende medlemmer ordet: *Per Hækkerup* (S), *Thestrup* (KF), *Lannung* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Alfred Jensen* (DK) og *Jensen-Broby* (V).

Af *Per Hækkerup*, *Lannung* og *Niels Andersen* stilledes følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget tager den af undervisningsministeren givne redegørelse til efterretning, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Et tredje stilledes af *Alfred Jensen*. Det havde følgende ordlyd:

„Idet folketinget pålægger ministrene ved alle sager, der ikke har karakter af efterbevilling, at søge lovhjæmmel ved fremsættelse af forslag i folketinget,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Efter forhandlingens slutning vedtoges det af *Per Hækkerup* m. fl. stillede dagsordensforslag med 83 stemmer (regeringspartierne) mod 54 (V og KF), idet 6 medlemmer (DK og 1 grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme. De øvrige forslag var dermed bortfaldet.

2. Den 18. november 1958 anmeldtes i folketinget (F. sp. 807) følgende forespørgsel til forsvarsministeren af *Alfred Jensen* og *Fuglsang*:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om det dansk-tyske militære samarbejde og vedrørende de af forsvarsminister

Strauss fremsatte udtalelser om, at danske land-, flåde- og luftstyrker skal være en del af den vesttyske værnemagt? "

Fremme af forespørgslen vedtoges ¹⁹/₁₁ (F. sp. 838).

Forespørgslen foretoges ²⁸/₁₁ (F. sp. 1091).

Som begrundelse for forespørgslen udtalte ordføreren for forespørgerne, *Fuglsang* (DK), bl. a.:

„Baggrunden for vor forespørgsel til den højtærede forsvarsminister om, hvilke oplysninger han kan give om det dansk-tyske militære samarbejde og vedrørende de af forsvarsminister Strauss fremsatte udtalelser om, at danske land-, flåde- og luftstyrker i stedet for som nu at høre under nordregionen skulle overflyttes til centralregionen, med den konsekvens, som flere end vi kommunister har draget, at det danske forsvar i realiteten vil blive en del af den tyske værnemagt, er velkendt. Jeg kunne næsten dertil føje, at egentlig burde det ikke være nødvendigt på denne måde at stille spørgsmål om forhold af en så afgørende betydning for vort land, men det har nu i en årrække været sådan, at dansk udenrigspolitik i første omgang var noget, som vi fra tid til anden, måske også mere eller mindre konkret, kunne læse om i aviser og telegrammer fra Paris, Bonn, Washington og London, medens den var temmelig tabu for den danske befolkning, som den dog nærmest angår.

Det, som det drejer sig om i dette tilfælde, er først admiral Ruges forslag om at lægge det dansk-tyske flådesamarbejde ind under NATO-centralregionen i Paris, d. v. s. under den tidligere nazigeneral Speidel. Men dertil kommer så som det afgørende Bonnforsvarsministerens utvetydige erklæring over for danske journalister, en erklæring, der ikke kunne betragtes og af journalisterne heller ikke blev betragtet som noget helt tilfældigt, idet — som f. eks. også Nationaltidende skrev — ingen af de tilstedeværende journalister kunne være i tvivl om, at såvel ministerens som forsvarsledelsens standpunkt var, at Østersørummet kommandomæssigt skulle ind under centralregionen, og at dette samtidig var den officielle vesttyske stilling, som man over for NATO-hærledelsen ville sætte meget ind på at få gennemført.

Endelig uddybedes dette på en for os uhyggelig klar måde af admiral Ruge i en artikel i bladet *Die Politische Meinung* fra den 11. november, hvori han sagde, at slaget om Atlanterhavet skulle udkæmpes i vore farvande, og at flådesamarbejdets opgave var at sikre de strategisk vigtige positioner, som vore farvande var, i forhold til det Vesteuropa, som han meget betegnende kaldte et brohoved.

Det er naturligt, at sådanne udtalelser har vakt både opsigt og uro, idet, som jeg har sagt, de praktiske virkninger af planernes gennemførelse ville være, at vort forsvar i høj grad ville indgå som et led i det tyske forbundsværn, i realiteten underlægges dette, og vi ville dermed i videre betydning være nået endnu et skridt

henimod at prisgive en del af vor nationale suverænitet. Men det ville dernæst også betyde, at vort land og vore farvande kom til at ligge i det såkaldte vesteuropæiske brohoveds forreste front, at vi altså ville blive anbragt i en eventuel krigs brændpunkt.“

Forsvarsministeren besvarede forespørgslen med en redegørelse, der mundede ud i følgende:

„Efter de senest foreliggende oplysninger synes man fra tysk side i realiteten kun at have to ønsker med hensyn til den kommandomæssige side af samarbejdet, nemlig for det første at de tyske flådestyrker samles under en enkelt kommando, idet det for tiden er således, at flådestyrkerne i Nordsøen hører under centralregionen og i Østersøen under nordregionen. For det andet ønsker man, at der oprettes en bedre og snævrere forbindelse mellem centralregionen og den nordlige region. Endvidere skal den tyske forsvarsminister have udtalt, at man ikke fra tysk side vil rejse spørgsmålet om, at Danmark skal flyttes fra nordregionen.

De danske militære synspunkter med hensyn til regionsgrænsespørgsmålet er, at de fastlagte grænser stadig er de mest formålstjenlige, og dette synspunkt deles af den danske regering. Det har endvidere været vort indtryk, at denne opfattelse også deltes af hovedkvarteret i Paris. Dette har vi — uden opfordring fra dansk side — fået bekræftet, idet chefen for de allierede styrker i Europa, general Norstad, i et telegram til mig af 8. november meddelte, at spørgsmålet om en flytning af regionsgrænsen er et militært emne, for hvilket hovedkvarteret i Paris primært er ansvarligt. General Norstad fortsætter i dette telegram, at kommandostrukturen i dette område har været gjort til genstand for grundige overvejelser i det sidste år, men at SHAPE ikke har nogen planer eller forslag, der indebærer nogen ændringer som foreslået i pressen, og at general Norstad ej heller regner med at foreslå en sådan ændring i fremtiden.“

Ordføreren for forespørgerne takkede for besvarelsen, som han dog ikke følte sig helt beroliget af. Efter nærmere at have uddybet sin opfattelse, stillede han følgende *forslag om overgang til næste sag på dagsordenen*:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til

- 1) klart at afvise alle planer om overflytning af Danmarks forsvar til NATOs centralregion samt enhver form for nærmere tilknytning til det tyske forbundsværn,
- 2) at udbygge det fredelige samarbejde på basis af gensidighed med såvel Den tyske Forbundsrepublik som Den tyske demokratiske Republik,
- 3) positivt at støtte planer om oprettelse af en atomfri zone i Centraleuropa og Danmarks tilknytning til en sådan,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

I den efterfølgende forhandling deltog foruden de foran nævnte *Per Hækkerup* (S) og *Aksel Larsen* (SF), førstnævnte dog kun for at tage afstand fra det kommunistiske dagsordensforslag og — sammen med *Østergaard* (V), *Poul Sørensen* (KF), *Lannung* (RV) og *Niels Andersen* (DR) — at stille følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget tager forsvarsministerens redegørelse til efterretning,
går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Efter forhandlingens slutning vedtoges dette forslag med 105 stemmer mod 6 (DK og Aksel Larsen). Det af Fuglsang stillede dagsordensforslag var dermed bortfaldet.

3. Den 16. januar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2037) følgende forespørgsel til indenrigsministeren af *Thisted Knudsen*, *Erik Eriksen*, *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) og *Poul Sørensen*:

„I en udtalelse til den socialdemokratiske provinspresse den 19. december f. å. har indenrigsministeren bl. a. udtalt, at flere amtsråd ved at træffe beslutning om ændring af visse kommuners ligningsforhold imod en flertalsindstilling har anvendt loven om den kommunale beskatning imod sin hensigt, og herunder opfordret de pågældende kommuner til at henvende sig til indenrigsministeriet herom.

Vil ministeren bekræfte, at han har fremsat en sådan udtalelse, og da med hvilken saglig begrundelse?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ²⁰/₁ (F. sp. 2063).

Forespørgslen foretoges ³⁰/₁ (F. sp. 2395).

Som begrundelse for forespørgslen anførte ordføreren for forslagsstillerne, *Thisted Knudsen* (V), bl. a.:

„Når det konservative folkeparti og venstre har ønsket en nærmere redegørelse fra ministeren om disse udtalelser, skyldes det, at udtalelserne ikke alene har vakt forbløffelse i kommunale kredse, men også fremkaldt uro i visse kommuner hos mange, der har fået den opfattelse, at amtsrådene har foretaget sig noget, der ikke er strengt lovligt, og disse udtalelser fremsættes på et tidspunkt, hvor ikke alle amtsrådene endnu har truffet afgørelse om ligningsforholdet.

Under disse omstændigheder, med denne halvkvædede vise, har vi ønsket at skabe klarhed over ministerens stilling; vi har derfor tilladt os at spørge, hvorvidt ministeren har fremsat udtalelser af

den beskaffenhed, og i bekræftende fald med hvilken saglig beføjelse og begrundelse.“

Efter nærmere at have gjort rede for sit syn på sagen sluttede indenrigsministeren sin svartale således:

„Når . . . amtsrådene — tilskyndet af en faglig organisation, der burde være upolitisk, og som i forhold til sogneråd og amtsråd er uansvarlig — er begyndt i vidt omfang at foretage nedsættelser i ligningsforholdet, ikke blot hvor sognerådene har foreslået ligningsforholdet forhøjet, men også hvor sognerådskraftallene blot har ønsket at fastholde det hidtidige forhold, må jeg dog nok være berettiget til at sige, at amtsrådene anvender loven på en måde, der næppe har været hensigten. Ja, der har endda været flere eksempler på, at et sognerådskraftall har foreslået en nedsættelse af ligningsforholdet, og at amtsrådet har foretaget en yderligere nedsættelse til fordel for de faste ejendomme.

Dette er den saglige begrundelse for, at jeg til den socialdemokratiske provinspresse gav udtryk for, at de sogneråd, der fandt amtsrådets afgørelse urimelig, burde skrive til indenrigsministeriet og give os så mange oplysninger om forholdene, som det var dem muligt.

Jeg udtalte mig til pressen, som jeg gør her, og jeg har ikke opfordret sognerådene til at indanke amtsrådenes afgørelser til indenrigsministeriet; tværtimod understregede jeg, at indenrigsministeriet ikke havde nogen mulighed for at ændre amtsrådenes afgørelser, der efter loven er endelige. En helt anden sag er, at det må være enhver politikers og da vel ikke mindst en ministers pligt til enhver tid at undersøge fremkomne klager og at sikre sig, at de gældende lovbestemmelser virker efter deres hensigt, og hvis han ikke finder, at dette er tilfældet, må det være hans opgave at søge en lovændring gennemført her i tinget.

Jeg har nu ønsket at undersøge, hvad der kan kritiseres ved den nugældende ordning, og det er min agt, ud over det allerede foreliggende materiale, fra samtlige amtsråd i landet at indhente oplysninger om det denne gang fastsatte ligningsforhold og dets virkning på ejendoms- og personbeskatningen. På grundlag af et sådant bredt skriftligt materiale fra hele landet vil regeringen da overveje, om der er grund til at fremsætte forslag om ændring af de gældende bestemmelser om ligningsforholdet i sognekommunerne.“

I den efterfølgende debat havde foruden ordføreren og ministeren følgende ordet: *Holger Eriksen* (S), *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) (KF), *Kirkegaard* (RV), *Niels Andersen* (DR) og *Baunsgaard* (RV).

4. Den 20. januar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2062) følgende forespørgsel til finansministeren af *Alfred Jen-*

sen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen:

„Vil ministeren give tinget en redegørelse for motiverne til den skete mørklægning af detailpristallet?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ²¹/₁ (F. sp. 2114).

Forespørgslen foretoges ²⁹/₁ (F. sp. 2377).

Som ordfører for forespørgerne udbød *Alfred Jensen* (DK) sig en begrundelse for, at det statistiske departement var gået over til — i stedet for at opgive priser og prisbevægelser i kroner og øre — kun at belyse prisbevægelsen for de enkelte varer ved procent- og pointstal. Det blev herved vanskeligere for offentligheden at benytte departementets materiale.

Finansministeren besvarede forespørgslen således:

„Det er rigtigt, som det ærede medlem oplyser, at statistisk departement fra juli 1958 er ophørt med at bringe angivelser af, hvor meget en ændring i detailpristallet betyder i kroner på det såkaldte pristalsbudget fra 1948. Dette budget anvendes i pristalsberegningen alene som en vægtfordeling til brug ved sammenvejning af prisindekserne for de enkelte varer til den samlede indeks, som vi kalder detailpristallet, og angivelser i kroner har intet med indeksbegrebet at gøre.

Det fremgår tydeligt af, hvad det ærede medlem har sagt i dag og gennem mange år, at han ikke synes at være klar herover. Når departementet er ophørt med at meddele sådanne angivelser i kroner, skyldes det, at denne fremstillingsform har givet anledning til mange misforståelser og beklagelser, og misforståelser har det ærede medlem ofte selv gjort sig skyldig i. Indeksberegningen viser ikke de faktiske udgiftsændringer, som man jo slet ikke kender, men viser alene prisændringerne. I andre lande anvendes ganske tilsvarende fremstillingsform som den, departementet nu anvender; det er i øvrigt den samme fremstillingsform, der anvendes ved engrosprisindeks. Denne form har intet at gøre med, hvordan pristalsbeløbet beregnes. Det ved jeg er klart for alle her i salen, også for det ærede medlem, således at udtrykket mørklægning ingen steder hører hjemme.“

Under den efterfølgende debat havde foruden ordføreren og ministeren kun *Baunsgaard* (RV) ordet.

5. Den 27. januar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2233) følgende forespørgsel til forsvarsministeren af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen*:

„Mener ministeren ikke, at oprettelse af tyske militærdepoter i Jylland indebærer en fare for landets selvstændighed og er i strid med tilsagnet om, at der ikke oprettes fremmede baser på dansk område i fremtid?“

Fremme af forespørgslen nægtedes ²⁸/₁ (F. sp. 2297).

På foranledning af *Einer-Jensen* (S) foretoges afstemning over, hvorvidt forespørgslen skulle nyde fremme. Herfor stemte kun 5 (DK), mens 112 stemte imod. Forespørgslen var dermed bortfaldet.

6. Den 3. februar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2449) følgende forespørgsel til udenrigsministeren og økonomiministeren af *Per Hækkerup*, *Erik Eriksen*, *Poul Sørensen*, *Aage Fogh* og *J. M. Pedersen*:

„Hvilke oplysninger kan regeringen give folketinget om stillingen med hensyn til forhandlingerne om de vesteuropæiske og de nordiske markedsplaner?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ⁴/₂ (F. sp. 2455).

Forespørgslen foretoges ¹⁷/₂, ¹⁹/₂ og ²⁰/₂ (F. sp. 2666, 2726 og 2819).

Efter at forespørgslen på forespørgernes vegne kort var begrundet af *Per Hækkerup* (S), besvaredes den udførligt af *udenrigsministeren* og *økonomiministeren*, idet sidstnævnte særlig beskæftigede sig med planerne vedrørende et nordisk fællesmarked.

Anden- og tredjedagen derefter foregik den debat, som forespørgslen gav anledning til, og som blev meget indgående. Foruden ordføreren og de to ministre havde følgende medlemmer ordet: *Per Federspiel* (V), *Poul Møller* (KF), *Aage Fogh* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *Hans Schmidt* (Sl), *Aksel Larsen* (SF), *Bøgholm* (KF), *H. K. Sørensen* (KF), *Lannung* (RV), *Niels Eriksen* (V) og *Axel Kristensen* (V).

7. Den 12. februar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2584) følgende forespørgsel til udenrigsministeren af *Per Hækkerup*, *Erik Eriksen*, *Poul Sørensen*, *Aage Fogh* og *J. M. Pedersen*:

„Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give folketinget om den udvikling, der i den senere tid har fundet sted på det udenrigspolitiske område?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $13/2$ (F. sp. 2595).

Forespørgslen foretoges $3/3$ og $4/3$ (F. sp. 3261 og 3317).

Efter at *Per Hækkerup* (S) som ordfører for forespørgerne i få ord havde begrundet forespørgslen, besvaredes den af *udenrigsministeren*, der gav en fyldig redegørelse for regeringens syn på den udenrigspolitiske situation.

Dagen efter foregik der på grundlag heraf en debat, i hvilken foruden ordføreren og udenrigsministeren følgende medlemmer deltog: *Thorvil Kristensen* (V), *Ole Bjørn Kraft* (KF), *Lannung* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK) og *Aksel Larsen* (SF).

8. Den 17. februar 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 2644) følgende forespørgsel til statsministeren af *Einer-Jensen*, *Age Fogh* og *J. M. Pedersen*:

„Hvad kan regeringen oplyse om ansvaret og baggrunden for den tjenstlige placering af legationsråd Einar Blechingberg og navnlig af hans udsendelse i sommeren 1956 som handelsrådgiver til ambassaden i Bonn?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $18/2$ (F. sp. 2714).

Forespørgslen foretoges $26/2$ (F. sp. 3102).

Efter hvad *Per Hækkerup* (S) anførte som ordfører for forespørgerne, var det statsministeren, der selv havde fundet det rigtigt, at der blev givet folketinget en redegørelse for Blechingbergsagens udvikling.

Efter at statsministeren havde givet tinget denne redegørelse, udspandt der sig en debat, under hvilken foruden ordføreren og statsministeren følgende medlemmer havde ordet: *Henry Christensen* (V), *Ninn-Hansen* (KF), *Lannung* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *Ole Bjørn Kraft* (KF) og *Aksel Larsen* (SF). Endvidere fremsatte *justitsministeren* en kort bemærkning.

Under debatten stillede *Henry Christensen* og *Ninn-Hansen* følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget beklager Einar Blechingbergs udnævnelse til handelsrådgiver ved ambassaden i Bonn og hans bemyndigede adgang til hemmelige dokumenter, og da befolkningen har krav på en tilbundsående og upartisk gennemgang af alle forhold i forbindelse hermed, henviser det sagen til en nærmere undersøgelse af folketingets ombudsmand

og går derefter over til næste sag på dagsordenen.“

Senere stillede *Per Hækkerup, Lannung og Niels Andersen* følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget tager statsministerens redegørelse til efterretning,
går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Endelig stillede *Aksel Larsen* følgende ændringsforslag til det sidstnævnte af de to forslag:

„Efter ordene „til efterretning“ affattes forslaget således: „og beslutter af sin midte at nedsætte en kommission på 5 medlemmer, der skal gøre sig bekendt med alle relevante forhold i forbindelse med Blechingbergsagen, herunder også undersøge, om udenrigsministeriets tilsyneladende skånsomhed over for Blechingberg kan være typisk for udenrigsministeriets personalepolitik. Kommissionen skal snarest aflægge beretning over for folketinget.“

Folketinget går hermed over til næste sag på dagsordenen.““

Efter debattens afslutning forkastedes *Aksel Larsens* ændringsforslag til det af *Per Hækkerup, Lannung og Niels Andersen* stillede dagsordensforslag med 145 stemmer mod forslagsstillerens egen, idet 4 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme. *Per Hækkerups, Lannungs og Niels Andersens* forslag vedtoges derefter med 82 stemmer mod 68 (V og KF) med det resultat, at *Henry Christensens* og *Ninn-Hansens* dagsordensforslag bortfaldt.

9. Den 1. april 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3889) følgende forespørgsel til boligministeren af *Paabøl, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Kryger, Lorentzen, Adolph Sørensen, Erna Sørensen, Poul Sørensen* og *Thestrup*:

„I anledning af at det er konstateret, at kommunalbestyrelsesmedlemmer i Brøndbyernes kommune har modtaget andel i de opførelshonorarer, som de sociale selskaber oppebærer i forbindelse med byggeri i kommunen, bedes boligministeren oplyse, i hvilket omfang kommunalbestyrelsesmedlemmer eller andre, der ikke direkte har med byggeriet at gøre, som bestyrelsesmedlemmer eller i anden egenskab oppebærer honorarer i de sociale selskaber i forbindelse med byggeriet eller i forbindelse med den løbende administration.“

Endvidere bedes det oplyst, i hvilket omfang statens embedsmænd eller kommunale embedsmænd som tilsynsførende

eller i anden egenskab oppebærer honorarer i de sociale selskaber.“

Fremme af forespørgslen vedtoges $\frac{2}{4}$ (F. sp. 3920).

Forespørgslen foretoges $\frac{18}{4}$ (F. sp. 4310).

Efter at *Paabøl* (V) som ordfører for forespørgerne udførligt havde begrundet forespørgslen, besvarede *boligministeren* denne med en indgående redegørelse, der konkluderede i, at boligministeriets reaktion på diskussionen omkring det sociale byggeri ville omfatte følgende forholdsregler:

- 1) situationen omkring boligbyggeriet i Brøndbyerne søges bragt ind i en normal tilstand,
- 2) eventuelle andre fejl vil blive nærmere undersøgt og rettet,
- 3) der vil blive optaget forhandling med KAB om en forenkling af organisationsformen,
- 4) boligministeriet har i sit cirkulære af 25. marts 1959 angående det sociale byggeri indskærpet reglerne om godkendelse af vederlag,
- 5) Fællesorganisationen vil i forståelse med boligministeriet medvirke til honorarreglernes overholdelse,
- 6) de gældende regler for administrationsudgifter for boliger i drift og boliger under opførelse tages op til undersøgelse af et særligt udvalg,
- 7) det indskræpes over for de tilsynsførende at være opmærksomme på honorarproblemerne i de enkelte foretagender, og
- 8) det omtalte udvalg anmodes om også at behandle spørgsmålet om honorarordningen for statens tilsynsførende.

I tilslutning hertil udtalte ministeren bl. a.:

„Selv om jeg i denne redegørelse har været kritisk på en række punkter, vil jeg gerne have understreget, at de fejl, man har fundet ved diskussionen i offentligheden og ved ministeriets undersøgelse, er få, og det er mig en glæde at konstatere, at det sociale byggeri som sådant ikke har kunnet skades gennem den førte diskussion. Ikke alene har de forhold, der kunne kritiseres, været ganske få, men det sociale byggeris hovedorganisation, Fællesorganisationen af almennyttigede danske Boligselskaber, har straks været villig til at gøre en indsats for, at de enkelte fejl, der har kunnet konstateres, kan blive rettet.“

Besvarelsen efterfulgtes af en forhandling, under hvilken *Carl P. Jensen* (S), *Paabøl* (V), *Erna Sørensen* (KF), *Kirsten Gloerfelt-Tarp* (RV), *Kristian Kristensen* (DR), *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF) talte som ordførere for de respektive partier.

Af *Alfred Jensen* stilledes følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Efter at have hørt boligministerens redegørelse udtaler tinget,

at der bør gives offentligheden en redegørelse for, hvilke indtægts-givende hverv og tillidshverv folketingsmedlemmerne har.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Efter forhandlingens slutning forkastedes dette forslag med 106 stemmer mod 6 (DK og SF).

10. Den 14. juli 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 5538) følgende forespørgsel til udenrigsministeren af *Per Hækkerup*, *Per Federspiel*, *Poul Møller*, *Aage Fogh* og *Niels Andersen*:

„Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om de europæiske markedsplaner og regeringens vurdering heraf?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ^{14/7} (F. sp. 5538).

Forespørgslen foretoges ^{14/7} og ^{15/7} (F. sp. 5539 og 5563).

Efter at *Per Hækkerup* (S) som ordfører for forespørgerne i få ord havde begrundet forespørgslen, besvarede *udenrigsministeren* denne med en fyldig redegørelse.

Dagen efter fandt der en debat sted, under hvilken følgende medlemmer talte på de respektive partiers vegne: *Per Hækkerup* (S), *Per Federspiel* (V), *Poul Møller* (KF), *Aage Fogh* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *Hans Schmidt* (SI) og *Aksel Larsen* (SF). Af andre medlemmer havde *Bøgholm* (KF), *Thor kil Kristensen* (V), *Johan Poulsen* (V), *Lannung* (RV), *Frode Jakobsen* (S), *Ole Bjørn Kraft* (KF) og *Erik Eriksen* (V) ordet. Endvidere deltog *udenrigsministeren*, *økonomiminister*en og *statsminister*en i debatten.

Under denne stillede *Per Hækkerup*, *Aage Fogh* og *Niels Andersen* følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning og fremhæver Danmarks store interesse i et bredt europæisk økonomisk samarbejde, udtaler tinget sin tilslutning til, at regeringen fortsætter de indledte forhandlinger med sigte på Danmarks deltagelse i det ydre frihandelsområde.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.“

Over for dette forslag stillede *Per Federspiel* og *Poul Møller* følgende dagsordensforslag:

„Under hensyn til, at det foreliggende grundlag for Danmarks stillingtagen til de europæiske markedsplaner er utilfredsstillende og mangelfuldt oplyst, og med henblik på at afværge de for Europa — og især for Danmark — faretruende virkninger af en europæisk handelskrig opfordrer tinget regeringen til — forinden den foretager videre skridt med hensyn til etablering af det lille frihandelsområde

— at foranledige Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisations ministerråd (OEEC) indkaldt med det formål at få tilvejebragt en samlet europæisk løsning,

og folketinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.“

Et tredje *dagsordensforslag* stilledes af Fuglsang. Det havde følgende ordlyd:

„Idet folketinget afviser planerne om Danmarks indtræden i såvel fællesmarkedet som de ydre syv, der er de store monopulers værktøj til skærpet handelskrig, udtaler det,

at Danmark må udnytte alle muligheder for såvel at bevare de nuværende markeder som at udvide og udbygge vor samhandel med tredjeland — herunder de oversøiske lande — og i overensstemmelse med Nordisk Råds enstemmigt vedtagne rekommandation med den socialistiske verden,

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Inden debattens afslutning henstillede *Erik Eriksen* på venstres og det konservative folkepartis vegne til formanden, at afstemningen blev foretaget på en sådan måde, at tinget fik lejlighed til at tage stilling til det fra oppositionspartiernes side stillede dagsordensforslag. „De to store oppositionspartier repræsenterer en så væsentlig del af dette tings medlemmer, at de to grupper har ment det rimeligt at rette denne henvendelse til tingets højtærede formand om at lade afstemningen foregå på en sådan måde, at vi kan få klaret, hvor stor en tilslutning der er til de tanker, som er nedfældet i vort forslag.“

Formanden svarede hertil, at det ville være nødvendigt at følge den normale fremgangsmåde ved afstemningen.

I overensstemmelse hermed blev det af Per Hækkerup, Aage Fogh og Niels Andersen stillede dagsordensforslag først sat under afstemning.

Det vedtoges med 86 stemmer (regeringspartierne, Aksel Larsen (SF) og Thorkil Kristensen (V) mod 6 (DK og Hans Schmidt (SI.)), idet 73 medlemmer (V med undtagelse af Thorkil Kristensen samt KF) afholdt sig fra at stemme.

De øvrige dagsordensforslag var dermed bortfaldet.

III. Redegørelser fra ministre.

1. På folketinges første mødedag i folketingsåret 1958-59 afgav *statsministeren* i overensstemmelse med grundlovens § 38 en *redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger* (F. sp. 5).

Denne redegørelse, som i uddrag findes gengivet side 20, efterfulgtes af den i samme grundlovsparagraf omhandlede almindelige forhandling, *åbningsdebatten*, som fandt sted i dagene $^{22}/_{10}$ (F. sp. 133 og 198) og $^{23}/_{10}$ (F. sp. 265 og 295).

Som ordførere talte: *Per Hækkerup* (S), *Erik Eriksen* (V), *Poul Møller* (KF), *A. C. Normann* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *A. Lynge* (Grønland) og *Hans Schmidt* (Sl.). Desuden havde *Ole Bjørn Kraft* (KF) ordet. Af ministrene deltog *finansministeren* og *økonomiministeren* i debatten (statsministeren var på grund af sygdom forhindret i at være til stede).

2. Den 10. februar 1959 anmeldtes i folketinget en redegørelse af *undervisningsministeren* vedrørende de nye skoleloves gennemførelse.

Redegørelsen, som var foranlediget af et i folketingets spørgetid $^{28}/_1$ (F. sp. 2285) af Poul Sørensen til ministeren stillet spørgsmål om, hvorvidt han ville give tinget en sådan redegørelse, fandt sted $^{10}/_2$ (F. sp. 2555). Den efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

3. Den 10. februar 1959 anmeldtes i folketinget en redegørelse af *ministeren for Grønland* vedrørende omstændighederne ved Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“s sejlads og forlis.

Redegørelsen fandt sted $^{11}/_2$ (F. sp. 2567). Den efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

4. Den 17. marts 1959 anmeldtes i folketinget en redegørelse af *økonomiministeren* for den økonomiske årsoversigt for 1959.

Redegørelsen fandt sted $^{18}/_3$ (F. sp. 3825). Samme dag omdeltes årsoversigten til tingets medlemmer. Redegørelsen efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

IV. Spørgsmål til ministrene.

Spørgsmålene til de forskellige ministre er opført efter spørgernes bogstavfølge.

Til statsministeren:

1. Af *Baunsbak-Jensen* [om muligheden for at undgå Foretaget F. sp. midlertidig lukning af stipendiatkollegierne Lysebu og Schæffergården]. Besvaret af finansministeren som fungerende statsminister $\frac{5}{11}$ 689

Til udenrigsministeren:

2. Af *H. C. Toft*. [Vil udenrigsministeren oplyse, hvad regeringen har foretaget sig i anledning af det italienske importstop for friskslaget og kølet okse- og kalvekød?]. Besvaret af statsministeren på udenrigsministerens vegne $\frac{8}{4}$ 4072

Til finansministeren:

3. Af *K. B. Andersen* [om lønforhandlingerne med børnehave- og fritidshjemsmedarbejderne] $\frac{20}{6}$ 4818
4. Af *Ragnhild Andersen*. [Finder finansministeren det ikke urimeligt, at en enligstillet moder, der er faktisk forsørger for en 20-årig søn, som er i mekanikerglære, ikke af skattevæsenet betragtes som forsørger?] $\frac{3}{6}$ 5364
5. Af *Baunsgaard* [om sammensætningen af udvalget vedrørende pristalsregulering af lønninger og udvalget om de fremtidige ansættelsesforhold for statens faste personale] $\frac{22}{10}$ 193
6. Af *Foged* [om skattedepartementets krav om oplysninger fra sygeforsikringsforeninger] $\frac{11}{2}$ 2579
7. Af *Gøting* [om anvendelse af motorafgiftsmidler til aftrapning af omsætningsafgiften på biler] $\frac{28}{1}$ 2295
8. Af *Alfred Jensen* [om det prismateriale, som pristalsnævnet modtager fra det statistiske departement] $\frac{11}{2}$ 2576
9. Af *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) [om tilsidesættelse af en af ligningsrådet enstemmigt truffet beslutning angående ansættelse af skibes formueværdi] $\frac{4}{2}$ 2450
10. Af *Peter Larsen* [om reglerne for udbetaling af godtgørelse for fravær fra hjemmet til medlemmer af kommissioner og nævn m. v.] $\frac{5}{11}$ 691

11. Af *Anker Lau*. [Vil finansministeren give tilsagn om, Foretaget F. sp. at alle interesserede erhverv vil få lejlighed og rimelig tid til at gøre deres indflydelse gældende, inden regeringen færdigbehandler det i pressen omtalte forslag om afløsning af importrestriktionerne med told?]. $\frac{6}{5}$ 4601
12. Af *Poul Møller* [om undersøgelsen vedrørende forskellige opsparingsformers ligestilling med hensyn til beskatning og folkepensionens beregning]. $\frac{18}{2}$ 2700
13. Af *Paabøl* [om ændring af de gældende regler for tvivlsomme fordringers skattemæssige behandling] $\frac{18}{3}$ 3797
14. Af *H. C. Toft* [vedrørende ligningsdirektoratets satser for landbrugets besætninger]. $\frac{14}{1}$ 1963

Til landbrugsministeren:

15. Af *Horn* [om nødvendigheden af statsskovvæsenets skilte med forbud mod al motorkørsel]. $\frac{28}{1}$ 2280
16. Af *Viola Nørløv*. [Hvornår kan forbrugerne forvente at bekendtgørelsen om dybfrosne middagsretter udsendes?]. $\frac{29}{4}$ 4560
17. Af *Axel Ivan Pedersen* [om muligheden for at undgå, at naturskønne ådale ødelægges ved anlæg af ørreddambrug]. $\frac{10}{12}$ 1443
18. Af *Niels Ravn* [om forbuddet mod indførsel af mælkepulver]. $\frac{11}{3}$ 3546
19. Af *H. C. Toft* [om adgang til salg af frosne indpakkede kødvarer fra detailforretninger, som har konservatorer med salg af andre frosne varer]. $\frac{3}{6}$ 5369

Til indenrigsministeren:

20. Af *Baagø*. [Hvad vil ministeren gøre for at råde bod på den ved gennemførelsen af den nye studieordning for farmaceuter opståede mangel på apotekermedhjælpere?]. $\frac{28}{11}$ 976
21. Af *Hans R. Knudsen* [om rækkevidden af den kommunale skattelovs § 42, stk. 5, og specielt om, hvorvidt „ventepenge, pensioner og lignende understøttelser“ også omfatter arbejdsløshedsunderstøttelse] $\frac{22}{10}$ 194
22. Af *Johs. E. Larsen* [om fremskyndelse af kontrollen med avancerne på medicin]. $\frac{5}{11}$ 685
23. Af *Morten Larsen* [om offentliggørelse af de regelmæssige målinger af radioaktiviteten i luft, vand og levnedsmidler]. $\frac{20}{6}$ 4809
24. Af *Sandau* [om tilladelse for konsummejerierne til at tilsætte smagsingredienser til yoghurt]. $\frac{22}{4}$ 4427

Til boligministeren:

25. Af *Adolph Sørensen* [om fordelingen af de til for- Foretaget F. sp.
søgsbyggeri reservede midler]..... 21/1 2111

Til socialministeren:

26. Af *Ragnhild Andersen* [om betingelserne for, at
invaliddepensionister kan opnå børnetillæg] 17/12 1801
27. Af *samme* [om arbejdstiden for unge mennesker på
Nordisk Plastic Industri i Rødovre] 28/1 2289
28. Af *Peter Jørgensen* [om kontrollen og tilsynet med
mekanisk værktøj og maskiner på byggepladser]. 17/12 1805
29. Af *Ninn-Hansen*. [Vil socialministeren foranledige
en undersøgelse af de klager, der er fremsat mod
valgmetoderne ved valget til sygekassen „Strand“'s
repræsentantskab] 15/4 4257
30. Af *Petra Petersen* [om antallet af pladser på lær-
lingehjem for unge piger under børneforsorg].... 18/2 2709
31. Af *samme* [om det røre, der er opstået omkring
kolonien „Filadelfia“]..... 4/3 3314
32. Af *samme* [om forhøjelse af dagpengehjælpen i for-
bindelse med barselhvile til udearbejdende kvinder] 15/4 4262

Til ministeren for offentlige arbejder:

33. Af *Baunsbak-Jensen* [om størrelsen af statens til-
skud til Gilleleje havns udvidelse]..... 5/11 687
34. Af *Gøting* [om undersøgelse af rentabiliteten ved
en eventuel motorisering af landpostbudene].... 17/12 1811
35. Af *Morten Larsen* [om landpostbudenes eventuelle
motorisering]..... 22/10 190
36. Af *Poul Møller* [om dæmpning af støjen fra jet-
maskiner]..... 20/6 4812
37. Af *Harald Nielsen* [om opstillingen af bevilgede
bomme til jernbaneoverskæringen ved Viborg-
Herning banen nord for Herning]..... 28/11 969
38. Af *Carsten Raft*. [Der fremkommer i disse dage
offentlige forlydender om en forhøjelse af stats-
banernes takster, som ifølge deres karakter må
menes at blive særlig belastende over for de faste
passagerer i byernes omegn. Vil ministeren i tinget
give en redegørelse for sine overvejelser på dette
område?]. Inden spørgetiden fremsatte ministeren
for offentlige arbejder forslag til en ny statsbane-
lov. Spørgeren meddelte derfor, at han afstod fra
at anmode om den nævnte redegørelse..... 15/4 4265

Til ministeren for Grønland:

39. Af *Per Federspiel* [om anlæg af en radarstation i Foretaget F. sp.
Anngmagssalikdistriktet] ³/₁₂ 1184
40. Af *Rosing*. [Finder ministeren det sundhedsmæssigt
forsvarligt stadig at udsætte etableringen af vand-
forsyningsanlægget „Sydprøven“ ved Nanortalik?] ¹⁸/₃ 3794

Til handelsministeren:

41. Af *Baago* [om indførslen af briketter fra udlandet] ⁸/₄ 4066
42. Af *Bladt* [om skibes udstyrelse med redningsbåde
af ny type] ⁴/₃ 3310
43. Af *Asger Jensen*. [Hvorned begrundet handels-
ministeren, at der i henhold til lov om egnsudvik-
ling ydes lån eller statsgaranti for lån til bygning af
hoteller og sommerhuse?] ¹⁵/₄ 4266
44. Af *Peter Jørgensen* [om lønforholdene for faglærere
m. v. ved de tekniske skoler]. Besvaret af finans-
ministeren på handelsministerens vegne. ²²/₄ 4424
45. Af *Aksel Larsen* [om en dispensation fra de gæl-
dende hemandingsregler, som er givet og senere for-
længet] ¹⁵/₇ 5560
46. Af *Anker Lau* [om sammensætningen af oliebered-
skabsudvalget og den kommission, der behandler
aktieselskabsloven] ²⁵/₂ 2977
47. Af *Knud Nielsen* [om statstilskuddet til Hoved-
stadens kooperative Handelsskole] ²⁸/₁ 2282
48. Af *Lynnørup Nielsen* [om et tilfælde, hvor beman-
dingsreglerne er blevet fraveget] ¹⁴/₁ 1968
49. Af *Ninn-Hansen* [om en udtalelse af handelsmini-
steren skal forstås således, at det radikale venstre
under alle omstændigheder vil modsætte sig dansk
tilslutning til de seks landes fællesmarked] ²⁸/₁₁ 966
50. Af *Petra Petersen* [om den sidste forhøjelse af suk-
kerprisen] ¹⁷/₁₂ 1809
51. Af *Reedtz-Thott* [om adgang for turister til at købe
varer uden for butikernes sædvanlige lukketid] ¹⁸/₂ 2711

Til justitsministeren:

52. Af *Heising* [om foranstaltninger mod unødigt støj
fra motorkøretøjer] ²⁸/₁₁ 973
53. Af *Thisted Knudsen*. [Er det muligt og er i bekræf-
tende fald justitsministeren sindet at ville iværk-
sætte straffe- eller eventuelt andre foranstaltninger

mod de unge danske statsborgere, der i pinsedagene i Mølle i Sverige på forskellig måde udviste bølleagtig adfærd?]. Foretaget F. sp. 27/5 5113

Til undervisningsministeren:

54. Af *Vagn Bro* [om den seneste udvikling vedrørende den kgl. ballet]. 14/1 1954
55. Af *Hanne Budtz*. [Vil undervisningsministeren foranledige, at rollerne i det kgl. teaters opførelser bliver dubleret?]. 15/4 4270
56. Af *Søren Jensen* [om udbetalingen af statstilskud til private statsanerkendte eksamenskursus]. 10/12 1447
57. Af *Ninn-Hansen*. [Billiger undervisningsministeren, at et fagforbund søger at tvinge en gruppe af statsradiofoniens personale til at være medlemmer af forbundet?]. 14/1 1958
58. Af *samme* [om adgang for Sorø Akademi til at bevare 6. og 7. skoleklasse]. 18/2 2703
59. Af *Poul Sørensen* [om udskydelse af de nye skoleloves ikrafttræden]. 28/1 2285

Til forsvarsministeren:

60. Af *Henry Christensen*. [Kan forsvarsministeren nærmere forklare grunden til, at der endnu ikke er stillet noget forslag vedrørende en ordning af de militære rådighedsbeløb for finansåret 1959-60?]. 20/5 4805
61. Af *Fuglsang* [om arbejdet i udvalget angående Vestvoldens fremtid]. Besvaret af finansministeren på forsvarsministerens vegne. 29/4 4562
62. Af *samme* [om anvendelsen af den oprindelige granathylsterfabrik i Rødovre]. 3/6 5367
63. Af *Andreas Hansen* [om sikkerhedsforanstaltninger mod tyveri af våben fra militære beholdninger]. 21/1 2108
64. Af *Aksel Larsen* [om oprettelse af tyske ammunitiondepoter i Jylland]. 28/1 2293
65. Af *Peter Nielsen*. [Kan der træffes foranstaltninger til beskyttelse af civilbefolkningen mod ulykker under flyvevåbenets øvelser?]. 10/12 1440

V. Valgs prøvelse.

Efter at folketingsmand *Alfred Jørgensen* (Haderslev m. fl. amters amtskreds) den 2. juni 1958 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, gårdejer *Kristian Kristensen*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds, men hans valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1957-58.

Indstilling om godkendelse af *Kristian Kristensen* som medlem vedtoges $\frac{9}{10}$. (F. sp. 53).

Efter at folketingsmand *Helge Madsen* (hovedstadsområdets vestre storkreds) den 12. august 1958 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, husmoder *Ayoë Kate Herbøl*, som medlem af tinget for nævnte kreds, men hendes valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1957-58.

Indstilling om godkendelse af *Ayoë Kate Herbøl* som medlem vedtoges $\frac{9}{10}$. (F. sp. 53).

Efter at der den 8. oktober var meddelt orlov til folketingsmedlem fru *Else Zeuthen* (Frederiksborg amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hendes stedfortræder, lærer *Asger Baunsbak-Jensen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Asger Baunsbak-Jensen* som midlertidigt medlem vedtoges $\frac{9}{10}$. (F. sp. 53).

Den 19. december 1958 overtoges mandatet på ny af *Else Zeuthen*. (F. sp. 1708).

Efter at der den 22. oktober 1958 var meddelt orlov til folketingsmedlem, frk. *Gudrun Bjørner* (hovedstadsområdets østre storkreds) fra samme dato at regne, indtrådte hendes stedfortræder, mejeriejer *Robert Sandau*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte kreds.

Indstilling om godkendelse af *Robert Sandau* som midlertidigt medlem vedtoges $\frac{23}{10}$. (F. sp. 295).

Efter at folketingsmand *Holger Larsen* (Odense amtskreds) fra den 1. november 1958 at regne havde nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, indtrådte hans stedfortræder, chauffør *Helmuth Nørrelund*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Helmuth Nørrelund* som medlem vedtoges $\frac{4}{11}$. (F. sp. 652).

Efter at der den 28. oktober 1958 var meddelt orlov til folketingsmand *Ladefoged* (Frederiksborg amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, gårdejer *Alfred Christensen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Alfred Christensen* som midlertidigt medlem vedtoges $\frac{4}{11}$. (F. sp. 652).

Den 1. januar 1959 overtoges mandatet på ny af *Ladefoged*. (F. sp. 1633).

Efter at folketingsmand *Strøm* (Ålborg amtskreds) den 11. december 1958 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, arbejdsmand *Evald Kristensen*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Evald Kristensen* som medlem vedtoges $\frac{16}{12}$. (F. sp. 1715).

Efter at der den 15. januar 1959 var meddelt orlov til folketingsmand *Flemming Hvidberg* (Århus amtskreds) fra 22. s. m. at regne, indtrådte hans stedfortræder, journalist *Ellen Jerking* [fra $\frac{4}{4}$ 59 gift *Strange Petersen*], som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Ellen Jerking* [*Strange Petersen*] som midlertidigt medlem vedtoges $\frac{22}{1}$. (F. sp. 2130).

Efter at *Flemming Hvidberg* den 21. februar 1959 var afgået ved døden, indtrådte *Ellen Jerking* [*Strange Petersen*] som medlem af tinget.

Indstilling om godkendelse af *Ellen Jerking* [*Strange Petersen*] som medlem vedtoges $\frac{4}{3}$. (F. sp. 3310).

Efter at folketingsmand *Augo Lynge* (Grønlands 2. opstillingskreds) den 30. januar 1959 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, seminarielærer *Nikolaj Rosing*, som medlem af tinget for nævnte kreds.

Indstilling om godkendelse af *Nikolaj Rosing* som medlem vedtoges $2^{8}/_{2}$. (F. sp. 3101).

Efter at folketingsmand *Helmuth Nørrelund* (Odense amtskreds) den 20. februar 1959 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, remisearbejder *Poul Søgaard*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Poul Søgaard* som medlem vedtoges $2^{6}/_{2}$. (F. sp. 3101).

Efter at folketingsmand *Heising* (hovedstadsområdets østre storkreds) fra den 11. april 1959 at regne havde nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, indtrådte hans stedfortræder, næstformand *Robert Sørensen*, som medlem af tinget for nævnte kreds.

Indstilling om godkendelse af *Robert Sørensen* som medlem vedtoges $1^{6}/_{4}$. (F. sp. 4257).

VI. Valg til kommissioner og hverv.

1. Valg af 17 medlemmer og 17 stedfortrædere til det udenrigspolitiske nævn (nedsat i henhold til § 1 i lov nr. 54 af 5. marts 1954).

Valgt blev ($^{8}/_{10}$): *Alsing Andersen* med stedfortræder *Horn*, *Einer-Jensen* med stedfortræder *Poul Hansen* (Grenå), *Holger Eriksen* med stedfortræder *Lars M. Olsen*, *Andreas Hansen* med stedfortræder *Gorrson*, *Per Hækkerup* med stedfortræder *Hans Rasmussen*, *Frode Jakobsen* med stedfortræder *Nina Andersen*, *Gustav Pedersen* med stedfortræder *Victor Gram*, *Lannung* med stedfortræder *A. C. Normann*, *Niels Andersen* med stedfortræder *J. M. Pedersen*, *Erik Eriksen*

med stedfortræder From, Per Federspiel med stedfortræder Krogh, Heick med stedfortræder Henry L. W. Jensen, Thorkil Kristensen med stedfortræder Søren Andersen, Sønderup med stedfortræder Axel Kristensen, Poul Sørensen med stedfortræder Marie Antoinette von Lowzow, Kristen Amby med stedfortræder Poul Møller og Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Thestrup (F. sp. 44).

2. Valg af 1 stedfortræder til det udenrigspolitiske nævn (i stedet for J. M. Pedersen).

Valgt blev ($2^6/_{11}$): Kristian Kristensen (F. sp. 966).

3. Valg af 1 stedfortræder til det udenrigspolitiske nævn (i stedet for A. C. Normann).

Valgt blev ($2^0/_{11}$): Else Zeuthen (F. sp. 2107).

4. Valg af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til Nordisk Råd (nedsat i henhold til lov nr. 206 af 7. juni 1952, jfr. lov nr. 292 af 21. december 1957).

Valgt blev ($^9/_{10}$): Einer-Jensen med stedfortræder Hans Knudsen, Nina Andersen med stedfortræder Poul Hansen (Grenå), Holger Eriksen med stedfortræder Horn, Victor Gram med stedfortræder Lars M. Olsen, Per Hækkerup med stedfortræder Kaj Andresen, Gustav Pedersen med stedfortræder Hans Rasmussen, A. C. Normann med stedfortræder Kirsten Gloerfelt-Tarp, Helge Larsen med stedfortræder Kirkegaard, Niels Andersen med stedfortræder Chr. Christiansen, Erik Eriksen med stedfortræder Damsgaard, Marius Buhl med stedfortræder Niels Eriksen, Thorkil Kristensen med stedfortræder N. Chr. Christensen, Johan Poulsen med stedfortræder Harald Nielsen, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Poul Sørensen, Poul Møller med stedfortræder Weikop og Thestrup med stedfortræder Marie Antoinette v. Lowzow (F. sp. 85).

5. Valg af 17 medlemmer til et udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. (nedsat i henhold til folketingsbeslutning af 2. marts 1956, jfr. lov nr. 312 af 21. december 1955).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): Alsing Andersen, Einer-Jensen, Heising, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Hans Rasmussen, Aage Fogh, Niels Andersen, Marius Buhl, Per Federspiel, Foged, Axel Kristensen, Helga Pedersen, Ole Bjørn Kraft, Fanger og Reedtz-Thott (F. sp. 85).

6. Valg af 1 medlem til udvalget vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. (i stedet for Heising).

Valgt blev ($\frac{16}{4}$): Francke (F. sp. 4295).

7. Valg af 17 medlemmer til folketingets valutaudvalg (nedsat i henhold til lov nr. 302 af 21. december 1957 om valutaforhold m. v.).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): Einer-Jensen, Chr. Christiansen, Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, A. C. Normann, Niels Andersen, Erik Eriksen, Holmberg, Axel Kristensen, Anker Lau, Sønderup, Weikop, Fanger og Poul Møller (F. sp. 86).

8. Valg af 15 medlemmer til folketingets sukkerudvalg (nedsat i henhold til lov nr. 135 af 29. marts 1950).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): M. Larsen (Kolding), Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenå), Lund Jensen, Sofie Pedersen, Carl Petersen, Axel Sørensen, Gøting, Niels Eriksen, From, Gideon, Heick, Hanne Budtz, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Poul Thomsen (F. sp. 86).

9. Valg af 1 medlem til folketingets sukkerudvalg (i stedet for Gøting).

Valgt blev (²⁸/₁₁): Kristian Kristensen (F. sp. 982).

10. Valg af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genophygningsprogram modtagne gaveydelse omhandlede udvalg.

Valgt blev (⁹/₁₀): Dose, Lars M. Olsen, Carl Petersen, Hans Rasmussen, Kirkegaard, Niels Eriksen, Foged, Weikop og Adolph Sørensen (F. sp. 86).

11. Valg af 17 medlemmer til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser (jfr. lovbekendtgørelse nr. 129 af 13. april 1954 § 3).

Valgt blev (⁹/₁₀): Brodthagen, Ditlevsen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting, Jens Chr. Christensen, Axel Kristensen, Kryger, Peter Larsen, Paabøl, Fanger, Gottschalck-Hansen og Adolph Sørensen (F. sp. 86).

12. Valg af 4 statsrevisorer med stedfortrædere for regnskabsårene 1957-58—1960-61.

Valgt blev (⁹/₁₀): Gustav Pedersen med stedfortræder Johs. E. Larsen, Jensen-Broby med stedfortræder Damsgaard, Lisbet Hindsgaul med stedfortræder Poul Claussen og Aage Fogh med stedfortræder Einer-Jensen (F. sp. 87).

13. Valg af 5 medlemmer med stedfortrædere til løningsrådet (jfr. lov nr. 154 af 7. juni 1958, § 48).

Valgt blev (⁹/₁₀): Holger Eriksen med stedfortræder Gustav Pedersen, Aage Knudsen med stedfortræder Kaj Andresen,

Kirsten Gloerfelt-Tarp med stedfortræder Helge Larsen, Henry Christensen med stedfortræder Marius Buhl og Thestrup med stedfortræder Erna Sørensen (F. sp. 87).

14. Valg af 10 medlemmer til statens jordlovsudvalg (jfr. lov nr. 11 af 13. januar 1956, § 2).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): statshusmand R. Bech, afdelingsformand Th. Holm, husmand Marius Lind, husmand Chr. Rasmussen, husmand F. Teichert, frugtavler Peder Larsen, gårdejer S. Grue-Sørensen, gårdejer Einar Simonsen, gårdejer Chr. R. Christensen og folketingsmand Niels Ravn (F. sp. 87).

15. Valg af 2 stedfortrædere til landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg (jfr. lovbekendtgørelse nr. 321 af 19. december 1957 § 151, jfr. lov nr. 192 af 7. juni 1958).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): Astrid Skjoldbo som stedfortræder for Sofie Pedersen og Krogh som stedfortræder for Kirstine Ladefoged Jensen (F. sp. 87).

**16. Valg af 2 medlemmer med stedfortrædere til åle-
gårdsovernævnet** (jfr. lov nr. 500 af 19. december 1951, § 7).

Valgt blev ($\frac{9}{10}$): fiskerifoged Lauritz Larsen med stedfortræder fisker Esper Larsen og gårdejer Jørgen Nielsen med stedfortræder gårdejer Marius Kyed (F. sp. 88).

**17. Valg af 4 medlemmer med stedfortrædere til værne-
pligtsnævnet** (jfr. lov nr. 210 af 11. juni 1954, § 9).

Valgt blev ($\frac{28}{11}$): folketingsmand Victor Gram med stedfortræder folketingsmand Per Hækkerup, fhv. folketingsmand Arnth-Jensen med stedfortræder folketingsmand Østergaard, folketingsmand Reedtz-Thott med stedfortræder folketings-

mand Jacob Pedersen og fhv. folketingsmand Johs. Christiansen med stedfortræder folketingsmand Kirkegaard (F. sp. 1076).

18. Valg af 4 medlemmer til overbevillingsnævnet (jfr. beværterlov nr. 207 af 7. juni 1958, § 20).

Valgt blev ($^{16}/_{12}$): fhv. folketingsmand Qvist Hansen, folketingsmand Ditlevsen, folketingsmand Damsgaard og fhv. folketingsmand Karl Olsen (F. sp. 1716).

19. Valg af 1 stedfortræder til folketingets Grønlandsudvalg (i stedet for Alfred Jørgensen).

Valgt blev ($^6/3$): Kristian Kristensen (F. sp. 3474).

20. Valg af 1 stedfortræder til folketingets Grønlandsudvalg (i stedet for fhv. folketingsmand Heising).

Valgt blev ($^4/6$): Dupont (F. sp. 5395).

21. Valg af 5 repræsentanter og 5 stedfortrædere til Det europæiske Råds rådgivende forsamling (jfr. bekendtgørelse nr. 40 af 13. september 1949, art. 25 og 26).

Valgt blev ($^{19}/3$): Frode Jakobsen med stedfortræder Holger Eriksen, Per Hækkerup med stedfortræder Victor Gram, Per Federspiel med stedfortræder Heick, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Poul Møller og Lannung med stedfortræder Kirsten Gloerfelt-Tarp (F. sp. 3832).

22. Valg af 4 medlemmer og 4 stedfortrædere til udvalget vedrørende spiritus og gær (jfr. lov nr. 74 af 15. marts 1934, § 6).

Valgt blev ($1^4/4$): Lars P. Jensen med stedfortræder Poul Hansen (Grenå), fhv. folketingsmand Johs. Christiansen med stedfortræder Lund Jensen, From med stedfortræder Søren Andersen og Erna Sørensen med stedfortræder Asger Jensen (F. sp. 4204).

23. Valg af 1 stedfortræder til landsnævnet for omnibus- og fragtmandskørsel med motorkøretøjer (i stedet for fhv. folketingsmand Heising).

Valgt blev ($4/6$): Aage Knudsen (F. sp. 5395).

Sagregister.

	Side
Afgifter, se Forbrugsafgifter, Forbrugsbegrænsende foranstaltninger, Forlystelsesafgift, Motorkøretøjer, Patentloven, Skoleskibsafgift, Spiritus, Tobaksafgifter, Toldlov og Toldtariffer.	
Afskrivninger i boligbyggeriet, skattefri, privat forslag . . .	511
Amtskommunalt fællesskab på Bornholm, ophævelse af, lov	197
Amtsrådsbeslutninger, se Ligningsforhold.	
Arbejderboliger på landet, opførelse af, tillæg til lov	157
— — — — —, udlån til, lov	155
Arbejderlønninger, se Ligelønsprincippet.	
Arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, se Arbejdsløse, Arbejdsløhedskasser, Karenstids afskaffelse og Mellemkommunal refusion.	
Arbejdsløse, ekstraordinær hjælp til langvarigt, lov	319
— — — — —, privat forslag	507
Arbejdsløses beskæftigelse, se Beskæftigelseslov og Ungdomsarbejdsløshed.	
Arbejdsløhedskasser, anerkendelse af, privat forslag	516
Atomenergisamarbejde, se Sikkerhedskontrol.	
Beredskab, se Civile beredskab.	
Beskæftigelseslov	222
Besættelsestidens ofre, erstatning til, lovændring	316
Bevillingsandragender vedrørende videnskabelige institutioner, forespørgsel	575
Biblioteker, se Folkebiblioteker.	
Bier, bekæmpelse af smitsomme sygdomme, lov	149
Bilæggelse af tvistigheder, fredelig, beslutning	529
Biografteaterloven, lovændring	418

	Side
Blechingberg-sagen, forespørgsel	586
Bogføringslov	363
Boligbyggeri, lov	248
Boligforhold, se Afskrivninger, Arbejderboliger, Boligbyggeri, Boligtilsyn, Byggelov, Grundskyld, Husmandskreditforeningerne, Kommunale ejendomsskatter, Kreditforeninger, Lejelov og Sanering.	
Boligselskaber, se Honorarer.	
Boligtilsyn, lov	263
Bornholm, se Amtskommunalt fællesskab.	
Brandvæsenet i købstæderne og på landet, regeringsforslag	492
Brændselshjælp, se Karenstids afskaffelse.	
Bruxelles-nomenklatur, se Toldtariffer.	
Budget- og regnskabsoversigter	52
Bunden opsparing, se Opsparing.	
Byggelov for købstæderne og landet, regeringsforslag	477
Bymæssige bebyggelser, regulering af, lovændring	285
Børneforsorg, se Åndssvage.	
Børnetillæg, se Karenstids afskaffelse.	
Børnetilskud, lov	107
Civile beredskab, det, regeringsforslag	467
Civilliste, kong Frederik den Niendes, lovændring	61
Dagpenge m. m., forhøjelse af, se Karenstids afskaffelse.	
Dagsordener, forslag til motiverede, vedtagne	579, 582, 587, 589
— — — — — , ikke vedtagne	
190, 247, 345, 380, 504, 561, 579, 581, 586, 587, 588, 589,	590
Detailpristallet, forespørgsel	583
Distriktsjordemødre, lovændring	209
Dommere, se Retsplejeloven.	
Ejendomsskatter, se Afskrivninger, Grundskyld, Kommunale ejendomsskatter og Ligningsforhold.	
Ejendomsskyldvurdering, lovændring	118
Ekspropriationer, foretagelse af, lov	349

Ekstraordinær hjælp, se Arbejdsløse.	
Enkepension m. v., lov	326
— , dagpengehjælp m. m., ændring i folkeforsikringsloven	295
Enkepensionsregler, se Biografteaterloven.	
Enlige mødre, hjælp til, lovændring	324
— — , særlig ydelse til, lov	325
Erhvervsinteresser, fremme af, lovændring	388
Erhvervsskattens afløsning i visse kommuner, lov	192
Erstatning, se Besættelsestidens ofre.	
Eurochemic, se Sikkerhedskontrol.	
Finansieringsinstitutter, visse, lov	386
Finansloven for 1959-60	76
Fisk, ind- og udførsel af, lov	163
Fiskeindustri anlæg, se Grønland.	
Fiskeri i Flensborg inderfjord, lov	165
Fiskerierhvervet, kreditinstitut for, lovændring	166
Fiskerigrænse, se Færøerne.	
Fiskerskibes mandskab, tuberkuloseundersøgelse af, se Færøerne.	
Flyvehavre, bekæmpelse af, lov	140
Folkebiblioteker, lovændring	445
Folkeforsikring, se Enkepension, Folke- og invalidepensionister, Færøerne, Mellemkommunal refusion, Pensionister og Tilgangsalder.	
Folke- og invalidepensionister, personlige tillæg til, lovændring	293
Folketingets forretningsorden, ændringer i, beslutning	548
— medlemmer, vederlagsordningen for, se Valg til folketinget.	
— ombudsmand	31
— — , beretning for 1957, beslutning	553
— — , lovændring	407
Folketingsvalg, se Grønland og Valg.	
Fondsbørsloven, lovændring	389
Forbrugsafgifter, lovændring	124

Forbrugsbegrænsende foranstaltninger, ændring i lov, privat forslag	505
— — — — — , se Sparebeviser.	
Forlystelsesafgift, lovændring	126
Forretningsorden, se Folketingets forretningsorden.	
Forsikring, se Krigsforsikringsforbund og Pensionskasser.	
Forsikringsvirksomhed, lov	380
Forskningsråd, se Teknisk-videnskabeligt forskningsråd.	
Forsorgsloven, se Enkepension, Enlige mødre, Mellekommunal refusion, Talelidende og Åndssvage.	
Forsvarets ordning, se Mather.	
— organisation, regeringsforslag	497
Frugt, udførsel af frisk, lov	150
Fællesmærkelov	375
Færdselsloven, lovændring	411
Færøerne, fiskerigrænse, beslutning	537
— , folkepension, lov	297
— , invalideforsikring, lovændring	301
— , statsgaranti for lån, lov	88
— , tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab, lovændring	208
Grundskyld og ejendomsskyld til kommunen, ekstraordinær, lov	169
Grønland, fiskeindustrianlæg og havne, lov	357
— , folketingsvalg i, lovændring	355
— , landsråd og kommunalbestyrelser, lovændring . .	356
Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“s forlis, se Redegørelser.	
Gymnasieskoler, se Statskoler.	
— og realskoler i København, Frederiksberg og Gentofte, statstilskud til, lov	432
Handels- og skibsfartstraktat mellem Danmark og Salvador, beslutning	547
Hastighedsgrænser, se Færdselsloven.	
Havne, se Grønland.	
Hjemmemarkedspriser for mælk og mejeriprodukter, lov . .	142

	Side
Honorarer i de sociale boligselskaber, forespørgsel	587
Husdyrene, smitsomme sygdomme hos, tillæg til lov	144
Husholdningsråd, se Statens husholdningsråd.	
Husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m., lov- ændring	442
Huslejhjælp, se Boligbyggeri og Karenstids afskaffelse.	
Husmandskreditforeningerne, afvikling af rentegaranti for, lov	286
Hypotekbankens regnskab for 1957-58, beslutning	559
Indfødsret, love	199
Indkomst- og formueskat, se Børnetilskud, Erhvervsskat- tens afløsning, Investerings- fonds, Landsskatterettens orga- nisation, Ligningsforhold, Ligningslov, Mellekommunal re- fusion, Merindtægt, Personlig skat, Sparebeviser, Sømandsskat og Udskrivningslov. — - — af personer til staten, privat for- slag	563
Indkvarteringsloven, lovændring	219
Indtægtsberegning, se Pensionister.	
Interparlamentarisk gruppe	19
Invalideforsikring, se Færøerne.	
Invalidepensionister, se Folke- og invalidepensionister.	
Invaliderente m. v. til tilskadekomne værnepligtige, lov- ændring	312
Investeringsfonds, lovændring	116
Jagtloven, lovændring	161
Jernbaner, se Ekspropriationer, Statsbanelov og Viborg- Ålestrup-banen.	
Jordemødre, se Distriktsjordemødre.	
Karenstids afskaffelse og forhøjelse af dagpenge m. fl. ydel- ser, privat forslag	514

Kirkelovgivning, se Sønderjyske landsdele.	
Klageretten, se Retsplejeloven.	
Klassifikation af varer, se Toldtariffer.	
Kommissioner og hverv, se Valg.	
Kommunal indkomstskat, se Personlig skat, Erhvervsskatens afløsning og Ligningsforhold.	
Kommunalbestyrelser, se Grønland.	
Kommunale ejendomsskatter, lovændring	172
— — , privat forslag	573
— — , se Grundskyld og Ligningsforhold.	
— gymnasieskoler, se Statsskoler og kommunale gymnasieskoler.	
Kommuner, se Amtskommunalt fællesskab.	
Konfiskationsloven, lovændring	393
Kongens civilliste, se Civilliste.	
Konkurrence og varebetegnelse, uretmæssig, lovændring . .	362
Konkursloven, lovændring	366
Kornordning for høståret 1959-60, lov	137
Kreditforeninger, lovændring	289
— , se Husmandskreditforeningerne.	
Kreditinstitut, se Fiskerierhvervet.	
Krigsforsikringsforbund, anvendelse af overskuddet i, lov .	70
København, se Trafikråd.	
Landbohøjskolen, se Veterinær- og landbohøjskole.	
Landbrug, se Bier, Flyvehavre, Frugt, Hjemmemarkedspriser, Husdyrene, Husmandskreditforeningerne, Kornordning, Plantesygdomme, Staldhygiejne og Statshusmandsbrug.	
Landsråd, se Grønland.	
Landsskatterettens organisation, beslutning	554
Lejelov	230
Levnedsmiddelinstitut, lov	212
Ligelønsprincippets gennemførelse, privat forslag	561
Ligningsforhold i visse kommuner, amtsrådsbeslutninger om, forespørgsel	582

	Side
Ligningslov for 1959-60	90
Lillemosegård, se Åndssvageinstitutionen.	
Lodsvæsenet, udskydelse af lovrevision, lov	462
Lovovertræderes udlevering, se Udlevering.	
Luftfartssamarbejde, statsgaranti vedrørende skandinavisk, lov	351
Lønningslov, se Tjenestemænd.	
Lønnings- og tilskudsbestemmelser, se Ungdomsundervis- ningen.	
Markedsplaner, forespørgsler	585, 589
Mather, bestemmelser om antagelse af, lov	461
Mellemfolkelige tvistigheder, se Bilæggelse.	
Mellemkommunal refusion, lovændring [arbejdsløsheds- loven]	318
— — , lovændring [folkeforsikrings- loven]	294
— — , lovændring [forsorgsloven]	321
Mellemstatslig søfartsorganisation, se Søfartsorganisation.	
Merindtægt, lempelse af beskætningen for 1960-61, lov	107
Militærdepoter i Jylland, tyske, privat forslag	560
— — — — , forespørgsel	584
Militære værnepligtige, se Invalidere.	
Militært samarbejde, dansk-tysk, forespørgsel	579
Militærvæsen, se Mather og Forsvarets organisation.	
Ministeriet	4, 5
Ministre, vederlag og pension for, lov	62
Motorkøretøjer, se Færdselsloven.	
— — , afgift af, lovændring	349
Mælk, se Hjemmemarkedspriser.	
Mødre, se Enlige mødre.	
Naturfredning, lovændring	64
Navneopråb	414
Nordisk Råd	35
— — , beretning om 6. session, beslutning	553
Normeringslov for 1959-60	127

Obligationer, se Husmandskreditforeningerne.	
Ombudsmand, se Folketingets ombudsmand.	
Opsparing, konvertering af bunden, lov	110
Partiernes bestyrelser	18
Partigrupperingen i folketinget	17
Patentloven, lovændring	391
Patentlovgivning, ophævelse af krigs- og besættelsestidens, lov	392
Pensioner i henhold til tidligere love, lov	131
Pensionister, indtægtsberegning for visse, lovændring	296
Pensionskasser, tilsyn med, lovændring	382
Personlige tillæg, se Folke- og invalidepensionister.	
Personlig skat til kommunen, lovændring	176
Plantesygdomme m. v., bekæmpelse af, lovændring	139
Politikredsinddelingen, se Retsplejeloven.	
Pristal, se Detailpristallet.	
Præsidium og tingsekretærer	29
Psykiatriske afdelinger, se Sindslidende.	
Pædagogisk institut, udskydelse af lovrevision, lov	444
Radiospredning, lov	450
Realskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte, statstilskud til, lov	420
— , se Gymnasieskoler og realskoler.	
Redegørelser fra ministre	590
Rentestatninger, se Besættelsestidens ofre.	
Rentegaranti, se Husmandskreditforeningerne.	
Retspleje, se Udlevering.	
Retsplejeloven (Klageretten, dommere, fuldmægtige m. v.), lovændring	402
— (ændringer i politikredsinddelingen), lov- ændring	399
Sanering af usunde bydele, lov	271
Seminarier, statstilskud til private, lovændring	426
— , se Husholdningsskoler.	

Sikkerhedskontrol og kemisk behandling af bestrålede brændselelementer, beslutning	525
Sindslidende m. m., statshospitaler til behandling af, lov .	205
Skadedyr, bekæmpelse af, se Plantesygdomme.	
Skandinavisk luftfartssamarbejde, se Luftfartssamarbejde.	
Skattefri afskrivninger, se Afskrivninger.	
Skibsfartstraktat, se Handels- og skibsfartstraktat.	
Skolelovenes gennemførelse, se Redegørelser.	
Skoleskibsafgift, lov	397
Smitsomme sygdomme, se Bier og Husdyrene.	
Sociale boligselskaber, se Honorarer.	
Sparebeviser, indløsning af visse, lov	114
Spiritus, vin og øl, ophævelse af afgift, privat forslag	505
Spørgsmål til ministrene	592
Staldhygiejne, udlån vedrørende, lovændring	147
Statens husholdningsråd, udskydelse af lovrevision, lov	218
Statsbanelov	338
Statshusmandsbrug m. m., udlån til, lov	152
Statsslån, optagelse af udenlandske, love	82, 86
Statsregnskabet for 1956-57, beslutning	556
Statsrevisorer, ændringer i rigsdagsbeslutning om valget af, beslutning	557
Statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte, fordeling af udgifterne til, lov	436
Sukkeroverenskomst, international, beslutning	540
Svagtbegavede, se Åndssvage.	
Sygehusvæsenet, lovændring	200
—, se Sindslidende og Tuberkuløse.	
Sygelønsordning for lønmodtagere, privat forslag	569
Søfart, se Lodsvæsenet.	
Søfartsorganisation, den mellemstatslige rådgivende, beslutning	533
Sømandsskat, lovændring	108
Sønderjyllands Kreditforening, se Husmandskreditforeningerne.	
Sønderjyske landsdele, kirkelovgivning i de, lovændring . .	419

	Side
Talelidende, udskydelse af lovrevision, lov	322
Teknisk-videnskabeligt forskningsråd og fond, regeringsforslag	472
Tilgangsalder, nedsættelse af folkeforsikringslovens, privat forslag	509
Tillægsbevillingsloven for 1958-59	81
Tjenestemænd, lønninger og pensioner m. v. til statens, lovændring	130
— , se Normeringslov, Pensioner og Pensionister.	
Tobaksafgifter, ophævelse af lov, privat forslag	505
Toldlov	120
Toldtariffer, klassifikation af varer i, beslutning	522
Trafikråd for Storkøbenhavn, regeringsforslag	487
Tuberkuloseundersøgelse, se Færøerne.	
Tuberkulose m. m., statsstøtte til behandling af, lovændring	203
Udenrigspolitik, Danmarks, privat forslag	572
— — , forespørgsel	585
— — , se Markedsplaner.	
Udenrigstjenesten, se Blechingberg-sagen.	
Udlevering af lovovertredere til nordiske lande, regeringsforslag	488
Udskrivningslov for 1959-60	102
Udvalg, stående	29
Udvandring, lov	226
Ulykkesforsikringsloven, lovændring	302
Ungdomsarbejdsløshed, foranstaltninger til imødegåelse af, lovændring	224
Ungdomsundervisningen, revision af lønnings- og tilskudsbestemmelser, lov	440
Valg til folketinget (vederlags- og pensionsordning for folketingets medlemmer), lovændring	464
— - — , se Grønland.	
— - kommissioner og hverv	599
Valgs prøvelse	597
Valutaloven, lovændring	361

	Side
Valutaoverenskomst, den europæiske, beslutning	544
Varebetegnelse, se Konkurrence.	
Varemærkelov	368
Vederlag og pension for folketingets medlemmer, se Valg til folketinget.	
— - — - ministre, se Ministre.	
— - — - statsrevisorer, se Statsrevisorer.	
Veterinær- og landbohøjskole, udbygning og ombygning af den kgl., regeringsforslag	475
Viborg-Ålestrup-banen, ejendomsretserhvervelse og ned- læggelse, lov	346
Videnskabelige institutioner, se Bevillingsandragender.	
Videnskabeligt forskningsråd, se Teknisk-videnskabeligt forskningsråd.	
Vin, se Spiritus.	
Værnepligtige, militære, se Invaliderende.	
Økonomisk årsoversigt, se Redegørelser.	
Øl, se Spiritus.	
Åbningsmøde, folketingets	20
Åndssvage og andre særlig svagt begavede, forsorgen for, lov	330
— under børneforsorg, forsorgsforlængelse for, lov- ændring	334
Åndssvageinstitutionen Lillemosegård med Gammellose- hus, udbygning af, lov	335